N:d.57. ~~3B d 4~~
N. d.57

X X · m · 18 ·

a·50

CASTIGATIONES

ET VARIETATES
VIRGILIANAE
LECTIONIS.

ALESSANDRINA

PER IOANNEM PIERIVM
VALERIANVM.

LEO . PP . X.

Dilecto Filio Pierio Valeriano Bellunen.
Notario & Familiari noſtro.

ILECTE FILI Salutem & Apoſtolicam Benedict. Cum tu,ſicut accepimus, ut in lectione Virgiliana, quæ plurimis in locis deprauata & corrupta circumfertur,caſtiganda,& ad ſuum candorem & puritatem reſtituenda, diu multumq;,cum in uetuſtis codicibus, tum in ueterum Grāmaticorum & Interpretum perueſtigandis libris,eorūq; dictatis,quæ ad ipſius Virgilianæ lectionis ſenſum & incolumitatem facerent,excerpendis pro tanti ac tam celebrati Auctoris gloria & honore laboraueris; Et ut opus huiuſmodi iam confectū ad cōmunem Studioſorum uſum & utilitatem correctius, & emendatius publico donetur, id ipſum conductis Chalcographis tuo ſumptu,ac te præſide imprimi deſtinaueris. Nihilominus tamen dubites,ne cū primū illud in publicū exierit, ab aliquibus aliis ſtatim in dānū & præiudicium tuum,mendoſe etiam,ac peruerſe,uel ſeorſum imprimatur,uel aliis commentariis inſeratur. Et hoc pacto tuæ tot dierum & noctium lucubrationes cū opera & impenſa deperderentur, atq; perirent. Proptereaq; cupias tibi in his de Apoſtolica benignitate opportune caueri. Nos,qui omnibus publicæ utilitati litteratorum ſtudentibus noſtra ſponte ſemper fauimus,honeſto tuo deſiderio huiuſmodi;quem etiam inter familiares nobis gratos,& acceptos propter doctrinam,uirtutes,& merita tuā iamdudum habuimus,inclinati,In primis honori & indemnitati tuæ (quantum cum Deo poſſumus) conſulere uolentes,tibi ut tutius,& alacrius tam præclarum opus & laudabile edere & publicare poſſis, Motu proprio poteſtatē facimus & facultatem concedimus per præſentes illud ubicūq; uolueris imprimendi,atq; uendendi. Omnibus & ſingulis chriſtianam religionem & fidem profitentibus ſub excōmunicationis latæ ſententiæ pœna, a qua nemo niſi a Romano Pontifice, præterq̄ in mortis articulo, præuia etiam ſatisfactione,abſolui poſſit; Noſtris uero ſubditis Centum etiam Aureorum & amiſſionis uoluminum huiuſmodi, accuſatori & cuicunq; libuerit applicandorum ſtatim ac de facto a quolibet cuiuſcunq; conditionis & gradus contrafaciente incurrendis, & irreuocabiliter exigendis pœnis per præſentes expreſſe inhibendo Mandantes, ne illorum quiſquam ſub aliquo prætextu, uel quæſito colore opus, lucubrationes, ſeu emendationes tuas huiuſmodi, ut præfertur, per te publicandas per ſe uel alium,ſeu alios alicubi per decennium a die editionis tuæ huiuſmodi comprehendendum, uel ſeparatim imprimere,uel aliis commentariis interſerere, aut in bibliothecis uel alibi uendere ſine tuo expreſſo conſenſu audeat,uel p̄ſumat, Iniungentes etiam omnibus & ſingulis Legatis,Vicelegatis,Patriarchis,Archiepiſcopis,Epiſcopis, Ordinariis,eorūq; Vicariis,ac aliis quibuſcūq; officialibus & Viris in dignitate eccleſiaſtica cōſtitutis, ad quos pro huiuſmodi cauſa recurſus habebitur, Vt quotiens a te uel procuratoribus tuis fuerint requiſiti in uirtute ſanctæ obedientiæ omni opportuno fauore auxilioq; tibi faueant,adſint,& aſſiſtant. Ac ne de inhibitione & indulto noſtro huiuſmodi ignorationem haberi contingat,uolumus has noſtras litteras in primo cuiuſlibet prædictorum uoluminum & operum folio imprimi, & apponi; eiſq; ac ſi præſentes ſub annulo Piſcatoris ſignatæ forent,fidem indubiam ubilibet per quemuis haberi,Contrariis non obſtantibus quibuſcunq;. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris Die. XXVI. Martii. M. D. XXI. Pont. Noſtri Anno Nono.

Ia. Sadoletus.

AD . IVLIVM . MEDICEM . CARD . S . R . E VICECANCELLARIVM

IO . PIERIVS . VALERIANVS

SVPERIORIBVS ANNIS AMPLISSIME OPTIMEQVE PATER Eruditiſſimi pleriq; Viri multam & diligentem admodum in eo ſtudio operam inſumpſerunt, ut Virgilium redderent quam emēdatiſſimum. Cæterum ob codicum uarietatem, qui q̃ frequentiſſime tranſcripti fuere, tam ſemper corruptiſſimi euaſere, nulli adhuc hæc emendandi ratio conſtitit inoffenſa; tam uaria ſunt, quæ per ætates ſingulas in eo opere commutata deprehenduntur. Quæ quidem illi, ſingulari alioqui doctrina, præſtantiq; ingenio præditi caſtigare conati, dum iuuenis quiſq; ſuis applaudunt, factum eſt, ut aliam alii ſemitam ingreſſi, pleriſq; locis ab recto itinere deflectentes abierint diuerſiſſimi, tamq; uaria propemodum ediderint exemplaria, quot fuerūt illi ipſi, qui Prouinciam eam capeſſentes, omnem Virgilii dictionem ad ſuæ doctrinæ normam direxere. Ita ut apud omnis noſtrarum litterarum affectatores non parua ſuborta ſit hæſitatio. Quis nā ex tot, ut ita dicam, Virgiliis legitimus habeatur, quæ purior eius phraſis, qui potior ſtilus, qui numerus, quæ ſcribendi ratio probabilior. Hac eadem ego perplexitate plurimum offenſus, quum omnino Poetam hunc quanto poterat caſtigatiorem habere cuperem, Timonis Phliaſii admonitionem ſecutus, qui ab Arato interrogatus quonam pacto Homerus, qui iamtum nullo non in codice maxima ſui parte mendoſus erat, Sarctus Tectus, quod aiunt, haberi poſſet; reſpondiſſe fertur, uetera exemplaria perquirenda, in quæ nemo manus inieciſſet; Virgilium ita ipſe meum, quanta potui diligentia, ex Veterum codicum, qui minus contaminati eſſent, collatione, cum in meum, tum in optimorum quorundam Amicorum uſum emendaueram. Quumq; Caſtigationes illæ ſine ullo uerborum apparatu, nudiſq;, ut ſe mihi codicum uarietas offerebat, dictionibus adnotatæ per Amicorum manus in uulgus emanaſſent; fuere nonnulli; qui dum pleraq; non intelligerent; alia, ut nimium, quod aiebant, obſoleta non probarent, rem ipſam mihi uitio uerterent, perinde ac ſi omnia confudiſſem; neq; a lectionibus emendatis diſcreta uitia ſubtraxiſſem. Nihil enim non obſeruaueram, quod ut ætatum pene omnium diuerſa fuit loquendi ratio, uel ſenſum, uel ſcriptionem aliā ab ea, quæ in uulgatis habetur exemplaribus, præ ſe ferret. Hinc ego coactus ſum, ut exiſtimationem meam, quæ ita erat in damno. ab iniuria uindicarem, eorum, quæ plurima paulo ſequius a conſuetudine abſq; ullius auctoritatis munimēto exarata fuerāt, rationem aliquam, aut ex ueterum ſcriptionum uſu, aut ex pluribus eodem exemplo codicibus antiquioribus, aut ex recepti cuiuſpiam Scriptoris auctoritate, Interpretumue, aut Grāmaticorum diligentiorum præceptione ſubiicere; quando hos ita uidebam affectos, ut uitia quædam turpiter recepta aliquanto turpius fouere perſeuerarent; neq; ego tam multa toto opere labefactata, in meæ præſertim nationis Ciue, Venetiq; ingenii columine ferre poſſem; Vtpote qui non tantum ſubditicios uerſus & aliena uocabula, uerum pleraq; etiam, quæ in honore paſſim haberentur, adulterina dubioprocul earum

tinearum iudicio deprehendiſſem. Quo circa non temere forſitan in ſpem eam erectus ſum, fore hinc cautum in poſterum, Ne, quæ hactenus coinquinamēta in omnes iam paginas irrepſere, proſerpant ulterius; Neue, quæ tam multæ paſſim inhæſerunt labes, ubi ita fuerit ueterum codicum examinata lectio, pertinacius inoleſcāt.
Has itaq; Caſtigationes cum omnibus his cauſis impulſus, aliquanto uberiores reddidiſſem, optimorumq; Auctorum præſidio firmaſſem, curæq; precium fore, non temere forſitan exiſtimarem, ſi omniū utilitati publicarentur, tutiſſimum factu uiſum eas nomini tuo Pater optime cōſecrare; ut alicuius tam probi, quam ſapientis Principis præſidio circumſeptæ id omnium maxime cauerent, ne Virgilius ita omnium libidini in poſterum exponeretur. Quod quidem, ut mihi polliceri auderem, ſpes illa affulxerat, quod multis abhinc annis Mediceo ſanguini proprium, & quodammodo peculiare fuit, bonarum litterarum ſuſcipere patrocinium. Nam, ſiue hoc Fato, ſiue diuina quadam prouidentia fit, obſeruatum eſt Familias quaſdam aliis alias moribus præditas, alia atq; alia ſibi negotia ueluti hæreditaria uindicaſſe. Non ſecus enim ac Diuerſæ arboribus patriæ; ſola India nigrū fert Hebenum, ſolis eſt Turea uirga Sabæis; experimento compertum eſt huic uel illi hominum generi peculiare neſcio quid natura inoleuiſſe; ut quicunq; inde propagentur ad idem munus, in quo Parentes, uel Maiores alii nomen & gloriam ſibi compararint; maxime omnium idonei plerunq; reperiantur. Veluti Scipionum Familiæ expeditiones in Africam propriæ fuerunt; Curionum Genti peculiare ſtudium eloquentiæ; Gentilia Metellis cognomina ex uictoriis; domeſtica Gracchorum ſanguini Romani ſermonis proprietas; hæreditarium Deciis, pro Patria ſe hoſtibus deuouere. Pari uero cōditione Medicea familia, cū pleriſq; aliis uirtutibus, laudibus, & honoribus inſignita, tum ſuo quodā domeſtico, ac peculiari more ſemper habita eſt celeberrima, Cui longa iam annorum ſerie proprium, gentile, ac hæreditarium fuerit, Fouere litteras, Ingenia erigere, diſciplinarum omnium profeſſores optime promereri. Tacebo nunc generoſum illud magnificentiſſime ædificandi ſtudium; quo Tu, quo Maiores tui domi foriſq; q̄ longe lateq; diffuſum eſt Chriſtianum nomen, tot templa paſſim, tot loca pia, tot Bibliothecas, Priuatas ædes tot, Villasne dicam an caſtella tot largiſſimis effuſiſſimiſq; ſumptibus excitauiſtis. Quæ ſi unum in locum contrahi poſſent, ampliſſimarum opulentiſſimarumq; Vrbium, quæ toto ſint terrarum orbe maximæ, magnitudines dubio procul exſuperarent.
Huius uero, quod ueſtro generi præcipuū fuiſſe ſtudiū aſſeueramus, Teſtes illæ omni doctrinarum genere politiſſimæ Academiæ Florentinæ, in quibus abolitus olim bonarum litterarū ſplendor nitorem priſtinū cœperit reparare; Bonaq; diſciplinarum pars, quæ temporum iniuria perierat, uiſa ſit reuiuiſcere. Teſtes Alberti, Aretini, Landini, Pici, Scalæ, Ficini, Politiani, Beroaldi, Ambroſii, Zenobii, Candidi, Argyropyli, Chalcondili, Laſcares, Muſuri. Et qui hos inter locum non indecēter habeat, Vrbanus mihi Patruus, totq; alii Muſarum Proceres litterarum gloria floriſſimi, ut innumeros alios tranſeam, qui nunc uiuunt, fulgore ſatis illuſtres ſuo, qui ueſtri omnes generis fauoribus & auſpiciis ad eam nominis celebritatem euecti ſunt. Teſtes tot omnium diſciplinarum uolumina, partim ab interitu uindicata, partim e Græco in Latinum ſermonem tranſlata, partim noſtri temporis felicitate nouo argumento elucubrata, Mediceo oīa nomini, gloriæ, ac æternitati nūcupata.
Sic Coſmus. Sic Petrus. Sic Laurentius. Sic LEO DECIMVS PONT. OPT. MAX. promeriti ſunt; omnes propenſiſſimo in extollēdis ingeniis ſtudio, uiſi ſemper inter ſe contendere, quis eorum uberiores litterarorum prouentus acquiſiuiſſet. Sic Tu Maiorum tuorum, ac Sanctiſſimi probatiſſimiq; Fratris tui ueſtigia ſecutus, quamuis tantarum rerum incumbant pōdera, dum publicis priuatiſq; conſiliis, qua ratione ſit Reipub. Chriſtianæ proſpiciendum, cum ſapiētiſſimo Fratre perpendis, & diligenter examinas; quæq; longum eſſet enumerare, ingēti laude & honorifica omnium commendatione pertractas; Non ita tamen a magnis illis

negotiis auocari,urgeriue pateris; ut non interim,& ad litteras,& ad ingenia reſpicias; quæ tuo patrocinio protegas, & omni ſtudio demerearis. Quo circa, quum te talem eſſe certo ſcirem, optime Virgilio etiam ipſi conſultum exiſtimaui; Si quæ in eius emaculatione occupatæ ſunt lucubrationes meæ, omnemq; aciem eo direxere,ut eum ab iniuria uindicarent,tuis auſpiciis,tuoq; patrocinio fretæ,in manus hominum emitterentur. Tibi enim uni,qualeſcunq; ſint,debentur; quæ apud te natæ,te iure uernaculo Dominum agnoſcunt; Neq; Tu earum curam aſpernari debes, qui ſis natura benigniſſimus. Quod ſi argumentum ipſum non ſatis dignum uideatur; quod tanto Principi dedicari debeat; Memineris id circa Virgilium uerſari; a quo totius Romanæ facundiæ nitor, ars, iudicium, & ſtili deniq; maieſtas omnis, ad poſteros ſeculorum omnium applauſu feliciter emanarit. Proindeq; nihil in eius ſcriptis tam leue, tamq; exile, aut tenue reperiri; quod examinatum non omnium poſſit Litteratorum aures citra faſtidium remorari.

VALE

INDEX EORVM QVAE PER SINGVLOS LIBROS TOTO OPERE OBSERVANTVR.

Quæ toto opere digna præcipue ſunt adnotatione uiſa, quam breuiſſime fieri potuit,ita ſunt in cõpendium collecta.

IN PRI. AENEIDOS

A quo uerſu rectius Aeneidos carmen auſpicari debeamus. pagina prima.
Lauinaq; uenit Litora. caſtam eſſe lectionem. pagina. 1
Vtra lectio caſtior ſit. Verteret arces, an euerteret. pag. 2
Cauſſa duplici.S.ex Virg.& Cic. manu. 2
Diuerſi Veteres in eo loco tam ſcribendo q̃ exponendo. Rapti Ganymedis Honores. pag. 13
De. Re. particula loquelari. 3
Catulli Tibulliq; locus de Genitiuo plurali,quo ſint more Græcorum uſi. 3
De Gtõ nominum in.ES. uariæ ſentẽtiæ. & uarius Auctorum uſus. 3
Infixit, non Inflixit. legendum eo loco. Scopuloq; infixit acuto. 4
Coniux nomen.VX. litis finiri. 4
Varia lectio eius loci. Et quiſq̃ numen Iunonis adoret. 4
Diuerſos uirili genere,non Diuerſas legẽdum eo loco. Aut age Diuerſos. 4
Queis Dtõ & Abltõ plur. iambum. 5
Vbi,Relatiuum,grauari debere. 5
De Accuſatiuo plurali in. IS. pag. 5
Vortex per. O. & Vertex per. E. idemne an diuerſum ſignificet. 5
Varia lectio eius loci. Cœliq; Ruina. 5
Quorũ Auctoꝝ ſentẽtia. PELLABOR. geminato potius. L. q̃. PERLABOR integra ꝓpoſitione ſit enũtiandum. 5
Qui uelint. Anchoræ. adſpirari. p. 6
Harena cum adſpiratione ſcribendum. 6
Silici excudere ex Antiquorum obſeruatione.pag. 6
Siqua. aduerbiũ, deq; eo Veteꝝ dictata; & uaria le. eius loci. Anthea Siqua. 6
Et. particula quibus exemplis poſtponi [illegible]
Varia le. eius lo. Vina bonus quæ deinde cadis.& eius. Dederatq; abe. Heros. 6
Antemalorum. Poſtphaſellus. Poſtdomus. unicæ dictiones. 7
An ſecunda a principio ſyllaba in nomine Cyclopeia corripi poſſit. 7
Premit altum corde Dolorem.an Alto. 7
Veru.Oſſu.Genu.& plurales horum caſus Verua.oſſua.Genua. deq; pene ultima uocali in Veribus,Genibus. pag. 8
Orontis. Oronti. & Orontæ Genitiuo ca.

ſu a nomine Orontes. 8
De Gtō a nominibus in . IVS & . IVM. præcepta ueterum Grāmaticorum. 8
Magnos uol. men. Orbes, an Annos. 9
Vanam eſſe lectioné eo uerſu. Succinctā pharetra & mac. Teg. Lyncis. 10
Genus intractabile bel. aliter haberi. 10
Varia.l.e.lo. Vana ſpe luſit amantem. 10
Inlōnis, p Inlōnis. apđ Virg. agnoſci. 11
De. N. Ira, quæ ſolita ſit in nomina Theſaurus. Formonſus, & alia quædā aſſumi. ueterum Auctorum dictara. 11
Aut Veniſtis, an Aduenistis ab oris. 11
Annales nřoꝝ audire laboꝝ, aliter legi. 11
Ab Ioue ſummo, an Magno. 11
N. ante . V. digámon in . M . abire. 12
Sit ne nomini. Tus. adſpirandum. 12
Ad quid adluſerit Virgilius eo loco. Portus alii effodiunt. 12
Varia lectio eius loci. Hic alta Theatri Fundamenta locant alii. 12
Lectionem, quæ eſt. Sic nam fore bello. nihil quicq̄ immutandam. 15
Hic primū Aeneas, an Hoc, legēdū. 15
Aeneá minime a Virg. pditiōis notari. 15
Exertæ, an Exſectæ māmæ ſit legendū. 15
Gradienſq; Deas, an Dea. 15
Solioq; Alte, an Alto. pag. 16
Alias Aduexerat oras, an Abuexerat. 16
Alius Ilioneus Phorbantis, alius, qui ponitur a Virgilio. 16
Raptas ad litora, an a litore. 16
Huc curſus fuit, an Hic. 16
Varie legi. Veſtris adnauimus oris. 16
Secludite curas. aliter legi. 16
Conſideratus locus. Nec tā auerſus equos Tyria Sol iungit ab Vrbe. 17
Concurſum earundē ſyllabaꝝ. RE. RE. non alienum a Virgiliana phraſi. 17
Erumpere nubem, an Abrumpere. 17
Genetrix per. E. media ſyllaba. 17
Examinata lectio ex Donato. Dum montibus umbræ luſtrabunt conuexa. 18
An Creticus ſede quinta uerſus Heroici collocari conſuerit. 18
Apud quos uerſus Heroicus conſtet ex ſex ſpondeis. 18
Lucretii Cari uerſus uarie mutatus. 18
An Lætitiamq; Dei. ſit caſta lectio. 18
Vitis pro lætitia, ſenſu myſtico. 19
Examinatus Virgilii locus. Lacteur odiis, an Iactetur q; odiis. 19
Quo facere id poſſis, an Qua. 19
Strato, an Structo Diſcumbitur oſtro. 19
Mantelia ne per. E. an Mantilia per. I. dicere ſit rectius. 20
Varia lectio in. Longum cura Penū. 20
Varia lectio. Qui dap. menſas onerēt. 20
Inſideat, ā Inſidat, quát' miſeræ Deus. 20
Gauloſos Veteres quædam per Barbariſmi modum enuntiare. 20
Varia lectio eius loci. Vocemq; per ampla uolutant Atria. 20
Varia. In Menſa lat. lib. honorem. 20
Pleno ſe proluit auro, an Ore legēdū. 21
Hic canit errantem. agnitū a Cariſio. 21
Diuerſa lectio eius uerſus. Vnde hominū genus & pecudes. unde imber & ign. 21
De. V. poſt. G. locanda. Veterū pcepta. 21
Varie legi. Ingeminát plauſum Tyrii. 21
Omnibus errantem Terris, una plus locutione eſſe in ant. cod. 21

IN SECVNDO AENEIDOS

Caſus cognoſcere noſtros. aliter legi. 21
Luctuq; refugit. uarie legi. 21
Tenes urbis Tenedi conditor. 22
Varia lectio eius loci. Huc ſe prouecti. 22
Certare acie, & locus apud Liuium reſtitutus. 22
Veterum altercatio ſup eo loco. Aut aliqua ſ. equó ne cred. Teu. Quic. id eſt. 22
Ne, particula acuto accentu. 22
Stares, Maneres, an Staret, Maneret. 22
Seu uerſate Dolos, an Dolo. 22
Quid interpretes antiqui tradant ſup eo loco. Et crimine ab uno diſce oēs. 23
Locus Catulli de Vatinio. 23
Agnitum Veteribus. Fuerit quodcūq;. 23
An. equidem. apud omnes primam perſonam inſertam habeat. 23
Reſtitutus locus. Regnūq; uig. con. 23
Conſiderata uetus lectio in uerbis. Pellacis Vlyſſi. 23
Volgum per. O. apud alios etiam, q̄ apud Virgilium ſcriptum eſſe. 23
Veteres etiā curioſos fuiſſe de littera media in dictione. Nequicquam. 24
Quam figuram agnouerit Cariſius in. Scitatum Oracula. 24
Varia lectio. Animaq; litandum. 24

Compoſito rupit uo. aliter in ant. cod. 24
Aduexere carinis, an Auexere. 24
Varie legi exponiq́. Lacrymiſq́ coact. 24
Variæ ſententiæ lectioq́ eo uerſu. Tunc etiam fatis aperit Caſſādra futuris Ora Dei iuſſu non unq̃ credita Teucris. 25
Super epitheto Vlyſſis. Dirus, Durus. Dius an Diuus diſputatum. 25
Varia lectio. Se robore promunt. 25
Therſandrus, an Tiſandrus. 25
Athamas, an Acamas. 24
Variatū in. Largoſq́ effundere fletus. 26
Varie legi. Exuuias indutus Achillis. 26
Aliter atq́ aliter haberi. Spes o fidiſſ. 26
Statues Quæ, an Statues Qui. 26
Caſtior lectio in. Clareſcunt ſonitus. 26
Reſtituta lectio. Amens ad litora tēdit. 26
Aliter legi. Telis āguſta uiarū oppoſitis. 26
Diuerſiſſima a uulgatis lectio eo uerſu. Stat ferri acies mucrone coruſco. 27
Aliter legi. Maximus armis Iphytus. 27
Illis qui ad Troiam. paucioribus uerbis legi in antiquis codicibus. 27
Quos ubi Confertos, an Conſertos. 27
Quæ ſit. In. Audētē extrema. caſtior le. 27
Super nomine. Androgeos. Grammaticorum ueterum obſeruationes. 27
Varia lectio eius loci. Senſit medios dilapſus in hoſtes. 27
Aliter apud antiquos Interpretes legi illud. Denſis & circūfundimur armis. 28
Quo Veterum Auctorū diſſidio, Clypeus per. y. per. u. per. i. ſcribatur. 28
Gen^9 an ſcriptio ī Clipeo driam faciat. 28
De Genitiuo Androgei quædam alia. 28
Quis in Hoſte requirat. aliter in ant. cod. 28
Varia lectio in. Moriturus in agmen. 27
Varia lectio eorū uerſuū. Siquos obſ. no. per. u. Fu in totaq́ agitauimus urbe. 29
Vbi punctus e. lo. Apparet primi clipeos. 29
Varia ſignificata in locutione. Ilicet. 29
Varie legi. Clipeoſq́ ad tela. 29
Aliter. Turres ac Tecta Domorum. 29
Aurataſq́ Trabes, aliter haberi. 29
Decora alta parentum. aliter legi. 29
Imas obſedere fores. uariate. 29
De Accuſatiuo huius nominis. Turris. ueterum Grāmaticorū præceptiones. 26
Conſiderāda uerba Gellii ſuper Aēno. 30
Variare lectionem eius uerſus. Lubrica conuoluit ſublato pectore terga. 30
De terminatione Accuſatiui pluralis in nomine. Poſtes. & ſimilibus Veterū ſentētiæ cōtra ætatis noſtræ uſum. 30
Perperam ubiq́ legi. Emoti procumbunt cardine poſtes. 30
Spes tanta Nepotum. alio atq́ alio modo haberi in cod. antiquis. 30
Varia lectio ſuper eo uerſu. Medium in Penetralibus Hoſtem. 31
Diuum amplexæ ſimulacra Tenebant, an Sedebant legendum. 31
Aliter haberi. Et ora parentum. 31
Corpuſq́ exangue. aliter legi. 31
Repoſita caſta lectio in. Aere repulſū. 31
Illi, pro Illic. apud Virg. & Teren. 31
Variatum genus in nomine. Finis. ac uariæ Veterum ſuper eo ſententiæ 32
Labſus participium amare charactetiſticum ſuum. 32
Quam uaria ſit lectio loci eius. Subiit deſerta Creuſa, & deſerta domus. 32
De duobus & uiginti uerſibus detractis, alia Donati ſententia. 32
Recognita lectio. Quis indomitas tatus Dolor excitat iras 33
Litteras inuerti in Mulierū nominibus. 33
Reſtituta candori ſuo lectio, quæ paſſim hactenus fuit. Verum inclementia Diuum. 33
Varia le. eius lo. Ac ducente Deo. 33
Aut quæ iam fortuna dabat. aliter legi. 33
Diuerſos abire Veteres ſuper. Hocc. pronomine. Hoc erat Alma Parens. 34
Animaduerſus locus apud Liuium diuerſus ab editionibus uulgatis. 34
Varia lectio ſuper eo loco. Clipeoq́ ſiniſtram inſertabam aptans. 34
Emēdata lectio, quæ uulgo erat. Tactuq́ innoxia molli. 34
Longo limite, an Lumine. 34
Se tollit ad auras, aliter in ant. eſſe cod. 34
Aliter in ant. cod. Mihi paruus Iulus. 35
Animaduerſa dictio. Attrectare. 35
T. Liuii locus ex uetuſto cod. notatus. 35
Longe aliter legi. Protinus ad Priami. 35
Adſeruare, & Obſeruare apud Auctores uiciſſim poni. 35
Aliæ atq́ aliæ lectiones in uerſu. Nec te hinc comitem aſportare Creuſam 35
Exleges uerſus aliquot apud Virgiliū. 36
Varia le. in. Leni fluit agmine Tybris. 36

Variatū in. Subl. montē Genitore Pe. 36

IN . III . AENEIDOS

Varia le. eius loci. Deſertas Quæ. Ter. 36
Romæ ſitus in ſolo ſterili. 36
Antādri nomē unde, opiniones uariæ. 37
De Polydoro diuerſa quædā a Virgilia-
no figmento. 37
De Aeno locus apud. T. Liuium. 37
Aliter legi. Nam quæ prima ſolo. & Huic
atro liquuntur ſanguine guttæ. 38
Variata lectio eius uerſus. Ater & alterius
ſequitur de cortice ſanguis. 38
Tertia ſed poſtq̄. aliter a Cariſio legi, &
de aduerbio in. O. quædam. 38
Non me tibi Troia externum tulit. caſtā
eſſe lectionem. 38
Variatum in antiquis. Aut Cruor hic de
ſtipite manat. 38
Aliter legi. Iaculis increuit acutis. 38
Cupreſſu ne recte per. V. enuntietur. 38
In Veterum monumētis Agru. Domi. 39
Annus, pro Annos, in antiquis inſcri-
ptionibus. 39
Vixit Auxiliū & alia huiuſmodi p. xs. 39
Varia lectio eius loci. Nereidum matri
& Neptuno Aegeo. 39
Mycone celſa, an Gyaro. 39
Mures, qui ferrum abrodant. 39
Varia lectio apud Strabonem de Gigan-
tibus ſub Myconum. 39
Examinata lectio. Templa Dei ſaxo uene
rabar ſtructa uetuſto. 40
De ſaxo uetuſto Ciceronis conſenſus. 40
Varia l. eius loci. Liminaq; Lauruſq;. 40
Limen nomen pati plenitudinem. 40
Vox fertur ad aures aliter legi. 40
Quid ſibi uelit Virgilius, quum dicit Cre
tam in medio ponto. 40
Codrus, & Congrus ſemper in. VS. 40
Variatum eo uerſu. Hinc mater cultrix
Cybele Corybantiaq; æra. 40
Quid proprie ſit Colere. 40
Donuſa per. V. media ſyllaba. 40
Naxos per. x. apud Liuiū ſcribendū. 40
Naxiarum mulierum cur octimeſtris fœ-
tus uitalis. 40
Oliaros cur. I. mutet in. E. 40
Crebris legimus freta concita terris. alí
ter in ant. cod. haberi. 41
Alia le. in. Vario certamine clamor. 41
Variatū aliquid in eo uerſu, Pergameāq;
uoco lætam cognomine gentem. 41
Sicilicon qua figura eſſet, quiq; eius apud
Veteres uſus. 41
Anus pro circuitu ſolaris ambitus, Lucu-
lus Memius, & ſimilia unicis conſonan
tibus apud Veteres ſcribi ſolita. 41
Oraculum quadriſyllabum an conſiſtere
in uerſu Heroico poſſit. 41
Hæc finis. qui proferre maluerint. 41
Inſularum nomina, ut Vrbium propria
poni etiam ab Oratoribus. 41
De geminatione. I. litteræ ueterum in-
ſcriptionum exempla quædam. 41
Eidem per. EI. &. Iidem per. II.
geminum, eodem ſignificato. 42
Putaſſe nonnullos, terminationes in.
ERE. dualis eſſe numeri. 42
Aliter legi. Dixiſſe Ducis de nomine
Gentem. 42
Varia lectio in. Ac uoluere fumum. 42
Variatum in ordine dictionum. Voca-
mus in prædam partemq; Iouem. 42
Variatū in. Quatiunt clangoribus alas. 42
Rurſus per. S. Veteres quoſdam non
admiſiſſe. 43
Variatum eo uerſu. Turba ſonans prædā
pedibus circumuolat uncis. 43
Harpyiæ nomen quibus litteris per ſylla-
bas diuidi cenſuerint antiqui. 43
Alia a uulgatis lectio eo loco. Di prohi-
bete minas. 43
Dulichiūq; Sameq; rectene poſitū ſit. 44
I. uocalem in principio uim habere pro-
ducendi breuem præcedentem. 44
ATTIVS gemino. TT. propriū. AC
TIacus per. CT. appellatiuum. 44
Nūmus Auguſti cū Appolline ACT. 44
Varia lectio ex antiquis Auctoribus. In
Portuq; ſubimus Chaonio. 44
Varia in. Butroti aſcendimus. 44
Aliter in antiquis codicibus haberi. Mi
roq; incenſum pectus amore. 44
Pyrrhin, per enclitica quibus agnitū. 44
Conubia unico. N. 44
Varia le. in. Seruitio enixæ tulimus. 45
Enixa quid, ex Plauto. 45
Seruitium quid proprie ſignificet. 45
Apollo Patrous. 45
Athenienſes Iones uocati. 45

Veſcitur Aura, an auras. 45
Longe diuerſa ab aliis ſuper eo loco. Amiſſæ cura parentis. 45
Hæres. Parens. Homo ſemper uirili genere ſcribenda. 45
Stilū narrationis preſſiorē eſſe debere. 46
De. AE. & . AI. diphth. Veterū uſus. 46
Diuerſa declinatio in noīe. Laurus. 46
Varia lectio eo loco. Nāq; omnē curſum mihi proſpera dixit Relligio. 46
Quid prodigium. Quid Portentū. Quid Monſtrum. Quid oſtentum. 47
Veteres Interpretesdiuerſi in diſtinguēdis membris eo loco, Prohibent nam cætera Parcæ Scire Helenum. 47
Varia lectio eius loci. Sub Auras erigit. 47
Donis, an Votis melius eo loco. Supplicibus ſupera Donis. 48
Varia lectio eius loci. Curſuſq; dabit Venerata Secundos. 48
Subtemen, cuius tōnis nomen ſit. 48
Examinatus locus. Pliadaſq; Hyadas. 48
Aſpergo per. E. & Aſpargo per. A. qua differentia ſecernantur. 48
Multiplex lectio apud Latinos, Græcoſq; in nomine Scyllaceum. 49
Examinata lectio. Ad manis Ima deſcēdimus unda. 49
Aliter legi. Ipſe ſed Horrificis. 49
Semiuſtum quadriſyllabū, non alienum ab Heroico uerſu. 49
Catullianus uerſus cum Synizeſi. 50
Synizeſis quot modis fieri poſſit. 50
Veterum inſcriptionum Exempla de figura Synizeſi. 50
Græcorum licentia in nominibus propriis in, ANVS, exeuntibus. 50
Varia lectio eius loci. Et feſſum quoties motas latus. 50
Varia lectio eius Verſus. Noctem illam Tecti in ſiluis. 50
Grammatici Veteres QVESCVNQ. & QVES apud Auctores obſeruauerit. 50
Varia lectio eius loci. Si pereo; manibus Hominum periiſſe iuuabit. 50
Grammaticorū Veterum obſeruatio ſuper Eo loco. Genibuſq; uolutans. 51
De Genitiuo in. IS. & in. I. repetita quædam. 51
Varia. l. eius loci. Noīe Achemenides. 51
Genitore Adamaſto, an Adamaſto ſit legendum. 51
Varie legi. Nec dictu affabilis ulli. 51
Duo Virgilius, Sex Homerus a Cyclope deuoratos dicunt. 51
Vnde Phraſis ſumpta. Sanieq; aſperſa natarent Limina. 51
Varia lectio eius loci. Iacuitq; per antrū Immenſus. 51
Contra Donatum eo loco. Telo lumen terebramus acuto. 52
Defenſus a calumnia Donatus eo loco. Sub fronte latebat. 52
Examinata uaria lectio eius loci. Trunca manum Pinus regit. 52
Totus ne ille Verſus. Solamenq; mali de collo fiſtula pendet, an pars ſit ſuppoſiticia. 52
Varia lectio eius loci. Nec dum fluctus latera ardua tinxit. 53
Varie legi. Dextram aff. ctare. 53
Aliter. Exterrita Tellus Italiæ. 53
Multiplex lectio eius loci. Scyllamq; caribdin Inter utramq; uiam. 53
Quid Veteres ſuper eo loco. Ni teneant curſus, tradiderint. 53
Variatus numerus eo loco. Numina magna loci. 53
CamArina per. A. ſyllaba media. 53
Selinus per. VS. finale. 54
Anchiſem Laurentum aplicuiſſe. 54

IN. IIII. AENEIDOS.

Cuius ſcriptoris auctoritate, cuiuſq; ueteris Grāmatici obſeruatione. AT. giūctiua particula per. D. ſcribi ſolita ſit. 54
Ad, præpoſitionem cum uerbo etiā eidē particulæ adplicito poni. 55
Veterum Sententiæ ſuper eo loco. Ante pudor q̄ te uiolem. 55
Placido, an placito pugnabis amori. 55
Gaetulus nomen. æ. diphth. habere. 55
Aliter legi. Genus inſuperabile bello. 55
Aliter. Hunc curſum Iliacas. 55
Nomen Hyems. P. lrām non admittere. 55
Animū Inflammauit, an Flammauit. 55
Varia. l. eius loci. Frugiferæ Cereri. 55
Volatile Ferrum, an Telum. 55
Diuerſi codices eo loco. Infandum ſi fallere poſſis Amorem. 55
Memorabile Numen, an Nomen. 56

Examinatus locus. Lybicas aduerteret oras. 55
Multiplices lectiones eius loci. Confieri poſſit. 55
Confieri Latinam eſſe locutionem. 55
Iubar quid ſignificet. 56
Defenſa lectio. Cui pharetra ex Auro. contra nonnullorum Calumnias. 56
Iteratioñe ex eodẽ caſu & diuerſis fieri 56
Varia lectio.in. Phrygii Comites. 57
Aliter legi. Cõſcius Aether conubii. 57
De ſcriptione Adquirit Veterum exempla. 57
Ad, ante. T. indifferenter tam per. D. q̃ per. T. concedi. 57
Irritare uerbum non admittere geminationem. R. litteræ. 57
Varia lectio eius loci. Declinat lumina Somno. 57
Cur Mauruſia per. V. recte. 58
Mauretania per. E. in nummis. 58
Aliter legi. Non reſpicit Vrbes. 58
Exempla alia quibus OTIVM per. T. ſcribitur. 59
Thyas, an admittat. I. in pene ultima. 59
Domos, an domus plur. acc. melius. 59
Numidæ Latinis, Græcis Nomadæ. 59
Alia Exempla quibus Suboles per. V. ſcribitur. 59
Varia, & multiplex eius loci Lectio. Qui te tantum ore referret. 59
Aliter legi. Capta aut deſerta. 59
Recidiuus, & Rediuiuus, quid inter ſe differant. 60
Querella gem no. ll. in ant. inſcrip. 60
Auerſa, an Aduerſa tuetur. 60
Varia antiquorum Expoſitio eo loco. Eiectum, litore egentem ſuſcepi. 60
Excipere inſidias, & Hoſpitum eſſe. 61
Varia lectio eius loci. Amiſſam claſſem Socios a mor. re. 61
Dido nomen, Latinos caſus admittere. 91
Varia lectio & interpretatio eius loci. Et quũ frigida Mors anima ſed. art. 61
Præteritũ a uerbo, Vello, duplex. 61
Aliter legi. In antiquis codicibus Cumulatam morte relinquam. 62
Variatũ In. Ac ueluti Annoſam. 62
Aliter. Tatũ radice in tartara tendit. 62
Sola Bubo, an ſera legendum. 62
Variũ Prioꝝ, a ſuPriorum caſtior lectio. 62
Varia lectio, in. Scenis agitat' Oreſtes. 62
Aliter legi. Nocturnoſq; ciet manes. 63
Aliter in Cod. antiquis q. Abolere nefandi cuncta uiri mon. iubet. 63
Aliter. Pallor ſimul occupat ora. 63
Falcibus aheneis, an ahenis. 63
Accipere. cc. geminato Veterem inſcriptionis modum eſſe. 63
Aliter legi. Nomadumq; peta conubia. 63
Aliter. Auxilio iuuat ante leuatos. 64
Inuiſam, an Irriſam accipiet, melius. 64
Aliter legi. Manu ſtip. meoꝝ inſequar. 64
Examinatus locus. Thalami expertem. 64
Varia lectio eius loci. Varioq; irarum fluctuat æſtu. 64
Adſis, & Aſſis uarie ſcribi. 64
Num, & Tum aduerbia ſibi reſpondere. 65
Varia lectio eius loci. Meritumq; malis aduertite numen. 65
Gradum anilẽ, an anili ſtudio. 65
Paullũ Paull' gemino. ll. apd antiquos. 65
Varie legi. Enſemq; cruore ſpumantẽ. 65
Recitata Veterum dictata ſuper eo loco. Extinxti te meq; Soror. 66
Cur difficiles obitus. 66
Apſtulerat apſcondit & ſimilia p. P. 66
Varia declinatio eius nominis, Iris. 66
Varia lectio. e. lo. Crinem ſecat. 66

LIBRO QVINTO.

Varius num. in. Interea mediũ Aeneas. 67
Varia lectio. Iam infelicis Eliſæ. 67
Aliter. Cœlũ undiq; & undiq; Põtus. 67
Quianam Virgilianum eſſe uocabulum & a Veteribus hoc loco agnitum. 67
Atuentũ admittere. T. ſtam prima ſyl. 68
A Lybie, uarie nomina deriuata. 68
Libyæ nomen unde. 68
Varia. l. eo lo. A ſanguine Diuum. 68
Exul admittere. S. ſtam una cum. X. 68
Mycenæ nomen uarie declinatum. 68
Varie legi, ſcribiq;. Atq; hæc me ſacra Quotannis. 69
Piſtris nauis. Piſtrix Piſcis. 69
Varie lectum, interpretatumq;. Intentaq; brachia Remis intenti. 80
Variæ olim, & nunc præcipue opiniones de lectione. Roſtriſq; Stridentibus. 80
Agrippæ nũmi de naualı uictoria. 81
Roſtra nauium tridentali ſpecie. 81

Varia.l.eo loco. Et nũc Piſtris habet. 81
Aliter legi. Longæ ſulcant Vada ſalſa Carinæ. 81
Apoſtrophen apud Latinos ex aliis ẽt dictionibus q̃ ex. EST. uerbo fieri. 81
An. Reuocabat. Trochei dimenſione finiendum apud Virgilium. 81
Puppes p. ES. ntõ qui ueteq; agnoſcãt. 82
Furens Animi, an animis. 82
Attius Auctor Vitioſus. 82
Aliter legi. Ferrataſq; Sudes. 82
Aliter. Reſonat clamoribus Aether. 82
Porriciam, an Proiiciam in Fluctus. 83
Ternos aptare, an optare Iuuencos. 83
Sergeſtus Reuulſus, an reuulſam ratẽ. 83
Illiſam, an Iri ſam Ratem. 83
Varia lectio eius loci. Nexanũ nodis. 83
De Actõ in. IN. diuerſæ Vereq; ſniæ. 84
Variat⁹ nũerus eo uerſu. Olli ſerua dat. 84
Acaman oxitonum. 84
Examinata uaria lectio eius loci. Incumbens Humeris. 84
T. Liuii locus ex antiquo codice. 85
Varia lectio eius loci. Fuſus humi. 85
Varie legi. Caſus miſerari. 85
Varie. Et Clypeum efferri iuſſit Didymaonis artes. 85
Varia.l. Perculit & ful. mor. ex. h. 85
Excedere pugna, an palma. 85
Variatum. Decet uſq; teneri. 85
Sanguis Heber, an habet. 85
Iuuenta. Iuuentas. Iuuentus. quo differant ſignificato. 86
De Actõ plur. eius nominis. Omnes. 86
Examinatus locus. Magna oſſa lacertoſq; ex uaria lectione. 86
Varius num. e. l. nũc hos nũc illos adit⁹. 87
Radicibus, an radicitus Eruta Pinus. 87
Recte ſcriptũ in Vet. cod. Iuuenali in cor.
Diſputatum de lectione. Effractoq; illiſit in oſſa cerebro. 87
Varia lectio loci eius. Diuerberat auras. 87
Variatum. In Atra uolans in nubila. 88
Telum Contorſit, an contendit. 88
Emendatus Verſus. Oſtentans artem pariter, arcumq; ſonantem. 88
Sic Ait, an Dic ait, ſit melius. 88
Varia lectio eius loci. Et pectore ſummo Flexilis ob. per. col. cit. au. 88
De. Q. littera Veteq; dictata quædam. 89
QIS. QID. abſq;. V. 89
SEQI. pro Secut. AQI. pro Acut. 89
Genus unde Atyi, quomõ habeat. 89
De Actia Auguſti Mre diuerſi auctores. 89
Cõſideradus locus ĩ græco Dionis cod. 90
Correctus locus in Liuiana perioche. 90
Diuerſa lectio eo loco. Cætera trinacriis Pubes. Se. Ac. fer. Equis. 90
Varie legi locũ. Atq; agm. ter. Diduct⁹ 90
Varia lectio eius Verſus. Falleret indepreſus. & irremeabilis error. 90
Hemiſtichiũ. Luduntq; p undas. nõ haberi in omnibus codicibus. 90
Nomen Troades Varie ſcribi. 91
Varie legi. Fit Beroe Iſmarii coniux. 91
Veliſatus. Mirauilis. & ſimilia per. V. 91
Varie legi. Sideraq; emẽſæ ferimur. 91
Varie. Nuſq̃ Hectoreos Amnes. 91
Varie. Iam tempus agi res. 92
Variatũ, In. Quod ſola careret. 92
Varie legi. Vdo ſub robore uiuit. 92
Aliter. Curas mutabat uerſans. 92
Conſiliis ſocium, an Conſilii. 92
Aliter haberi. Vrbem appellabunt permiſſo nomine Aceſtam. 92
Varia.l. In Curas animus diducitur. 92
Varia.l. Cõgreſſus pere nate meos. 92
Qua ratione poſitũ. Elyſiũq; colo. Huc. 93
Multa Veteres. SS. geminato ſcripſiſſe quæ nunc ſimplici. 93
Varie legi. Hoc Ilium & hæc loca Troiæ eſſe iubet. 93
Varie. Et non tolerabile numen. 93
Varie. Stans procul in Proram. 93
Varie. Ita & inexaturabile pectus. 93
Et lectio, & opiniones Variæ ſuper eo loco Pœnas traxiſſe per omnes. 94
Varia lectio eius loci. Pro ſcelus. 94
Varia. Impingeret agmina muris. 94
Variatũ In. Millia multa daret leto. 94
Aliter. Iungit Equos curru. 94
Lectionem, In. IIII. cui Pharetra ex auro etiam aliis agnitam. 94
Intendi Brachia Velis, an Remis. 95
Salis placidi uultũ, an Placidum uultũ. 95
Aliter legi. Cœli dec. fraude Sereni. 95
Aliter. Nudus & ignota. 95

LIBRO AEN. SEXTO.

Ratio ſcriptionis uariæ in. Lacrima. 95
Veterum Grammaticorum Sententiæ Eruditis minime faſtidiendæ ſuper

Genitiuo Androgeo. 96
Diminutus Verſus. Partem opere in tanto; ſineret dolor. 96
Varia lectio ſententiæq; ſuper eo loco. Quin protinus omnem. 96
Virgilium Pelligerent ſcripſiſſe. 96
Parcere, an Parcite gēti legendum. 97
Latio conſidere, an conſiſtere. 97
Templa inſtituam, an conſtituam. 97
Nomina manda, an Carmina. 97
In Regna Lauini, an Latini. 97
Varie legi. Quam tua te Fortuna ſinet. 98
Rabida ora. an Rapida. 98
Varie legi. Ire ad conſpectum cari Genitoris & ora contingat. 98
Idem orās mādata dabat. uarie legi. 98
Varia. l. eius lo. Sinu labēs circūfluit. 98
Variatum, In. Decerpſerit. 98
Variatum, In. Lucos Stygios Regna inuia uiuis. 98
Aduoluunt, an Ac Voluunt. 99
Voce precatur, An Forte. 99
Alma Parens, an Diua. 99
Diſcolor unde Auri, an Auro. 99
Arbor & arbos quo differāt ſignificato. 99
Martialis loc⁹ ſuæ reddit⁹ incolumitati. 99
Suppremū duplex. pp. uſu quorumdam temporum admiſiſſe. 100
Varia lectio eius lo. Luſtrauitq; Viros. 100
Aornū, an Auernum ſcribi debeat. 100
Aliter legi. Iuga cœpta moueri Siluarum uiſæq; canes. 100
Aliter legi. Loca nocte ſilentia. 100
Tacere & Silere qd inter ſe differant. 100
Diuerſi cod. eo loco. Ibāt obſcuri. 101
Variatū In. Per incertam Lunam. 101
Somnus & Mors Noctis filii. 101
Multum uariatum ea lectione ſtant Lumina flamma. 101
Statuarum ornatus nodo ex humeris religatus. 101
Varia lect. In. Remis ua. liuida uertūt. 101
Verſant in Litore, an in Litora. 101
Variatū In. Per ſpem ſurgentis Iuli. 102
Varia lectio eius loci. Ripā ne iniuſſus Abibis, Deq; eo ueterum diſſidia. 102
De Ablō in. E. diuerſum a Priſciano. 102
Alcidæ nomē unde. cōtra Seruium. 102
Aliter legi. Quē contra breuiter. 102
Varia lectio eius loci. Ianitor antro. 102
Medicatis frugib⁹ offā, an Medicatā. 102
Variatū, In. Abſtulit atra Dies. 103
Varia lectio eius loci. Fata obſtant triſtiſq; palus inamabilis undæ. 103
Variatū In. Crudeli tabe peredit. 103
Laodamia per. A. media ſyllaba. 103
Varia lectio In. Fato reuoluta. 103
De pene ultima In. Lenibam, & aliis huiuſ modi. Veterum dictata. 103
Qui. E I. p. I. lōgo ſcribere inſtituerūt. 104
Varie legi. Proſequitur lacrimans lōge, & miſeratus euntem eſt. 104
Polybetes nomen uarie ſcriptum. 104
Varie legi. Idæumq; etiam currus 104
Variatum in. Diſcere cauſſas. 104
Alia .l. eius loci. Atq; hic Priamides. 104
Variatū. In. Irrumpunt thalamo. 105
Aliter. Comes Additur. 105
Aliter. Veſtigia torſit. 105
Varia lectio. Torquetq; Sonantia Saxa. 105
Aliter. Excindere ferro. 105
Varie ſcribi. Veſtibulum inſomnis. 105
Varie legi. Strepitūq; exterrit⁹ hauſit. 105
Vrgetur, aliter q̄ inſtituerit Actius ſcriptū a Virgilio. 105
Variatū, In. Titania Pubes. 105
Aliter legi. Et comipedum curſū ſimularet Equorum. 106
Varia lectio eius loci. Terræ omnipotētis alumnum. 106
Varie ſcribi. Iecur tundens. 106
Varie legi. Epulæq; ante ora paratæ. 106
Aliter. Atq; intonat ore. 106
Diuerſimode legi. Acceleremus ait Cyclopum educta Caminis. 106
Variatū In. Aduerſo in fornice. 107
Diuerſa lectio. In. Largior hic Campos Aether. & Lu. ue. pur. 107
Aliter. Et prata recentia riuis. 107
Aliter. Et facili uos tramite. 107
Aliter. Quas ego Te terras. 107
Varie legi. Hæc limina tēdere adegit. 107
Variatū, In. Virgulta ſonātia ſiluis. 107
Diuerſa a uulgatis lectio eius Verſus. Quo magis Italia tādem lætere reperta. 107
Reſtituta. l. q̄ erat. Suſpicit Anchiſes. 108
Locus in ſacra pagina animaduerſus. 108
Aurai non eſſe mutandum. 108
Variatū in. Italo cōmixtus ſanguine. 108
Alia lectio codicis ant. eo loco. Auguſtus Cæſar Diuum genus. 108
Aliter legi. Huius in Aduentu. 109

Aliter ſcribi. Mœotica. 109
Aliter legi. Fixerit Aeripedem. 109
Longe diuerſa a uulgatis lectio eius loci. Virtutem extendere factis. 109
Varia lectio. Primus q leg. Vrbem. 109
Tarquinios quadriſyllabũ legi debere. 109
Natus & Gnatus quid differant. 109
Reſtituta lectio. Infelix utcunq; ferent ea Fata minores. 110
Aliter legi. Quo feſſum rapitis Fabii. 110
Aliter. Contando reſtituis rem. 110
Varia lectio eius loci. Siſtet Eques ſternet Pœ. Cal. Q. Re. 110
Variatũ, In. Tertiaq; Arma patri. 110

LIBRO SEPTIMO.

LITVS unico. T. ſcribi debere. 111
Dictionem eandem tribus continuis uerſibus poſitam. 111
De locutione. Aſſiduus. Veterum Grammaticorum obſeruationes. 112
Locus in Topicis Ciceronis. 112
Aliæ aliorũ ſententiæ ſuper nomine Vortex per. O. & Vertex per. E. 112
Aliter legi. Flectere iter ſociis. 112
Aliter. Et iuxta genitorem. 112
Varie legi Huc dona Sacerdos ꝓtulit. 112
Varia lectio. In. Hæc reſponſa Patris. 113
Aliter legi. Sic Iupiter ipſe monebat. 113
Alia lectio. In. Accisis coger dapibus. 113
Variatũ In. Hæc nos ſuprema manebat. 113
Aliter legi. Turres ac tecta Latinorum. 113
Aliter. Vrbe fuit media. 114
Variatũ, In. Hinc ſceptra accipere. 114
Aliter legi. Hæ ſacris ſedes epulis. 114
Aliter. Tali intus templo Diuum. 114
Aliter. Penetrauit ad Vrbes. 114
Aliter. Altatibus auget. 114
Varia lectio eius loci. Audiit & ſiquem. 115
Varia & eius. Siue fide, ſeu quis. 115
Reſtitutus locus, qui legebatur. Vittas ac Verba precantium. 115
Animaduerſus locus apud. T. Liuium. 115
Varia lectio, loco eo. Hinc progeniem uirtute futuram. 115
Aliter legi. Inſtratos oſtro. 115
Aliter. Iam fidere terræ. 115
Variatũ in lectione. Odiis haud Exaturata Quieui. 115
Quid Saturitas, quid Satietas. 115
Aliter. Toto me opponere ponto. 116
Aliter. Quid Vaſta Carybdis. 116
Longe diuerſa a uulgatis lectio eo loco. Quod ſcelus aut La. tan. aut Cal. me. 116
Aliter legi. Tot pullulat atra colubris. 116
Aliter. Arma uelit poſcatq; ſimul rapiatq; Iuuentus. 116
Examinata uaria. l. eo uerſu. Exſulibus ne datur ducenda Lauinia Teucris. 116
Turbo turbinis. Turbo turbonis. & Turbẽ turbinis quid inter ſe differant. 117
Tibulli locus, aliter q̃ Vulgata habeant exemplaria. 117
Aliter legi. Stupet inſcia turba. 117
Euohe. quo pacto ſcribi debeat. & quo numero in uerſum ueniat. 117
Varia lectio. Te luſtrare choro. 117
Examinata uaria lectio eius loci. Audire Vbicunq; Latinæ. 118
Varie legi. Locus Ardea quõdam. 118
Multiplex lectio eius loci. Furialia membra Exuit. 118
Varie. Inuectas Tybridis unda. 118
Varie. Bella Viri pacẽq; gerant. 118
Aliter legi. Tũ flãmea torquẽs lumina. 118
Multipliciter Variatum in lectione. Furit intus Aquai. & ſuper eo loco Seruii uerba reſtituta. 119
Variatũ In. Claris dextera factis. 119
Pectebatq; ferum. aliter haberi. 119
Aliter. Rapidæ Ve. Iu. Con. Canes. 119
Aliter. Ripaq; Aeſtus Vitid. Leuaret. 119
Variatum in. Ira facit. 120
Aliter. Intendit uocem. 120
Aliter. Siluæ Intonuere. 120
Variatum in ſcriptura. Stipitibus. 120
Liuii locus ex ant. cod. reſtitutus. 120
De Latinis nominibus in. O. uel. ON. 120
Variatum in. Hæſit enim ſub gutture. 121
Variatum in. Cœli Conuexa. 121
Aliter legi. Dic in amiciciam. 121
Aliter. Talia Connubia. 121
Aliter. Fragoſus Dat So. Saxis & torto Vortice torrens. 121
Aliter. Contra Omina Bellum. 121
Aliter. Circumſtant tecta Latini. 121
Varia. l. ei⁹ loci. Ille uelut Pelagi rupes. 122
Variatũ quid In. Hircaniſue Arabiſue. 122
De Nõ Latino, a Crõ Græcorum. 122
Varia rum eo loco. Cinctuq; gabino. Ibiq; T. Liuii locus reſtitutus. 122

De.V.mutato in.B.uetera q̄dā exēpla. 123.
Aliter in ant.cod Quibus Itala tantū. 123.
An.Z.geminari poſſit. 123.
Z.in.C.& in.S. 124.
S.in.Z.mutari. 124.
Zmirna.Zmaragdus.Lezbia. 124.
Zacynthus reſoluit in Diacynthus. 125.
X.non ſemper duplex habita. 125.
S.litteræ.X.ſuppetias ire ſolitam. 125.
Z.uariam eſſe litteram. 125.
Z.&.G.cognatæ. 126.
Italica lingua mīna nequaq̄ barbara. 126.
Z.in Saliari carmine. 127.
Ad quæ uſq; tēpora. Ceruom Seruom & id genus reliqua ſcriptitata. 127.
Varia lectio ei⁹ loci.Filius huic iuxta. 128.
Varia In.Satus Hercule Pulchro Pulcher
Multipliciter legi. Furtiuū (Auen.128.
partu ſub luminis edidit aras. 128.
An Proceleumaticus ex quattuor ſolidis ſyllabis apud Virgilium. 128.
Varia lectio In.Poſtq̄ in partē da.ro.ſa.129
Variatum in ſcriptione.Ereti. 129.
Variatū In.Roſea Ruta Velini. 129.
Aliter legi.Voluuntur Marmore. 129.
Aliter.Scuta ſonant pulſuq; pedum tremit excita tellus. 129.
Mœnia Auellæ,an Bellæ legendum. 130.
De mutatione.I.in.E. Neglegentia Mauretania. 130.
Sibe,& Quaſe Liuius ſcripſit. 130.
Scipio Africanus Rederguiſſe.& Pertiſum protulit. 130.
Hymettius duplici.TT.apud Græcos. 131.
Variatū in lectione.Verſoq; Vbi. 131.
Varia lectio.Quod litore currum. 131.
Varie ſcriptum.Iupiter Anxuris. 131.
Quattuor Verſus aſſerti,qui adulterini ferebantur. 131.

LIBRO OCTAVO.

De lr̃a.N.añ.P.ex cōp.præpoſitione. 132.
Aliter legi in codi. Ant. Timor omnis & iræ cōceſſere Deum. 132.
Aliter legi. Supplicib⁹ ſupera uotis. 133.
Aliter.Vndā de flumie palmis Suſtulit. 133
Aliter haberi.Ergo iter inceptū celerāt.133.
Diuerſi ueteres.In Metatheſi huius nominis Euandre.Euander. 134.
Palas,an Pallans ſcribendum. 134.
Pallas geminato.ll.recte. 134.
Pregnas.abſq;.N. 134.
Locus Terentii ex antiquo codice. 135.
Aliter legi.Quæ cauſſa ſubegit. 135.
Aliter.Dardaniæ ueniſſe Viros. 135.
Percello & Percutio. idem ſignificāt. 135.
Multipliciter Variatum,In.Accepitq; manu dextramq; amplexus. 135.
Caſtā eſſe lectione. Didita fama. 135.
An Temptare per. MP.recte. 135.
Aliter in Ant.cod.legi.Me me ipſe. 136.
Quæ ratio ſit pene ultimæ in.Veſtibat.136.
Variatū In.Et dextræ cōiugere dextrā.137.
Repetita quædā ex Antiquis ſuper geminatione litteræ.S. 137.
Super.Euander.& Euandrus quædā. 137.
Variatum quid In.Vana ſuperſtitio Veterumue ignara Deorum. 137.
Aliter legi.Iamprimum. 138.
Aliter.Diſiectæ procul. 138.
Aliter.Foribuſq; affixa. 138.
Aliter.Nam Maximus Vltor. 138.
Reſtituta lect.Quæ erat. At furiis Caci.138
Aliter legi.Aut intemptatum. 138.
Aliter.Inſonat æther. 138.
Variatū In. Inſueta rudentem. 139.
Alia lectio.Atra reuulſis. 139.
Varia.l.Et ſacer impl.dextrā Scyphus.139
Varia lectio ei⁹ Verſus. Aureaq;,ut perhibent illo ſub Re.fuerunt.Sæcula. 139.
Vbi primum Auſonia eſſe cœperit. 139.
Varronē ſtare p Tyberino ꝯtra Seruiū. 139
Aliter legi.Et nobile Pallanteum. 139.
Vnde Argilletum. 139.
Aliter.Condidit Vrbem. 140.
Multipliciter.Aſpirat Amorem. 140.
Aliter legi.Labefacta per oſſa. 140.
Deuictus,An Deuinctus amore. 140.
Aliter haberi. Fiducia ceſſit Quo tibi diua mei. 140.
Examinatus locus. Liquidoue poteſtur electro. 140.
Varia lectio eius loci. Ceu fœm. pr. Cui tol. co-ui.Tenuiq; Minerua. 141.
Aliter haberi.Huc tunc Ignipotens. 141.
Aliter.Fulgores nūc terrificos. 141.
Aliter atq; aliter.Defecto uer.Ln.collo.141
Aliter cœptoſq; Au.labores. 141.
In Forfice diuerſus Cariſius a Seruio.141.
Aliter legi. Murū circūſonat armis. 141.
De ratione Latinoꝝ nominum in.O.141.

Varia lectio eius loci. Primis & te miretur ab Annis. 142.
Aliter legi, Fragor intonat ingens. 142.
Aliter. Ne uero hoſpes ne Quære. 142.
Aliter. Aras excitat. 142.
Heſternúq; Laré, an Externū melius. 142.
Varia lectio. Hæret inexpletū lacri. 143.
Varia & eius loci. Neq; finitimus Mezentius unq̃. Huic capiti inſultans. 143.
Longe diuerſa lectio in Ant. cod. coniū uer ſuum. At uos o Superi. Iupiter Arcadii. Et Patrias audite preces. 143.
Aliter haberi. Si uiſurus eū uiuo. 144.
Aliter. Nunc nunc o liceat. 144.
Variatum quid In. Mea ſola & ſera. 144.
Variatū, In. Tuta tenebāt caſtra. 144.
Varia lectio eius loci. Auroq; recocto. 14?.
Varia. Illā tereti ceruice reflexam. 145.
Examinatus locus. Cæſa iungebāt fœdera Porca. 145.
Reſtitutus integræ lectioni locus, qui legebatur. Citæ Metiū in diuerſa Quad. 145
Fuffetius nō Suffenus, dici debere. 145.
De. B. mura quædam. 145.
Manlius & Mallius. 146.
Varia lectio. Galli p dumos aderāt. 146.
Ancilia per. I. latinum. 146.
Variatum, In. Extuderat. 146.
Liuii locus ex Ant. cod. reſtitutus. 147.
Aegyptiū p. V. ex inſcriptionib⁹ Aug. 147
Cur. Nefas Aegyptia coniux. 147.
Varia lectio In. Latrator Anubis. 148.
Prouerbium. Neq; nare neq; li?as. 148.
Variatū. In. Arcum intendebat. 148.
Aeguptos. agnitū Vale. Probo. 148.
De noibus in. PS. d q; . P. & B. Iris. 148.
Variatum, In. Omnibus Aris. 148.
Variatū, In. Longo ordine gentes. 148.
Daci, Dacæ, Dahæ, Varie ſcribi. 149.
Daæ, qui Daui in Comœdiis. 149.

LIBRO NONO.

Variatū In. Sceptra palatini Sedemq; petiuit Euandri. 149.
Aliter in Antiquis codicibus q̃ Turbataq; arripe caſtra. 149.
Aliter. Paribus ſe ſuſtulit Alis. 149.
Reſtituta lectio caſta, eo loco. Video medium diſcindere Cœlum. 149.
Examinatus loc⁹. Onerauitq; æth. uo. 150.
Examinatus locus. Aut pingui Flumine Nilus, Quum refluit campis & iam ſe condidit Alueo. 150.
Varie legi. Date Tela. Scādite muros. 150.
Varie. Et iaculum intorquens. 15?.
Aliter haberi. Dolor oſſibus ardet. 151.
Aliter. Et qua uia Clauſos excuttat. 151.
Aliter. Atq; effundat in æquor. 151.
Aliter. Timor anxius urget. 151.
Reſtituta lectio legitima, pro adulterina. quæ erat, Qualis Nereia Clotho. 151.
Valerii Flacci locus ſibi redditus. 151.
Variata lectio, In. Genetrix iubet Et ſua quæq;. 152.
Variata, In. Mirabile Monſtrum. 152.
Verſus ille. Quot prius æ r. ſte. ad li. pr. nō haberi in aliquot Antiquis cod. 152.
Aliter. Sed periiſſe ſemel. 153.
Aliter. penitus modo nō ge. om. peto. 153.
Aliter. Quibus hæc med fid ua. foſſ. q; moræ, & leti diſcrimine paruo. 153.
Aliter. Celſis ſummæ cuſtodibus. 153.
Varie. Cæca condemur in Aluo. 153.
Aliter. Eſſe putent. 153.
Aliter legi. Pugnā ſperate parati. 153.
Aliter. Quemq; ſecuntur. 154.
Aliter. Somno uinoq; Sepulti. 154.
Aliter. Reperite ſub illo poſſe uiam. 154.
Variatum in eo Verſu; Quæ te ſola puer multis e matribus auſa proſequit. 154.
Procubuere. Aliter in Ant. cod. eſſe. 155.
Interpretatum. Primam Vrbem. In prima fabula. & Primus ab oris. 155.
Varie ſcriptum. Quæ uobis quæ digna Viri pro Talibus auſis. 155.
Aliter. Criſtaſq; Rubentes. 155.
Varie. Hæc ego Vaſta dabo. 156.
Volcens ubiq; abſq;. S. 156.
Omnéq; Abitū, an Aditū, legēdum. 157.
Nilus no. pt. Participiū. & appel. idē. 157.
Varia lectio, In. Frāgitur, ac Fixo. 157.
Examinatus locus. Dum Trepidant, i?e haſti Tago. 157.
Varia lectio. In. Transadigit coſtas. 157.
Varia. In. Laxoue papauera Collo. 157.
Capitolii Saxum quid. 157.
Aliter legi. Tepidūq; recēti cede locū. 158.
Aliter. Ora uirū præfixa uidebant. 158.
Varia lectio. Quæ ſū terraq; ma. q; Se. 158.
Aliter eſt. Sub tecta reportant. 158.
Aliter. Reſcindit Vallum. 158.

Aliter. Conuectare Iuuat predas. 159.
Varie interpretatum. Cedite ferro. 159.
Multiplex lectio eius Verſus. Effugit horrendu ſtridens elapſa ſagitta. 159.
Multiplex etiam eius. Et Caua tempora ferro Traiicit. I. uerbis. 159.
Longe aliter legi. In Ant. codice. q Crines Albos. 159.
De forma eius nominis, Aeneide. 159.
Variatum, In. Liquentia fl. circum. 160.
Varia lectio. Glomerantur eodem. 160.
Aliter haberi. Vulneris Vndam. 160.
Examinatus locus. Clipeum ſuper intonat Ingens. 160.
T. Liuii locus. 160.
Aliter legi. Penituſq; uadis illiſa. 161.
Quis, & Qui, quo pacto differant. 161.
Telu pro gladio, et apud Oratores. 161.
Tergum, & Tergus quas apud ueteres turbas cient. 161.
Varia lectio eius loci. Accepit uenientem. & unde figura deſumpta. 161.

LIBRO DECIMO.

Examinatus locus. Oīpotētis olympi. 162.
Olympus Deorum maximus. 162.
Varia lectio, Variæq; Veterū interpretationes ſuper locutione QVIANAM. 162.
Sup Accerſo. & Arceſſo. Veteŗ dict. 162.
Variatū In. Diuūq; Aeterna poteſtas. 16.
Lectione Variatum In. Et inundant ſanguine foſſæ. 163.
Aliter legi. Vertere iuſſa poteſt. 163.
Varia lectio eo uerſu. Aeneas ſane ignoris iactetur in undis. 1·3.
Aliter legi. Eſt Amathus, eſt celſa mihi Paphos atq; Cythera. 163.
Aliter. Argolicos medios. 163.
Rediuiuū, & Recidiuum an idē ſit. 164.
Locus. M. Tullii. 164.
Ouidii locus integritati reſtitutus. 164.
InferIs tribus uocalibus ſcriptū, quattuor ſyllabis enuntiari. 164.
Variatū In. Retū Cui ſum. poteſtas. 164.
Antiquiſſimū. Accipere. CC. gemi. 164.
Variatū, In. Iaſius imbraſides. 164.
Tybris, & Thymbris idem. 16.
Multiplex lectio eius loci. Et clarus Ethemon Lycia comitatur ab alta. 165.
Variatū, In. Fratre Mneſtheo. 165
Variatum & in. Oricia Terebyntho. 165.
Varia lectio. Roſtro Phrygios ſubuecta Leones. 165.
Elocutionis figura. Qui Cerete domo. 166
Plinii locus animaduertendus. 166.
Examinata lectio ex antiquo cod. Tranſierim Cygne. 166.
Variatum in. Ille etiam patriis agmen ciet Ocnus ab oris. 166.
De. B. muta obſeruationes quædā. 166.
Veſica, Beſica, an Venſica. 166.
Larba, ut Herba, Tuba. 166.
Nebus, ut Cibus, Rubus. 166.
Lauor, Baluus, ut Fauor, Curuus. 167.
Multiplex lectio in. Steterant ad litora proræ. 167.
Varia lectio. Criſtiſq; a uertice. 167.
Vmbo uomit aureus, an æreus. 167.
Locus. T. Liuii ex Ant. cod. 168.
Varia lectio in. Litora præripere. 168.
Liuianus locus ex ant. cod. 168.
Varie legi. Dum trepidi, egreſſiſq;. 168.
Varie lectum interpretatumq;. Qua uada non ſperat. 168.
Aliter legi. Perq; ærea ſcuta. 168.
Multipliciter haberi. Inde Lycum ferit exſectum. 168.
Varie. Cui licuit paruo. 168.
De nominibus. ON. litteris terminantibus aliorum Veterum præcepta 169.
Lectio multiplex eo uerſu. Viribus hic fidens pri. cor. Lauſus Aduenit. 169.
Examinata lectio. Stant obnixi omnia contra. 169.
Magna claudit nos obiice, an magno. 169.
Varia lectio eo uerſu. Deeſt iam terra fugæ Pelago Troiamne petetis. 170.
Examinatus locus. Ac uelut optata uentis æſtate cohortis. 170.
Aliter legi. Fata Canens. 170.
Aliter. Monet ſuccurrere. 170.
Aliter. Sua Turnum Fata uocant. 171.
Aliter. Corruit in uulnus. 171
Varia lectio eius loci. Quæ bonus Eurytion multo cel. au. 171.
Varia in. Succurrere Teucris. 171.
Multipliciter legi uerſū. Inde Mago procul Infenſam quū tenderet haſtam. 171.
Aliter. Capulo tenus abdidit enſem. 172.
Aliter. Infula cui ſacra redimibat. 172.
Aliter. Truncumq; repente. 172.

Variatũ in. Rapiuntq; in litore currꝰ. 172
Aliter legi. Frater tendebat inermes. 173
Reſtitutus locus. Victor Dardanius. 173
Aliter legi. Rata uita maneret. 173
Reſtitutus locus. Quin o potius. 173
Variatus numerus eo Verſu. Iliacamq; aciem, & Lauren. caſtra petiuit. 173
Variatum in. Quæ me fuga. Quemue reducet. 173
Examinatus locus. An ſeſe mucrone ob tantum dedecus Amens induat. 174
Varia lectio in. Crudũ p coſtas exigat. 174
Examinatus locus. Vrbe paterna occubat Ignarũ Lau. ha. ora Minanta. 173
Ouidii locus aſſertus. 174
Multiplex lectio eo loco. Illa per orbem Aere ca. tri. per linea terga. 175
Verus .l. reſtituta. in, Eripit a femore. 175
Tibulli locus Veterib' Gram. agnitus. 175
Varia lectio eo loco. Iamq; aſſurgentis dextræ. 176
Reſtitutus incolumitati ſuæ locus. Nubẽ Belli dũ detinet, omnes ſuſtinet. 176
Varia lectio. Leuia arma minacis. 176
Aliter legi. Corpuſq; leuabat, Arboris accliuis trunco. 176
Aliter. Circũ lecti Iuuenes. 176
Aliter. Caniciem immundo. 176
Aliter. Exilium infelix. 177
Aliter. Aeſtuat igẽs imo i corde pudor. 177
Verius. Et furiis agitatus amor. Vbi locum habeat. 177

LIBRO VNDECIMO.

Variatũ in. Corpus ubi exanimi. 178
Aliter legi. Et mœſtæ Iliades crinem. 178
Examinatus locus. Fors & uota facit. 178
Aliter legi. Expectatiq; triumphi. 178
Locus Terentii ex antiquis codicibus. 178
Aliter haberi. Lectos ex agmine. 178
Aliter. Celo ſparſuros. 179
Fruniticaq; nomina figi, an fingi. 179
Proceſſerat ordo, an præceſſerat. 179
De Vocatiuo nominum in. AS. 179
Aliter legi. Veniamq; Rogantes. 179
Aliter. Pacemne exanimis. 179
Aliter. Concedere uellem. 179
Aliter legi. Aequius huic Turno. 179
Varia lectio eius uerſus. Iuſticiæne prius mirer, belline laborum. 179
Aliter legi. Ferro ſonat alta. 180
Alia a uulgatis lectio, eo uerſu. Tyrrheniq; Duces Tyrrhenũq; exercitus omnis. 180
Variatũ quid in. Idem ſit Robur. 180
Diuerſi Veteres ſuper ultima ſyllaba huius nominis. Robur. 180
Gnatus, Oratori uocabulum minime accommodatum. 181
Catulli locus, ex Vere ; poemate. 181
Aliter legi. Poſci in certamina. 181
Varia lectio eo loco. Magni Diomedis ab urbe. 181
Aliter. l. Pacẽ Troião ab Rege petẽdũ. 181
Examinatus locus. Fatalem Aeneam. 181
Aliter legi. Alta intra limina. 181
Aliter. Sedet in mediis Rex max. æuo. 182
Reſtituta lectio, quæ erat. Vidimus o ciues Diomedem. 182
Aliter. Ferro uiolauimus. 182
Aliter. Diuerſum ad litus adacti. 182
Examinata uaria lectio, & uaria interpretatio eius loci. Deuicta Aſia ſubſedit adulter. 182
Varia lectio, in. Patriis ut redditus oris. 182
Varia eius loci. Et ſocii amiſſi petierunt æthera pennis. 182
De Actõ. Duo. Veterum dictata. 183
Alia lectio eius uer. Et reſponſa ſimul quæ ſunt Rex optime Regum audiſti. 183
Varia lectio eius loci. Quum muros obſidet hoſtis. 183
Aliter legi. Abſiſtere ferro. 183
Varia lectio loci eius. Cætera qua rerum iaceant perculſa ruina. 183
Variatum quid, in. Eboriſq; Auriq; Talenta. 184
Chiaſmos, eloquutionis figura. 184
Varia lectio. Duciq; iubes. 184
Varia in. Fœdere iungas. 184
Aliter legi locum. Dum diſtinet hoſtem Agger murorum. 184
Aliter. Nec inundant ſanguine foſſæ. 184
Tremiſcunt p. I. an Tremeſcunt per. E. 185
Aliter legi. Crimen acerbat. 185
Aliter. Nunc ad te & tua magne Pater. & ibi locus exminatus ex Ti. Donato. 185
Variatũ, i. Humũ ſemel ore momordit. 185
Aliter legi. Per ſtagna loquacia. 186
Aliter. Triſti turbatus pectore. 186
Multiplex lectio eius loci. Cauſa mali tanti, atq; ocu. de. Decoros. 186

Aliter legi . Fundunt de limine. 185
Aliter . Campoq; potitus aperto. 186
Varia lectio eius loci . Per deſerta iugo ſuperans aduentat ad Vrbem. 187
Examinatus locus . Tyburtiq; manus Ducis & tu concipe curam 187
Valles. Puppes. Rupes Nrō ſingulari. 187
Aliter haberi . Tutiq; receptus. 187
Aliter legi . Vnam ex uirginibus ſociis ſacraq; caterua. 187
Conſideratus locus . Triſtis Latonia uoces ore dabat. 187
Multipliciter uariatum eo uerſu . Nomine Camillæ, mutata parte. 187
Aliter legi . Iaculo palmas onerauit. 188
Aliter . Fatis urgemus acerbis. 188
Aliter . Haſtaſq; reductis protendunt. 188
[illegible]
Aliter legi . Turmas inuaſit Aſylas. 188
Aliter legi. Furit arduus altaq; iactat. 189
Examinata uaria lectio eius loci . Duplicatq; uiri transfixa dolorem. 189
Aliter legi . Dant funera ferro. 189
Aliter . At medias inter cedes. 189
Variatus numerus eo uerſu . Nunc ualidam Dextra rapit indefeſſa bipennē. 189
Variatum quid in . Aureus ex humero ſonat arcus. 189
Aliter legi . Sibi Dia Camilla. 189
Aliter. Paciſq; bonas, belliq; miniſtras. 189
Diſputatum ſuper nomine Thermodontis, præter nonnullorū ſententias. 190
Cur Martia Pentheſilea. 190
Varia lect. & interpretatio ei⁹ loci. Morienſq; ſuo ſe in uulnere uerſat. 190
Aliter. l. Ipſe catervis uertit in mediis. 190
Aliter. Manib⁹ hoc re. telo cecidiſſe Ca. 191
Aliter . Sed Butem aduerſum. 191
Aliter. Tum ualidā. &. Altior inſurgēs. 191
Aliter . Euadere pugna. 191
Examinatus locus . Ventoſa ferat cui gloria laudem. 191
Aliter legi. Paribuſq; aſſiſtit in armis. 191
Varie ſcribi . Aduolat ipſe. 191
Reſtituta lectio, quæ erat . Ferrato calce & ibi Veterum dictata. 191
Ligus . ut Lepus. & Vetus. 192
Varia lectio, in . Fruſtraq; animis elate ſuperbis. 192
De ratione ſcriptionis ; deq; genere in nomine . Accipiter. 192
Varia lectio . Incitat Iras. 192
Aliter legi . Quidue hæc geritis. 192
Aliter . Expectare dapes. 192
Varie ſcribi . Adunco. 193
Examinata uaria lectio . Qua ſe cunq; furens me. tu. ag. uirgo. 193
Varie legi. Hos aditus, iāq; hos aditus. 193
Multiplex lectio eius loci . Forte ſacer Cybele. 193
Aliter legi . Auroq; inſerta. 193
Cariſius aliter q̃ Seruius in . Caſſida. 193
Aliter legi . Tempore capto Conicit. 193
Auras . Genitiuo. 193
Aliter legi . Labitur exanguis. 194
Aliter . Ceſſiſſe ſagittas. 194
Aliter . Neq; hoc ſine nomine. 194
Aliter. Equis auerſi ad mœnia tendūt. 194
Alr. Quadrupedūq; putre ſo. qu. ung. 194
Multiplex lect. Atq; inter tuta domorū. 195
Aliter legi. Mōſtrat amor uerus patriæ. 195
Aliter . Mori pro mœnibus audent. 195
Aliter . Ingruere infeſtos. 195
Aliter . Ille furens iam ſæua. 195
Aliter . Ac ſimul Aeneas. 195

LIBRO DVODECIMO

Variatum, in . Cedat Lauinia coniux. 196
Multiplex lectio eius loci . Quantum ipſe feroci uirtute exſu. tanto me. 196
Reſtituta incolumitati ſuæ lectio . Promiſſam eripui Genero , atq; arma impia ſumpſi. 196
Variatum in . Patiare. 196
Varia lectio. Quo referor toties 197
Varie ſcribi . Accire. 197
Aliter legi . Sic incipit ore. 197
Caluus . Curuus . Exortus, per. V. geminatum in plurali numero. 197
Aliter legi. Circūſtat properi Aurigæ. 197
Aliter . Pectora pulſa cauis. 197
Varie legi . Scintillæ abſiſtunt oculis. 198
Proludere quid. 198
Defigo illa re. 198
Multiplex lectio eius loci . Nec honos aut gloria . 198
Aliter legi . Campum ſpectabat. 198
Aliter . Animo gratiſſima noſtro. 198
Multiplex lectio eius loci . Qua uiſa eſt fortuna pati . & Veterum ſuper eo ſententiæ. 199

Authot.p.th.an Auctor p.ct.ſcribēdū.199
Duo.RR.qd ſibi uelint i monumētis.200
Variatū,in.Bigis it Turnus in albis. 201
Reſtituta lecti. Setigeræ fœtum Suis. 201
Aliter legi uerſum illum . Illi ad ſurgē
tis conuerſi lumina Solis. 201
Aliter legi.Hæc mihi terra precanti. 201
Varia lectio e.lo.Et tu Saturnia cōiux.201
Aliter . Diri ſacraria Ditis. 201
Examinatus locus . Tango aras medioſq;
ignes . 202
Aliter legi.Cœlūne in tartara ſoluat. 202
Imo de ſtirpe . quam diuerſos egerit Ve-
teres Grammaticos. 202
Varia lectio eius loci . Adiuuat inceſſu
tacito. 202
Reſtituta lectio . Pubenteſq; genas. 202
Conſiderata lectio . Progreſſus, & aram
ſuppliciter uenerans . 202
Mulriplex lectio,in.Viribus æqui. 203
Varia lectio,& interpretatio diuerſa ſuper
eo loco . En omnes & Troes , & Ar-
cades hic ſunt . 203
Alirer legi . Quo non p̄ſtantius ullū. 203
Conſideratus locus . Rubra fuluos Io-
uis Ales in æthra . 203
Aliter legi . Pondere defecit. 204
Varia lectio eo loco . Ferrum corripite
o Rutuli . 104
Aliter legi.Fuluaq; extendit harena. 204
Aliter legi . Ille ſecuri aduer. fr. me-
mentumq; reducta diſiicit. 204
Aliter. In æternam clau.lu. mortem.204
Aliter . Quæue iſta repens. 204
Variatum quid, in . Me ſinite atq; au-
ferte metus. 204
Conſideratus locus . Proterit,aut raptas
fugientibus ingerit haſtas . 204
Aliter legi . Clipeo increpat. 204
Aliter . Circūq; atræ formidinis ora.204
Aliter ſcribi . Eminus ambo. 205
Varie . Imbraſidas.Et . Atq; Ladem. 205
Anom p.O.non reiici a Grāmaticis. 205
Aliter.Campo Tur. conſpexit aperto. 205
Aliter legi . Huic comitem Buten. 205
Aliter ſcribi . Chloreaq; Sibarimq;. 205
Aliter legi . Ora citatorum dextra contor
ſit equorum.& locus examinatus. 205
Aliter legi . Pendetq; iugis hunc . ſenten
tiaq; ea latius explicata . 205
Variata lectio eo uerſu . Auxilium ſtri-
cto mucrone petebat. 206
Variatū,in.Truncūq; reliquit harena. 206
Aliter in codicibus antiquis haberi , q.
Aſcaniuſq; comes. 206
Iapicem proprium nomen ab Iapyge
uento , littera diſtingui . 206
Aliter legi . Prenſatq; tenaci forcipe. 206
Non conſtare de differentia inter Forci-
pem. Forficem.& forpicem. 206
Varia admodum a uulgatis lectio eorum
uerſuum . Tum Venus . Dictamum
Gen. Puberibus Cau. foliis. 206
Certo modo, & ſuo modo ac tempore
detrahenda , quæ remediis aliquibus
procurantur . 206
Dictamnum nomen nō expreſſum a Vir-
gilio, ſed circumſcriptum. 207
Dictamni uis ex . M . Tullio. 207
Varia lectio,in. Labris ſplendentibus.207
Aliter haberi . Magna inter præmia. 207
Aliter.Cum matura adoleuerit ætas. 207
Aliter . Portis ſeſe extulit altis. 208
Aliter.Vidit ab ad. ue. aggere Turn⁹.208
Varia lectio eorum uerſuum . Ipſe neq;
aduerſos dignatur ſternere morti.
Nec pede congreſſos nec equo. 208
Varia in . Obit omnia curru. 208
Aliter.p Agmina magna uoce uocat.208
Curruus . V . geminato. 208
Aliter . I . Teſtatus fœderis aras. 208
Aliter . Haud multa moratus . 208
Aliter uerſum legi . Crudo traſ. co. &
cra. pectoris enſe. 208
Aliter legi . Ruunt per prælia. 209
Aliter . Fixo ſtetit haſta cerebro. 209
Mutatus uerſuum ordo . Vrbem hodie
Ni frenum . Eruam,&. 209
Aliter legi . Primoſq; trucidant. 209
Aliter . Incendi muros . deq; legitima
lectione Veterum dictata. 209
Antiqua lectio etiam aliis agnita,in . Fla
uos Lauinia crines. 209
Duo uerſus.Multaq; ſe inc. &. Dardaniū.
in aliquot codicibus deſiderari. 210
Aliter legi . Quæ ſeſe ad fœd. flectat.210
Aliter . Acer Atinas. 210
Aliter . Ponteſq; extruxerat altos. 210
Varia lectio loci eius . Magno mons
improbus actu. 210
Et Athon,& athos,& Athoos nominati-
uo recte dici. 210

Examinatus locus. Inter ſe coiſſe Viros, & dece mere ferro. 210
Varia .l. eo loco. Quis pecori iperitet. 210
Aliter eſſe. Fragor Aethera complet. 210
Aliter. In Med. q. ard. deſerit iću. 210
Varia lectio. Quanq̃ tardante ſagitta. 211
Multipliciter uariatum eo loco. Cœlum tonat omne tumultu. 211
Reſtitutus incolumitati ſuæ locus. Notas ſuſpendere ueſtes. 211
Examinatus lo. Lentoq; in ſtirpe mor. 211
Hic ouis. hæc agnus. hæc porcus. 211
Varia lectio. Tua magna uoluntas. 211
Aliter legi. Commixti corpore. 211
Aliter. Serum canit imp. per umbras. 211
Aliter. Tumi ſe peſtis ad ora. 211
Aliter. Clipeumq; euerberat. 211
Variata lectio eius loci. Aut quid iam miſeræ ſuperat mihi. 212
Variatũ eo uer. Quo uitã dedit æternã. 212
Variatum in. Immortalis ego. haud. 212
Aliter legi. Satis ima dehiſcat. 212
Varia lectio eius loci. Campo qui forte iacebat limes agri poſitus. 212
Variatum eo loco. Larua, & Clypei. ex. Sep. or. Per. med. 212
Aliter legi. Flectere ſermo cœperat. 212
Conſideratus locus. Humero cum apparuit alto Balteus. 212
Balteus, & Balteum quid differant. 212
Variatũ ſcriptiõe in uerbo, Soluuntur. 212

Nunc ea addemus, quæ in Bucolicis, & Georgicicis adnotantur.

IN TITYRO.

Siluestrẽ tenui. ſiue legitima lectio. pag. i
OTium per. T. ſcribi debere. pag. i
Locus Terentii reſtitutus. pag. ii
Semperdeus, una ſit, an duæ locutiones. ii
Turbatur agris, an Turbamur. & ſuper hoc Fabii Quintiliani ſententia. ii
Inter Protinus, & Protenus differentia. ii
Corylos uarie ſcriptum, quaq; inde ratione Colurnus fiat. ii
A. interiectio abſq; adſpiratione. ii
Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice Cornix. uerſus ſuppoſiticius. ii
Fœtus p. œ. diph. ſcribẽdũ; ita hœdus. iii
Parua magnis cõparari, ex Cicerone. iii
Variata lectio. In Arbore poma. iii
Sæpes. ſæpio. ſæpe. eiuſdem analogiæ. iii
Hæc & hic Palumbis. iii
De rõne ſcribẽdi unicũ. I. pro gemino. iii
I. uocalis non ſibi tantum incidere, ſed etiam conſonantibus inſeri ſolita. iiii
AureL a, pro Aurelia. iiii
Creſcen ✝ na, pro Creſcentina. iiii
Poſu ✝ , pro Poſuit. iiii
Con præpoſitio, per. O. & N. iiii
Qui Grãmatici ex ueteribus, quaq; ratiõe cenſuerint Vocatiuos etiã per. ii. geminatum enũtiari. O Iulii. O Antonii. iiii
Amaſſe. M. Tullium. Perii. duplici. II. iiii
Amaſſe Terentium Peri. unico. I. iiii
Variata lectio, in. Perduxit miſeros. v
Longe aliter in antiquis codicibus eſſe. En quis conſeuimus agros. v
Multipliciter legi totum uerſum. Hic tñ hac mecũ poteris requieſcere nocte. v
Caſtaneæ molles. Interpretes alii aliter accipiunt. v

IN ALEXI.

Frequentiſſima Veterũ conſuetudo Formoſo. N. litteram adiecit. vi
Elegãs epitaphiũ, in quo. Formonſus. vi
Infas. Clemes: abſq;. N. in monumẽtis. vi
Nomini. Menſa. Virgilius. N. adiecit. vi
Cur Varro. Meſam. abſq;. N. enuntiaret. vi
Pago abſq;. N. in duodecim tabulis. vi
Deliciæ per. C. non per. T. ſcribi. vii
Variatũ, in. Mori me deniq; cogis.
Alia, quomodo ſcribendũ ex Cariſio. vii
Serpullũ p. V. media ſyl. nõ improprie. vii
B. mutam in. V. digammon in multis Veterum inſcriptionibus. vii
Baluus ab Adamantio per. V. digammon ultima ſyllaba ſcribi. viii
De. V. digammo pcepta quædam. viii
Vaccinia, cur gemino. CC. ſcribendũ. viii
Habundo cum adſpiratione. viii
Pœnitere, unde. viii
Aliter in codicibus antiquis legi. Sparſis etiamnunc pellibus albo. ix
Variatum, In Quos tibi ſeruo. ix
Aliter legi. Addã cerea pruna. & honos. ix
H. eſſe litterã, multis argumẽtis oſtẽſũ. ix

Varia.l. eius loci .Ruſticus es Corydō. xii
EHEV . duplicatum ſit,an ſimplex. xii
O.&.V.cōfuſæ litteræ apud antiquos .xii
Cōſol.Popolos.Piacolon.Fontis.p.O.xii
Funtes . Frundes . per .V. xii
Diuerſa lectio,in.Pallas quas cōdidit. xiii
Varia lect.,in. Ab Corydon Corydon.xiii
Multipliciter uariatū in eo uerſu . Inuenies alium,ſi te hic faſtidit Alexis. xiii

IN PALAEMONE

Obiicienda , nunquid . II . geminum admittat . xiiii
Examinatus loc⁹.Trāſu. tuen hircis. xiiii
Aliter legi. Aut unquam tibi fiſtula cera iuncta fuit. xiiii
Varie punctis diſſitum . Inſanire libet, quoniam tibi . xiiii
Varia lectio.Quibus torno facili. xv
Hedera ūde,& an adſpirationē habeat.xv
Decim.per .I. ſæpe ſcribi repertum. xv
Quoties . an .N. litteram admittat. xv
De.B.in.V. apud hunc & illū Auctorē xv
Variatum,in . Mulgeat hircos. xvi
De ratione ſcribēdi in dictione.Reice.xvi
Varia lectio . Omnes in fonte lauabo.xvi
Aliter legi.Si lac præceperit æſtus. xvi
Aliter.Macer eſt mihi taurus in Eruo. xvi
Multipliciter numero uariatum in eo uerſu . Idem amor exitiū eſt pecori. xvi.

IN POLLIONE

Eclogæ argumētum ex antiquis cod.xvii
Variatum in ſcriptura . Sicelides . xvii
Aliter legi . Humileſq; Myricæ. xvii
Variatum eo uerſu . Quæ iubeant telluri infindere ſulcos . xvii
Aliter legi. Suis dixerūt currite fuſis.xvii
SVboles p.V.q ex ueterib⁹ agnoſcāt.xvii
Examinatus Datiuus .Orphei . xviii
Varia lectio in. Pan etiam Arcadia xviii
Multipliciter legi . Tulerunt faſtidia.xviii
Varie legi,ſcribiq; . Cui non riſere. xviii

IN DAPHNIDE

Labruſca . uario genere . xix
De Codro , uaria apud Hiſtoricos . x x i
Sub Daphnidis perſona quis. xix
Aliter legi . Ad flumina . Nulla neq; amnem. xix
Varia lectio eius loci . Armenias curru ſubiungere Tigres. x x
Aliter legi.Thyaſos inducere Baccho.x x
Variatum,in . Grandia ſæpe quibus mandauimus ordea ſulcis . xx
Aliter in antiquis codicibus legi . Steriles Dominantur auenæ . xx
Auena per ſe ſpecies,& frumēti uitiū . xx
Paliurus herba,& frutex. xx
Varia lectio eius loci . Inducite fontibus umbras . xx
Variatum,in . Quale ſopor feſſis. xx
Varia lectio loci eius . Nec retia Ceruis ulla dolum meditantur . xx
Aliter legi . Ecce duas tibi Daphni; duoq; altaria Phœbo. xx
Aliter . Hilarans conuiuia. xxi
Multipliciter legi . Vina nouum fundam calathis Aruſia nectar. xxi
Arſyſia,Chii promontorium. xxi
Arſyſinum uinum,Straboni. xxi
De lra.Y.in.V.Veterum dictata. xxi.

IN SILENO

Inſcriptio Idylii pro argumento . xxi
Syracuſio,an Syracoſio melius. xxi
Variatū . In.Siluas habitare Thalia. xxi
Varrus gemino .R R. an ſimplici. xxii
Varus idem & Varius. xxii
Ambo,Actō caſu etiā apud Liuium. xxii
Variatum,in . Motare cacumina. xxii
Figura Alcmanica in eo uerſu . Nec tātū Rhodope miratur,& Iſ. Orphea. xxii
Varia.l. in.Sūmotis nubibus imbres.xxii
Variatum,in . Rara per ignotos. xxii
Phaethon per complexionem fieri poſſe biſyllabum. xxiii
Varia lect. eo loco.Agnas in mōtes.xxiii
Variatum in lectione . Quid loquar,aut Scyllam Niſi. xxiii

IN MELIBOEO

Reſtitutus incolumitati ſuæ locus,in uita Virgilii,quæ Donato adſcribit. xxiiii
Varia lectio in.Eq; ſacra reſonant. xxiiii
Aliter legi . Creſcentem ornate. xxiiii
Varia lectio,in.Et hæc te liba. xxiiii

Libum hoc,& Libus hic. xxiiii
Varia lectio in.Immo ego Sardois.xxiiii
Sardonius an.O.corripere poſſit. xxiiii
Hæc Lux, & hic Lux. xxiiii
Cur ſacra Veneri Myrtus. xxiiii

IN PHARMACEVTRIA

Variatum. In ſerpere Lauros;deq; nominis declinatu Veterum dictata. xxiiii
De ſcriptura preteriti.Cœpit. xxv
De genere in nomine.Damma. xxv
Aliter legi.Promiſſaq; Barba. xxv
Variatum in lectione Liuiana. xxv
Aliter legi.Conringere ramos. xxv
Varia lectio eius loci. Iſmarus aut Rhodope. quamq; eo loco Veteres lectionem agnouerint. xxvi
Examinatus locus. Necte Amarylli modo. xxv
Variatũ i.Incẽde Bitumine Lauros.xxvi

IN MOERI

Variatũ in.Iam fracta cacumina. xxvi

IN GALLO

Cõſiderata ſcriptura in noie.Nais. xxvii
Variatũ.Cũ Gallus amore periret. xxvii
Varia, de Galli morte. xxvii
Examinatus lo. Aonia Aganippe. xxvii
Varie legi. Illum etiam Lauri etiam flevere Myricæ. xxviii
Vpilio,an Opilio enuntiandum. xxviii
Subulci,an Bubulci legendum. xxviii
Variatum in; Vuidus. xxviii
Quæ rõ ſcriptionis in noie.Speleũ. xxviii
Iuniperi grauis umbra. ſitne uerſus legitimus. xxviii.

IN PRIMO GEORGICON

Mecenatis nomẽ quo pacto ſcribi debeat abuſu noſtræ ætatis emendato. xxix
Diuerſa a uulgatis lectio eius loci. Sit Pecori.atq; ap. quanta ex. parcis xxix
Varia lectio,uariaq; interpretatio eius loci Vos o clariſſima mũdi lumina lab.cœ. quæ du.an. Liber & alma Ceres. xxix
Cæe pperã p.æ.prima ſyllaba notari.deq; uaria ei⁹ nois forma apd̃ Græcos. xxix
Non eodẽ exemplo legi in antiquis cod. Non nullo ſemine Fruges. xxx
De Thule reſtitutus in latina interpretatione Strabonis locus. xxx
Varia lectio in.Anne nouũ tar. ſi. te. xxx
Scorpios p.os.Probo agnitũ xxx
De mutatione.I.in.E.more Ionum.xxxi
Variata lectio in antiquis codicibus eo loco. Quid quæq; recuſet. xxxi
Diuerſus numerus,in eo uerſu. Hic ſegetes illic ueniunt felicius uuæ. xxxi
An.Iniuſſa uireſcũt gra. ſit caſta le. xxxi
Cur Equarum fœminini generis potius q̃ Equorum dictum. xxxi
Maturis ſolibus,an frugibus. xxxi
Mutato ſidere,an ſemine legendũ. xxxi
Vnde potius Lætum,an Lectum. xxxi
De ratione ſcribẽdi.S.poſt.X. xxxii
Populi in Italia, qui adhuc.Q.litteram non admiſere. xxxii
Myſia regio non diſtinguitur ab Vrbe ſcriptione ulla,ut aliqui putant. xxxii
Riuoſq; ſeq. aliter in ant. cod.eſſe. xxxii
Intubum. latinã eſſe dictionem. xxxii
Extũderet artis,alio ẽt modo legi. xxxii
Varia lectio,uariaq; ſcriptura in eo uerſu. Nã primi cuneis ſcin. fiſſile li. xxxiii
Robigo per.O.ſyllaba prima. xxxiii
Varia lectio. In. Terrã inſectabere.xxxiii
Vetus lect. alia q̃.Spectabis aceruũ.xxxiii
Vallus, & Vannus utrunq; ſignificato eodem. xxxiii
Reſtituta,& interp̃tata lectio,q̃ prius erat Area tum primũ ing.eſt æq. cyl.xxxiii
Domus pluralis Accuſatiuo apud Virgilium,& & Liuium. xxxi
Reſtituta ex uetuſto cod.l.Liuiana.xxxiii
In noie.Curculio.c.ſcribi.g.audiri.xxxiii
Luxuria, an Luxurie foliorum legendum ſit. xxxiiii
Libra die.uarie ſcribi in cod.antiquis,uarieq; ab antiquis obſeruatum. xxxiiii
Incũbere aratris,an raſtris legẽdũ. xxxiiii
Aliter legi. Variis eluſit auenis. xxxiiii
Varia lect. eius lo.Semẽtẽ extẽde.xxxiiii
Non eodem cum uulgatis modo eſſe in antiquis codicibus. Cerulea glacie concretæ. xxxiiii
Variatũ in lectione. Meſſiſq; Diẽ. xxxv
Aliter legi in ant. codicibus. Aut tempeſtiuam in ſiluis. xxxv
Notatus Seruius in expoſitione eius loci. Exacuunt alii uallos. xxxv

Orchus cũ adſpiratione ſcribendum. xxxv
Septima poſt Decimam, duos dies ſeparatim intelligendum. xxxv
Felix & ponere uites, Aliter haberi in codicibus antiquis. xxxv
Elocutio. Noctes deficit. obſeruata ab Aruſiano Meſſo. xxxv
Longe aliter legi in ant. exemplaribus q̃ Vndam tepidi deſpumat aheni. xxxv
Hyems carere. p. littera. xxxvi
Variatũ apud Veteres in ſcriptura eius Verſus. Stupea torquetem. B. u. f. xxxvi
Varia lectio. Omnia uentorum concurrere prælia uidi. xxxvi
Atho, an Athon. xxxvi
Variatum in. Litora plangunt. xxxvi
Varia lectio in ant.cod.eius Verſus. Tunc Agni pigues & tũc molliſs. uina. xxxvi
Variatum in. Certis poſſimus dicere ſignis. xxxvii
Vnde fragor atid' deq; ei' ãtitheto. xxxvii
Varia.l.codicũ antiq.eo uerſu. Iãuatias pelagi uolucres, Et quæ Aſia. xxxvii
Hatena vñ ſibi aſpirationẽ ꝯparit. xxxvii
Variatũ in. Ex Imbri Soles. xxxvii
Pectora motus cõcipiũt aliter legi. xxxviii
Varia lectio eius Verſus. Si nigrum obſcuro cõprenderit aere cornu. xxxviii
Aliter legi. Soluent in litore. xxxviii
Quid ſibi uelit Panopeæ nomẽ. Deq; ratione uerſus eius. Glauco & Panopeæ & Inoo Melicertæ. xxxviii
Aliter legi. Solem certiſſima ſigna ſequentur. xxxviii
Diuerſimode legi ac ſcribi. Diuerſi erumpent Radii. xxxviii
Cur in ant.cod. Pallida ſurget, & defendet Pãpinus. futuro tpe legat̃. xxxviii
Quid cogitet humidus hauſter uarie legi. xxxviii
Lacrymat templis, an Illacrimat. xxxviii
Quis PEILA militum per. EI. ſcribi monuerit. xxxviii
Diuerſa a Seruio Quintiliani ſentẽtia de cõpatione, Vt cũ carceribus. xxxviii
Addũt ſe in ſpatia. aliter legi. xxxix

EX. II. GEORGICON

Varia lectio, Variaq; interpretatio ei' loci Quos ipſe uia ſibi reperit uſus. xxxix
Varia ei' uerſus.l. O decus o famæ merito pars maxĩa nr̃æ Mœcenas. xxxix
In ſalicis foliis, an in ſemine ſit infœcunditatis medicamentum. xxxix
Varie ſcriptus & expoſitus locus. Et ſteriles Pla. ma. geſ. ual. Caſtaneæ. Fagos, omniſq;. xxxix
Oliuæ Orchites, an Orchades ſcribẽdũ. xl
Varia.l. ac expoſitio eius loci. Ne cellis ideo contende falernis. xl
Diuerſimode lectũ. Sũt & Aminææ uites Quæq; legitima demũ lectio uideat̃. xl
Amminei Theſſaliæ Populi ſuæ regionis uites in Italiam tranſmiſere. xl
Auſonii Galli locus & Tibulli. xl
Falernũ Vinum & Ammineum, an unum idemq; ſit. xl
Reſtituta. l. pro. Tmolus & aſſurgit quibus & Rex ipſe Phaneus. xli
Non ego te menſis, & Diis. alio numero legi. xli
Varia.l.eius loci. Miſcuerũtq; herbas. xli
De figura elocutionis. Adprima & apprime. xli
De malo Medico, reiectis multorũ opinionibus, quid id demum ſit. xli
Malus biferæ in Agro Coſentino. xlii
Rabidæ an Rapidæ Tigres legẽdum. xlii
Quid ſibi uelit. Imbellẽ auertis Indũ. xlii
Aut fœtus ouium; Aut. Aliter legi. xlii
Ros Marinus quo ſolo gaudeat. xlii
Siluam deuexit aliter legi. xlii
Et Toph' ſcaber & Nigris caſta; lectio. xlii
Nõ eodẽ mõ legi. Illa ferax oleæ eſt. xlii
Errare Seruiũ de Veſuuio monte. xliii
Variata lectio in Antiquis codicibus. Alteq; iubẽbis. xliii
Quæ lectio ſit in antiquis cod. illius loci. Senſu torquebit amaror. xliii
Et quiſquis color. Varie legi, Varieq; a Veteribus agnitum. xliii
Legi longe aliter uerſum illũ. Et magnos ſcrobibus concidere Mõtes. xliii
Examinatus locus. Mutata ignorent ſubito ne ſemina Matrem. xliii
Renidere quid ſignificet. xliiii
Poterũt ſe extẽdere rami. aliter legi. xliiii
Aliter. Multos p annos Multa Viꝑ. xliiii
Cur iter uites nõ ſerẽda Corulus. xliiii
Alit̃. Aut ſũmas defringe ex Ar.pl. xliiii
Lapſus Participium, a Labor. Characteri-

ſticon habere. xliii
Carbſi & Scripſi. p. B. tá in antiquis cod. q̃ Grammaticis agnita. xliiii
Terentii comici locus. xliiii
Varia lectio eius loci. Telluré bo. n. ſpirante mouere. xlv
Varie legi. Zephiriq́ tepẽtib⁹ auris. xlv
Reſtituta lectio, quæ hactenus fuit. Audẽt ſe gramina tuto credere. xlv
Ferrea progenies. aliter legi ab auctoribus antiquis. xlv
Loc⁹ Lactãtii incolumitati ſuæ reddit⁹. xlv
Aliter legi. Ipſa acie falcis. xlv
Aliter. Ramos cõpeſce fluentis. xlv
Animaduerſus locus apud Seruiũ eo uerſu Præcipue dum frons tenera. xlv
Frundes per. V. Veteres dixiſſe. xlv
Frus, Fros, abſq́. N. littera. xlv
Aliter. Scopulis arentibus æſtas. xlv
Variatum In. Et admorſo ſignata in ſtirpe cicatrix. xlvi
Quam Varia a Vulgatis lectio, q̃q́ diuerſa ſententia ſit in ant. cod. eo loco. Præmiaq́ ingentes Pagos & Cõpita circũ Theſidæ poſuere. xlvi
Ingeniũ, pro ui mentis rationis & prudẽtiæ participe non eſſe uocabulum alienũ a Virgiliana Phraſi. xlvi
In præterito Salii cõſiderata quædã. xlvi
Varia. l. eius loci. Et iã olim ſæuas. xlvii
Varia eius loci. Venientem extendit in Annum Ruſticus. xlvii
Aliter legi. Iam canit extremos effœtus Vinitor antes. xlvii
Opiſq́ haud indiga noſtræ. Aliter in antiquis codicibus. xlvii
Aliter legi. Cedroſq́ Cupreſſoſq́. xlvii
Aliud eſſe. Hæc Buxus, aliud. Hoc Buxum. xlvii
Variatũ in lectione. Ithyreos Taxi curuãtur in arcus. xlvii
Ituræi Populi qui, deq́ eo nomine Strabonis Græca lectio animaduerſa. xlvii
Rhœtus, an Rhœcus Centauri nomen eo loco Rhœtumq́ Pholumq́. xlvii
Illuſas. an. Incluſaſq́ Auro ueſtes. xlviii
Varia lectio in antiquis exempl. eo loco. Non abſunt illis ſaltus. xlviii
Variatũ & in. Patuóq́ aſſueta In. xlviii
Aliter in Ant. codic. q̃. Et inexorabile fatum Subiecit pedibus. xlviii
Aliter legi. Per cuneos geminat. n. xlviii
Variatũ & in eo. Interea pendent dulces circum oſcula nati. xlviii
Etruſcorũ Imperium olim magnũ. xlviii
De adſpiratione in noie. Pulcher. Terentii Scauri locus examinatus. xlix
Aliter legi. Spumantia ſoluere colla. xlix

IN. III. GEORGICON.

Variatũ eo loco. Quæ uacuas tenuiſſent Carmina mentes. xlix
Varia. l. eius Epitheti. Euryſthea durũ. xlix
Variæ interpretationes Illaudati Buſiridis; atq́ ibidem Iſociatis locus. xlix
Aliter in codicibus antiquis haberi. Illi Victor ego. l
Aliter. Et crudo decernet Græcia ceſtu. l
Aliter. Tortoſq́ Ixionis angues. l
De ꝑpoſitione. Tenus. aliter q̃ Seruius. l
Detrectãs, an Detractans ſcribendum. l
De particula. Enim. pro Itaq́, & uariata lectio. Quarũ mutari corpora maius. l
Varia. l. eius loci. Ante ueni & Sobolẽ. l
Variatũ, in. Quos in ſpem ſtatuis. l
Varia lectio eius loci. Et ignoto ſeſe committere ponto. l
Parentheſis multorũ uerſuũ adiũgẽda loco eo. Nec uanos horret ſtrepitus. l
Variatũ in eo Verſu. Collectũq́ fremens uol. ſub. Na. ignem. li
Sonat ungula, an Quatit, legendum. li
Locus Iuuenalis dilucidior factus. li
De. I. geminato, an ſimplici in dictione Graius Graii. li
Diuerſa lectio in ant. cod. loci eius. Aut iam ſegnior annis deficit. li
Aliter in cod. antiquis legi, q̃. Præcipiti certamine. li
Diuerſimode lectum. Atq́ aſſurgere in Auras. li
Variũ & illud. Rapidiſq́ rotis inſiſtere. li
Variata lectio. Deducat origine gentẽ. li
Dei plures Equorũ Auctores fuere. lii
Aliter q̃. Florenteſq́ ſecant herbas in antiquis codicibus haberi. lii
Variatũ in uerbo. Nequeant ſupereſſe. lii
Exanimata ſententia. Cum grauiter tunſis gemit area frugibus. lii
Varie legitur, & ſcribitur. Cui nomen Aſilo Romanum eſt, Oeſtrum Graii

uertere uocantes. lii
Subductus a nota Seruius in Ius fabula recenſenda. lii
Locus Horatii uarie lectus. lii
Varius codicũ Ant. numerus, ac uaria lectio eo Verſu. Poſt partũ in uitulos cura traducitur omnis. lii
Aliter in ant. codicibus, q̃. Aut aris ſeruare ſacris. legitur. lii
Variatum in dictione Mulctralia. lii
De Iam, & Etiã quædã Veterũ dictata. liii
Longe diuerſa .l. in ant. codic. ab ea quæ uulgo ẽ. Vbi quarta acceſſerit æſtas. liii
Varia .l. eius lo. Lõgiq; urgẽt ad lit. flu. liii
Multipliciter uariatum. Hic uel ad Elæi metas. liii
Vires iduſtria firmat an, Seruat, meli⁹. liii
Iacet pernox, an pernix. liii
Non eodẽ eſſe modo in cod. ant. Fluctus ut in medio. liii
Diuerſum quid. In, Vorticibus nigramq; alte ſubiectat harenam. liii
Varie lectũ. Solis errat in agris. liii
Alit i ant. eẽ. Flumia correptos unda. liii
Aliter. Humeros ad uulnera durat. liiii
Numerus in. Cæca nocte natat ſerus freta. multipliciter uariatus. liiii
De Glauci Equis quædã præter ea quæ ponunt Interpretes. liiii
Pluuio cõtriſtat frigore, an Sidere. liiii
Variatum in. Miſcuerunt. liiii
Non eodẽ haberi modo. Hinc labor. Hinc laudem. liiii
Multipliciter legi Verſum illũ. Hæc quoq; non cura nobis leuiore tuenda. liiii
Tyrios incocta rubores. Variari in anti quis codicibus. liiii
Aliter legi. Quã magis exhauſto. liiii
Aliter. læta magis preſſis manabũt flu. lv
Varia lectio. In Cyniphii tondent Hirci uaria etiam ſcriptura. lv
Varia & eius Verſus. Ad puteos aut alta Greges. lv
Puteus hic, & Puteum hoc dici. lv
Varia eius loci lectio. Currentẽ ilignis potare Canalibus undam. lv
Varia & eius. Aeſtibus at mediis umbroſam exquirere Vallem. lv
An Latini uariauerit nomẽ Acãthidos. lv
Aliter in ant. cod. q̃. Tectumq; Larẽq;. lv
Quom, an Quum, an Quum. ſcribendũ. lvi
Aliter legi. Et hoſti ante expectatum poſitis ſtat in agmine caſtris. lvi
Vegetii locus. lvi
An ulla ſit differentia inter Exſpecto cum S. & Expecto abſq; S. lvi
Stat in Agmine, an in Ordine, meli⁹ ſit. lvi
Mæotica, an Mæotia. lvi
Varia .l. eius loci. Quaq; radit mediũ. lvi
Humida Vina otioſum epitheton. lvi
Multiplex lectio loci eius. Cõfertoq; Agmine Ceruí. lvi
Totas aduoluere focis Vlmos, aliter haberi in codicibus antiquis. lvii
Aliter. Fuluis uelantur corpora ſætis. lvii
Lanitiũ hoc. & Lanitia hæc. lvii
Aliter legi. Ipſe manu ſalſaſq; ferat. lvii
Latratu Turbabis, an Terrebis. lvii
Reſtituta .l. ĩ. Graui nidore chelydros. lvii
Sub Immotis præſepib⁹, an Ignotis. lvii
Fouit humum, an Fodit. lvii
Poſtq̃ Exauſta palus, an Exuſta. lvii
Varie legi. Tentat Scabies ubi frigidus Imber. lvii
Varia lectio eius loci. Et ſpumas miſcẽt Argenti Viuaq; ſulfura. lvii
Iapygiæ duæ. a quarum utraq; Iapyx & Iapygius. lviii
Aliter i Ant. eſſe cod. Corripuitq; lac⁹. lviii
Aliter. Linea dũ m. cir. inſ. uitta. lviii
Aliter. Crebra ferit. lviii
Diuerſa in Ant. cod lectio a Vulgata, quæ eſt. Erroremq; hoſtibus illum. lviii
Reſtitutus locus, q corrupte legebat. Nõ gramina poſſũt grata mo. animũ. lviii
Fugiũt in flumina, a Ad flumina. lviii
Arẽteſq; ſonant ripæ, an horrẽtes. lviii
Foueis abſcõdere, an Foſſis. lviii
Varie legi, ſcribiq;, Contractos Artus ſacer ignis edebat. lviii
Locus Liuii reſtitutus. lviii

IN . IIII . GEORGICON

Aliter in Ant. codicibus eſſe lectionẽ illã Totiuſq; ex ordine gentis. lix
Aliter. Mores & ſtudia, & Populos. lix
Procne per. C. in ant. monumentis. lix
Aluearia, an Aluaria dicendum. lix
Gluten. quod alii Glutinum. lix
Varia .l. eius loci. Sub terra fodere larẽ. lix
Varia & eius loci. Exeſæq; Arboris. lx

Aliter in Antiquis cod. q̃ Victor date terga coegit. lx
Aliter. Compreſſa quieſcent: lx
Reuocaueris Ambos, an Ambo. Ibiq; ex Antiquis Auctoribus multa. lx
Multipliciter legitur, ac ſcribitur Verſus ille. Quoq; modo potis gauderent Intyba riuis. lx
Intubum, & intubus. deq; eius pene ultima, Et quod ſit Latina dictio. lx
Aliter legi. Seta Comantem. lx
Varia .l. Hic rarum tñ in dumis Olus. lx
Etiã nunc. etiãnum. ἔτι καὶ νῦν. lx
Plures Turmas ſub una platano condi ſolitas. lxi
Reſtituta .l. Spatiis diſcluſus iniquis. lxi
Multipliciter legi. Poſt commemorem relinquo. lxi
Varia lectio eius Verſus. Et patriam ſolæ. lxi
Varia. & in eo. Et lẽtum de cor. gluten. lxi
Aliter in antiquis cod. q̃. Gemit impoſitis incudibus ætna, lxi
Variatũ in. Verũ ipſæ foliis Natos. lxi
Aliter in ant. cod. eſſe illud. Et cerea Regna refigunt. lxi
Aliter. Anguſtus terminus æui. lxi
Varia lectio eius loci. Atq; alto ſuccedere cœlo. lxi
Varia & eius loci. Prius hauſtus ſparſus aquarum Ore foue. lxii
Varia itidem. Affixæ uenis animaſq; in Vulnere ponunt. lxii
Aliter in Ant. cod. Sin duram metues Hyemem. lxii
Aut ſuffire, an AT. ſcribendum. lxii
Varia lectio eius loci. Sæpe fauos ignotus adedit Stellio. lxii
Varie legi. Aut durũ tineæ genus. lxii
Aliter in ant. cod. ſcribi. In foribus laxos ſuſpendit aranea caſſes. lxii
Examinata lectio. Si uero (quoniã caſus Apibus quoq; noſtros. lxii
Aliter legi. Ignauæq; fame. lxiii
Aliter. Si lais immurmurat. lxiii
Aliter. Vt mare ſolicitum. lxiii
Aliter. Namq; uno ingentem tollit de ceſpite ſiluam. lxiii
Aliter. Et curua legunt prope flumina Mellæ. lxiii
Lemanus lac⁹ nõ fluui⁹, ut aliq putãt. lxiii
Germani Italis Allemani. Itali Germanis Longobardi. lxiii
Varia .l. eius loci. Plenis appone caniſtris
Diuerſus ordo Verſuũ quatuor, ubi incipit. Quaq; pharetratæ. lxiii
Varia lectio, in. Caſiaſq; uirentes. lxiii
An Pæonicus Verſum Heroicum ingredi poſſit. lxiii
Varia lectio in. Aera carpunt. lxiiii
Multiplicẽ legi. Erupere, aut ut neruo. lxiiii
Varie. Quis nobis extudit artem. lxiiii
Varie. Ad extremi faciũ cap. adſt. am. lxiiii
Sollers duplicato .ll. ſcribi ſolitum. lxiiii
Principium geminandi Conſonantes ab Ennio. lxiiii
Ennius Græcus homo. lxiiii
Satyrium oppidum. Vnde Saturus, Saturinus & Saturius. lxiiii
Reſtitutus incolumitati priſtinæ Verſus ille. Atq; Ephyre atq; Opis. lxv
Varia lectio eius loci. Curam Clymene narrabat inanem. lxv
Varia lectio eius Verſus. A q; chao denſos Diuum numerabat amores. lxv
Aliter in ant. Cod. legi. Placidũ caput extulit unda. lxv
Aliter legi. Vnde altus primum ſe erumpit Enipeus. lxv
Aliter. Saxoſumq; ſonans: lxv
Myſia Regio & Vrbs. Inde Myſus. Myſius; & Myſadius. lxv
Variatũ quid i. Doli demũ circũ hæc. lxvi
Multiplex lectio eius loci. Tum uariæ illudent ſpecies. lxvi
Protea Veritatis ſimulacrũ eſſe. lxvi
Quid ſibi uelint Imagines uariæ in Proteo. lxvi
Longe aliter legi in ant. cod. Liquidum Ambroſiæ diffudit odorem. &. Quo totum Nati corpus perduxit. lxvi
Varia .l. in. Aduerſum a Lumine. lxvi
Aliter in ant. exempl. eſſe illud. Ipſa procul nebulis obſcura receſſit. lxvi
Sirius uarie ſcribi. lxvi
Appellatus Sol. Sir. Sirus. & Sirius. lxvi
Ibycus aſtra oĩa Siria uocauit. lxvi
Varia lectio eius loci. Diuerſo in litore Phocæ. lxvi
Varia. e. l. Auditiq; Lupos acuunt balatibus agni. lxvi.
Aliter in ant. eſſe cod. Conſedit ſcopulo

medius numerum recenſet. lxvi
Varie ſciptum lectumq;. Venimus huc lapſis quæſitum oracula rebus. lxvii
Effatus non Exfatus, neq; Eacfatus. lxvii
Vara lectio eius loci. Clamore ſupremos implerunt montes. lxvii
Varia in. Altaq; pangæa. lxvii
Examinata Poetici numeri ratio ĩ eo Verſu. Atq; Getæ, atq; Hebrus. lxvii
Orithyia dimenſione Pœonici quarti non Adonii. lxvii
Variatũ in, Te decedente canebat. lxvii
Variatũ in. At Cantu commotæ. lxvii
Aliter haberi. Quam multa in ſiluis. lxvii
Alia lectio eius loci. Tardaq; palus inamabilis unda. lxviii
Exempla quædam ſcriptionis ex Virgilio deſumpta. lxviii
Multiplex lectio eius. lo. Cæruleoſq; implexæ crinibus angues. lxviii
Aliter in ant. cod. eſſe, q̃. Tenuitq; inhiãs tria Cerberus ora. lxviii
Alia lectio. in. Vento rota cõſtitit. lxviii
Aliter in antiquis cod. q̃. Terq; fragor ſtagnis auditus auernis. lxvii
Aliter legi. Quo fletu Manes; Qua numina uoce moueret. lxviii
Alia lectio Ant. cod. eo loco. Deſerti ad Strimonis undam Fleuiſſe. lxviii
Alia, eo lo. Hæc euoluiſſe ſub aſtris. lxviii
Philomelæ Procneſq; mutatio uarie tradita. lxix
Variata lectio. in. Nulla Venus nulliq; animum flexere hymenæi. lxix
Variatũ, in. Spretæ Cic. quo mu. ma. lxix
Varia in. Nocturnaq; orgia Bacchi. lxix
Variatũ quid eo Verſu. Quattuor eximios præſtanti corpore Tauros. lxix
Aliter in antiquis codicibus, q̃. Delige & intacta. lxix
Orphei, an Orphi, an orpheo. melius. lxix
In VIRGILII nomine, prima ſyllaba. E, an. I. notandum. xlix
Mercurius. Commercium. eleganter. exinterare. lxix
De noie VIRGILII. Vetera quædam monumenta. lxx
Vltimus Georgicon uerſus aliqua ſui parte mutatus in codicibus ant. lxxi

VLTA autem; quæ parui erant momenti; de induſtria prætèrita ſunt. Quod uero pleraq; ſæpius repetita uideantur, ſi legas, ſemper uariũ aliquid inuenies. prout nunc huius, nunc illius Auctoris ſententia memoriæ ſuccurrebat. ¶ Sed Expectet hic forte aliquis, ut impreſſionis errata ſubnotentur quæq; melius reponenda ſint adiiciantur. Vt Pagina. 3. Quod in ipſam recidat, ſcripto. pro Recidat, orbam. & Pag. 36. Exẽplaribus Ti. ET TERRAM. Vbi. Ti. uacat. Sed hæc pauca admodum ſunt. Forte illa plura in quibus litterarum adiectione, ſubtractione, conuerſioneq; peccatũ eſt. Vt pagina. 101. Feſſum Inno Sinu, pro Iuno. Et pagina. 188. PERFACTA. pro PERFRACTA pag. lxx. in Georg. BIRΓΙΑΙΟΙΟ pro ΒΙΡΓΙΛΙΟΙΟ, alibi Qnintilianus pro Quintilianus. Sed enim hæc tam parui momenti uiſa ſunt, ut perquirere laboris inanis eſſe putauerimus: rati nimirum, quenq; uel mediocriter doctum, ea per ſe & aduertere & caſtigare poſſe. In Græcis tantum ea uenia deprecanda eſt, ut multa ſine accentibus ſcripta tolerentur. Quia Characteres, qui minutioribus his litteris congruerent, Romæ non inuenimus. Sed & illa ipſa, quum ſint ex Auctoribus citata, facile poterit unuſquiſq; ſtudioſus collatis Codicibus eam per ſe ſibi operam præſtare. In reliquis uelit tam Impreſſori, q̃ Auctori ignoſcere. qui q̃tum potuere, nullis defatigati laboribus præſtitere. Nam in iis, quæ nunc utcunq; edidimus, potuit quæ plurima uirtus eſſe, fuit.

IO . PIERII . VALERIANI . CIVIS . ROMANI CASTIGATIONES . IN . VIRGILII BVCOLICA

IN TITYRO

NTEA Quam Rem ipſam aggrediamur, nomina, quibus inſigniores quoſdam codices citamus, prædocere uiſum eſt. Ea ſunt, Codex Romanus, ille quidem dubioprocul antiquiſſimus; eum uero ideo Romanum appellamus, quod eius characteres Romanis propiores ſunt, iis quippe, quos in antiquis marmorum, aut ex ære tabularum inſcriptionibus, & in nummis ſæculis illis elegantioribus notatos ubiq; legimus. Cuſtoditur is in interioribus Vaticanæ Bibliothecæ penetralibus magna diligentia, digitalibus pene litteris perſcriptus. Alter, qui minoribus eſt litteris & ipſe admodum uetus, a paginarum facie Oblongus nuncupabitur. Eſt & Longobardicus, quem non omnino pigeat euoluiſſe. Sunt & uſui omnium expoſiti eadem in Bibliotheca codices alii atq; alii nõ contemnendi. Eſt & Mediceus inter emendatos. Aliquot etiam aliunde perquiſiuimus; neq; enim uni cuipiam exemplari tantum tribuendum fuit, ut ſiquid in aliis eluceſceret boni, eos reiceremus. Quamuis uero omnes, ſi diligentius inſpicias, peruerſionibus, erroribuſq; ad unum ſcateant, Ex plurium tamen collatione conſenſuq;, aut ueriora, aut certe ueris ſimiliora deprehẽdimus. Verum age iam, quid ipſi codices tradãt, uideamus.

ILVESTREM TENVI MVSAM MEDITARIS AVENA. Multi quidem, atq; hi litteratiſſimi Viri Quintiliani ſecuti auctoritatem. AGRESTEM. loco hoc legendum cenſuere. Sed miror tanti Rhetoris uigente fama, nullum ex antiquis codiis inquam, quos uidere potuimus, inueniri; in quo aliter q̃. SILVESTREM. legas; idq; per. I. latinum. Videtur uero epitheton huiuſmodi Muſæ adcõmodatũ eſſe ex Lucretii ſynepeia dicẽtis in Quarto.

Fiſtula SILVESTREM ne ceſſet fundere MVSAM.

Neq; tñ neſcimus alibi dictũ a Virg. AGRESTEM tenui meditabor harũdine Muſam. Qui forte uerſus a Quintiliano citatus fuerit; de cuius una tantum dictione, quippe nomine. AGRESTEM. eo loco diſputat; quamuis inde. MVSAM Meditaris Auena. ex uerſu, qui magis in promptu erat, ſubiectum fuiſſe uideatur. Vt uero lectio ea, quæ loco hoc. AGRESTEM. eſt, minime reiicienda ſit, Bapt. Egnatii iudicio facile ceſſerim, quantum ille ingenio, quantum eruditione, quantum cenſura ualeat, non ignarus. Accedit huc Tityri reſponſum ab huiuſmodi lectione non alienum, qui ad idem, quod audierat, uelut adludens dicat.

Ludere quæ uellem calamo permiſit Agreſti.

OCIA FECIT. In Romano, in Mediceo, & aliquot aliis antiquis. OTIA. per T. hoc præſertim loco ſcriptum eſt; quamuis non negarim in Romano alibi nomen id per. C. haberi, eo quippe loco. Ignobilis OCI. Sed enim in Veterum inſcriptionibus per. T. ſcriptum inuenias; ut in eo termino, quem ſuperioribus annis ad. D. Petri Baſilicã uidimus aduectũ ex area, quam ab Neroniano incẽdio Domitianus dedicauerat. Ibi enim inter cætera & hoc legimus.

ET HAC LEGE DEDICATA EST NE CVI LICEAT INTRA HOS TERMINOS AEDIFICIVM EXSTRVERE MANERE NEGOTIARI

Et quæ ſequunt. Eſt & illud, ut multa interim diſſimulē, apud Pallonios Romæ.

L . LEPIDIVS . LIB . HERMES

NEGOTIATOR . AERARIVS

Et alibi . NEGOTIANTI PVLLARIO . & INQVILINI NEGOTIANTES . & huiuſmodi pleraq; ex antiquorum poſita monumentis. Quod ſi NEGOTIARI . per . T . ſcribitur . OTIVM . quoq; proportione eadem incolumi, ſcribendum eſſe crediderim. Sed & in aliis quoq; codicibus antiquis diuerſorum Auctorum . OTIVM . & OTIOSVS . per . T . ſcriptum animaduerti; ut in Terentiano codice antiquiſſimo & maxime caſtigato; Quem Phi. Beroaldus Iunior, Bibliothecarius Vir eruditiſſimus ex Vaticanæ bibliothecæ penetralibus depromptum mihi legendum dedit. Ibi enim ſcriptum eſt. Diſſolui me, OTIOSVS operam ut darem tibi; quod elegantia haudquaquam pari in uulgatis codicibus. Diſſolui me Ocius. habetur. Hæc quamuis aliquis leuia eſſe dicat, grauiſſimis tamen Viris negotium plerunq; faceſſere conſuerunt.

NANQVE ERIT ILLE MIHI SEMPER DEVS . Vt taceam quod in antiquis codicibus . NAMQVE . per . M . ante . Q . ſcribitur; Iuniores . SEMPERDEVS . unico uocabulo ſcribere cœperunt; quæ in antiquis codicibus diſtincta ſunt; in nōnullis puncto etiam inter , SEMPER , & DEVS , interiecto. Neq; tamen eorum improbo iudicium, quibus felix illa apud Græcos compoſitio quæ . ἀεὶθεος . eſt, tantopere adrideat.

VSQVE ADEO TVRBATVR AGRIS . In perueteri quidem codice quodā . TVRBATVR . legere eſt. Sed in Romano illo antiquiſſimo, & in Oblongo Vaticanis, neq; non in Mediceo . TVRBAMVR . non inuenuſte legitur. Seruius alterum illud mauult; ut Imperſonale pertineat ad omnes generaliter, inquit ille. Citat uero locum hunc Fab. Quintilianus . Totis Vſq; Adeo TVRBATVR Agris . inter eas formas, quæ proprie cuiuſdam rationis ſunt, ut, Itur in antiquā Siluam; quæq; initium non habent . ut, Fletur . apud Terentium, & ſimilia. Quare hinc Seruio adquieſcendum eſſe uidetur.

PROTINVS AEGER AGO . Plurima quidem exemplaria . PROTINVS . per . I . in pene ultima legunt. Sed in Oblongo codice Vaticano, & in Mediceo. PROTENVS . habetur per . E . quod Seruius exponit, porro tenus; quamuis aliter No. Marcellus interpretatur. Sed inter . PROTENVS . per . E . & . PROTINVS . per . I . differentiam ponit Caper; Qui . PROTENVS . per E . locale aduerbiū eſſe uult . PROTINVS . uero per . I . inſeruire tēpori iubet.

HIC INTER DENSAS CORYLOS In Romano codice . CORVLOS . per . V . paſſim ſcriptum eſt, perueteri ea conſuetudine, qua Romani peregrinas litteras non admittebant. Sane uero Corylum, & Nympham accepiſſe nos a Græcis, quæ per . Y . ſcriberemus, ait Priſcianus. Sed id etiam aliquantulum me mouit, quod in codicibus nonnullis . COLYROS . litteris tranſmutatis, Sed eodem modo paſſim in eodem codice animaduerti. In aliquot ut in Oblongo . COLYROS . aliena manu repoſitum, priore abraſa lectione, forte quod inde . COLVRNVS fiat. Fuiſſe uero prius . CORVLOS . etiam in Oblongo oſtendit, locus adhuc intactus. Neue inter Vites CORVLVM ſere . Quantum uero pertinet ad Colurnum, Barbariſmum eſſe Soſipater Cariſius litterarum tranſmutatione dicit, quum ſit Corulus arbor . ita enim apud eum ſcribitur.

HA SILICE IN NVDA . Romanus codex, & Mediceus particulam interiectionis . A . abſq; adſpiratione ponunt, ex Probi ſententia. Quod uero paſſim in uulgatis codicibus legere eſt . SILICE IN NVDA . apud Noniū. IN MEDIA . legi, ſed puto inemendate.

SAEPE Siniſtra Caua PRAEDIXIT AB ILICE CORNIX . Verſus hic

in ueteribus, quos ſequimur, codicibus non habetur. In aliquot altera manu ſuppoſiticius eſt. ut in Oblongo, & in Longobardico; in quo etiam . DICEBAT . pro PRAEDIXIT . habetur; quæ lectio eſt etiam alterius Virgiliani codicis manu ſcripti; cuius mihi copiam fecit Nicolaus Delphius.

DEPELLERE FOETVS . In Oblongo quidem codice . FCETVS . cum . OE . diphthongo ſcribitur. In reliquis . FETVS . abſq; diphthongo. Sed enim Numiſmata . FOETVS . per . OE . ſcribendum monent; dum quæ inde uocabula deducuntur Fœcundus, Fœcunditas, & ſimilia per . OE . ſcripta nobis oſtendunt. Vt in Fauſtinæ Aug. FOECVND . AVGVSTAE . & ita in reliquis. Phraſis uero hæc Varroniana eſt, apud quem legas in libro de Re ruſtica; Quum depulſi ſunt agni a matribus, adhibenda diligentia eſt, ne deſiderio ſeneſcant.

SIC MATRIBVS HOEDOS . In antiquis pleriſq; codicibus . HAEDOS . per . AE . diphthongum habetur. Sed uſus . OE . recepit. Quod uero paulo poſt ait Tityrus. Sic paruis componere magna ſolebam. præceptum eſt M. Tullii Ciceronis de optimo genere dicendi, ſic aſſerentis. Parua enim magnis ſæpe rectiſſime conferuntur; Quod dictum uolui, ut intelligas, quod ait Seruius, Genus hoc argumentationis & apud Ariſtotelem, & apud. M. Tullium Ciceronem inueniri.

GALATEA RELIQVIT . In codicibus pleriſq; ueteribus . GALATHEA . per . TH . ſcriptum eſt; quod imperite ἀπὸ τῆς θεᾶς, deduci nomen arbitrarentur. Græce uero γαλάτεια eſt; cuius . ει . pene ultimam diphthongũ in . E . longum tranſire apud Latinos, ex Terentiano, & aliis ſatis conſtat. ut μήδεια Medea . αἰνείας Aeneas.

IN ARBORE POMA . In Romano codice . MALA . non POMA . legitur; altera uero manu . POMA . adſcriptum eſt. & in altero ſatis antiquo abraſa eſt tota dictio; & . POMA . ſcriptum altera manu. Vtrum malueris admittere tantundem eſt. Poma tamen numeroſius uidetur, atq; ob uocalium uarietatem, & ob litteræ ſonoritatem gratius.

HIC Illum Vidi Iuuenem Melibœe QVOTANNIS . Multi . QVOTANNIS . una dictione ſcribendum contendunt In antiquis tamen omnibus exẽplaribus, quotquot uerſare contigit, QVOT . ANNIS . diſtincte ſcribitur; idq; plurimum in Marmoribus, & Tabulis æneis, ut alibi oſtenſum.

HIC MIHI RESPONSVM PRIMVS Dedit . In codice Longobardico . PRIMVM . habetur. Sed . PRIMVS Dedit Reſponſum . magis Seruio uidetur facere ſatis.

VICINO AB . LIMITE SEPES . Romanus codex Vaticanus, & alter Oblongus . SAEPES . per . AE . diphthongum ſcribunt. ita . SAEPTVM . uti ſuperius, Exiret uictima SAEPTIS . & , SAEPIO . ut . SAEPSIT ſe tectis. Quæ ita recte ſcribi oſtendit aduerbium SAEPE , eiuſdem originationis.

RAVCAE Tua Cura Palumbes. Male RAVCI . Virili genere codices nonnulli habent; quia Plautus Palumbem uirili genere dixerit in Bacchidibus. Duæ unum expetitis Palumbem. Et Pomponium Citat Nonius, qui unum Palumbem itidem maſc. gen. protulerit, placuiſſe tamen Virgilio fœminino uti, non it inficias.

PAVPERIS ET TVGVRI . Sitne . TVGVRI . per unum . I . an . TVGVRII . per ſynizeſin ſcribendum; deq; huiuſmodi nominum ſcribendorum ratione; diu multumq; apud omnes omnibus eſt ætatibus diſputatum. plurimum uero Scriptores ueteres dum compendiariam ſcribendi rationem quærerent, ubicunq; . II . geminatum inueniſſent, unicum ſcribere uoluere, apice tamen eius ſupra reliquas litteras exporrecto, ut . DIS MANIBVS . & MEMOR BENEFICI . Quod uero in huiuſmodi ſcriptionis genere, duæ nõnunq̃ ineſſe litteræ intelligan-

tur,inde patet quod inuenias plerunq; conſonates etiam ipſas;ſi ſupra aliarum litterarum ordinem producantur . I . uocalem inſertam oſtendere , ut . AVRELA . pro . AVRELIA . Cuinſmodi adhuc inſcriptio Polæ uiſitur in hunc modum.

D . M
AVRELAE
LEVCIPPE
CONIVGI
L. ANNIVS. P. F.
VITALI . SVAE

Ita etiam in . T . littera, ſiue . I . præcederet , ſi ne ſubſequeretur,animaduerti uocalem ipſam inſeri ſolitã hoc pacto. ✝.Id enim ſignum tam . TI . ꝗ etiam IT . ſignificat; Cuius rei , & ſi alibi etiam exempla inueniuntur , id unum ponam , quod ab Vrbano Valeriano Patruo meo harum antiquitatum indigatore diligentiſſimo exſcriptum accepi ; Id quod Polæ etiamnum inſpicitur.

D . M
AVRELIA
CRESCEN
✝NA CONIV
GI VE
PRODITO
CON. QVO . VI
XIT . ANNIS
XI. DE. SVO. PO
SV✝ . B . M .

In quo monumẽto non pigeat,tam & ſi κατὰ πάρεργον eſt,tria adnotatu digna deſignare. CRESCEN✝NA pro CRESCENTINA . Verſo uero modo . POSV✝ . pro POSVIT . Et . CON . præpoſitionem per . O . & . N . ut nunc uulgo pronunciãt. Sed enim quantum ad . I . litteram ſpectat ; eam ſcribendi rationem,ut una pro geminis ponatur,non admittit Caper . Et per detractionem corruptam eſſe Ter. Scaurus clamitat . Qui litteram . I . non tantũ in Genitiuo nominum huiuſmodi geminari , ut . ANTONII . TREMELLII . Verum etiam uocatiuos nullam pati detractionem , ut . O ANTONII , O TREMELLII . ſingulari numero dicendum ; atq; ſcribendum eſſe cenſet . Huius ſententiæ ſubſcribit Val. Probus in Arte , dum quæri ait , qua de cauſſa . O MERCVRII . per duo . II . ſcribatur,quam ita reddi tradit . Quoniam quæcunq; nomina Ablatiuo caſu numeri ſingularis . O . littera terminantur, & Nominatiuo caſu num. ſing. VS . ſyllaba poſt . I . litteram definiuntur,hæc Vocatiuo caſu numeri ſingularis cum nominatiuo caſu eiuſdem num. ſingularis pari numero ſyllabaꝝ ſcribantur ; & ideo O MERCVRII . per duas . II . litteras ſcribi pronuntiatur . Inuenies tamen diuerſum quid in inſtitutis eiuſdem,iis exẽplaribus,quæ uulgata ſunt,præſertim in nominibus propriis. Vel.Longus,quantũ pertinet ad Genitiuum . II . geminũ oĩno quærit ; O . qua lrã Datiuus finit,in . I . mutata Iulio Iulii . Pallio Pallii. Quæ uero de Vocatiuo altercatio eſt,ætatis noſtræ Litterati omnes in Cariſii ſententiam conceſſere ; quã ita pronuntiatã cõſtat . Illud memineris quod omnia nomina maſculina ; quæ ante . VS . Syllabam. I. habent , in Genitiuo ſingulari eandem . I . litteram geminatam recipiunt , In Vocatiuo uero ; ne ſimilis ſit Genitiuo ſingulari,unam . I . recipiunt . Ne cui uero leue uideatur de huiuſmodi ſcriptionum ratione diſputare , ſciẽdum clariſſimos ſæpe Viros ſuper tam leuibus argumentis nõ incurioſe declamare ſolitos; Vt illud quod huic ſimile conſiderationi Probus ait , amaſſe . M . Tullium primam perſonam a uerbo pereo . PERII . duplicato . II . pronuntiare,quoniam uerba Modi indicatiui ſpecie perfecta ex prima perſona numeri plur. MVS . ſyllabam amittant ; & ita eandem perſonam numeri ſing. oſtendant . ut puta . PERIIMVS , PERII . At Terentium . PERI . unico . I . pronunciare maluiſſe ; quod a ſecunda eiuſdem temporis . STI . detracta ſyllaba . primam fieri putauerit . Sed enim , uti alibi latius diximus.totũ hoc ſcriptionis genus in figuras Synæreſes aut Syniz eſes reiiciendum . Ac . TVGVRI . & paulo inferius . PECVLI . ſcribendum. Aliorum autem Grammaticorum dictata ſuper hac eadem re in primo Aeneidos eo: loco . Hic tamen ille Vrbem Pataui, recitauimus, ne omnia huc congerentes faſtidio eſſem'.

EN QVO DISCORDIA CIVES PERDVXIT Miſeros. In peruetéri expoſito codice Vaticano, & in Longobardico . PERDVXIT . omnino legitur,ut uulgata habent exemplaria. Sed in Romano,in Mediceo,& quibuſdam aliis . PRODVXIT . habetur; id quod alii uiderint. CIVIS . uero per. I . more Velliano,ut etiam in nummis pluribus eſt,meliores habent codices.

EN QVIS CONSEVIMVS AGROS . Veteres quidem pleriq; omnes codices ita habent,ut uulgo legitur,Romano,excepto; in quo ſcriptum eſt . HIS NOS CONSVEVIMVS AGRIS . Quaſi dicere uelit, quod neſcio qua natale ſolum dulcedine mentes afficiat. Sed enim lõge acerbior querela mihi uidetur,magiſq; mouere pathos,quum lamentatur Hoſtes,& eos quidem impios & Barbaros,bona quæ ipſi ſibi comparauerint,habituros,labores ſuos perditos, meſſemq; ipſam tam cultam,tam lætam de manibus ſibi uiolenter abreptam. Quare Melibœus, qui dixerat,Impius hæc tam culta noualia Miles habebit,Barbarus has ſegetes,ad infelicitatem ſuam miſerabilius deplorandam, remq; ipſam atrocius exacerbandam, cauſſam obiectat Ciuium diſcordiam; Quaſi dicere uelit ipſoſmet ſibi pedicas complicaſſe. Malum enim, quod ſibi quis accerſit, adſcribitur imprudentiæ, quod uero aliunde accidit,uel Fortunæ,uel Fatorum inclementiæ,ubi cõſolationis locus a neceſſitate,cui neq; Deos repugnare poſſe Poetæ ueteres tradidere.

ITE MEAE QVONDAM FELIX Pecus. Romanus codex notæ maioris,Oblongus,Longobardicus,& aliquot alii manu ſcripti uerſum hoc dictionum ordine legunt. ITE MEAE FELIX QVONDAM Pecus. quod neſcio quid ſuauius (habet.

DVMOSA DE RVPE PROCVL PENDERE Videbo. Hic etiam numerus mutatus in codicibus aliquot manu ſcriptis,in quibus legitur . DVMOSA PENDERE PROCVL DE RVPE Videbo. & ita legitur apud Aruſianũ in Elocutionum libello. In Mediceo codice uno mutato uocabulo . FRONDOSA Pendere Procul DE RVPE . ſcriptum eſt. Quod quidem ego ſumptũ crediderim ex Pomp. Feſti paraphraſi, ita, DVMOSA, interpretantis; quum, SPINOSA . Seruius uelit.

HIC TAMEN HAC MECVM POTERIS Requieſcere NOCTE . In Romano codice,& in Mediceo . POTERAS . exacta ſpecie ſcriptum eſt, quod ualde placet. In Longobardico,in Mediceo,& pleriſq; aliis . HAC Mecum POTERIS Requieſcere NOCTE . Ablatiuo caſu habetur, ut pleraq; etiam uulgata habent exemplaria. Sed . HANC NOCTEM . agnoſcit Aruſianus Meſſus in eodem Elocutionum libello; qui falſo ſub alterius nomine circumfertur; cuius legitimã inſcriptionem inueni in Iani Parrhaſii Bibliotheca. Aruſianus itaq; probaturus elocutionis formam, quod requieſco illud tempus dicimus eleganter,carmen hoc ex Virgilio citat, ubi . HANC Mecum Poteris Requieſcere NOCTEM . habeatur, Accuſatiuo caſu. alia uero ſignificatione ab eodem dictum eſſe alibi. Et mutata ſuos requierunt flumina curſus. Quod uero Tityrus habere ſe caſtaneas molles dicit,exponitq; Seruius,Maturas, magis placet, quod Nonius Marcellus ait; Molles, Nouas, uel Recentio-res.

IN ALEXI.

ORMOSVM PASTOR CORYDON ARDEBAT ALEXIN. In Ro. codice . FORMONSVM . eſt, littera . N . inter .O. & .S. inſerta. Fuiſſeq́ porro Veterum morem eam litteram uocalibus natura longis adſcribere, plerisq́ Veterum inſcriptionibus apparet. Sed enim non mediocriter peccare ait eos Terentius Scaurus, qui . FORMOSO . N . litteram aſſumũt; quæ nõ magis huic nomini neceſſaria ſit, q̃ Glorioſo, quod a gloria uenit. Indignatur etiam Caper huiuſmodi nominibus eam litteram adiungi; quũ tamen huiuſmodi nomina non in codicibus tantum antiquis, uerum etiam in plerisq́ Veterum monumẽtis cum . N . littera ſcripta deprehendantur. ita Atlans. Gigans. Pallans. In codice Ro. ſane paſſim . FORMONSVM Paſtor Corydon. & O FORMONSE Puer. & FORMONSISSIMVS Annus. cum . N . habentur. In oppido uero Fabrica, pro foribus ædiculæ ſancti Ioannis, non inelegans legit̃ Epitaphium; quod mihi, dum talia inueſtigarem, oſtendit Ant. Valla Teanenſis, Vir & bene litteratus, & hay antiquitatũ diligẽtiſſimus explorator. Id eſt huiuſmodi.

HIC AQVILAE CINERES MISERABILIS VRNA SEPVLTVS
CONTEGIT ET FATIS EXPROPERATA NIMIS.
OCCIDIT INFELIX CEPTO MODO FLORE IVVENTAE
QVEM FINIIT ANNVS SEPTIMVS ET DECIMVS.
FORMONSVS FRVGI DOCTVS PIVS A PATRE MAESTO
ACCEPIT TVMVLOS QVOS DARE DEBVERAT.

Quod quidem ea ego de cauſſa factum exiſtimo, quia mos Veteribus fuerit iſtiuſmodi uocalibus natura longis τὴν μακρὰν ‾ ſignum ſuperaddere; qua nota Lectores quantæ illæ eſſent admonerentur; Eamq́ poſtmodum imperitioribus ſæculis compendiariæ ſcripturæ apicem eſſe crediderunt. Cœptaq́ primo pro . N . proferri, mox & adſcribi; atq́ ita ex . Formoſus . Formonſus . ex . Theſaurus . Thenſaurus . ita ex Atlas . Atlans, & ſimilia in uſum prodiere. Vel in iis, quæ in OSVS . exeunt, circumflexus accentus adnotabatur, proq́ apice ſcriptionis eodẽ errore acceptus accentus; aliter qui potuerit ea barbaries inoleſcere non uideo. Nam, & . TORRENTE . pro TORRETE . Creſcent illæ CRESCENTIS amores, pro CRESCETIS . OBTVNSVM . pro OBTVSVM . & Sexcenta huiuſmodi paſſim inuenimus. Contra uero pleraq́ abſq́ . N . ſcripta deprehendi in Veterum monumentis, quæ nunc uniuerſa conſuetudo per . N . ſcribit atq́ pronunciat. Quis enim eſt, qui non . INFANS . CLEMENSQ́ . dicat? Romæ tamen in Diuæ Mariæ cognomento Maioris Baſilica, uetuſto lapide ſcriptum eſt

RAPTA SINV MATRIS IACET HIC MISERABILIS INFAS.

In eo inquam monumento . INFAS . abſq́ littera . N . notatum eſt. Et Ameriæ habetur antiquo lapide. In pariete domus cuiuſdam in colle ſitæ, C . CAESIVS . CLEMES . In quibus nominibus ſcribendis Græcos potius q̃ Latinos mihi ſecuti uidentur, apud quos . CLEMENS . nomen proprium Κλήμης ſcribitur. Ne uero ſtupori hoc aut imperitiæ cuiuſq̃ ætatis detur, ſcimus Veteres quoq́ illos, qui ſæculis eruditiſſimis floruere, in huiuſmodi plerisq́ fuiſſe diuerſos. FL. n. Soſipater Virgiliũ ait . MENSAM . cũ . N . littera prima ſyllaba ſæpe protuliſſe, Cui dictioni Varro ſit . N . demere ſolitus. quod inde . MESAM . dictam putaret, quod media poneretur; quiq́ aliis in uocabulis, quantum in ſe fuit, Græcis inuidit, huius tamen originationem eſſe ab eis non inficiatur. Et nunc qui Latine ſcribunt, Virgilium ſequunt̃; qui uernaculo utuntur ſermone, Varronis repetunt idioma. Eiuſdem generis fuit olim, Pago Pagis, quod nunc per . N . Pan-

go, & ſcribitur, & enuntiatur. Nam in . XII . tabulis uerbum id abſq; . N . notatum tradit Quintilianus, ut Cano Canis; cuius figurationis adhuc, Pepigi, teſtimonium, ... neamus. Biſſenos pepigere Dies. Ac ita quidem Aetates pene ſingulæ gauiſæ ſunt, modo hoc modo illud uariare, quæ ſingula perſequi inexhauſti laboris opus eſſet. Sed ut nos ad ſuſcepti operis argumentū reuertamur, his interim omiſſis, illud minime diſſimulabimus ſcriptū eſſe in Ro. codice diuerſo a uulgatis numero. FORMONSVM CORYDON PASTOR Ardebat Alexim. Idq; forte ea cauſſa mutatum ab aliis, quod poſteriora ſæcula communis loci facultatem ceſuris uidentur inuidiſſe, ueritiq; ſunt, neq; ſyllabam, quæ alioqui ſatis per ſe ualida & canora eſt, neq; locum, quo ſita erat, carmini ſuſtinendo ſufficere.

DELITIAS DOMINI. Vſu Inoleuit, ut. DELITIAS . per . T . ſecunda a fine ſyllaba ſcribatur fere paſſim . In his tamen codicibus antiquis . DELICIAS . per . C . ſcriptum plurimum obſeruaui; & ita recte ſcribi oſtendit, quod ex eadem eſt originatione, nomen, DELICATVS.

ASSIDVE VENIEBAT. In codicibus aliquot manu ſcriptis . ADSIDVE . In aliquot etiam . ATSIDVE . T . loco . D . ſubſtituta . Sed . ASSIDVE . per . SS . geminatum ſcribi debere oſtenſum alibi eſt.

MORI Me Deniq; COGIS. Eſt quidem . COGIS . præſenti tempore . In Oblongo Vaticano, in Longobardico, & aliquot aliis codicibus antiquis . In Romano ſcriptum eſt . COGES . terminatione Futuri; quod peculiari quodam ſcriptionis more . I . uocalem tertiam in . E . ſecundam plurimum eo libro conuertentis, factum crederem; niſi ſententia eadem futuro tempore haberetur apud Theocritum; a quo dictū Virgilius mutuatur . ἀπάγξασθαί με ποιήσεις.

VMBRAS ET FRIGORA Captant. In Mediceo codice & aliquot pleriſq; aliis . AC FRIGORA . legitur.

ALLIA Serpillum . Scribendum ALIA unico . L . cum antiquis codicibus doctorum etiam hominum ſententia decernit. Sunt, qui nomini huic adſpirandū eſſe putent, propterea quod ab Halo halas deducatur. Ne uero Halium tetro iātum odore moleſtum eſſe putemus, eius quoq; ſyllaba pene ultima negotium faceſſit antiquis Grammaticis . quum ea iam ætate uulgatum eſſet per . E . ALEVM . ſcribere, quod adhuc in uetuſtis aliquot codicibus habetur . ita & DOLEVM, & PALLEVM. Quocirca Soſipater Eos reprehendit, qui pene ultimam huiuſmodi in his nominibus per . E . notarent, quum apud Virgilium (ait ille) . ALIA . per . I . legatur. Neq; illud prætereundum fuit . quod in Romano Codice pro SERPILLVM . ſcriptū eſt . SERPVLLVM . per . V . media ſyllaba, ut uulgo nunc Romæ loquuntur. Idq; ea ratione factum, quod . y . ex Græca uoce in eam litteram abierit. Nam ἕρπυλλος apud Græcos non minus per . υ . ſcribitur ꝙ ἑρπυσμὸς & ἑρπυστὴς . omnia ab ἕρπω (id enim nos adſpiratione in . S . mutata Serpo fecimus) deriuata.

ATQVE SVPERBA Pati Faſtidia. Illud quoq; ſine riſu proferri non poſſe pleriq; iudicabūt, Si . SVPERVA . per . V . digammon in Ro. codice ſcriptum eſſe dixero: cuius rationis tot Romæ & alibi reperiūtur inſcriptiones. In Cælio monte. SACERDOTI . VENEMERENTI . FECIT. Ita paſſim. VONITATIS . pro . BONITATIS . AMAVILI . pro . AMABILI. INCOMPARAVILI . pro Incomparabili. Cuiuſmodi ſono & enuntiatione eius litteræ & Campania omnis & Brutiorum populi, totaq; Italiæ pars, quæ Græciam uerſus uergit, adhuc utuntur. Quin etiam Clariſſimi Litteratura Viri, tam ſcribendo, ꝙ loquendo, in familiari domeſticoq; ſermone . SVPERVO . pro . SVPERBO . dicunt, & huiuſmodi reliqua. Ac ne unius tantum codicis, aut corruptæ ætatis noſtræ abuſum hunc eſſe credamus, Scimus Præclarum olim Virum Adamantium, quo deprauatam ſæculi ſui pronuntiationem emendaret, De . B .

muta ; & . V . digâmo , & uocali plurima diſputaſſe , ex quibus aliquid locis ſuis
recitare minime grauati ſumus . Ac quantum ad præſens negotium facit , tradit
Is, Nomina , quæ in . VVS . exeunt Biſyllaba , per V . digammon ſcribi , ut NO
VVS . SAEVVS . CVRVVS . BALVVS . TORVVS . Ex quibus . AL
BVS . tantum diſcretionis gratia per . B . mutam ſcribi præcipit ; quippe, ut diffe
rat a nomine . ALVVS . quod per . V . digammon ſcribitur . Hic uero agit de
nominibus tantum adiectiuis . Polliſyllaba uero per . B . ſcribi iubet . Vt . SV
PERBVS . ACERBVS . Ex quorum tamen numero . PROTERVVS . exci
piatur . Nimirum uiderat Adamantius , & . SVPERVA . & alia huiuſmodi ex
uſu pronunciationis , quæ temporibus illis maxime uigebat , ſcriptitari ; Græcita
te iam ab Imperii tranſlatione in uniuerſam Italiam illapſa ; Nam inde pronun
tiationem eiusmodi proceſſiſſe negarit nemo , qui uel prima Græcarum litterarũ
elementa perceperit . Quanq̃ non ſatis affirmare auſim , nos ne magis , an illi
Romanos ueteres imitemur . Sed enim hæc alii uiderint .

NONNE MEMALCAM . Antiqui omnes codices , quos uiderim , Longobar
dico excepto . MENALCAN . per . N . ſcriptum habent . quæ ſuauior eſt pro-

VACINIA Nigra Leguntur . Et hoc ætate noſtra receptum (nuntiatio :
uideo , Vt . VACINIA . unico . C . ſcribatur ; quum tamen in antiquis omni
bus his exemplaribus duplici ſcriptum inueniatur . VACCINIA . idq; paſſim .
Præterea Adamantius , ſiue , ut alibi legitur Martyrius Adamantii filius (Nam
omnino ea , quæ de . B . & . V . In compendium collegit , ab Adamantio Patre
ſe accepiſſe fatetur) ubi quærit utrum Vaccinium an Baccinium . Vacca , Bos , an
Bacca ſit ſcribendum ; quippe per . V . digammon , an per . B . mutam . Primas ha
rum dictionum litteras eo ſtatuit ordine , quæ poſt . VAC . alteram habeant con
ſonantem . Nam de . VA . una ſubſequente conſonante ſuperius tractauerat .
Quare tam huius Auctoritate , q̃ Veterum codicum teſtimonio . VACCINIA .
duplicato . CC . ſcribendum contenderim . & ita inferius corrigendum . Mollia
luteola pingit . VACCINIA . Caltha .

DESPECTVS Tibi Sum ; NEC QVIS Sim Quæris . In Mediceo , & antiquis
aliquot aliis codicibus legere eſt . NEC QVI SIM . Quod ſi diligentius perpẽ
das forte non diſplicebit . Nam diſtinctionem inter . QVIS . & . QVI . tra
ditam a Grammaticis ; minime ſeruari ab Auctoribus alibi oſtendimus .

QVAM Lactis ABVNDANS . Oblongus codex Vaticanus , Longobardicus ,
Mediceus , & aliquot alii Verbum . HABVNDO . cum adſpiratione . ſcribunt .
non quod ab Habeo deſcendat , ſed ut uox fiat incitatior . Ea enim de cauſſa ple
riſq; dictionibus Veteres adſpirabant , ut patet in . Heluone . Quanq̃ litteratiſſimi
Viri ſcriptis prodidere præter rationem adſpirationem præponi huic uerbo , quod
ex . AB . præpoſitione , & Vndo Vndas fiat .

NON EGO DAPHNIM . In multis . DAPHIN . per . N . finali littera ſcri
ptum inuenias , quod ita eſſe debere oſtendit uerſus ille . DAPHNIN ad Aſtra
feremus . Nam ſi per . M . eſſet , colliſioni locus foret .

SI NVNQVAM FALLIT IMAGO . In Romano codice , in Mediceo , in
Longobardico , in Oblongo Vaticano , & pleriſq; aliis . FALLAT . ſcriptum ,
Subiunctiui Modi declinatu .

PAN PRIMVS Calamos Cera Coniungere Plures Inſtituit ; PAN Curat oues .
In Romano codice . PRIMVM . legitur aduerbialiter . Sed . PRIMVS .
omnino melius , ut in aliis habetur . Eſt & illud . PLVRIS , & , OVIS .
per . I . Velliano more .

NEC TE POENITEAT Calamo Triuiſſe Labellum . In Romano Codice & ali
quot aliis manu ſcriptis . PAENITEAT . per . AE . diphthongum primã ha
betur . Sed . Q . ei formæ inſitum eſt ex etymo ; quum Pœnitentia dicta ſit ,

quod pone teneat. Sane uero præteritũ a Tero Teris . TERVISSE . eſſe debuit; ait Vel. Longus; maluiſſe tamen Virgilium . TRIVISSE . dicere.

SPARSIS ETIAM NVNC Pellibus Albo . Antiquiſſimus ille codex maioris notæ membrũ unum ita diſtinguit. SPARSIS ETIAM NVNC PELLIBVS. Inde ultimam ex uerſu dictionem cũ ſubſequenti iungit hoc pacto . AMBO Bina die ſiccant Ouis Vbera . quam forte lectionẽ elegantia ingenia nõ aſpernabũtur.

QVOS Tibi Seruo . In Ro. codice . QVOD . habetur; Vt non tantum Capreolos, uerum etiam & fiſtulam uno eodemq; munere complectatur.

ADDAM Cerea PRVNA , Et Honos Erit Huic Quoq; Pomo . Licet Hinc eorum obſcuram diligentiam deprehendere, qui quum paſſim in Veteribus exemplaribus legerent. ADDAM CEREA PRVNA. HONOS ERIT . abſq; Particula Coniunctiua, eam, ne uerſus infirmus eſſet, inſeruerunt; Qui, ſi non animaduertebant, eam ineſſe uim adſpirationi, ut præcedentem uocalem ſuſtinere poſſit; Certe pleraq; toto opere eodem modo, ſine ulla colliſione poſita, & Homeri, & aliorum Poetarum tam Græcorum q̃ Latinorum exemplo cognoſcerent. Sane. ET . particula in nullo ex his antiquis exemplaribus inuenitur, Idq; manifeſtum in Romano codice, & in Longobardico, & in Mediceo; in Reliquis aliena manu & atramento intruſa. Atq; ut hos eo timore abſoluam. Sit exemplum uocales non ſemper abiici per alterius colliſionem. Credimus, an qui amant. Quod ſi non has figuras admittamus, adſpirationis dubioprocul exemplum eo uerſu eſt. Ille latus niueum molli fultus hyacintho. Sed obiiciet forte aliquis Nigidii Figuli cõmentaria; In quibus ille. H. non eſſe litteram tradiderit, Sed adſpirationis notã, obſeruatum a Victorino. Cui qui reſpondent, Græcos aiunt numeros ſuos per litterarum figuras adnotare. ac ueluti per . α . unum . per . β . duo, per . ϛ . tria. & ſic de reliquis; ita per . Η . quæ apud eos figura eſt adſpirationis, ἑκατὸν hoc eſt Centum deſcribunt. eam nimirum litterarum honore decorantes. Latini uero octauum illi locum in litterarum ordine non temere adſcripſere, & in inſcriptionib9, in quibus, ſingulis tantum litteris uti ſolent. H. utuntur ſæpiſſime, perinde ac etiã litteris aliis, quippe ſi. hic. hæc. hoc. pronomina ſignificanda ſint, ſiue Hæredes; ſiue Hora, uel quid huiuſmodi. ut . H . M . H . N . S . Hoc Monumẽtum Hæredes Non Sequetur; ſiue, quod alibi eſt, Sequit̃. Et . S . H . L . quod Secundum Hanc Legem. interpretat̃, &. H . H . quod ſignificat, hac hora. Quæ, ſi littera non eſſet, neq; in numeris cẽtenarii uocem, ut in eo nomine prima neq; in his aliis quidq̃ ſignificaret præter ſpiritum; uoces uero ipſæ per uocales in unaquaq; dictione primas notarentur. Habet præterea. H. ſonum proprium, quem licet Catullus uideatur eluſiſſe, noſtris tamen temporibus (Nam quo pacto Priſci pronuntiauerint audiſſe nõ poſſumus) quotquot litterati ſunt, Mihi, & Nihil . H. tantum inter duo illa . I I . interiicientes ſcribunt. Eas tamen dictiones propemodum pronuntiant, ac ſi præter H . C etiã inſertum eſſet. quod quidem ipſius . H. litteræ uim & ſonum proprium oſtendit. Quare Vel. Longus ait . H . & ante uocalem, & poſt uocalem neſcio quid proprium ſonare, hæc tamẽ, ut pleraq; alia corrupta ſunt apud Velium. Quid uero illud, quod litteræ tot in . H . abeunt & ipſum . H . modo in hanc, modo in illam litteram commutatur? Id enim præcipue litterarum eſſe conſtat, ut hæc illi ſuccedat, aliæ dentur in aliarum locũ; pro Idiomatum quippe, Nationum, Gentium, atq; etiam ætatum conditione, conſuetudineue, uel quia multæ inter eas cognationes intercedant. Hinc alii per . Q . Periquilum; per . C . alii . Periculum ſcripſere. Sic Aquipenſer & Pequunia in Ancipenſerem & Pecuniam abiere. Eadem in . C . & . G . litteris affinitas. Vnde Cortynia & Gortynia indifferenter ſciptum inuenias. & quæ per. C . Caieta . Cneus . Caius . Curculio . notantur, per . G . tamen enuntiantur. Sic . M . tranſit in . B . cum ex Scamno Scabellum facimus. Sic . P . ſic . D . etiam in . B .

uerſæ, cum ex Duello, Bellum; ex Pyrrho, Burrus, effectum eſt. Quid memo
rem. T. & . D. tam arctæ cognationis litteras? Nam, ut reliqua diſſimulem,
Quæ per. T. prius Aleſſanter & Caſſantra ſcribi ſolita, iam per. D. Alexander. &
Caſſandra, quo mollius enuntientur, notari uidemus. Ipſum uero. D. quot
in locutionibus in. L. uerti patitur? quum Lingua ex Dingua, a dico; quũ Sella
ex Seda, a Sedeo exprimuntur. Quoties eadem in. R. litteræ locum data? none
Lemures, qui a Remo Remures, none Meridies ex Medidie factum? R. autem
ex. S. bona ueterum nominũ parte fecimus. Vt Aurelius ex Auſelius. Ara. Pluri
mus. Maiores. Feriæ. Lares. quæ prius p. S. Aſa. Pluſimus. Maioſes. Feſiæ. La
ſes, & tot huiuſmodi tam primo & medio, q̃ Vltimo uocum loco ſcriptitari ſolita.
Sic & . H. multarum & ipſa litterarum uicaria reperitur, in hanc & illam ipſa quoq;
litteras tranſmutatur. Vt quum ex, Veho, uexi; ex Traho traxi, facimus. nunc
in. V. ut Heſper, Veſper. Nunc in. F. ut Hanula Fanula. Formiæ, pro.
Hormæ quod circa eas crebræ tutæq; ſtationes eſſent, ut apud Verrium. Contra ue
ro. F. in. H. mutatum, ut in nominibus, quæ a Sabinis accepta Romani in ciui
tatem adſciuere. Cuiuſmodi ſunt Traſo. Veſo. Fircus. Forreum. Foſtis. Foſtia.
& alia pleraq;. quæ Romani quum in Ciuitatem adſciſcerent, alia quadam littera
ueluti toga ſua, uel prætexta donata, inſigniri uoluere. ¶ Quid uero ludicrũ illud
ueluti certamen quoddam, quo. F. in. B. tranſilit, ut quum Bruges priora quæ
dam ſæcula pronuntiarunt, quæ poſteri per. F. Fruges ſcribere maluerunt. In aliis
aliquot. H. in. B. ut quæ Helena prius fuit. Apud Romanos Belena diceretur.
An, niſi littera eſſet, tantum illi iuris, ut modo in hanc, modo in illam litteram
abiret, concederetur. An conſonantes aliæ uice uerſa dignatæ eſſent in eam tranſferi
bi, niſi quid ſaperet litterarium. Longum uero eſſet enumerare quot huiuſmodi
ſint mu..tiones; quæ mihi ex litteris in litteras ita fieri uidentur, uti quum quis ex
Plebe ad Equeſtrem, ex Equeſtri ordine ad Senatorium prouehitur. ac uice uerſa,
uel Cenſoris alicuius notatione, uel ſuo nonnunq̃ ex commodo ex Senatu ad Ple
bem tranſit. Vir enim idem quoquouerſum rapiatur condiciones mutat, nõ na
turam. Sic. H. ſic. V. & . I. & aliquot aliæ nonnunq̃ litteræ, nunc uno nunc
alio ordine recenſentur; quin tamẽ litteræ ſint, non aliter quiſquam uicerit, q̃ qui
eum, cui purpuræ uſu interdictũ, aut ademptus in cenſu Equus fuerit. non Hominẽ
amplius eſſe contendat. ¶ Sunt in. qui ea ratione. H. non eſſe litteram conantẽ
oſtendere, quia neq; in uocalium, neq; in Semiuocalium, neq; in Mutarum ordi
ne locum habeat; Quod quidem, ut in eadem perſteremus ſimilitudine, tantundem
mihi eſt, ac ſi diceremus Soſiam aut Dauum ideo non eſſe Homines; quia Romæ
neq; inter Senatores, neq; inter Equitum centurias, neq; ulla in Tribu recenſeant.
Verum adeone abſurdum erit unam inueniri litteram, quæ inter uocales & conſonã
tes medium quẽdam locum habeat, aut alterius cuiuſpiam ſit condicionis; ueluti
apud Græcos. S. quam licet per ſe ſonare, ſuiſq; uirib⁹ pollere, neq; alterius cuiuſ
piam litteræ auxilio, ut enuntiaretur, indigere non negabant, nequaq̃ tamẽ inter
Vocales enumerauere. Cum uero Conſonantes in Semiuocales & Mutas diuide
rent, tripliciterq; Mutas partirentur, Semiuocales dupliciter, Sigma ab alcarũ ue
luti conſortio ſegregatam ... appellarunt, cui neq; ſignum, neq; notam ul
lam inuri poſſe uiderent, quod ea ſuæ cuiuſdam poteſtatis eſſet. Quæ uero inui
dia ſit apud Latinos unam eſſe litteram quæ ſuæ & ipſa quodammodo poteſtatis
medium inter Vocales & Conſonantes locum obtineat, nonnunquam etiam, ſi ad
libuerit, nec littera eſſe uelit, quum aliæ quoq; litteræ nulla ui, nullo ſono euane
ſcere; aliæ aliter ſcribi, aliter ſonare deprendãtur. ¶ His itaq; confutatis, ſunt qui
a finitione. H. non eſſe litteram argumentẽtur; quia ſcilicet. H. ſit humani ſpi
ritus, Flatuſue collecti ſonus intelligibilis. Sed enim uel quæcunq; figura. hac fi
nitione deſcribetur, perinde littera non erit, uel ſigna nota, cui ea competat finiẽ

tio , littera erit . H . quoq; litteram eſſe conſentaneum erit . Nam ſi animatum quid ſit , & rationis particeps , & morti obnoxium , id dubioprocul erit Homo . Socrates igitur homo . At qui litteræ . C . F . R . & . S . iiſdem circumſcribuntur terminis , ut earum unaquæq; ſit humani ſpiritus Flatuſue collecti ſonus intelligibilis . Differunt tamen ex eo, quod accidit huic uel illi , ut Aethiopi , nigrũ eſſe . Scythæ , Album ; Socrati , Simum ; Platoni latos humeros habere . Ita Adſpirationi (de Nota enim loquor, non de re , quæ nonnullis anſam cauillandi dedit) id accidit ut denſius , & craſſius enuntietur . C . ut preſſius & exilius emittatur . F . ut Vaſtiore quodam ſono proferatur . R . ut aſperius & per uim quodãmodo elidi uideatur . S . ut incitatius & ſono magis promptuario , nulloq; pronuntietur impedimento . ¶ Fatebuntur uero aliqui uel hanc , uel illam ex huiuſmodi notis , ut puta . S . non eſſe litteram , ſed Sibilum tantum . Nam . S . raro Capri teſtimonio apud Etruſcos exprimitur ; & ex latinis locutionibus nonnunq̃ euaneſcit . F . nõ omnium gentium eſſe litterã facile comprobabunt . Quibus quidem ſi uel S . uel . F . non eſſe litteras ideo conceſſerimus , quod rarus fuerit earum apud hos uel illos uſus . Age etiam . Q . Ex litterarum ordinibus ſummoueamus ; non . n . ea apud Græcos inuenitur . K . etiam exigamus ; id enim uel Fab. Quintiliano teſte a Romanis olim repudiatum eſt . Digammon uero æolicum ex Veterum , quæ tot extant , monumentis eradamus , eam enim litteram non omnes gentes admiſere , ac perinde Latinis eam uſurpare non licuit . Quin etiam . O . uocalem eiiciam? . Nam eam quidam Italiæ Populi non habuere . Quod ſi digammon ipſum inter litteras recenſet . Si . K . per innumeras ætates pro littera habita , quod tot ſæculorum cõtinuatione in Maiorum noſtrorum inſcriptionibus oculata fide conſpicim⁹ . Ita . S . apud Gentes ; nationeſq; omnes litteræ ſonum , figuram , & uim , ſiue poteſtatem dicere maluerimus , obtinet . Ita & . H . iam recepta , quæ tanta eſt . S . litteræ cognatione copulata , ut pleriſq; in locutionibus & . S . in . H . & . H . in . S . inuicem commutentur ; uideturq; propemodum humanus Sermo tantundem exiſtimaſſe utrum quid per . S . an per . H . ſcriberetur . Vnde Latini . Sal . Satis . Sex . Septem . Se, pronomen, & Sexcenta huiuſmodi per . S . ſcribenda cenſuere , quæ nationes aliæ ſcripſerint per adſpiratiõis notã . ἅλς . ἅλες . ἕξ . ἑπτὰ . ἑ . id , puto , minime facturi ſi . H . non eſſe litteram , Sed flatilis cuiuſdam ſpiritus notam tantum eſſe cenſuiſſent . Idq; potius credendum iudicaſſe eos & . S . & . H . eiuſdem propemodum eſſe prærogatiuæ . Quodq; . S . litteræ accidit , ut nõnunq̃ elidatur in uerſu faciendo , nonnunq̃ ſyllabis adminiculo ſit, ita & adſpirationi, ut nonnunquam otioſa ſit , nonnunq̃ uires , ut hoc loco, ſuas oſtentet . Scio in iis quæ poſtremo loco exempla retulimus , erunt qui maiores noſtros figura deceptos dicent . quod quæ nota uocalibus nunc ſuperadditur adſpirationis loco eadem ſit figura, qua σιγμα nunc uulgo ſcriptitamus , quippe ad Latinæ litteræ . c . ſecundæ conſonantis effigiem . Sed enim prius fuere nomina hæc per . S . notata apud Latinos q̃ corrupta illius litteræ forma , quæ facta eſt poſteriore ſæculo , diuulgaretur . Sed eorum non ego Errores inceſſam , qui ſcriptis tradiderunt figurã . H . prius fuiſſe, mox diſſectam in Daſeam & Pſilen . quæ in ueterum libris & monumẽtis hoc modo figurentur . ⊢ . ⊣ . Quum potius Latini ex duabus illis notis in unam contractis , copulatiſq; ſuã conflarint litteram ; qua eam figura iure Latii donatam inſignem eſſe uoluerint . Meritoq; Valerius Probus , magnæ auctoritatis Grammaticus , in Arte . H . litteram inter nouem mutas enumerat ; quam præter peculiarem figuram & nomen , quod his litteris expreſſit . HA . ſonum etiam retinere poteſtatis ſuæ certum afferit, ut puta . Honos . Nunquidnam Onos, aut cætera talia ? & ideo qui aliter ſentiant non recte exiſtimaſſe notandos ait . Neq; tamen negat interdũ . H . pro adſpirationis nota poni poſſe , præſertim quum iuncta cum aliis mutis uocali concurrerit , utputa Pulcher , in cuiuſmodi rationis nominibus ,

H . non aliter euaneſcit, ac . V . uocalis in Locutionibus, Lingua . Torqueo, & ſimilibus, aut . S . in eo loco . Ponite Spes ſibi quiſq; ſuas & aliis eiuſmodi . Nã qui magis liceat . I . & . V . modo eſſe Vocalibus, modo in Conſonantes abire, modo loco cedere, deſerere ordines, ſubducere ſe, atq; aufugere; ſi aliis quibuſdam litteris auctoritatem ſuam longo Auctorum uſu conceſſam inuiderimus.

Sed quoniam in Re nihili, ut de littera hac uulgo dici ſolet, animi gratia, quaſi marinas conchulas colligentes euagati ſumus, Vnum illud dicam, eos qui omni conatu id maxime ſunt contendere uiſi, ut Ius litteræ notæ huic adimerent; tamẽ, quum manifeſta negare non poſſent, Eam ſapere aliquid quod ſit litteræ nihil quicq̃ inficiari . Ac, ut ad Carminum, & loci, qui præ manibus eſt, rationem deueniamus, conſentiunt Grammatici Virgilium litteræ uim & poteſtatem, naturãq; in . H . eſſe tunc oſtẽdere uoluiſſe, quum ſcripſit . Stant & Iuniperi, & Caſtaneæ Hirſutæ . Quare quum neq; præter exempla, neq; præter rationem ſit legere . PRVNA . HONOS . tot uenerandæ antiquitatis codicibus adſtipulãribus . ET . particulam ab aliis intruſam audacter ego ſuſtulerim . Accedit huc rithmica quædam cõſideratio, quod ſententia finitur in . PRVNA . Trimetrumq; abſoluit non indecore; & antea q̃ membrum alterum reſumamus, latum ſatis temporis interuallum interponitur . Vt ſi etiam hemiſtichium illud a ſimplici uocali incipiat, commodum reſpirandi locum habere poſſit.

RVSTICVS ES CORYDON . Nec Munera Curat Alexis . ES . quidẽ ſecũda perſona paſſim legit̃, præter q̃ in Ro. codice; Vbi . EST . habetur perſona tertia. Vt duo dicat, quæ maxime obſint, ne quicq̃ ꝓficiat, Alexim eſſe ruſticũ, nec munera curare. Et apud Ouid. in huiuſmodi ſignificatum Helena loquitur in Epiſtolis.

Nec dubito quin hæc, quum ſit tam iuſta, nocetur
Ruſtica, iudicio noſtra querela tuo.
Ruſtica ſim ſane, dum non oblita pudoris.

Neq; tamen diſplicet, ut Corydon iam reſipiſcens ſemet ipſum ruſticitatis arguat; quod pro ſtulticia, & rerum imperitia ponitur.

NEC SI Muneribus CERTES . Concedet Iolas . In Romano codice . CERTET . legitur, quod non placet . Illud non improbarim, quod mihi uidetur eleganter dictum . CONCEDAT . in eodem codice.

EHEV QVID Volui . In ſingulis pene codicibus uarie ſcriptum inuenias interiectionem hanc . EHEV . de qua loco alio plura . Hic mihi non diſplicet, quod in Romano codice integra interiectio duplicata eſt . HEV . HEV . Vt apud Theocritum non ſemel . αἶ αἶ . Quamuis Valerius Probus . HEV & EHEV . Vtranq; ſimplicem agnoſcit.

PERDITVS ET Liquidis . Quod Latina locutio Perditus in Romano codice . PERDITOS . per . OS . ſcriptum habeatur, ea de cauſſa factum; quod, ut apud Velium Longum eſt, Antiqui . O . & . V . confuſas litteras habuere . Idq; ex eo apparet, quod . CONSOL . per . O . ultima ſyllaba quondam ſcribi ſolitum; Quum tamen, ut ipſe ait per . V . legeretur. Variumq; ſcripturæ modũ pleriſq; in nominibus huiuſmodi fuiſſe dicit; & FONTES, FVNTES . & FRONDES, & FRVNDES . modo per . O . modo per . V . apud hos & illos ſcriptum . Præterea Victorinus, cuius fragmenta quædam de Orthographia mihi dono data ſunt a Iano Parrhaſio, obſeruaſſe ait ſe in antiquis Libris, & in Legibus . xii . Tabularũ; Quæ, ut eius uerba ponam, tam & ſi frequenti tranſcriptione aliquid mutarunt, tamen retinent antiquitatem; O poſitum pro . V . Vt POPOLOS Romanus . Vbi enim nunc . POPVLVS . ibi . POPOLOS . Vbi PIACVLVM, ibi PIACOLON . Vbi FVNVS, ibi FONVS . Et ita pleraq; alia . Quare . PERDITOS . numero ſingulari; Nominatiuo caſu, ut nõ uti nunc auſus fuerim, ita in antiquiſſimo codice ſcriptum nequaq̃ improbauerim . Sed quoniam de hac re ſæpe dicen-

dum, quum

dum, quum frequentiſſima ſit in antiquis codicibus id genus, ſcriptura, pauca hæc nunc attigiſſe ſufficiat.

PALLAS QVAS CONDIDIT ARCES IPSA COLAT. In Romano codice. QVAE Condidit. legitur, nempe ad homœoteleuton euitandum, Pallas Quas. Habet præterea neſcio quid poeticæ uenuſtatis dicendi modus. Pallas colat arces, quæ condidit; ſiue uelis, quas res; ſiue, ipſa, quæ condidit, intelligere. Non tamen abradenda eſt uulgata lectio. Quas condidit arces. Eſt præterea in Romano codice. COLANT. una plus littera, temere adiecticia.

ET SOL Creſcentes DECEDENS DVPLICAT Vmbras. In antiquis aliquot codicibus: DISCEDENS. legi. Sed. DECEDENS. lectio caſtior. Eſt &. CRESCENTIS. in Romano codice, quæ ſcriptura ibi plurimum reperitur. Quid uero. DVPPLICAT. PP. geminato in codicibus nonnullis manu ſcriptis? nempe iſti ueriti ſunt mutam & liquidam non ſatis eſſe ad ſyllabam producendam; niſi ad eiuſmodi parentheſin confugerent.

AH CORYDON CORYDON. Dictum iam ex Probi Grāmatici ſententia. A. ſine adſpiratione affectum ſignificare, & eo modo ſcriptū in antiquis codicibus plurimū haberi. Sumpta uero figura eſt ex Theocrito. ὦ κύκλωψ κύκλωψ πᾷ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι. Hinc in Mediceo codice ſcriptum eſt per. O. aduerbium. O Corydon Corydon; quod Theocritianæ dictioni proximius eſt. Sed enim quum Fab. Quintilianus dicat geminationem hoc loco eſſe miſerandi cauſſa factā mihi minime dubiū relinquiſ, eū lectioné, quæ uulgata eſt. A Corydon. agnouiſſe.

INVENIES ALIVM SI TE HIC FASTIDIT ALEXIS. In hoc uerſu tria ſunt, quæ Romanus codex aliter legit ꝙ uulgata habeant exemplaria. Primo quidem. INVENIES. cum nota ſyllabam eſſe longam denotante; quod multi legunt. INVENIENS. participii uoce. Alterum, quod nonnullis negotium faceſſit, eſt uerbum. FASTIDAT. per ſyncopam, pro. Faſtidiat, quod iam antiquatum eſt. Elocutionem uero eiuſmodi figuræ No. Marcellus apud Enniū obſeruauit. Tertium eſt. ALEXIN. quarto caſu, quod ideo probandū uideſ, quia recipitur a Seruio. In Longobardico abraſa eſt littera, quæ poſt. I. ſuccedebat. In Oblongo. I. & S. ultimæ litteræ alieno ſunt attamento & manu. In Romano uero. ALEXIM. per. M. latino declinatu ſcriptum eſt.

IN PALAEMONE

INFELIX O SEMPER OVIS PECVS. In Romano codice. OVES. ſcriptum eſt; & ita prius erat in Longobardico; poſtea. E. abraſum fuit, quod adhuc diſcernitur, & appoſitum. I. alio atramento. Habet porro neſcio quid uenuſtius oratio hæc, O OVES. per appoſitionem, Infelix pecus. Quod ſi, Ouis, pro ouium, cuipiam magis placuerit, ſuo unuſquiſq; arbitratu faciat.

HIC ALIENVS OVIS Cuſtos Bis Mulget In Horas. Quod eadem dictione OVES. in Longobardico legitur Accuſatiuum eſſe caſum. OVIS. uel. OVEIS. indicat. Non enim dicendum Cuſtos ouis. ſed bis mulget oues.

ET SVCCVS Pecori, Et Lac Subducitur agnis. Paſſim inoleuit, ut. SVCCVS. duplici. CC. ſcribatur; In antiquis tamen his codicibus omnibus, & iis ipſis, qui litteras geminare etiam ſine delectu gaudent. SVCVS. unico. C. ſcribiſ, quod & ipſa analogia expoſcere uideſ, niſi quis nō a Sugo, ſed a ſuctu Succum deduci uelit, & ꝓpterea geminari. CC. cōtēdat. Notat uero uerſū hūc Val. Probus, in que

nulla fiat ſynalœphe, quum pleruꝗ uocales inter ſe concurrant, neꝗ tñ ulla elidat.

OBIICIENDA MEMENTO. In antiquis omnibus cod. OBICIENDA. unico. I. in ſecunda ſyllaba legitur; & ita reliqua omnia quæ a Iacio cõponunt; nempe quia putabant duas eſſe uocales, neꝗ cõmode pronuntiari poſſe, ſi ambæ ponerentur; neꝗ aduerterunt mentem, dum uni cõſulunt incõmodo, maiori ſe affici detrimento, ſyllaba prima corruente, niſi alterius. I. quæ cõſonantis loco ſit, quaſi pedamento ſuffulciatur. Sed de hac ſcribẽdi ratione, plura alibi dicta. Eſt etiam coma aduertenda, quæ in antiquis pleriſꝗ codicibus poſt. Parcius. notata eſt, ut uno inde membro legatur. Iſta Viris tamen Obiicienda memento.

TRANSVERSA TVENTIBVS HIRCIS. Oblongus codex omnino legit. HIRQVIS. quod a nõnullis receptum ait Seruius. Romanus uero & alter peruetus cum Mediceo. HIRCIS. Et ita erat in Lõgobardico, quis alio attramẽto ſit neſcio quid inſertum. Sed enim hoc a Theocrito ſumptũ uidet. ſententia tamen honeſtius tranſlata, quũ dicat ille, dum res turpis ageretur, capellas elãgueſcere quodãmodo cœpiſſe, hircumꝗ eas iniiſſe. Qui uero de oculorum hirquis hoc dictũ uolunt; iidem etiã Theocrito innitũtur, qui dixerit Caprarium uiſo hirco, capellas inſcendente oculis intabeſcere. ait enim. τάκεται ὀφθαλμώς. Sed enim prior ſententia magis placet, quia ſcimus antiquos dixiſſe. HIRQVOS. per. Q. & V. quos nos. HIRCOS. dicimus. Eãꝗ ſcripturæ ratiõnẽ remanere adhuc in deriuatione nominis, quod hinc tractum eſt, ut hirquitallos eos uocamus, qui iã cœperint adultioris ætatis eſſe. ꝓptereaꝗ axillas olere incipiãt hircoꝝ more; de quo Catullus,

Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare Caper.
Hunc metuunt omnes, neꝗ mirum, nam mala ualde
Beſtia, nec qui cum bella puella cubet.

Quare ſiue hircis ſiue hirquis legas pro uno eodemꝗ ſenſu, prout apud Theocritũ, eo præſertim Idyllio, quod ſibi Virgilius in hoc fingendo uidet propoſuiſſe, accipi poterit. Illud uero. nouimus & qui te. figura eſt breuitatis per detractionẽ, nõ tñ ἀποσιώπησις, ut ait Quintilianus. Nam in apoſiopeſi quid taceat incertũ eſt, aut longiore ſermone explicandũ; hic unũ tantũ uerbũ & manifeſtũ quidẽ deſideratur.

CVM DAPHNIDIS Arcum. Val. Probus legit. DAPHNIDOS græca decl.

QVID Domini FACIENT. Romanus, & alter peruetus codex. FACIANT. habent. In Oblongo, & in Mediceo. A. littera ſuperinducta. In Lõgobardico abraſa dictio eſt. Quod uero ſubſequit. Non ego te uidi. Eſt aliqua in reſpondendo figura, ut Quintilianus ait, Quum aliud interrõganti, ad aliud, quia ſic utilius uideat, occurritur, tum augendi criminis gratia, ut teſtis rogatus, an ab Reo uapulaſſet. reſpondit, innocens. Tum declinandi, ut quæro an occideris hominẽ, reſpondet, latronem. Et in Buc. dicẽti. Non ego te uidi, reſpõdet. An mihi cãtãdo

AVT VNQVAM TIBI FISTVLA CERA IVNCTA Fuit. In uictus. Ro. codice & in aliquot aliis legere eſt. VINCTA FVIT. placet tamen. IVNCTA. multo magis. ut, Pan primus calamos cera coniungere plures inſtituit. In Mediceo autem codice ſententia per. HAVD. aduerbium negandi eſt; ut interrogatio ſit per reticentiam, Cantando tu illum? Inde Aduerſario adnuente ſubiungat. Haud unꝗ tibi fiſtula cera iuncta fuit; Inde per alteram interrogationẽ Non tu in Triuiis argumentetur, minime fieri potuiſſe, ut cantando uinceret.

INSANIRE LIBET QVONIAM TIBI. Hoc totum omnes fere per interpoſitionem legunt. Et ad Damœtam referri uolunt, qui ſub ſponſione certare uelit cũ præſtantiore. In Longobardico tria tantũ uerba parentheſi includuntur (INSANIRE LIBET QVONIAM) Inde eſt alterũ mẽbrum dimetrũ anapæſticũ hypercatalecticum. TIBI POCVLA PONAM. In Mediceo una coma clauduntur uerba duo tantũ. Inſanire libet. eadem ſententia. Quare Menalcas, ſi le-

ctionem hãc admittamus; Inſanire de ſe dixit, qui depoſiturus ſit cõtra uitulam id, quod Aduerſarius ipſe multo maius eſſe fateat. Vnde Damœtæ locus eſt argumẽti a comparatione, quod eiuſdem artificis, & eiuſdem pene operis & precii habeat pocula, nihil ea tamen ad uitulam. Reliquum eſt, Menalcam non niſi ex æſtimatione ſua precium poculis facere potuiſſe.

QVIBVS TORNO FACILI. FACILI. quidem in ueteribus omnibus exẽplaribus, uno excepto Romano ſcriptũ eſt. In eo enim. FRAGILIS. habetur, corrupte ſatis; nã Viri epitheton huiuſmodi nõ cõuenit, quare. Facili Torno. legas.

DIFFVSOS HEDERA Ve. Pal. Co. Præteriſſem quod corruptiſſime legitur. HAEDERA. per. AE. diphth. prima ſyllaba, niſi me interpellaſſet adſpiratio. Nam qui diphthongũ poſuere, eam nominis etymologiã ſecuti ſunt. quam imaginatus eſt Apuleius Grammaticus. Hederam. ab hæreo deduci; quum tamen alii ab Edo. es, dictam uelint, quod ea conſumet, quibus inhæſerit, acceſſiſſe tamen adſpirationẽ nomini Põtanus putat. ut in quibuſdã uocibus, nomẽ a uerbo dinoſcat.

DVO POCVLA FECIT. In Longobardico. FECIT. cum nota diphthõgi ſcriptum eſt, nequid a facio deteratur. Sed uſus per. E. ſimplex ſcribit.

SI Ad Vitulam SPECTES, Nihil Eſt Quod Pocula LAVDES. Et SPECTES. & LAVDES. Coniunctiuo modo in omnibus fere legitur exemplaribus. In Longobardico uero. SPECTAS, & LAVDAS. Fatendi forma. quippe nihil eſt quod laudas pocula, id eſt quas conditiones, quaſue dotes in poculis enumeras. In Mediceo. SPECTAS. tantum ea forma eſt.

DICITE Quandoquidem MOLLI Conſedimus Herba. Ita quidẽ abſq;. IN. particula præpoſitiua in exẽplaribus aliquot habet. In nonnullis autẽ antiquiſſimis legere eſt. Quandoquidẽ IN Molli. qui numerus uidet prurire laſciuius.

AVREA MALA DECEM Miſi. In Ro. codice familiari quadam mutatione ex E. in. I. atq; ita uiciſſim ex. I. in. E. ſcriptum eſt. DECIM. per. I. ultima ſyllaba. Quod quidem nomen hoc eodem modo ſcriptum apud Aſprum Grammaticum. cuius antiquiſſimũ codicem in manibus habui, pluribus locis obſeruaui. Vt puta. DECIM uerborum modi, & ita reliqua. Et ita in ueteri Liuiano codice, DECIM. ſcribit. Aetas tñ noſtra maluit. DECEM. enũtiare p. E. utraq; ſyllabã.

P QVOTIES ET QVAE. Iam uſu inoleuit, ut. QVOTIES. ueluti. MILIES. DECIES. abſq;. N. littera ſcribatur. In omnibus tamen cod. antiquis quos euoluerim. QVOTIENS. per. NS. ſcriptũ obſeruaui; Quibus adſtipulat Caper Grãmaticus, ubi dicit. Sine. N. ſcribenda ſunt Milies, Centies, Decies. TOTIENS, & QVOTIENS quũ ſcribunt, per. N. ſcribẽda ſunt. In cuius ſniam Victorinus etiã deſcẽdit, dum ait. Aduerbia uero cũ. N. ſcribenda ſunt, ut Totiens Quotiens.

CVM FACIAM VITVLA. In ant. aliquot exempl. VITVLA. (quidem eſt Ablatiuo caſu. In Romano tamen & in Mediceo. VITVLAM. In Longobardico altera manu & attramẽto apex. A. litteræ ſuperadditus. Vitula uero legendum Ablatiuo caſu recte Seruius admonet. Ambarualem uero beſtiam ait Verrius, quæ rei diuinæ cauſſa circum arua ducitur ab iis, qui pro frugibus faciunt. Huius ſacrificii meminit inferius Poeta, ubi dicit. Et quum Luſtrabimus agros. De Ambaruali uero ſacrificio plura apud Macrobium legas.

QVAMVIS SIT RVSTICA. SIT. quidem in ueteribus aliquot exemplaribus, præſertimq; in Longobardico legitur. Sed non diſplicet. QVAMVIS EST RVSTICA. quod habetur in Romano codice.

QVI BAVIVM Non Odit. Hoc quoq; nomen pronuntiatione Græca; per. V. quippe digammon habet in Romano codice. VAVIVM. Ita apud Liuiũ, ubi in uulgatis codicibus Libro. VIII. primæ Decadis ſcriptũ eſt, Vitrubius Bacchus. in uetuſto cod. Vaccus. per. V. digãmon habetur. & inferius Quæ Vacci prata. Frequentiſſime aũt apud hunc & alios ſcriptum, ueluti Veteres. Fatium,

pro Fabio dicebát. obſeruatú ab Adamátio. Huic uero Malo Poetæ Marco nomē fuit; de quo Euſebius. Marcus Bauius Poeta, quē Virg. in Buc. notat, in Cappadocia (moritur.

ET MVLCEAT Hircos. In Ro. codice & in altero peruetēri. MVLCEAT. per. C. ſcriptū eſt. In Longobardico, ut omnino diſcernitur, ita quoq; legebaſ, Verū altera manu & atramēto factū eſt. MVLGEAT. per. G. Neq; mirū multis in dictionibus. C. pro. G. poſitā eſſe. Quā lrām nō fuiſſe longa annorū ſerie apud Latinos; inuentā uero a Spurio Carbilio noua forma, & Scaurus, & Victorinus (affirmát.

REIICE CAPELLAS. Seruius dicit. REICE CA. proceleumaticū eſſe. Antiquiq; omnes cod. REICE. ſcribunt unico. I. Quiq; hanc ſcribendi rationē amant, dicunt, ut apud Veliū eſt, lrām. I. inter duas uocales per ſe plenam & ſatis ſonorā eſſe; ſed neq; quidem eſſe neceſſariū, quū Eicit ſcribimus. I. ratione producēdi ſyllabā, geminare; quod ſatis lræ poteſtas ipſa ſibi ſufficiat. In pleriſq; uero huiuſmodi, Cicero uideſ auditu emenſus ſcriptionem, qui & Aiiacem & Maiiam per duo. II. ſcribenda exiſtimauit ut preſſius & plenius ſonaēt. Sed.n. quod ad Reice ptinet, nemo negarit in eo quod eſt Iace pro. a. eſſe. i. ſubſtitutū, & iice dici neceſſario, cui adiecta præpoſitione, Re, Reiice integrū ſit. In quo, Re, nō magis longa, q̄ in Reieci, & in Reiectus habeaſ. Quod ſi duo. ii. in unū coire faciamus, media ſyllaba lōga erit neceſſario, quū ſynæreſis fieri nō poſſit, niſi in longam; Quare ſi codicū auctoritatē defēdere uoluerimus, aut dicendū erit primū. I. quod uim duplicis conſonantis habebat. ex regula illa generali, expunctum eſſe, aut ſyncopam. a. littera detrita, factā; atq; ita. I. iam uocalē breuis locum retinuiſſe.

OMNIS IN FONTE Lauabo. FONTE. quidē uetera habēt exēplaria, Romano excepto, in quo. FRONTE. legitur, quod alii uiderint. Apud Theocritū ſane, unde locus hic deſūptus, dubioprocul fontis mētio fit. ait.n. αὔριον ὔμμε πάσας ἐνὶ λουτρῷ συβαρίτιδος ἔνδοθι κράνας. quare. FONTE. omnino legendū eſt.

COGITE Oues Pueri, Si Lac Præceperit AESTVS. In antiquis aliquot exēpl. cū antiquiſſimo maioris notæ. AESTAS. legitur, quod non placet. Cogite uero, quod Seruius exponit, in ouilia colligite. No. Marcellus, mulgete, interpretatur. Subiungit enim Poeta cauſſam cur feſtinandū ſit, Si lac præceperit æſtus, ut nuper, Fruſtra preſſabimus hubera palmis. Eadem autem dictione uariatū in. II. Georgicon eo loco, Aut grauis incumbens ſcopulis arentibus Aeſtas.

EHEV Quam Pingui Macer Eſt Mihi Taurus In ERVO. Ro. codex una cū Longobardico & aliquot aliis legūt. IN ARVO. In aliquot, in quibus. ERVO. ſcriptū fuerat. A. lra ſupeme addita. Sed.n. ERVO. & Columella, & Plinio legumine eo pecus pingueſcere afferētibus, magis oīno receptū. & ARVO. neſcio quid (otioſum haberet.

EXITIVM EST PECORI, PECORISQ. MAGISTRO. Verbum. EST. in hoc uerſu ualde inconſtans reperiſ apud codices manu ſcriptos. Nam ueluti Plebeius notatus modo in hanc, modo in illam transferſ Tribum. In Romano.n. EXITIVM EST. In Mediceo, & quibuſdam aliis. PECORI EST. In Oblongo Vaticano, & in Longobardico. MAGISTRO EST. habetur. Id, & ſi minus uetabat, quin eadem eſſet ſententia. notandū tamen fuit ob ſtructuræ uarietatem, cuius apud eruditos Viros diligentiſſima ſolet eſſe penſitatio.

NON AMPLIVS VLNAS. In Romano codice. VLLAS. ea mutatione qua nunc quoq; uocabula multa. N. in. L. tranſmutant. & Vallus & Vannus apud Veteres idem eſt, ut in Georgicis oſtenſum.

NASCANTVR FLORES. In Oblongo codice, in Mediceo, in Longobardico NASCVNTVR. eſt, Fatendi modo. In Ro. NASCANTVR. Coniūctiuo.

AVT METVET DVLCIS. In Mediceo codice. METVAT. ſcriptum eſt, ſpecie non ineleganti. Sed. METVET. cum altero

Experietur, conuenit.

SICELIDES MVSAE PAVLO MAIORA CANAMVS. Primum illud non præteribo, quod loco Lemmatis ſcriptũ eſt in Romano codice. SAECVLI NOVI INTERPRETATIO. Eadem ſententia, alia uerborum ſpecie. In Longobardico. DE INTERPRETATIONE SAECVLI NOVI. Mox illud animaduertendum antiquos pleroſq; codices. SICILIDES. eadem uocali tribus primis ſyllabis ſcriptum oſtendere; uti etiam in primitiuo nomine. SICILIA. ſcriptitamus; quod quidẽ q̃ tenue atq; exile ſonet, neminem eſſe arbitror, qui non ſtatim animaduertat. Quare lõge illi melius mihi ſcripſiſſe uidentur; qui. SICELIDES. ea euphonia, quam apud Græcos eſſe animaduerterãt, ſcribendũ curarunt. Σικελὶς enim apud eos ſecũda ſyllaba per

HVMILESQ. MYRICAE. In Mediceo cod. HVMILESQ. ... ſcribitur. GENESTAE. poſitum eſt. Seruius. MYRICAE. agnoſcit. Virgultum uero id non multum a Geneſta diſtat.

SILVAE SINT Conſule Dignæ. Vt miſſum faciam. SILVAE. per. I. quas a ſilentio dictas noſtri uolunt; uerbum Fatendi modo poſitum eſt in codicibus pleriſq; antiquioribus. SILVAE SVNT Conſule Dignæ.

VLTIMA CVMAEI. Veteres pleriq; codices ſcriptionem græcam retinent in uocabulo. CYMAEI. ita in. VI. Aeneidos. CYMAEA SIBYLA. Latini tamen libentius. Y. in. V. commutarunt, quod in hoc præſertim nomine uſu corroboratum eſt; tam & ſi pleraq; alia græce ſcribere delectamur.

PACATVMQ. Reget PATRIIS Virtutibus Orbem. Quãuis uetuſtiſſimi cod. aliquot. PATRIS. legunt, magis tamen acceptum. PATRIIS. intelligo.

AT TIBI Prima Puer. In Ro. codice. AC TIBI. & ita inferius; ubi. AT SIMVL. AC. SIMVL. habet; quũ tamen in antiquis aliis cod. AT. utrobiq;

ASSYRIVM VVLGO Naſcetur Amomum. In Longobardico (legatur. codice legere eſt. ASSYRIVM ET VVLGO. ut. Teſtilis & Rapido. Sed etiã abſq; particula copulatiua oratio ipſa & cãdida & uenuſta eſt. Amomũ uero in Aſſyria tantũ naſci tradit Seruius; Verũ id ẽt in Media & in Ponto naſci Plinius (tradit.

ET FACTA PARENTIS. In Ro. codice. PARENTVM. eſt, numero multitudinis; quod ſi placuerit, Seruii tolles ambiguitatem ſuper Ephexegeſi.

QVAE Iubeant TELLVRI INFINDERE SVLCOS. In Ro. codice legere eſt. TELLVREM INFINDERE SVLCO. In Oblõgo Vaticano. SVLCIS. Longobardicus, Mediceus & aliquot alii uulgatam ſequuntur lectionem.

TALIA SECLA SVIS DIXERVNT CVRRITE. Fuſis. In Mediceo codice legere eſt. DIXERVNT CVRRERE. ut ſit. Dixerunt. pro edixerunt, uel affirmauerunt. ea figura, qua dictum alibi. Donat habere. Seruius tamen Imperatiuum agnoſcit. CVRRITE. Neq; illud prætereundũ eſt, quod ætate maxime noſtra cœptũ eſt ſcribi. SECVLVM. abſq; diphthongo; Cuius quidẽ ſcripturæ rationem Grãmatici nonnulli ſubiecere, a Sequendo nomen deductum eſſe. Quũ tamen antiquiora marmora. SAECVLVM. per. AE. diphth. notẽt; quo itidem pacto in Ro. codice ſcriptum eſt. In nummis etiã Antiquorũ plurimũ per. AE. diphthongum nomen id obſerues; ut in. P. Septimii Getæ. SAECVLARIA. In Fauſtinæ. SAECVLI FELICITAS. eodem modo in pleriſq; aliis; quãuis in argenteo Othonis. SECVL. per. E. ſolum habetur.

CARA DEVM SOBOLES. In Ro. codice. SVBOLES. per. V. prima ſyllaba Cuiuſmodi ſcripturæ rationẽ alibi copioſius recitauimus. Hic illud tantũ attingã, qđ apud Pomp. Feſtũ, diſpoſitis per litterarũ ordinẽ uocalibus inter Subuerbuſtam & Subuculam. uocabulum. SVBOLES. ſcriptũ eſt; quod nomen ab oleſcendo, ideſt creſcendo dictum aſſerit, ut Adoleſcens quoq;, & adultus, & indoles

dicitur . Lucil .v. ſiue Virum SVboles,ſiue eſt muliebris Origo . Virg. CLARA Deum SVBOLES , magnum Iouis incrementum ; ubi obſerues illud etiã,quod in uulgatis . CARA . ſcriptum eſt , in codice eo Feſti . CLARA . haberi.

TERRASQ. Tractuſq; Maris. Sunt antiqui cod. in quibus . TERRAM . unitatis numero legas . Sed multo magnificentius eſt plurali dicere.

ASPICE. Venturo LAETENTVR Vt Omnia Saeclo . In Ro.codice . LAETANTVR . eſt,indicandi ſpecie,quod magis implet aures,& longe magis mouet;dum cuncta oculis ſubiicere uidetur.

O MIHI TAM LONGAE Maneat Pars Vltima Vitae . In Longobardico,& in Mediceo . TVM LONGE . ſcriptum eſt. Sed enim . TAM LONGAE VITAE . caſta omnino lectio eſt ; quam Seruius etiam agnoſcit.

ORPHEI CALLIOPEA . In Ro. codice , & in Mediceo . ORPHI . legitur per ſynaereſin. In aliis . ORPHEI . In Longobardico etiam . ORPHEI . prius ſcriptum erat . Inde abraſis litteris factum eſt . ORPHI . Sane Priſcianus hic graece dictum ait . ὀρφεῖ ὄρφει . quare uel unico .i. ſcribendum,aut ita pronũtiandum,ac ſi unico ſcriptũ eſſet,ut diphthongi ſonus ſit , latinae tamen ſcripturae ratione ſeruata ; quanq̃ nihil prohibet Orphei dimenſione dactyli pronũtiare , quũ Datiuus ſit caſus , ut etiam . LINO . & apud Graecos ultima breuis eſt in huiuſmodi Datiuis , ut δάφνιδι τῷ χαρίεντι.

PAN ETIAM ARCADIA Mecum Si Iudice Certet . Pan Etiam Arcadia Dicat Se Iudice Victum . Non inficior utrũq; uerſum in Ro. codice,in Mediceo, & aliquot aliis,eodem modo legi . PAN ETIAM ARCADIA . licet in Romano uerſus inferior una habũdet lr̃a . Sed .n. mihi non diſplicet,qđ in in Oblõgo cod. PAN DEVS , Arcadia mecum ſi iudice certet . legitur . PAN, etiam Arcadia dicat ſe iudice uictum . Magnam.n.emphaſin habere uidet. PAN Deus . Et aduerte in huiuſmodi lectione inferiore uerſu . PAN . ſuſpendendum eſſe , Sicui uero magis placeat iteratio totius hemiſtichii,non laboro . Nam & ea quoq; lepida & ſuauis eſt.

MATRI Longa Decem TVLERVNT Faſtidia Mẽſes. TVLERVNT . quidẽ in Ro. codice legit . In Lõgobardico,& in Oblõgo . TVLERANT . In Mediceo & aliquot aliis praeteribus . TVLERINT . Neq; deſunt,qui teſte Seruio . ABSTVLERINT . legant . Sed.n.Donatus in Eunuchi ꝓlogo locũ hũc citat,& . TVLERVNT. pene ultima correpta legit,ad ſimilitudinẽ illius Terẽtiani uerſus . POSTQVAM AEDILES EMERVNT . ubi neceſſe eſt ultimũ ſaltem pedẽ eſſe iambũ. Agnoſcit & Probus . TVLERVNT . & metaplaſmum eſſe dicit media correpta ſyllaba,quae natura longa ſit . Eſt & . DECIM . per . I . de quo ſuperius.

CVI Non Riſere Parentes . Non me fugit quo pacto Quintilianus lectionẽ hãc acceperit,quã hic in numero figuram eſſe dixerit . Quantũq; Viri peritiſſimi ſibi ſuper hoc loco applaudere uiſi ſint; quae uero in hoc diſputẽt,alii uiderint. Nos antiquiſſima haec omnia exẽplaria cõtulimus,in quibus oĩbus ſcriptũ obſeruauimus . CVI . Datiuo caſu. In aliquot etiam . QVOI . Catulliano more . ut alibi ; QVOI non dictus Hylas . Quo de genere ſcriptionis Quintilianus , Veteres ante ſe ait . CVI . quod tribus iam litteris enotari coeptum erat . QVOI . ad pinguem ſonum uſos , tantum ut ab illo . QVI . diſtingueretur.

DEA Nec Dignata CVBILI EST . In Ro. codice ſcriptum eſt . CVBILEST . Plautino more . In altero peruetere . CVBILI . abſq; uerbo . EST . Sed ea ſynalepha quae fit in . CVBILI EST . huic humili generi maxime conuenire uidetur, & neſcio quid ſuauitatis in eorum auribus relinquere , qui muſicis Poetarum numeris inſuerint.

IN DAPHNIDE.

CONVENIMVS Ambo. In Oblongo codice CONSEDIMVS legitur omnino corrupte. Nam Conuenire huic ſententiæ congruit.

SPARSIT LABRVSCA. Vſus hic Virg. genere fœm. qui ge. neutro plurali num. dixit in Culice. Denſaq; uirgultis auide Labruſca petunt.

SOLVS Tibi CERTET. Amyntas. In Mediceo & omnibus fere codicibus antiquis. CERTAT. legitur Indicatiuo modo. Sed in Oblongo. CERTET. ut in uulgatis eſt. & ita etiá eſt in citato uerſu apud Aruſianum Meſſum.

QVID SI Idem Phœbum Certet Superare. In Mediceo & aliquot aliis antiquis codicib⁹ mutatis dictionibus legitur. QVID SI IDEM CERTET PHOEBVM Superare. quod parui momenti eſt.

AVT IVRGIA Codri. Seruius ait. Orto Bello inter Laconas & Athenienſes. At Plutarchus in Parallelis ex Hiſtorico Socrate bellum hoc aduerſus Thraſenſes ponit, Codrumq; uno ex Hoſtibus falce interempto concitaſſe alios in cedem ſuá. Tu quæ multa Iuſtinus de Codri morte exequitur, uideris.

IVBETO CERTET Amyntas. In Romano codice, in Longobardico, & in Mediceo legitur. IVBETO VT CERTET. Sed enim abſq;. VT. elocutio uenuſtior uidetur bonæ eruditorum parti.

EXTINCTVM NYMPHAE Crudeli Funere DAPHNIN Flebant. In Romano codice, quia putabant adſpirationem non niſi Vocalibus applicari, nomen hoc paſſim adſpiratione, uel ſublata, uel Tranſlata poſt. N. ſcripſerunt. DAPNHIN. In aliquot abſq; ulla adſpiratione ſcribitur. DAPNIN. Vt in Mediceo habetur. Daphnidis porro morté ex amore prouenientem Theocritus late ſcribit in Ode Thyrſidis. Quod uero hic Quintilius intelligatur ſub Daphnidis perſona oſtendere uidetur Horatius, ubi de Quintilio ait. Nulli flebilior q̃ tibi Virgili. Solent enim Poetæ libenter alludere ad amicorum opera, Eaq; ſuo ita Teſtimonio apud poſteros commendare. Fuit uero Quintilius hic Cremonenſis; De quo Euſebius in Libro de Temporibus. Quintilius Cremonenſis Virgilii & Horatii familiaris moritur.

FRIGIDA Daphni Boues Ad Flumina. NVLLA Neq; Amnem. In Longobardico legitur. AD FLVMINA. VLLA NEQVE AMNEM. abſq; Colliſione in quarto pede, quod neſcio quid magis miſerabile ſapit, ea exilitate prolatum puncti præſertim interpoſiti ſuſpenſione.

LIBAVIT QVADRVPES. In Ro. codice paſſim legitur. QVADRIPES. per. I. in pene ultima: ut Bipes. Tripes. In uſu uero remáſit. QVADRVPES. per. V. ut ex Contimace Contumax. Aucupium ex Aucipio. de quibus alibi.

POENOS Etiam INGEMVISSE Leones. In Romano codice legere eſt. GEMVISSE. Sed, Ingemuiſſe, maiorem habet uim, & numerus ipſe magis delectat.

SILVAEQVE LOQVVNTVR. In Romano codice, & in Longobardico. LOCVNTVR. per. C. quia Veteres. Q. litteram ignorabant.

ARMENIAS Curru Subiungere Tigres. Ita quidem legendum. Sed in Romano codice legitur. ARMENIA. puto ſcriptoris negligentia, reliquæ dictiones permixtæ ſunt, & punctis male diſtinctæ. Eſt enim. CVRRVS VBI IVNGERE TIGRES. Quod nonnulli nunc eius codicis Auctoritate moti exponere uolunt hoc ordine. Daphnis inſtituit Iungeré Tigres Armenias; uel, ut in Romano. ARMENIA. In ea quippe prouincia; currus ubi, ſcilicet etiam iunxit. Sed uulgata lectio caſtior.

INDVCERE BACCHO. Baccho paſſim habetur in impreſſis codicibus. In antiquis omnibus. BACCHI. ut ſit Thyaſos Bacchi. In Longobardico ultima littera abraſa eſt, Et. O. repoſitum, aliena manu, & atramento, uidet uero BAC

CHI fuiſſe prius. Si tamen malis Baccho acquiſitiue legere, non laboro.

MOLLIBVS HASTAS . In Longobardico, & aliquot ueteribus codicibus . ASTAS . paſſim legas abſq; adſpiratione. Nomini tñ huic acceſſit aſpiratio ex anti- (quo uſu.

GRANDIA Sæpe QVIBVS Mandauimus Ordea Sulcis. In ali-quot codib⁹ ant. legere eſt. Sæpe QVIDEM Mandauimus. Sed QVIBVS receptum magis. HORDEA uero per adſpirationẽ ſcribendum ex antiquis pleriſq; codicibus, & ex hiſtoria; nã Fordeũ prius dicebat, inde. F. in. H. tráſeunte. Hor- (deum.

INFELIX Lolium Et Steriles DOMINANTVR Auenæ . DOMINANTVR. In impreſſis tantum codicibus legi. In antiquis uero omnibus quotquot habere contigit. NASCVNTVR. eius loco poſitum obſeruaui. Dominantur enim, quod numeroſius eſt, omnino habetur in Georgicis, qui ſtilus ſupra Bucolicũ non nihil extollitur. Steriles uero Auenas dixit ea de cauſſa, quia frumenti uitium eſt Auena. & Hordeum quoq; in eam degenerat, quod quidem uitium Soli maxime Cælíq; humore euenire Tradit Plinius, Libro. xvIII. naturalis Hiſtoriæ, ſequentemq; cauſſam eſſe ſeminis imbecillitatem, quum diutius retentum eſt Terra, priuſq́ erumpat. Eadem eſt ratio ſi Carioſum fuerit, quum ſereretur. Neq; enim inficias ierim Auenam eſſe genus Segetis. Sed hoc loco de iis, quæ degenerant, Poeta loquitur. Hæc ideo libuit inſerere; quia non ſatis placebant, quæ ponuntur ab Interpretibus.

PRO Molli VIOLA, Pro Purpureo Narciſſo. In Romano codice additum eſt. ET. legiturq;. Pro Molli VIOLA ET PRO Purp. Narciſ. Sed abſq; Ea particula copulatiua lectio mihi uidetur elegantior. Quod uero ſequitur de Paliuro, quam Seruius herbam aſperrimam, & ſpinoſam eſſe dicit. Theophraſtus fruticem, Plinius Arborem agnoſcit, in Cyrenaica maxime regione late prouenientem. Nihil tamen prohibet, quin & herba ſit, quis in Cyrenaica regione ad ſpeciem & magnitudinẽ fruticis aſſurgat. Nam, & Lotos herba atq; itidẽ Arbor eſt.

INDVCITE Fontibus VMBRAS. Ita pleraq; antiqua legunt exemplaria, quod etiam in uulgaris codicibus habetur. In Romano tamen. ARAS. non VMBRAS. legitur, & aliquot exemplaria non Fontibus. ſed. FRONDIBVS. habent. quis & alicubi Frundibus per. V. ſit, ut non inuenuſte legas, INDVCITE FRONDIBVS ARAS. Nam Inducere ueſtire etiã ſignificat, ut apud Suetonium in Auguſto, Calceum præpoſtere inductũ legas. Hæc tamen ita dicta ſint, ut minime diſpliceat uulgata lectio. FONTIBVS VMBRAS.

QVALE Sopor FESSIS. In Romano codice. LASSIS. hoc alterum ex his Paraphraſis eſſe debuit.

DRYADASQ. Puellas. In Ro. cod. DRYADES. Latino declinatu.

NEC Retia Ceruis Vlla DOLVM Meditantur. In codicibus aliquot antiquis. MALVM. non Dolum eſt. quia uero, Retia, poſitum eſt, magis placet. DOLVM. Crediderim uero Malũ ab Interpretib⁹ κατα παραφρασιν adſcriptũ, ideo, quia Dolus, & bon⁹ & malus eſt. & Antitherõ ſequit. Amat bonus otia Daphnis.

IPSAE IAM Carmina Rupes. In Ro. codice. ET. copulatiua Particula inſerta eſt. IPSAE ET IAM CARMINA RVPES. Quod non placet.

DEVS DEVS ILLE Menalca. In Longobardico, & in Mediceo. IPSE. legitur. Sed Ille maiorem Emphaſin habere uidetur.

EN QVATTVOR Aras, Ecce Duas Tibi Daphni Duoq; Altaria Phoebo. Vide, an erudite admodũ legatur in Longobardico. Ecce duas tibi Daphni, DVAS Altaria Phoebo. Vt Altaria per appoſitionem legamus, Conueniantq; omnia cũ eo quod dictum eſt, En quattuor Aras, poſtea diſtinguat, Ecce duas tibi Daphni, Duas autem Phoebo, quæ tamen Altaria ſint. Illud addam, in antiquis aliquot codicibus. DVO ALTARIA. abſq; particula copulatiua. Huiuſmodi uero pleraq; inueniet numeri uariandi cauſſa poni a Poetis.

CRATERASQ. Duos Statuam Tibi. Duos quidẽ in codicibus aliquot ueterib' legitur : q̃uis in Oblongo, & pleriſq; aliis. DVAS . inſolito genere legatur. In Romano tamen . DVO . ad ſibilum euitandum, quod ſtatuam ſequitur : In altero peruetéri dictio abraſa eſt. DVO . tamẽ prius fuiſſe apparet. & q̃uis . DVO . etiam accuſatiuo caſu pluralis numeri ultimam corripiat, ut ex eo uerſu manifeſtũ. Si Duo præterea tales Idea tuliſſet. Hic tamen, tam ratione loci, q̃ etiam ob cõſonantes duas, quæ ſubſequuntur longa eſſet omnino.

HILARANS CONVIVIA Baccho. In Mediceo codice Hilarans ALTARIA Baccho. Reliqui omnes CONVIVIA .

VINA Nouum FVNDAM Calathis Aruiſia Nectar. In Oblongo quidem INFVNDAM . legitur. Sed id mihi negotium faceſſit, Quod . ARVISIA . dictio nuſq̃ legitur Eodem modo in codicibus antiquis. Siquidem in antiquiſſimo notæ maioris, & in Oblongo . ARIVSIA . legitur. In altero uero peruéteri, atq; itidem in Longobardico mediæ illæ litteræ abraſæ ſunt. Vt quid haberet antiqua lectio non diſcernas. In Mediceo. AERVSIA . media tamen abraſa ſyllaba legitur. Sunt alii codices; in quibus . ARETVSIA . legas. Alii, qui corruptius quid oſtendant. Quod uero Interpretes Auctores citant de Vino Aruſio in Inſulæ Chii promuntorio; cuius etiam Strabo mentionem fecerit, Inuenio ego apud Auctores Græcos aliquot Ἀρουσίαν eum locum nuncupari, Vinumq; in ea optimum ἀρουσιον. Eamq; eſſe Regionem illam apud Strabonẽ τραχεῖα καὶ ἀλίμενος σταδίων ὅσαι τριακοσίων οἶνον ἄριστον φέρουσα τῶν ἑλληνικῶν. Iam & ſi in impreſſis ab Aldo codicibus ἀριουσίου χῶρος legatur ut . . . Quod niſi pro comperto habeam Latinos uocabulum mutaſſe; Quod in pleriſq; aliis facere conſuerunt, uel. ARSYSIA . legendum contenderim, ut apud Stephanum eſt, codicibus Virgilianis præſertim antiquis, uel uariantibus, uel manifeſte adeo contaminatis: uel cũ Romano codice, & aliquot aliis ueterib'. ARIVSIA . pro ut etiam in Strabonis codicibus uulgatis legitur. Vide tu Plinianos codices uetuſtos. L. 14. c. 7. Nam in impreſſis eſt. In ſumma gloria poſt Homerica illa, de quibus ſupra diximus, fuere Thaſiũ Chiumq;. Ex Chio, quod Aruiſiũ uocãt.

SALTANTES SATYROS Imitabitur Alpheſibæus. In Romano codice more ſuo. SATVROS . per . V . ſcriptum habetur. Verrio enim Flacco, ut hic quoq; Veterum opiniones referamus; Eandem eſſe uidetur apud nos . V . quæ apud Græcos . υ . Namq; his exemplis argumentatur. Quod illi dicunt κύμινον nos Cuminum, quam illi κυπάρισσον, nos Cupreſſum. Illi κυβερνήτην nos Gubernatorem, κ . enim cum . G . conſentire alibi dictum. Nec non ex eiuſmodi Θησεὺς Theſeus. Πηλεὺς Peleus. Quare multi . y . pſilon litteram ſuperuacuam Latino ſermoni putauere. Sed quum quædam, ait Scaurus. Græca nomina in noſtrum ſermonem admiſſa ſint; in quibus huius litteræ ſonus euidenter exprimitur. Vt Hyperbaton, & Hymnus, & Hyacinthus. In eiſdem hac littera fungimur neceſſario. Satyros igitur eadem ratione per . y . ſcribemus. Nã & Victorinus Ea quæ Græci per . y . ſcribunt, ſi exigat ratio per . y . potius quam per . V . ſcribenda præcipit. ut Berythus, nõ Berutus. Hylas, non Hulas. Hæc ille poſuit exempla. Verrii uero Flacci rationẽ apud Velium Longum uidere poteris.

IN SILENO .

Nſcriptio huius Idylii in Ant. Romano codice ad hunc modum habet.

FAVNORVM . SATYRORVM . ET . SILENORVM . DELECTATIO .

PRIMA SYRACVSIO . In Romano codice . SYRACOSIO . per . O . in antepenultima legit̃; quod etiam Seruius adnotauit. In Longobar-

dico, & aliis. SYRACVSIO . quod iam ab omnibus receptum eſt.

NOSTRA Nec Erubuit SYLVAS Habitare Thalia. In Romano codice. SILVIS . legitur . &. THALEA . Ea ratione qua diximus alibi . EI . diphthongum in . E . longam abire plurimum apud Latinos ,uocali præſertim ſubſequẽte. Sed enim, ut THALIA Græco ſono per . I . ſcribat, iam receptum a Latinis.

QVVM Canerem Reges Et PRAELIA . In Antiquiſſimo codice Romano. PROELIA . per . œ . diphthongum legit ,ut in aliquot antiquis marmorib' habetur.

VELLIT Et Admonuit . In Longobardico . VELIT . unico . L . ſcriptum ut multa huiuſmodi, antiquorum more. In eodem Longobardico, & in Mediceo. AMMONVIT . duplici . M . quod etiam habetur in Oblongo codice. adeo dura uiſa eſt illi ſæculo pronuntiatio ,qua litteræ . M . D . præiiceretur.

VARRE TVAS CVPIANT . In Longobardico. VARE . ſem per unico . R . ſcriptum eſt,quod iam recipi uideo, Tam & ſi Victorinus, quo uitium hoc emendaret duplici . RR . ſcribendum præceperit non ſecus ac . ARRVNTIVM . CVRRVM . &. FERRVM . Eundem uero eſſe uolunt ,quem Horatius VARIVM . appellat. Scriberis Vario fortis ,& impiger. Scribit uero Dion Hiſtoricus Quintilium Varum in Germania Victoriam adeptum ,poſtea proditũ, poſt magnam Cladem ipſummet ſibi manum conſciuiſſe. De eodem apud Suetonium, in Auguſto, plura.

CHROMIS ET MNASYLVS . In Romano codice ſcribitur. MNASILLVS . duplicato . LL . & per . I . Præterea Valerius Probus MNASILOS . per . OS .

SPE Carminibus AMBOS Luſerat. In codicibus antiquis . AMBO . legitur. quod magis placet Eruditis & ita ſcriptũ a Virgilio aſſerit Cariſius. Alibiq; diximus etiam Oratores eo declinatu libenter uſos, Quodq; nunc ſuccurrit in Vetuſto codice apud Liuium legi . in Calce tertii Dec. primæ. Prælium fuit, quale inter fidenies ſibimet AMBO Exercitus, Veteris perpetuæq; alterum gloriæ, Alterum nuper noua Victoria elatum.

IAMQVE Videnti. In aliquot antiquis codicibus. NAMQ. Videnti.

QVO VINCVLA Nectitis. In antiquis aliquot codicibus. QVID Vincula. Sed id ex Paraphraſi . Pro . QVO, ad quid.

INIICIVNT Ipſis Ex Vincula Sertis. In antiquis omnib' . INICIVNT . I ſecunda ſyllaba minime geminato ,ea quam ſuperius attulimus ratione.

MOTARE Cacumina Quercus. MOTARE quidem in Antiquis aliis codicibus. Sed in Longobardico. MVTARE . habetur. Quod ſi admittas, Cacumina montium intelligas, Tranſire quippe Arbores de monte ad montem. Sequitur enim comparatio ad Orphea, quem arbores ſecutæ, Vmbram feruntur præbuiſſe Vati; Vt in appendicibus Virgilii legitur. Magis tamen placet Motare, quia de Saltatione ſermo eſt.

NEC TANTVM Rhodope MIRATVR Et Iſmarus Orphea. In Romano codice, & in Oblongo. MIRANTVR . uerbo numeri multitudinis inter duo ſingularia poſito, Alcmanica figura,quã etiam apud Homerum Porphyrius agnoſcit.

ALTIVS ATQ. Cadant. In Ro. cod. VTQVE . legit. Sed Atq; receptum.

SVMMOTIS NVBIBVS Imbres. In Ro. codice SVMMOTIS IGNIBVS legitur. Quod ſignificaret, æſtate ſummota ,eſſetq; ſermo de temporum Cardinibus Vere, æſtate, Autumno ,& Hyeme. quæ ὑετοῦ hoc eſt pluo nuncupatur. Exacta enim æſtate Imbres ſolere latius effundi, ita ut omnia plenis rura natent foſſis, Iam omnibus exploratum eſt.

RARA Per IGNOTOS Errent Animalia Montes. In Romano codice legitur PER IGNAROS . Dictionemq; hanc Aulus Gellius inter Eas recenſet. quæ paſſiue etiam accipiuntur, pro ignorato quippe, uel ignoto. Quamq; Verſum illum,qui ab eo citatus eſt exempli gratia, Ignarum Laurens habet Ora Mimanta.

poſſe aliter legi ſuo loco oſtendimus. In Caſtigationibus Aeneidos.

CAVCASEASQVE REFERT Volucres. In codicibus aliquot antiquiſſimis, in Romano, in Mediceo, CAVCASIAS. per. I. in pene ultima habet, & ita in ſecundo Georgicon. CAVCASIO. Multa tamen eiuſmodi libentius per. E. Latini protulere.

HIS Adiungit Hylam. HYLAN. Per. N. omnia uetera ſcribunt exemplaria.

VT Litus Hyla. Vt taceam Hula in antiquis codicibus, de quo alibi. Eſt etiam. QVO LITVS. legere in aliquot manu ſcriptis. Sed. VT. omnino melius.

ET FORTVNATAM Si Nunq; Armenta Fuiſſent PASIPHAEN. In Veteribus aliquot exemplaribus omnino PASIPHEN Triſyllabum legas. quod quidem quoſdam ſatis litteratos Viros in Errorem traxit. Quum dubio procul πασιφάαν quadriſyllabum ſit.

AH VIRGO Infelix. Diximus Probum Grammaticum ſubſcribere Romano codici, ne. A. uel ſi etiam interiectio ſit, cum adſpiratione ſcribatur.

AT NON TAM TVRPES. In Romano, & aliquot aliis pleriſq; Codicibus. TVRPIS. Veliano more, de qua ſcribendi ratione alibi diſputatum.

STABVLA Ad GORTYNIA. In Longobardico, & in Mediceo. CORTYNIA. per C. ut multi iam ſcribere ceperunt. Sed Γόρτυν Vrbs Cretæ per. G. ſcribitur, & apud Stephanum, & in Homeri catalogo. Datur tamen auribus latinis plerumq;. C. pro. G. recipere. Cognatæ. n. ſunt. ut Scaurus ait.

TVM Phaethontiadas Muſco Circumdat Amaræ Corticis. Et in hoc quoq; nomine multi decepti ſunt. Quod in ant. codicibus ſcriptũ obſeruaſſent Phaethontiadas, Errore geminato, quis non negarim duas ſyllabas primas in unã coire poſſe, ubi aliqua neceſſitas cogat. Notat ſane Quintilianus συναλοιφὴν quã complexionem interpretatur, apud P. Varronẽ. Quom te flagranti deiectũ fulmine Phæton; Sed hoc loco nõ eſt huius figuræ uſus. Obſeruat & Amaræ Corticis, apud eũ qui medio Cortice dixerit, q ſi Amari Corticis hic feciſſet cõpoſitione peccaſſet.

AONAS In Montes Vt Duxerit Vna Sororum. In antiquo codice manu ſcripto legere eſt abſq;. IN. præpoſitione. AONIOS MONTES Vt duxerit Vna Sororum. Vt Italiam uenit. Sed longe melius eſt. AONAS IN MONTES Vt uulgata habent exemplaria.

VTQVE Viro Phœbi Chorus ASSVRREXERIT Omnis. Apud Antianum Meſſum, legas. ATQVE VIRO Phœ. Cho. ADSVRREXERIT.

QVAM Fama SECVTA Eſt. In codicibus aliquot antiquis. SECVTA'ST. legitur. Vt plerumq; etiam in ueterum Monumentis. Et ita Ecloga Decima. PERQ. HORRIDA CASTRA SECVTA'ST.

QVID Loquar? AVT Scyllã Niſi. In Ro. cod. VT SCYLLAM. habetur. quod non placet, quis Poetarum mos ſit interdũ fabulas confundere. Id ſi cui tamen adrideat. Quid loquar, ut narrauerit Scyllam Niſi, aut ut mutatos. In Paſtorali. n. perſona non dedecet ex duabus Scyllis alterã pro altera nominare. Vetuſtus etiam codex manu ſcriptus ita legit. Quid loquar? An Scyllam Niſi, aut quam fama ſecuta eſt. Vide uero tale aliquid apud Seruium. Adde quod NARRAVERAT. non NARRAVERIT. In Romano codice ſcriptum eſt, ſed hoc ſcriptoris adſcripſerim Inſcitiæ.

SVPER Volitauerit Alis. In Romano codice. SVPRA. legitur. & quod ſcriptoris uitio factum eſt. ALES. non ALIS. Legas tamẽ, quibus Alis, quippe quæ pennatæ non ſunt. ut aliarum Volucrum, unde ioco locus in fabulis datus.

IVSSITQVE EDISCERE LAVROS. Sunt ueteres codices, In quibus RAMOS. non LAVROS habetur. Sed longe melius. LAVROS. Cuiuſmodi Lucus Phœbum addeceat.

IN MELIBOEO.

Superiori Ecloga uſq; ad eum Verſum qui incipit. Naides indigno cũ Gallus . a . p . deſunt omnes paginæ in codice illo ãtiquiſſimo maioris notæ. Quantum uero ad Idylii pertinet inſcriptionem animaduertendũ in uita Virgilii, quæ Donato adſcribitur, ubi ſingularum Eclogarum argumẽta, & Tituli recenſentur, hæc corrupte legi. Septima Pharmaceutria. Octaua amores diuerſorum ſexuum, & dicitur Damon. Ea tu ita reſtitue. Septima amores diuerſorum ſexuum, & dicitur Corydon. Octaua Pharmaceutria, & dicit Damon. Sunt tamen qui pro Corydone, Melibœum inſcribant.

COMPVLERANTQ. GREGES Corydon Et Thyrſis In Vnũ. In ant. codice manu ſcripto. GREGEM. Vnitatis numero habetur. ut ſit Corydon, & Tyrſis compulerãt in unum Gregem Tyrſis oues Corydon Capellas. Sed melius. Greges, uterq; ſuum. Eſt uero ubi, OVIS. legas; Sed hoc loco. OVES. per. ES. dulcius ſonare uidetur.

HIC MIHI Dum Teneras. In Mediceo. HVC. ſcriptum eſt, Sed. HIC. melius; hoc eſt eo tempore quo teneras defendo a frigore Myrtos.

EQVE Sacra Reſonant Examina Quercu. In Longobardico prius erat. ATQ; SACRA. pro ut etiam in citato hoc eodem uerſu ab Aruſiano. Sed enim Seruius mauult. E QVE. Sacra. In Cõmentariis uero aliquot. E QVE CAVA. RESONANT. ſcriptum inuenias.

CRESCENTEM Ornate Poetam. In Longobardico, & in Mediceo legere eſt. NASCENTEM. horum alterum Paraphraſis fuit. CRESCENTEM uero omnino Caſtior lectio exiſtimatur.

AVT SI VLTRA Placitũ Laudarit. In Longobardico legitur. PLACIDVM. quod minime admittimus.

SINVM Lactis Et Hæc Te Liba Priape Quotãnis Expectare Sat Eſt. In pluribus quidem antiquis Codicibus legitur. TE. Sed in Oblongo. TIBI. quippe ſatis eſt, uel oblata tibi. SINO. uero pro uaſe, utit, & Plautus in Curgulione. Inuergere in me liquores tuos Sino doctim. Quod uero Virgilius Liba genere Neutro dixit, Nigidius Libos genere Maſculino dicere maluit. QVOT. ANNIS uti ſæpe dictũ, diſtinctis dictionibus ſcribitur in antiquis exemplaribus.

IMMO Ego SARDOIS Videar Tibi Amarior Herbis. Oblongus codex ille antiquus, atq; alter peruetus expoſitus SARDINIIS legũt, ut Latina dictio ſit, neq; quid in ſyllabis deſideret. quum receptũ illud ſit, & in medio Tybure Sardinia eſt. Quod ideo dictum uolui, quia in codice Longobardico, & in Mediceo. SARDONIIS. legit, qua forma poſſeſſiuum id nomẽ apud Græcos efferetur. Quod ſi admittas figura erit Syniz eſis duor; ii. quum dubio procul σαρδόνιος per . ω . μέγα ſcribatur, Niſi factum ſit ea ratione, qua Sidonium eiuſdem naturæ nomen corripimus. quod καὶ σαρδῷος Stephano obſeruatum eſt. & multis adeo locis Virgilius Græca declinatione & figura utitur.

SI MIHI NON Hæc Lux Toto Iam Longior Anno Eſt. Obſeruat Nonius Fœminino genere Lucem, hoc loco dictum a Virgilio, pro die. a Plauto uero in Aulularia Luce claro uirili genere. ita etiam a Varrone, & a. M. Tullio. deniq; libro de officiis. I I. & quum prior ire luci claro non queo.

TVRGENT In Palmite Gemmæ. In Longobardico. TVRGVENT. V. poſt G. inſerta. ita ſemper in Romano. VRGVET. TINGVIT. & ſimilia. omnia Attiano more; quem reprobat Caper. Sed de hac ratione ſcribendi latius in. VI. Aeneidos dictum, eo loco, Quibus ne Vrgentur pœnis.

FORMOSAE MYRTVS Veneri. Imperite nonnulli huic nomini Myrtus adſpirant, Ea uero Arbor Veneri, Ea de cauſſa ſacra dicitur, Auctore Plinio, quia

litora amat,

litora amat,& Venus orta mari fert,uel quia prodeſt multis mulierũ neceſſitatibus.
FRAXINVS IN Siluis CEDET Tibi. In Longobardico . CEDAT . HAEC MEMINI, ET VICIVM Fruſtra Contendere Thyrſin. In Oblongo codice dictionum ordo hoc habet numero . HAEC MEMINI. VICTVM ET Fruſtra Contendere Thyrſin. Vulgata tamen lectio reiicienda non eſt

IN PHARMACEVTRIA

PASTORVM MVSAM DAMONIS ET ALPHESIBOEI. Seruius ait primã partẽ,ſolã Amatoris decepti habere conqueſtionẽ. Sed.n. in ea narrat ẽr principiũ & origo amoris,qui loc⁹ a Theocrito circa finẽ tractat.
SVOS REQVIERVNT Flumina Curſus. Verbum . REQVIERVNT . ea loquẽdi figura nonnullis negotiũ faceſſit. Et . LIQVERVNT. codices aliquot manu ſcripti legunt. Verum exemplaria probatiora . Requierunt. habẽt,& eam lectionem agnoſcit Seruius; quæ multum uenuſtatis præ ſe ferens, inter elocutionum exempla redigitur ab Aruſiano.
INTER Victrices Hederam Tibi Serpere LAVROS. C. Iulius, & aliquot alii ueteres Grãmatici . LAVRVS . loco hoc agnoſcunt,quis alibi declinatione ſecunda. Et nos o Lauri carpam. &. Illum etiam Lauri, etiam fleuere myricæ, & Munera ſunt Lauri,& Faciemq; ſimillima Lauro.dictum a Virgilio minime negẽt. Ablatiuum tamen ſingularem Datiuo ſimilem non habere aſſerente Plinio, huic Lauro, & tamen ab hac Lauru, & Laurum facere.
DECESSERAT VMBRA. Ita antiqua plurimum legunt exemplaria. Sed in Oblongo codice . DISCESSERAT . habetur. magis tamen placet a Decedo ductũ, ut illud. Et Sol Decedens. quanq̃ ibi quoq; uarium.
CVM ROS In Tenera Pecori Gratiſſimus Herba EST. In Longobardico; in Mediceo,& aliis antiquis non habetur . EST . quod quidem hoc loco præteritũ, neſcio quid Gratius habere uidetur.
INCVMBENS Tereti Damon Sic COEPIT Oliuæ. COEPIT . uarie ſcribit in exemplaribus antiquis tam a Capio q̃ ab Incipio. Sed enim Caper in libello de Elegantiis. COEPIT. per. OE. diphth. ab Incipio. CAEPIT uero per. AE. a Capio deduci monet. Quam uero differentiã idẽ inter Oleam,Oliuam,& Oleũ ponit. iã hic minus receptã uidemus,ubi Oliua pro arbore dubioprocul poſita eſt.
INCIPE MAENALIOS Mecum Mea Tibia Verſus. MAENALIOS ideo dixit,quia quæ canunt hic,in Arcadia ſe aliquando audiuiſſe inferius oſtendent.
SPARGE Marite Nuces. Lege cauſſam huius inſtituti apud Plinium. L. xv.
CVM Canibus Timidi Venient Ad Pocula Dammæ. Soſipater Cariſius, ubi agit de Solœciſmo,eum etiã fieri per genera nominũ ait,ut. Timidi Venient ad Pocula Dammæ, pro timidæ. ex quo Horatium proprium protuliſſe genus conſtat,& ſuperiecto pauidæ natarunt æquore Dammæ.
PROMISSAQ; BARBA. Quãuis. PROMISSA. minime diſpliceat,quod eo ſignificato frequenter apud latinos Auctores inueniat,in antiquis tñ omnibus cod. quotquot habui. PROLIXA. legit. Eadem autem uarietas dictionis eiuſdem in codicibus Liuianis habet.Lib.vii. de ſecũdo bello Punico. Ad hoc prolixa Barba & capilli efferauerant ſpeciem oris,noſcitabatur tamẽ in tanta deformitate. Vetus codex. PROMISSA. legit. & pro Noſcitabatur. NOSCEBATVR. Sed loco hoc frequentatiua illa uerbi ſpecies ſententiam auget.
TVM ME IAM CEPERAT Annus. In Longobardico cod. TVM IAM ME CAEPERAT. In aliquot aliis. ACCEPERAT. & ADCEPERAT. habet.
POTERAM A TERRA CONTINGERE RAMOS. In Longobardico exẽplari. CONIVNGERE. habetur,quod a nemine acceptum obſeruaui.

ISMARVS Aut RHODOPE Aut Extremi Garamantes. Sunt politioris huius elegãtiæ Viri ſtudioſiſſimi, qui locũ hunc in antiquo codice legi aliter obſeruarint. Quippe. AVT TMARVS AVT RHODOPE. ut duorum montium aſperitate amoris ſæuitiam probet; & a loci demum longinquitate, dum infert, Aut extremi Garamantes. Nam Iſmaron urbem eſſe manifeſtum, de qua ſic Harpocration. ἔστι μὲν ὄρος καὶ πόλις ἐν θράκῃ μαρώνεια ἣν φασὶν εἶναι τὴν ὑφ᾽ ὁμήρου ἴσμαρον καλουμένην. Tmarus autem, qui & Tomarus Straboni, mons Dodonis eſt aſperrimus atq; ſæuiſſimus non minus q̃ Rhodope Thraciæ. Vulgatam tamen lectionẽ Valerius Probus ſummæ diligẽtiæ Grãmaticus, in iſtitutis agnoſcit; & inter ea quæ apud Latinos quoq; OS. breuẽ finalẽ ſyllabã habẽt, ex eo quoq; uerſu exẽplũ citat. ISMAROS AVT RHODOPE Aut Extremi Garamantes. Neq; enim quid prohibeat Iſmaron tam pro monte q̃ pro Vrbe poni; quod ſi uolunt pro urbe tantum accipi, nihil quicq̃ ſentẽtiã immutabit. Iſmaron ſane Cicones gens imanis & inhoſpitalis, Homero damnata coluerunt; ad quos Vlyxes Ilio digreſſus primum appulſus eſt; a quibus male acceptus, coactus eſt magna trepidatione ſocios in naues cogere, & q̃ maxima potuit feſtinatione ſe ſe in altum ſubducere. Vnde Virgilius, quũ uelit imanitatem feritatemq; amoris oſtendere, illum accolis Iſmari inhoſpitalibus comparat. Qui alibi etiam duas eas locutiones in uno uerſu ponit,

Nec tantum Rhodope mirantur & Iſmarus Orphea.

NEC NOSTRI GENERIS Puerum. In Longobardico, in Mediceo, & aliquot aliis codicibus manu ſcriptis numerus in hunc dictionum ordinem mutatus eſt. NEC GENERIS NOSTRI Puerum. qui ordo etiam apud Seruium eſt.

CINGE Hæc Altaria VITTA. In Oblongo Vaticano codice. VICTA. per CT. & ita in aliis quibuſdam habetur. In aliquot. VITTA. TT. geminato. hoc quidem ex conſuetudine, alterum illud ex analogia.

CARMINA VEL Cœlo Poſſunt Deducere Lunam. In antiquis aliquot exempl. legere eſt. CARMINA ET E Cœlo Poſſunt Deducere Lunam.

TERQVE HAEC Altaria Circum. In codice Longobardico legitur. HANC. ut iungatur cum eo. Effigiem duco. Sed enim. HAEC. melius.

NECTE AMARYLLI MODO, Et Veneris Dic Vincula Necto. Cuperem ego maxime uetus exemplar, unde pleriq;. NODOS. pro. MODO. legendum perſuaderent. Nam in his antiquiſſimis cod. quotquot præ manibus mihi fuere. MODO. paſſim ſcriptum animaduerti. q̃q̃ huius generis figuratos uerſus alibi ẽt apud Virgilium obſeruaui; de quibus ſuo loco dictũ. Quod uero Seruium aiunt dicere uerſum eſſe Anapaſticũ trimetrũ hypercatalecticũ, metrũ Cupidini cõſecratũ, non intellexerũt eum de Tome loqui. VENERIS DIC VINCVLA NECTO. quibus tantũ uerbis id metri genus cõſtat, quod Seruius adnotauit. quod ſi Nodos illos huc adnectas, ſupra etiã Tetrametrũ uerſus exporrigetur, neq; Anapaſticus erit.

ET Fragilis Incende Bitumine LAVROS. In Oblongo codice peruetéri non Lauros ſed. RAMOS. legitur. Longe magis tamen placet. LAVROS. ex Theocrito. πᾷ μοι ταὶ δάφναι. & inferius. δάφνις ἔμ᾽ ἀνίασεν· ἐγὼ δ᾽ ἐπὶ δάφνιδι δάφναν αἴθω. quod ita Poeta noſter tranſtulit Daphnis me malus urit, ego hãc in Daphnide Laurum. Sed enim in Lõgobardico. DANIS. ſcriptum eſt & DANIDE. ſupra uero. A. apex quidam tremulus loco litteræ. φ. ſitus eſt. unde in codicibus aliis error eorum, qui notam huiuſmodi non intellexerunt.

PROCVMBIT IN HERBA. In Longob. legere eſt. IN VLVA. ſed. HERBA. (uſitatius.

NE RESPEXERIS. In Oblõgo cod. Vaticano. NEC. habetur.

PARCITE, AB VRBE VENIT, IAM Parcite Carmina Daphnis. In Oblõgo Vaticano trãſpoſitæ dictiones. IAM CARMINA PARCITE. quod tãtundẽ eſt. Sed ſtructura illa ſuauior. Parcite, ab Vrbe uenit, iam parcite. In Mediceo per uerbi reticẽtiã legere eſt, Parcite ab Vrbe DOMVM. Iã parcite carmina Daphnis.

IN MOERI

VONIAM SORS OMNIA VERSAT. In antiquis aliquot codici-
bus. FORS. legitur; quod omnino tantundem eſt.
QVOD NEC BENE VERTAT. In Oblongo codice numerus hic
Iambicus hemiſtichius eſt. QVOD NEC VERTAT BENE.
MOLLIQ. IVGVM DEMITTERE Cliuo. In antiquis aliquot cod. DIMIT
RE. Sed hoc ex uiciſſitudinaria illa mutatione, qua. I. in. E. & . E. in. I. paſſim
abire uidemus. Nam hoc loco ſententia poſcit, ut l. DEMITTERE. legaẽ per. E.
VSQVE AD AQVAM ET VETERIS IAM FRACTA Cacumina Fagi. Ci
tatur a Quintiliano uerſus, apud quem non uno in codice ſcriptũ animaduerti. Ve
teris CONFRACTA Cacumina Fagi. Sed minime diſplicet. VETERIS IAM.
aut. IAM FRACTA. Vtrīq; enim ea particula adcõmodari poteſt.
OMNIA Carminibus Veſtrum Seruaſſe MENALCAM. Vt dictum ſuperius.
MENALCAN. per. N. in ueteribus codicibus habetur. Hic uero eſt allegoria
ſine tranſlatione, ut Quintilianus ait libro. VIII. Inſtitutionum. Omnia enim pro
priis deciſa ſunt uerbis præter nomen. Non .n. paſtor Menalcas, ſed Virgilius eſt.
NEC DVM Perfecta. Codices aliquot antiqui. NONDVM Perfecta. legunt.
Sed. NEC DVM. magis acceptum.
DISTENTENT Hubera Vaccæ. Sunt cod. antiqui in quibus. DISTENDANT.
legitur. Sed. Diſtentent. pleniorem oſtendit hubertatem.

IN GALLO.

AIADES. Ita quidem exemplaria quædam habent. Sed in peruetéri
expoſito codice, & in Romano, & in Longobardico. NAIDES. & id
recte. Valerius enim Probus, ubi de nominibus. IS. pura terminatis agit,
eodem modo poni dicit. Lais Laidis. Thais Thaidis. Nais Naidis.
Virgiliũ tamen poeticè Naiadis declinaſſe eo loco. Aegle Naiadum pulcherrima.
INDIGNO Cum Gallus Amore PERIRET. In Ro. codice. PERIBAT.
legitur, quod Theocritianæ respondet figuræ. πᾶ ποκ' ἄρ' ἦσθ' ὅκα Δάφνις ἐτάκετο
πᾶ ποκα νύμφαι. In Longobardico tamen eſt. PERIRET. Recte uero Poe-
ta argumentum hoc accõmodauit Gallo, quod de ſponte moriẽte Daphnide Theo
critus decantauit. Cornelium enim Gallum primum Aegypti Præſidem, poſt eã
in prouinciam ab Auguſto redactam ipſum ſibi mortem conſciuiſſe ſuperius oſten-
dimus, ex Euſebio, quãmuis Seruius eum ab aliis occiſum dicat. Accedit Euſebio
Ouidii etiam teſtimonium ita dicentis in Epitaphio Tibulli.
Tu quoq;, ſi falſum eſt temerati crimen amici,
Sanguinis atq; animæ prodige Galle tuæ.
Quod uero Cornelius Gallus paſſim ſcribiẽ, obſerues apud Strabonem libro Tertio
AELIVM GALLVM trunca dictione ſcriptum.
NAM Neq; PARNASSI Vobis Iuga: Quãuis παρνασσός duplici. σσ. paſſim
apud Græcos ſcribaẽ, antiqua tñ oĩa excẽpl. PARNASI. legũt unico. S. quod ne-
mo mirabiẽ, ſi legiẽ apud Vel. Longũ, Veteres neq; quidẽ in his. fuiſſe, iuiſſe, abeſſe
& ſimilibus. SS. geminaſſe, adeo putabãt eam litterã, uel unicã ſatis per ſe ſonare.
NEQ. AONIA AGANIPPE. In Longobardico. AONIAE. cum diphth. in
ultima. In altero peruetéri codice abraſa eſt ultima ſyllaba. Sane AONIA AGA
NIPPE utrũq; Seruius Nominatiui caſus eſſe dicit. Quibuſdã uero tam & ſi nõ
improbẽt. AONIA. nihil abſurdũ uidetur; ut qui dixerat Iuga Pindi & Parnaſſi,
dicat etiam eadem figura. Aganippe Aoniæ, ſitq; hoc Genitiui caſus, ne uerſus adeo
elangueſcat. Sed enim. AONIAE AGANIPPES. legendum eſſe indicat Pro

bus, qui loco hoc dicit geminas uocales ab una excipi, adeoq; ſyllabam ultimã in Aoniæ . non elidi, ſed cõmunẽ fieri; produci uero ſupſequente uocali breui, corripi ſi lõga excipiat, ut eo loco . Inſulæ Ionio in magno . Huius ſẽtẽtiæ Soſipater etiã (ſubſcribit.

ILLVM ETIAM LAVRI ETIAM FLEVERE Myricæ. In Ro. codice legit. ILLVM ETIAM LAVRI ILLVM Fleuere. In Longobardico una plus dictione pleniore uerſu eſt . ILLVM ETIAM LAVRI ILLVM ETI AM Fleuere Myricæ . idq; ter repetitũ cũ . Pinifer illum etiam. maiorẽ habere mo uendi uehementiam uidetur; quis nõ diſpliceat . Illum etiam lauri, etiam fleuere . quod ea exilitas propria ſit, & Bucolici characteris, & perſonæ miſerabiliter aliquid (deplorantis.

VENIT ET VPILIO . Quamuis Seruius Poetam græco ſchemate uſum dicat, ut apud Homerũ οὔλυμπον, pro ὄλυμπον, & ſimilia . Antiquiſſimus tamen codex Longobardicus, neq; non Mediceus. OPILIO . legũt per O . ſyllaba prima . Idq; Caprum Grãmaticũ ſolicitũ habuit, qui dictionẽ hanc per O . uocalem quartam non per . V . ſcribendam eſſe præcipit.

TARDI VENERE BVBVLCI . In Ro. codice, in Mediceo, & aliquot aliis . SVBVLCI . legitur . Sed enim ſi figura reſpondet Theocritianæ ſententiæ, quæ eſt : ἦνθον τοὶ βοῦται τοὶ ποιμένες ᾠπόλοι ἦνθον . dubio procul . BVBVLCI . legendũ eſt; quibus & epitheton Tardi conuenit, quũ pcipue ingreſſus Boũ tarditate noteſ.

VVIDVS Hiberna Venit De Glande Menalcas . In Romano codice . VMIDVS . & abſq; adſpiratione, uti mos eius eſt in pleriſq; aliis . nam & . VMOR . in eodem codice ſine adſpiratione ſcribitur, quod ſiue ab Humeo, ſiue ἀπὸ τοῦ ὕω deſcendat, adſpirationem omnino recipit . Loco uero hoc . Vuidus . caſta lectio .

O Mihi Tum Quam Molliter Oſſa QVIESCENT. In codicibus aliquot antiquis omnino . QVIESCENT . Indicatiuo modo habetur . Sed quod in Romano codice, & in Mediceo . QVIESCANT . Optandi modo legit, lõge magis placet.

INTER SPELAEA Ferarum . In Romano cod. abſq; diphthõgo . SPELEA . ueluti etiam in Veterum monumentis, non uno loco, neq; una ætate ſcriptum obſerues, ut illud Romæ in . B . Mariæ Tranſpontinæ .

SACERDOS . DEI . BROTONTIS . ET . HECATE . HOC
SPELEVM . CONSTITVIT .

Huic, reliquis præteritis illud addam, ex oppido Ficulli Dioc. Vrbeuetanæ

SOLI . INVICTO . MYTHRAE
TIBERIVS . CLAVDIVS . TIBERI . FILIVS . THERMODORVS
SPELEVM . CVM . SIGNIS . ET . ARA . CAETERISQVE
VOTI . COMPOS . DEDIT .

NON Illum VESTRI Poſſunt Mutare Labores . In cod. aliquot ant. NOSTRI .

TORQVERE CYDONIA . In Ro. CYDONEA . & ita in Oblongo pemeteri .

NEQVE Carmina . In Romano codice, & aliquot aliis . NEC . habetur .

OMNIA VINCIT Amor . In Ro . VICIT . Sed præſenti tẽpore plus dicit .

SVRGAMVS Solet Eſſe Grauis Cantantibus Vmbra . Iuniperi Grauis Vmbra, Nocent Et Frugibus Vmbræ . In cod. aliquot antiquis totus ille uerſus . Iuniperi grauis umbra no. & fr. um. deſideratur . Sed enim & numerus ipſe, & figura, & repetitio, collectioq; paſtoralis adeo uidetur, ut non ſine inuidia demi poſſit.

FINIS

IO. PIERII . VALERIANI . CIVIS . ROMANI

CASTIGATIONES

IN GEORGICA VIRGILII

VO SIDERE TERRAM VERTERE MECOENAS. Hoc primum obſeruatione dignũ in hac parte uiſum, quod MECENATIS nomen (id enim oculis ſtatim oblatum) uarie ſcriptũ apud Auctores fere omnes inueniebam. dum alii . OE . diphthongon, alii . AE . ſcribunt; neq; prima an ſecunda ſyllaba ſit diphthongus ea notãda inter eos cõuenit. Sane uero in Ro. codice paſſim prima ſyllaba per . AE . diphth. ſcripta. In aliquot aliis per . OE . Vſus tamen nonnullorum etiam bene litteratorũ obtinuit, ut ſecunda per . OE . ſcriberetur; Quod quidem qua ſit ab eis ratione factum, uiderint ipſi. Ego enim in Veterum monumentis, quæq; in hortis Mæcenatis eruta ſunt, nomen id per . AE . diphth. prima ſyllaba, per . E . ſimplex ſecunda ſcriptum obſeruaui. Sic enim in eo fruſto, quod nunc in hortis Colotianis uiſitur, habetur.

PERMISSV . C . MAECENATIS .

Quod ſi demum eo uenium eſt, ut noſtroꝝ quoq; nominum rationes a Græcis repetere cogamur, apud eos Μαικήνας ſcriptũ inuenimus per . αι . prima ſyllaba, & per ἦτα media; Quare cum Ro. codice . MAECENAS . ego potius ſcripſerim.

QVAE CVRA BOVM QVIS CVLTVS. In Romano codice, in Longobardico, in Mediceo, & aliquot aliis antiquis . QVI CVLTVS . legitur.

SIT PECORI ATQVE APIBVS QVANTA EXPERIENTIA. Antiquiores omnes codices, quos uiderim, Romanus quippe, Oblongus Vaticanæ Bibliothecæ. Mediceus, & pleriq; alii uerſum hunc abſq; coniunctione . ATQVE . ponunt. ut eo modo legatur abſq; ſynalœpha, quo etiã uerſus ille . Orchades, & radii & amara pauſia Bacca . & . Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam . & . Stant & Iuniperi, & caſtaneæ hirſutæ. ita in iis codicibus ſcriptum eſt . SIT PECORI APIBVS QVANTA EXPERIENTIA PARCIS . Tam & ſi nonnulli ſunt ex eruditis, qui loco hoc tolli . ATQVE . minime uelint, ne ipſo ſtatim operis initio uerſus incipiant (quod aiunt) elangueſcere. Sed enim hos mihi futuros æquiores puto, quũ animaduerterint Virgilium dictionẽ hanc ipſam . PECORI . abſq; ſynalœpha ſæpius poſuiſſe; ut in Bucolicis . Et ſuccus Pecori . & lac ſubducitur agnis. In hoc ipſo opere . Arcebis grauido Pecori . armentaq; paſces. Quibus fere omnibus locis in codice Longobardico addita eſt . QVE . tantum particula, ut hoc loco legitur . SIT PECORIQVE . Quod qui legerunt, quom encleticæ non eſſe locum animaduerterẽt, compoſitam coniunctionẽ illam inculcarunt. neq; tamen hoc ita dixerim, ut prohibere uelim, ne unuſquiſq; ſuo ſatis ingenio faciat.

VOS O CLARISSIMA MVNDI LVMINA LA. COE. QVAE DV. AN. LI. ET AL. CE. In Oblongo antiquo cod. QVI . legitur, ſcilicet Liber & Alma Ceres. Quamuis non imperitos eſſe pleroſq; ſcio, qui Solem & Lunam, de quibus ait Virgilius . Vos o clariſſima mundi Lumina labentem cœlo quæ ducitis annum . ſeiungunt a duobus Diis, qui ſubſequuntur . Liber & alma Ceres; in qua lectione præiectum eſſe punctum uolunt; quod ideo crediderim ab eis aſſertum, quia forſan apud Varronem obſeruarint de Diis his factam ſeparatim mentionem. Apud quem ex duodecim Agricolarum Diis Iuppiter,

& Tellus inuocantur primo. Secundo Sol, & Luna. Tertio Ceres, & Liber. Sed enim qui apud Orpheum legerint. ἥλιον ὃν διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν. & apud Euripidem & Ariſtotelem eundem Solem & Bacchum eſſe. Id quod & Euſebius & Macrobius, & plerique alii; qui ſaxum hoc uoluere conati ſunt, tradidere; dum Dionyſium eundem & Bacchum & Liberum nuncupant, igneam Solis uim quæ fructus maturat, interpretantes, facile perſuaſum habere poterunt, intellectum a Virgilio, ut; Liber & Alma Ceres ea ſint clariſſima mundi lumina labentē cœlo quæ annū ducunt. Sed ut ad rē noſtrā reuertamur, codices alii. Quæ. legunt .ſ. (lumina.

CVI PINGVIA CAEAE. Impreſſi omnes cod. quos uiderim. CAEAE. ſcribūt. AE. diphthōgo utraque ſyllaba notata. In Romano. CEAE. per. E. longam in pene ultima ex mutatione diphthongi. ει. quæ fuerat in dictione græca κεῖος; κεια, κεῖον. ut in nomine αἰνείας nos Aeneas. & in κιχόρειον. cicorea pene ultima longa. Hor. Me cicorea leueſque maluæ, qui uerſus eſt Dactylicus Alcmanius. Licet uero nomē hoc, quo de agitur, apud Græcos multipliciter & ſcribatur & formetur, quippe reſoluta diphthōgo κεῖος κέως. κοος per geminū οο. & κοως ultimo in ὦ μέγα mutato. & κωος. & κωιος biſyllabum, quam inſcriptionē ex itinerario. Vrbani Patrui mei ita notatā excerpſi. Κωιον πολιος & alibi. Α βουλα καὶ δαμος του λαμπροτατου κωιων πολιος. &c & in argenteo nūmo, quem apud Lycinium Arnutium cōtubernalem meum uidi, Cācer eſt cū iſcriptione κωιων. Inferne λευκιππος. Vbi tñ κοῖος, aut κῶα, per. ω. ſcribatur, apud Græcos nondum inueni. Romanos uero ſolitos. ῳ. diphthongum impropriam in. OE. uertere, multa indicant uocabula; Comœdia ex κωμῳδία. & ſimilia. Quare uel. COEAE. per. OE. diphthongum; uel per E. longum, ut in Romano habetur codice. CEAE. ſcribendum.

QVIQ. Nouas Alitis NON NVLLO SEMINE Fruges. In Ro. codice perperam eſt. NON VLLO DE SEMINE. quod alibi. NVLLO DE SEMINE. habetur; ut ſui quoque Genii ſtatuantur iis, quæ ſponte ſua ueniunt, quarūque ſemina nobis ſunt incognita. Nam de iis quæ ſerunt, ſtatim ſubdit. Quique ſatis largum cœlo demittitis imbrem. Seruius. NONNVLLO. agnoſcit, & pro aliquo interpretatur. Vtra cui lectio magis placuerit, non laboro.

QVEM MOX QVAE SINT HA. DEORVM CONCILIA. Veteres plerique codices. CONSILIA. per. S. ſcribunt. Grāmatici diſtinguūt: & hoc ſignificato malunt. CONCILIA. Neque uero prætereundum uidetur quod loco hoc. MOX. pro cito, poſitum, ait Gniſo, Cariſio teſte. Quod alii, paulo poſt, uolunt, ut Terentius. Nam ut Mox reuertare.

TIBI SERVIAT VLTIMA THVLE. Sane nomen hoc per. I. &. ου. diphthongum ſcribitur, nonnunquam tamen priore uocali ex diphthongo diſpuncta. THYLE. ſcriptum inuenies, ut habet in Ro. codice. De hac aduerte Strabonis uerba male a quibuſdam interpretata, ita legi debere. Hanc ſiquidē ſuper omnes famæ uulgatas magis atque magis ad Septentrionem expoſitam locant.

AN NE NOVVM TARDIS SIDVS TE. MEN. AD. Sunt aliquot antiqui codices, in quibus. ATQ. NOVVM. legitur, ut in Oblongo Vaticanæ Bibliothecæ. Sed longe melius. AN NE. Quia poſita queſtione, ſit ne terris imperaturus, an Deus immenſi ueniat maris; quærit demum an tertiam mundi ſedem, quippe cœlū ſit habiturus. Duos uero ſignat in cœlo locos Cæſaris apotheoſi deſtinatos, ut noſtro illuceat orbi, ſi quippe ſedem, aut ad Polum arcticū, aut ad æquinoctialem ſtatuerit. minime uero uult eum antarcticum incolere; quem polum ſub pedibus Styx atra uidet, Maneſque profundi.

IAM Brachia Contrahit Ardens SCORPIVS Et Cœ. Iu. Plus Par. RELINQVIT. In Ro. codice. SCORPIOS. ſcriptū eſt per. OS. uoce græcanica. Nā & in uocabulis græcis huiuſmodi deſinentiā Veteres adamaſſe oſtēſum ſæpius.

Sane uero Probus Valerius hic. SCORPIOS, agnoſcit; dum in altium inſtitutis, hoc ipſo loco teſte, corripi in nonnullis nominibus OS. In recto probat. In eodem Romano codice. RELIQVIT, eſt tẽpore præterito, quaſi olim numen illuc præſenſerit acceſſurum. Sed melius præſens, ut Contrahit.

NAM TE Nec SPERENT Tar. Re. In Romano. SPERANT. In Longobardico. IAM TE. Quia ſcilicet, iam decretum ſit Te apud ſuperos futurum. Sed uulgata lectio. Nam te nec Sperẽt. in longe pluribus habetur exemplarib⁹.

QVAMVIS ELISIOS Mi. Græ. Cam. In Mediceo codice, in Longobardico, & quibuſdam alis. ELISEOS. per. E. in pene ultima ſcriptum eſt. Vt ex αἰθέριος. æthereus. quæ mutatio Ionum more placuit maioribus noſtris. Nunc autẽ & Aetherius p. I. ſcribit̃ a pleriſq;, & ab omnibus. ELYSIOS. eadẽ uocali.

AC PATRIOS CVLTVSQ. Habituſq; Loc. In Oblongo Vaticanæ Bibliothecæ codice. CVLTVS HABITVSQ. legit̃, particula. Que. ſemel tantũ poſita, in Longobardico, quæ poſt. CVLTVS. adſcripta erat, abraſa eſt. Vetera exemplaria reliqua. CVLTVSQ. HABITVSQ. legunt. & particula illa utriq; uocabulo adiecta, uerſui decorum, & grauitatem addere mihi uidetur.

ET QVID QVAEQ FERAT Regio Quid Quæq; Recuſet. In nonnullis antiquis codicibus legere eſt. QVID FERRE RECVSET. Quod ego crediderim ex Paraphraſi deſumptum.

HIC SEGETES ILLIC Veniunt Felicius Vuæ. Antiquos admodũ codices uidi. in quibus uerſus hoc numero legit̃. HIC SEGETES VENIVNT VVAE FELICIVS ILLIC. Sed .n. uulgata lectio magis aures implet, & longe ſuauior (uidetur.

ATQ. INIVSSA Vireſcunt Gramina. In Longobardico exemplari abraſa eſt dictio. INIVSSA. Eiuſq; loco repoſitũ. INVISA. Sed INIVSSA. omnino lectio caſtior eſt, quam & Seruius agnoſcit.

ELIADVM Palmas EPIROS EQVARVM. In Longobardico & pleriſq; aliis codicibus. EPIRVS. per. VS. legit̃ Latina terminatione. In Romano. EPIROS. per. OS. Vt Græce. & ita legendum Seruius cenſet. Præterea cur Equarum potius fœminino genere q̃ Equorum Maſculino dixerit, quærit Probus. Sed in reddenda ratione, quid ſibi uelit difficulter intelligas; adeo omnia eius ſcripta mutilata ſunt, licet uero dicat corpora præcipue matrum legenda, ex quibus Sobolem tollas, non ſatis ad ſententiam facit. Quare legas apud Plinium de Equis. Scythas per bella fœminis uti malle, quod urinam curſu non impedito reddunt; ad quos reſpexiſſe crediderim Virgilium; quum hic præſertim de curſu & uelocitate loqui uideatur.

PVLVERVLENTA Coquat Maturis SOLIBVS Aeſtas. In Romano cod. legere eſt. MATVRIS FRVGIBVS. Seruius. SOLIBVS. agnoſcit, cum aliis pleriſq; codicibus antiquis.

AT SI Non Fuerit TEL. FOE. In Longobardico. ET. ſed. AT. melius.

AVT Ibi Flaua Seres Mutato SIDERE. Farra. In Romano codice Mutato SEMINE. legitur; Sed SIDERE agnoſcit Seruius, quum tamen nulla ſit cauſſa cur SEMINE ſit expungendum: quum ſtatim Virgilius ea connumeret ſemina; quibus Far inde ſuccedere ſit ex fertilitate, Et quæ contra, ſeminata prius, cãpum adurant. Sed enim reliqui codices omnino. SIDERE. legunt.

VNDE Prius LAETVM SILIQVA Quaſſante Legumen. Quamuis Seruius LAETVM agnoſcit; Vide tamen an recte in Romano codice. LECTVM. legatur. Vt ibi ſerenda Farra dicat, unde prius legumen legeris. Verbum uero Suſtuleris Viciæ tantum & Lupino ſeruiat.

REQVIESCVNT FOETIBVS. In Romano codice. REQVIESCENT. FETIBVS. Futuro tempore ſcriptum. in aliis præſenti.

EXVDAT INVTILIS HVMOR. Dum interim aliquid occurrat, quod maio-

ris alicuius momenti ſit,non pigeat de ratione ſcribendi aliquid diſputare; ubi præſertim ea ſeſe offerunt; in quibus aliqua manifeſta mutatio facta ſit; Cuiuſmodi ea eſt,quæ in hoc uerbo Exudat apparet. Nam noſtri fere omnes ubicunq; . EX . præpoſitiua particula cũ dictione aliqua, quæ ab . S . littera incipiat cõponatur . S . ipſam excludere cœperunt, offenſi,ſcilicet ſibilo,quem ex pronuntiato uocabulo reſultare dicunt,duabus uix dictionib⁹ . EXSVL . & EXSPECTO . in quib⁹. S . non elidatur,deſignatis. Sed enim antiqui ſcriptores non modo compoſita in ſua incolumitate conſeruarunt,ut Exſudat & alia huiuſmodi; Verum etiam ipſi litteræ . X . quotieſcunq; occurreret,uel in ſimplicibus nominibus,de induſtria . S . addere gaudebant. Hinc FELIXS . Hinc ALEXSANDER . Hinc CAPPADOXS . & pleraq; huiuſmodi, quæ paſſim in ueterum monumentis obſeruantur. Quæ quidem conſuetudo quum plurimum inualuiſſet compulſus eſt Terentius Scaurus aduerſum hos præcepta tradere, Eoſq; peccare ait, qui . NVXS . & TRVXS . & FEROXS . in . S . nouiſſimam litteram dirigunt, quum alioqui duplex ſufficiat, quæ intra ſe & . S . litteram habeat. Sane uero qui genus hoc ſcriptionis innouarunt, crediderere nimirum figuram noſtræ litteræ . X . eam eſſe, quæ apud Græcos pro . ch . figuratur . χ . & ad ſonum, quem audiebant neceſſariam eſſe litteram . S . exiſtimarunt. Si quis.n.ſcribat TRVCHS . & NVCHS . eodem pene ſono excipientur, ac ſi Trux, & Nux, per . X . ſcripta enuntientur. Sed fuerit ſua cuiq; ætati conſuetudo, noſtris placuit ea ſimplicia nomina per . X . tantum adnotare. Compoſita uero nõ uſquequaq; eiuſmodi regulæ ſubiiciunt. ſed pleraq; . S . retinuerunt,ut appareret originatio. Quare ſi modo eodem EXSVDAT ſcripſerim, ut ueteres pene omnes codices habent,neq; ullius pronũtiationis harmoniam me offendiſſe crediderim, neq; alienũ quid a ſcribendi uſu protuliſſe.

RVRSVS In Obliquũ Verſo PRORVMPIT Aratro. Veterũ bona pars codicum. PERRVMPIT . legunt; quod ſenẽtiæ uidetur adcõmodatius. Sed in Mediceo nota illa quæ . PRO . ſignificabat abraſa eſt, & . P . littera alio atramento inferne reciſa iam Perrumpit facit. Sunt etiam exemplaria,quæ . OBLICVM . per . C . ſcribunt exemplo iam antiquato, licet ad hanc diem in Italia populi ſint, qui . Q . litteram nondum admiſere.

NVLLO Tantum Se MOESIA Cultu. In Romano codice, & altero peruetetri MYSIA . per . Y . prima ſyllaba ſcriptum eſt, ueluti apud Stephanum μυσία χώρα καὶ πόλις. Quod uero paſſim ſcribi cœptum . MOESIA . per œ . diphthongũ a Seruio defluxit; qui Ciuitatem a Regione ea ſcriptura diſtingui tradidit.

RIVOSQ. SEQVENTES. In Romano codice legere eſt . Riuoſq; FLVENTES . ſumptum id nimirum ex Paraphraſi.

ECCE Supercilio Cliuoſi Tramitis Vndam ELICIT. In Romano codice ELIGIT . ſcriptum, ea ſcilicet cognatione quæ intercedit inter . G . & . C . quũ ELICIT . omnino ſit caſta lectio.

ET AMARIS INTYBA Fibris. Scribendum. INTVBA . per . V . Ex antiquis pleriſq; codicibus tam Virgilianis; q̃ Plinianis. Latina enim dictio eſt, neq; admittit . Y . niſi quantum Græci ſic . V . noſtrum breue ea ſolent nota figurare. Sed de hoc plura in quarto Georgicon.

NEC SIGNARE Quidem. In Romano codice . NE Signate Quidem; legitur. Vna minus littera.

EXTVNDERET Artis. Antiqua aliquot exemplaria. EXCVDERET . legũt,eaq; dictio,neſcio qua prius abraſa, in Longobardico codice ſuperinducta. Sed.n. EXTVNDERET . in Probatioribus codicibus, Romano, Mediceo,& aliis habetur.

ET SILICIS Venis. Antiqua omnia exemplaria quæ præ manibus fuere nobis . VT SILICIS . legunt; tam & ſi non diſplicet, ET . ut illi membro cohæreat. Et ſulcis frumenti quæreret herbam.

NAM PRIMI Cuneis SCINDEBANT Fiſſile Lignum. In Mediceo codice & aliquot aliis antiquis. NAM. PRIMVM. habet. In Romano SCHINDEBANT. quod ſono aſperũ uideat, per. CH. & hic & alibi ſcriptũ. quod uerbũ id χιζω Græce dicit per. χ. litterã denſam; alii Scindo malunt ἀπὸ τοῦ σχιδάζω dici, & idcirco adſpirationem non adponunt; atq; ita omnino mollius enuntiat.

LABOR OMNIA VINCIT. In Romano codice. VICIT. legitur, ſpecie perfecta. Nam & Venere artes, dixerat. In Mediceo. VINCIT. eſt. Sed litteræ. N. ſubditum eſt punctum; quod eam indicet Expungendam. Vtcunq; tamen legas, parui eſt momenti.

DEFICERENT SILVAE. In codicibus nonnullis admodum uetuſtis. DEFVERANT. legitur. Sed. DEFICERENT. magis placet.

VT MALA Culmos Eſſet RVBIGO. In Romano codice, & hic, & alibi. ROBIGO. per. O. prima ſyllaba ſcriptum eſt. Vnde Robigalia ſacra Robigo Deo inſtituta a Numa anno Regni ſui. xi. ut Auctor eſt Plinius.

HORRERET IN ARVIS CARDVVS. In antiquis aliquot codicibus. CARDVOS. ut Sexcenta huiuſmodi exempla in ueterum monumentis.

ET STERILES DOMINANTVR Auenæ. Hic ſuum habet locum. DOMINANTVR. quod in Bucolicis Naſcuntur ex ant. codicibus legi diximus.

QVOD NISI ET ASSIDVIS. In Romano codice. ADSIDVIS. idq; perperam ſcriptum ex Cariſii ſententia. Quod uero ſequitur. TERRAM. inſectabere raſtris. In Mediceo codice HERBAM inſectabere ſcriptum eſt.

FRVSTRA Spectabis ACERVVM. Vt miſſum faciam. ACERVOM. ex antiquis codicibus. In Mediceo non Spectabis. ſed EXPECTABIS. habetur. id enim ſpectandi auget ſignificatum.

ET MYSTICA Vannus Iacchi. In Romano codice. MVSTICA VALLVS. legitur. MVSTICA. quidem, ut alibi dictum mutatione ϒ. v. in. u. quia Veteres peregrinas litteras abhorrebant. Eodem modo in antiquo Liuiano codice Corcuram pro Corcyram legitur, & huiuſmodi pleraq;. VALLVS. uero ex Varrone eſt; apud quem Vallus; quæ apud alios Vannus. & in Libro de Lingua Latina a uolatu dictam aſſerit, quod quom id iactant, uolant inde leuia.

PROVISA REPONES. In Mediceo cod. REPONAS. p modum imperandi.

EXPLORET Robora Fumus. In Romano codice, & in Oblongo Vetuſtiſſimo. EXPLORAT. legitur. ut cũ Ceditur procedat. altera tamen lectio non reiicitur.

TENVISQ. Piget Cognoſcere CVRAS. In Oblongo cod. CAVSAS. habet.

AREA TVM PRI. Ingenti EST Aequanda Cylindro. In Mediceo cod. & pleriſq; aliis ueteribus Verſus is ita legit. AREA CVM PRIMIS INGENTI AEquanda Cylindro. abſq;. EST. Vide uero apud Aulum Gellium. Libro xvii. cap. ſecundo. Sicut. CVM PRIMIS. pro In primis dicebant. Ad hæc Cariſius ſolœciſmũ eſſe tranſmutatione qualitatis in præpoſitionibus ait; ut in hoc uerſu; ubi CVM PRIMIS. pro, Quom in primis poſitum ſit.

TVM Variæ ILLVDVNT Peſtes. In Romano codice & aliquot aliis antiquis ILLVDANT habetur. Quanq̃ nõ diſplicet Illudunt. Vt uertatur alio ſermo.

POSVITQ. DOMOS. In Longobardico codice DOMVS eſt. Vt quartæ ſit declinationis; Quod etiã apud Oratores habetur. Vt in ueteri codice Liuiano Lib. tertio. Primæ Decadis. Vbi de Quinctii Triumpho. Epulæ inſtructæ fuiſſe dicuntur ante omnium DOMVS. Sed enim uerborum inuitatus propinquitate præterire non poſſum, quod ſtatim ſubſequit, in eodem antiquo exemplari. Epulanteſq; cum Carmine triumphali. ex ſollemnibus locis comeſſantium modo, currum ſecuti ſunt. Vulgata exemplaria neſcio quos Solennes iocos habent.

POPVLATQ. Ingentem Farris Aceruom Gurgulio. In Mediceo codice nõ habebatur. q. perticula, quæ ſuperne addita eſt aliena manu. Ante uero Populat

punctus eſt, qui Periodum claudit . Qui uero ſyllabæ timuerunt . q; . illud, ut
ſæpe alibi addiderunt . Scribendum uero per . C . Curculio . Licet . G . audiatur
Vt in Caieta Caio, & aliquot aliis .

AT SI Luxuria Foliorum EXVBERAT Vmbra . In Mediceo codice . EXV
BERET . Coniunctiuo modo legitur . In Romano codice . LVXVRIAE .
Quod ego prius fuiſſe crediderim . LVXVRIE . a Nominatiuo Luxuries . Pli
nius Secundus ſermonis dubii Libro Sexto, Vt apud Cariſium legimus, in iis quæ
recitat ex Caii Iulii Romani analogia . Amicicies, ut Planicies (inquit) Luxuries
Mollicies, & ſimilia, ueteri dignitate . Cæterum rationis uia debet amicicia dici .
In reliquis ſane codicibus . LVXVRIA . legitur .

NEQVICQVAM Pinguis PALEAE Teret Area Culmos . In Ro. codice, & in
Med. PALEA TERIT . legit . & PALEA Ablatiuũ nõ temere agnoſcit Seru .

ATQ. Illum In Præceps Prono RAPIT Alueus Amne . In Ro. cod. TRA
HIT Alueus . legit; quod puto ſumptũ ex Paraphraſi aliqua ; Quum Mediceus &
reliqui . RAPIT . habeat . Eſt & AMNI . In antiquis codicibus frequentiſſimũ,
& Grammaticis antiquis Cariſio & aliquot aliis agnitum . Legitur etiam . Atq; illũ
in prono præceps Rapit Alueus Amne . quod nequaquam approbatur .

LIBRA DIE SO. Q. PA. V . F . Horas . In Romano codice ſcriptum eſt .
LIBRA DIEI . per . EI . diphthongum . In reliquis . DIE . Veteri decli
natione, quæ Genitiuum per abiectionem . S . litteræ enuntiare ſolebat, ut quædã
apud Græcos . Cuius ſententiæ fuiſſe Valerium Probum comperio, Salluſtiumq;
declinationis huiuſce modum non adſpernatum, qui ſcripſerit . Dubitauit Aciε
pars . & Vix decima parte die . Veluti Horat. conſtantis Iuuenem fide Gygem . &
Ouidius ubi de Tereo . Vtq; fide pignus dextras utriuſq; popoſcit . Ita etiam
in Roſa, quæ Maroni adſcribitur . quæ cuiuſcunq; fuerit, & docte eſt & Luculẽter
ſcripta . Ad primos radios interitura die . Aliter tamen locus hic Virgilianus le
gitur a . C . Iulio Ro. In libello, quem Soſipater recitat de Analogia; ita enim ha
betur . Dii, pro, Die, ſeu Diei . Virg. Libra DII . SO. Q. Pa. Vbi . Fe. Ho
ras . Sunt enim ex ueteribus Grammaticis qui . DII . ſemper legendum eſſe de
finiant . Bona tamen Litteratorũ, qui nunc uigent, pars . DIE . malunt legere .

ET IAMDVDVM Incumbere ARATRIS . In Mediceo codi. & aliquot aliis an
tiquis exemplaribus, legere eſt . Incumbere RASTRIS . Eſt & ubi . ARA
TRIS . legas, quod agnoſcitur a Seruio .

ET ADVERSO Ce. CA. OC. AS. In Romano quidem, & in Longobardico .
ADVERSO . eſt . In aliis uero . AVERSO . In Mediceo . AVERSO IN
CEDENS . ſumptum puto, ex Seruiana Paraphraſi .

VANIS ELVSIT Auenis . In Romano codice legere eſt . ILLVSIT ARI
STIS . In quibuſdã aliis Eluſit Ariſtis . Magis uero placet AVENIS ; ut habet
in Mediceo . Quia frumenti uitium eſt Auena . Atq; hic ſermo eſt de iis quæ de
generant, quum tñ alioqui Auena inter Segetes . ſuam ſpeciem obtineat, uti alibi .

AD MEDIAS Sementem EXTENDE Pruinas . In Romano codice . EXPEN
DE . legitur, quod ſignificat ſuſpenſas tene, eodem pene ſignificato cum Extende;
acceptior tamen eſt uulgatã lectio .

CERVLEA Glacie Concretæ . In pleriſq; ueteribus exemplaribus legere eſt caſu re
cto numero multitudinis . CERVLEAE . puncto mox interſito, ut quod ſequitur
Glacie concretæ, atq; Imbribus atris, Expoſitio ſit, cur zonæ illæ ceruleæ ſint . In
codice Mediceo prius CERVLEE legebatur, ſed inde aliena manu linea ſuperin
ducta, ut ultima littera fieret . A . Sunt etiam codices manu ſcripti ; In quibus Ce
ruleæ . ET Glacie legatur, quæ mihi lectio nequaq; probatur . Oſtendit tamen epi
theton non cum Glacie, ſed cum Zonis adcommodatum . Zonæ Ceruleæ .

DENSANTVR Nocte . In Ro. cod. in Med. & aliquot aliis . Denſent, a Dẽſeo ſes .

PRAEDISCERE . In Ro. codice. PRAEDICERE . quod non probatur.

MESSISQVE DIEM Tempuſq; Serendi. Quamuis Seruius Diem meſſis agnoſcere uideatur, & exemplaria pleraq; uetera eodem exemplo, cum uulgatis legant Meſſiſq; Diem. Non tamen prætereundum fuit, quod in Mediceo codice ſcriptum legi. MENSISQVE DIES . quippe bonos, aut malos; cuius rei cognitio inter Agriculturæ præcepta locũ obtinet ſuum. Et Heſiodus partem eam tanti fecit ut opus ἔργα καὶ ἡμέρας inſcripſerit; neq; Virgilius Eandem partem diſſimulauit, tam & ſi aliquanto breuius rem attigerit. Sane uero in Daphnide codex idem Mediceus eo Verſu Ante focũ, ſi frigus erit, ſi meſſis in umbra, MENSIS. ſcriptum habuit, quod modo emendatum eſt, ubi dubio procul. MESSIS . eſſe debet. Quare errorem huiuſmodi ex antiquo ſcribendi modo crediderim emanaſſe, quod Sicilicon geminandæ conſonantis ſignum ſoliti eſſent ueteres apponere, quæ nota fuerit ab imperitis loco. N . litteræ deinde accepta, ut ita multa alibi.

AVT TEMPESTIVAM IN Siluis Euertere Pinum. In Mediceo codice & aliquot aliis antiquis abſq; præpoſitione. IN . legere eſt. TEMPESTIVAM SILVIS . quod Virgilianæ phraſi propius eſt.

EXACVVNT ALII VALLOS . Foſſas & Muros de terra factos exponit Seruius; At qui hæc neq; acuuntur, neq; per Imbres fieri poſſunt. Tu Palos ſiue ſudes, quorum plurimum in agris uſus, præparari intelligas.

NVNC FRANGITE SAXO . In Romano cod. SAXIS . eſt. Sed unitatis numero melius. quod in reliquis codicibus habetur.

PALLIDVS ORCVS . Scribendum . ORCHVS . ex aliquot ant. codicibus, & ex Valerii Probi præcepto. Qui tria nomina Latina poſt. C. adſpirationẽ recipere tradit. Lurcho. Pulcher. & Orchus. & ita antiquiores ſcripſiſſe teſtatur.

EXTRVCTOS DISIECIT FVL. Montes. In Romano codice legere eſt. DEIECIT . Extructi enim erant Montes. ita inferius aut alta ceraunia telo Deicit. Maiorem tamen uim, & ualidiorem impetum oſtendit uerbum . DISIECIT . ut excuſſos eos alio alium dicat.

SEPTIMA Poſt Decimam Felix . In ant. codicib' legere eſt. SEPTVMA Poſt DECVMAM . Vt huiuſmodi pleraq;. Sed non ab re fuerit locum hic apertius explicare, ut finis iam ſtatuatur eorum ſolicitudini, qui tam anxie quærunt; utrum Virg. eam intellexerit Lunam, quæ iam in decrementũ abit, an quid aliud ſibi uoluerit. Sane uero Septimam ſeparatim a Decima intelligere monemur Heſiodi carmine; Quem Virg. imitatur. Ait enim ille. καὶ ἑβδόμον ἱερὸν ἦμαρ. Quartam decimã uero idem domandis Bubus, & curandis canibus & mulis aptam dicit.

FELIX ET Ponere Vites . In Longobardico. FELIX EST Ponere Vites. Græcanica figura, qua ſæpe Virgilius & Horatius utuntur. Sed prior lectio magis placet, quia omnino uerbum . EST . ſubintelligitur, & ea lectio in Longobardico aliena manu contaminata eſt.

MVLTA ADEO MELIVS GELIDA Se Nocte Dedere. In Mediceo codice & aliquot aliis antiquis dictiones ita tranſpoſitæ. MVLTA ADEO GELIDA MELIVS . Vtraq; lectio & ſuauis, & elegans eſt.

AVT CVM SOLE Nono . In ueteribus aliquot codicibus . VEL CVM . ſcriptum eſt. Sed . AVT . in pluribus.

NOCTE LEVES Stipulæ Melius . Antiqui codices quotquot legi, hoc ordine legunt. NOCTE LEVES MELIVS STIPVLAE. quod aliq̃to ornatius eſt.

NOCTIS Lentus Non Deficit Humor . In Romano cod. NOCTES . legitur, & in Longobardico. NOCTE . una minus littera. Sed enim . NOCTES . aut NOCTIS . Accuſatiui caſus . lectio caſtior ex Aruſiano Meſſo dinoſcitur; qui in Libello de elocutionibus Virgilianis in exemplum quod eleganter deficit illam rẽ dicere poſſumus; Virgiliano hinc utitur teſtimonio. Noctes lentus non deficit

humor. adde uero qđ Seruius exponit Deficit, deſerit, qđ ꝓxime accedit ad Meſſũ.

ET FOLIIS Vndam TREPIDI Deſpumat AENI. In Romano codice legere eſt. TREPIDIS DESPVMAT AENIS. Et TREPIDVM agnoſcit Seruius. In Mediceo & aliquot aliis. TREPIDI. ſcriptum obſeruaui. Humore.n. lare ebulliente ahenum tremere neceſſarium eſt.

HYEMS IGNAVA Colonis. In Romano codice & pleriſq; aliis manu ſcriptis HYEMPS. per ſonum Græcæ litteræ. ψ. finalem ſcribitur; de qua ſcribendi ratione Teren. Scaurus adeo ſolicitus fuit, ut in præceptis ſuis hæc tradiderit. Hyems quoq; carere. P. littera debet. quia in uerſibus nunq̃. P. nec. B. propinqua eius reſpondet. ſine quarum altera nuſq̃ in Latinis ea nomina declinantur, quæ per. ψ. Græcam uocem efferuntur. Vt Princeps. Celeps. quia Principis, & Celebis, ſcribitur. Hyems uero Hyemis facit. Eſt &, Colono, unitatis numero in antiquis codicibus omnibus obſeruatum. In Mediceo una plus dictione. COLONO EST.

CVRASQVE RESOLVIT. In Veteribus aliquot codicibus. (legitur. CVRAM. unitatis numero legitur. Sed melius. CVRAS.

STVPEA Torquentem Balearis Verbera Fundæ. In Romano codice & aliquot aliis antiquis. STVPPEA. duplici. P. ſcriptum, ut apud Græcos. Eſt etiam in Ro. cod. TORQVENTES. numero multitudinis, quod nõ ita placet. Quod uero Balearem fundam apellauit, dictum a plurimo eius uſu, qui apud Baleares eſt, quæ ſola genti arma eſſe Trogus ait. Non autẽ, quod ibi inuenta ſit funda. Cuius inuentores Plinius Syrophænices memorat, Strabo uero Aetolos.

CVM NIX ALTA IACET. In Romano codice. TEGIT. una tamen corrupta littera. Sed. IACET. omnino melius.

OMNIA Ventorum CONCVRRERE Prælia Vidi. In Romano codice. CONSVRGERE. habetur. Sed. CONCVRRERE. ex Plinio caſtior lectio cognoſcitur. apud quem ita habetur. Virgilius meſſe ipſa Concurrere prælia uentorum damnoſa imperitis refert. Tradunt Democritum metente fratre eius Damaſo ardẽtiſſimo æſtu, oraſſe, ut reliquæ ſegeti parceret, raperetq; deſecta ſub tectum; paucis mox horis ſæuo imbre Vaticinatio eſt approbata.

NIMBORVM IN Nocte. Sunt quidem codices antiquiſſimi, in quibus NIMBORVM NOCTE. abſq;. IN. legatur. Sed NIMBORVM IN NOCTE. ut in Mediceo & pleriſq; aliis habet̃ longe numeroſius, & elegantius mihi uidetur.

AVT ATHO Aut Rhodopen. In Romano codice, in Mediceo & aliquot aliis antiquis. ATHON. ſcriptum eſt refragrante ſyllaba. Nam de declinationis uſu; deq; Nominatiuo nominis. alibi dictum.

NVNC Litora PLANGVNT. In Romano codice, & peruetetibus aliquot aliis PLANGIT. ſcriptum eſt; unitatis numero; Cuius ſuppoſitum eſt Denſiſſimus imber. Præterea Seruius hoc idem agnoſcere uidetur, quum exponit Plangit. reſonare facit. licet & alterum non improbet. In Mediceo abraſus eſt apex ſupra. g. litteram, & . i. uocalis, tantum ſupra. t. appoſita. Quod quidem. PLANGVNT. prius fuiſſe oſtendit. Eſt & Paraphraſis addita ſuperne. ſindunt. ut ſit actiue Auſtri, & imber Plangunt litora; non autem litora Plangunt .i. reſonant abſolute. Nam ita prorſus legẽdum oſtendit Paraphraſis, quæ ſupra dictionẽ Auſtri, atq; Denſiſſimus ſita eſt. Quippe. ET. copulatiua.

EXTREMAE SVB CASVM HYEMIS. Antiqui codices manu ſcripti, quotquot uerſauimus. SVB CASV. legunt, Latino caſu. Præter Mediceum in quo CASVM. Accuſatiuus eſt. idq; omnino melius.

TVNC AGNI PINGVES ET Tunc Molliſſima Vina. Antiqua omnia exemplaria, quotquot habui, uno exemplo legunt. PINGVES AGNI ET. abſq; ſynalœpha. neq; temere tot manus diuerſis locis, atq; temporibus cõuenire credendum. Bona uero pars. non. TVNC. Sed. TVM. utroq; loco legunt. TVM

PINGVES

AGNI ET TVM MOL. VI. TVM Somni Dulces. In Mediceo quidem PINGVES AGNI ET . habetur. Sed . TVNC . duobus locis ſuperioribus. Tertio uero . TVM . ſcriptum . Aduerte uero etiam apud Seruium eundem eſſe uerborum ordinem, quem in ueteribus exēplaribus oſtēdimus inueniri; ſicui tamen ea lectio magis placuerit, quæ in uulgatis codicibus habetur, nihil quicquam obſtamus; nam & elegans & uenuſta ea quoque ſtructura eſt.

ATQ. HAEC VT CERTIS POSSIMVS DISCERE SIGNIS. In Ro. cod. POSSEMVS DICERE . legit. Sed . POSSIMVS DISCERE . magis rece ptum . Nam quæ ſequunt, pertinēt ad diſciplinā, & pari errore legit paulo inferius in impreſſis cod. aliquot . Quid Menſtrua Luna MOVERET . Quū dubio procul MONERET . ex congruitate ſententiæ, atque ex antiquis oībus cod. ſit legendum . Poeta enim loquitur de præſignificatione futuræ tempeſtatis per ſidera, quam diſci plinam Græci προχειμάζειν uocant, ut tradit Plinius.

QVID Sæpe Videntes . In antiquis aliquot exemplaribus . QVOD . habetur, lectio Seruio agnita . In Ro. tamen, & in Mediceo , QVID . indefinitum .

ET ARIDVS Altis Montibus audiri Fragor. In Ro. codice . ARDVVS . habet. Sed longe caſtior lectio eſt . ARIDVS . ut in Mediceo & aliis ſcriptū, quod quidē Homericū eſt, αὖον ἄυσεν. cuius rei antitheton eſt Perſianum illud . Maligne reſ pondet uiridi non cocta fidelia limo . eandem lectionem agnoſcit Seruius.

IAM SIBI TVM CVRVIS . In Ro. codice . IAM SIBI TVM A CVR VIS . legitur una plus præpoſitione , ut in Aeneidos Secundo . Temperet a la chrymis . Idque Seruius etiam uidetur agnouiſſe .

NOCTISQVE PER VMBRAS . In Ro. codice, & in Mediceo . PER VM BRAM . legitur unitatis numero . quod hoc loco melius .

ATQ. Omnis Nauita. Po. Hu. VE. LEGIT . In ant. aliquot exēpl. LEGVNT.

ET Veterem In Limo. In codicibus aliquot antiquis . AVT (eſt plur. num . Veterem . legitur . In uulgatis . ET . utrunque procedit .

IAM VARIAS PELAGI VOLVCRES ET QVAE ASIA Circum. In ali quot ueteribus exēplaribus ita habet dictionum ordo . IAM VOLVCRES PE LAGI VARIAS . quod tātundem eſt . In aliquot pro . ET QVAE ASIA. legere eſt . ATQVE ASIA. Sed omnino inemendate . In Romano codice . VARIAE . quod non placet, quia Enuntiatum eſt huius uerbi, Videas . niſi quis VARIE . aduerbium maluerit, ut ad uarios lauationis modos, quos enumerat, re feratur; Rores quippe certatim humeris infundere, fretis caput obiectare , in undas currere, & lauandi incaſſum ſtudio geſtire. Sed enim caſtior omnino lectio eſt. Varias Pelagi Volucres, epitheto proprio .

NVNC CVRRERE IN VNDA . Vetuſti codices partim . VNDIS . partim. VNDAS . habent. Vtrunque plurali numero .

NEC NOCTVRNA Quidem . In Ro. cod. NE NOCTVRNA . Sed . NEC. meli9.

NEC Minus EX IMBRI Soles . Antiqui aliquot cod. EXIMBRES SOLES . legūt, ea cōpoſitione qua . EXLEX . & EXSPES . dicitur . Sed ita deeſſet aliquid . Quare melior ea lectio. quæ in Med. cod. cū uulgatis ſentit ; dicēte pſertim Seruio dari etiam præcepta, quibus e tēpeſtuoſo cælo futuram ſerenitatem agnoſcamus .

SVBLIMIS IN AERE Niſus . In Ro. cod. IN AETHERE . Sed oīno me lius . IN AERE . quia paulopoſt ſequitur . Secat æthera pennis . Miſſum facio. SVLLIMIS . B. in . L. mutata, quod plerique codices antiqui ſcribunt .

INTER SE FOLIIS Strepitant. In Mediceo, & antiquis fere oībus exēpl. legit. INTER SE IN FOLIIS . Nam . IN . omnino deſiderabatur , quanquam etiam abſque præpoſitione non aliena lectio ſit a Virgiliana phraſi . Et ita . Quod paulo inferius eſt . Sin ortu in Quarto . Vetera omnia exemplaria, quæ legi . Sin ortu Quarto abſque . IN . legunt, quod elegantius exiſtimatur ,

ET PECTORA MOTVS Concipiunt. In antiquis aliquot cod. PECTORE . legit̃ ſing. Ablt̃o,ut Species ſit ſuppoſitũ. In Med.PECTORE. eſt alia ſcriptiõe.

HORA NEC Inſidiis. In Mediceo & aliis antiquis codicibus . NEQVE .

SI NIGRVM Obſcuro Comprenderit AERE Cornu. Mediceus codex,& antiqua omnia exẽplaria,quæ legi . AERA . habent quarto caſu. manifeſtum enim eſt obſcuritatem eam,quæ lunaribus cornibus obuenit, Aere ex obfuſcato procedere. Sed enim Varro Obatrum cornu appellat,ut Virg. Nigrum. Obſeruat enim ille modo ſummum,modo infimum,modo utrũq; cornu obatrum , modo mediã inter utrunq; partem obfuſcatam. Variis itidẽ temporibus pluuias portẽdere; quare magis placet ea lectio,quæ nigrum ait cornu obſcuro aere .

PVRA NEC OBTVSIS . In ueteribus codicibus . NEQVE OBTVSIS legitur , colliſione illa neſcio quid mollius ſonante .

ET QVI NASCENTVR Ab Illo. In Ro. cod. NASCETVR . unitatis num. quod nõ probat̃,ſicuti neq; etiã. NASCVNTVR . inſtãti tpe,ut habet̃ in Lõgob.

VOTAQ. SER. SOL. IN LITORE Nautæ. In Ro. cod. AD LITORA. legit̃,quo.ſ.fuerat appellẽdũ,ut ſeruarent̃;q̃q̃ nõ diſpliceat. In Litore uota ſolui.

GLAVCO ET PANOPEAE ET INOO MELICERTAE . Vt infirmioribus etiã manum porrigamus,,ſcandendus eſt uerſus ; quem Grãmatici nonnulli male diuidũt. Sic igit̃ dicamus more Aſpri. Glauco. Spon. ET pano. Dact. PEAE ET . dact. INO . ſpon. O MELI. dact. CERTAE. ſpon. Panopea uero ex ui nominis ſerenitatis Deam,& tranquillitatis Auctorem ſignificat, proſpectumq; undecunq; clarum & apertum. Nam quæ procelloſo cœlo clauſa fuerãt, diſpulſis nubibus cũcta aperiunt̃.obtutuiq; noſtro liquido ſe offerũt;idq; oſtẽdit τὰ κῦ ... ῶς.

SOLEM Certiſſima Signa SEQVENTVR . In Ro. codice, & in Mediceo,& in Longobardico p̃ſenti tempore legitur . SEQVVNTVR . quod maioris eſt dignitatis ; complectiturq; ita in ſe & p̃teritum & futurum .

DIVERSI ERVMPENT RADII. In Ro. cod. RVMPVNT. biſyllabũ p̃ñti tẽpore. In Med. & aliquot aliis peruetuſtis. DIVERSI RVMPENT. eſt &,DIVORSI . Et Aſper Grãmaticus eo loco,ubi diſputat aduerſus eos,qui paſſim geminum . II. per unum tantum ſcribere uolebant, ut . RADI . pro RADII . dum duo neceſſario oportere ſcribi cõtendit,uerſum hunc citat,& . RVMPENT.

AVT Vbi Pallida SVRGIT. In Med. & aliquot aliis antiquis. (oino ſcribit. SVRGET. futuro tempore. Sunt tamen & qui . SVRGIT . præſenti legant.

HEV Male Tum Mitis DEFENDIT. Pampinus Vuas. In Mediceo & aliis fere omnibus antiquis . DEFENDET . habetur,per . E . futuro quippe tempore, uti ſuperius . Surget. Prognoſtica enim de futuris eſſe debent.

SIN MACVLAE INCIPIENT . In antiquis aliquot . INCIPIVNT . & ſuperius . DECEDIT . Sed futurum in utroq; receptum magis .

DENIQVE Quid Veſper Serus VEHAT . In Ro. codice . FERAT . legitur ; quod paraphraſtice poſitum fuiſſe crediderim .

QVID COGITET Humidus Hauſter . Sunt qui legendũ diſputent . QVID COGAT ET Humidus Hauſter. Sed paſſim in ant. exemplaribus. COGITET .

ET MOESIVM ILLACHRYMAT Templis Ebur . In (habetur. Oblongo illo antiquo . LACRIMAT . Sed in Ro. in Mediceo,& aliquot aliis antiquis . ILLACRIMAT . ſpecie magis Virgiliana. Gaudet .n. Poeta noſter quas præpoſitiuas particulas nominibus abſtulerit,eas uerbis applicare .

SCABRA RVBIGINE Pila. In antiquis pleriſq; cod. ROBIGINE . per . O. de quo dictum. Attius . PEILA . militum per . EI . ſcribendum inſtituit.

VT CVM CARCERIBVS SESE EFFVDERE QVADRIGAE . Seruius negat eſſe comparationem,quæ ſi ponatur in fine , uitioſum habeatur. Quintilianus tamen uult eſſe comparationẽ,quia interdũ præcedit rem,cui cõparatur, inter-

dum ſequitur. Quod quidem in Homero Porphyrius obſeruauit. Et. VT. dictio, ſæpe ſignum eſt comparationis.

ADDVNT SE IN SPATIA. In cod. Mediceo, & aliquot aliis ant. legere eſt. ADDVNT IN SPATIA. abſq; SE. pnomine; id qđ ab Eruditis qbuſdã agnitũ.

EX. SECVNDO. GEORGICON

VLTA Nimirum in hoc libro deerunt, quia paginæ nonnullæ in codice Romanis litteris ſcripto, cui potiſſimum innitimur, deſiderantur. Quod uero licuit, aliis codicibus adiuti ſumus, & omnino multa obſeruatione digna deprehendimus, quæ ſi non omnia ad lectionis emendationem, certe ad ſententiarum illuſtrationem faciant; quicquid id fuerit, Lectorem rogatum uelim, ut boni conſulat.

SVNT ALII Quos Ipſe VIA Sibi reperit uſus. In Longobardico exemplari. VIAM. legitur Accuſatiuo caſu, quod forte non diſpliceat, ſi ordinem feceris; Sunt alii, quippe modi; quos uſus repperit ſibi uiam. Seruius tamen agnoſcit. VIA .i. ratione, ut. Inueni Germana Viam; alii dicunt, Via, inter eundũ quippe in ipſo progreſſu rerum & experientia. In Mediceo paraphraſis eſt. Via, ingenio.

O DECVS O FAMAE MERITO PARS MAX. NOSTRAE Mæcenas. In codicibus aliquot antiquis. NOSTRI. legitur; quod ſi admitteretur, neceſſarium eſſet legere, ut nonnulli cenſent. O DECVS O FAMA ET ME. PARS MAX. NOSTRI. Sed enim in Mediceo, & aliis caſtigatioribus exemplaribus FAMAE NOSTRAE. legitur. Quod uero. MAECENAS. non MECOENAS, ſcribendum ſit, oſtenſum alibi. Nimium uero eſt, quod in codicibus nonnullis habetur. O DEVS O FAMAE M. P. M. N. Potius .n. cum Horatio. DECVS. legendum. O & præſidium; & dulce decus meum.

INFOECVNDA QVIDEM. Quod ait Seruius ſemen ſalicis eſum infœcunditatem mulieribus gignere; idem & Plinius affirmat; quanq̃ de foliis non de ſemine loquatur. ait enim folia ſalicis contrita, & pota, intemperantiam libidinis coercere. atq; ita in totum auferre uſum ſæpius ſumpta. Atq; alibi, ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Salicis uero ſemen exiguum admodum, ut diligentiores ſcriptores tradũt, in foliis eſt, nã ſunt qui nullũ eſſe ſalici ſemen putẽt.

IN QVASCVNQ. VOCES ARTES. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. IN QVASCVNQ. VOLES ARTIS. In quibuſdam. VELIS. Sed .n. VOCES. magis omnino placet Eruditis.

PLANTIS ET DVRAE CORYLI Naſcuntur. In codici bus aliquot antiquis. EDVRAE CORVLI. legitur. Seruius utrãq; lectionẽ agnoſcit. Sed exẽplaria uetera maiori ex parte cũ uulgata lectione. ET. DVRAE. habent.

ET STERILES PLATANI MALOS GESSERE VALENTES Caſtaneæ FAGOS ORNVSQ. Incanuit Albo Flore Pyri. In aliquot Priſciani codicibus antiquioribus, iiſq; præſertim, quos ab Hieronymo Aleandro Contubernali meo Viro litteratiſſimo accepi, uno exemplo lectionem hanc ita citatam inueni. CASTANEAE. cum puncto, ut Genitiui ſit caſus dictioni. MALOS. applicandi. MOX FAGVS ORNVSQ. Incanuit Albo Flore Pyri. Quam lectionẽ etiã Seruius agnoſcit, dum. FAGOS. Nominatiuum eſſe Græcum dicit, dum .OS. finalitatis ratione produci poſſe; licet alioqui breuis ſit. In Mediceo codice ita ſcriptum, ut in uulgatis codicibus habetur.

PLANTAE IMMITTVNTVR. Sunt antiqui codices, in quibus legere eſt. IMMITTANTVR. Reliqua tamen omnia per Indicatiuum modum dicta, & longe melius eſt. IMMITTVNTVR.

NASCVNTVR OLIVAE ORCHITES ET RADII. Quamuis Seruius

ORCHITES . agnoſcit,in Mediceo tamen & aliis antiquis codicibus manu ſcriptis . ORCHADES habetur . Nam quum ὄρχις ὄρχιος teſticulus dicatur per . ι . quæ uocalis apud Græcos non grauate plerunq; tranſit in . A . uocalem ancipitem,facile inde potuit Orchas Orchadis fieri ; ſed puto Grammaticos uoluiſſe Inſulas a fructu ea ſcriptione diſtinguere . Itaq; apud Catonem , Varronem , & Iunium Moderatum & Orchis & Orchites paſſim legitur . Eamq; nominis formam Iouianus Pontanus etiam agnoſcit . quamuis alibi uariet .

ET QVO TE CARMINE DICAM RHOETICA NE CELLIS IDEO Contende Falernis . In codicibus aliquot ant. legere eſt . NE CELLIS ADEO . ut etiam citatum eſt ab Aruſiano ; Quod neſcio quid elegantius habere uidetur. Adeo , pro Tamen . Quamuis . IDEO . Seruius agnoſcit . Super hanc ſententiam Plinius . In Veronēſi agro Rhœtica uina optima, Falernis tamen poſthabita a Virgilio . Strabo . Rhœti ad Italiam uſq; pertinent , quæ ſupra Veronam ac Comum eſt,Vinum Rhœticum inter Italica egregie commendata .

SVNT ET AMINAEAE Vites Firmiſſima Vina . Omnibus fere Doctis negotiū faceſſere uiſum eſt carmen hoc,dum in nomine . AMINEAE . ſcriptionem alii animaduertendam,alii ſyllabarum quātitatem introſpiciendam,alii uini genus exquirendū ſolicite cenſerent . Nam quod apud Seruiū legitur . AMINNAEAE. dici oportere propter uerſum , qui ſtare non poſſet,ſi . AMINEAE . diceretur ; putauit is,& ſcripto prodidit Aminias a Minio dictas,quod uinum id album ſit, & idcirco ſine minio . quare ſecundam a principio ſyllabam produci debere uno plus N. interiecto iudicauit ; niſi Amymneæ legatur ex Stephano . Sed enim ille Amymneos inter Epiroticos enumerat . Fuerunt alii,qui Virgilianum carmen totum inuerterent , eadem offenſi dubitatione , quod ei nomini non eſſe locum ea qua circumfertur ſede ſito arbitrarentur . Putarunt alii Virgilium nomen auctoritate ſua uerſui licenter adcōmodaſſe . Sed enim quum animaduerterim apud Græcos . Ἀμμίνειν . ſcribi, præſertimq; apud Ariſtotelem , qui Ammineos Theſſaliæ populos ſuæ regionis uites in Italiam tranſmiſiſſe,tradit in Politicis,& ab illis uuæ nomen impoſitum . Memorq; eſſem Auſonium Pæonium eruditum ſane Auctorem, & ſi non uſq; quaq; cultum, eadem qua apud Græcos ſcribitur ratione nomen uerſibus inſeruiſſe,quum cecinit . Solus qui Chium miſcet & Ammineum . quo.ſ. Tibullianum illud interpretaretur . Nunc mihi fumoſi Veteres proferte Falernos Conſulis ; & Chio ſoluite uincla Cado . Facile adductus ſum , ut Mediceum codicem,atq; alterum quendam Vaticanæ Bibliothecæ in huius uerſus lectione cāſtigatiores dubioprocul exiſtimarem , in quibus ſcriptum eſt . SVNT ETIAM AMMINEAE VITES . qua lectione omnis & ſcriptionis & ſyllabarum ambiguitas tollitur . Quod uero Seruius aſſerit uinum Ammineum album eſſe , ideoq; dictum quaſi ſine minio,cōmenticium eſt ; quum agnoſcat Plinius uitem Ammineam nigram,cui nomen Syriace . Et ex pluribus Ammineis genus tantum unum deſignet Columella.quod albidas uuas habeat . Præterea ſi uerum illud eſt,quod pleriq; tradunt, Ammineum uinum idem & Falernum eſſe,id nigrum potius habebitur Martialis elogio dicentis . Marmorea fundens nigra falerna manu . Nam Macrobius ait Ammineos fuiſſe,ubi nūc Falernus ager . Genuſq; uitis Ammineæ minoris uulgo notiſſimæ,quæ Campaniæ celeberrimos Veſuuii colles Surrētinoſq; ueſtit,agnoſcit Columella,ſolaſq; ab Antiquis agnitas atteſtatur.& ſuis quoq; temporibus uetuſtiſſimas quaſq; uineas Ammineas exiſtimatas . Cæterum Virgilius diuerſum quid a Macrobio tradere uidetur,quum ſedulo diſtinguat ſpecies, quaternaq; genera duabus comparationibus complectatur . Rhœtica Falernis conferendo cum quibus tamen ea , utpote deteriora minime contendere debeant . Moxq; Ammineum ſubiungat , cui Tmolium ex Lydia , & Phaneum ex Chio comparat, minoremq; Argiten , quamuis hæc uitis & liquoris copia , & uetuſtatis

ſimilitudine ſit cæteris omnibus anteferenda. aſſurgere tamen uinum eius Amminæo, illiq; priorem locum cedere aſſeuerat. Qui quidem ſi Falernum & Amminæum idem agnouiſſet Vinum, non ita ſtatim per comparationes in diuerſa genera diſtribuiſſet, illud Rhœticis, hoc Chiis, & quibuſdam aliis anteferendo. Sane uero Falernum id omnino eſſe, quod uulgo nũc Græcum appellãt plerique nõ ineruditi cõſentire uident. Sed nos hæc aliis, quos intellexi negotium huiuſmodi ſumpſiſſe, diſputanda relinquemus, quum eo ſolicita magis cura properemus, ut Veterum codicum lectionem a tinearum iniuria, quod fieri poteſt, uindicemus.

TMOLVS ET ASSVRGIT Quibus Et Rex Ipſe Phaneus. In antiquis aliquot codicibus manu ſcriptis legere eſt abſq; .ET. particula. TMOLVS ADSVRGIT QVIBVS. Atq; ita neceſſe eſſet cõtinuare ordinẽ elocutionis. Firmiſſima Vina, quibus Tmolus adſurgit, & Rex Phaneus. Sed enim obſtat ſyllaba, Trocheus ea ſede poſitus exemplo caret, neq; ceſura ulla ſuccurrit, quæ cõmunem locum faciat, quare cõmenti ſunt Grãmatici. ET. illud tanq̃ cuneum, aut farturam aliquam interponere, quæ uerſum ſuſtineret, uel fatiſcentem obſtiparet; quorum tamen omniũ ambiguitatem ſuſtuleris, ſi quod in Mediceo, & in Longobardico Vaticanæ Bibliothecæ legitur, admiſeris. Ibi enim TMOLIVS ADSVRGIT. denominatiuũ nomen a Tmolo habetur. ut enim ab Olympo Olympius, a Caucaſo Caucaſius, ita a Tmolo Tmolius. Eritq; ordo, Quib' uinis Rex Tmolius adſurgit, & Rex Phane'.

NON EGO TE MENSIS ET DIIS Accepta ſecundis. Quamuis hic numerus, ut in uulgatis codicibus habetur, & grauis ſit, & ſonoritatis plenus, & ad heroici ſtili maieſtatem propius accedat, plura tamen ex antiquis exemplaribus, quæ legimus, Adonio præpoſito numero ſic habẽt. NON EGO TE DIS. Inde alcmanico tetrametro. ET MENSIS Accepta Secundis. cuiuſmodi numeri eſt Horatianũ illud. O Fortes peioraq; paſſi. ne mediocri ſtilo uerſus ita inſurgeret, atq; hunc numerum agnoſcit Seruius. Significat uero eam eſſe & eſui & potui bonam. Dis. n. libationes fiunt, menſis uero ſecundis & poma & fructus alii inferuntur.

EOASQ. DOMOS. In Longobardico. DOMVS. quarta declinatione legit; quod & apud. T. Liuium in antiquis codicibus obſeruatum.

SOLIS EST THVREA VIRGA. In Longobardico. SOLIS ET TVREA. ſed inemendate. TVREA uero abſq; adſpiratione in antiquis codicibus; quod multi fuere, qui Tus latinum eſſe uocabulum, & a tundendo dictum uoluere.

QVO NON PRAESENTIVS Vllum. In Longobardico cod. PRAESTANTIVS. legitur. Sed. Præſentius magis placet Eruditis.

MISCVERVNTQ. Herbas. In Oblongo perueteri codice, atq; etiã in Longobardico. MISCVERANT. legitur, quod minime placet. In altero antiquo. MISCVERINT. habetur. Sed ego nunq̃ lectionem primam reiicerem, quũ in Bucolicis. Tulerunt, & apud Terentium. Emerunt. eadem figura legatur.

FLOS APPRIMA Tenax. Quãuis nonnulli codices habeant. APPRIME. magis tamen placet, quod in uetuſtioribus legit. ADPRIMA. Eamq; lectionẽ mihi uidet agnouiſſe Aruſianus, Et in antiquo Terentii cod. manu ſcripto legit. Meis me oĩbus ſcio eſſe Adprima obſequẽtẽ; eſt uero græca figura nõ inelegãs. τὰ πρῶτα. Quoniam uero multi ad hanc ætatem quodnam hoc Malum ſit, quod a Virgilio deſcribitur, non otioſe quærũt, quid ego ſentiam dicam, bona eorũ uenia, qui aliter iudicant. Nam Medicum malum, pomum id eſſe Virgilio uidet, quod uulgo Naranzium apud Venetos, apud Romanos & Campanos ab angulorum denſitate, quibus ſuccus intrinſecus diſpeſcit, in folliculos ſuos collectus, Malangulum, appellatur, ab aliis in citriorum ſpecies acceptum. Hanc ſane arborem & huiuſmodi fructum Virgilius pingit, dũ triſtis ſuccos memorat, dũ tardũ ſaporẽ, dũ fertilitatẽ, dũ medicamẽti uim cõtra uenena habere (quod a Nicãdro acceptum mutuo) dum ſimillimam eſſe Lauro, dũ folia indecidua uirore æterno, dum

floris tenaciſſimam, dum grauem animam emendare dicit. Vbi autem Nicander ait. μήδειής καὶ ἐμπρίοντα σίναπι. Sunt, qui μῆλοι legant. Sed. n. Interpres μῆδον agnoſcit, & addit, ἐστὶ δὲ τὸ μηδικὸν μῆλον ὅ ἐστι τὸ κιτρίον. dictione ita ſubbarbarice ſcripta. quo ſententia magis omnibus innoteſceret. Eandem porro arborem & Macrobius & Plinius eſſe oſtendunt, quam etiā apud Perſas eſſe ea fructuum cōmendatione dicunt, ut poma alia præcarpantur, alia interim matureſcant, alia ſubnaſcantur; ſitq; deniq; arbor ipſa omnibus horis pomifera. Addūt. mala uenenis cōtraria, odore præcellentia, Eſculentis cōmendandi halitus gratia, incoqui ſolita. Illud præterea in ipſis citriis experimur, (quando nomen hoc in id genus omnia iam receptum eſt) quod de foliorum odore Plinius tradit, Tranſire quippe in ueſtes una conditum, arcereq; animaliū noxia. Quod uero Seruius ideo coniecturam facit non eſſe citrium, quia dicat Poeta. Ac membris agit atra uenena. leue eſt. non enim intelligendum inferre uenenum membris, ſed procul a membris agere. Quam quidē opinionē meā, eo audentius ſum propalare adgreſſus, quod Virum & litteratura praſtantem, & felicitare ingenii ſtiliq; candore omnibus admirandum Iacobum Sincerum Attium idem ſentire adinueni, quum ego Neapolim ad ſalutandum Hominem Roma profectus eſſem.

TENENT OLEAEQ. ARMENTAQ. Læta. In Mediceo, & antiquioribus aliquot cod. & iis pra ſertim, qui particulā. QVE. geminare gaudent, legere eſt. TENENT OLEAE Armentaq; Læta. abſq; particula. QVE. poſt dictionē. OLEAE.

BIS Pomis Vtilis ARBOS. In Mediceo. ARBOR. agnitā uero differentiā inter Arbor, & Arbos a Veterum nonnullis, alio loco diximus. Quod attinet ad ſentētiam, deſumpta ea eſt ex Varrone. ubi dicit, Malus Biferæ, ut in agro Coſētino.

AT RABIDAE TYGRES Abſunt. Non diſplicet quod in Mediceo & antiquis aliis legitur. AT RAPIDAE TYGRES. Ea enim animalia & pernicitate curſus, & truculentia notantur.

IMBELLEM AVERTIS ROMANIS ARCIBVS INDVM. Ad id reſpexiſſe aiunt nonnulli, quod Indi cum Antonio & Cleopatra ueniebant. ut in Octauo Aeneidos habetur. Omnis eo terrore Aegyptus, & Indi, Omnis Arabs. omnes uerterunt terga Sabæi, dicunt itaq;, auertis, & imbellem facis, aut imbellem uictū iam nec bellantem. Cæterum quid grande. ſi auertis imbellem? Quare id potius tactum crediderim, quod Suetonius in uita Auguſti memorat. Eum uirtutis, moderationiſq; fama Indos etiam ac Scythas auditu modo cognitos pellexiſſe ad amiciciam ſuam, populiq; Romani ultro per legatos petendam. Imbellem igitur abſq; ullo belli negotio. Quamuis non ſum neſcius Lucanum dicere eos cœli clemētia

AVT FOETVS OVIVM, AVT VRENTES Culta Capellas. (molliores fieri. In antiquis omnibus codibibus manu ſcriptis, quos uerſare contigerit, ſcriptum obſeruaui. AVT OVIVM FETVS AVT VRENTIS CVLTA Capellas. ubi. TVS. prout in ueteribus Poetis ſæpe accidit, elidetur. De Caprarum uero halitu arboribus exitiali pleriq; multa dixere. hac porro de cauſſa apud Veteres, ſiquis locaret prædium, excipiebatur, ut Varro ait, ne Colonus teneret capras.

ET CVI Putre Solum. ET CVI. Dactylum eſſe uidetur Valerius Probus aſſeuerare. Dum CVI; ex duabus breuibus conſtare affirmat. Nonnunq̄ uero in iambum creſcere. fieri etiam interdum ſynalœpham.

ROREMQ. Miniſtrat. Plinius. xix. Ros marinus locis putridis ac macris ſeritur.

AVT VNDE Iratus Siluam DEVEXIT Arator. In Med. cod. DEIECIT legit.

ET Tophus SCABER Et NIGRIS Exeſa Chelydris. ita in ueteribus omnibus habetur; male uero poſuere, Qui, Scaber Nigriſq;, publicandum curauerunt.

QVAEQ. SVO Viridi Semper Se Gramine Veſtit. In antiquiſſimo codice Romano, Numerus ita habet. QVAEQ. SVO SEMPERVIRIDI Se. Gr. V.

ET SALSA Lædit RVBIGINE Ferrum. In Romano codice, ut ſæpe dictum

ROBIGINE . per . O . legitur ; prima ſyllaba .

ILLA FERAX OLEAE Eſt . In antiquiſſimo codice Romanæ notæ, & in Mediceo . OLEO . legitur . & ita in quodam alio uetuſtiſſimo habetur, ex qua dictione ultima ſyllaba abraſa fuit, & Oleæ repoſitum .

ET VICINA VESEVO Ora Iugo . In Romano . VESAEO . ſcriptum eſt corrupte . Falſum uero eſt, quod apud Seruium legitur Veſeuum montem eſſe Liguriæ ſub alpibus poſitum . Nam ille Veſulus appellatur, de quo Virgilius alibi . Veſulus quem pinifer affert . Veſeuus uero de quo hic Virgilius ; Campaniæ mõs qui & Veſuuius, & Veſuius dicitur .

NVNC QVO QVANQ. Modo . In codicibus fere omnibus antiquis . QVOCVNQVE MODO . legitur . quæ lectio minime recepta eſt .

ALTEQ. IVBEBIS In Solido Puteũ Demitti . In Mediceo . VIDEBIS . legit. Vt domini curam & diligentiã ad opus recte faciendum inuitet, unde ſtatim ſubiicit . Et pedibus ſummas æquabis Harenas . quod perperam in Codicibus aliquot legitur . Pedibus Summis . Eſt & Puteum Dimitti . legere . Sed Demitti, per E . hoc eſt deorſum mitti longe melius .

SI DEERIT . In Mediceo, & Antiquis aliis . DEERVNT . & . DERVNT . facta ſynæreſi ex duobus . EE . in unum .

CRASSAQ. Terga EXPECTA . In Romano codice legas . EXERCE . Sed longe melius . EXPECTA . ut in cæteris codicibus habetur .

TV SPISSO Vimine Qualos . In Longobardico . SPISSOS VIMINE QVALOS . legitur . ſed magis placet Spiſſo Vimine . ut in Mediceo, & aliis habetur .

AQVA ELVCTABITVR Omnis . In Antiquis pleriſq; codicibus . LVCTABITVR . legit. quod non ita probat, quũ ELVCTABITVR rẽ magis pingere

SENSV Torquebit AMAROR . Quamuis Seruius, & aliquot alii uerã (uideat. hanc eſſe lectionem aſſerant, & a Lucretio ſumptã . Cum tuemur miſceri abſinthia tangit amaror, Accedantq; codicum nonnullorum peruetérum teſtimonia, multaq; in hanc lectionem Aulus Gellius congeſſerit ; diſplicere tamen nõ poteſt quod in antiquiſſimo codice Romano . AMARO . legitur . Sapor enim utriq; uerbo ſuppoſitum eſſe poteſt . In Longobardico etiã Amaro ſcriptum erat . Sed . r . littera altera manu & atramento appoſita eſt . idem factum in Mediceo .

NEV Præ Se Validam . In Romano codice, in Mediceo, & aliquot aliis . NEC . habetur . In quibuſdam aliis . NE .

IPSO TACITVM Se Pondere Prodit . TACITVM . uel aduerbialiter, uel in ſupini figura cur longe repetere debeamus, non uideo, quum antiqua omnia exemplaria . TACITAM . habeant .

ET QVISQVIS COLOR AT Sceleratum Exquirere Frigus Difficile . In codicibus nonnullis admodum uetuſtis legere eſt . ET QVIS CVIVE COLOR Sceleratum . In Mediceo, ET QVIS CVIQ. COLOS AT . ut ſit abiectio illa, quam tangit Seruius ; qui tamen lectionem illam magis approbat, quæ uulgatis in exemplaribus habetur .

ET Magnos Scrobibus CONCIDERE MONTES . In codice Ro. CIRCVMDARE MONTIS . legitur, quod ſuos habet amatores . In Mediceo abſq; . ET . legitur . EXCOQVERE MAGNOS Scrobibus CONCIDERE MONTES . Nam & mẽbrum, quod ſequitur abſq; copula eſt .

MVTATA Ignorent Subito Ne Semina Matrem . Aliquot ab hinc annis omnes ad unum conuenere, ut . MVTATA . ſcriberent . & ad Semina referri uellent, quum tamen in ueteribus omnibus exemplaribus manu ſcriptis . MVTATAM . quippe Matrem legatur ; Eaq; de cauſſa Virgilius ſimilem locũ exquirendum admoneat, ne accidat ſeminibus, quod & infantibus, ubi uel Matris, uel nutricis ubera mutaueris . Fit enim, ut alias reformident, eaſq; pertinaciter repoſcant, quibus a

Teneris inſueuerint. Nam quod ſemina mutata, de loco ad locum Tranſlata interpretari uolunt; ineptum eſt. In Mediceo codice apex ille compendiariæ notæ, qui pro. M. finali illius erat, nunc abraſus eſt. De diligentia uero quæ ſit adhibenda, ne uires deteriore feramus ſolo. multa apud Columellam & Theophraſtũ.

ADEO A TENERIS Conſueſcere MVLTVM EST. In Romano cod. MVLTVMST. Antiquorum more ſcriptum eſt, ut multa apud Plautum. Eſt etiam IN TENERIS. lectio codicis Medicei.

COLLIBVS AN Plano Melius Sit Ponere VITES. In codicibus aliquot antiquis cum Mediceo. VITEM. unitatis numero legas; quod figuratius eſt.

DIRECTAEQVE ACIES. In Romano codice, & hic, & alibi. DERECTAE. legitur. Eademq; lectio eſt in Mediceo.

AERE RENIDENTI Tellus. In codicibus aliquot. RENITENTI. ſyllaba refragante legitur. Sed enim. RENIDENTI. cum Romano codice & quibuſdam aliis legendum. Renidere enim proprium æris eſt, quum politum & leuigatum fuerit; Cuiuſmodi eſſe arma decorum eſt, quod a Vegetio præcipitur. Nam & Seruius. Fluctuat, Splendet exponit, ut ab hac ſententia non recedat. Quãuis id per Metaphoram potius dictum uidetur. eo quod Inſtructæ acies fluctuum marinorum inſtar moueri uidentur. Renidere uero q̃uis apud Catullum & Statium adblanditionem quandam ſignificare uideatur; Apud Horatium tamen Eo ſignificato dictum quo hic Virg. utitur, Non Ebur, neq; Aureum mea renidet in Domo

TERRA Neq; In Vacuum Poterunt SE Extendere Rami. In (lacunar. Ro. codice abſq; pronomine. SE. legitur. POTERVNT EXTENDERE. ut alibi Ferro accingunt, abſq;. SE. & lateri adglomerant noſtro eodẽ modo. In Mediceo tamen & aliis, id pronomen habetur.

ALTIVS, AC Terræ Penitus Defigitur Arbor Eſculus. Antiqua exemplaria ſunt; in quibus. ALTIOR. legatur. Quæ quidem lectio in Mediceo codice ſubdititia eſt, quum prius. ALTIVS. ſcriptum eſſet.

MVLTOSQ. PER ANNOS, Multa Virum Voluens Durando Sæcula Vincit. In Romano codice legere eſt. MVLTOSQ. NEPOTES, MVLTA VIRVM.

NEVE Inter Vites CORYLVM Sere. In antiquis exemplaribus. CORVLVM. per. V. ſcribi, qua q; ratione, diximus in Bucolicis. Sunt uero qui intelligant præceptum hoc, quia Coryli ſunt exiles, neq; diuturnæ, minimeq; idonæ, quibus uites applicentur. Sed enim potior eſt cauſſa quia uitibus nocent, quare inferius in antipharmacum dixit. Et in ueribus torrebimus exta colurnis. ut hoſtia nocens Eo præcipue Virgulto coquatur, quod itidem Vitibus nocet. Ea enim de cauſſa Caper Baccho immolabatur.

AVT SVMMAS Defringe EX Arbore Plantas. In Veteribus aliquot codicib⁹ SVMMAS omnino legitur, In quibus &. DESTRINGE. non Defringe habet. In Romano uero & aliquot aliis antiquioribus. SVMMA. unitatis numero, ſexto caſu legitur. Ex arbore .n. Summa & Ima eleganter dicere ſolemus.

NEV Ferro Læde RETVSO. In Exemplaribus antiquioribus. RETVNSO. legitur. Vt Vomeris obtunſi. de quo alibi.

FRONDESQ. ELAPSVS In Altas. Nonnulla ex ueteribus. ELABSVS. ſcribunt per. B. characteriſticum thematis, ita etiam in. III. Labſus. & alibi eodem modo. Harum uero litterarum. B. &. P. uiciſſitudinarium conſenſum ſuperius oſtendimus, unum addam exemplum. quod e contrario carpo, & Scribo, quum præteritum faciunt characteriſticum præſentis in ſibi cognatam mutant, ut Scribo ſcripſi, facit, contra uero Carpo carbſi, per. B. enim præteritum uerbi huius ennuntiari Terentius Scaurus atteſtatur. Sed & Scribſi. per. B. in antiquis & approbatis exemplaribus inuenio. Vt in Terentiano codice Vaticano; quem pleriq; omnes docti hoĩes magni faciunt. ſcript ũ eſt. TV TE HIS REBVS FINEM PRAE

SCRIBSTI PATER . Quare mihi non ſit mirum in tanta ſententiarum uarie- tate,ut Labor uerbum characteriſticum ſuum in præterito retinere poſſit .

TELLVREM Borea Rigidã ſpirante MOVERE . In Ro. codice . MOVERI . legitur , quod minime diſplicet . Impetſonale enim habet neſcio quid magis ge- nerale ex Seruii ſententia . Nam etiã in ſegetum cultu præceptũ huiuſmodi dedit & Borea flante neq; arandũ,neq; ſerendum monent Agricolationis magiſtri .

ZEPHIRIQ. TEPENTIBVS Auris Laxant Arua Sinus . In Ro. codice,& in Mediceo . TREMENTIBVS . legitur . quod ſi admittas dictũ erit ab effectu . ma gis uero placet . TEPENTIBVS . ob rationem phyſicã,quod calidi ſit aperire,ut (frigidi condenſare.

AVDENT SE GRAMINA Tuto Credere . Celſus ait Virgilium ſcriptum reliquiſſe . GERMINA . quare male Gramina repoſitum eſt . Loquitur enim de arborum omnium fœtu .

CVM PRIMVM Lucem Pecudes . Romanus & Mediceus codex . CVM PRI MAE LVCEM Pecudes . legunt, quod non diſplicet .

VIRVMQ. FERREA Progenies Duris Caput Extulit aruis . Lactantius Lib. I . lectionem agnoſcit . TERREA . ubi dicit . Illud hoc loco præterire non poſſum, quod errantes quidam Philoſophi aiunt homines, cæteraq; animalia ſine ullo arti ſice orta eſſe de terra . Vnde illud Virgilianum TERREA Progenies duris caput extulit aruis . Sed,q̃tũ ptinet ad Terreã, tam inſtrumẽti noſtri monumẽtis cõſo num eſt ;q̃ a Phoꝝ antiquioribus ſcolis nõ alienum, Aegyptiis, Arabis, & pleriſq; aliis nationibus ,apud quas rerum naturalium diſciplina claruerit ,in eandem ſentẽ tiam facile concedentibus . In quibuſdam uero Lactantii codicibus uerba illa . PROCREATA EX LAPIDIBVS . Ex Seruii Commentario importune ui- deas inſerta Virgiliano carmini . Illud aũt TERREA Eruditis aurib⁹ nõ ſatis facit qui putãt Lactantii codicem deprauatũ ; quũ . Ferrea, Sententiã nihil immutet .

SVPEREST DEDVCERE Terram . In Romano codice . DIDVCERE . In ali quot aliis . EDVCERE . Sed uulgata lectio caſtior .

FVRCASQ. Bicornes . In Ro. codice legere eſt . FVRCASQ. VALENTIS . quod mihi nõ ſatis facit ,tam & ſi in aliquot aliis codicibus ea lectio reperiatur .

PALMES AGIT . In Mediceo cod. AGET . futuro tempore legitur .

IPSA ACIE Falcis Nondum Tentanda . In Ro. codice; Numerus ita habet IPSA ACIE NON DVM FALCIS . In aliquot aliis . IPSA ACIES . le- gitur . Sententiã uero hãc Quintilianus ſibi deſumpſit inſtitutionũ . L . II . Quod etiã ruſticis notum eſt,qui frondibus teneris non putant adhibendam eſſe falcem , quia reformidare ferrum uidentur,& nondum cicatricem pati poſſe .

ET RAMOS Compeſce FLVENTIS . In antiquiſſimo codice Romano legere eſt . Ramos Compeſce VALLENTIS . Præcepto, Phraſiq; ex Varrone ſumpta; qui primo de Agricultura ait . Vites pampinari, ſed a ſciente , Nam id , q̃ putare , maius . neq; in arbuſto,ſed in Vinea fieri . Pampinare eſt ſarmento Coles qui nati ſunt de iis qui plurimum ualent , Secundum, nonnunq̃ & Tertium relinquere ,reli quos decerpere ,ne relictis colibus Sarmentum nequeat miniſtrare ſuccum .

ET PECVS Omne TENENDVM EST . In Romano codice . TVENDVM . habes . In Mediceo . TENENDVM . abſq; . EST .

PRAECIPVE Dum Frons Tenera . Aduerte loco hoc Seruii corrupta eſſe uerba, quæ ut per te incolumitati ſuæ reſtituere poſſis . quid ſuper hoc nomine Veteres tra- diderint apponam . Cariſius ait . FRVNDES . &. FRVNDIBVS . Veteres per . V . dixiſſe ; Cuius rei exemplum ponit Ennii ex annalium Libro . VII . Rure- ſcant Frundes . non . FRONDES . mutatũ uero . V . in . O . monet Plinius ; Et Nominatiuũ abſq; . N . lr̃a in utroq; loqui . FRVS . FROS . Nã . FROS . τὸ (μέτωπον

SILVESTRES Vri ASSIDVE , Capreæq; Sequaces Illudunt . In Romano codice . ADSIDVE . quam ſcriptionem improbat Cariſius ; quum

nomen ſit ab aſſe. Quod uero Seruius Vros in Pyrenæis naſci dicit. Plinius
eos,quos inter Equos etiam enumerat,ad Septentriones ſtatuit,quorum Cornibus
Barbari illi potent; Cæſar in Hercinia Silua Germaniæ.

AVT Grauis Incumbens Scopulis Arentibus AESTAS. In codice Mediceo
AETVS. legit. Quod frigori reſpondet per Antitheti proprietatem. & eadem
locutione uariatum in Palæmone. Si Lac præceperit Aeſtas.

ET ADMORSO Signata In Stirpe Cicatrix. ADMORSO. quidẽ in Veteribus
aliquot cod. habet,in pleriſq; uero. D. littera abraſa eſt,imperite,ut mihi uidet,ni-
ſi ſit, quod in antiquis aliis. A MORSV. legitur. Sane Romanus codex
ADMORSV. unica dictione,uerbali nomine legit. In Mediceo etiam prius
ſcriptum erat. ADMORSV. per. V. Inde illita eſt circularis linea alio attramẽ-
to,ut. ADMORSO. dicat. Sed enim Seruius. ADMORSO. Participium
agnoſcit, ac ſi diceret,abroſo ſtirpe. Quamuis negat Donatus Stirpẽ apud Virg.
reperiri, fœminino gen. quam ſententiã & Cariſius & alii pleriq; reiecerũt. Vt alibi
Non aliam ob culpam Baccho Caper omnibus aris Ceditur, & (dictum.
ueteres ineunt proſcenia ludi. Præmiaq; ingentes pagos, & compita circum
Theſeidæ poſuere. Sunt qui Epitheton. INGENTIS. otioſum eſſe; uel
importunum iudicent, quod non in ingentibus tantũ Pagis,ſed in omnibus,ea ſa-
cra fieri Pietas illa uetus expoſcebat. Neq; diſtinguendum, ut per compita mino-
res pagos intelligamus; quum ſit eiuſdem ſententiæ dilatatio, ut etiam apud Hora
tium quis circum pagos, & circum compita Victor. quin pagus pauciſſimis etiam
caſis conſtare poteſt, Compita, quum triuiorum plateas requirant, pluribus itidem
conſtare domibus æquũ eſt; Quare lectionem illam ſummopere approbarim,quã
in codicibus omnium quos uerſauerim antiquiſſimis obſeruaui. PRAEMIAQ.
INGENIIS PAGOS ET Compita Circum Theſidæ poſuere. Vt intelligas de
Tragœdiis, quarum ſcriptoribus hircus præmium fuerit propoſitum. Horatio dicẽ-
te. Carmine qui tragico Vilem certauit ob hircum. Et his ludis Poemata cani ſo-
lita, idem Horatius oſtendit dum; Theſpin ait plauſtris uexiſſe Poemata,de Tragœ-
diæ inuentore loquens. Dicamus igitur Athenienſes poſuiſſe præmia Ingeniis
pagos & compita circum. Quia uero ſunt qui Virgilium negent uſum Ingenii uo-
cabulo; pro ea ui mentis, quæ ſit docilitatis, meditationis, inuentionis, & pruden-
tiæ Capax, eo ſignificato, quod apud Horatium eſt, Graiis ingenium. Et apud Sal
luſtium. Sed quia prouenere ibi præclara ingenia. Omne punctum me tuliſſe fa
teantur, ſi dixero apud Virgilium eodẽ ſignificato accipi. Haud equidẽ credo quia
ſit diuinitus illis ingenium. Ad eorũ .n. opinionem refellendam hoc ait, qui pu-
tabant multis & prudentiæ, & docilitatis ſignis in Auium genere perſpectis, ea pol-
lere mente; Cuius ſententiæ Democritum fuiſſe tradunt. Siquis uero Virgilii ſen
tentiam inſpiciat, neminẽ tam ſtupidum eſſe crediderim, qui non fateatur eo loco
ingenium pro ui mentis accipi, quæ ſit docilitatis, & prudentiæ capax. Quod ſi
etiam nuſq̃ alibi Virgilius eo uocabulo uſus fuiſſet. Latiniſſimæ illius ætatis cõſen
ſus, qua. M. Tullius, Salluſtius, Horatius claruere, facit, ut hoc loco non incon-
grue in hanc ſententiam poni potuerit. Etiam ſi rei tactæ Pulchritudo, Eruditioq;
ipſa, & ueterum codicum Teſtimonia non accederent.

VNCTOS SALIERE PER VTRES. Seruianis tẽporibus præteritum a Salio
SALVI. pronuntiabant. Idem tamen. SALII. ſecundum artem dictũ aſſe-
rit a Virgilio. quod ueteres Saliui faciebant. Hinc nonnulli. SALVERE. ſcri-
bunt. In codicibus tamen antiquis manu ſcriptis. SALIERE. legitur eiuſ-
modiq; præteriti forma agnoſcit a Priſciano hoc eodẽ citato uerſu. Eum uero ſa-
liendi morem uideas apud Iginium de ſignis, ubi de Arctophylace loquitur.

ERGO Rite SVVM Baccho Dicemus HONOREM. In Veteribus aliquot co-
dicibus legere eſt. SVOS HONORES, quod rem ſplendidiorem efficit.

ET IAM Olim Seras . In Romano codice legere eſt. AC IAM OLIM . In Aliquot aliis . AT IAM . quarum lectionum nullam improbarim.

CVRAS VENIENTEM Extendit In Annum RVSTICVS . In Romano codice pro. Ruſticus . AGRICOLA . legit . magis uero placet . RVSTICVS . Tum quia ſic habetur in reliquis exemplaribus . Tum ex Tibulli Synepeia . Ipſe ſeram teneras maturo tempore uites Ruſticus .

IN VERIBVS TORREBIMVS Exta Columis . In cod. Medi . TORQVEBIMVS . legit; qđ ipſius rei miniſteriũ uidet exprimere. Sed.n. Torrebim9 receptu' .

ET VALLOS Sub Tecta Referto . In hanc ſententiam Varro Lib. I. de Agricultura . Dominus ſimulac uidit occipitium Vindemiatoris furculas reducit hibernarum in tecta, ut ſine ſumptu harum opera altero anno uti poſſit .

IAM CANIT Extremos Effœtus Vinitor Antes . Carminis huius lectio in antiquis codicibus uaria eſt . Nam in codice Romano . IAM CANIT EFFECTOS EXTREMVS VINITOR . Verum id improbatur a Seruio , qui mauult. DEFFOETVS . legere . In Longobard. atq; etiã in Mediceo . CANIT EFFOETVS EXTREMOS . aliqui timentes ſyllabæ dictionum ordinem tranſmutarunt . multaq; ita , ut uidimus, toto opere auſi ſunt aggredi .

OPISQVE HAVD Indiga NOSTRAE . In Romano codice . OPES HAVD . abſq; particula . q; . legitur . ſcriptum uero eſt . OPES . pro . OPIS . more ſuo . Vti eo loco . SVBLIMES in Aethere NISVS . pro Sublimis . qui ſyllabæ timuerunt poſt opis . q; . ut facere ſoliti ſunt, addidere . Nam lectio uenuſtior abſq; ea particula .

TONDENTVR CYTISI . In Ro. codice Verſus hic ſtatuitur poſt eum . Paſcunturq; ignes, Sed non procedit . CYTISI . ſine adſpiratione .

ET LVMINA FVNDVNT . In Antiquo . AC . Lumina fundunt .

HVMILESQVE GENISTAE . Antiquiora omnia exemplaria . GENESTAE . per . E . in pene ultima legunt . uti etiam ſuperius adnotatum eſt .

AVT PASTORIBVS VMBRAM . In ueteribus omnibus codicibus ſcriptum obſeruaui . VMBRAS . numero multitudinis .

IPSAE CAVCAVSEO . In antiquis . CAVCASSIO . ut Olympius .

CEDROSQ. CVPRESSOSQ. In Romano , in Mediceo , & aliis antiquioribus codicibus legitur . CEDRVMQ . CVPRESSOSQ . q̃q̃ in Longobardico . CVPRESSOS , abſq; particula enclitica ſcriptum ſit, ſcriptoris negligentia .

VITIOSAEQ. Ilicis ALVO . In Ro. codice legit . ALVEO . quod mirifice placet.

ET TORNO Raſile BVXVM . Signant Grammatici dictionem Buxum neutro genere dictam a Virgilio ; quam fœminino Ennius , & pleriq; alii ex ueteribus protulere . Sed enim aliis Buxus arbor eſt . Buxum materia . atq; ita recte etiam alibi dictum . Mirata uolubile Buxum .

ITHYREOS Taxi Curuãtur In Arcus . Inuenies omnino in aliquot codicibus antiquis . CVRVANTVR . Sed in Mediceo . TORQVENTVR . habetur . in aliquod . ITVREOS . p . V . & abſq; adſpiratione ; quã addere nonnulli Grãmatici cõmenti ſunt , nomen ἀπὸ τοῦ ἰθύνω deduci aſſerentes . Sed enim apud Dionyſium & Strabonem , in codicibus manu ſcriptis per . τ . & . ου . nomen ſcriptum inueni . ιτουραι. quis in codicibus Aldinis per . δ . notatum ſit, errore Librarii . τὰ μὲν οὖν ὀρεινὰ ἔχουσι πάντα ἰτουραῖοί τε καὶ ἄραβες . Eſt & ubi . TYRAEOS . legas . Sed inemendate ſunt enim in Arcadia Thyræi , & in Iſthmo Tarentini Promontorii . De Itureis uero Sagittariis habetur in Epiſtola Valeriani Imp. ad Aurelianum . Habes Sagittarios Ituræos trecẽtos . recitatum a Flauio Vopiſco .

ILLE FVRENTES CENTAVROS Leto Domuit Rhœtumq; Pholumq; . In antiquis aliquot codicibus . CENTAVRVS . Græco more caſu terminato ut in ueterum Monumentis ſæpiſſime legas . VIXIT ANNVS . pro ANNOS . & pleraq; alia ſimilia . Scribendũ uero uidetur . RHOECVM . p . C .

ex Callimachi cōmentariis; quem locum in memoriam mihi redegit Petrelus Zancus, doctiſſimus Adoleſcens; q̃q̃ ſunt, qui Virgiliū uolunt nominis eius aſperitatē

TOTIS VOMIT Aedibus Vndam. In Mediceo co. (emollire uoluiſſe. dice. VOMAT. ſcriptum, quod neſcio quid elegantius ſonat.

ILLVSASQ. Auro Veſtes. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. INCLVSASQ. Auro. quā tamen lectionem improbat Seruius, &. ILLVSAS. In an-

ALBA NEC Aſſyrio. In Mediceo, & aliquot (tiquioribus omnino eſt. aliis antiquis. NEQVE Aſſyrio. legitur.

ET Neſcia Fallere VITA. In Ro. cod. VITAM. legit͛; Cuius ſuppoſitum erit quies. In reliquis tamen omnibus exemplaribus habet͛. VITA. & lōge melius.

AT SECVRA Quies. & At Frigida Tempe. In Longobardico. AC. utrobiq; ſcriptū, Sed magis placet. AT. id uero in Ro. cod. p. D. ut ſæpe ſolet ſcriptū

AT LATIS OCIA Fundis. Scribendum. OTIA. per. T. (inu. nies. ex Medi. cod. & marmorū conſenſu. Eſt etiā. AC. pro. AT. qđ nō æque probat͛.

NON Abſunt ILLIS Saltus Ac Luſtra Ferarum. Vetera omnia exemplaria quotquot habere contingit non Illis, ſed ILLIC legūt, qđ mirifice placet. idq; etiā Seruius agnouiſſe uidetur. dū quæ rure quæq; in Vrbe ſunt memorat.

PARVOQVE Aſſueta Iuuentus. In Ro. codice legit͛. EXIGVOQ. ADSVETA. Verū ideo magis placet. PARVO. ut in reliquis exemplarib⁹ habetur, quia frequentiſſimo Auctorum uſu dicitur, contentus Paruo.

QVARVM Sacra Fero Ingenti PERCVLSVS Amore. In cod. Longobardico tantū legitur. PERCVLSVS. Sed in Ro. in Mediceo, & aliis antiquioribus PERCVSSVS pro ut etiā dicitur, amore Saucius. Siue quia paſſim locutiones illæ Percuſſus, & Perculſus apud Auctores confunduntur.

QVA Vi Maria Alta TVMESCANT. In Longobardico. TVMESCVNT. legitur. Sed elegantius eſt Tumeſcant.

OCEANO Properent Se Tingere Soles. TINGVERE. Vt in ueteribus habet͛ ſcribendum eſſe oſtēdit Diſtinguo (aiunt Veteres Grāmatici) de quo nemo dubitat. id uero diuerſis coloribus tinguere ſignificat, ac perinde ſecernere, & diſſeparare.

RVRA Mihi Et RIGVI Placeant In Vallibus Amnes. In Romano cod. RIGIDI. legitur. Sed enim non uidet͛ amnibus cōuenire, ubi agit͛ de amœnitate; rigor. n. glaciei potius cōgruit, ut ibi Glacie riget horrida barba; niſi Rigidi pro, Gelidi poſitum ſit. Sed omnino fuit hic aſperitas euitanda.

ATQVE Metus Omnes, Et Inexorabile Fatum Subiecit Pedibus. In Ro. codice legitur. INELVCTABILE FATVM. quod & alibi poſitū a Virgilio. magis tamen Eruditi probant, quod uarium eſt ad fertilioris facundiæ copiam.

HVNC Plauſus Hiantem. Per Cuneos (Geminatur Enim Plæbiſq; Patrumq;) Corripuit. Romanus codex, Mediceus, Longobardicus, & pleriq; alii. GEMINATVS. legunt. quod etiam approbatur a Seruio.

INTEREA Pendent Dulces Circum Oſcula Nati. Omnes antiqui codices hoc ordine legunt. INTEREA DVLCES PENDENT. In aliquot etiam codicib⁹ ex antiquioribus. OBSCVLA. quia Grammatici Oſculum, quod ob os petatur, dictum uolunt: Sed enim ea dura nimis eſt Enuntiatio.

CORPORAQ. Agreſti NVDAT Prædura Paleſtra. In Ro. cod. in Mediceo, & antiquiſſimis aliis. NVDANT. numero multitudinis legitur.

SIC Fortis Etruria Creuit. Sunt qui nomini adſpirent Hetruria. Sunt qui Ethruria ſcribunt. Apud Veteres ego nulla adſpiratione Etruria ſcriptum obſeruaui. Imperiū uero Etruſcorum, ut ait Liuius, fuit ab alpibus, uſq; ad fretum ſiculum. Vnde totum Mare, quod a dextra Italici litoris eſt Tyrrhenum appellatur; Atq; hoc eſt, quod Virgilius ait. Sic Fortis Etruria Creuit.

SCILICET Et Rerum Facta Eſt PVLCHERRIMA Roma. Sunt antiqui codices;

dices, in quibus . PVLCERRIMA . abſq; adſpiratione inueniatur. de qua ſcribendi ratione. M. Tullium in hoc nomine ſolicitũ fuiſſe, uel ipſius in Oratore teſtimonio manifeſtum eſt; cui quũ unũ ratio, alterũ conſuetudo dictaret, coactũ ſe uſui cedere profitetur. Sed.n. quid ſuper hoc Terentius Scaurus tradiderit, recitare non pigeat, ut etiam locum in eius codice mancũ reſartiamus, aut obſcurũ nimis adiecta paraphraſi dilucidemus. ait itaq; is, Et Pulchrum, q̃uis in conſuetudine adſpiretur, nihilominus tamen ratio exiliter & enuntiandũ & ſcribendum perſuadet. Ne una omnino dictio aduerſus latini ſermonis naturã media adſpiret, q̃uis alii a Græcis putent eſſe tranſlatum, quaſi Pulchrum πολλὸν χρῶμα. quippe multũ nitoris, & elegantiæ ſignificaret. Sunt tamen non hebetis ingenii Viri, qui nomina huiuſmodi in CRVM . exeuntia, a uerbis deduci uelint, a Fulcio Fulcrum, a ſepelio ſepulcrum, ita a Polio Polcrum. mox conſuetudine Pulcrum.

ET Iam Tempus EQVVM FVMANTIA Soluere Colla. Sunt ueteres cod. in quibus . EQVOM . ſcribitur. In Romano, & aliquot aliis . SPVMANTIA . legitur. Quam eſſe cum tranſlatione allegoriã Quintilianus ait in octauo. Et FVMANTIA . habetur apud Cariſium, ubi de Allegoria.

EX TERTIO GEORGICON

AETERA QVAE VACVAS TENVISSENT CARMINA Mentes. Omnia iã uulgata. Quãuis. Carmina. nõ improbarim, in codicibus tamen aliquot manu ſcriptis legitur . CARMINE . ſeptimo caſu. Non enim dicit cætera carmina iã uulgata ſunt; ſed cætera omnia, quæ uerſibus pãgi potuiſſent, quæq; plurimũ in Poetarũ argumẽta uenire ſolẽt. Mox ea quænam ſint;

EVRYSTEA DVRVM . Ne quem tranſuerſum agãt, qui . DIRVM . recẽſet. malunt ad hominis crudelitatem oſtendendam . DVRVM . caſtã eſſe lectionẽ oſtendit Val. Flacci parodia. Sed Duro ſæuæ ſub rege Mycenæ.

AVT ILLAVDATI Neſcit Buſiridis Aras. In Ro. codice, in Mediceo, & in Lõgobardico . INLAVDATI . per. IN. ſcriptũ eſt more Veterum. ac de Illaudato quidem legas apud Gellium lib. ſecundo. cap. Sexto. Locum uero hunc No. Marcellus expoſiturus ait. Laudare ſignificat etiã nominare. Virg. Aut Illaudati neſcit Buſiridis Aras. id eſt nec nominandi. Plautus in Captiuis. Id ut ſcias Iouem ſupremũ teſtẽ laudo Aegio. Sunt qui Illaudatum ferũ, & imanem interpretentur. Non defuerunt olim, qui Virgilio uitio uerterent, quaſi otioſum epitheton immaniſſimo omnium Tyranno attribuerit. Sed enim tot inter opiniones, primas obtinere uidetur Iſocratis oratio dicentis, eum qui Buſiridem laudare conatus fuerat, id demum effeciſſe, ut & uituperabilis, & odio magis dignus, ob eam commendationẽ uideret. Eius uero uerba ſubtexere uiſum eſt non importunum.

ἀλλ' οὖν ὅσα γε τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις οὕτως ἀγανακτήσειν, ὥστε μηδεμιᾶς ἂν ἀπέχεσθαι τιμωρίας. καὶ τοι πῶς οὐκ αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ σεμνύνεσθαι προσήκει. τὸν ὑπὸ τοῖς λοιδορουμένοις ὑπάρχειν μᾶλλον ἀγαπώμενον ἢ ὑπὸ τοῖς ἐγκωμιαζομένοις.

quorum ſententia eſt huiuſmodi. Verum enimuero, quæ a te dicta ſunt, ea tam indigne ferre debet, ac ſi nullum inde ſit honorem conſecutus. Cur uero quis non uituperatione ſe affectum potius q̃ laudatum iudicet, qui propter ea, quæ in ſe maledice contorta ſunt, maiorem apud Homines gratiam conſequatur, q̃ propter ea, quæ fuerint præcipue laudata. Quare, ſi Virgilium dixerimus, dum Buſiridem Illaudatum appellat; locum hunc Iſocratis perſtrinxiſſe, non inepte forſitan locum interpretati iudicabimur. Alii Ouidio freti, dicunt Illaudatum Buſiridem ea de cauſſa dici, quia Iuppiter eius ſacrificia nunq̃ approbauerit. Sed uereor, ne

dum tam multa ſuper, Illaudato, perquirimus,nos quoq; Illaudandi indicemur.

ILLI Victot Ego, Et Tyrio Conſpectus In Oſtro Centum Quadriiugos Agitabo Ad Flumina Currus. In Romano,in Mediceo,& aliquot antiquiſſimis codicibus. ILLIC. hoc eſt Mantuæ,in patria mea,quo ptimus ego Muſas ab Aonia deduxero. In Longobardico abraſum eſt .C. imperiti neſcio cuius temeritate. Quanq̃ nihil prohibet, quin Illi,pro Illic,accipi poſſit, ut in ſecundo Aeneidos, Illi mea triſtia facta. quod pro Illic poſitum Grammatici ueteres obſeruarunt.

ET CRVDO DECERNET Græcia Ceſtu. In Ro. codice. DVRO Ceſtu legit. Sed enim in Quinto Aeneidos. Seu Crudo fidit pugnam cõmittete ceſtu. Præterea in Mediceo,in Longob. & alis quibuſdã. DECERTET. habet,ut alibi certare paleſtra; quod uero obiiciunt alii, Decernete ferro,id loco ſuo examinabitur.

RAPTA Manu Diuerſo Ex Hoſte TROPHAEA. In Ro. codice,& aliquot aliis antiquioribus. TROPEA. abſq; ulla ſcriptũ eſt adſpitatione,& id quidẽ recte.

TORTOSQVE Ixionis ANGVES. In Ro. codice. ORBES. legitur, quod ſi admittas figura erit ἓν διὰ δυο. quia ſequitur, Immanemq; rotam. In aliis. TORTOS ANGVES. quod agnoſcit Seruius.

NON EXVPERABILE Saxum. In Antiquis exemplaribus. EXSVPERABILE. Iuniores maluerunt in huiuſmodi Compoſitis uerbis. S. litteram. X. præiecta, excludere.

ET CRVRVM TENVS A Mento Palearia Pendent. Tenus ſi præpoſitio ſit Ablatiuo caſu cohærere dicit Seruius, eſſeq; hic aduerbium. Sed enim, Tenus, cum nomine, quod ſit numero multitudinis, Genitiuo ſæpius iunctum animaduerti. Quintilianus Aurium tenus in uſum lingua perceperit. Catullus Nutricũ tenus extantes. Ita enim is appellat papillas,quod inepte ſimul & inuerecunde quidam legunt, Iam Crurum tenus extantes.

AVT Iuga DETRECTANS. In Romano codice, in Mediceo & in aliis antiquiſſimis uno tantum excepto,ſcriptum inueni. DETRACTANS. quod etiam in Oratorum exemplaribus antiquis obſeruaui, præſertimq; apud Liuium. &. DETRACTANT. &. DETRACTARE. ſæpiſſime.

ET FACIEM TAVRO PROPIOR. In codice Longobardico. PROPRIOR. legitur. Sed uulgata lectio. PROPIOR. a Prope, caſtior eſt.

DESINIT Ante Decem. In Longobardico. DESINET. futuro tempore legitur. In Romano. DECIM. ſuo quodam ſcribendi more. Vt Autea mala DECIM. quod, ut diximus, etiam apud Aſprum eſt.

LAETA IVVENTVS. In Mediceo & antiquis pleriſq; cod. IVVENTAS. de quo alibi ſatis dictũ.

QVARVM Mutari Corpora MAVIS. In antiquis cod. MALIS. eſt,quod uenuſtius uidetur. Quam lectionem etiã apud Cariſiũ obſeruaui,ubi fieri Solœciſmũ ait trãſmutatione qualitatis in cõiunctionibus, ut eo loco. Semper erũt,quarũ mutari corpora malis. Semper.ti.refice,pro.Semper itaq;.

ANTE VENI, ET SOBOLEM Armento Sortire Quotannis. In Mediceo, & in Longobardico abſq;. ET. ANTE VENI Sobolem. In aliquot codicibus. ANTEVENI. unica dictio. In Romano, Mediceo,& quibuſdã aliis codicibus antiquis. SVBOLEM. paſſim inuenias; de quo ſatis alibi diſputatum.

QVOS In Spem STATVIS Submittere Gentis. In Romano codice,& in quibuſdam aliis. STATVES. futuro tempore legitur. Ita correctum in Mediceo.

ET Ignoto Seſe Committere Ponto. In Romano codice, in Longobardico, & quibuſdam aliis uno conſenſu. PONTI. legitur. Quid enim equis cum Mari? cum fluminibus uero & pontibus ſæpe negotium. Quamuis in Calabriæ & Apuliæ locis equorum generoſitatem eo experimento probent, ſi ad mare impulſos, contra aduenientes fluctus impauidos aſpexerint, ideoq; pullos innatationibus adſuefaciunt. Eſt autem PONTO. ſcriptum in codice Mediceo.

NEC Vanos Horret Strepitus. Quintilianus libro Octauo ordinem eſſe dicit. Nec

Vanos Horret Strepitus; Tum ſiqua ſonum procul arma dedere Stare loco neſcit. Cætera uero, quæ totam eiuſmodi equi faciem deſcribunt. Illi ardua ceruix, uſq; ad eum locum. Color deterrimus albis, & Gilno. per interpoſitionem collocata. quare parentheſis utroq; adlinenda loco eſt.

COLLECTVMQ. FREMENS Vo. Sub Na. Ignem. In Mediceo cod. Corrector eſt. FREMENS. Sed.n.prius recte. PREMENS. ſcriptum erat, ut in aliis.

ET Solido Grauiter SONAT Vngula Cornu. In Ro. (emẽdationibus habet. QVATIT Vngula. habet. Sed magis placet. Sonat. quia dicit. Solido Cornu; omnia enim ſolida ualidius ſonant, eſtq; & Iuuenalis ſynepeia. Quo Tondente Grauis Iuueni Mihi Barba Sonabat. non enim ibi (hoc.n. κατὰ πάρεργον addemus) Grauis barba mihi Iuueni; ſed, Grauis, pro grauiter ſonabat, legendũ eſt, ut oſtendat eum neq; quidem artis ſuæ peritia potuiſſe adeo ditari, ut patricios iam omnes opibus prouocaret; & pondus habet, Iuueni mihi, cui uel lanugo. uel mollior barba, ſine ſtridore abradi potuiſſet; ſi, quam profitebatur artem, Tonſor (calluiſſet.

GRAII Meminere. In pluribus codicibus antiquis unico. I. GRAI. ſcriptum inuenias. ex eorum ſententia, qui. I. inter duas uocales per ſe plenam & ſatis ſonoram eſſe iudicabant. ideoq;. GRAIVS. unico. I. ſcriptũ. GRAI. in caſibus aliis per ſynæreſin facere debere; Quum tamen alii, cuius ſententiæ Ciceronem fuiſſe tradit Velius Longus, ſimilia per geminatum. II. pronunciarent, ut. MAIIA. GRAIIVS, unde GRAII. Sed & ipſa declinationis proportio expetit, ut. VS. ultimæ ſyllabæ finales litteræ in Genitiuo ſecundæ abeant in. I. Eandemq; uocem eſſe etiam Nominatiui pluralis conſentiũt omnes, quare. GRAII. duplicato. I. ſcribendum fuerit; quum nulla regula. I. priorem conſonantis loco poſitam elidi præceperit. Subſecuta uero ætas quũ non intelligeret ex duobus. II. priorem loco conſonantis poſitam, ſed pro uocali acciperet, ſyneresin fecit, atq; hinc. GRAI. per unum. I.

IVBAM Ceruice EFFVDIT Equina. In Romano & quibuſdã aliis. EFFVNDIT. præſenti tempore legitur. In aliquot aliis, FVDIT. Sed. Effudit. legendum de pręterito ipſe narrationis ordo expoſcere uidetur, ſubſequitur enim. Et Impleuit. Quod uero ſequitur. Coniugis ADVENTV. quod in antiquis aliquot codicibus per. T. notatũ eſt. ATVENTV. Victorinus ait, deſiiſſe nos per (T. ſcribere.

HVNC Quoq; Vbi Aut Morbo Grauis Aut Iam SEGNIOR ANNIS Deficit. In Romano codice. SEGNIOR AETAS. legit. Sed nitidior eſt elocutio. Vbi Deficit aut Morbo Grauis, aut annis ſegnior.

VT Quondam IN STIPVLIS Magnus Sine Viribus Ignis. In Ro. codice legit. IN STIPVLA. unitatis num. intellectionis figura. In aliis plurale eſt.

CVM PRAECIPITI CERTAMINE CAMPVM Corripuere Ruuntq;. In ueteribus aliquot exemplaribus. PRAECIPITI CONAMINE. legitur, quæ mihi paraphraſis uidetur. & uti Veteres ſcribere conſuerunt. In iiſdem antiquis notatum eſt. CONRIPVERE RVONTQVE.

ATQ. ASSVRGERE IN Auras. In Ro. codice. EXSVRGERE. legit. In Longobardico & in Oblongo. INSVRGERE. In reliquis tum. ASSVRG. tum ADSVRGERE. & hoc magis receptũ. Sed nullum ego uelim improbare, codicũ renetẽtia. Legas etiã in aliquot & his antiquis. IN AVRES. ſed. Auras.

RAPIDISQ. Rotis Inſiſtere Victor. In Romano (oĩno caſta lectio. codice legitur. RAPIDVS. quod & Seruius agnoſcit.

NEPTVNIQ. Ipſa Deducat Origine GENTEM. In Romano codice non, Gentem. ſed. NOMEN. legitur. Quod uero equos ullos a Neptuno deducere dicat originem; Non quod tridentis percuſſione equus exilierit, in quo Seruius falſus eſt corrupto codice Ouidiano; neq; quod ſe Ceres in equam mutauerit, ita a Neptuno cõpreſſa, Vnde generoſos equos genitos ait Probus; Sed quia Neptunus

quorũdam equorum Auctor fuit,ut Pegaſi,& alterius in Thracia percuſſo ſcopulo. ueluti Meduſa Arionis,Ceres Odotimi, quem Adraſtus habuit.

FLORENTESQ. Secant Herbas. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. PVBENTESQ. quale pabulũ longe delicatius eſt. Nam Moderatus equoꝝ gregibus paſcua mollibus potius ꝗ proceris herbis habundantia præcipit eligenda.

NE Blando NEQVEANT Supereſſe Labori. In Romano, & antiquiſſimis aliquot codicibus. NEQVEAT. ſingulari numero legitur. De eo enim loquitur. Quem legere Ducem & pecori dixere Maritum.

FRONDESQVE Negant Et FONTIBVS Arcent. In codicibus aliquot antiquis perperam omnino. FRONDIBVS. legitur, ſententia fruſtra repetita.

CVM Grauiter TVNSIS Gemit Area Frugibus. In Ro. codice,ubi. N. pleriſq; uidetur habundare. TVSIS. tamen hoc loco ſcriptum eſt. In quibuſdam aliis TONSIS. Sed enim hic loquitur de Triture,quæ fit in agro Mantuano,& Euganea fere omni,circumductis per aream equis,qui ſpicas pedibus pertũdant. Eiuſdem ſpeciei eſt, quod ſequitur. Obtuſior uſus. Nam in Ro. codice,& quibuſdã aliis. OBTVNSIOR. habet, ut ſuperius,Obtunſi,pro,Obtuſi poſuit. Quod uero dixit. Sit Genitali aruo. metaphora eſt ad ornatum,ut parum ſpecioſa dictu honeſtius proferantur, ut Quintilianus obſeruauit.

CVI Nomen Aſilo ROMANVM EST. Oeſtium Graii Vertere Vocantes. In antiquis aliquot cod. QVOI. Nam hæc quoq; ſunt obſeruanda ꝗuis penitus ex uſu receſſerint. In Ro. cod. ROMANVMST. more Veterum ſcriptũ habet. facta colliſione ex uocali,quæ in. EST. reperit. In Longob. VERTERE VOCANDO. ideſt nomen imponendo per formam Gerundii, ut. Fingitq; premendo. In nonnullis etiam. OESTRON. per. O. non indecenter ſcriptum inuenias, ut ipſa etiam declinationis forma ſententiæ correſpondeat.

HOC Quondam Monſtro HORRIBILES Exercuit Iras. In antiquis codicibus HORRIBILIS. per unicũ. I. finali ſyllaba,ex Velii Longi ſententia. Quod uero in Ius fabula recenſenda Seruius dicit. Tranſiit autem per mare anguſtum, quod Boſphoron ab ea appellatum eſt nũc Helleſpontus nominatur. Vltima illa uerba. NVNC HELLESPONTVS NOMINATVR. adulterina eſſe crediderim. Non enim adduci poſſum eum ignotaſſe alium eſſe Boſporon, alium Helleſpontum,atq; alterum ab altero longe diſtare; quum Boſporus Thracius, ubi eius Bouis tranſitus fuiſſe traditur ad fines Euxini maris dubioprocul ſit;inde Propontis late diffuſa interiaceat, cui mox ſubiungitur Helleſpontus.

INACHIAE Iuno Peſtem MEDITATA Iuuencæ. Apud Horatium eodem ſignificato legitur. Diluuiem MEDITATVR agris. quanquam ſunt, qui. MINITATVR. eo loco legendum autument.

POST PARTVM IN VITVLOS CVRA Traducitur Omnis. In Ro. codice, in Mediceo,in Longob. & aliquot aliis uerſus hoc numero legitur. Poſt Partum CVRA IN VITVLOS Trad. Om. Præterea in Oblõgo illo cod. quẽ Pomp. Lætus delicias ſuas aiebat. DEDVCITVR. pro,Traducitur,habet. Sed alterũ meliꝰ.

AVT Aris Seruare SACRIS Aut Scindere Terram. In Ro. & in Mediceo cod. SACROS. legitur,quod minime diſplicet. Sane & in Longobard. SACROS. prius legebatur; inde abraſa. O. litteræ parte. SACRIS. legi uoluerunt.

TV Quos Ad STVDIVM Atq; Vſum Formabis Agreſtem. In Ro. codice legit. AD STVDIA. Sed hoc ſignificato melius. STVDIVM. ſingulare.

IPSIS E Torquibus Aptos. In antiquiſſimo codice Oblongo. DE Torquibus. legitur. In Longobardico. Ipſis ET Torquibus Aptos.

ET IVNCTOS Temo Trahat æreus ORBES. In ant. VINCTOS. & ORBIS.

VLVAMQ. Paluſtrem. In Ro. cod. SILVAM. legit.ſed.Vluam. magis acceptũ.

MORE Patrum Niuea Implebunt MVLCTRALIA Vaccæ. In Ro. cod. in Ob.

longo,& in aliquot aliis . MVLCTRARIA . legitur;q̃uis in aliquibus deeſt lr̃a C. ante . T. quod in Mediceo uidetur. Inuenimus & in aliquot codicibus antiquiſſimis . MVLGARIA . qua dictione uſus eſt Valgius . Sed nos ante caſam tepidi mulgaria lactis. In Lõgobardico prius erat . MVLTRARIA . quæ dictio abraſa leuiter eſt, & . MVLGARIA . repoſitum.

INVALIDVS ETIAMQ. Tremens Etiam Inſcius Aeui. In codicibus nõnullis antiquioribus . ET IAM . per diſtinctas dictiones coniunctionem & aduerbium utroq; loco ſcriptum obſeruaui; Quam quidem lectionem etiam Cõminianus ſcriptor,ut Caſiſius ait,diligentiſſimus agnoſcit. Nam ubi ſolœciſmũ per partes orationis fieri ait,uerſum hunc citat,eo quo dicebamus modo ſcriptum. Exponitq; . IAM . pro . ETIAM . nunc coniunctio poſita pro aduerbio. Eodem modo illud etiam crediderim accipiendum . VIII . Aeneidos. Aut Pingui flumine Nilus Cum refluit Campis & iam ſe condidit alueo; de quo loco ſuo dictum.

VBI QVARTA ACCESSERIT AETAS . Hæc utiq; lectio omnium fere codicum antiquorum eſt,uno illo uetuſtiſſimo excepto, quem Romanum appellamus, in quo legit̃ . VBI QVARTA ACCEPERIT AESTAS . Cæterũ . AETAS . agnoſcit Seruius,exponitq; quarta ætas,quartus annus,qui uelit ætatem accipi multipliciter. Neq; ignorat Varronis præceptum,poſt annum trinum melius eſſe pullũ domare. mihi uero neq; . ACCEPERIT . neq; AESTAS . diſplicent. In tã uetuſti codicis teſtimonio,qui fidem apud me eatenus facit, quum integras uariat dictiones. In litteris uero nonnunq̃ corruptiſſimus eſt. Sed ut de Ennio Virgilius profiteri ſolitus,ex eo ſtercore aurum plerunq; colligitur.

LONGIQ. Vrgent Ad Litora Fluctus . In codicibus aliquot antiquis cum Mediceo . LONGE . legitur, ut ſit aduerbium pro ualde. Vrguent uero Attiano more adhuc quædam ſcribunt exemplaria.

HIC VEL AD ELAEI Metas, Et Maxima Campi Sudabit Spatia. In Longobardico codice, & in altero peruetuſto . HIC VEL AD . prout uulgata legunt exẽplaria legitur. In Romano . HINC ET AD ELEI . hoc eſt ex huiuſmodi cura emiſſus ad certamina. In Oblongo etiam eſt; ET . non . VEL .

SED Non Vlla Magis Vires Induſtria FIRMAT . In ueteribus aliquot codicibus . SERVAT . legitur. Sed longe plures . FIRMAT . habent.

MEMINISSE NEC Herbæ. In Oblongo cod. NEQVE . quod mollius uidet̃.

IACET PERNOX . Cur . PERNOX . innouari debeat non uideo, quum uetera omnia exemplaria manu ſcripta, (de iis loquor,quorũ mihi copia fuerit) uno cõſenſu legant . PERNIX . Idq; tã manifeſte agnoſcat Seruius. & a pernitẽdo di.

ICTIBVS ET SPARSA . Nõ placet qđ in Ro. legit̃ . AVT Sparſa. (dũ uelit.

FLVCTVS VT IN MEDIO Cœpit Quum Albeſcere Ponto. In Romano,in Mediceo,in Longobardico, & quibuſdam aliis perueteribus codicibus legere eſt. FLVCTVS VTI MEDIO . abſq; . IN . Sed in Oblongo ſuauiori numero legitur . FLVCTVS VTI IN MEDIO .

NEC IPSO Monte Minor. In Longob.,in Med. qđ dulcius eſt . NEQ. IPSO.

VORTICIBVS, Nigramq; Alte SVBIECTAT Harenam. In Romano,in Mediceo codice . VERTICIBVS . more ſuo, contra Capri ſententiam. & quod forte non diſpliceat . SVBVECTAT . in Romano eſt.

HEV Male Tunc Lybiæ Solis ERRATVR In Agris. In antiquiſſimo codice. VERSATVR . legit̃,quod non placet; nam errare pertinet ad ſolitudinẽ. Verſari ad frequentiam. In Mediceo . ERRAVIT . habetur. Sed neq; id acceptum.

FLVMINA CORREPTOS Vnda Torquentia Montes. In Mediceo,in Ro. in Longob.& in aliquot aliis ueteribus cod. legere eſt . CORREPTOSQ. VNDA . Nam quũ dixerit, obiecta retardãt flumina,nõ incõgrue alterũ participiũ ſubiũgat. quippe . Torquentia montes correptos unda . cui particula adiungitur copulatiua.

HVMEROS AD Vulnera Durat. In Romano, in Mediceo, & aliquot aliis antiquis legere eſt. HVMEROSQ. Ad Vulnera. ut illud uno mẽbro concludatur. Fricat arbore coſtas. Atq; hinc atq; illinc.

COECA NOCTE NATAT SERVS FRETA. Ordo numeruſq; harũ dictionũ uarius admodum in antiquis exemplaribus inuenitur. In Romano enim codice, in Mediceo, & in Lõgobardico ſic habet. NOCTE NATAT CAECA SERVS FRETA. Alcmanio numero tetrametro hypercatalectico. In Oblongo dictiones ultimæ ita uariát. NOCTE NATAT CAECA FRETA SERVS. Almanio tetrametro catalectico numero. Eo uero numero, qui paſſim habetur in impreſſis nuſq̄ ſcriptum obſeruaui in antiquis his, quos habere contigit, exemplaribus. Sed enim hæc ad eos tm̃ pertinẽt, qui figurarũ, quæ ex ſtructura fiũt, uarietate delectanť.

QVO TEMPORE GLAVCI Potniades Malis Membra Abſumpſere Quadrigæ. De Glauco, p̃ter ea, quæ a Seruio & a Probo referũtur. Sunt qui ſcribant Glaucum Siſyphi, quum ad inimicũ certamen quadrigas duceret, ad uicum Boetiæ Potnias applicuiſſe. fuiſſe uero ibi fontem ſacrum, ex quo qui biberent, inſanirẽt, aut furore corriperentur. Equas eo potum a Glauco per ignorãtiam ductas, a potuq; furore correptas, in ipſo certamine curru dominum effudiſſe, ac morſibus dilaniaſſe. Virgilius pro commodo ſuo rem furori adſcribit Venereo.

VERE Magis Quia Vere CALOR REDIT Oſſibus. In Romano codice. QVIA VERE REDIT CALOR. quod parui refert.

ILLAE Ore Omnes VERSAE IN ZEPHYRVM. In Romano codice, quod VERSAE AD Zephyrum. legať, nequaq̃ diſplicet, q̃uis nõ improbẽ. IN Zephyrum.

IN BOREAM CAVRVMQ. In Romano codice. CHAVRVM. per. CH. aſpiratũ ſcribiť. In Longobardico. CHORVM. ut ex, Aula, Ola; atq; ita ſæpe pro Vento apud alios etiam Auctores, adſpiratione tantum excepta.

ET PLVVIO CONTRISTAT FRIGORE Cœlum. In Romano cod. PLVVIO SIDERE. legitur. Sed hoc loco magis placet. FRIGORE. Eruditis. ut cum eo faciat & agentes frigora uentos.

HINC Demum Hippomanes. In Ro. & in Mediceo cod. HIC. hoc eſt, hoc tpe.

LENTVM DISTILLAT Ab Inguine Virus. In Romano, in Mediceo, in Lõgobardico, & aliquot aliis codicibus antiquis. DESTILLAT. per DE. ſcribitur. a loco enim eſt motus. (deſtillat.

MISCVERVNTQ. Herbas. In Ro. codice. MISCVERINTQ. ſcriptũ eſt, Subiunctiuo modo, ueluti etiam ſuperiore libro, ubi loquitur de Malo Medico. Sed enim. MISCVERVNT. Doctorum omnium conſenſu receptum eſt.

HINC LABOR HINC Laudem. In antiquis aliquot cod. legere eſt. HIC LABOR HINC Laudem. Quaſi dicat, fatemur quidem ineſſe laborẽ in ea cura, ſed huius laboris præmium ſit certa, quæ ſubſequitur laus. Plura tamen exẽplaria cum Mediceo. HINC. de loco ſcribunt.

CASIALIAM MOLLI DIVERTITVR Orbita Cliuo. Vetera omnia exẽpl. manu ſcripta, quotquot in manus noſtras deuenere. DEVERTITVR. per. DE. non per. DI. ſcribunt; hoc eſt de loco eo uertitur. quod optimæ ſentẽtiæ quadrat.

HAEC Quoq; Non Cura Nobis Leuiore TVENDA. In Ro. codice. HAEC & TVENDAE. legitur. & ita prius erat in codice Mediceo. In Longobardico. HAE. fœminino genere, ut de capellis intelligat. Seruius tamen mauult Poetã uſum neutro genere, Locutumq; figurate, prout habetur in Ro. codice. Veteribus enim aiunt fuiſſe morem, ut neutra fœmininis iungerent.

TYRIOS Incocta RVBORES. In Romano codice, & aliquot aliis peruetenibus. COLORES. legitur. In Mediceo quidẽ. RVBORES. eſt, ſed ſupra. CO. notatum antiqua manu. Figuratius tamen eſt. RVBORES. legere.

QVAM MAGIS Exhauſto Spumauerit Vbere Mulctra. In Romano codice, &

in aliquot aliis peruetuſtis legitur . QVO MAGIS . idq́, ut mihi uidetur, elēganter. Miſſas uero facio dictiones quaſdam inſcitia Librarii perperam notatas.

LAETA Magis Preſſis Manabunt Flumina Mammis. In Romano codice, in Longobardico, & aliquot aliis ſane q̃ Veteribus, non Flumina; Sed . VBERA. legitur. Qui legerant Vbere in ſuperiore Verſu, Veriti ſunt repetionem eiuſdem uocabuli ariditatem orationis præ ſe ferre. ideoq́ Flumina ſuppoſuerunt. Sed enim, ſi animum aduertas, color ille dicendi non modo non aridus uidetur. Sed & uenuſtatis plurimũ habere. q̃q̃ metaphorica ea Hyperbole, Flumina loco huic optime conueniat, & incomparabilem exprimat hubertatem.

CINYPHII Tondent Hirci. In Romano codice. HIRCIS. legitur; Ab eis enim Lanicii genus id demitur. Sunt etiam codices antiqui, in quibus ſcriptum eſt HIRQVIS, ut in Bucolicis etiam oſtẽdimus Hircum, & Hirquum eundem. Sed figuram agnoſcit Priſcianus. Tondent pro Tondentur, quare HIRCI melius. De Cyniphiis Hircis apud Herodotum mentio. Aduerte uero ſcriptionem, quod q̃uis in Græcis diuerſorum Auctorum codicibus impreſſis κινυφιος ſcriptũ ſit prima per ιῶτα. ſecunda per . υ. ψιλόν. tamen in iis, qui manu ſcripti ſunt κυνιφιος prima per . υ. altera per . ι. habetur.

AD PVTEOS Aut Alta Greges Ad Stagna. In Romano cod. AT PVTEOS, ADQVE ALTA GRECES AT STACNA. In pleriſq́ enim præcipue ex his antiquis ſemper AD præpoſitio per . T. ſcribitur. Sed quod ADQVE in eo codice legitur apud No. Marcellũ in Libello de indiſcretis generibus, AVT legitur, ut uulgata habent exemplaria. quod uero Virgilius Puteos genere Maſculino dixit. Varro maluit neutro dicere Putea. ut Maria, ut apud Græcos φρέαρ. Neutri generis eſt, Eodem ſignificato.

CVRRENTEM ILIGNIS Potare Canalibus Vndam, In Romano cod. LIGNIS. non Ilignis ſcriptum eſt. Verum Ligneis fuiſſe prius uidetur in aliquot codicibus, in nonnullis. ILIGNEIS. eſt per . EI. diphth. Vt Amiceis ſueis, In ueterum monumentis. Sed enim ut etiam in Mediceo eſt. ILIGNIS agnoſcit Seruius, & proprietatem Poeticam refert ea compoſitio.

AESTIBVS AT Mediis Vmbroſam Exquirere Vallem. In codice Longobardico AESTIBVS AVT MEDIIS legitur, in quibuſdam aliis antiquis AC MEDIIS. In Longobardico ADQVIRERE. quod non ita placet. Non tamẽ diſplicet. AT . ubi AVT habetur. Vt quattuor ſint præcepta unoquoq́ Die ſeruanda. Quippe, ut mane paſcantur, hora quarta potum miniſtremus, meridie ſub umbra contineantur, Veſperi uero iterum in paſcua mittantur.

TVM TENVES Dare Rurſus Aquas. In Romano codice, TVNC TENVIS. Sed. TVM. multo magis placet.

RESONANT Et ACHANTIDA Dumi, Vel ut alii ACANTHIDA. Scio fore, ut multi mihi negotiũ faceſſant, ſi dixero in antiquis omnibus cod. quotquot ad manus meas peruenere, uno conſenſu legi, ACALANTHIDA DVMI. Ita enim in Romano, ita in Oblongo codicibus antiquiſſimis. ita in Mediceo; ita deniq́ habetur in pleriſq́ aliis. Præterea uidetur Probus lectionem hanc agnouiſſe, Si modo fidelẽ codicẽ nanciſcare, dum dicit. Acalanthis ea eſt quæ Græce ἀκανθὶς dicta eſt. Latine Carduelis, a Carduo. Neq́ uero Ignari ſumus ex Plinio, atq́ etiã ex Ariſtotele Acanthin in ſpinis uiuere, odiſſe Aſinos ideo q̃ flores ſpinæ libē-

OMNIA Secũ Armentarius Afer Agit, Tectumq́ Laremq́ Ar- (ter deuorẽt. maq́ Amyclæumq́ Canem. In Romano codice legitur. TECTVMQ. LABOREMQ. ARMAQ. ubi quid ſibi uelit. LABOREM. uiderint alii. Mihi. n. LAREM. ex antiquæ religionis cultu; ſummo opere placet.

INIVSTO Sub Faſce Viam CVM Carpit. In Romano codice. QVOM. hoc loco ſcriptum eſt. pro ut moris fuit apud Veteres. Sed enim Victorinus in

Orthographiæ præceptis ita monet. Cum autem ſi fuerit Aduerbium temporis per . Q . & . V . ſiue unum, ſiue duo ſcribatis, ut QVVM primum. & QVM ſa (cerem.

ET HOSTI Ante Expectatum Poſitis Stat in Agmine Caſtris. Vegetius primo de re militari, ubi de pondere agit: cui ſe Miles debeat aſſuefacere, locum hunc Virgilianum citans. ET HOSTEM ANTE EXPECTATVM. legit, utrumq; Accuſatiuo caſu. Vt ſit ante expectatũ Hoſtem. huiuſmodiq; lectionem, & in Veteri codice apud Ianum Parrhaſium, & in Vaticana Bibliotheca, eo exemplari quem Franciſci Petrarchæ fuiſſe aiunt. Quantum uero ad ſcribendi rationem pertinet. EXPECTATVM. abſq; . S . littera, ante . P . poſita Vulgata ferè omnia habent exemplaria. Sed enim in Romano codice. EXSPECTATVM. legitur . S . adſeruata. & ita ſcribendum monet Terentius Scaurus, ne per detractionem peccetur. ſi . S . littera ſummoueatur, quum adiecta præpoſitione, ait ille, Salnum eſſe initium dictionis, quæ ſubſequitur, debeat. Ait uero Velius Longus quoſdam differentiam poſuiſſe, ut quando Expecto opperior ſignificat. per . X . & . P . abſq; . S . ſcribatur, quãdo uero a Specto Spectas eſt, ſeruet . S . Sed neq; Veterum monumenta, neq; totius pene antiquitatis codices huic ſe Regulæ ſubmiſere. Sed in utroq; ſignificato paſſim per . X . & . S . Exſpecto ſcriptũ inuenies. Sane Aruſianus Meſſus Locum hunc ita interpretatur. Vt ante Exſpectatum, Anteq̃ Exſpectatus exponat. Ibiq; pro STAT IN AGMINE. ſcriptum eſt. STAT IN ORDINE. In quo admirabiliorem Romani militis uirtutem intuemur, Nam cum Agmen incondita ſæpe ſit multitudo, etiam temere contracta, Ordo nunq̃ eſt ſine Duce, Imperatore, Præfecto, Tribunoue. Quare, uidetur hic Virg. Summã diſciplinæ militaris obſeruantiam in Romanis admirari. Cum dicit eos hoſti obuiam factos, prius q̃ illum aſpiciant, Expeditiſſimo opere ſimul, & Vallum fixiſſe, neq; ſolum arma corripuiſſe, Sed ueluti ſi nihil aliud negotii intercurriſſet, in ordine iam cõſiſtere paratũ nõ tam ad Vallum defendendũ, Sed etiã ad ipſam hoſtiũ aciem inuadendam. Sed quamuis ita legatur apud Aruſianum, bona tñ Veterum codicum pars. AGMINE. legit, idq; magis eruditorũ auribus ſatiſfacere uidetur.

MAEOTICAQ. VNDA. In Romano, in Mediceo, & aliis pleriſq; codicibus antiquis. MEOTIAQVE. legi. Sed enim Stephano λέγεται τὸ κτητικὸν μαιωτικὸς. μαιῶται populi. μαιῶτις palus. In Longobardico, MEOTICA. ſed abſq; Diphthongo, quam ſæpe negligit.

QVAQVE RADIT Medium Rhodope Porrecta Sub Axem. RADIT. quidem in pleriſq; codicibus etiam diligenter impreſſis legeris. In antiquiſſimo tamen codice. QVAQVE REDIT. legitur, atq; etiam in Mediceo, & id Seruius agnoſcit. Ratione etiam adiecta, quod is mons protentus in Orientalẽ plagam in (Septentrionalẽ mox reflectatur.

SPIRANTES FRIGORA CAVRI. In Romano cod. CHAVRI. In Longobardico. CHORI, uti ſuperius.

CEDVNTQVE Securibus HVMIDA Vina. Sæpe dictum, in antiquis cod. non adſpirari huic Vocabulo. VMIDA. contra omnium Grammaticorum præcepta, Quod uero Seruius hic Humida propter immixtam aquam dictum putat, quæ in cauſſa ſit, ut gelaſcant Vina. Quintilianus uult hoc loco Humida Vina additum eſſe otioſum Epitheton. Sicut dentibus Albis.

ET TOTAE Solidam IN Glaciẽ Vertere Lacunæ. In Ro. codice legitur. ET TOTAE IN SOLIDAM. Sed. SOLIDAM IN Glaciẽ omnino uenuſtius eſt.

NON Secius Aere NINGIT. In antiquioribus omnibus. NINGVIT. Vnde NINGVIDVS Lucretio, & aliis ueteribus. Capro reclamante.

CONSERTOQ. Agmine Ceruí. In Ro. codice CONFECTO legitur, In Mediceo, & aliis omnibus antiquioribus. CONFERTO. ut ſæpe legere eſt apud Hiſtoricos. CONFERTVM Agmen. Confertiſſimos Hoſtes, & Confertum opus, quod ita denſum eſt, ut coniunctum uideatur.

FORMIDINE PENNAE . In Ro. PINNAE more ſuo cō. ra Capri ſententiam;
SED FRVSTRA Oppoſitū Trudentes Pectore Montē. In Ro.cod. ET Fruſtra.
CONGESTAQ. Robora totas Aduoluere Focis Vlmos . TOTAS .abſq; particula copulatiua in multis ueteribus codicibus legitur. Sed in Ro. in mediceo & in Lō gobardico. TOTASQ. legiẜ,quæ lectio & eruditior eſt,& elegantior. Itē in Antiquiſſimo . ATVOLVERE . per . T . loco . D . ut pleraq; alia quæ ultro præ- (terimus.
ET PECVDVM FVLVIS VELANTVR Corpora Se- tis . In Romano cod. VELATVR . numero unitatis habetur, ut cum eo quadret, quod ſuperius eſt . TVNDITVR . In altero etiam peruetuſto . VELATVR . legere erat. Sed altera inde manu . N . ſuperaddita.
SI TIBI Lanicium Curæ, Primum Aſpera Sylua Lappæq; Tribuliq; Abſint. In Romano codice . LANITIVM . per.T. SILVA . per. I. Latinum . & TRIBOLI . per . O . in pene ultima. Neq; prætericrim illud; quod Laberius Lania Lanitiæ genere fœminino uſus eſt. Nihil refert molle, e Lanitia attica, an pecore ex Hircorum, ueſtium geras.
LOTOSQ. FREQVENTES IPSE Manu Salſaſq; Ferat Præſepibus Herbas. In Romano,& in Mediceo codice . ILLE manu Salſaſq; FERAT . ſ. cui lactis amor. q̄uis . IPSE . maioris eſſe ponderis, diligentioriſq; curæ uideatur.
SAEPE VOLVTABRIS Pulſos Sylueſtribus Apros LATRATV TVRBABIS Agens. In Romano codice ſcriptum eſt . LATRATV TERREBIS . Sed enim . TVRBABIS . pleniorem ſententiam reddit.
GALBANEOQ. Agitare GRAVI Nidore Chelydros. Lege. GRAVIS . quippe Chelydros, ex Veterum codicum teſtimonio,& ſtructuræ ipſius concinnitate.
SAEPE Sub IMMOTIS Præſepibus. In Ro.cod.legiẜ. IGNOTIS . quod nos ſcilicet ignoramus uiperam ſub illis delireſcere. Sed. IMMOTIS . melius.
FOVIT Humum . In codicibus aliquot manu.ſcriptis. FODIT . legiẜ. Sed FOVIT Seruius agnoſcit. & uetera ſic habent exemplaria.
VERE MADENT Vdo Terræ, AC PLVVIALIBVS Auſtris. In Ro. cod. (ET PLVVIALIBVS .
RANISQ. Loquacibus EXPLET. Plures ex antiquioribus cod. IMPLET . legunt. Sed plus eſt . EXPLET . dicere.
POSTQVAM EXHAVSTA Palus, Terræq; Ardore Dehiſcunt. In Ro. codice in Oblongo, in Longobardico & aliquot aliis nō indecenter legitur. EXVSTA . Sed enim Exhauſta proprie dictum uidetur.;& ita erat in Mediceo, nunc . A . littera inde abraſa eſt. Sunt quibus magis placeat. EXVSTA . ardore quippe deſiccata, quam ſententiam continuat, dum ſubiungit Terræq; ardore dehiſcunt. Paludes porro Exhauriri etiam poſſunt, abſq; calore Aeris aut Exuſtione Terræ.
EXILIT In Siccum. In cod.Longobardico, atq; etiā in Mediceo . EXIIT . habetur, ſed id nimis ſegnitter. Concitatius uero mihi uidetur. EXILIT.
TVRPIS Oues TENTAT Scabies Vbi Frigidus Imber Altius Ad Viuum. In Romano cod. TEMPTAT SCABIES CVM Frigidus Imber Altius AT VIVVM . Ex his nō reiecerim. CVM . licet. VBI . nō diſpliceat. Nam ſequitur. Vel cum Tonſis Illotus adheſit ſudor. addam illud. In Romano codice. ILLVTVS . legi. In aliquot pleriſq; codicibus . ADLVTVS . quod nō probatur. In aliis dictio eſt magis corrupta.
ET SPVMAS Miſcent Argenti Viuaq; Sulſura. In Romano codice ſcriptum eſt. ARGENTI ET SVLPVRA VIVA . SVLPVRA quidem, quia Græcam eſſe dictionem arbitrati ſunt,& in ſimilibus nō adſueuerint adſpirationem admittere. ut TRIVMPVS . PILIPPVS .& HYPSIPYLE . Quod uero pertinet ad numerum, in Mediceo, atq; etiam in Longobardico codice legiẜ. ET SVLFVRA VIVA . Sed membrana abraſa. ita tamen, ut duos illos Dactylos. VIVAQ. SVLFVRA . prius fuiſſe conjectes. In Longobardico Librarius quid faceret

ambiguus fuiſſe uidetur. & utramq; miſcuit, uidetur tamen Adonium recepiſſe. & AC . non. ET . adſcripſit. ARGENTI AC SVLFVRA VIVA . Sed enim acquieuerim, Ego Seruio, & aliis quibuſdá Grámaticis antiquis Dactylicú eſſe uer- (ſum aſſerentibus.

ET Meliora Deos Sedet Omnia Poſcens . In Ro. cod. AVT . pro . ET . pro . OMNIA . OMINA . legit . quod non æque placet.

AVT SVMMAS Carpentem IGNAVIVS Herbas . In Romano codice SEGNIVS . Sed IGNAVIVS agnoſcit Seruius.

ET SERAE So. De. NOCTI . In ant. cod. SERA NOCTE . Sed Datiuo melius.

CONTINVO Ferro Culpam Compeſce . In Ro. in Mediceo, & quibuſdá aliis peruetuſtis codicibus dictionú ordo eſt . CONTINVO CVLPAM FERRO .

ET IAPIDIS Arua Timaui . Non negarim Iapidis legendú , & IAPIDIAM . Venetiæ proximam Regionem appellatam, quo uocabulo etiam Salluſtius ſit uſus. Non tamen reiiciendum eſt quod in Romano codice, atq; etiam in Medi. legitur . IAPYGIS . quis improbetur a Seruio, qui Iapygiam ab Iapidia ſcriptione diſtinguit . Nam Hecatæus duas ponit Iapygias, quarum una ſit in Apulia, altera in Illyrico, a quarum utraq; Iapyx . & Iapygius deriuetur.

CORRIPVITQ. Lacus . In Ro. in Med. & ant. aliis cod. CORRVPIT . habetur.

LINEA DVM Niuea Circundat Infula Vitta . In Mediceo, in Longobardico, & quibuſdam aliis antiquis cod. LANEA . legitur , quod agnoſcit Seruius.

INTER Cunct. Cecid. Morib. MINISTROS . In Ro. codice . MAGISTROS . legitur . De Sacerdote enim loquitur , qui ferire Cunctaretur.

CREBRA FERIT . In Longobardico . CREBRO FERIT . . Neq; timendum ſyllabæ , quum Cariſius . TERTIO . Aduerbium pro Dactylo agnoſcat , & SERO Trochæi dimenſione ſit apud Statium.

ET AD Tactum . In Ro. AT . ut ſolet . in Longob. ET AD TRACTVM .

ERROREMQ. Hoſtibus Illum . In Ro. ARDOREM . Ná de morbi gñe dictum (eſt, Ardebant.

NON GRAMINA Poſſunt GRATA . Mouere Animum . Legendum ex Veteribus omnibus codicibus . NON MOLLIA POSSVNT PRATA Mouere Animú : quæ lectio maxime probat ab eruditis omnibus.

ET VICTV Paſcunt Simplicis Herbæ . In Long. VICTVM . nó ineleganter.

INSOLITAE Fugiunt IN FLVMINA Phocæ . In Longobardico legitur . AD FLVMINA . Sed ſi . IN Flumina . Intelligimus eas Immergi, neq; audere in ſiccú prodire . Si . Ad Flumina, ſubaudiendú , a quibus auxiliú petere uiderent.

ARENTESQVE Sonát Ripæ . In Ro. cod. HORRENTESQ. ob tetros , ſcilicet Mugitus animalium . ſi, Arentes , erit, ut illud Aridus altis mótibus audiri fragor.

AC FOVEIS Abſcondere Diſcunt . In antiquiſſimo quidé codi. FOSSIS . legere eſt , Sed ad Valla & Muros pertinét Foſſæ . Hoc tñ loco non tolerâda tantum, uerú etiam decoris, & dignitatis plurimum habere uidetur improprietas huiuſmodi . ad Cadauerum multitudinem , quæ magno numero congregabantur, indicandá; quibus condendis capatiore opus eſſet loco . Nemo uero ignorat Foſſas amplioribus ſpatiis produci ſolere, cum Fouea quid anguſtius ſignificet . Vt puta Scrobem, uel Luporum decipulas , uel quid huiuſmodi ad modicos uſus.

VERVM Etiam Inuiſos . In Ro. codice legitur . QVIN ETIAM Inuiſos.

CONTACTOS Artus Sacer Ignis Edebat . Vulgata quædam exemplaria legunt CONTRACTOS Artus . Sed in Ro. legit mutato etiá numero . CONTACTOS SACER ARTVS . Ac q̃uum ad Contactum pertinet , quod de cótagioſa uis peſtilentiæ dicitur . Apud Liuium etiá in codicibus antiquis legas . Vulgatiq; Contactu in homines morbi . Quod in impreſſis, Attactu, non ita proprie habetur.

EX QVARTO GEORGICON .

OTIVSQVE EX ORDINE GENTIS . In Romano codice, atq; etiam in Mediceo legit Abſq; . EX . præpoſitiua particula . TOTIVSQ. ORDINE . In aliis antiquis cod. EX . habetur in quo animaduertendum, eſſe Synizeſin ex duabus ultimis ſyllabis, in . TOTIVS . ſi lectio ea TOTIVSQ. EX ORDINE Gentis . admittatur . Verum ego crediderim . EX . inſertum ex Paraphraſi , recteq; legi . Dicam ordine.

MORES ET STVDIA Et Populos, Et Prælia Dicam . In Ro. PROELIA . p OE . & in antiquiſſimo alio codice uno minus . ET . legitur quam in uulgatis habeatur exemplaribus, in hunc modũ . MORES ET STVDIA . POPVLOS ET PROELIA DICAM . Voluerunt.n. ſtudia ſuſpendere , & abſq; . ET . coniunctiuæ particulæ interiectu ſententiæ reliquum ſubiungere . Sed .n. particula illa tet itetata me nihil offendit ; & præter id , quod numeroſiorẽ uerſum facit , figurã etiã (nõ inelegantem adſtruit .

MEROPESQ. ALIAEQ. Volucres . In Mediceo cod. nõ eſt geminata particula . Que . Sed MEROPES ALIAEQVE . legitur , magis tamen placet geminari , ut in aliis codicibus habetur .

ET MANIBVS PROGNE Pectus Signata . In Romano codice & aliquot aliis antiquiſſimis . PROCNE . ſcriptum eſt, ueluti Græci faciunt . πρόκνη . Quos & Romani ſequuti ſunt , ut ex antiquis inſcriptionibus , quas Romæ obſeruauimus, uidere licet . In Quirinali enim hæc ita habentur .

P . VALERIVS BASSVS PRAEFECTVS FABRVM ET CAECILIA
PROCNE DIANAE VALERIANAE . D . D .

Quod Epigramma ideo libuit adnotare quia memineram Iouianum Pontanum litteratiſſimũ priori ætate Virum ſolicitũ ſuper hac dictione fuiſſe, quia PROCHNE per . CH . in Apulia ſcriptum reperiſſet . Quod uero malũt nunc . PROGNE . per . G . ſeptimam litteram ſcribi nõ difficulter admiſerim, quia . C . cognationem habere cum . G . & ſæpe eas inuicem ſuccedere alibi demonſtratum eſt.

AVT Ingens Oleaſter OBVMBRET . In Ro. cod. & in quibuſdã aliis peruetuſtis codicibus . INVMBRET . legitur, ſed plures . OBVMBRET . habent .

VICINA Inuitet DECEDERE Ripa Calori . In Romano cod. DISCEDERE eſt. Sed DECEDERE magis probatur, & ſignatiſſime poſitum eſt .

ET OLENTIA Late SERPILLA . In Ro. cod. SERPVLLA . de qua ſcriptione (ne plura diximus in Alexi .

SEV LENTO Fuerint ALVEARIA Vimine Texta . Quamuis . ALVEARIA . quinq; ſyllabarum numero per Synizeſin dictione integra ſcribendum eſſe nonnullorum codicum conſenſu , & Capri grammatici obſeruatione monemur . Pleraq; tamen exemplaria uetera . ALVARIA . legunt , quam lectionem Flauius Soſipater agnoſcit . ubi dicit . ALVARIA . neutraliter dicuntur . Virgilius . Seu lento fuerint Aluaria uimine texta . Quis Cicero dixerit . Apes in Aluearium Conceſſerant , in œconomico , ſingulariter . Aduertẽdum uero, nunquid apud Soſipatrum codex mendoſus ſit ea dictione neutraliter dicuntur, pro pluraliter , ut reſpõdeat ad illud quod Cicero ſingulariter protulit . In antiquo ſane codice Cariſii neutraliter legi, & Aluaria quadriſyllabum .

COLLECTVMQ. Hæc Ipſa Ad Munera Gluten . Obſeruat Cariſius Gluten a Virgilio dictum , quod alii Glutinum dixere ; ut apud Scaurum legere eſt Dædalũ inueniſſe Glutinum, & apud Salluſtium quaſi Glutino adoleſcebant .

SVB TERRA FODERE LAREM . Sunt codices, in quib9 . SVB TERRAM . ſit. In Mediceo . SVB TERRAS . Atq; etiam FOVERE LAREM . quod ſatis uidebatur ſuperiore Verſu , ac eodem membro dictum . Effoſſis latebris .

EXESAEQ. ARBORIS ANTRO . In codicibus nonnullis manu ſcriptis legere eſt . ARBORIS ALVO . Sed ANTRO . per hyperbolem lõge melius uidet,
NEV PROPIVS Tectis Taxum Sine. In Oblongo codice (ac figuratius.
Vaticano legere eſt . NEV Propius Taxum Tectis ſine . Propter ſibilum uero duorum . S S . crediderim ea tranſpoſita .
VICTOR DARE Terga Coegit . In omnibus iis codicibus ant. quos habere potuimus . SVBEGIT . ſcriptum obſeruauimus pro COEGIT .
PVLVERIS Exigui Iactu Compreſſa QVIESCENT . In Medi, & antiquis pleriſq; codicibus . QVIESCVNT . præſenti tẽpore legitur, ut præcepta hæc ma
VERVM VBI Ductores Acie Reuocaueris (gis aſſeuerare uideatur .
AMBOS . In antiquis pleriſq; codicibus . AMBO . per . O . legitur ; quam ſyncetam, & emaculatam lectionem Soſipater Cariſius agnoſcit, addita etiam ratione; quod hoc Græcos ſequuti dicimus . quia illi τοὺς δύο, & τοὺς ἄμφω dicũt, neq; reſpuit Terentius eundem hunc modum, ut in Andria. Hem Charine ambo opportune uos uolo, quod uero in Adelphis eſt. Vſq; a pueris curaui ambos ſedulo . Helenius Acron in eadem fabula locum ex Salluſtii . L . IIII . hiſtoriarum citat . Inter me atq; Lucullum prope inopia ruſus ambos inceſſit. Verriumq; dicit errare , qui putat . HOS AMBO . dici debere. Indifferenter autem locutos ueteres ex multis
CVM VENIT ET Terram Sicco Spuit (Auctorũ exẽplis Cariſius oſtendit.
Ore Viator . In antiquis aliquot codicibus . ET SICCO TERRAM SPVIT
QVOQ. MODO . Potis Gauderent Intyba Riuis . In Longobardico, uerſus ita legit . QVOQ. MODO POSITIS GAVDERENT INTIBA FIBRIS . q̃q̃ FIBRIS . ſuperadditum eadem tamen manu, & atramento nõ diſſimili. No. Marcellus in Libro de idiſcretis generibus, hoc citato uerſu . RIVIS . agnoſcit . Hic enim loquitur de ſatiuo ; nõ neſcimus uero alibi dictum . & amaris Intyba Fibris . Sed enim Priſcianus , ubi potus per ſyncopim a potatus melius dici docet. Virgilii locum hunc citat . Quoq; modo potis gauderent intuba Fibris . Velut illud . Huc ipſi potum uenient p prata Iuuenci . Quod uero Virg. & Plinius Intubum genere Neutro protulere, Lucillius, & Pomponius genere Maſculino ponere maluerunt . Sed & illud non prætetibo Codices pleroſq; ex antiquioribus legere INTVBA . per . V . & apud Plinium in uetuſtis cod. INTVBVM . paſſim haberi , & ita dubio procul ſcribendum eſt apud Latinos , quum Intubũ, & Dioſcoridis , & Galeni, & aliorum quorundam Auctorũ atteſtatione ſit Romana dictio . Litteram uero . y . nequaq̃ eſſe Romanã manifeſtũ eſt . Verum Græcos . u . breue præſertim ex dictionibus noſtris ea littera ſcribere inſtituiſſe; quare q̃ ἰντυβον apud Græcos legerant , ut puta apud Galenũ . κιχώριον τὸ ῥωμαϊστὶ λεγόμενον ἴντυβον λάχανον . Apud Dioſcoridem uero ῥωμαῖοι ἴντυβος ἄγριον . Et ita apud alios ; nihil animaduertentes eam Latinã eſſe dictionem Græce ſcribere maluerunt, q̃
NEC SERA Comantem Narciſſum . (eam Romanæ ſcriptioni reddere .
Superius dictum eſt . CREBRO . ultima breui poſitum in Longobardico exemplari , ita etiam hoc loco . SERO COMANTEM . tam in eo q̃ etiam in Mediceo codice habetur . Nam & apud Statium . SERO Memor thalami legas . & aduerte etiam apud Seruium legi debere . SERO Flores habentem . Hoc.n. ille tantum dixit, non tacitutus quidem, ſi Seta pro Sero figuratam elocutionem agnouiſſet .
HIC Rarum Tamen In Dumis Olus . In Long.cod. legere eſt . HINC . hoc eſt ex paucis illis iugeribus, quæ nec pabulo, nec ſegeti , nec uitibus etiam oportuna . In
ET CVM Triſtis Hyems ETIAM NVNC . In co- (reliquis . HIC.
dicibus nonnullis . ETIAM NVM . quæ dictio frequentiſſima apud Plinium . Ex eo , quód Græci ἔτι καὶ νῦν dicunt .
IAMQVE Miniſtrantem Platanum Potantibus VMBRAM . Veteres omnes codices . VMBRAS . habent numero multitudinis , forte ut ſpacioſius aliquid oſtendat,

oſtēdat, quod memoria proditum plures olim turmas ſub una platano condi ſolitas, de hac autem Varro. Iucunda eius umbra haud alia lætius operiente toros. Plinius. Platanus arbor nulli rei, niſi umbræ utilis.

SPATIIS DISCVLSVS Iniquis. Veteres omnes cod. EXCLVSVS. habent, quod & Columellæ parodia confirmatur, diſcludere enim aliud ſignificat.

ATQ. Aliis POST Commemoranda Relinquo. In cod. aliquot legas. POST HAEC MEMORANDA. Sed. Commemoranda, Longobardicus, & aliquot alii cod. habent. Sunt qui. POST ME MEMORANDA. legant, ut in Mediceo codice habetur, quam lectionem uidetur agnouiſſe Columella.

ET PATRIAM Solæ & Certos Nouere Penates. In codicibus aliquot legere eſt. A Patriam Solæ, & Certos nouere Penates. Non.n. A. ſemper dolẽtis interiectio, ſed admirationẽ interdũ ſignificat. ſcribi uero. A. ſine adſpiratione ex Probo alibi notatũ. In Longob. non eſt. ET. ſecũdo loco. Legitur uero. ET PATRIAM SOLAE CERTOS no. Pe Sed.n. qui dictionẽ. ET. hinc auferunt, uenuſtatem

NARCISSI Lachrymam, & Lentũ de Cortice. (etiã omnem a Verſu auferunt. Gluten. In cod. aliquot ant. & præſertim in Long. LECTVM. legitur. non Lentum. Plurimarum .n. arborum cortices gluten exſudant, ut reſinam & ſuccinum, quibus utuntur apes, in opere ſuo conſtruendo ad firmitatem. Sed, & Lentum placet. quod proprium eſt Glutinis epitheton.

REDOLENTQ. Thymo FRAGRANTIA Mella. In Longobardico. FLAGRANTIA. ſcriptum eſt quod non probatur, ex Grammaticorum diſtinctione.

CVM Properant ALII Taurinis Follibus Auras Accipiũt. In Long. totũ hoc deſidera t. ALII TAVRINIS FOLLIBVS Auras. q lectio nimis decũcata eſſet.

GEMIT Impoſitis Incudibus AETNA. In Longobardico, in Med. & aliquot aliis codicibus antiquiſſimis non. AETNA. ſed. ANTRVM. habetur.

QVOD NEC Concubitu Indulgent. In Ro. cod. & aliquot aliis. NEQ. Obſeruãdum uero eſt. CONCVBITV. caſu tertio per abiectionẽ litteræ ultimæ poſitum ut alias ſæpe. Teq; aſpectu ne ſubtrahe noſtro; quem caſum neq;. M. Tullius aſpernatus eſt, ut eo loco. Quibus ſubito impetu, ac Latrocinio patricidarum reſiſtat. Præterea Cæſar in huiuſmodi omnibus .i. litteram cenſuit abiiciendam. Dominatuq;, ac ornatu, & ita reliqua eſſe & ſcribenda, & proferenda.

VERVM Ipſæ Foliis Natos, & Suauibus Herbis. In cod. aliquot mutato numero legas. IPSAE NATOS Foliis. In Ro. uero. IPSAE E Foliis. nõ inuenuſte.

ET CEREA REGNA Refigunt. Quid ſit Refigere nulli puto non innotuiſſe, qui legerit in Virgiliano Carmine. Fixit leges precio, atq; Refixit. Quare placet quod in Romano codice, in Mediceo, & quibuſdam aliis antiquioribus exemplaribus. REFINGVNT. legitur. Eſt enim ſuperius, & Dædala Fingere Tecta. Quare fortaſſe, & Seruii Codex corrigendus. Aduertendum etiam ex loco deſumptum argumentum, quod in Longobardico exemplari ſic habet. Aluorum & Cerea Regna. quod in uulgaris, Cerea Tecta, legitur.

ERGO Ipſas quis AVGVSTVS Terminus Aeui. In Ro. cod. in Mediceo, & aliis omnibus codicibus, quotquot habere potui, uno cõſenſu. ANGVSTI TERMINVS AEVI. legitur. Res enim quæ terminatur aut Anguſta, aut lata eſt.

ET INGENS LYDIA. In Romano codice. LVDIA. ut CVMBA. MVRTA. CORVLVS. & ſimilia.

QVEMQ. SIBI Tenues Naſcentem ARCESSERE Vitas. In codicibus aliquot antiquis. ACCERSERE. habet. Terentius Scaurus utcũq; ſcribatur, ſiue ACCERSO, ſiue ARCESSO. ad eandem ſignificationem pertinere putat, ut alibi

SYDERIS In Numerum, ATQ. ALTO SVCCEDERE COELO. (dictum. In Romano. ALTO SE CONDERE COELO. pro SVCCEDERE.

SIQVANDO Sedem Auguſtam. In Longob. & in aliis aliquot cod. legere eſt

ANGVSTAM . Sed.n.Seruius . AVGVSTAM . agnoſcit,& nobilē interpretaſ.
THESAVRIS . In Romano cod.THENSAVRIS . de quo dictum in Alexi.
PRIVS HAVSTVS Sparſus aquatū Ore Foue . In Ro.cod. HAVSTV . legitur, & in Longobardico prius ita fuiſſe uidetur quia .S . littera alieno eſt atramento illita . In eodē legitur . ORA FOVE . quod agnoſciſ a Seruio . q̄q̄ Hauſtus Actō ca.
ILLIS Ita Modum SVPRA Eſt . In ant.aliquot codi (ſu uideaſ approbare. cibus . MODVM SVPER EST . legitur, Sed . Supra caſtior lectio.
AFFIXAE Venis Animaſq; in Vulnere ponunt . In peruęteri cod. legi . ADFIXA VENIS . quippe ſpicula . Syllabæ.n.locus i i ritimemeri cōmunis eſt . Vt Pectorib⁹ inhians,& ſimilia . In Oblongo tamen cod. ADNIXAE . Præterea in Ro. codice .& aliquot aliis legere eſt . IN VOLNERA . quarto caſu numero multitudinis, quod neſcio quid efficacius habet . Seruius Vulnere Ablatiuo caſu omnino legit . In hanc ſententiā Plinius . Aculeo infixo , alqui eas mon putāt aliqui non niſi ita infixo , ut inteſtini pars adhæſerit , Sed fucos poſtea eſſe , nec mellificare.
SIN Duram METVES Hyemem . In cod.aliquot . METVENS . legitur . Participii forma ,cui duo ſupponantur uerba . parceſq; futuro . Contuſoſq; animos, & res miſerabere fractas . tum ea fuerint peragenda ,quæ ſubiungit . SVFFIRE . thymo,ceraſq; recidere . Quo uero pacto hæc accipianſ a Priſciano uiderint alii . Quandoquidē (ait ille) Parceſq; futuro pro parce,& miſerabile pro miſerator indicatiuis pro imperatiuis poſitis exponi debere . Mihi quidem nō diſplicet . Metues parces,& Miſerabere,una cōtinuatione eodem modo & tēpore legi . Sane uero in codice Longobardico . MIRABERE . prius legebatur . Mox . SE . ſyllaba ſecūda ſuperaddita eſt,quod reliqui habent codices .
AVT SVFFIRE Thymo . In cod. aliquot ant. AT . non . AVT . legiſ . & . SVBFERRE . pro Suffire . omnino id corrupte . Sed.n. AT . Periti pleriq; Viri non expungunt . quæ Lectio etiam Codicis eſt Medicei .
NAM Sæpe Fauos Ignotus ADEDIT Stellio . In Ro.cod. ADHESIT . corrupte(ut mea fert opinio) legiſ . Nam de his loquitur,quæ depaſcēdo mel exhauriunt . Aduertendum uero codices omnes legere ſubſequentem uerſum per Creticum pedem primo loco . Stellio ,& lucifugis congeſta cubilia blattis .
AVT DVRVM Tineæ genus . Sunt codices admodum Veteres in quibus legatur . AVT DIRVM Tineæ Genus . Sed Durū magis placet ,ut abrodendi uim, quæ tinearum propria eſt,indicet . q̄uis . DIRVM . non reiecerim ominoſum epitheton ,& iis præcipue omnibus aptū,quæ damnū inferant . Sane quidem in Mediceo cod. DVRVM . prius ſcriptum fuit, mox parte primæ uocalis abraſa . DIRVM .
IN FORIBVS Laxos Suſpendit Aranea Caſſes . Antiqua om (factum eſt . nia exemplaria ,quæ uerſauimus,hoc numero legunt . LAXOS IN FORIBVS . Suſpendit Aranea Caſſes . Superior quidem numerus elegantior;ſed hic alter preſſion ſtilo, cuiuſmodi in Didaſcalico requiritur argumento , magis accōmodatus, & ita Nonius Marcellus legiſſe uidetur in Libro de diſcretis generibus . Vbi Araneam fœminino genere poſitam a Virgilio ait . Quam Plautus non ſemel uirili
SI VERO (Quoniam caſus apibus quoq; noſtros Vi (genere appellarit . ta tulit) Triſti Languebunt Corpora morbo . In Oblongo codice . SIN . legitur , quod ſi admittas, ſuperius . SI DVRAM . legendum erit . Nam quum ex duobus cauſſis melli calamitas inferatur , uel quia furto pereat, uel quia Apes morbo langueſcant prioris detrimenti remediū . Suffire Thimo dixit . Ita enim fugari noxia Animalia . Poſt hæc ad reparandas exhauſtas opes ſufficere ipſarum Apum ſolicitudinem, & habundantem Mellificationem . Quod uero pertinet ad earum morbos ,noſtrum eſſe negotium , ut conualeſcant ;unde ſequitur . Hic iam Galbaneos ſuadebo incendere odores . Quare, ut hæc omnia connectantur, legere . SIN . Secundo loco non diſpliceat . Nam Periodus

illa quæ incipit a Siquando ſedem', ibi claudi uidetur, animaſq; in Volnera ponunt. Præterea Parentheſis quædam longior, & in decem Verſuum numerum producta, non temere uidetur obſeruanda. Quippe ab eo uerſu. Continuo eſt ægris alius color, uſq; ad. Aeſtuat ut clauſis rapidus fornacibus ignis. ea cõprehenditur, eſtq; ordo. Sin uero triſti languebunt corpora morbo, Quod non iam dubiis poteris cognoſcere ſignis. Vt tam prætereain parentheſim alteram (Quoniam caſus apibus quoq; noſtros uita tulit) eo uſq; procurres. Hic iam Galbaneos ſuadebo incendere odores. Quantum uero pertinet ad ſententiæ uarietatem in hac periodo adnotatur. CASVS APIBVS quoq; NOSTROS. In aliquot antiquis codicibus. NOSTRIS. quod ad ablandiendum dictum eſſet, ac nimirum humilitet. Caſtior autem lectio, & erectioris ſententiæ eſt legere ut uulgata habent exemplaria. CASVS NOSTROS. Quæ enim humano generi accidunt, mortaliumq; mores, & effectus ſtatim enumerat.

IGNAVAEQ. Fame. legit, &. IGNAVA. quæ. ſ. aut Ignauis accidat, aut ignauos reddat.

AVT Illæ Pedibus. In cod. aliquot antiquis. ATQ. ILLAE.

FRIGIDVS VT QVONDAM SYLVIS Immurmurat Auſter. In Longobardico. SILVAS. quippe murmurat in Siluas.

VT MARE SOLICITVM. In Mediceo codice. AVT MARE. legitur. Sed quia ſequitur tertium mẽbrum per. VT. Quippe. AESTVAT VT CLAVSIS Rapidus Fornacibus Ignis. Magis probat. VT MARE. particula ea ter repetita.

HIC IAM GALBANEOS. In Antiquis aliquot codicibus. CALBANEOS. per. C. propter cognationem ſcilicet, ut Cortynia, & Cortynia.

NAMQVE VNO INGENTEM Tollit DE CESPITE Siluam. Vt Veteres prætereain Codices, in quibus. DE VERTICE. ſcriptum eſt. Id minime diſſimulandum, quod in pleriſq; manu ſcriptis Exemplaribus. IMO Ingentem Tollit de CESPITE. ſcriptum inuenimus.

ET CVRVA Legunt PROPE Flumina Mellæ. In Romano codice. PER FLVMINA. legitur. Eſt uero Mella Fluuius in Gallia Ciſalpina Brixiæ opulentiſſimo municipio uicinus emiſſus ex monte Breuno. Quod uero Seruius de Lemano Fluuio, vnde Alemani Populi dicti ſint, ſibi comminiſcitur, Lacum non Fluuium eſſe ſcimus, quem magna ex parte Heluetii, Sequaniq; circundant. Populiq; Ad Lemanũ, Vulgo mox Allemani uocari cœpti, a quibus id nominis in totam inde Germaniam propagatum eſt, ut apud eoſdem Itali a uiciniore Regione Longobardi omnes nuncupantur,

PABVLAQ. IN Foribus Plenis APPONE Caniſtris. In Romano Codice, & aliquot aliis. EXPONE. legitur. Quod ideo probauerim, quia dixit in foribus. Nihiloſecius & ADPONE. idem ſignificabit.

SED SI QVEM Proles Subito Defecerit Omnis. In Mediceo, & aliquot ant. cod. legere eſt. SED SIQVIDEM PROLES Subito defecerit omnis.

ET VIRIDEM Aegyptum Nigra Fœcundat Harena. Verſus hic in Ro. codice locum habet poſt uerſum. VSQVE COLARATIS. hoc ſcilicet ordine.

QVAQ. Pharetratæ Vicinia Perſidis Vrguet
Et diuerſa ruens Septem diſcurrit in Ora.
Vſq; coloratis Amnis deuexus ab Indis
Et uiridem Aegyptum nigra fœcundat harena.

PARIETIBVSQ. Premunt Arctis. Quantum ad Verſum pertinet, quærunt multi quæ ſit huius metrici numeri ratio. PARIETIBVS. Sed ut aliorum opiniones prætereain, ſatis nunc fuerit eam poſuiſſe, quam FL. Soſipater Cariſius comminiſcitur. Fieri quippe ſyllabam poſitione longam etiam ſi poſt breuem Vocalem ſubiuncta ſit conſonanti Vocalis, & correptam uocalem habeat conſequentem, ut PARIETIBVS textum Cœcis iter.

THYMVM Caſiaſq; VIRENTES. Ant. oĩa exẽplaria quotquot legi. RECENTIS,

habent pro . VIRENTES . puto uero . Recentis , Paraphtaſin fuiſſe.

ANTE Nouis Rubeant q̃ Prata Coloribus , Ante Garrula q̃ . In antiquo cod. legere eſt . COLORIBVS . ET ANTE . facta ex . V . & . S . colliſione more Veterum, quod apud Virgilium , & inſequentem ætatẽ inuentu rariſſimum . Eloquutio hæc prætera abſq; ulla copula elegantior eſt , nec dignitatis expers .

MOX Et Stridentia PENNIS Miſcentur , Tenuemq; Magis Magis Aera Carpunt . In antiquis aliquot cod . PINNIS . uti ſæpe dictũ reclamante Capro . ET TENVEMQ . MAGIS , AC MAGIS . Peonico primo tertia ſede poſito . EMQ . MAGIS uel Secundo, quarta; Quod in hac eloquutionis figura copula ſemper interponi conſuerit . Neq; mirandum alios pedes præter Dactylũ , & Spondeum ingredi Verſum Heroicum . Miſſum.n. facio Proceleumaticum , qui ratione temporum cũ Dactylo, & Spondeo conſentit . Sed de his loquor qui tẽporibus quinq; conſtant, quos Terẽtianus adnotauit , ſed .n. hæc locis quæq; ſuis recitabunt . Illud quod maioris eſt momenti referam ſcriptum eſſe in ant.cod. AERA CAPTANT pro CARPVNT . uti frigus captabis Opacum . & captauit narib⁹ Auras . Quanq̃ & . AVRAS VITALIS CARPIS . alibi legatur.

ERVPERE Aut Vt Nemo . In cod. aliquot ãtiquis . ERIPVERE . legit impfecto ſenſu . In aliquot aliis . ERVPERE VELVT . Hoc ſuauius, illud uero primũ numeroſius.

QVIS Deus Hanc Muſæ , Quis Nobis EXTVDIT Artẽ . In codice Long. & in Mediceo . EXTVLIT . legit . Sed.n. EXTVDIT . agnoſcit Seruius . Sunt etiã Veteres cod. in quibus . QVIS . nõ geminat, ſed . QVI Nobis .

TRISTIS AD EXTREMI Sacrum Caput Aſtitit Amnis . In codicibus aliquot ant. legere eſt . AD EXTREMVM . quippe caput . Solent.n. Flumina pluribus eſſe capitibus prædita, quod uero extremum eſt, nomen plerũq; ſolet indere, q̃uis idẽ ſignificat ad caput amnis Extremi, quod pluribus eſt in exẽplaribus .

PRAECLARA Stirpe Deorum . In Romano codice . A STIRPE . legitur , in quodam aliquo . A . cum circunflexo accentu cernitur .

QVEM MIHI Vix Frugum & Pecudum Cuſtodia Solers omnia tentanti Extuderat . Quattuor dictiones in hoc membro aliter q̃ Vulgata habeant exemplaria legũtur . In codicibus antiquis primũ eſt . PECORVM . pro Pecudum . ut armenta etiam complectatur . alterum . SOLLERS . duplici . LL . ut pleriſq; aliis locis . Tertiũ . TEMPTANTI . inſerto . P . ex cuiuſdam ætatis conſuetudine . Quartum EXSTVDERAT . S . poſt . X . appoſita , quum uerbum ab . S . non incipiat . Id quod Scaurus, & Velius reprehendant . Sed , ut alia quæ per abuſum inualuere miſſa faciamus , non eſt id prætereundum , quod Sollers duplici . ll . recte ſcribi ex eo coniicimus, quod Sollum Oſcum nomen ; a quo &, Arte, deductum nomen fatent omnes; duplicato . ll . ſcribi Verrius Flaccus oſtendit, ubi de imolatione quæ Solitaurilia dicebantur , diſputat , cur nomen id tantum ex iis quæ a Sollo ueniunt unico . L . ſcriptum inueniretur , Sedenim eius uerba ex antiquo Pomp. Feſti codice ſubiunxiſſe minime uideatur importunum . Quod ſi a Sollo & Tauris , earum Beſtiarum ductum eſt nomen , antiquæ conſuetudinis per unum . L . enunciari non eſt mirum . Quia nulla tunc geminabatur littera in ſcribendo . Quam conſuetudinem Ennius mutauiſſe fert , ut pote Græcus Græco more uſus; quod illi æque ſcribentes, ac legentes duplicabant Mutas, & Semiuocales.

AT MATER SONITVM Thalamo Sub Fluminis; Alii SENSIT . In codicibus aliquot antiquis . SENTIT . eſt, præſenti tempore, quod non ita placet .

CARPEBANT HYALE SATVRO Fucata Colore . SATYRO . eſt p . Y . in media ſyllaba ſcriptione Græca . Nam quum non inficietur Seruius Saturum colorem ab oppido Satureo . iuxta Terentũ, nuncupari Græci Oppidum id σατύριον dicunt ἔστι δὲ χώρα πλησίον Τάραντος , apud Stephanum . Inde Virgilius Saturũ . y . in . u . Latino more uerſo . quod Græci σατύριον καὶ σατυρινον . denominauere .

LIGEAQ. In Longobardico, & in Mediceo LEGEA legitur λίγεια tamen per ἰῶτα prima ſyllaba ſcribitur apud Græcos.

NESEE SPIOQVE Thaliaq; Cymodoceq;. In codicibus aliquot totus Verſus deſideratur, qui tamen non ſine carminis iniuria demi poteſt.

CYDIPPE ET Flaua Lycorias. In Longobardico. CYDIPPEQ. ET FLAVA LYCOR. quæ Phraſis eſt Virgiliana, & figura Græcanica, ut illud apud Heſiodũ νεικεῖν τοι καὶ ἀεικέα. & illud. πουλυνόμε τε καὶ αὐτονόμη.

ATQ. EPHYRE Atq; Opis, Atq; Aſia, & Deiopea. Qui uerſum corrigere uoluere ita ſcripſerunt. ATQ. ASIA DEIOPEIA. ſublato. ET. At non aduerterunt ex antiquis codicibus legi debere. ATQ. EPHYRE ATQ. OPIS ET ASIA DEIOPEA. In Ephyre enim nulla Synalepha. ſed ſpondeus eſt. RE AT. inde Dactylus. Q. OPIS ET. inde alii duo dactyli cũ pede biſſyllabo finali ASIA DE

INTER QVAS Curã Clymene Narrabat Inanem. In antiquo ... exemplari CVRAS INANIS. numero multitudinis.

VVLCANI Martiſq; Dolos. In ant. cod. VOLCANI. pro ut eius exigit etymo.

AQVE CHAO Denſos Diuum Numerabat Amores. In Vetuſtis ... aliquot exemplaribus. ATQVE. legere eſt. Quod etiam habet in exemplis Aru ſiani ſed enim mihi non ſatiſfacit. Cæterũ. EQVE CHAO. legendũ eſſe collig. ex Seruio ubi in Bucolicis uerſum hunc citat in eiuſdem eloquutionis argumentum quæ eſt Ecloga Septima E.QVE CAVA reſonant examina quercu. Ait enim EQVE SACRA. & de ſacra, ut. EQue Chao denſos Diuum enumerabat amores. Id eſt a Chao: ultimum hoc multi poſtea in contextum recepere. Illud etiam obſeruatione dignum quod ENVMERABAT. non inuenuſte legitur a Seruio, qui numerus in hoc genere carminis multũ decoris & uetuſtatis habet. Placet tamen AQVE CHAO. ut pleraq; habent exemplaria.

PROSPICIENS Summa PLACIDVM Caput Extulit Vnda. Mirifice placet qđ in pleriſq; codicibus antiquioribus. FLAVVM CAPVT legitur. Epitheton quidem cultui muliebri cõgruum. Nam Placidum hic otioſum uideretur. Quod alibi Neptuno ſignate eſt attributum proceloſa diſpulſa tẽpeſtate tranquillitatem

HVIC PERCVLSA Noua Mente Formidine Mater. In Mediceo (inducturo) & nonnullis aliis codicibus peruetuſtis. PERCVSSA. legit. de quo alibi.

ET CAPVT Vnde Altus Primum Se ERVMPIT Enipeus. In Romano codice legere eſt. PRIMVM SE RVMPIT. In Oblongo illo, quẽ Pomponius Lætus delitias ſuas eſt appellare ſolit. PRIMVM ERVMPIT. ſine ulla prorſus colliſione. & ita erat prius in codice Mediceo, in aliquot aliis. ENIPHEVS. eſt per φ. Sunt enim qui. ENIPHEA. Fluuii nomen ab Enipeo Troiano Viro cuius Homerus mentionem fecerit, hac ſcriptura diſtinguant.

SAXOSVMQ. Sonans Hypanis Myſuſq; Caicus. In Romano codice. SAXOSVS. legit. quod improbat Seruius, ne duo ſint Epitheta, quod apud Latinos uitioſum eſt. Erat tamen in illo Oblongo perueteri atq; etiam in Mediceo SAXOSVS. aliena inde manu SAXOSVM. eſt repoſitũ. Sed quod Seruius ait de duobus Epithetis uidetur. SONANS. loco uerbi potius q̃ pro Epitheto poſitũ. Neq; huius elocutionis exempla deſunt. Quod uero. MISVS. per ἰῶτα ſcribitur in codic. nonnullis. Antiqui aliquot per. y. ſcribũt. μυσία ... apud Stephanum repeſitur. Quod autem ad denominatiuum pertinet; & Myſi, & Myſii Populi dicuntur. Et Aeolum Lingua Myſadi. Illud addam in Longobardico pro. HYPANIS. HYPANVS. per. V. legi ultima ſyllaba, ita etiã

IN MARE PVRPVREVM Violentior Influit Amnis. In Mediceo, In Romano & in codicibus peruetertibus EFFLVIT. legitur quod ueriti ſunt IN geminatum Vitioſum eſſe, quum tamen huiuſmodi Exempla pleraq; etiam apud Oratores inueniantur, quæ longum eſſet enumerare.

ORANDO FLECTES . In Mediceo Codice . ORANDO VINCES . legere eſt . Alterum ex his Paraphraſis omnino fuit .

DOLI DEMVM Circum Hæc Frangentur Inanes . In Mediceo dictionũ ordo ita habet . DOLI CIRCVM HAEC DEMVM , meliori numero .

TVM VARIAE ILLVDENT Species . Hoc loco plurimum uariatur , Nam in Romano codice . LVDENT . In Oblongo peruetéri . ELVDVNT . præſenti tẽpore . In Longobardico, in Mediceo, & pleriſq; aliis . ELVDENT . futuro. Neq; uero reticenda ſunt hoc loco , quæ de Proteo Auguſtinus contra Academicos diſputat in hunc modum . Proteus enim ille, ut Vos adoleſcentes non penitus Poetas a Philoſophia contemnendos uideatis, in imaginem ueritatis inducitur. Veritatis inq̃ Proteus in Carminibus oſtentat, ſuſtinetq; perſonam; quam obtinere nemo poteſt , ſi falſis Imaginibus deceptus , comprehenſionis nodos, uel laxauerit, uel dimiſerit . Sunt enim iſtæ Imagines , quæ conſuetudine rerum corporalium, per iſtos, quibus ad neceſſaria huius uitæ utimur, ſenſus etiam quum ueritas tenetur, & quaſi habetur in manibus , decipere, atq; illudere moliuntur, hic uides .D. Auguſtinum Paraphraſi hac . ILLVDENT . agnouiſſe . quod ſi . LVDENT . legas non nihil ſententia remittet .

HAEC AIT ET Liquidum Ambroſiæ DIFFVDIT Odorem . Quo totum nati corpus perduxit . Vtrumq; uerbum in Romano codice diuerſum eſt . Vbi legit DEPROMIT ODOREM . & corpus PERFVDIT . In aliquibus etiam AMBROSIA . Ablatiuo caſu , integrum autem Lectoribus ſit , quã maluerint lectionẽ admittere, quum neq; hæc, neq; illa mihi reprehenſione digna uideatur .

SPIRAVIT Crinibus AVRA . In Ro. cod. AVRAS . eſt , quod non placet .

AVERSVM A LVMINE NYMPHA Collocat . Romanus Codex , & pleriq; peruéteres . AVERSVM LVMINE . abſq; . A . præpoſitione ſeparatiua legũt . In aliquot . AVERSVM A LIMINE . habetur .

IPSA Procul nebulis Obſcura RECESSIT . Vetera omnia exemplaria, quotquot habui . RESISTIT . legunt . Hoc eſt retro uel in Receſſu ſiſtit .

IAM RAPIDVS Torrens Sitientis Sirius Indos . SIRIVS . forſitan negotiũ faceſſat , quia . SERIVS . in codicibus aliquot antiquioribus legitur . Sed enim id ea de cauſſa factum , quod quum σείριος . Græce per . ει . diphthongum prima ſyllaba ſcribatur ; ex Latinis alii primam , ex diphthongo alii ſecundam uocalẽ acceperint ; ſyllaba tamen nihil iminuta . Quia uero ſunt , qui Sirium hoc loco Importune inſertum a Poeta ſuſpicentur , his reſponſum facio Virgilium ad antiquorum eruditionem reſpexiſſe, ſiquidem Sol & σεὶρ & σειρὸς , & σείριος . apud Veteres appellabatur quin etiã Ibycus Poeta Lyricus Aſtra omnia Siria uocat .

DISPERGIT Amarum . In Med. & aliquot aliis . DISPERSIT . præterito legit

STERNVNT SE SOMNO DIVERSO In Litore Phocæ . In Romano Codice , & aliquot aliis de meliore nota . DIVERSAE . quod & uenuſtius , & doctorum ſermoni accommodatius uidetur .

AVDITIQ . Lupos Acuunt Balatibus Agni . Hoc etiam placet, quod in Ro. & in Mediceo codice legitur . AVDITIS . quippe Balatibus .

CONSEDIT Scopulo Medius . In Ro. cod. legere eſt . CONSIDIT . mutatione ſolita eius manus . Sed quid illud quod in Longobardico . RECENSIIT . pro Recenſuit, utcũq; ſcribere uoluerint , uerſu dactylico reperit, Ariſteo.n. ſtatim irruẽte iam munus ipſe ſenex ſuum peregerat . ſeq; tradiderat quieti . Sed enim . RECENSET . in probatioribus habetur exemplaribus .

VERVM Vbi Nulla Fugam Reperit FALLACIA . In aliquot ant. cod. PELLACIA . ſcriptum eſt . In Med. utrunq; &c . PELLATIA . & FALLACIA . no.

ATQ . Hominis Tandẽ Ore Locutus . Nimirum . EST . Quod in cod. [illegible] tatũ eſt aliquot antiquis poſt . Tandẽ , habetur, importune inculcatum eſt , quã hui⁹ ſuppo.

ſiti,quod eſt. LOCVTVS. uerbum. INQVIT. tertio ſit uerſu collocatũ.

SCIS PROTEV SCIS IPSE. Sunt antiqui codices manu ſcripti, in quibus legitur. PROTEVS. Vocatiuo caſu. Atticorum idiomate. ὦ πρότευ. Sed. PROTEV. κοινῶς. receptum eſt Latinis.

DEVM Præcepta Secuti Venimus HVC LAPSIS QVAESITVM ORACVLA Rebus. In Romano & aliquot aliis codicibus antiquioribus;non. HVC. ſed HINC. legitur; membraq; ita diſpoſita ſunt, ut Deum præcepta ſecuti uenimus. continenter legatur, mox hypodiaſtole ſignata. HINC Lapſis Quæſitum Oracula Rebus, ſubiungatur; quamuis in Oblongo. LASSIS. legatur. & in aliquot aliis. LABSIS. per characteriſticon præſentis. Erat etiam in Mediceo prius. HINC. ſcriptũ,aliena inde manu factũ. HVC. altera lectione abraſa.

TANTVM EFFATVR Ad Hæc Vates. Quod in Longobardico legitur. TANTVS AD HOC FATVS Vates. In memoriam mihi adduxit Terentium Scaurum ſuper hoc ſolicitum fuiſſe,quo pacto. EFFATVS. ſcribendum eſſet,ubi ſemiuocales ait geminare, ideoq; Effatus,non,Exfatus,uel Ecfatus dicẽdum. Sane crediderim aliquid huiuſmodi fuiſſe prius in eo codice, unde Longobardicus exſcribebatur, datamq; inde anſam reliqua ſubuertendi.

AT CHORVS Aequalis Dryadum Clamore SVPREMOS Implerunt Montes. In Romano codice,& aliquot aliis. SVPREMO. legit̃,ut clamoris magnitudo declaretur. Sed enim. SVPREMOS. quippe montes, Seruius agnoſcit. ut illud. Pro Supreme Iupiter.

ALTAQVE PANGAEA Et Rhœſi Mauortia tellus. In codicibus aliquot antiquis. PANCHAI. legitur,ut ſit alta tellus PANCHAI. & Mauortia tellus Rhœſi. Sed enim πάγγαιον, eſt montis nomen. caſta igitur lectio. PANGAEA. Panchaia enim pertinet ad Arabiam,de qua libro ſecundo Georgicon, Totaq; Thuriferis Panchaia pinguis harenis.

ATQ. GETAE, ATQVE HEBRVS, ATQ. ACTIAS ORITHYA. Hic quoq; uerſus in codicibus omnibus antiquis quos uerſare potuimus,eodem modo habet,quo ſuperior ille. ATQ. Ephyre, atq; Opis, & Aſia Deiopea. ita enim legitur. ATQ. GETAE, ATQ. HEBRVS, ET ACTIAS ORITHYIA. nulla in trithemimeri colliſione facta;cuius pedes ita diſcludi debẽt. ATQVE GETAE AT Q HEBRVS ET. ACTIAS: ORI. THYIA. ſi cui tamen ATQ. illud ter repetitum magis placeat,quod ita uerſus ſcriptus ſit in Val. Probi codicibus,maliq; in penthimemeri potius breuem pro longa poſitam, ut locus ille communis eſt, non laboro. Orithyiam uero quadriſyllabam eſſe dictionem, ea dimenſione qua pœonicum quartum a maiori circumſcribimus duabus mediis ſyllabis per diphthongum notaus. Indicant Homeri uerſus. μαῖρα καὶ ὠρείθυια. & alibi. ἐϋπλόκαμός τ᾽ ἀμάθεια καὶ ὠρείθυια.

TE VENIENTE DIE, TE DECEDENTE Canebat. In Mediceo, & aliquot aliis antiquis. DISCEDENTE. habetur. Sed enim. Decedente. receptũ eſt.

TENARIAS ETIAM FAVCES. In antiquis aliquot, modo. FALCES, modo VALLES. inueni,quæ cõſulto p̃tereo,quũ oĩno,Fauces,ſcribendũ uideat̃.

AT CANTV COMMOTAE Herebi De Sedibus Imis Vmbræ. In codicibus nõ nullis antiquioribus. CANTVM. legas, nempe quod. AT. coniunctionem, uel eo modo per. T. ſcriptam præpoſitionem eſſe crediderint. Sed enim. CANTV. lectio caſtior habet̃. In Mediceo. ET. copulatiua erat prius, inde. AT. factũ.

QVAM Multa IN SILVIS Auium Se MILLIA Condunt. In antiquis omnibus exemplaribus, quæ uerſauimus. IN FOLIIS. non in Siluis legitur. & MILIA. unico. L. tã hic,q̃ in Veterum monumentis ſæpe legitur. Sunt qui ſubſtantiuum. MILLE. & adiectiuũ ſcriptione diſtinguãt. Præterea In Romano codice tres uerſus ſuperhabundant, ex Aeneidos Sexto huc

importune tranſlati, quodq; magis indigneris; corruptiſſime ſcripſi.

TARDAQ. PALVS INAMABILIS Vnda. Sunt codices, in quibus. INNABILIS. legatur. Sed enim probatiores omnes. INAMABILIS. legunt. Et Aulus Gellius eandem hanc lectionem agnoſcit; dum dicit Virgilium, Stygiam paludem inamabilem dixiſſe κατὰ στέρησιν amoris. Sicut Illaudatū, κατὰ τὴν ἐπαίνου στέρησιν. Sed enim de hoc dictum loco ſuo.

ALLIGAT ET NOVIES. In codicibus aliquot manu ſcriptis. ATLIGAT: In aliis. ADLIGAT. obſerues; quam antiquam non eſſe ſcriptionem, ex eo poſſumus coniectare (Neq; enim hic antiquitatem intelligo uel Ennii, uel Pacuuii temporibus; Sed quæ circa Octauii Augusti tempora uigebat) quod Terentius Scaurus Antiquos, Pelligo, non Perlego. Colligo, non Conligo. Alligo, non Adligo, dixiſſe aſſerit; huiuſq; pronuntiationis exempla ſibi ex Virgilio deſumit. Quare. ALLIGAT. geminato. LL. ſcribere deberemus.

CAERVLEOSQ. IMPLEXAE Crinibus angues. In codice Longobardico; & aliquot aliis. AMPLEXAE. legitur. In Oblongo, & altero admodū carioſo. IMPLEXAE. In Romano. INNEXAE. quem prætuleris, non laboro.

TENVITQ. INHIANS Tria Cerberus Ora. In antiquioribus aliquot codicibus legi. TENVIT INIANS. nulla interpoſita particula copulatiua. Nam & locus ſemiquinariæ communis eſt, ſiquis ſyllabæ timeat, & ſententiæ cōcinnitas ipſum quodámodo hiatum repreſentat; cui ſi. QVE. illud inſerueris, fauces propemodum uideberis obſtruxiſſe. Non prætaribo etiam. TENVITQVE MINANS. alicubi legi, ſed id inemendate.

ATQ. IXIONEI Vento Rota Conſtitit Orbis. In codicibus aliquot. CANTV ROTA. legitur. Sed agnoſcit. VENTO. Seruius.

CVM SVBITA Incautum Dementia cœpit amantem. In Romano codice. & in aliquot aliis. SVBITO. legitur; quod quidem aduerbiū eo loco non diſplicet.

TERQ. FRAGOR STAGNIS Auditus Auernis. In Romano codice legitur. TERQ. FRAGOR STAGNI EST AVDITVS AVERNI. Cæterum in eo litteræ omnino aliquot ſuperfluæ. In Mediceo. AVERNIS. erat, nunc S. ultima littera abraſa eſt. ut cum Seruio ſentiret lectio.

QVID FACERET Quo Se Rapta Bis Coniuge Ferret. Nonnulli ueteres codices legunt. QVO SE BIS RAPTA CONIVGE. ut euitarent uocem in continuatione ſermonis, quæ communis eſt; cum. RAPTABIS, a Rapto raptas. ſed monoſyllabū. BIS, pleriſyllabicis illis dictionibus iteriectū, modula-

QVO FLETV MANES, Qui numina Voce Moueret. (tius uidetur adſonare. In Romano codice legere eſt. QVOS FLETV MANIS QVAE Numina uoce Moueret. Nam illi amplius adeundi non erant, a quibus duriſſimæ conditionis leges acceperat. Quanq̃ nō diſpliceat. QVO FLETV. & QVA VOCE.

SEPTEM Illum Totos Perhibent Ex Ordine Menſes. Rupe Sub Aeria Deſerti Ad Strimonis Vndam FLEVISSE. In Ro. codice legere eſt. FLESSE SIBI. quippe ſolitarium deſerti ad Strimonis undam. non amplius ad Manis, Deoſue Inferos exorādos, nō ad contrahendas feras, & ſuperuolātes aues, non ad agreſtiū Hominum fera corda mitiganda, moreſq; componendos, expoliendoſq;. Sed ſibi, ſed ad calamitatis ſuæ lamentationem, ſed ad inferorum duriciem incuſandam. Fleſſe ſibi, ut tanti doloris lenimentum aliquot inueniret Muſarum beneficio, quibus ortas ait Heſiodus. λησμοσύνην τε κακῶν ἄμπαυμά τε μερμηράων.

ET GELIDIS Hæc Euoluiſſe Sub ANTRIS. In Romano codice, & aliquot aliis. SVB ASTRIS. legitur. Aſtra nimirum Gelida appellat Septentrionalia; ſequitur enim. Solus hyperboreas glacies Tanaimq; niualem. Arũaq; Ripheis nunq̃ uiduata pruinis Luſtrabat; Quæ omnia loca in Septentriones deflexa ſunt.

QVALIS POPVLEA Mœrens PHILOMELA Sub Vmbra. Philomelam

Seruius pro aue qualibet poſitã ait. Sed cur nõ proprie de Luſcinia intelligamus; cui a lugubri cantu nomen inditum; eademq; flet noctem; niſi ea de cauſſa dictũ a Seruio quiſquam opinetur; quia nonnulli uolunt ex duabus ſororibus Procnem in Luſciniam, Philomelam in Hirundinem eſſe conuerſam, ut eo loco habetur. Et manibus Procne pectus ſignata cruentis, quod etiam tradit Varro.

NVLLA VENVS NVLLIQ. Animum Flexere Hymenei. In Ro. codice, in Med. & aliquot aliis ant. legere eſt. NVLLA VENVS NON VLLI Animum.

SPRETAE CICONVM Quo Munere MATRES. Aliquot antiqui codices. SPRETO. legunt, ut ſit, ſpretis ab Orpheo nuptiis. Seruius mauult. SPRETAE

NOCTVRNAQ. ORGIA BACCHI. In codicibus aliquot (MATRES. antiquis. NOCTVRNIQ. legitur, per hypallagen; quamuis nonnulli ex peritioribus. NOCTVRNA. receperint; qua lectione nulla fiet colliſio in. NOCTVRNAQVE ORGIA. Sane uero in Mediceo. NOCTVRNI. ſcriptũ eſt.

QVATTVOR EXIMIOS PRAESTANTI Corpore Tauros. In Ro. codice legitur. EXIMIO PRAESTANTIS Corpore. quod tantundem eſt.

DELIGE ET INTACTA Totidem Ceruice Iuuencos. In Lõgobardico. DILIGE. legitur, quod etiam ſuperius habuimus eodem ſignificato. Sed & INTACTAS. quippe Iuuencas, per ſylleпſim legit in Ro. codice ſermone magis Poetico. Quanq̃ & illud uenuſte dictũ. Intacta Ceruice, quod agnoſcit Seruius.

INFERIAS ORPHEI Lethea papauera Mittes. In Romano tamẽ cod. ORPHEO. latino declinatu ſcriptum eſt. quod per ſynizeſin, accipietur, ut Alucaria. & Ferreiq; Eumenidum thalami. In aliis tamen. ORPHEI. per diphthongũ eſt. ut græce. ὀρφεῖ. cuiuſmodi illud etiam apud Catullũ. Qualis adeſt Thetidi, qualis concordia Pelei. Subſequitur inde uerſus.

Placatam Euridicen uitula uenerabere cæſa. Poſt hunc;

Et Nigram Mactabis Ouem, lucumq; Reuiſes.

Hoc ordine habentur in codice Longobardico, & ita diſponendos eſſe nemo non uidet, quum præſertim hæc rite perfecta, quo præceptum fuerat ordine, cognoſci poſſit ex eo uerſu, qui totam periodum complectitur.

Inferias Orphei mittit, lucumq; reuiſit.

Quattuor eximios præſtanti corpore Tauros.

Delige & intacta totidem ceruice Iuuencos.

Eodem modo quo ſuperius. EXIMIO PRAESTANTIS. & INTACTAS; & ita Inferias Orpheo. in Romano codice.

ILLO VIRGILIVM. Me Tempore Dulcis Alebat Parthenope. Non alienũ fuerit a ſuſcepti operis negotio, ſi quo modo Virgilii nomen ſit ſcribendum, ipſe quoq; cum tot aliis, qui argumentum huiuſmodi amplexi ſunt, quæſiero. I. ſiquidem, an. E. potius ſit huius nominis uocalis prima, litteratiſſimis illis, qui ſuperiori ætate claruere Viris, haud parum negotii faceſſit. Atq; illud in primis non iterim inficias. in Romano codice paſſim. VERGILIVM. & VERGILI. per. E. uocalem ſecundam ſcribi. Sed enim id ea ego de cauſſa factum crediderim, quod mutatio litteræ. I. in. E. atq; itidem. E. in. I. ſit toto eo codice frequentiſſima. ut. Sublimes in æthere Niſus. pro Sublimis. Quiq; nouas alites, pro alitis. aut Phyllides ignes, pro Phyllidis. Tum REgidas motare cacumina quercus, pro Rigidas. Fuerunt enim ſæcula, quæ. I. litteram odio quodammodo proſequi uiſa ſunt. Contra, quæ libentius. E. per. I. litteram proferre mallent. Hinc MIRCIRIVS ab Antiquis dictus, Varrone teſte, qui nunc Mercurius. & ex eadem originatione Commircia illi per. I. ſecunda ſyllaba, quod nos commercia per. E. libentius enuntiare uolumus. Quid quod. ELIGANTER. ſecunda ſyllaba per. I. ſcribendum præcipit Caper, quod ab Eligo deſcẽdat. Nemo unus tamen dictionem ita proferre nunc auderet. Pari modo idem Auctor. EXINTERA

VIT . quod ex interioribus uerbum emanarit,& ſcribendum, & pronuntiadum monet. quum nos tamen τὰ ἔνδρα dictionem Græcam agnoſcamus , unde uerbum id conformauerimus . Et , ne tedium afferat ſingulorum nomenclatura , ſexcenta huiuſmodi præteribimus; ut minus me moueat quod in Pandectis quoq; illis, quæ nunc Florentiæ publice aſſeruantur, libro ipſo Iuſtiniani Principis, ut creditur archetypo, non aliter q̃ per . E . nomen id notetur . ſint Commentaria Tiberii Donati grandioribus notata characteribus. Sint codices alii , atq; alii huius, uel illius Auctoris , in quibus . VERGILIVS . per . E . ſcriptum inueniatur, ætatis quippe id conſuetudine, non ratione factum contenderim , tot aliis nominibus, quod ad has litteras pertinet, pro temporum uarietate uariantibus . Quod ſi aliqua repetiantur monumenta, in quibus VErgilii nomen per . E . notatum ſit; certe longe plura ſunt, in quibus . VIRgilius . per . I . legatur . Et ne de Marone dictum dubitemus, uiſebatur in Foro Traiani proximis his annis monumentum id, quod HONN . IMPP . in Claudiani Poetæ luculentiſſimi memoriam erexerant , in quo præter latinam inſcriptionem, quæ facti conſilium, & Claudiani meritũ indicaret, græce inſuper κατ' ἐπιτομὴν inciſũ diſtichon legebaẽ huiuſmodi.

ΕΙΝ ΕΝΙ ΒΙΡΓΙΛΙΟΙΟ ΝΟΟΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑΝ ΟΜΗΡΟΥ

ΚΛΑΥΔΙΑΝΟΝ ΡΩΜΗ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΕΘΕΣΑΝ .

Ex quo manifeſtum eſt VIRGilii Maronis nomen in monumentis publicis per. I. notatum fuiſſe . An uero memorem Græcos codices in, quibus Virgilii nomen habeatur . Sane apud Stephanum in dictione Μάντυα nomen hoc per ἰῶτα legitur non per . E . φιλόν· ἐξ αὐτῆς ἦν βιργίλιος ὁ ποιητής . Sed hæc perquirere non eſt conſilium . Nam obiicient in Suidæ collectaneis VERgilii Maronis nomen per . E . legi in dictione ἀῤῥιανὸς . qui Virgilii Georgicon metaphraſin fecit. Sed id magis abſurdum, quod in eodem loco VERGILLIVS . LL . geminato legitur . βεργίλλιος . uti etiam in antiquis aliquot monumentis non negarim inueniri . quanquam id ea ratione factum eſt (de uocali tantum loquor) quod VIRgilium a Virga pleriq; dictum agnoſcebant , id ſcilicet a matris ſomnio deſumptum . Virgam uero recentiora illa tempora per . E . ut nunc quoq; uulgo dicitur . VERGAM . primo dicere, inde . VERGILIVM . eadem ſtribiligine ſcribere cœperunt . Sed enim, ſi ab etymo nominis huius rationem petamus , Virgilio nomen a Virginali facie , uel modeſtia inditum , Interpretes affirmant, eumq; PARTHENIATA uocatum , tam Veterum ſcripta q̃ inſcriptiones librorum eius oſtendunt , in quibus tot codicibus uetuſtis notatum inſpicitur .

P . PARTHENIATIS VIRGILII MARONIS .

Accedit huc epigramma græcum , quo Dido quæri uidetur, alienum quid Virgilium a ſui nominis ſignificatione feciſſe, quum pudiciſſimæ fœminæ tam fœdas impudicitiæ notas inuſſit . ad id enim adludit finis ille .

Πιερίδες τί μοι ἁγνὸν ἐφωπλίσσασθε Μάρωνα .
τοῖα καθ' ἡμετέρης ψεύσατο σωφροσύνης .

Quare ſiue etymon a uirga, ſiue a uirginali ſpecie . Vnde illi tam celebre nomen; VIRGILIVS , per . I . ſcribi debere uidetur . Quod uero apud Romanos in Antiquorum monumentis nomen id per . E . nonnunquam notatum inueniatur . Vt apud Angelum Colotium in eius hortis .

C . VERGILLIVS . MARTANVS . COLONVS .

Hos , æquo aliquo dato Iudice ; percunctari uelim , ſi tantum illis monumentis

tribuunt,ut quicquid in illis inſpexerint, pro lege habeant, cur non & reliqua eodem modo ſcribenda cenſent,quo ſingula eodem marmore ſcripta ſunt, quippe VERGILLIVS .LL. geminato, BONE, & CARE. abſq; diphthôgo in Acquiſitiuo caſu. Cur,quia in alio marmore peruetuſto Romæ. Q. BERGILIVS. legitur, non itidem præcipiunt. BERGILIVS. per. B. mutam non per. V. digammon ſcribendum eſſe. Nam quod alibi legatur.

M. VERGILIVS. NARCISSVS. VIXIT. ANN. XIIII.

non magis me mouerit q̃ VERGINIA, & VERGINIVS; præter analogiæ rationem per. E. quodam in monumento ſcriptum. Pari ſententia, hodie haud quaq̃.ego DEANA ſcriſperim,quod ad. D. Euſtachii legerim. DEANAE. D. D. Neq; MENERVA. LEBER. & MACESTER, quæ per. E. protuliſſe Veteres, Fabius atteſtatur. Neq; IOVE Datiuo caſu. tam et ſi Aquilæ intra ædem ſancti Secundi notatum ſit.

IOVE. OPTVMO. MAXVMO. T. PETTIVS. T. F.

Neq; itidem DIE. & VICTORE, pro DII. & VICTORI. quæ idem apud Veteres Quintilianus agnoſcit. Verum ego plurima,quæ ſuper hoc dici poſſent,de induſtria prætermitto, Qui certo ſciam clariſſimos litteratura Viros, quorum lucubrationes propediem in lucem ſpero prodituras, ſatis ſuperq; iis, qui. E. litteram in eo nomine adamarunt, reſpondiſſe.

Nos lucubrationibus noſtris in Bucolica, atq; Georgica modum imponemus,ſi duo tantum ex antiquis codicibus addiderimus. OTI. in aliquibus legi. In Romano hoc tantum loco. OCI. Sed ſuper hoc Ecloga prima diſputatum. Eſt & illud. TITYRE TE PATVLAE CECINIT SVB TEGMINE FAGI. mutato ordine, uerbiq; perſona in codicibus aliquot antiquis haberi

TITYRE TE CECINI PATVLAE SVB TEGMINE FAGI

De ſe enim totum hoc loqui Poetam, id oſtendit, quod ſuperius dixerat. Illo Virgilium me tempore dulcis alebat Parthenope.

FINIS.

IO . PIERII . VALERIANI . CIVIS . ROMANI CASTIGATIONES . IN . PRIMVM . AENEIDOS VIRGILIANAE

LLE EGO QVI QVONDAM GRACILI MODVLATVS AVENA.

IN Nobiliſſima, maximeq; celebri Pœmatis Virgiliani parte non otioſe pleriq; omnes quærunt, Sit ne inde exordiendum, a quattuor illis uerſibus, quos Veterum quorundam cenſura conſtat eſſe detractos; an illis præteritis ab eo loco incipiendū. ARMA VIRVMQVE CANO. Sane quantum ad antiqua pertinet exemplaria manu ſcripta; nullum adhuc inueni, ubi principium Aeneidos a quattuor illis uerſibus deſumeretur; uerum ſeparatim in codicibus aliquot præſcripti habentur. In pleriſq; uero, iiſdemq; antiquioribus, ne inueniuntur quidem. Sed fuerint ſane Tuccæ Varriq; cenſura ſublati; eo tamen conſilio fuerūt a Virgilio præpoſiti, ut legerentur. Id quod in aliis etiam operibus non incurioſe factitaſſe deprehenditur, dum in Bucolicis Eclogarum. quas prius edidiſſet, mentionem facit, ut in Daphnide. Hæc Nos. Formoſum Corydon ardebat Alexin. Hæc eadem docuit, cuium pecus, an Meliboei? Et quum Georgicon libris finem imponeret, Bucolica a ſe ſcripta citauit. Carmina qui luſi Paſtorum, audaxq; iuuenta. Tityre te cecini patulæ ſub tegmine Fagi. Et ne cui de nomine quoq; ambigendum eſſet, id in carmine curauit inſerendum.

Illo Virgilium me tempore dulcis alebat Parthenope.

Nam niſi ea fuiſſet cura, ſatis erat dixiſſe. Illo me tēpore dulcis alebat Parthenope. Pari uero ratione uiſum eſt illi tertium hunc ingenii feliciſſimi conatum duobus illis prioribus adnectere; ut unum quaſi corpus inſolubili uinculo colligatum cum nominis ſui æternitate a furacitatis iniuria, quæ tunc nimium impudenter in aliorum labores graſſabatur, incolume ſeruaretur. Viſum tamen eſt poſteritati, confirmata iam tanti Poetæ fama, in Tuccæ Variiq; ſententiam deſcendere. Bonaq; Hominum pars nimirum. ARMA VIRVM, Aeneidos principium agnoſcūt, eo potiſſimum argumento, quod citaturus Perſius Poeta Virgilianam Aeneida dixerit. Arma Virum, nonne hoc ſpumoſum. Quodq; Val. Martialis. Protinus Italiā concepit & Arma Virumq;. Quod Sex. Propertius. Qui nunc Aeneæ Troiani ſuſcitat arma. Multa illi præter hæc ex aliorum Poetarum tam Græcorum q̃ Latinorum parodia afferre ſolent; ut Virgilium in exordiendo, non tam Veteres imitatum oſtendant, q̃ alios etiam imitatores habuiſſe. Sed enim fuerit ea Perſii ſententia; intellexerit illud Aeneidos eſſe principium Valerius Martialis; cēſuerint eos uerſus quattuor tollēdos, Auguſti Octauiani temporibus Eruditi Viri. Magis tamen ego unius Virgilii iudicium æſtimarim, q̃ Criticorum omniū cenſuras quantumlibet acris; quum is præſertim ex Eruditorū præceptis, non fumum ex fulgore ſed ex fumo dare lucem cogitauerit. Adde, quod uerſus illi a Perſio & Martiale citati non ſunt idonei, qui tale eſſe principium indicent. Sex. uero Propertium quis non uidet, dum is ſcriberet. Qui NVNC Aeneæ Troiani ſuſcitat arma, ad coniunctum illud Virgilianum carmen reſpexiſſe, quod iiſdem pene uerbis eſt. AT NVNC HORRENTIA Martis Arma Virumq; Cano.

ITALIAM Fato Profugus, LAVINAQVE Venit LITTORA. Anxie

quidẽ, ac diutiſſime quæſiui, ubi nam gẽtium antiquiſſimus ille codex deliteſceret, in quo . LAVINIA Venit Littora . pleriq; non illitterati Viri ſcriptum aſſeuerarunt, citato ex Vaticana Bibliotheca uetuſtiſſimo, qui nuſq̃ inuenit, codice ; Regula etiam adinuenta, qua denominatiuum ea forma deducere neceſſarium putent. Sed enim, ut multa prætercam, quæ cõtra oggeri poſſent, ad eius regulæ infirmitatem coarguendam; cur . LAVINA . dimenſione Bacchii legendum ſit, nõ contemnendam mihi rationem Seruius uidetur attuliſſe. Nam quod apud Dionyſiũ Alicarnaſſeum legamus populos tris Lauinienſes, Laurentes, & Lauiniatas, nequaq̃ oſtendit Virgilium . LAVINIA , non LAVINA . formare debuiſſe. Non enim Græcitatis uſu noſtroꝝ, quæ eſſe cum decoro poteſt, licẽtia coarctatur. Quid uero, quod apud Sex. Propertium . LAVINIS . dimenſione Moloſſi poſitum uidemus, eo uerſu . Iactaq; Lauinis Mœnia Litoribus ; niſi quis factam ibi Synæreſin dicat, ex Lauiniis; quod in . LAVINA . alterius formæ caſu fieri nõ poſſit. Sed quoniam hæc aqua hærent ; Si uetuſti codices ambiguitatem ipſam firmare poſſunt ; nullum ego neq; in intima Bibliotheca Vaticana, neq; in ea, quæ omniũ cõmodo pateſcit, neq; in aliis, quos alibi uiderim, codicem inueni, qui lectionem eiuſmodi contineret ; in omnibus uero, quotquot enanciſci potui atq; etiam in Ti. Claudii Donati cõmentariis antiquis . LAVINAQVE VENIT . eodẽ exẽplo ſcriptũ inſpexi. Addam & illud . LITVS . unico . T . in antiquioribus pleriſq; cod. haberi, ut etiã in Veterum monumentis inſpicit ; de quo libro . VII . plura.

VI SVPERVM SAEVAE Memorem Iunonis Ob Iram. Vulgati pleriq; codices ET . particulam inſerunt . VI SVPERVM ET SAEVAE . Antiquiores abſq; ET . legunt, quod longe uenuſtius, & grauius uidetur.

TOT ADIRE LABORES IMPVLERIT . In Ro. codice . IMPVLERAT. indicandi modo, & exacta ſpecie legit . Quaſi iam hinc ad conciliationẽ, quæ Iouis precibus ſubſecuta eſt, Poeta reſpexerit. Sed .n. codices reliqui tam ueteres, q̃ recentiores . IMPVLERIT . legunt . Hac tñ forma pleraq; alia ſic mutata reperiemus.

TYRIAS Olim Quæ VERTERET Arces. Antiqui aliquot cod. EVERTERET. legunt, qđ nonnulli aiunt maiorem præ ſe ferre conatum. Sed enim Ti. Donatus VERTERE . eam habere intellectus expreſſam rationẽ dicit ; ut nihil poſt excidiũ ſuperſit ; huicq; illud ſimile ſubiũgit . Quæ Te Genitor ſententia Vertit . hoc eſt ſic mutauit, ut nihil pietatis remãſerit in ſenſibus Iouis. Additq; ẽt illud ex alio loco. Tum uero om. mi. ui. con. in ig. Ilium, & ex imo Verti Neptunia Troia. Quoniã (ait Donatus) conſtabat nihil eius remanſiſſe poſt flãmas; ideoq; hæc principalis fuerat cauſſa; quæ etiã ſi ſola exiſteret, ſola poſſet aduerſus Troianos aium Iunonis urguere.

NEC Dum Etiam CAVSAE Irarum SAEVIQ. DOLORES Exciderant Animo. Superfluum uidetur Veterum monumenta in teſtimonium afferre, conſueſſe Priſcos . CAVSSAM . duplicato . SS . paſſim ſcriptitare, quum tot Romæ marmora ſpectemus, quæ dictionem eam per . SS . geminatum notatam oſtentent. Scriptionis uero huiuſmodi rationẽ hanc afferri ſolitã ait Ter. Scaurus; q Cauſſa dicta ſit a cauillationibus, uel a cauendo CAVISSA . deinde κατὰ συγκοπήν. CAVSSA . ita . S . litteram geminandam putauerunt, ut appareret originatio. aliter tamen ipſe ſentit qui dicat . S . litteram non ſolere geminari, niſi præcedente uocali correpta ; quare . Cauſam . unico . S . ſcribi mauult. Nos tamen libentius . S . in . Cauſſa . geminamus ; quia ſic Virgilii & Ciceronis manu ſcriptũ aſſerit Quintilianus. Vbi uero . SAEVIQVE DOLORES . legitur in uulgatis codicibus ; Vetera exemplaria quædam cum Longobardico . LABORES . habent ; Quos ſ. contra Troianos antea ſuſceperat toto eo decennali bello. Nam quod ſequit . MANET Alta In Mente Repoſtum Iudicium Paridis . & quæ ſequunt, ad exaggerationem poſita ſunt. Sed neq; illud diſſimulandum eſt, emendatiores codices . ALTA MENTE . abſq; . IN . præpoſitione legere . Quam quidem

A

particulam Virgilius libēter prætetire ſolet. Quod uero ad . DOLORES . pertinet, in ueteribus pleriſq; cod. altera illa ſublata lectione . DOLORES . ſuperinductum eſt, nō omnino male, ſi quæ ſequunt̃ inſpicias, quæ dolēdi cauſſam darent.

RAPTI GANYMEDIS HONORES. Quod in codicibus aliquot antiquis duo illa uerba . RAPTI GANYMEDIS . per lineolas alio atq; alio loco ductas, diſtingui uidentur. Nempe in aliquot ante, & poſt dictionem . GANYMEDIS . hoc pacto . Rapti/Ganymedis/Honores. In aliquot inter particulam copulatiuā & participium . Rapti . hoc modo . ET/Rapti Ganymedis/Honores . in memoriā ſuggerit uarias itidem huius hemiſtichii ſententias apud Interpretes eſſe. Nonius enim Marcellus. Honores, pro integritate & pudicitia uult hoc loco itelligi; quare, RAPTI Honores . legere uidetur, hoc eſt rapta pudicitia. HONORES alii pro dignatione, qua fuerit Ganymedes honeſtatus, exponunt; quippe quod Mithologi eum dicunt in zodiaco ſedem ſortitū eſſe, quod quidem dictu fœdum ait Donatus, Seruius, qui Honores Ganymedi habitos interpretatur. RAPTI. hoc eſt ſtuprati exponit. Vt, Rapta Garamantide Nympha. Cui Ouidii etiā ſubſcribit Parodia vi. Faſtorum. Cauſſa duplex iræ, rapto Ganymede dolebam; Forma quoq; Ideo iudice uicta mea eſt. Sed hæc alii uiderint.

TROAS RELLIQVIAS Danaum Atq; immitis Achilli. Sunt qui ex Poetarū ueterum exemplis . RELIQVIAS . unico . L . recte ſcribi contendant, ut in bona codicum antiquorū parte notatū inuenit̃. Aiunt enim . RE . particulā pro cōmuni habitam a Veteribus. Hinc apud Oui. Quod in ipſum recidat ōpto; quā tamen Valerius Probus ſemper breuem dicit, ubicūq; loquelaris ſit, ideoq; iuniores LL . geminari cenſuere. Quam quidem queſtionem ita Cōminianus abſoluit; ut in nomine . RELLIQVIAS . Barbariſmū eſſe dicat adiectione litteræ, perinde ac . ITALIAM FATO . tēporis adiectione. Nam Italiam Probus quoq; primam correptam habere contendit, & uitium in eo nomine ſpatio factum, ait Quintilianus. Quare in altero conſonantē geminare neceſſe eſt, alterum ui quodāmodo ſua craſſeſcit, nulla parentheſi. Vt uero prætereā, quod minime placet . ATQVE . ex hoc uerſu ſublatū aliquot in codicibus, ut ſine copula legat̃ . RELLIQVIAS DANAVM IMMITIS ACHILLI . prout apud Catullū. Iuppiter ut Calybū omne genus pereat. & apud Tibullū Cimmerium etiā obſcuras acceſſit ad oras, quo nonnulli offenſi, Cimmerium obſcuras etiam cōceſſit ad oras, legendum cenſuere; alterum uero locum græce ſcribendum curauere, Hoc tamen loco, ſiquis eam con iunctionem, quæ eſt . ATQVE . demat, uenuſtatem carminis demere uideatur. Eſt & illud uarie tam in ueteribus q̃ in recentioribus exēplaribus poſitū . IMMITIS ACHILLI . Nam . ACHILLEI . in Oblōgo habetur codice, quo declinatu uſus eſt Horatius. Matroniſq; Phrygum claſſis Achillei; atq; alibi. Heu peruicacis ad pedes Achillei, ſicut etiā Vlyſſei. Idem. Laborioſa nec cohors Vlyſſei; quæ quidem forma græcanica eſt, & nominatiuum habet in . EVS . ut Achilleus, Odyſſeus, Orpheus. Vt in Veterum Monumentis . M . VALERIVS ACHILLEVS LICTOR . Inde autem putant Achilli factum κατὰ συναίρεσιν. Seruius detractā S . litteram ad ὁμοιοτέλευτον euitandū putat. pluraq; demum exēplaria ita ſcriptū oſtendunt. Quidam Datiuū pro Gtō poſitum aiunt, more Veterum. Nomina quædam agnoſcit Probus in Arte. quæ in Genitiuo caſu num. ſing. in uno uocabulo ſuo duabus his formis finiant̃ . I . & . IS . ut puta huius Achilli. & huius Achillis. Cariſius inueniri ait apud Veteres ex nominibus in . ES . rectū efferentibus, quæ ſine ratione Genitiuum faciant per . I . ut apud Sall. in prima hiſtoria. Bellū Perſi Macedonicū. Itē apud Virg. Immitis Achilli, & alio loco, Fallacis Vlyſſi. Priſcianus Veteres ait, frequentiſſime Datiuum pro Genitiuo protuliſſe Ariſtoteli, Demoſtheni, Thucididi, Eurypidi. pro Ariſtotelis, Demoſthenis, Thucididis, Eurypidis; deſumitq; ſibi ex Virgilio exēpla. Nunc acris Oronti, & Immitis Achilli, &

Miles Vlyſſi. Itē ex Terētio Arconidi filiam,pro Arconidis. Ex Cic. in.tr. Verr. in Timarchidi poteſtate;qui eadē uoce uſus eſt etiam in Datiuo. Neq; in præſentia Timarchidi quid reſponderet, habuit; ne aliam quis eſſe declinationem putet. & ACHILLI. abſq; .S. ſciant omnes præter uſum non eſſe.

VNIVS OB NOXAM ET FVRIAS Aiacis Oilei. In Oblongo codice ſane q̃ uetuſto . FVRIIS. legitur,caſu ſeptimo, quod non æque placet; utrunq; enim cadit ſub præpoſitiuam particulam . OB.

SCOPVLOQ. INFIXIT Acuto. Sunt qui legant . INFLIXIT. ad maiorē quādam ultionem oſtendendā; quod ego nuſq̃ in ueteribus cod. obſeruaui. Sane uero Ti. Donatus . INFIXIT. agnoſcit,dum ait. Figi enim non potuit, niſi urgente turbine;cum pondere,atq; magno ictu ſaxo fuiſſet illiſus. & inferius. Hic etiā illud intelligi poteſt,idcirco eum infixum ſcopulo, ne delatus fortaſſis ad litus ſepulturæ ſaltem beneficium reperiret. Verum hæc & alia eius ſcripta in impreſſis codicibus paſſim mutilata,laceraq; & maiori ſui parte deprauata ſunt.

ET SOROR ET CONIVNX. In pleriſq; ueteribus exēplaribus . CONIVX. abſq; . N. littera in ultima ſyllaba legitur,ſicuti Scaurus melius putat dici,& ſcribi. & a Soſipatro Catiſio . CONIVX. inter ea nomina recēſetur,quæ . VX. litteris finiunt,ut Nux,Pollux. Neq; uero hic Veterum inſcriptiones recenſebo; quum in nulla pene dictione uariata magis ſcribendi ratio q̃ in hoc nomine reperiatur.

ET QVISQVAM Numen Iunonis ADORET. In codice Longobardico, & aliquot aliis antiquioribus . AVT QVISQVAM. legitur; Quam lectionem Seruius agnoſcit. Eſt autem Græcorū imitatio, qui ἢ disiunctiuam,& interrogatiuam particulam uſurpant. In aliquot aliis . ECQVISQVAM. In aliis. AVT. QVIS. IAM. Quæ lectio ſit ex his caſtior iudicanda,aliorum iudicio relinquimus. Idq; potius dicemus . ADORAT. præſenti tēpore indicatiui modi tam in Romano,q̃ in codicibus aliquot antiquis haberi. Et quod ſubſequit. AVT SVPPLEX ARIS IMPONAT HONOREM. In eodem Ro. codice. IMPONET. futuri temporis eſſe. Alii quidam codices non contēnendi . IMPONIT. legunt,eadem ſynchronia,qua lectū eſt . ADORAT. Vtriuſq; ueibi lectio eodem tempore Donato agnita,qui totū hoc de Troianis dictum putat; eos .ſ. idcirco Iunonis numen non adorare,aut aris eius non imponere ſacrificia;quod ſe ſperarent eam renitēdo ſuperaturos. Neq; tamen contēnenda eſt uulgata lectio. ADORET. & IMPONAT. figura loquēdi græcanica & elegāti; magis enim indignationem exaggerat, ſi ad nationes reliquas referatur; quippe niſi ſuppliciū de Troianis ſumat, niſi eos perdat,aut ulciſcatur, futurum ut numen ſuum apud omnes gentes & nationes deſpicatiſſimum habeatur.

INCVTE Vim Ventis, SVMMERSASQVE Obrue Puppes. Sunt qui . SVBVERSAS. legendum autument,ne ordo in ſenſu ſit confuſus. obrui enim prius accidit q̃ immergi. Mihi tamen diſplicere non poteſt,quod in antiquis omnibus exemplaribus,quæ uerſauimus,legitur,tum , SVMMERSAS, tum SVBMERSAS. quod etiam ſi non accipiamus pro ſubmergendas,ut Grammatici nōnulli interpretantur. Certe Poetarum mos eſt hæc de induſtria ſæpe confundere.

AVT AGE DIVERSAS, Et Diſiice Corpora Ponto. In antiquis omnibus exēplaribus de meliore nota . DIVERSOS. legitur,uirili genere,ut de Troianis intelligatur; Quam lectionem aperte Donatus etiam agnoſcit, ubi ſuper ordine hoc plurima diſputat, quæ in uulgatis codicibus non habentur. Ideo uero ait cupere Iunonem,Troianos diuerſos agi; quoniā ſparſi nihil audere poſterius poterūt,nec ad Italiam peruenire. Et inferius. Aut age diuerſos,impleri non poſſet niſi uenti ut ſupra dictum eſt,impugnātes ſe ſe,diſcretos Troianos per diuerſa diſtraherent.

QVARVM Quæ Forma Pulcherrima DEIOPEIAM. In Ro. codice,in Oblongo,in Mediceo,& aliquot aliis antiquis . DEIOPEA. nominādi caſu ſcriptū

eſt pulcherrima elocutionis figura. Nam alibi etiam Virgilius utitur antiptoſi.

TVVS O Regina QVID Optes. Et ſi placet. QVID. Indefinitum. In pleriſq; tamen codicibus uetuſtis. QVOD. habetur; idq; alicubi per. T. finale nõ ut numerum ſignificet, ſed quia. T. &. D. indifferenter poni tam in Tabulis æneis, q̃ in marmorum monumentis apud Veteres obſeruatum.

QVIS Ante Ora Patrum. Valerius Probus uerſum hũc citans. QVEIS. iambum eſſe dicit, paſſimq; Datiuo & Ablatiuo caſu pro iambo accipi debere. Quare non alienus ſum ab eorum opinione, qui. QVEIS. per. EI. ſcribendũ cẽſent, ut aliquot habent marmora; ſed hoc loco cadit in unã ſyllabam; κατὰ συνίζησιν.

SAEVVS VBI AEACIDAE Telo Iacet Hector VBI INGENS SARPEDON VBI TOT SIMOIS CORREPTA Sub Vndis. Vt prætercam. SAEVOS. per. O. &. CONREPTA. præpoſitione incolumi, ueteribus in aliquot exemplaribus notata; quæ Scaurus ferre non poteſt. Id attingam, quod in antiquiori quodam codice legere eſt. HECTOR ET INGENS. pro. VBI INGENS. Nempe quod ſatis illis uiſum ſit repetere bis tantum aduerbium. VBI; Ne, ſi ter prolatum ſit, oratio loco tam mœſto laſciuire uideatur. Mihi uero perplacet ea triplicata repetitio, quippe quæ maiorem quandam uim ad excitandum pathos habeat. Et bona antiquorum codicũ pars. VBI. ter ponit; & in antiquis Priſciani cod. ita citatos uerſus inueni, dicẽte Eo. VBI. relatiuũ grauari debere, ut hoc loco eſt. VBI AEACIDAE. VBI INGENS. VBI TOT SIMOIS.

TVM PRORA AVERTIT. In Ro. codice. PRORAM. legit, Accuſatiuo caſu; cuius ſuppoſitum erit Procella. Quanq̃ Seruius lõga diſputatione. AVERTIT, pro AVERTITVR. legendum cenſet. Quare itidem. PRORA. caſu recto ponendum; quæ quidem magis Poetica elocutio eſt.

IN Breuia ET SYRTES VRGET. In antiquis pleriſq; codicibus. VRGVET. eſt. V. poſt. G. addita, Attiano more. Et hoc loco. SYRTIS. in Accuſatiuo plurali tantum fieri docet Priſcianus, ſicut &. ALPIS. propterea quod græce declinata ει. diphthongum habeant; eius uero ſonum apud Latinos eſſe per. I. longum. Eſt & Velii Longi ſentẽtia, ut. SYRTIS. per. I. ſcribat citato uerſu. Et uaſtas aperit SYRTIS. Noſtra autẽ ætate Litterati pene omnes diphthongũ græcam recepere, atq; ita dictionis huius caſum. SYRTEIS. per. EI. ut pleraq; alia ſcriptitant, quod in codicibus antiquis inuentu rariſſimum; quodq; ſuperuacuum eſſe, q̃. I. tam longæ, q̃ breuis naturam habet, tum incommodum aliquando indicat Quintilianus. Sed de hoc genere plura alibi recitantur.

VORAT AEQVORE VORTEX. Mirum eſt q̃ ſæpe inuenias. VORTEX. & VERTEX. indifferenter ſcribi in antiquis codicibus, quod idem eſſe uult Aruſianus Meſſus. Capro tamen non temere. Vorticem. per. O. uocalem quartam in prima ſyllaba a Vertice. per. E. uocalem ſecundã diſtinguente. Præterea Soſ. Cariſius. VERTEX. a uertendo, VORTEX. a uorando dicta putat. Vult autem Plinius. Verticem. immanem uim impetus habere; ut. Ingens a Vertice Pontus. Vorticem uero circũactionẽ undæ eſſe, ut, Rapidus uorat æquore Vortex.

FLVCTIBVS Oppreſſos Troas Cœliq; RVINA. In Ro. quidẽ codice. RVINAM. legitur per. M. finalem litteram, ut ſit Videt Neptunus, oppreſſos Troas, Cœliq; Ruinam. Seruius tamen. RVINA. latino caſu una cum Fluctibus agnoſcit; & ita ueterum codicum bona pars legit. Nam & imbres, & tempeſtas ea, uento, tonitru, & crebris ignibus horrenda cœlitus incubuerant.

ATQVE Rotis Summas Leuibus PERLABITVR Vndas. Non temere. PELLABITVR. in cod. aliquot antiquis legitur; ſiquidem ex Velii Longi ſententia PER. Præpoſitio omnibus integra præponitur; niſi quũ incidit in. L. litterã. Malle enim elegantioris ſermonis Viros in præpoſitione. PER. geminare. L. litteram (ait ille) q̃. R. exprimere; ut quum. PELLABOR. malunt dicere,

quam PERLABOR . ita enim in emendatis eius Auctoris codicibus habetur.

CVRRVQVE VOLANS Dat Lora Secundo. In Ro. codice & aliquot aliis legere eſt . FLVCTVQ. VOLANS . ut ſit fluctu ſecundo. Sed . CVRRV . magis placet Eruditorum auribus, ut figuratum magis.

GEMINIQ. Minantur In Cœlum Scopuli. Seruius exponit . GEMINI . pares. Sed cur non . DVO . quum præſertim in hac deſcriptione Virgilius Homerum ſequatur, apud quem legere eſt . Δύω δὲ προβλῆτες ἐν αὐτῷ ἀκταί.

AC Primum SILICIS Scintillam EXCVDIT Achates. Aruſianus Meſſus in Virgilianarum Elocutionũ exẽplis . Excudit huic, Dtõ caſu eleganter dici, carmine hoc ex Virg. citato, contendit approbare; & . SILICI . a Poeta ſcriptũ agnoſcit; & ita habetur in eo codice, ubi integra Ti. Donati commentaria leguntur. Sed & EXCVSSIT . præterito tempore poſitum eſt, ut cum altero, Suſcepit, quadret in ſynchroniam. Ea uero dictio . Suſcepit . in ueteribus aliquot codicibus . SVCCEPIT . geminato . CC . ſcripta eſt, ut Succumbo, Succedo. Sed enim omnino ex Sub & capio Succipio prius fuit; inde alterum . C . in . S . abiit, conſuetudine pronuntiationem huiuſmodi magis adprobante.

ANTEA SIQVA Iactatum Vento Videat. In Lõgobardico, in Mediceo, & aliquot aliis antiquis exemplaribus . SIQVEM . legimus. Quod elocutionis genus aliorum etiam Poetarum teſtimonio Seruius agnoſcit. Sed & . SIQVA . in ueteribus codicibus aliquot ſcriptum animaduerti; eamq; lectionem a ueteribus Grãmaticis defendi. Aitq; Soſipater quoſdam ita legere . ANTHEA SIQVA Iactatum Vento Videat, quemadmodum legitur . SIQVA Fata Sinant, pro Si quo, aliquo modo. Aliud autem eſſe in illo . SIQVA Fata Aſpera Rumpas, Tu Marcellus eris; quanq̃ & ibi, Si quo modo, ſit audiendum.

HOS TOTA Armenta Sequuntur. Vetera aliquot exẽplaria . QVOS TOTA . legunt; a nemine tamen, quod ſciam, adhuc recepta lectio; perinde ac illud etiam quod antiqui codices nonnulli . TOT ARMENTA . ſcriptum habent; ſiue ea olim fuerit apoſtrophe, qua Latinos etiam aliquando uſos monumenta plurima declarant; ſiue . TOT . numerale nomen ratione communis loci producatur. Sed . TOTA . paſſim agnoſcitur a Grammaticis.

A TERGO Et Longum Per Valles Paſcitur agmen. Errare eos Ti. Donatus ait, qui comam ſtatuũt . SEQVVNTVR A TERGO. Quum abſq; ullo interiecto pũcto legendũ ſit uno eodẽq; mẽbro . A Tergo Et totũ per Vallis paſcitur agmen. ut ſit, Longum agmen a tergo paſcitur per uallis; cuius elocutionis exempla ponit. Teſtilis & rapido feſſis meſſoribus æſtu. Item, Puppibus & læti nautæ impoſuere coronas. Item, Subito Cum tabida membris, hoc eſt, Cum Subito.

CORPORA Fundat HVMI . In Ro. codice, in Oblongo, & aliquot aliis minime malis . HVMO . legitur Dandi caſu. Sed . HVMI . aduerbialiter poſitum magis placet noſtri temporis eruditis Viris . ueluti etiam in Quinto . Fuſus humi . Quanq̃ & ibi quoq; uariam eſſe lectionem apud Veteres oſtendimus.

VINA BONVS QVAE DEINDE CADIS ONERARAT ACESTES Litore Trinacrio, Dederatq; Abeuntibus Heros Diuidit. Sunt qui magis approbent lectionem illam . DEINDE BONVS QVAE VINA CADIS ONERARAT . cuius quidem appoſiti uerbũ eſt . DIVIDIT . non . PARTITVR . ut Seruius putat. Sed enim illam aduerbii tráſpoſitionem in primum locum nuſquam in codicibus antiquis obſeruaui. Agnitam uero Donato lectionem eam, quæ uulgo habetur, inde patet, quod in ordinando ſenſu ita ſcribit. Deinde diuidit uina, quæ bonus Aceſtes onerauerat cadis litore Trinacrio, atq; abeuntibus dederat. Eſt præterea in cod. Mediceo pro . HEROS . poſitum . HOSPES . Dederatq; Abeuntibus HOSPES . ut muneri cõditio accreſcat, q; Hoſpitale fuerit.

NEQVE ENIM Ignari Sumus Antemalorum. In ueteribus omnibus exem-

pluribus diſtinctas inueni dictiones, in nonnullis puncto etiam interiecto. ANTE. MALORVM. quæ quidem Græca eſt figura. τῶν πρὶν κακῶν. Vt illud. τῶν νῦν ἀνθρώπων. ſubintelligitur quidem in hoc, quæ paſſi ſumus ante; in illo. οἵτινες. qui nunc ſunt; cuiuſmodi ſexcenta in ſingulis Græcorum libris inuenias. Quod ſiquis ſubunionē magis adamet, ut apud Catullum; Poſtphaſellus, & in Pandectis. Poſtdomus, non laboro. Non enim inſtitutum eſt noſtrum aliorum improbare ſententias, niſi error manifeſtus occurrat, Sed uarias codicum ueterum lectiones recitare. Cuiuſmodi ea etiam eſt, quæ. NEQVE ENIM IMMEMORES SVMVS. ſcriptum oſtendit in codice Mediceo. Nimirum ex Paraphraſi Seruiana deſumpta, ac aliena etiam manu inculcata lectio.

VOS ET CYCLOPEA SAXA. Antiqui pleriq; codices. Cyclopeïa. Pentaſyllabum legunt, ſed repugnante ſyllaba; quæ non tantum ω μέγα eſt, ſed etiã ex altera uocali coalita in Craſin, quæ non niſi in longam fieri poteſt. Quod ſi quis etiam Syncopen malit. κυκλώπεις, κύκλωπες. ο. itidem paruũ, utpote minus ualidum, elidetur. ὢψ uero ὠπός Grammatici notant per ω μέγα; pro facie, & oculo; ὄπος uero per. ο. paruum, ſi uocem ſignificet. Sunt tamē qui nomen originationi reddi poſſe putent. ὢψ enim. ἀπὸ τοῦ ὄπω. Cuius futurum ὄψω; unde ὄψ ἀποβολῇ τοῦ ω. Alterum uero illud ὢψ, κατ' αὔξησιν factum. Vel ω μέγα. In ο μικρὸν ſecũdum Dores, quos Latini bona ſermonis parte ſunt imitati, mutari poſſe dicant; eademq; proportione, qua pene ultimam in αὐθίοπα; & αἴθοπα οἶνον corripimus ex eode fonte hauſtis, ita licere etiam in Cyclopeia fieri, dictione maxime in denominatiuum excreſcente. In hoc autem ad exempla confugiendum duxerim; quorum nullum hactenus ex antiquis Auctoribus reperi, qui Cyclopa pene ultima longa non poneret. Quidam tamē ex Recētioribus, magni omnino Viri, quorũ Auctoritas pro ratione ſufficiat, indifferentem protulere; rationes nimirum, quas ſupra memorauimus, ſecuti.

SEDES Vbi Fata QVIETAS Oſtendunt. In peruetеri codice legere eſt. QVIETIS. quippe nobis. Nam, Sedes, per ſe plenum eſt ad otium indicandũ, etiam ſine alio epitheto. Sed enim Grammatici plurium codicum ueterum conſenſu. Sedes Quietas agnoſcunt; & Poetarum eſt, ita res epithetis exornare. Sunt etiam Codices, qui legant. SEDES IBI FATA Quietas Oſtendunt. Veluti etiam ſequitur. ILLIC. indicatiue. Sed enim magis receptum ab omnibus eſt, ut relatiue poſitum ſit. Vbi.

SPEM VVLTV Simulat Premit Altum Corde Dolorem. In Oblongo codice peruetеri & aliquot aliis manu ſcriptis. PREMIT ALTO CORDE. legitur; quæ quidem lectio non admodum aliena eſt ab Donatiana paraphraſi. Nam angebatur, inquit, dolore q̃ maximo; & hunc altis ſenſibus retinebat abſtruſum.

VERIBVSQVE TREMENTIA Figunt. Eſt ubi. VERVBVS. neq; uno quidem Codice per. V. in pene ultima legatur; neq; deſunt Litterati qui lectionem eiuſmodi probent, Quam tamen per. I. uocalem tertiam ſcribi debere, tam uetuſtiorum Grammaticorum Auctoritas; q̃ inſcriptio quædam in termino Areæ illius, quam Domitianus poſt Neronianum incendium dedicauit, in. D. Petri Baſilica paucis ante annis, oculis noſtris inſpeximus; ita enim incipit.

HAEC AREA INTRA HANC DEFINITIONEM CIPPORVM CLAVSA VERIBVS.

Et quæ ſequuntur. Grammatici ſane de huius nominis pene ultima ſolliciti fuere; quum nollent. VERVBVS. ex quorundam abuſu per. V. admittere. Nam quum Veteres omnino. VERV. OSSV. & GENV. dicerēt, in numero multitudinis. VERVA & OSSVA proferebant, ut Genua. Neq; deſunt neterũ monumenta in quib⁹ adhuc. OSSVA. ſcriptũ legat, quod ab OSSV agnoſcit Aſper. inde. VERVBVS. GENVBVS. faciebant. Sed.n. FL. Soſipater. VERA. di-

cendum, non . VERVA . & VERVM . & VERVBVS . contendit; citata etiam Plinii ſententia ex dubii ſermonis libro ſexto, dicentis manifeſtum eſſe. VERIBVS . GENIBVS . OSSIBVS . dici per . I . in pene ultima.

NVNC Actis ORONTI . Seruius pro Orontis poſitum ait, nempe ad cacophoniam declinandam . ORONTIS . tamen habetur in antiquis aliquot exemplaribus. Sed omnino ſuauior eſt Lectio Seruiana. Soſipater Cariſius declinat Orontes Orontæ, ut Achates Achatæ, apud Græcos enim Ορόντου, ut αχάτου. cuius nominis incuſatiuum ait in . AM. deſinere, ſi Rectus Oronta Latine reformetur, niſi uero reformetur. Orontem poſſe nos dicere, ut Virgilius. Fidumq; uehebat Orontem, ut etiam, Præmittit Achatem.

REVOCATO A Sanguine Teucri. In Mediceo cod. & aliquot aliis antiquis abſq; præpoſitiua particula legitur. REVOCATO SANGVINE.

HIC Tamen Ille Vrbem PATAVI . Variæ quidem fuere olim Grammaticorũ ſententiæ ſuper eius Genitiui ſcriptione, qui declinationis ſecundæ ratione in . II . geminatum enuntiari debet. Neq; ipſos tantum Grammaticos diuerſa in hoc ſentire, ſed alias atq; alias ætates modo ſimplici, modo geminato ſcriptitaſſe comperio. Sane Priſcianus ait Veteres in huiuſmodi Genitiuis geminantibus. II. frequenter ſolitos alterum ex iis ſubtrahere, Virgiliano hinc exemplo citato. Hic Tamen Ille Vrbem PATAVI . perinde ac illa etiam. Nec cura PECVLI . neq; nõ. Pauperis Et TVGVRI . Citat idem alibi per Synæreſin. Fata Lyci, pro Lycii, & Vrbem Pataui, pro Patauii. Sed enim Quod Priſcianus Poetarum tantum innititur exemplis multa ueterum inſcriptionum exempla commemorare poſſem, quibus appareat Oratores etiam eandem ſcriptionis rationem ſecutos eſſe, Scriptores uero indifferenter, nunc unum, nunc geminatum in iiſdem nominib⁹ poſuiſſe. Vt illud apud Lucretium. Nec ratio REMEDII Communia certa dabatur. Apud Ouidium ad Cottam. Antiquo codice, qui apud me eſt. SACRIFICII Genus eſt, ſic inſtituere Priores, idq; ea cauſſa factum, quod quum Tres ſint figuræ. quæ ſyllabam ex duabus unam conficiunt, Craſis, Synæreſis, atq; Synizeſis. Deq; his duæ Craſis, & Synæreſis unam ſcribant uel uocalem, uel diphthongum, ſyllabamq; unam enuntient. Synizeſis uero, duas quidem uocales ipſaſq; diſtinctas ſcribat, ſed unam tantum dimenſioni pedum imputet; cuiuſmodi exempla apud Lucretium & Virgilium ſexcenta inueniuntur; quorum bona pars locis ſuis indicabitur; alii Synizeſim, ut recta declinationis forma appareret adamarunt, alii Craſin, aut Synæreſin, ut, quæ minus offenſionis in uerſuũ enuntiatione præ ſe ferrent, ſequi maluerunt. Inde factum ut in ueterum Monumentis unico. I. pleraq; ſcripta inueniantur, cuiuſmodi unum hic tantum appoſuiſſe ſufficiat.

INTER DVOS
PARIETES
AMBITVS PRIVAT.
FLAVI SABINI

Quam quidẽ inſcriptionẽ proximis hiſce dieb⁹ Vir Opt. atq; litteratiſſim⁹ Iacob⁹ Sadoletus Carpent. Epiſcopus in hortis ſuis, quos habet in Quirinali effodit. Templo etiam gentis Flauiæ adiuuento, & ſigno Palladis, quã Domitianus dedicauerat. omnia hæc in alta ſemita. Fuit uero Hic ille Flauius Sabinus Veſpaſiani frater maior, facundia nobilis; qui Præfecturã Vrbis annos . xrr . obtinuit, penes quẽ ante Veſpaſiani Principatum decus Flauiæ gentis erat. Sed ut inſcriptionib⁹, quæ innumeræ ſunt in hunc modum, præteritis ad Virgilii locũ reuertamur. Cariſius qui Gtiũ numero ſyllabarum minorẽ eſſe Nominatiuo non poſſe contendit, magis eos denotatos ait, qui maluerunt per unum. I. Imperi. Ingeni dicere, q̃ Secundum regulam. Imperii; Ingenii, geminata. I. littera. Neq; tamen inficiatur placuiſſe Virgilio, per unum . I . ſcribere . ILLE VRBEM PATAVI . Quare ita

demum inferius ait. Plus in hac ratione geminandi in Maſculinis animaduertimꝰ Vt, hic Aemilius huius Aemilii. Atq; ut eorum interim opiniones diſſimulemus qui non Genitiuos tantum uerum etiam Vocatiuos, o Antonii. o Iulii. geminato. ii. enuntiari debere ſcriptis prodidere, Quæq; de Præterito. PERII. aut. PERI. & plura id genus, in Tytiro recitauimus. Nos. Vrbem PATAVI. Ex recepta iam conſuetudine, & plurimis Veterum inſcriptionum exemplis unico. I. ſcribamus.

TRIGINTA Magnos Voluendis Menſibus ORBES. In codice Longobardico non. ORBES. Sed. ANNOS. ſcriptum inueni, quã puto fuiſſe paraphraſin. Niſi quis magnum annum Solarem uelit appellare, Lunaris anni ratione habita; eaq; de cauſſa interiectũ eſſe, uoluendis menſibus, ut diſtinctio appareret. ORBES tamen Docti omnes, ut caſtiorem lectionem admittunt.

REGNVMQ. A SEDE Lauini Transferet. Leue hoc, ſed Eruditis auribus non ingratum, in Ro. codice ſcriptum eſſe. AB SEDE. Eiuſdẽ iudicii eſt, quod ſtatim ſubſequitur. Et longam multa ui muniet Albam. Variat numerus in his Codicibus antiquis, quatuor ultimis pedibus ſolutis in hunc modum. ET LONGAM ui multa muniet Albam. Sed .n. Tetrametri tome uenuſtior eſt.

QVAE MARE Nunc Terraſq; Metu. Vetera quædam exemplaria legunt. Quæ Mare, Quæ Terraſq; Metu. Multi uulgatam lectionem magis approbant.

SIC PLACITVM VENIET. Vetuſtiſſimi quidam cod. PLACITVM EST. habent. quæ pars mihi uidet a Paraphraſte adiecta; Nam abſq; ſubſtantiuo Verbo hic Oratio omnino grauior & auguſtior quodammodo uidetur.

AC VICTIS Dominabitur Argis. In antiquis aliquot exemplaribus. CVNCTIS. pro VICTIS eſt, quod mihi ridiculum uidetur.

COMPAGIBVS ARCTIS. In ueteribus pene omnibus codicibus non Virgilianis tantum ſed aliorum etiam Auctorum plerumq; inuenias. ARTIS. Adiectiuũ nomen abſq;. C. ſcribi. Sane uero Valerius Probus Artus pro anguſto, & Artus pro membris ſola internoſcit declinatione. Iuniores tamen in altero. C. additum uoluere, ut appareret originatio ab arcendo.

ET Maia GENITVM Demittit AB ALTO. In Romano codice MAIAE. legitur, quare nonulli. GNATVM. non. GENITVM. legere uolebant. eã ego lectionem nuſq; in antiquis cod. obſeruaui. DIMITTIT. uero per. DI. fere paſſim; quod uerbũ eſt nuntios delegantium, Vt ibi, Equidem per littora Certos dimittam. In quo forte diligentiam Interpretum deſideres, Qui. DI. uacare dicũt.

VT TERRAE VTQ. Nouæ. Pateant. In antiquioribus aliquot exemplaribus legere eſt. ATQ. NOVAE. Sed longe uenuſtius eſt. VTQ.

VOLAT Ille Per AERA Magnum. In codice Mediceo. PER AETHERA. legitur. Sed. AERA. magis receptum.

SOCIISQ. Exacta Referre. Non placet, quod in Longobardico, & aliquot aliis legitur. SOCIIS EXACTA. abſq; Copulatiua particula, quæ neceſſario hic expetitur. Membra enim hæc ita colligata ſunt, ut particula Copulatiua ſit pro redditione Cauſſæ. Ideo enim exit, ut exploret; Ideo quærit, quas uento acceſſerit oras, & qui teneant, ut ſociis exacta referat.

DEDERATQ. COMAS Diffundere Ventis. In ueteribus omnibus exemplaribus, quotquot habere potui. COMAM. unitatis numero ſcriptum animaduerti. in pleriſq; etiam. DEFVNDERE. Sed id uitio temporum. Porro ſuſpendere arcum, & Comam uentis dare Virginum eſſe ſpeciem Donatus ait; Siquis, quod ſit Virginis os, qui habitus, quæſierit.

SVCCINCTAM PHARETRA Et Maculoſæ Tegmine Lyncis. Inueniebã quidẽ codices aliquot antiquos, in quibus. PHARETRAM. loco hoc, accuſandi Caſu ſcriptum eſſet. Sed uulgatorum pene omnium turba oppreſſus ut me temporibus

accōmodarem, ne uerbum quidem ulterius facturus eram. Sed quum Priſciani Grammatici multorum opinione nō indiligentis neq; imperiti ſententia memoriæ ſuccurriſſet; ne cuipiam eum Auctorem neglexiſſe uideter, quid ille ſuper hoc ſenſiſſet adnotare uiſum eſt. Vbi.n. copulatiuarum eſſe ait, caſus eoſdem ſociare, quædam tamen apud Auctores his conſtructionibus contraria, tradit inueniri; Cuius exempli Virgilianum hinc citat carmen. SVCCINCTAM PHARETRAM ET MACVLOSAE TEGMINE LYNCIS. Neq; tamen inficiatur, melius in quibuſdam codicibus abſq;. M. Pharetra Ablatiuo caſu inueniri; Alibi enim ab eodem Virgilio dictum. Palla ſuccincta cruenta. Quo uero Accuſatiuum alii tueantur exemplum eſſe. Magicas inuitam accingier artis; eam uero eſſe uarietatis in cōſtructione cauſſam ait, q ſuccingor hanc rem, & hac re ſuccingor dicimus; Sæpeq; hoc de induſtria fieri ab Auctoribus, Vbi anceps ſit cōſtructio dictionum. Addit etiā, quoſdam Lyncis curſum a Communi accipere; ut ſit, prementem Lyncis curſum, aut ſpumantis Apri. Sed hæc nos indicare nunc inſtituimus, non iudicare.

SIC VENVS AT Veneris Contra Sic Filius. Antiqui ſane omnes codices, quos inſpeximus. ET VENERIS. non. AT. habent.

AN PHOEBI Soror An Nympharum Sanguinis Vna. Vetera quædam exemplaria legunt. AVT PHOEBI SOROR AVT NYMPHARVM. Sed. AN. Interpretes agnoſcunt. Inſuper Donatus ait. O DEA. clauſulam eſſe ſuperioris membri. Nam quum pronuntiatum fuerit. O DEA. Sic debet dici, ut ille tradit. CERTE AN Phœbi Soror, an Nympharum Sanguinis Vna; Sis felix.

ERRAMVS VENTO Huc Vaſtis Et Fluctibus Acti. Hic quoq; numerus in Romano codice, atq; etiam in aliquot aliis antiquis Timetro clauditur. ERRAMVS VENTO HVC ET. Altero inde Timetro ſoluto. VASTIS FLVCTIBVS ACTI. Quod maiorem præ ſe fert contationem in rei magnæ relatione percommodam; dum ſingulis dictionibus, quæ una pedem claudant, ea interiicitur mora.

GENVS INTRACTABILE Bello. In Codicibus aliquot antiquis. INSVPERBILE. legitur. Id apud Seruium Paraphraſis eſt. Apud Donatum Contextus. Sed quia ſubiungit. Meminerat.n. Virgi. ſe ex perſona ſua dixiſſe. Studiiſq; aſperrima belli. Hic aūt non eſt repetitio eiuſdem rei, quoniam & dici neceſſe fuit, & ex alterius perſona nunc dictum eſt. Quod ſi Donatus eandem rem utroq; loco agnoſcit, nempe Aſperrimum & intractabile magis erunt ſimilia, q̄ inſuperabile.

ET AEGRAM Multa Malus Simulans VANA SPE LVSIT Amantem. In antiquiſſimo quodam exemplari. VNA SPE LVSIT. ſcriptum eſt; quæ lectio forſan acutioribus ingeniis non diſpliceat, ubi cōſideratum fuerit Pygmalionem; quum tam diu factum occultaſſet multaq; ſimulaſſet, amantem ſola tantum ſpe deludere potuiſſe. Nam quæ cupimus, facile credimus. Poterat uero Dido fratris ingenium & perfidiam a teneris unguiculis exploraſſe; ac perinde figmētis, quæ multa ille comminiſcebatur, dum Ea de Coniuge, ubi nam eſſet, percontaretur nullam adhibuiſſe fidē; Dum uero Pygmalion eum, & uiuere, & uenturū breui polliceretē idq; unum præcipue Dido cōcupiſceret; hac una ſpe decepta eſt. Si uero. VANA. cuipiam magis placeat, integrum unicuiq; ſit, quam malit lectionem ſequi.

IPSA SED In Somnis. Friuola pleriq; dicunt, quæ de Geminandis aut ſimpliciter ſcribendis litteris diſputentur; Veteres tamen Grammatici non incurioſam in huiuſmodi uel leuibus obſeruationibus operam inſumpſere; quodq; ad hunc locū attinet; Soſipater Cariſius Armaria Armariis duplici. ii. ſcribendum obſeruat. Quæti uero ait de inſomniis, quoniam apud Virgilium non geminatur. INSOMNIS. ut ex hoc neſcio quid, quod Seruius etiam ambigit, uideris.

PATRIAQVE EXCEDERE Suadet. In antiquiſſimis aliquot exemplaribus PATRIAM. Incuſandi caſu legere eſt. Verba enim motum ſignificantia, ubi

præpoſitionem de loco ſibi uendicauerint ; ſui quaſi cuiuſdam iuris facta, ſolent ſibi adiungere Accuſatiuum ; ut quum dicimus ex domo eo ; mox exeo domum. q̃q & Domo . Ita illud Comicum . Caue ex iſtoc exceſſis loco, non inelegantet dixeris. Caue hunc excedas locum. Sic apud Virgilium eſt exire Tela.

AVXILIVMQ. Viæ. In Mediceo codice. AVXILIO . legitur, Acquiſitiuo caſu . ut ſit ſententia. Recludit Theſauros, qui futuri eſſent auxilio uiæ.

VETERES Tellure Recludit THESAVROS . Pleriq; non Virgiliani tantum codices antiqui, Verum etiam Terentiani . THENSAVROS . per. N . ſcriptum oſtendunt, fuitq; Seruius ſuper ea ſcriptione ſollicitus, & ex ueteribus quidam alii. Quo enim modo hic . THENSAVROS . legitur, ita & in antiquo Terentii Codice Vaticanæ Bibliothecæ ſcriptum eſt. ATQ. IN THENSAVRO Scripſit cauſſam Dicere Vnde eſſet THENSAVRVS Sibi. Clamat Seruius nomen hoc . N . litteram non habere, ſicut nec Atlas. Gigas. Abas. Pallas. Licet in Obliquis Caſibus inueniatur. Atlantis. Gigantis. Abantis. Pallantis. Sicut nec Formoſus, quia deriuatiuum eſt a Forma, ut a Specie Specioſus. Sed enim quæ plurima de huiuſmodi ſcriptionis ratione dicere hic inſtitueramus, explicata ſunt in Alexi, Verſu primo. Hic id tantum monere uoluimus, ſi . THENSAVROS . per. N . ſcriptum inuenias, id olim eruditis etiam Viris negotium faceſſere ſolitum.

QVIBVS AVT VENISTIS Ab Oris. Vulgati omnes Codices excuſſi formis. AVT VENISTIS . per diſiunctiuam Particulam legunt, neq; deſunt codices aliquot manu ſcripti ; in quibus eadem lectio habeatur. Sed in Romano in Oblongo in Mediceo, & aliquot aliis. QVIBVS ADVENISTIS . legitur ; neutram ego lectionem improbarim ; ſed, cum particula diſiunctiua, figuratiorẽ eſſe dixerim, ADVENISTIS, uero candidiorem. Non .n. in hac interrogatione quicq̃ diſiungitur, ſed ea tria ſimul quærunt. Qui ſint, unde ad ea loca uenerint, quo tendant.

ET VACET Annales Noſtrorum AVDIRE Laborum. In peruetetri codice, manu ſcripto. ANNALES NOSTRORVM AVDIRE PARENTVM . legit; quod forte non diſpliceat, ſi quantum interrogationi congruat reſponſum perpenderimus. Tria enim percontata fuerat Venus. Qui nam eſſent. Vnde degreſſi in Lybiam aduenifſent, Et quo demum eſſent profecturi. Cuius interrogationis pars Prima. SED VOS QVINAM ESTIS . duplicem requirebat reſpõſionem, a Genere, uel a Specie. Nam ; quo quis Celebris habeatur, aut maiorum nobilitas, aut uirtus propria debet efficere. Aeneas uero, qui ſe huiuſmodi diſtinctioni obligatum intelligit, anguſtia tẽporis circumſæptus uidet longũ & importunũ eſſe maiorum ſuorum gloriã recenſere, feſtinandumq; eſſe ad ſpeciem, & ad indiuiduum ut, quod nunc inſtat, interrogantem ſibi conciliet. Itaq; prudenter ea, quæ ad Maiores ſuos pertinent, nolle ſe recitare per occupationem dicit, fuiſſe uero nobiles eo comprobat argumento, quod tot & tam magnæ ſint a Maioribus ſuis geſtæ res (id enim ſignificant Annales) ut uix dies narranti ſit ſuffectura. Reliqua uero reſponſa quum manifeſta ſint prætereo, ut minime ad commemorandum neceſſaria. Donatus tamen cum aliis codicibus . LABORVM . non . PARENTVM . uidetur agnoſcere, dum ita exponit. Quia narrationem malorũ unius anni, diei tempus expleri non patitur. Ita .n. Annales uidetur interpretari, & Malorum paraphraſtice pro, Labore, poſuiſſe. ea tamen curta ſunt in uulgatis exempl.

ANTE Diem Clauſo COMPONET Veſper Olympo. In Codicibus aliquot antiquis non inuenuſte . COMPONAT . habetur.

DIVERSA PER Aequora VECTOS . In peruetetri quodam codice . IACTOS . legi; Quod pro Iactatos intelligi oporteret, Vt illud, Quo primum iactati undis. Sed maior pars Veterum codicum . VECTOS . habet. idq; omnino melius.

ET GENVS Ab Ioue SVMMO . In Ro. codice. AB IOVE MAGNO . legitur. Vtrũq; epitheron Iouis eſt, ſiue Olympus. ſiue Aether pro Ioue intelligat;

us ubi. AD. nonnunq̄ pro. AT. poſitum citat in huiuſmodi nominibus aut dictioni bus uocali ſequente ſuauius per. D. proferri putat. Eſt &. QVOT relatiuum per T. ſæpiſſime tam in libris q̄ in Marmoribus notatum. QVOT REGIA IVNO. & in uetuſtula quadam inſcriptione Romae in aedicula Diui Baſilii, quae ad Horologium Auguſti ſita eſt QVOT. ita ſcriptum inſpexi.

APVSVLENA CERIA VIXI ANN. XXII.
QVOT QVISQVE VESTRVM OPTAVERIT MIHI
ILLI SEMPER EVENIAT VIVO ET MORTVO

PER Medios Miſcetq; Viris. Sunt qui legant unico mēbro. PER MEDIOS MISCETQ. VIROS, quæ tñ lectio, neq; a ueteribus, neq; a iunioribus quod ſciā recepta

SIC NAM Fore Bello Egregiam. Quod nonnulli legunt. SIGNVM FORE Dictionem ego illam in abraſis tantum codicibus ſuppoſitiam animaduerti. In integris autem. SIC NAM. Quam lectionem ut caſtiorem Pontanus etiā agnoſcit. Vbi ait in Poeticis numeris Dictiones monoſyllabas binas ſimul, maxime poſt Dactylicam aliquam properationem numeroſas eſſe in medio collocatas ut Virg. Monſtrarat caput acris equi Sic nam fore bello.

HIC Primum Aeneas Sperare Salutem Auſus. In Longobardico legitur. HOC. Vt ſit repetitio illius pronominis demonſtratiui HOC primum in luco. Hoc primum Aeneas. magis tamen placet. HIC aduerbium.

ET SAEVVM Ambobus Achillem. Scribendum eſt ACHILLEN per. N. finalem, Vt Probus in arte monet. Diſſimulabo nunc. SAEVOM. per. O. Ambobus hic pro utriſq; poſitū ait Aruſianus. Donatus uero ſpeciem eſſe comparationis putat, ut ſit, ſaeuior fuit Achilles Agamenone, & Menelao.

LORA Tenens Tamen. In codicibus aliquot. TENET. eſt. Sed. TENENS. participium. Caſtior eſt lectio. quā etiam agnoſcit Fab. Quintilianus.

CRINIBVS Iliades Paſſis. Vetuſti aliquot codices. SPARSIS. habent, Sed ea forte paraphraſis fuit, quū PASSIS. In emēdationibus hēat. Quāq̄ etiā in Liuiano codice ueteri. L. vii. pr. Dec. CRINIBVS SPARSIS. legit. p PASSIS. ut in

SE QVOQ. Principibus Permiſtū Agnouit Achiuis. Inualuit (uulgatis hēt iampridē uſus ut. MISTVS. p. ST. ſcribat. quū tñ in codicibus oibus antiquis uno cōſenſu p. XT. ſcriptū inueniat. PERMIXTVM. Praeterea in Ro. codice. AGNOSCIT. eſt pſenti tpe, qđ nō diſplicet, qa ſpectaculū eſt in actu. Quod uero Seruius pditionē ex hoc laterēter tāgi putat. Oēs naīs emūctioīs Viri eā reiiciūt opinionē. Quippe quod hōeſtius & magnificētius eſt intelligere, Aeneā ſe quoq; agnoſcere permixtū, in acie uel in pugna, in cōflictu ꝓcul a ſuis in medio Graecoꝝ globo. Quā ſententiā Ti. Donatus ſequi uidet dū ait, uerſum hūc ad illā ppoſitionē ptinere qua dixit. Sūt hic etiā ſua pmia laudi. Nā qui ita ſe pictū aduertit, Vt Principibus Graecis mixtū eſſe conſtaret, utiq; glorioſum fuit catervas hoſtiū, & confertos primorū cuneos non timuiſſe. Verum haec in uulgatis codicibus improbe detruncata ſunt.

AVREA Subnectens Exertae Cingula Mammae. Vidi ego codices antiquos. In quibus nō exertae, Sed EXSECTAE. ſcriptū ſit; aliena uero manu EXERTAE factum. Sed. n. uulgatā lectionē agnoſcit Seruius, & expōit nudatae. Eandē ſententiā Ti. Donatus latius interpretat, quae, quoniā in impreſſis codicibus curta ſunt, recitare non pigeat. ait. n. Tanta autē fiducia uenire uidebat tantūq; ardere in bellū; ut, quod ſecretum eſſe Virginibus ſolet, illa offerret uidētibus. ſ. Quū exerta papilla pugnaret. pertinet hoc ēt ad præliātis audaciā, ut pugnaret fœmīa, nec mīnime tegeret armoꝝ.

MAGNA Iuuenum Stipante Caterua. In Romano codice legit. COMITANTE nō ita in aliis. plus tamen eſt. STIPANTE. quia maiorē idicat comitū frequentiā.

GRADIENSQ. Deas Supereminet Omnes. In Romano codice & nōnullis aliis antiquis legere eſt. DEA SVPEREMINET OMNIS. Vt DEA ſit κατ' ἔξοχην. Nā ipſe locus ſyllabam omnino cōmunē reddit; ceterū hoc in medio ſit,

SOLIOQ. Alte Subnixa Reſedit. Vetera quædam exemplaria. ALTO. legũt; Vt in Vndecimo Solio Rex infit ab alto. In codicibus tamen probatioribus Mediceo & aliquot aliis ALTE. aduerbium eſt; quam lectionem interpretes agnoſcunt. præcipueq; Donatus; qui ait, ubi ad mediam teſtudinem templi, hoc eſt ad mediam aream, peruenit, aſcendit ſolium, quod ipſius Cauſa fuerat Collocatum, & primum alte Conſurgens, ſedit.

PENITVSQ. Alias Aduexerat Oras. Vt miſſum faciam: ADDVXERAT. quod in uno tantum codice repertum minime placet. Mediceus, & reliqua fere omnia exemplaria, quæ tractaui ABVEXERAT aut AVEXERAT. uno cõ ſenſu legunt; erant enim .ii. Troiani, qui fuerant, in diuerſum abacti.

OBSTVPVIT Simul Ipſe Simul Perculſus Achates. In oblongo codice & quibuſdam aliis OBSTIPVIT. habetur, ita ſuperius DVM STIPET & paſſim eodem modo, quod uerbum a ſtipite nonnulli deductũ uolũt mutato tamen tempore, uſu uero ceſſiſſe. I. In. V. ut ex Contimaci Contumax factum, & huiuſmodi pleraq; ſed & PERCVSSVS. In Romano in Mediceo & pleriſq; aliis codicibus antiquis, & hic & alibi ſemper habetur, q̃uis Grammatici differentiam inter PERCVLSVM & PERCVSSVM ſtatuant.

CVNCTIS Nam lecti nauibus Ibant. In Romano codice & in Mediceo. CVNCTI nominatiuo caſu legiť eamq; lectione interpretes agnoſcũt Seruius & Donatus.

MAXIMVS Ilioneus. PL. S. PE. COE. Dicerem ſcribendum MAXVMVS ex antiquis codicibus, & Auguſti Octauiani conſuetudine; niſi nunc mos adeo inualuiſſet, Vt iam omnes malint huiuſmodi nominum pene ultimam enuntiare per. I. uocalem tertiam. Hic uero animaduertẽdum eſt quod Seruius ait, Mercurium, eloquẽtiæ Deum, Phorbanti Ilionei patri plurimum fauiſſe; nõ intelligas tamen hunc eundem eſſe Ilionea, qui Phorbantis filius ab Homero celebratur; ſed ab ea eloquentiæ commendatione fictam hic eſſe perſonam a Virgilio; Quum ſatis conſtet Ilionea Phorbantis a Peneleo peremptũ in bello Troiano, ut apud Homerũ legere eſt ξ.

AVT Raptas Ad Littora Vertere Prædas. In antiquis aliquot codicibus A LITORE Legitur, hoc eſt ab ora litorali in naues. Sed minime diſplicet AD LITORA. quia per continentẽ fieri ſolent excurſiões, indeq; prædã ad litus uertũt.

OENOTRII Coluere Viri. In antiquis codicibus fere omnibus. OENOTRI. per ſynæreſim ſcribitur, quia ſyllaba media eſt, ω μεγα [illegible]. huiuſmodi uero Synæreſes ſoluta etiam oratione fieri ſæpius in antiquis inſcriptionibus obſeruaui, Vt illud Romæ iuxta ædem D. Baſilii. VINICIA PRIMIGENIA MATER FILIS SVIS.

HVC Curſus Fuit. nequaq̃ placet, quod In codicibus aliquot legitur HIC CVRSVS fuit, hoc eſt, hæc nauigatio, nam finis deſideraretur, ad quem locum.

VESTRIS Adnauimus Oris frigidũ & exile eſt, quod in pleriſq; codicibus antiquis ADVENIMVS legitur Sed in uerbo ADNAVIMVS difficultas, calamitas, & clades apparent, quæ miſerationem commoueant.

SI Genus Humanũ Et Mortalia Temnitis Arma. Vetera quædam exemplaria legunt abſq; copulatiua particula. Si genus humanum, mortalia per appoſitionem, uenuſte tamen haud quaquam pari cum priori lectione.

AETHEREA NEC ADHVC. In bona codicum antiquorum parte NEQVE ADHVC. legiť quod neſcio quid mollius & ſuauius ſonat.

NON Metus Officio Nec TE Certaſſe. Mediceus codex & aliquot alii. NEC METVS. legunt. Sed omnino. NON. acceptius.

SOLVITE Corde Metũ Teucri Secludite Curas. In antiqs pleriſq; codicibus. METVS. legiť nũero multitudinis, & in longe pluribus SEDVCITE CVRAS; tamen SECLVDITE agnoſcit Seruius.

VIROSQ. ET Tanti Incẽdia Belli. Antiqui pleriq; codices AVT TANTI. legũt.

NON OBTVSA ADEO GESTAMVS PECTORA POENI NEC TAM AVERSVS EQVOS TYRIA SOL IVNGIT AB VRBE. Vt id praeteream, quod in Romano codice OBTVNSA. ſcriptum eſt, more ſuo, N. littera ſuperflua, quodq́ in Longobardico & aliquot aliis ADVERSVS. non AVERSVS legitur contra peritiorum omnium ſententiam; Id me magis mouet, quod ad explicationẽ ſententiae, haec mihi uidentur conſideranda. Quae gerantur in aliqua orbis parte, Triplici potiſſimum de cauſſa ſolemus ignorare. Aut quia res ipſae, uel earum auctores, ob humilitatem, non ſatis digni ſint, de quibus aliquis ſolicitus eſſe debeat. Aut quia tam ſtupido & obtuſo ingenio ſimus, ut nos mortalia non tangãt; & res geſtas magna quantũlibet admiratione dignas negligamus. Aut propter locorũ longinquitatẽ; unde fiat, ut ad nos fama nõdum peruenire potuerit. His omnibus occurrit Dido; Quum dicat neminem iam eſſe qui genus Aeneadum qui Troiae neſciat urbem, quantaq́ uirtute uiri illi praediti fuerint, & q̃late belli eius incendium ſe diffuderit. Mox ſubiungit, ſe corde praeſtare; & eo ualere ingenio, ut res mortaliũ perpendere potuerit; idq́ illud eſt. Non obtuſa adeo geſtamus pectora Poeni. Quod uero tertio loco expetitur, de locorũ intercapedine. Addit Tyrum, ubi ſe poſtea de Troianis audiſſe dicet, Teucro narrante; non eſſe ita in extremis terrae partibus ſitam, nec tam a circulo, quem ſol ambit, uel a Troiano parallello ſepoſitã, ut propter immẽſa locorum interualla fama tantarum rerum eo peruenire nequiuerit, eoq́ ſpectat uerſus ille. Nec tam auerſus equos Tyria ſol iũgit ab urbe. Haec memini. M. Antonium Sabellicum praeceptorem meum ex ueneta cathedra docuiſſe; Ne tamen, & ſi ea placeant, Seruii ſententiam reiiciamus, Ouidii monet Parodia, qui in eandem ſententiã dixerit in Amoribus. Auerſumq́ diem menſis furialibus Atrei. Quem enim diem poſuit Ouidius, Maro ſolem apertius nominauit.

VVLTIS ET HIS MECVM PARITER CONSIDERE REGNIS. Miſſum facio CONSISTERE In codicibus aliquot antiquis ſcriptũ, quod parum eſt in tantis pollicitationibus. Nam CONSIDERE. omnino quid longe maius pollicetur. Id potius adnotandum quod in Romano codice, non REGNIS, ſed TERRIS. legitur. Nempe quod nonnulli pertinacius defendunt, ad aſperitatem euitandam, quae eſt in concurſu. RE. ſyllabae geminatae. Sed hoc etiam parum eſſet; quia potius uiderentur in ſeruitutem addicti; neq́ ille concurſus uniformium ſyllabarum In. RE. praeſertim litteris duobus ultimis pedibus declinatur a poetis Vt Auertere Regem. Toto Certatũ eſt Corpore Regni. Loricamq́ manu ualida lacerare reuolſam. Neq́ .n. numero comprendere refert. & ſexcenta huiuſmodi. Dicẽdo uero REGNIS ſocietatem pollicetur; ut procliuius eos alliciat promiſſorum magnitudine. Nam & Iarbas inferius lamentabitur ſua connubia repudiata, ac dominũ Aeneã in regna receptũ. & ipſa etiã obiiciet Dido Eiectũ, litore egentẽ ſuſcepi & regni demens impie locaui. Quare omnino CONSIDERE REGNIS. legendũ.

IAMDVDVM Erumpere Nubem In codicibus aliquot antiquis ABRVMPERE legit. Sed quia cõſiliũ eſt ex obſcuro, clauſoq́ loco in apertũ, & clare pdire, magis placet. ERVMPERE, ut in Mediceo & pleriſq́ aliis. Signãt uero grãmatici elocutiõis genus, quũ accuſatiuus iũgit uerbo, cui ſit coalita ꝓpoſitio, quae ablatiuũ ſeiũcta ſibi

CAESARIEM Nato Genitrix. In Romano codice. GENETRIX. (depoſcebat. media ſyllaba per. E. paſſim ſcriptũ inuenias; Eandẽ ſcribendi rationẽ in titulis Antiquorum, marmoreiſq́ monumentis non ſemel obſeruaui, quin etiam in nũmis, qui fuerint eruditis adhuc ſaeculis cuſſi, utpote IVLIAE PIAE. ubi Venus eſt leua haſtae innixa, dextera exporrecta cum inſcriptione VENVS GENETRIX. Romani enim genus a Venere propter Aeneam eius filiũ ſe ducere aſſeuerabant; Et Iulia gẽs cõdente, dicanteq́ Iulio Caeſ. templum erexit VENERI GENETRICI. quod Plinius & Tranquillus tradidere. Vidimus autem Romae ſcriptũ GENETRIX. per E. nõ uno loco, in eo uero monumẽto maxĩe placuit, qđ in hortis Caroli Stallae hẽt

undecunq; mutilatum; cuius quidem eam partem tantum.quæ ad rem, quã de loquimur,facit hic inſeruiſſe ſufficiat.

PATER MEI ET GENETRIX GERMANA ORO ATQ. O
DESINITE LVCTV QVESTV LACRVMAS FVNDERE
SEI IN VITA IVCVNDA VOBEIS VOLVPTATEI FVEI
VIRO ATQVE AMEICEIS NOTEISQVE OMNIBVS

Ne uero quis huiuſmodi ſcriptiones ut iam obſoletas exigat,animaduertendum eſt Probũ Grammaticũ non temere obſeruaſſe. GENITOR. per .I.& GENETRIX. per,E.ſcribi,non ita autẽ in Monitor & Monitrix,quorũ utrũq; per .I. ſcribi cõſtet.

DVM Montibus Vmbræ Luſtrabunt Conuexa Polus Dum Sidera Paſcet. Sæpe etiã accidit,ut & comæ,& puncta alia ſententiã non parũ immutent huc uel illuc tranſlata;quare ſiquando circa hæc quoq;,ubi uſu ueniat,immoremur; nihil ab inſtituto alienũ feciſſe uideamur. In Oblongo itaq; codice, & in aliquot aliis antiquis,poſt dictionẽ.CONVEXA.pũctus eſt;ut legas, Dũ umbræ luſtrabunt ea quæ ſunt cõuexa montibus,montiũ quippe ambitus;tuberoſitas.n.illa conuexa In montibus umbrã efficit.Quare ita ſeparatim membrũ alterum accipiendũ.Polus dum ſidera paſcet;quæ Lectio quadrat cũ Ti.Donati ſententia dicentis. Quã diu fluuii currendo miſcebunt fluctibus maris;q̃ diu ſtabit cũ ſideribus cœlũ,q̃ diu Solis umbra uel Lunæ conuexa luſtrauerit montium. Iam &. COMVEXA. per.M.ante.V.digammon ſcribendũ eſſet,ex Victorini præceptione,niſi obſtaret conſuetudo,

ILIONEA Petit Dextra Leuaq; Sereſtum. In Longobardico codice pro. SERESTVM. SERGESTVM ſcriptũ eſt. Nam ſuperius Antea,Sergeſtũ,forteq; Cloanthũ uiderat. Quod ſi admittas,uel erit uerſus Scazontis hemiſtichius,more ueterũ,qui uarios interdũ numeros alieniq; generis uerſus Heroicis immiſcebãt:uel Creticus ſede quinta ſtatuet.Neq; quidẽ exẽpla deſunt præſertim ex Lucretio,qui pedẽ huiuſmodi qnto loco poſuerit,ut.L.iii. Præter.n.q̃ qđ morbis quom corpus egrotat. Peritiores.n.nõnulli egrotare,eadem analogia,eodẽq; modo cũ nomine,æger primã producere ſyllabam aiunt. quã alii quidam cõmunem ſtatuũt in uerbo egroto.eodẽ hoc ipſo citato carmine. Poterã & ex.VI.eiuſdẽ exemplũ proferre.An cœlũ nobis intra Natura corruptũ,quod in antiquis habet exemplaribus. Sed obſtabunt aliqui,uel detritã unam ex geminatis cõſonantibus,& coruptũ facturũ,uel adhuc nõ conſtare,dicẽt.quia uulgatis in exẽplaribus uerſus Sex ſpondeorũ dimenſione legat.AN Cœlũ nobis natura ultro corruptũ.Non ſecus ac Ennianũ illud,quod circũfertur.Ciues Romani tũc facti ſunt Cãpani. Quæ fuit rudis adhuc ſæculi licentia. Sed ut ad Virgiliũ reuertamur,poſſet quidẽ legi ſpondaico uerſu. Ilionea petit dextra. LEVA SERGESTVM. quũ in eo codice Longobardico. QVE. particula ſæpe ſupflua reperiat.Quã lectionẽ nequis ſuperſtirioſam nimis arbitret,in Ti. Donati cõmentariis. SERGESTVM. non SERESTVM. ſcriptũ animaduerti Sed.n.aliorum codicũ auctoritas facit, Vt uulgata ſequamur exemplaria.In quibus LEVAQVE SERESTVM. habetur,qui & ipſe Primores inter enumeratur ut L. ix. Conueniunt Teucri Mneſtheus acerq; Sereſtus.& Eodem libro ſuperius.Inſtant Mneſtheus Acerq; Sereſtus. Quos pater Aeneas, ſiquando aduerſa uocarent. Rectores iuuenum;& rerum dedit eſſe Magiſtros. Ad reginam.n.cuncti delecti nauibus adcurrerant.

QVEM Dardanio Anchiſe.Alma Venus phrygii genuit Simoentis ad undã.Sunt q Anchiſe.caſu ſeptio legãt,ue℞ antiq̃ exẽplaria. ANCHISAE.ſcriptũ hẽnt acq̃ſitiuo caſu.

MVNERA Lætitiamq; Dei. Minime mirũ,ſi tot Auctores diuerſi abeunt in hemiſtichii huius interpretationẽ:quũ ueteres quoq; Codices diuerſiſſimi reperiant. Quo℞ quippe alii.DIE.alii.DEI.alii DII.legũt Quod quidẽ,quũ neq; ab Aulo Gellio neq; a Seruio, neq; ab alio quopiã adhuc determinatũ eſſet,litẽ ego quoq; ſub iudice relicturus erã,niſi exẽplaria fere oĩa uetuſtiora reclamaſſent. DEI

legendum eſſe atteſtantia. VITEMQ. in Sacris myſtico ſenſu lætitiam ſignificare ſacerdotes Aegyptii ſubmóuiſſent;ut non inſulſa ſit interpretatio. Munera Dei quippe lætitiam,cuius paulo poſt Bacchus Dator appellabitur;quæ quidem abſq; uino frigidiuſcula fuiſſet. Verum de hoc latius in ſacris Aegyptiorum litteris. Huic porro ſententiæ ſubſcribit ti.Donatus; apud quẽ in integris eius commentariis ita ſcriptum inueni. MVNERA LAETITIAMQVE DEI. in uino tantum eſſe miſſum debemus intelligere q̃tum congrueret cæteris;quæ ſpeciatim numerata ſunt.ordinatio ſenſus melius intellectum patefaciet;quæ talis eſt. Nec minus interea ſociis ad litora mittit Munera. & dicit quæ ſint ipſa munera. Viginti inquit Tauros;Magnorum Horrentia centum terga ſuum;pingues centum cum matribus agnos,lætitiamq; Dei. Scribe uero. LAETITIAM. per.T.ſyllaba pene ultima non per.C.quod & ætatis eruditioris marmora,& ipſa nomiſmata declarant,in FAVSTINAE. n.Auguſtæ numino LAETITIA. per.T.ſcriptũ obſeruauimus in Imp.Cæſ.L.V. Pertinacis Aug. LAETITIA TEMPORVM. & eodẽ modo

ANTIQVAE Ab Origine Gentis, In Longobardico exem (in pleriſq; aliis. plari & in Mediceo. ANTIQVA. legitur;quod & in aliis aliquot aiaduerti;idq; forſitan nõ inepte. Malunt tamen multi. ANTIQVAE GENTIS.legere;neq; id

INCONCESSOSQ. Hymeneos. Hiſtoria de Hymaneo adoleſcẽte (indecẽter. Athenienſe;Qui raptas a piratis Virgines in libertatem uindicauerit,in antiquis pleriſq; Seruii Codicibus manu ſcriptis nõ reperi;quare uereor,ne illa ſint adulterina.

FRATER Vt Aeneas Pelago Tuus Omnia Circum Litora Iactetur Odiis Iunonis Iniquæ. Omnia prorſus exemplaria manu ſcripta,quæ hactenus legerim,ſcriptũ oſtendunt. IACTETVRQVE ODIIS. particula. QVE. tantum ad ſuſtinendum uerſum interiecta,ut plerunq; alias. Nam quod aiunt quidã ita ordinem explicandum,ut dicamus;nota tibi ut tuus frater Aeneas iactetur pelago,iacteturq; circum omnia litora,nimium tortuoſa mihi uidetur oratio;Quare omnia circum Litora,ampliationẽ potius eſſe dixerim,quod parũ erat,pelago dixiſſe. IACTETVR uero abſq; particula. QVE. libenter legerim,Nam penthimemereos locus omnino cõmunis eſt,cui tamen iſti paſſim ita conſultũ uoluere.ut nullam pene reliquerint, cui non particulã eam obtruderent. Niſi dicamus figuram eſſe breuitatis per detractionem,quã alio loco Quintilianus adnotauit ab apoſiopeſi diuerſam,quũ,ſ. unũ tantum ſiletur uerbum,idq; manifeſtum,ita hic detractũ ſit. ERRET. quippe pelago,circũ omnia litora,iacteturq; odiis Iunonis,quod codicum antiquorum reuerentiæ concedamus. Demum quod in aliis legitur Iunonis iniquæ,in Longobardico legere eſt. IVNONIS ACERBAE. quaſi dicat implacabilis,quæ nulla poſſit ratione miteſcere. Sed.n.id admittendum,quod in pluribus & minus corruptis exemplaribus habetur, INIQVAE. cui lectioni Ouidii etiam congruit parodia. Dira lues populis ira Iunonis iniquæ.

HVNC Phœniſſa Tenet Dido. In codicibus pleriſq; Antiquioribus. NVNC. legitur quod minime diſplicet,præſertim quũ Ti.Donatus exponat. IAM Tenet.

QVO Facere Id Poſſis. Seruius legit QVA. ideſt quo modo. In ueteribus tamen exemplaribus pleriſq;. QVO. habetur. In Mediceo. QVA. ut agnitum a Seruio. Quod uero POSSES. in Romano codice eſt,uitium id familiare.

PLACIDAM Per Membra Quietem. eſt ubi. PLACITAM. legatur,quod non æque placet. Placida.n.proprium eſt Quietis epitheton.

STRATOQVE Super Diſcumbitur Oſtro. Apud.C.Iulium Ro.ubi de præpoſitionibus agitur,quæ a Suetonio Tranquillo in ordinem digeſtæ fuerint,uerſus citatur ex Marone,ita ſcriptus. STRVCTOQVE SVPER Diſcumbitur oſtro Nam Extruimusq; toros alibi dictum,Et inſtruimus menſas.Quanq̃ STRATO. minime diſpliceat,quod de tapetis intelligendum eſt.

DANT Famuli Manibus Lymphas. In Romano,in Longobardico,& aliquot aliis

Codicibus antiquis tranſpoſitis dictionibus legere eſt . DANT MANIBVS FAMVLI LYNPHAS . Sed iſti Lambdaciſmum euitare uoluerunt, quum tamen Auctores pleręq; huiuſmodi ſyllabarū cōcurſum uenuſtati ducant.

TONSISQVE Ferunt Mantilia Villis . Romanus codex & hic & in Georgicis. MANTELIA . per.E.tertia a fine ſyllaba legit. Ac nequis putet ex familiari quodam ſcribendi more; quo plurima toto opere in eo codice. I. in E. mutant; ita hoc etiam loco factum eſſe. ſciendum in aliis quoq; Veteribus pleriſq; codicibus. MANTELIA ſcriptum eſſe, Nam in oblongo apparet id manifeſte. In Longobardico uero Abraſa dictio eſt, Sed.n. MANTELIA . omnino prius ſcriptū fuiſſe diſcernitur. Sane. MANTELLVM . apud Plautum , Et apud Lucillium Mantella legitur. Mappas Mantella, merumq; atq; ita MANTELIA .

QVIBVS Ordine Longo Cura Penum Struere . eſt & ubi LONGAM PENVM legas . Dictum.n. LONGAM PENVM a Virgilio FL . Soſipater auctor eſt. Penum porro fœminino Genere Lucillium quoq; dixiſſe conſtat, eo Carmine. Magna penus paruo ſpatio conſumpta peribit . Eodem genere uſos Pomponium & Næuium ait Nonius, qui non probari ait auctoritatem eorum, qui neutro genere dixerint , q̄uis Feſtus penora ponat. Quantum uero pertinet ad uulgatiorem lectionem, quæ eſt LONGO ORDINE . ea in pluribus ex uetuſtis exemplaribus habetur & agnoſcitur a Donato.

QVI DAPIBVS Menſas Onerent Et Pocula Ponant. In Romano codice & Pleriſq; aliis peruetuſtis. legere eſt utrunq; Verbum indicandi modo , numero etiā uariato, ſcilicet hoc pacto . QVI DAPIBVS ONERANT MENSAS ET POCVLA PONVNT. quod neſcio quid picturatius habet , quum res ipſa ita geri uideatur; quod in priori illo indefinito modo ſignificaret tantum paratos eos eſſe ad onerandas menſas, & ponenda pocula. Vnicuiq; tamen integrum ſit, quam maluerit lectionem ſequi.

ET PVERO Pariter Doniſq; Mouetur. In Antiquis pleriſq; omnibus exemplaribus legere eſt, hoc dictionum ordine. ET PARITER PVERO DONISQ. Mouetur. Mouebatur uero puero, quæ iam animo agitare cœpiſſet, poſſe ſe talem cōcipere ex Aenea. Donis, quia muliebre Genus procliuius eſt in auaritiā. eſt.n. magis infirmum, ac perinde magis opum appetens, & auxilii.

INSIDEAT Quantus Miſeræ Deus, Sunt qui . INSIDAT . Triſyllabum legant. & ita apud Ti. Donatū ſcriptum eſt. Id ego nuſq̄ alibi; neq; in ueteribus codi. inueni.

ET VIVO Tentat Præuertere Amore. In Romano codice. AMOREM . legitur; quod minime placet, Solet uero ea littera in fine ibi ſæpius habundare; tam & ſi in ueterū monumentis tale aliquid ſæpe legas, ut in æde Lateranenſi . Antiquo monumento PRO SALVTEM IMPERATORIS . Quod in memoriam redigit Diomedis dictum. gauiſos non nunq̄ ueteres quædam per Barbariſmum proferre. hoc autem loco omnino. AMORE . legas.

VOCEMQ. Per Ampla Volutant Atria . Nonnulli codices antiqui. PERAMPLA . Vnica dictione legunt. Sed in Longobardico & aliquot aliis . PER. ALTA legit ut in. iiii. Aeneidos. It Clamor ad Alta Atria. Vulgata tamen lectio receptior.

TVM Facta Silentia. In Longobardico . DVM. Sed. TVM. melius.

ADSIS Lætitiæ Bacchus Dator. Antiqua omnia exēplaria quæ uerſamus. ADSIT. uel ASSIT . perſona tertia legunt .

DIXIT Et In Menſa Laticum Libauit Honorem. In oblongo codice; quem Pomponii Læti delicias fuiſſe dicunt. IMMENSVM. legitur, idem in Longobardico, & aliquot aliis peruetuſtis. In Romano in Mediceo & nonnullis emendatioribus . IN MENSAM . habetur accuſatiuo caſu. ut in octauo eadem elocutione dictum. In menſam læti libant; eandemq; lectiōem uidetur Ti. Donatus agnouiſſe, Dum in cōuiuiis, cum huiuſmodi honorificentia numinibus exhibetur, pro Ara

menſam ſuccedere dicit. Sed.n.uolgata exemplaria Donati, loco hoc ualde corrupta habentur. De libatione uero huiuſmodi lege apud Macrobium.iii. Saturnalium.

ET PLENO Se Proluit Auro. In codicibus aliquot antiquis . PLENO SE PROLVIT ORE legit, non AVRO. Ti. Donatus ſup hoc ait, Bitiá ideo ſe etiá pfudiſſe q̃ auide biberet, & tantũ infunderet q̃tũ fauces eius tráſmittere nõ poſſent.

DOCVIT Quæ maximus Atlas. In Romano codice, & quibuſdam aliis legere eſt. DOCVIT QVEM MAXVMVS ATLANS. ſed cur ATLANS. dictum ſuperius, ubi de Theſauro diſputatum . Quod uero legitur . DOCVIT QVEM . Mos eſt Poetis præſtantis aliqua doctrina uiros a Diis uel ab Heroibus doctos aſſeuerare. In quinto talis elocutio. Tritonia Pallas quem Docuit. Ti. Donatus QVAE legit, ait. n. uideamus qualia canebat, Docuit, inquit, Quæ maximus Atlas, hoc eſt non turpia, aut obſcena, ſed uenientia ex philoſophiæ fonte, quæ docuerat Atlans Maximus, plenuſq; uirtutum.

HIC Canit Errantem. ſcripſere nonnulli. IS CANIT. uerum illi decepti ſunt ex paraphraſi; ſi quidé hoc loco Soſipater Cariſius in Solœciſmo præpoſitiuá particulam pro coniunctiua pronuntiatam ait. Hic quidem, pro IS.

VNDE Hominum. genus, & pecudes, unde imber, & ignes. In Mediceo codice legere eſt. VNDE. HO. GE. ET. PECVDES. GENVS. VNDE. FERARVM. ſed cum uulgatis exemplaribus Veteres pleriq; codices côueniunt.

SE Tingere Soles. in antiquis dubio procul fere omnibus TINGVERE. legitur. V. inter. G. & E. litteras medias ſita. ex inſtituto Attii, Neq; Grammatici pleriq; ab hoc uerbo. V. litteram reiiciunt, quum in urgeo, & ungo eam nequaq̃ admittat Vt apud Velium Longum eſt. Aduerſus tamen cuius ſententiam ſtat omnis pene ueteris ſcriptionis Conſuetudo.

INGEMINANT plauſum Tyrii. in Romano codice in Mediceo, & aliquot aliis antiquiſſimis PLAVSV legitur caſu ſeptimo, quod nequaq̃ diſplicet.

OMNIBVS Errantem. terris, & fluctibus. In Antiquis aliquot exemplaribus legere eſt. OMNIBVS ERRANTEM ET TERRIS ET FLVCTIBVS. quod ſententiam reddit huberiorem.

IO. PIERII VALERIANI CASTIGATIONES IN SECVNDVM VIRGILIANAE AENEIDOS

I TANTVS Amor Caſus COGNOSCERE Noſtros. In exemplaribus aliquot antiquis . AGNOSCERE . legitur . Sed. COGNOSCERE . Seruius agnoſcit; neq; non Donatus. & reliqua Litteratorum Collegia.

SIC ORSVS Ab Alto. In Mediceo codice una plus dictione ſcriptum eſt AB ALTO EST . Sed magis Virgilianum eſt, ut uerbum id ſubintelligatur potius, q̃ adſcribatur .

LVCTVQVE Refugit. In codicibus nonnullis ſaneq; uetuſtis LVCTVM, habetur; quod ego factum Credebam ob notam productæ ſyllabæ ſignum; quæ fuiſſet antiquitus ſupra ſyllabam ultimam deiecta; Sed animaduerti Ti. Donatũ quoq; LVCTVM legere quarto caſu; & apud Cariſium, ubi uerſus is citatur . LVCTVS . ſcriptum eſſe .

EST IN Conſpectu Tenedos . Quamuis nomina Græca, præſertim locorum propria, multum in carmine uenuſtatis habere, ſuo idiomate poſita, nõ ignoremus,

Eaq; de cauſa uulgatos pene omnes codices . TENEDOS. ſcriptitare cœpiſſe
In Antiquis tamen aliquot, præſertimq; in Romano ſcriptum eſt . TENEDVS.
latina uoce. Et in antiquiſſimis. M. Tullii codicibus manu ſcriptis . TENEDVS.
legi eodem modo. Vt in Verrinis, quod ad hunc locum facit, libro tertio. Tenem ip
ſum, qui apud Tenedios ſanctiſſimus Deus habetur, qui urbem dicitur condidiſſe,
cuius ex nomine TENEDVS nominatur. Cæterum in reliquis exemplari-
bus . TENEDOS , plurimum habetur.

HVC Se Prouecti Deſerto in littore condunt. In antiquo exemplari Longobar
dico . PROIECTI . legitur, qui mos eſt ſeſe occultantium, & in inſidiis lati
tantium . Sed melius de nauibus intelligere, quum in aliis pleriſq; omnibus.
codicibus PROVECTI . legatur.

HIC Acies Certare Solebant. Non diſplicet, quod in Romano codice ACIE.
CERTARE Solebant. legitur; quae quidem elocutio apud Cæſarem frequen-
tiſſima eſt, Sicuti apud Liuium Acie confligere, ut obiter locum apud eum ex ueteri
codice recognoſcamus. L; iii. de. ii. Bel. pu. cum ſex Conſularibus exercitibus acie cō
(flixiſſe.

PRIMVS Ibi Ante Omnis. In uetuſtis aliquod codicibus.
ANTE ALIOS . legitur. Sed Omnis, agnoſcit Seruius.

AVT Aliquis latet error . EQVO NE CREDITE TEVCRI . Vulga
ta omnia Exemplaria Seruio adſtipulata ita legunt, ut ſententia ſit , Equo non Cre-
dendum, ideoq; ante dictionem , EQVO , puncta adlinunt. Ti . Donatus di-
ſtinguendum monet NE CREDITE . ab dictione . EQVO . legendúq;
autumat. Aliquis latet error equo. Neque hoc tantū diſtinguit, uerum etiam ſuſpē
dit particulam AVT . ut pote qui afferat Laocoonta euidenter dixiſſe, quid pri
mo & ſecundo loco ſentiret , quippe aut Graecos eo ligno incluſos occultari , aut
eam machinam in Troianos muros fabricatam eſſe. Tertio uero dixiſſe , AVT .
& quum non ſuppeteret ſequens dictum, Confugiſſe ad generalem ſuſpitionem, di
xiſſeq;. Aliquis latet error equo, quod quum ita ſit, ſeparandum eſt, AVT , & ſic
dicendum. Aliquis latet error equo. ut de eo quod fuit incertius iudicaſſe uideatur,
quo genere firmauit quicquid illud fuiſſet, eſſe debere ſuſpectum, quia originem du-
cebat ab hoſtibus. Ex quibus Donati uerbis illud etiam colligitur . NAE CRE-
DITE . affirmatiue legendum. NAE . n . hic non prohibentis ſed intenſionis
particulam eſſe. Illud quoq; minime diſſimulandum, licet pauciſſimos habeat fauto
res, quod apud Probum in Arte, ubi agitur de , NE , particula. pro. Ne Credite
Teucri Quicquid id eſt. ſcriptū habet, neq; quidē id ſemel, Ne credite VERI Quic
quid id eſt. Idne errore factum ſit an quia ita legeret Probus , mihi non conſtat
id magis apertum quod . Ne , acuto accentu ſcribendum monet.

TROIAQ. Nunc Stares Priamiq; Arx Alta Maneret. In antiquis omnibus co-
dicibus, quotquot habui . MANERES . perſona ſecunda legi , q̄q̄ Seruius ti-
met τὸ μικρόψυχον quare nonnulli . STARET . potius legunt ; & MANE
RES . in fine malunt , ſed enim praeter Antiqua, uti diximus, exemplaria, quae
utrunq; perſona ſecunda legendum exhibent, Apoſtropham hic, & cum ingenti do
lore animi factam Donatus ait.

FIDENS. Animi. In Romano quidem codice. ANIMO. legitur. Sed. ANIMI.
agnoſcit Seruius & elocutionis figura huiuſmodi apud auctores frequens.

SEV Verſare Dolos Seu Certe Occumbere Morti. In Longobardico codice lege
re eſt . DOLO . caſu ſeptimo, quod Seruius non improbat, ſubaudiendumq;
ait Troianos . In eodem codice, ubi raræ admodum Diphthongi ſunt, hoc loco
CERTAE. cum diphthongo ſcriptum eſt, ut Morti adcommodetur, Ergo firmæ,
& deſtinatæ. alii tamen. CERTE. Aduerbium malunt.

CIRCVMFuſa ruit , Certantq; illudere capto . In Romano codice. CERTAT.
eſt, unitatis numero, ueluti RVIT . Alii tamen figuram malunt.

ACCIPE Nunc Danum inſidias Et Crimine Ab Vno Diſce Omnes. Facile quidem adduci poſſim. Vt ex Ti. Donati ſententia CRIMEN legendum credam, quam lectionem omnino Seruius reſpuere non uidetur, licet priorē magis approbet. dū exponit crimine ab uno, hoc eſt cauſa. Vt crimen amor ueſtrum. Præter uero ſeruianam huiuſmodi interpretationem pleraq; omnia uenerandæ uetuſtatis exemplaria quæ in manus noſtras deuenere uno exemplo legunt CRIMINE AB VNO DISCE OMNIS. Sed.n.quia Litteratiſſimi plerīq; Viri ultro in Donati ſententiā eūt, libuit ex iis, quæ ille ſuper hoc cōmētatus eſt, quod in uulgatis codicibus deſideratur, adponere. Accipe nunc Danaum inſidias & Crimen. Duplici genere criminationis Græcos aſpergit ex perſona captiui, atq; ut ſatiaret addidit, ab uno diſce omnis, unum quippe notabile uult eſſe in Viro forti, ut non congreſſu ſed inſidiis certet. oſtenſurus autem Sinonem Mendacem, periurum, Sacrilegum, ait CRIMEN. ut non Sinon ſolus ſed qualis eſſet, tales eſſe omnes Græcos aſſereret. In hanc ſententiam nonnulli trahunt Catullianum illud ex antiqui Codicis lectiōe, Vatiniana Meus Crimina Caluus explicaſſet, hoc eſt Poema in Vatinii crimina.

INSVPER Ipſi Dardanidæ Infenſi. In Romano codice & pleriſq; aliis antiquis legere eſt ET SVPER IPSI. Quæ lectio eſt codicis etiam Donatiani, neq; non Medicei. In nonnullis utraq; lectio habetur, una plus ſyllaba uerſu corrupto.

CVNCTA Equidem Tibi Rex Fuerint Quæcunq; Fatebor Vera. Nonnullis in codicibus peruetuſtis legere eſt. FVERIT QVODCVMQVE. ſingulari numero. q̄q̄ non ſum neſcius plurimos eſſe, qui priori faueant lectioni. quia. ſ. cuncta præpoſitum eſt nomen multitudinis Sed.n. Seruius. Fuerit quodcumq;. uidet agnouiſſe, dum exponit. quicumq; me ſequatur euentus. Cum Seruio eſt Donatus, qui aperte Fuerit quodcumq; interpretatur, hoc modo. Cuncta inquit, & quicquid fuerit fatebor. ut FATEBOR. bis accipiatur, ne fiat per numeros uitium, ut ſit fatebor cuncta. item fatebor quodcunq; fuerit. In Mediceo codice CVNCTA QVIDEM legitur. Sed EQVIDEM ex eorum ſententia eſt, qui primam perſonam ei ineſſe aduerbio uolūt, ut ſit equidem ego quidem, quum tamen Cato apud Salluſtiū dicat. Quare uatum equidem hoc cōſiliū eſt. niſi & Salluſtiani quoq; codices corrupti ſunt.

REGNVMQVE Vigebat Conſiliis. Sunt qui REGVM CONCILIIS. legendum autument. Sed id licet ego nuſq̄ in his ueteribus legerim exemplaribus; inueni tamen apud Ti. Donatum. REGVM. interpretatum, hoc modo. Deferebatur.n. Patri meo, quia in numero Regum fuit, & plurimū uiguit. Hæc nobilitas generis idcirco compoſita eſt, ut Troianorum miſericordiam de præterita, & præſenti fortuna prouocaret ad lenitatem.

INVIDIA Poſtquam Pellacis Vlyſſi. In Longobardico & in aliquot aliis antiquis Codicibus, FALLACIS. legitur, quam ego paraphraſin fuiſſe puto, q̄uis ita etiam ſcriptum ſit in codice Cariſiano; quem Longobardicis characteribus ſcriptum Ianus Parrhaſius mihi legendum commodauit; uerſu eo loco citato, ubi de nominibus in E, quæ ſine ratione genitiuum in. I. faciunt, differit. Nam codicum referre uarietates ſuper huiuſmodi terminatione iā ſupuacuum eſt. Sed q̄tum pertinet ad epitheton, utrum quippe Pellacis an Fallacis legēdum ſit, Velius Longus exemplū citat ex Virgilio. PELLACIS VLYXIS. Vbi ex præpoſitione, PER. R. litteram. In. L. abire dicit, quoties. L. altera ſubſequitur. neq; aliter unq̄ legi apud Lucillium affirmat, q̄ pellicere, quod eſt inducere.

SVPERIS Conceſſit Ab Oris. In codice longobardico. EXCESSIT. Sed. CONCESSIT. Donato agnoſcitur; apud quē habes. Non dixit, mortuus eſt; ſed conceſſit, ut memoria eius digna eſſet, quæ poſt hominis finem uiuere mereretur.

IN VVLGVM Ambiguas, Sane VOLGVM ea quippe ſcribēdi ratione, qua uſos Veteres nemo inficiatur, non in Virgilianis tantum codicibus per. O. prima ſyllaba notatum inueni, uerum etiam in Liuianis manu ſcriptis, hiſq; peruetuſtis Vt. L. iii.

de.ii.bel.pu. Huic non apud uolgum modo fides fuit. Quod uero ſuper nominis genere diſputatur, Virgilium, Siſennam, Attium, & Varronem Volgum maſculino genere poſuiſſe; Neutro Lucillium, atq; eo loco Virgiliũ, Ignobile uolgus. Soſipater ex ueterum grammaticorum opinione ait, Volgus maſculini generis potius q̃ neutralis, quia nullum neutrale biſſyllabum .VS. litteris terminatũ genitiuo in .I. ultima exit ſyllaba. Sic ille.

NEQVICQVAM Ingrata. In codicibus aliquot antiquis & hic & alibi. NEQVIQVAM ſcribitur abſq; ulla alia conſonante inter .I. & .Q. Sed .n. Victorini præceptum eſt in hæc uerba. QVIDQVAM. & QVIDQVID. & QVODQ' pria ſyllaba quoties habuerint. D. id nos ꝑducite, & ſuppõite .C. ne duæ partes integræ eſſe uideantur Ex hoc præcepto uolunt. NEQVIDQVAM. in terieſtio .C. notari. Sed qui ſcriptionibus antiquis fauent. NEQVIQVAM. aduerbium a caſu ablatiuo deſumunt, ueluti etiam Nequaq̃, atq; ita utrũq; eodem modo ſine .C. ſcribunt. Frigida hæc omnino uel Fab. Quintilianus eſſe dicat, ſed hoc temporibus eruditis; Nunc corrupta adeo loquendi ſcribendiq; ratione, minime uitio detur, ſiquis etiam talia perquirat.

SCITATVM Oracula Phoebi Mittimus. In Longobardico codice. SCITANTEM. legimus; quod agnoſcit Seruius; & participium pro participio poſitum ait. quippe pro ſcitaturum. Sed enim Soſipater Cariſius. SCITATVM, legit in ſolœciſmo; proq; Sciſcitatum poſitum ait.

ANIMAQVE Litandum Argolica. In codice Longobardico legere eſt quarto caſu. ANIMAMQVE LITANDVM ARGOLICAM. quod alii uiderint. Nam hæc per ſeptimum caſum proferri potius conſuerunt. Eſt etiam in Mediceo una plus dictione. LITANDVM EST. quod quidẽ uerbũ etiã cũ decoro

COMPOSITO Rupit Vocem. In codice Longobardico COMPOSITAM. legas. Sed enim compoſito aduerbium Eruditis magis auribus ſatiſfacit. In Mediceo. RVMPIT. præſenti tẽpore eſt; quae forma narrationi cõgruit. (reticetur.

ATQVE Arcta Leuari Vincla. Antiqui pleriq; Codices. ARTA. habent abſq; C. curq; id ita fieri ſolitum, grammaticorum ueterum dictata alibi citauimus.

VITTAEQ. Deum Quas Hoſtia Geſſi. In antiquis aliquot exemplaribus punctum obſeruaui ante. DEVM. ut ſit; quas geſſi Deum Hoſtia. Seruius tamen Deum uittas mauult legere.

SI MAGNA Rependam. Sunt antiqui Codices. in quibus. FEPANDAM. ſcriptum. inueni; ſed id potius inſcitia librarii q̃ pro manifeſtare ſit poſitum. Nam magna rependere pollicetur Sinon; qui iã uitae, ac libertatis praemia ſit cõſequutus

SECVM Aduexere Carinis. In Mediceo codice & aliquot aliis. AVEXERE. legitur ut ſit ex eodem loco, undi digreſſi prius auguria cœperant.

HANC Tamen Immenſam In Mediceo. HANC ADEO IMMENSAM legitur, ſed TAMEN. receptum magis.

PRIAMI Imperio Phrygibusq; Futurum. In codicibus aliquot antiquis; PHRYGIIS. legitur ſed PHRYGIBVS emendatior omnino lectio eſt.

CAPTIQVE Dolis Lacrimiſq; coacti. Seruius COACTIS legit, remq; Terentii teſtimonio ſuffulcit. Nuſq̃ tamen in ueteribus exemplaribus id inueni, q̃q̃ in Mediceo neſcio quid huiuſmodi abraſum in eius dictiõis fine diſcernitur. Quam uero Ouidii Synepeiã huc nõnulli citant. Oculi lacrymis maduere coactis. longe diuerſa eſt a uirgiliana ſententia; Nam ibi Ouidius de Procne loquitur, quae inſpecto Ity filio coacta ſit maternae pietatis impulſu lacrymare, fœdæ immanitatis, quam in eum parabat, ſibi conſcia, atq; ideo dicit. Inuitiq; oculi lacrymis maduere coactis In Sinone uero, quũ lacrymæ dubio ꝑcul fictae eſſent, ideo cogi eas neceſſe fuit; quia neq; dolor, neq; affectus ullus erat, qui ſponte ſoleat lacrymas ciere. ſed & Ti. Donatus coactis legit, ſi modo codex fidelis eſt. Vtcũq; tamẽ alii, atq; alii ſenſerint,

minime abſurdum mihi uidetur,ſi legamus Capti dolis,& coacti lacrymis,quo etiã modo ſi legas apud Donatum,nihil quicq̃ eius ſententiam immutaueris.

IVBAEQVE Sanguineæ Exuperant Vndas. In ueteribus aliquot exemplaribus legere eſt SVPERANT VNDIS. In Mediceo SVPERANT VNDAS, Sed enim EXSVPERANT longe maius quiddam oſtentat.

SINVATQVE Immenſa Volumine Terga. In codicibus pleriſq; peruetuſtis legitur SINVANT pluralitatis numero. Quippe Angues Toti,quæ lectio carminis etiam tonum reddit canorum magis.

TENDIT Diuellere Nodos. Vetera quædã exemplaria DEVELLERE habẽt,Sed

FVGIT Cum Saucius Aras. Antiqui codices pene omnes cũ (id uitio tẽpori, Mediceo ARAM unitatis numero legunt,quæ quidem lectio mihi caſtior uidet.

TVNC Etiam Fatis Aperit Caſſandra futuris. ORA Dei Iuſſu Non Vnq̃ Credita Teucris. In oblongo codice peruetéri IVSSO legitur,a recto Iuſſum. Vt illud, Et iam iuſſa facit. Sed IVSSV magis placet,ut Suaue magis. Eſt uero illud animaduerſione dignũ,quod in codicibus aliquot antiquis oratio eo loco punctis diſſita eſt. Aperit Caſſandra Futuris. Ora Dei Iuſſu. Vt ſit ordo. Caſſandra Non Vnq̃ Credita Teucris. Tunc iuſſu dei aperit ora futuris fatis,non autem illud. Nõ Vnq̃ Credita Teucris Iuſſu Dei; Cujus rei cauſſam Seruius ex Cõmodo ſuo comminiſcitur; Et Donatus ait,reſponſa Caſſandræ Apollinis iuſſione fuiſſe damnata. At qui magis pium eſt dicere deum ſemper conſulere humanis rebus qui diuinationẽ mortalibus elargitus eſt,ut mala cauere poſſemus. Cunq; ea lectione legere,iuſſiſſe deos,ut Caſſandra tunc uaticinaretur. Præterea ſententia hæc ita explicata rẽ auget; & fatoꝝ uim maiorem oſtendit; quum dicat neq; quidem deorum admonitu fieri potuiſſe ut quæ fata decreuerant infortunia,uel ſcientes potuerint euitare.

ET Iam Argiua Phalanx Inſtructis Nauibus Ibat. Vetera quædam exemplaria IBANT legunt, numero multitudinis, quam lectionem agnoſcas apud Ti. Donatum,ſi in integra eius incidas commentaria. Ita enim illic habetur. Iter per terram dicimus fieri, Hoc tamen loco IBANT inquit,hoc eſt nauibus ferebant. qm̃ inſulam dixerat Tenedum; ne,ſi nauium non feciſſet mentionem,putaretur immemor ſui,ut terrã poneret,quam ſecundũ deſcriptionem ſupiorẽ nullã eſſe cõſtabat.

LAETIQVE Cauo Se Robore Promũt. In Longobardico codice PRODVNT legitur; quod minime diſplicet. Sed enim promere de iis dicitur, quæ condita fuerint,de his autem ſuperius dictum eſt. Nota conduntur in aluo.

ET Dirus Vlyxes. In codice Longobardico. DVRVS Vlyxes,legitur,quem Horatius patientem,Homerus πολυτλαντα uocant; id uero duri hominis, ut Durum a ſtirpe genus; & Dardanidæ duri. Inferius uero omnino legitur Dirus, uidetur q; proprium epitheton apud Maronem Dirus Vlyſſes. Vt immitis, & ſæuus, Achilles. Sunt etiam antiqui codices,in quibus DIVVS habeatur; nempe quia toties apud Homerũ legere eſt δῖος ὀδυσσεὺς, καὶ θεῖος. Sed enim in hoſtili perſona ubi præſertim improbatur res geſta,non congruit epitheton illud honorificũ. Quãuis Fl. Soſipater,ubi de tropis agit,hæc ita. Epitheton dictio eſt uocabulo adiecta ornandi,aut deſtruendi,aut indicandi cauſa. Ornat,ſicut Diuus Vlyxes. Ita enim in ueteribus Soſipatri codicibus habetur; In aliquot & Diuus. Deſtruit, ſicut, Scelerumq; inuentor Vlyxes. Indicat,ſicut, Lariſſæus Achilles. Sed hoc exemplũ ita poſitum,loco non citato,nõ mihi tanti eſt,ut propterea lectionẽ DIRVS loco hoc immutare uelim. Cariſius enim ad id reſpexit,quod uti diximus Homerus Vly (xem θεῖον uocat.

THERSANDRVS Stheneluſq; Duces, Quidam Codices ex proximioribus editionibus TISANDRVS legunt; quum tamen paſſim apud græcos celebre ſit Therſandri Polynicis filii nomen. In Romano codice Vaticanæ bibliothecæ deſiderantur paginæ uerſuſq; omnes a captura Sinonis,uſq; ad uerſum,qui libro quarto incipit, Inſtauratq; choros,mixtiq; altaria circum.

ATHAMASQVE Thoaſq;. In Longobardico, in Mediceo, & quibuſdam aliis codicibus antiquis legere eſt ACAMAS. Quod quidem nomen inter Græcorum proceres cenſeri apud Quintum Smyrneũ inuenias, qui τὰ μεθ' ὅμηρον ſcripſit. Fuit & Acamas Theſei F. a quo Demoſthenes agnoſcit tribum Acamantida ἐν τῷ πρὸς βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος; quod obſeruat Harpocration.

LARGOSQVE Effundere Fletus. In Mediceo codice REFVNDERE legitur. Sed EFFVNDERE acceptius. Quin etiã nonnulli codices FLVCTVS habent; Sed nulli FLETVS. non caſtior lectio uidetur.

EXVVIAS Indutus Achilli. In antiquis exemplaribus ACHILLIS habetur, recta declinatione, non enim hic ὁμοιόπτωτον illud ſeruianũ timendum eſt. Sũtq; aliquot exemplaria, in quibus EXVVIIS legatur ſeptimo caſu. Vtrunq; latinum eſt. Sed EXVVIAS quarto caſu placere magis uideo eruditis Viris. Demum & INDVCTVS ab induco in peruetuſtis aliquot exemplaribus habet. Sane ſcriptũ ab Auguſto Tranquillus ait. Si mane ſibi ſiniſter calceus pro dextro induceretur. & apud Plinium. Diuus Auguſtus prodidit ſibi calceum præpoſtere inductum; placet tamen INDVTVS ab induo, ut uulgo habetur.

O Lux Dardaniæ. In antiquis aliquot codicibus legere eſt. DARDANIDVM. Tam etſi non neſcimus ex Mnaſea Dardaniã regionẽ appellatã, quæ Teucris prius uocabatur. Dardanus porro Troadis oppidum eſt Stephano.

SPES O Fidiſſima. Vt præteream quod in ant. cod. ſcriptum eſt ex inſtituto Auguſti. SPES O FIDISSVMA. Illud me magis mouet, quod in uetuſtiſſimo quodam codice litteris propter uetuſtatem caducis difficile eſt diſcernere utrũ Fortiſſima, an Firmiſſima ſit adſcriptum. Sed enim, ut Firmiſſima non improbarim, ita Fortiſſima nunq̃ admiſerim, decenter enim ſpes aut firma, aut fida ponitur.

RVIT Alto A Culmine Troia. In Mediceo codice non eſt .A. præpoſitio, ſed ſupra alto, ab κατὰ τὴν φράσιν notatum. Vulgata tamen lectio, quæ eſt ALTO A CVLMINE ſatis pulmbus facere uidetur.

PERERRATO Statues Quæ Deniq; Ponto. In codice Longobardico & aliquot aliis QVI non QVAE legitur, ut ſit, Qui deniq; ſtatues ea magna pererrato ponto. Sed enim magis placet, quod in uulgatis habetur exemplaribus, QVAE Mœnia.

CLARESCVNT Sonitus. In antiquiſſimo codice legere eſt CONCRESCVNT SONITVS. ſuperaddita etiam paraphraſi, ſpiſſantur. Creſcere enim & concreſcere de ſonitu non ſine horrore dici poteſt. Hic uero non clamores tantum, ſed & armorum concuſſationes, & corruentium ædiũ fragores audiebantur. Vt opus eſſe uideatur uerbo plenius aliquid reſonante.

IAM Proximus Ardet Vcalegon. Ne quis dicat nos ſuper antiqua ſcriptione curioſos nimis, ſi PROXVMVS in ant. cod. ſcribi dixerimus. Apud Cariſiũ quoq; ita ſcriptum inuenimus antiquo codice. Vbi locũ citat Criſpi ex .iii. unde Virgilius locum deſumpſerit. Non tu ſcis, ſiquas ædis ignis cœpit acriter; haud facile ſunt defenſu, quin & comburantur PROXVMAE.

CVRSVQVE Amens Ad Litora Tendit. In oblongo codice peruetéri, & in Mediceo, & pleriſq; aliis AD LIMINA legitur. Quam lectionẽ Seruius agnoſcit Attenendũq; eſt Aeneæ uirtus; ad quem Sacerdos cũ ſacris & Nepote paruulo cõfugeret. Eadem lectione ſententia diuerſa, Donatus ait. Curſuq; amens ad limina tendit. Tutis excluſus ad intuta confugiens, plenam teſtabatur amentiam, quum eo fugiens curreret, ubi cum ipſis diis potuiſſet incendi.

OBSEDERE Alii Telis Anguſta Viarum Oppoſiti. In codicibus antiquis Mediceo, & aliquot aliis legere eſt OPPOSITIS. quippe telis, & ita etiam eſt in Donatiano codice. Inuenio tamen S. litteram ſuperfluam ſæpe alicuius dictionis fini adiectã, ſi præſertim dictio ſequẽs ab eadẽ incipiat; dictantium celeritate librariis

deceptis; uerum

deceptis ; uerũ hic nihil eſt,quod offendat,ſi Oppoſitis telis legere,antiquis magna ex parte codicibus adſtipulantibus cuiquam uiſum fuerit.

STAT Ferri Acies Mucrone Coruſco Stricta. Sunt codices. In quibus legere eſt. STAT PERNICIES MVCRONE Coruſco;quod quia nõnullis alienũ a Virgiliana phraſi uidebatur,eram diſſimulaturus,Verum ubi in Ti. Donati cõmentaria incidi,animaduerti hominem lectionem hanc agnouiſſe. longa etiam adiecta paraphraſi.ita enim eſt. STAT PERNICIES. Omnia aduerſa ſunt, & in eum deſperationis cardinem ducta,ut nec conſiſtere in patria quiſq; ſine pernicie poſſit,nec ſaluti fugiendo conſulere. Sed enim longe magis placet. STAT FERRI ACIES. ut agnoſcit Seruius,& aures adprobant eruditæ.

ET. Maximus Armis Iphytus. In codicibus omnino pleriſq;. ARMIS. legitur. In aliquot uero aliis Maximus. ANNIS. habetur,quod inferiori ſententiæ reſpondet. Quorum Iphytus æuo iam grauior. In nonnullis etiam ex his Antiquioribus & hic & inferius,Epytus,ſcriptũ eſt. per.E. prima ſyllaba.& abſq; aſpiratione.In aliquot EPHYTVS cum aſpiratione. Sed Iphytus receptũ magis.

ILLIS Qui Ad Troiam Forte Diebus Venerat. In Mediceo & codicibus antiquis pleriſq; omnibus;abſq; relatiuo. QVI. legere eſt. ILLIS AD TROIAM Forte Diebus Venerat;quæ loquendi figura etiam alibi eſt apud Virgilium,relatiuo præterito.ut Vrbs Antiqua fuit,Tyrii tenuere coloni,ſubintelligitur; QVAM ſcilicet Tyrii coloni tenuere.

QVOS. Vbi Conſertos. Quamuis. CONSERTOS. in codicibus aliquot antiquis habeatur.Ex codice tamen Mediceo,& ex Longobardico. atq; ex aliquot aliis neq; non ex Donatiano exemplari,& Aruſiano. CONFERTOS. legerim.eo ſignificato,quo apud Salluſtium legitur.Catilina memor generis,atq; priſtinæ ſuæ dignitatis in confertiſſimos hoſtes incurrit; & ita apud alios frequentiſſime.

SI Vobis Audentem Extrema Cupido Eſt. CERTA SEQVI. Donatus. AVDENDI EXTREMA: uidetur agnoſcere.& in ordinatione Senſus ita digerit ſtructuram. Si uobis audendi extrema cupido certa ſequi. Sed enim exemplaria Vetera pene omnia. AVDENTEM. legunt:ut animoſitatis laus Aeneæ præcipue deferatur. AVDENTEM. quidem prius etiam in Mediceo ſcriptum fuit; Inde aliena manu & atramento. AVDENDI Gennadii uoce factum.

ET. Plurima Mortis Imago. Veteres aliquot cõdices. NOCTIS IMAGO legunt,Sed. MORTIS. omnino melius indicio doctorum habetur.

ANDROGEOS Offert Nobis. Vetera exemplaria pleraq; cum Mediceo ANDROGEVS. Idiomate latino ſcribunt. In quo Tritimemeris obſeruanda,ut Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta. Qui uero ſyllabæ timuerunt ANDROGEOS per. ω. magnum Atticorum more ſcribere maluerunt;quod etiam nulla cogente neceſſitate inferius factum. Haud ſecus Androgeos uiſu tremefactus abibat Alii ſatis imperite. SE. pronomen intruſere ſuperfluum. Androgeus ſe offert nobis,obliti pronomen id paulo ſupra poſitum. Non nullis autem tanta fuit græcitatis cura,ut alibi genitiuum etiam eadem Atticorum ſcriptione ſcribendum curarent,ut eo loco comantem Androgeo galeam. Soſipatro Cariſio reclamante. de quo loco ſuo dicetur. Nam parua hæc, ne plenius diſputata faſtidium faciant, pluribus locis diſpeſcere melius uiſum; quanquam recte multi dicunt, quæ faciant ad inſtitutionem,eo utiliora eſſe,quo pluries repetita.

SENSIT MEDIOS DILAPSVS IN HOSTES. Vt miſſam faciam lectionem DILABSVS. AD. HOSTIS. quae minime placet; In Antiquis Priſciani codicibus hoc non uno loco citato uerſu legere eſt. MEDIOS ILLAPSVS IN HOSTIS. pro; ſe illapſum eſſe,quod ideo placet,quia dilapſus contrarium habere ſignificatum uideretur, quippe aut effugere, aut in diuerſas partis labi. Sunt, qui per. E. DELAPSVS. legant non

ſane improprie, ut in Cariſiano habetur codice, dicente eo ſolœciſmum hic eſſe Trāſmutatione per caſum in participiis. Nam & is nominatiuum agnoſcit pro actō.

DENSIS Et Circumfundimur Armis. In codicibus pleriſq; Veteribus legas. CIRCVMFVNDIMVS. quod minime diſplicet, quum præſertim legerim apud Ti. Donatum. Irruimus inquit, denſis & Circum fundimus, armis hoc eſt in circulū fundimus, atq; uniuerſos occidimus.

ATQVE Hic Exultans Succeſſu, Animiſq; Coroebus. In Mediceo & Antiquis codicibus pene omnibus ordo numeruſq; dictionum ita habet. ATQVE HIC SVCCESSV EXVLTANS ANIMISQVE COROEBVS. Vtrumq; iudicio meo æque auribus adblanditur.

MVTEMVS Clypeos. Varium modo genus, modo diuerſa ſcribendi ratio, In hoc nomine. Clypeus. Grammaticos ſemper diuerſos egit. Nam ex Veteribus codicibus aliquot per. y. CLYPEOS. aliquot per. I. CLIPEOS. non nulli per. V. CLVPEOS. ſcribunt. Sed enim inter clipeum per. I. & CLVPEVM per. V. differentiam ponit Cornelius Fronto. CLVPEVMQ. per V. imaginis eſſe dicit, per. I. uero armorum. Quare ſi Frontonis admittenda ſit differentia, quum ſubſequatur Danaumq; inſignia nobis aptemus, ad imaginem reſpexiſſe uidetur, Nam & Seruius ait in Græcorum Clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuiſſe, hic clypeos uel CLVPEOS, (idem enim eſt) ſcribendum non ægre conſenſerim. Sed enim alii ſunt qui Genus nō ſcriptionem differētiam facere putent. Ait enim Labienus Clypeum neutro genere imaginem ſignificare, Virili uero inter arma poni a quo diuerſus eſt Pomponius dubii Sermonis libro ſecundo. ubi clipeus & clipeum indiſtincto genere dici ait ſed littera differre. Vt pugnatorium per. I. CLIPEVM dicamus imaginem uero per. V. CLVPEVM. Vt etiam ex Cornelio dicebamus. Erant uero huiuſmodi imagines, quales ad alicuius rei memoriam exculpi conſuerunt. Eam uero differentiam improbat Cariſius quum Clipeus per. I. & Clupeus per. V. non alia ratione dicatur ꝗ maximus & Maxumus. & Optimus ac optumus propter communionem. I. & V. litterarum; quum itaq; inter ſe ita Veteres altercentur, reſq; parui ſit momenti, & maiora nos interpellent, hoc nos interim in medio relinquemus.

DOLVS An Virtus Quis In Hoſte Requirat. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. QVIS AB HOSTE. ſed melius. IN HOSTE. Eſt & REQVIRET. Sed longe magis placet. REQVIRAT. Vt In Mediceo & aliquot aliis emendatioribus exemplaribus habetur.

ANDROGEI Galeam. Veterea illa exemplaria, quæ ANDROGEOS In recto poſuere, paternum caſum eodem hic idiomate ſcribunt ANDROGEΩ. Sed enim Soſipater, qui ſcriptum affert a Virgilio libro Sexto. In foribus letum ANDROGEO. Loco tamen hoc ut in Mediceo etiam eſt agnoſcit ANDROGEI. Cuius hæc ſūt uerba. Si fuerit nominatiuus Androgeos Genitiuus erit Androgeo. Vt apud Virg. In Foribus letum Androgeo. Sed apud eundem inuenimus Androgei galeam, Sed non ex eodem nomine. Nam ſi fuerit hic Androgeus Androgei facit genitiuo. Vt idem Virgilius Penelei dextra Diuæ armipotentis ad aram. quum tamē huius nominis Peneleos nominatiuus ſit apud Græcos. [illegible]

CLYPEIQ. Inſigne Decorum. Sunt qui. DECORI. Scribant ut ſit clypei decori. Sed longe melius INSIGNE DECORVM. ut agnoſcit Seruius.

SE SE Medium Iniecit Moriturus In Agmen. In Mediceo & pleriſq; aliis ueteribus codicibus. PERITVRVS. habetur. Dum uero hæc publicari cœpta eſſent, Camillus Porcius, Antiſtes Aprutinus Romanæ decus eloquentiæ Codicem ueterem mihi obtulit; In quo tum alia Vulgatis a lectionibus diuerſa, tum hoc ipſum. PERITVRVS. ſcriptum eſt, Nam perire omnino plus eſt, ꝗ mori.

DOLOPVMQVE Exercitus. Exemplaria quædam antiqua. DOLOPVMVE.

legunt,& ita apud Ti.Donatum habetur, quum tamen. QVE. nihil offendat.

SIQVOS obſcura nocte PER VMBRAM Fudimus inſidiis TOTAQ. AGITAVIMVS VRBE. Antiqui aliquot codices SVB VMBRAM. legunt Sed mihi non diſplicet. PER VMBRAM. in Longobardico etiã, legere eſt TOTAMQ. Agitauimus Vrbem. Vt ſit fudimus per umbram & agitauimus per totam urbem.Sed.n.uulgata lectio magis recepta eſt.Totaq; agitauimus urbe.

APPARENT Primi Clipeos. In codicibus aliquot antiquis,eodem membro legas. ADPARENT PRIMI. diſiunctim inde,Clipeos mentitaq; tela adgnoſcunt.Donatus mauult primi clipeos,mentitaq; Tela agnoſcunt.

ILICET Obruimur Numero. Male multi ſcribunt. ILLICET. geminato. LL. quod ex,ire licet,Contendant. R.litteram in. L. abire uocali. E. detrita. Ait uero Martius Salutaris,qui citatur a cariſio. Illicet loco hoc interiectionem eſſe grauiter ingemiſcentis &ita accipiendum illud ex Eunuco Terentii.Actum eſt ilicet periſti. Nam & hic non eſt in loco,aut ſtatim,continuo. Sed pro eo quod eſt. HEM. ut ſit,Hem periſti. Libro uero Aen. xi. Ilicet in muros tota diſcurritur urbe.Celſus ait pro illico uel ſtatim poſitum, Antiquos pro,eas licet,poſuiſſe. Pro Nunc,Affranium in Materteris.An tu eloquens Ilicet,ideſt ſubito,aut extemplo

CLYPEOSQ. AD TELA Siniſtris protecti obiiciunt. Vetera aliquot exemplaria AC TELA. legunt. Sed AD TELA agnoſcit Seruius,dum exponit; contra tela;Sunt & codices antiqui. In quibus AD TECTA. ſcriptum ſit. Sed. TELA omnino caſtior eſt lectio,animaduerſum.n.eſt in oppidorum expugnationibus milites dũ ſcalas ſcandũt ſiniſtra manu ad tela clipeũ obiectare dextera uero uti ad apprẽdendũ id q; ipſe Poeta graphice deſcribit dum addit prẽſant faſtigia dex

DARDANIDAE contra turres ac tecta Domorum. in antiquis aliquot (tris. codicibus TVRRES ET TECTA. legas.Sed hoc parui eſt momenti.Illud potius dicendum;quod in Mediceo codice TOTA Domorũ Culmina legitur; quanq̃ Seruius TECTA. agnoſcit.

AVRATASQ. Trabes. Sunt Antiqui codices;In quibus. AERATASQ. TRABES. legitur.Sed AVRATAS magis Virgilianum uidetur. Libenter enim Poeta noſter omnia ſolet auro decorare. Vt illud.Pendent Lychni laquearibus aureis.& Barbarico poſtes auro. alia uero ratione alibi nexas ære Trabes legas, porro hic pathos eſt a rei precioſæ perditione.

DECORA Alta Parentum.In codicibus aliquot antiquis. DECORA ILLA. legitur,quod emphaſin habet.alibi uero. SCENIS Decora Alta,lectum,quod quidem epitheton longe quid ſublimius oſtendit.

IMAS Obſedere Fores. In Antiquis aliquot exemplaribus. VNAS. legitur,hoc eſt ſolas,ut qui putarent non aliunde ingreſſum dari. IMAS tamen.hoc eſt interiores magis placet,de quibus inferius dictum Armatoſq; uident ſtantis in limine primo.poſteaq Priami & Veterum penetralia Regum apparuere.

SAEPIVS Andromache. Soſipater Cariſius ait Solœciſmum eſſe Tráſmutatione qualitatis in aduerbiis.Sæpius pro Sæpe, hoc citato uerſu.

TVRRIM In Præcipiti Stantem. Ridebunt fortaſſe nonnulli,qui ſtomacho ſunt admodum delicato,ſi utrum Turrim per.I.an Turrem per.E.loco hoc ſcribendum ſit quæſierim,ſed utcumq; illi ægre ferant ſe doceri, nos quorundam ex Veteribus eruditiſſimorum hominum ueſtigiis inhærentes,nihil qua liceat,prætermiſſuri ſumus quod ad minimorum etiam uitiorum,que uſq̃ inoleuerint, emendationem faciat, Vt loco hoc nullum ego exemplar ex uulgatis aſpexi;In quo non. TVRRIM. per. I. uocalem tertiam ſcriptum eſſet. Et cauſatiuum caſum in. IM. ſemper mittere Puppim.Sitim.Securim.Turrim Soſipater ait;Obſeruaſſe tamen ſe. TVRREM. apud Virgilium per.E.uocalem ſecundam,libro Secundo. TVRREM IN PRAECIPITI STANTEM.Hoc,tam & ſi haud magni alicuius

momenti eſt;tam diligentis tamen Scriptoris obſeruatio oſtendit multa adeo eſſe; quæ in hunc modum librariorum incuria lanci narit.

ET ACHAICA Caſtra. Aduerte [illegible] In opprobrium poni,Veluti etiam ſuperius Dorica caſtra.In Codicibus tamen aliquot antiquis. A CHAIA CASTRA. legimus diſſoluta diphthongo. ἀχαΐα. ἀπὸ τοῦ γὰρ ἀχαΐας· τὸ ἐθνικὸν ἀχαιός. Nam & in Mediceo codice eo uerſu;qui eſt in Quinto O miſeras quas non manus inquit achaica bello,ſcriptum eſt Achaïa.nõ tñ hæc efficiunt;ut Achaïca mutemus.

EA Lapſa Repente. In plerisq; Codicibus,abſq; pronomine ullo legitur. ELAPSA. quod nequaq̃ placet,De littera uero.B.in eo participio dictum alibi.

ET. Luce Coruſcus. AHENA. notat Gellius uidiſſe ſe mirandæ uetuſtatis codicem,qui quidem ipſius Virgilii fuiſſe credebatur.In quo,loco hoc. AENA. ſcriptum eſſet. H. littera ſupra addita,quum abſq; adſpirationis nota prius ſcriptum eſſet. Sic eo quoq; loco undam tepidi deſpumat AENI. uerba Gellii nonnulli aliter (interpretant.

LVBRICA Conuoluit Sublato Pectore Terga. In peruetæri quodã codice ſcriptum animaduerti SVBLATO PECTORA TERGO. Sed longe melius. LVBRICA TERGA. quod Seruius etiam agnoſcit.

IAMQ. Exciſa Trabe Firma Cauauit Robora. In peruetæri codice Longobardico CAVABAT.habetur,neq; obſtat quod præteritum ſubſequatur,oſtendit.n. hoc celeritatẽ in conficiendo negotio. Conſentiũt tamen oẽs In. CAVAVIT.

AMPLEXAEQ. Tenent Poſtes. Hoc autem loco. POSTIS. plurimum in Antiquis exemplaribus inuenitur. Varie uero ſemper diſputatum ab auctoribus, Vtrum Caſus plu. huiuſmodi nominum Tertiæ declinationis per.IS. an per.ES. enuntiari debeant. Nam ex Veteribus Grammaticis non deſunt qui ſuper hoc caſu præceptum hoc obſeruandum eſſe ſentiant.Vt quando genitiuus caſus numeri plur. VM. litteris ante Conſonantem concluditur,Tunc Accuſatiuus caſus numeri plur. ES. litteris definiatur,ut puta horum parietum hos parietes. At uero tunc Accuſatiuus caſus numeri pl. IS. litteris concludatur quum genitiuus Caſus num. pl. IVM. litteris definitur.Vt puta hos TALIS. quoniam horum talium facere demonſtratur. Quod præceptum ut imperite datum redarguit Probus in arte.Quando quidem ſunt nomina,quæ genitiuo caſu numeri pl. IVM. litteris definiãtur & Accuſatiuuo Caſu num. plu. ES. litteris Concludantur. Vt puta harum Nubium (ait ille) Num quidem has nubis, Sed has nubes facere pronuntiatur. Item ſunt nomina quæ genitiuo caſu num. pl. VM. litteris ante conſonantem concludunt,& Accuſatiuo caſu num. pl. IS. litteris concludantur, ut puta horum parentum hos parentis.Quo ſono Sall.per liberos atq; parentis ueſtros ſciuit eſſe pronuntiandum. Item ſunt nomina,quæ genitiuo caſu num. plu. IVM. litteris definiantur & Accuſatiuo caſu num.pl.ES.& IS.litteris Concludãtur.Vt puta horum poſtium.hos poſtes.& hos poſtis;Qua ratione præcipuus Maro eoſdem poſtes ex utroq; ſono pronuntiauit.Amplexæq; tenent POSTES. item. POSTISQ. ſub ipſos nituntur gradibus.Sane quidem in Mediceo caſus huiuſmodi plurimũ per.IS.ſcribunt;hoc uero loco POSTES.ſcriptũ eſt,ex Probi ſententia.

EMOTI. Procumbunt Cardine Poſtes. No.Marcellus. EMOTO. agnoſcit.Vbi hoc uerſu teſte Virgilium Cardinem uirili genere protuliſſe dicit. Nulla enim alia dictio eſt.ex qua genus apparere poſſit. Nam ex ueteribus ſunt,qui hanc Cardinem dixerint.Vt illud ſonat impulſa Regia cardo.

SPES Tanta Nepotum. Sunt qui dicant in codicibus aliquot antiquis ſcriptum eſſe SPES ILLA NEPOTVM. ego lectionem eam nuſq̃ in exemplaribus quæ mihi uerſare contigit,inueni,Sed. TANTA. fere paſſim;quam lectionem Donatus agnoſcit,In uno tantum QVANTA. per exclamationem habetur.& AMPLA. ſcriptum In Mediceo codice uetuſto.Tanta tñ melius.

ET MEDIVM In Penetralibus Hoſtem. Quia pluribus in codicibus antiquis legere erat MEDIIS IN PENETRALIBVS. ea elocutione, quæ ſeſe etiam inferius offert. Mediis hoſtem in penetralibus. Grammatici ut ſtaret uerſus. MEDIVM. quippe hoſtem Correxere. Quod ſiquis uerſus quoſdam exleges uel anapæſticos potius, alteriuſq; generis inſertos Virgilio nolit condonare, aut eliſionem .ſ. litteræ cum uocali applicita non admittat habebit is codices Venerabilis antiquitatis Mediceum. & alios in quibus. MEDIIS PENETRALIBVS. abſq;. IN. præpoſitione legatur. elocutione Virgilio admodum familiari. Neq; tamen hoc ita dicimus ut lectionem uulgatam improbemus, quæ recte & ipſa procedit, hoc modo MEDIVM IN Penetralibus hoſtem.

DENSOS. Fertur Moriturus In Hoſtes. In Antiquis aliquot exemplaribus AD. HOSTIS. legitur non inepte; cui quidem lectioni adſtipulatur etiam codex ille peruetus, In quo ſemper. AT. præpoſitio per .T. notatur. In eo enim. AT HOSTES. legitur. Agnoſcit tamen Ti. Donatus uulgatam lectionem. IN HOSTIS.

ET DIVOM Amplexæ Simulacra Tenebant. Mediceus, & Antiqui fere omnes codices. SEDEBANT. habent, quod eſt Mulierum proprium, ut apud Homerum ſæpe. pauloq; infra Hecuba Priamũ ad ſeſe recipit & longæuũ in ſede locat.

IVVENILIBVS Armis. Multorum codicum, & Anctorum teſtimonio. IVVENALIBVS. per A. media ſyllaba legendum alibi indicauimus.

ILLVM ARDENS Infeſto Vulnere Pyrrhus Inſequitur. In peruetери codice oblongo legere eſt INFESTO IN VVLNERE. Saucius enim erat Polytes. Sed enim Seruius ſchema laudat, Vulnere pro telo. & abſq;. IN. In alus Codicibus habetur.

VT Tandem ante oculos euaſit, & ORA PARENTVM. In quibuſdam Veteribus Codicibus eſt. Ante oculos euaſit & ANTE PARENTVM: Sed omnino corrupte; Inde autem emanauit error, quod ea præpoſitio addita legitur In pleriſq; codicibus ſuperne pro paraphraſi.

VITAM Cum Sanguine Fudit. In Antiquis pleriſq; codi. FVNDIT. habetur. Res. n. huiuſmodi per tempus praeſens enarratæ, magis mouent.

CORPVSQ. Exangue Sepulcro. In aliquot ex antiquioribus Codicibus CORPVS EXSANGVE legitur abſq; particula QVE. Sed enim ipſa uerſus dignitas eam particulam hoc loco uidetur expetere.

RAVCO QVOD Protinus ære REPVLSVM EST. In Antiquis aliquot codicibus SEPVLTVM EST. legitur. In aliquot. SEPVLTVM: abſq; EST. quod id uidetur innuere, quod ad uiuum non peruenerit. Sed in ſummo clipei nulla efficacia pependerit. Sane uero, Sepultum, ab iis repoſitum eſt, qui olim quaeſtionem faciebant, non poſſe pendere, quod repellitur; aduerſus quos ita Donatus. Nam & repulſum eſt & pependit. Miſſum enim Telum conſtabat, quod uetuſtatis uitio fuiſſet hebetatum, quod uigorem perdidiſſet illius temporis quo in uſu Primi fuit, quum adhuc iuuenis eſſet, nunc emiſſum ab eo, qui omne Virtutis robur cum ipſis Iuuentae temporibus amiſiſſet. Talis ergo teli effectus plenus eſſe potuit, Vt perforato penitus ſcuto ad hominis corpus, & exitium perueniret, nec tamen in totum inefficax fuit: repulſum eſt enim reſiſtente ære, ſic tamen, ut pendens inhaereret, penetrato ſcilicet aliqua ex parte ſcuti contextu: legamus itaq; cum Donato. Rauco quod protinus AERE REPVLSVM eſt.

ILLI MEA Triſtia Facta. Illi hic pro ibi aduerbium poſitum dicit Donatus interpres Terẽtianus. in Adelphis. Vt ego illi maxumam partem ferã; & in Ecyra. nã illi non licebat niſi praefinito loqui.

HAEC DICENS Antiqua fere omnia exemplaria. HOC DICENS. legunt; quippe, NVNC Morere. quod maiorem quandam habet illuſionis efficaciam.

HAEC Finis Priami Fatorum. Seruius uelle uidetur FINIS fœminini tãtum eſſe generis, quum tamen uirilis etiam paſſim inueniatur. Virgilius Quem das finem Rex Magne laborum, &. Hic finis fandi, quod agnoſcit Nonius. Præterea Probus in Arte quærit cur hoc loco finis fœminino genere poſitum fuerit a Virgilio; quum Veterum Grammaticorum Regulæ nomen id Maſculini generis eſſe uelint. Poetamq; ait metro conſuluiſſe, ita enim plerunq; rationem muſicam appellat. Sane uero Comminianus Solœciſmum hic eſſe per genera nominum aſſeuerat, Hæc finis Priami; pro, Hic finis.

PROLAPSA Non temere quidem in antiquiſſimo quodam codice participia hæc a labor laberis per Thematis characteriſticon ſcribuntur PROLABSA ILLABSVS LABANTEM. Nam Probus huiuſmodi participia per B. non non P. ſcribi debere præcipit.

SVBIIT Deſerta Creuſa Et Direpta Domus. In Mediceo, & Antiquis aliquot aliis exemplaribus legere eſt. SVBIT ET DESERTA. neque dicendum ultimam in SVBIT. ex ſynæreſi longam eſſe, qui uidemus ſuperius eiuſdem formæ præteritum correptum. Hectore qui redit exuuias indutus Achillis. Ibi enim pro REDIIT. dubio procul poſitum eſt biſſyllabum REDIT. eſt uero uenuſtas aliqua in ea repetitione copulæ. Et deſerta Creuſa, & direpta Domus, quã neq; illud inuenuſtum, quod abſq; ET, SVBIIT. Triſyllabum in plerisq; habetur exemplaribus. Habemus uero In antiquis aliquot codicibus lectionem aliam. VT DIREPTA DOMVS. hoc eſt uenit in memoriam Domus ut direpta ea quippe ſpecie, qua direpta eſſet Tali eam imagine concepi. Aliquot alii codices ET DESERTA [illegible] legunt. Sed hoc parum in tanta calamitate. Quare longe melius DIREPTA. Loquitur uero hic ex Epicuri ſententia, qui omniũ rerum, quæ noſtræ inſiderent Cogitationi, ſimulacra confingebant, eaq; ad celebrãr uoluntatia ſpecies offerre, quibus prædita eſſent; memoriamq; & excogitationem non aliũde in nobis eſſe. Quæ lectio ſi faciat ſatis, non erit dicendũ participiũ eſſe p participio, Et Direpta poſitum pro diripienda ut grammatici cõmuniter coguntur.

IAMQ. Adeo Super Vnus eram. Duo illa & uiginti carmina, quæ detracta eſſe conſtat, in nullo ex iis ueteribus codicibus, quos uerſauimus, habentur. placuit tamen nonnullis impreſſoribus ea publicare. Donatus porro ita ea diſſimulauit, ut ſententiæ continuationem longe aliter acceperit, q̃ fecerunt alii. Ea quippe de cauſa Aeneam dextra prehenſum a matre contentum eſſe, ne ipſe ſibi, quod in extrema ea rerum deſperatione plerique fecerant, mortem Conſciſceret; quo loco Auctoris ipſius Verba ponere non pigeat, ubi uerſus hos interpretatur.

Deſeruere omnes defeſſi & corpora ſaltu
Ad terram miſere, aut ignibus ægra dedere
Tum mihi ſe, non ante oculis tam clara, uidendam
Obtulit, & pura per noctem in luce refulſit
Alma Parens, confeſſa Deam, qualiſq; uideri
Coelicolis, & quanta ſolet, dextraq; prehenſum
Continuit, roſeoq; hæc inſuper addidit ore.

Dixit omnes deſeruiſſe quod agebant, quum defenderent domũ Priami, & id fruſtra facerent. Ipſe quo modo receſſerit dicit, ne uideatur etiam ipſe operis labore fatigatus receſſiſſe. Omnes inquit laborando feſſi, & ſine aliqua utilitate certando debiles redditi tedio aduerſarum rerum mori maluerũt, & duplicẽ uoluntariæ mortis occaſionẽ nacti, cũ aliud non deeſſet & incẽdia dominarent, aut pcipites dederãt ſe ſe, aut petierãt flammas, ne & ipſe alterũ facerẽ, aut, quod ſupererat tertium, hoſtis occideret remanentem; Mater mea non ut facere ſolebat, dubia, aut incerta, ſed manifeſtior ueniens, me ab ipſis inefficaciſſimis actibus reuocauit.

QVIS Indomitas Tantus Furor Excitat Iras. In codicibus aliquot antiquis cum

Mediceo legere eſt TANTVS DOLOR. non auté Furor. Quid enim oportuiſſet ſtatim ſubiungere. QVID FVRIS. Sane DOLOR agnoſcit Donatus: & in paraphraſi ait; Quid tantum doles, iraſceris, furis?

SVPERET. Coniux ne Creuſa. Eſt quidem hic SVPERET, ut captæ ſuperauimus urbi. In Longobardico tamen codice SVPER EST legitur, elegantia haud quaq̃ pari. Illud etiam animaduerti in aliquot ex antiquioribus codicibus primá litteram, quæ eſt in nomine Coniux inuerſam eſſe hoc modo. ƆONIVX. ea quippe nota qua. ƆLIB. hoc eſt. CONLIBERTA. In monumentorũ titulis paſſim cernit. Inuerti uero ita lr̃as, in Mulierũ nõibus indicãdis, plurimũ mos fuit.

INIMICVSQVE Hauſerit Enſis. In antiquis pleriſq; codicibus legere eſt INIMICVS ET HAVSERIT ENSIS.

VERVM Inclementia Diuũ Has euertit opes. Antiqua pleraq; exemplaria habét SEDENIM INCLEMENTIA. Aliquot uero alia, & ea quidem caſtigatiora legunt uenuſtiſſima repetitione. DIVOM INCLEMENTIA DIVOM HAS Euertit Opes. Vt illud Pallas te hoc uolnere Pallas imolat. In Priſciani etiam codicibus antiquioribus manu ſcriptis, hoc citato uerſu, eodem exemplo paſſim geminari dictionem Diuum obſeruaui. Atq; eandem hanc lectionem Ti. Donatus agnoſcit. Et ut in ea perſiſteret ſententia, qua ſuperius dixerat Aeneam a Venere prohibitum, ne tentaret extrema, ita cauſſam Helenæ cõplectitur. Probatio huius rei fuerat neceſſaria, ut hoc ipſum uerum eſſe doceret. Hoc enim genere potuit inhibere uiri fortis impetum, & incitatos animos frangere, inania uacuaq; ſectantes. Fecit hoc Venus etiã propter ſe. Nouerat enim dici ſibi poſſe. Vt hæc pateremur, tu feciſti, Ergo non immeritò dixit. Non tibi Tyndaridis facies inuiſa Lacenæ Culpatus ue Paris. Diuum Inclementia Diuum Has Euertit Opes. Eſt etiam hæc eadem geminatio in codice Mediceo.

DESCENDO Ac Ducente Deo. Non ſum neſcius quot eã ſint, quæ Seruius congerit, ut cõmune genus eſſe diis oſtendat. In ueteribus tamen aliquot codicibus DVCENTE DEA legitur. In Domitiano DESCENDO. ADDVCENTE DEA. Mox ita. In domo enim Priami ſe dixerat fuiſſe cõſtitutum, & in ſũma eius parte, unde ſe aut præcipites dederant, aut tradiderant flammis, idcirco iratus dixit. Deſcendo adducente dea, uoluntate matris adductus, & perſuaſione receptus.

AST Vbi Iam Patriæ. In Mediceo codice ATQVE VBI legit, qđ ſuauius eſt.

FACILIS Iactura Sepulchri Eſt. In omnibus iis codicibus, quos pr̃e manibus habui SEPVLCHRI. abſq; uerbo. EST ſcriptum animaduerti.

AVT Quæ Iam Fortuna Dabatur. In antiquis aliquot codicibus legere eſt. AVT MIHI QVAE FORTVNA. Sed prior lectio magis recepta.

PATET Iſti Ianua Leto. In Mediceo codice, & aliquot aliis antiquis legere eſt. ISTIC. aduerbialiter, ut dicat non eſſe alio diſcedendum, ſi omnes uelit perdere. Quia iam aderit Pyrrhus, qui eum uoti compotem reddet. Qui Natum ante ora patris, patrem qui ad aras obtruncabit.

NATVM Ante Ora Patris. In antiquis pene omnibus exemplaribus GNATVM cum. G. littera præpoſita legas, & ita Veteres ſcribere ſolitos oſtendit Victorinus, dum dicit, Nos quædam paucioribus litteris ſcribimus, q̃ antiqui ſcribebant. ut Narus, Natus, Nauus, Noſco. Nam illi has uoces & ſimiles iſtis. G. interpoſita ſcribebant. Cuius rei ueſtigia nos retinemus, cum ſcribimus Ignarus, Cognatus, Ignauus, Cognoſco.

IAMQVE Aderit Multo Priami De Sanguine. In codicibus aliquot antiquis mutato numero legunt Iamq; aderit Priami multo de ſanguine. Sed uulgata lectio longe uenuſtior habetur iis, qui dactylum & ſpondeum alternos amant.

PATREM Qui Obtruncat Ad Aras. Vetera quædam exéplaria legunt PATREM QVE OBTRVNCAT. Sed pronomé illud relatiuũ maioris omnino põderis eſt

pluribus. QVA. Interpretibus præſertim eam lectionem agnoſcentibus.

QVO Res Cunq; Cadent. Vetera quædam exemplaria. QVO RES CVMQVE CADANT. habent, non inuenuſte.

MIHI Paruus Iulus Sit Comes. In Donatiano codice ſcriptum eſt. MIHI SOLVS IVLVS ſit Comes. Conſiliumq; eſſe Donatus ait, ut tutior fieret fuga, ſi enim plures congregarenſ, non facile latere potuiſſent. Idq; præcipue ea de cauſſa placet, ne tã paucis uerſibus, ter Paruos Iulus repetatſ; paulo enim ante, Cui Paruos Iulus, dixerat, & paulo poſt dicturus eſt. Dextræ ſe paruos Iulus Implicuit. Videmus enim Virgilium impendio euitaſſe illud Homericum ἦν δ᾽ ἀπαμειβόμενος.

ME Bello E Tanto Digreſſum. Aliquot exemplaria uetera habent. EX TANTO. Aliqua ſine ulla præpoſitione. BELLO TANTO. legunt.

ATTRECTARE Nefas. Mediceus & uetera alia exemplaria legunt. ADTRACTARE. neq; deſunt Liuiani codices ita ſcripti; ut primæ decadis, libro Quinto. Quod id ſignũ more Etruſco, niſi certæ gentis ſacerdos Adtractare nõ eſſet ſolitus; quod ea de cauſſa potiſſimum adnotaui, ut admonerem lectorem, uulgata exẽplaria MORE VETVSTO. ſcriptum habere, quod in ueteri codice Iani Parthaſiſ, quũ is Romæ ſummo doctorũ applauſu bonas lrãs pfiteret. MORE ETRVSCO. legi.

SVBIECTAQVE Colla. In antiquis aliquot exemplaribus. PROIECTA. legitur. Sed enim. SVBIECTA. magis uidetur inſeruire ſententiæ.

STAT Caſus Renouare Oẽs. Antiqui nonnulli codices. RENOVASSE. pterito legũt tẽpore, alii quidã. REVOCARE. Sed oẽs magis approbãt. RENOVARE.

PROTINVS Ad Priami Sedes. In ueteribus aliquot exẽplaribus. PROTINVS. omnino habetur; plura tamen ex illis. PROCEDO AD Priami ſedes, legunt. In Lõgobardico lectio eſt huiuſmodi. PROCEDO Et Priami Sedes Arcẽq; Reuiſo. Et ita habetur in Mediceo, & in Porcio & aliquot aliis antiquis. Quam lectionem etiã Ti. Donatus agnoſcit, Ait enim Procedo, hoc eſt pgredior, uel ulterius accedo. Et Priami Sedes Arcemq; Reuiſo; ne illa ad domum patris ſuiſ, aut ad munitum aliquem locum ſe contuliſſet.

PHOENIX Et Dirus Vlyxes Prædam aſſeruabant. Hoc etiam loco nonnulli codices manu ſcripti legũt. DVRVS VLYXES. Sed enim iam. DIRVM VLYXEM eſſe Virgilio diximus, ut immitẽ Achillẽ. Præterea. OBSERVABANT. cum Porcio aliquot alii habent codices; quæ lectio uariat etiam apud Liuium ut Li. VII. de. II. bel. pu. Pu. Scipio quũ obſeruari Numidam iuſſiſſet. Nam & aſſeruari, aliquot habent codices. Neq; me fugit quid differentiæ ſtatuant Grammatici inter adſeruare & obſeruare, quã tamen ego non adeo acceptã ab auctoribus iuenio.

OBSTVPVI, Steteruntq; Comæ. Iam ſæpe dictum. OBSTIPVI. ſemper haberi in codicibus antiquis. Sed &. STETERANT. ex ıctã ſpecie, aliquot habent exemplaria; quum tamen Probus. STETERVNT. agnoſcat.

TVM Sic effari. In antiquis codicibus. TVNC. habetur, utrũq; idem ſignificat

NON Hæc Sine Numine Diuom Eueniũt, Nec te Comitẽ Hinc Aſportare Creuſam Fas. Quia repetebat Seruius. COMITEM HINC ASPORTARE. quam uarie uerſus a multis corrigatur. repetit. At eſſe ſine uerſus aliquot, qui ſcandendi rationem tritam in Grammaticorũ ſcolis non admittant inficias non ierim. Inueni tamen in codicibus aliquot antiquis. NEC TE COMITEM ASPORTARE CREVSAM FAS. Nam Aſportare etiam abſq; aduerbio locali Hinc, per ſe plenũ ſatis eſſe uidetſ. In Mediceo, & in Porcio. COMITEM HINC PORTARE. legitur; neq; deſunt ingenia eorum, qui. COMITEM HINC ASPORTARE. recte legi contendant; uerſumq; eſſe Pentametrum Choriambicũ hypercatalecticũ. Choriambũ enim habere prima & quinta ſede, tertia Anapæſtum, paribus duobus locis ſpondæum. Sed enim de numeris & uariis metrorum generibus, quæ uerſum Heroicũ igrediunſ, alibi diſſerẽdũ erit. Hoc loco malũt peritiores uerſũ exlegẽ eſſe.

AD TERRAM Heſperiam Venies. In uetuſtis aliquot exemplaribus.Ti. ET TERRAM; legitur,& ita etiam habetur apud Donatum.

LENI Fluit Agmine Tybris. In codicibus aliquot peruetuſtis pro Leni.LAETO habetur.Sed Ti.Donatus omnino. LENI. agnoſcit.ait enim;Laus interea fluminis illa eſt.quod copioſus,quod lenis. q in ipſo aquarum redundanti tractu per agros Vbertim fluens nihil lædat.

MAGNA Deum Genitrix. Ex antiquis pleriſq; codicibus & ex nomiſmatis. GENETRIX. per E Scribendum,ut alibi oſtendimus.

TER Fruſtra Comprenſa Manus Effugit imago. In uetuſtiſſimis aliquot exemplaribus Vaticinæ bibliothecæ &nõnullis aliis præcipueq; in Lõgobardico & in Mediceo. COMPRESSA, legitur,& ita etiam legere eſt apud Donatum. Facile uero crediderim antiquorum more .COMPRE'SA. Sicilico, geminationis nota, ſuper impoſito fuiſſe prius;unde Comprenſa emanarit eorum errore,qui Sicilicon pro.N.littera;ut plerunq; alias,accepere. Neq; illud diſſimularim eſſe Veteres codices;In quibus COMPRESSA. MANV. EFFVGIT. abſq; ſynalephe legatur.Sed enim hoc non æque placet,quia uerſus ita nimium elangueſceret.

PAR Leuibus Ventis Volucriq; Simillima Somno. Non prætereunda fuit lectio Medicei codicis: PAR LEVIBVS PENNIS VOLVCRIQ. SIMILLIMA VENTO licet SOMNO dubio procul caſtior lectio ſit & agnita Seruio. Et,Leuibus uentis,alia fere omnia habeant exemplaria.

ET Sublato Montem Genitore Petiui. Sunt qui. MONTIS. plurali numero legendum adſerant;eam lectionem ex antiquis codicibus. In Mediceo tantum inueni. In aliis .MONTEM. unitatis numero ſcriptum obſeruaui.Sed in contextu etiam Donatiano. MONTIS. eſt,numero multitudinis.

IO. PIERII VALERIANI CASTIGATIONES

IN TERTIVM VIRG. AENEIDOS

d

IVERSA Exilia Et Deſertas Quærere Terras Auguriis Agimur Diuom. In codicibus aliquot manu ſcriptis & Vetuſtate ipſa uenerabilibus legere eſt. Diuerſa exilia & DIVERSAS quærere terras. Sed DESERTAS. Ti.Donatus agnoſcit,ut in integris eius in Virgilium commentariis legimus,Ex hiſq; duo peſſima Aeneae propoſita dicit. Auellebantur quippe a cineribus patriae,diuerſa exilia & Terrarũ ſolitudines petituri.hoc enim modo Deſertas Terras interpretatur. Seruius uero, quum uideret Terras Aeneae fatis debitas,hominum robore,& frequentia,& hubere Glebae commendari,commentus eſt,non ſolitudinarias,aut incultas, Sed a Dardano deſertas, interpretari;quae ſententia,Sicui magis adrideat,non laboro. Sane uero ſunt Qui reſpexiſſe Virgiliũ dicãt,ad primã urbis Romae aedificationẽ;quã Strabo dicat,nõ apto,neq; idoneo loco poſitã, ſolo neq; feraci,neq; agro ſatis ad alẽdũ ſpacioſo:ſed quẽ Rom.& Remus neceſſitate coacti potius q̃ uoluntate coluerint;ita.n.Strabo.

Κτίσαι τὴν Ῥώμην ἐν τόποις οὐ πρὸς αἵρεσιν μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτηδείοις· οὔτε γὰρ ἐρυμνὸν τὸ ἔδαφος, οὔτε χώραν οἰκείαν ἔχον τὴν πέριξ ὅση πόλει πρόσφορος.

In ſuperioribus autem quod uulgata legunt,Exemplaria VISSVM SVPERIS. Vetera quaedam habent. VISVM. EST SVPERIS. ſubſtantiuo Verbo interiecto;quod q̃uis uerſum numeroſiorẽ faciat;abſq; eo tamen Structura uidetur

elegantior. Miſſa uero ſint, quæ multa ſuper FVMAT diſputant Grammatici, Si dixero Comminianum afferere. FVMAT: hoc loco ſolœciſmũ eſſe per tẽpus.

CLASSEMQ. Sub Ipſa Antandro Et Phrygiæ Mol. Mon. Idæ. In exemplaribus aliquot antiquis, abſq; ET, particula copulatiua legitur. Sub ipſa ANTANDRO. PHRYGIAE molimur montibus Idæ. Verum ea particula nimirum loco hoc & neceſſaria eſt, & ad uenuſtatem facere uidetur. Quantum uero pertinet ad Antandrum, Pomp. Mella in altero inquit latere Antandrum; duplex cauſa nominis iactatur; Alii Aſcanium filium Aeneæ, quum ibi regnaret, captum a Pelaſgis ea ſe redemiſſe commemorant, unde nomen, quaſi ἀντὶ ἀνδρός. Alii ab iis putant conditã, quos ex Andro inſula uis & ſeditio exegerat. Hinc Antandrum, quaſi pro Andro. Stephanus, ab Antandro Aeolum duce appellatam autumat. Eam Ariſtoteles prius Edonida nuncupatam ait, quã Cimmerii centum annos incoluerint. Quæ ſuper hoc Seruius recitat de Polydoro ea inſula redempto; deq; eodem lapidibus obruto, uel in mare præcipitato, partim ex Eurypide ſunt, quem hic Virgilius ſequitur, partim ex aliis. De eo ſane longe aliter habetur apud Homerum, qui eum in bello ab Achille pilo confoſſum ait his uerſibus

Αὐτὰρ ὁ βῆ σὺν δουρὶ μετ' ἀντίθεον πολύδωρον
Πριαμίδην· τὸν γοῦ τι πατὴρ εἴασκε μάχεσθαι,
οὕνεκά οἱ μετὰ παισὶ νεώτατος ἔσκε γόνοιο.
τὸν βάλε μέσσον ἄκοντι ποδάρκης δῖος ἀχιλλεύς.

Quos uerſus pro iis qui græce neſciunt, ita fere ad uerbum interpretati ſumus.
Priamidem at telo Polydorum inuadit acuto
Ora deo ſimilem, genitor quem in bella uetabat
Ire, ſatus quoniam natorum hic ultimus eſſet.
Hunc medium ipſe acer pilo transfixit Achilles.

CVM Sociis Natoq; Penatibus Et Magnis Diis. In antiquis aliquot codicibus. GNATO; cum. G. ante. N. prout ueteres ſcriptitaſſe Victorinus auctor eſt. & DIS. unico. I. κατὰ κοινόν. Probus tñ mauult. DIIS. per duas. II. lr̃as ſcribi.

HOSPITIVM Antiquum Troiæ. In antiquo admodum codice legere eſt. ANTICVM, & ita inferius. Terra Antica. per. C. eadem proportione, qua poſticũ dicimus. Ait tamen Velius Longus in uno ex his. V. inſertum eſſe. In altero minime; ne quis nouam hanc eſſe quæſtionem putet.

AENEADASQVE Meo Nomen De Nomine Fingo. Adnotat Seruius Aeneadas non Aenos a Virgilio dictum, quippe quod conſtet Aenum ante Troiana bella celebrem fuiſſe urbẽ. Homeruſq; ιλ.δ. Ductorẽ Thracũ ex Aeno ueniſſe dicit. ὃς γὰρ αἰνόθεν εἰληλούθει. Is uero forte ad ſua tẽpora reſpexit, Q d̃ & Virgilius eo loco fecit. Porruſq; require Velinos. Nã Plinius omnino Aenos oppidũ Thraciæ memorat. Vbi Polydori tumulus, & ab Aenea conditum, cui ſacrificiũ quot annis, ut cõditori fieret, etiã apud Liuiũ legas his uerbis ex antiquo codice deſumptis. Proficiſcuntur ab Theſſalonica Aenum ad ſtatum ſacrificium quod Aeneæ conditori cum magna cerimonia quotãnis faciunt. Addam etiam illud paulo ſupra, corrigendũ in eadem Liuiana pagina. Paris abominatus mentionẽ tã fœdi facinoris ad Aenon deportaturum eos dixit. Quod in cod. uulgatis Atheneo legit, & nonnulli praue Atheneũ corrigere tentarunt. Apud Harpocrationem tamen legi, Euphorum tradere urbem eam primum a Græcis Vulpinarium inſularum accolis habitatam: poſtremo uero ex Mitylene & Cumis coloniam eo traductam. Oppidum ſane id Abſynthon alio nõie uocatũ ait Stephanus, de quo ſiquis plura q̃ſierit, Strabonis ſeptimũ legat.

VIDEO Mirabile Monſtrum. In codicibus aliquot manu ſcriptis. MISERABILE legitur. Sed Mirabile id fuiſſe Ti. Donatus ait, q; ſanguis ex ligno flueret.

NAM. Quæ Prima Solo Ruptis Radicibus Arbor Vellitur Huic Atro Liquuntur Sanguine Guttæ. In antiquo admodum codice ſcriptum erat. NANQ. VBI PRIMA. & pro huic atro; HINC ATRO. ut aduerbium aduerbio reſponderet; recenti uero emendatione repoſitum id, quod in uulgatis habetur exemplaribus. Pro LIQVVNTVR autem ſunt uetera exemplaria, quæ LINQVVNTVR habẽt. Sed enim Liquũtur magis omnino placet, qđ etiã agnoſcit Seruius.

ATER. Et Alterius Sequitur De Cortice Sanguis. In codicibus antiquis pleriſq; ALTER non ATER habetur. Animaduerti uero in aliquot exemplaribus. L. litteram abraſam eſſe. In aliquot additam aliena manu, ut in Mediceo diſcernis.

TERTIA. Sed Poſtquam Maiore Haſtilia Nixu Adgredior. NISV unico. S. ſcribi placere Valerio Probo, qui nomen appellatiuum Niſus, nihil differre ait ſcriptione a nomine proprio NISVS. & plura ita exẽplaria uetuſta conuenire; dictũ. Maioris illud momenti, quod Soſipater Cariſius, ubi de Aduerbiis per ordinem agit, uerſum hunc citans agnoſcit TERTIO. aduerbium. Cuius ut ſtet ſentẽtia; uel Spondeus Heroico cõdonandus, uel manifeſta Synizeſis admittẽda. Vel o breue fuerit ea ratione quod aiunt Grãmatici o finalem ſæpe corripi, quando in aduerbiũ tranſeat. ut Cito. Sero, Modo. Statius; Sero memor thalami. Martial. accipe quomodo das. Sed enim uix tanti fuerint Grammatici ueteres, ut TERTIA HASTILIA. cuiquam diſplicere poſſit. Sit ſane locus aduerbii, ut Tertia pro Tertio poſitum ſit; nomen pro aduerbio poſitum ſæpe apud Auctores omnes reperimus.

IAM Parce Sepulto. Sunt codices antiqui ubi SEPVLCRHO legatur. Quam lectionem Ti. Donatus agnoſcit, niſi ter eadem pagina eodem uerbo peccatum eſt.

NON Me Tibi Troia EXTERNVM Tulit. Sunt codices nonnulli, in quibus EXTREMVM. ſcriptum eſt. Sed enim Seruius cur EXTERNVM legendum ſit, rationem adiicit, Polydorum ciuem & cognatum Aeneæ fuiſſe. Eadem apud Liuium ſententia, ubi Scipio milites ad Ilergetum excidiũ ferociter accendit. Non enim eos, ait, eſſe neq; natos in eadem terra, nec ulla ſecum ſocietate coniunctos. Et eruditus ille uir qui Virgilium in ædibus Aldi tertio editum emendauit, In recognitione EXTERNVM ſubiecit. Quæ dicta uolui quia nõnullos eſſe ſcio, qui lectionem Extremum ament, referriq; ad nobilitatem generis dicant. Clamante .ſ. Polydoro ſe non extremo loco natum, quo debeat ita contemptui & iniuriæ expoſitus eſſe; quod ridiculum eſt.

AVT Cruor Hic De Stip. Ma. In antiquis aliquot codicibus. HAVD. legitur puncto firmo præfixo. In multis uero obſerues aſpirationem abraſam. Quo quidẽ loco Aut. pro Neq; poſitum ait Priſcianus, de Conſtructione.

IACVLIS Increuit Acutis. In codicibus aliquot antiquis. IMPLEVIT habetur, paraphraſi etiam adiecta, habundauit. Ti. Donatus, ut in integris eius commentariis habetur, uerbum id exponit, crebro percuſſit, accipiendũq; eſſe ut nõ remãſerit locus immunis a uulnere; & paulo ſuperius dixerat ad illius funus accumulato ferro multitudinem ſæuam confluxiſſe. Tu quæ Seruius de haſta Romuli dicat, uideris.

OBSTVPVI Steteruntq; Comæ. In antiquis aliquot codicibus legere eſt OBSTIPVI STETERANTQ. Sed enim STETERVNT. & receptum eſt a doctis Viris, & agnoſcitur a Valerio Probo. De ſyllaba uero quæ pene ultimam præcedit, in Obſtipui ſatis alibi dictum, ne toties eadem repetamus.

ILLE. Vt Opes Fractæ Teucrum Et Fortuna Receſſit. In codicibus aliquot antiquis non habetur. ET. copulatiua particula, quæ quidem non ſine læſione tam numeri ꝗ elegantiæ iudicio meo ex hoc uerſu dettahi poteſt.

PRIMVMQ. Parentem. Vetera quædam exemplaria PARENTVM legunt. hoc eſt primũ ex pĩribus, aut ex ſenioribus. Sed PARENTEM magis oĩno placet.

ATRAQVE Cupreſſo. In antiquis pleriſq; codicibus. CVPRESSV. eſt; Non tam; quia nomen quartæ olim fuerit declinationis, ꝗ qđ multa huiuſmodi paſſim reperiuntur

reperiũtur apud ueteres. O. in. V. mutaſſe, prout multi adhuc loquuntur populi, maximeq; a Piceno in Brutios uſq;. Teſtimonio uero ſunt monumenta pleraq;, in quibus antiqua ſcribendi ratio ſe ſe fidelius, q̃ in libris oſtentat. Vidi ego Spoleti extra portam diui Petri deiectum ad ripam fluminis lapidem. in quo ſcriptum erat pulcherrimis characteribus. IN. FRONT P. XIIX IN. AGRV P. XIIX

In monte uero Tarpeio, antiquiſſimo ſane monumento legitur. HERCVLES. INVICTE. CAVTIVS. HOC. TVO. DONV. pro DONO. Quid quod. ANNVS pro ANNOS Romæ pluribus locis legas. In Aede Diuæ Sabinæ. IVSTA. QVAE. BIXIT. ANNVS. L. MENSIS. V. DIES. XX. Et alibi NICEPHORVS. PITINNVS. QVI. VIXSIT. ANNVS DVO. In quo illud etiã adnotatione dignũ, q̃d in VIXSIT. S. lřa adiecta eſt poſt. X. ueluti ſæpe alibi AVXSILIVM. MAXSVMVS. & huiuſmodi pleraq; reperiuntur eodem modo ſcripta. Sed ut ad Virgilianam lectionem redeamus, in Mediceo prius CVPRESSO per. O. ſcriptum erat, nunc ea abraſa uocalis. V. ſuperaddita eſt aliena manu.

ILIADES Crinem De More Solutæ. In antiquis aliquot cod. CRINIS legiť numero multitudinis. Sed magis poeticum eſt CRINEM per figurã itellectionis.

ET Lenis Crepitans Vocat Auſter. In codicibus aliquot antiquioribus LENE CREPITANS. quod quidem & placeret, & erudite poſitũ uidereť, niſi LENIS agnoſcerent Interpretes; quorum hæc paraphraſis. Nam tempus fiduciam dabat, quo & mare placidum fuerat, & flatus ita temperati, ut lenitate ſua, etiam inuitos hortari potuiſſent ad nauigandum.

NEREIDVM Matri Et Neptuno Aegæo. Vt miſſas faciam uarias multorum lectiones & ſententias in hoc uerſu, quum alii NEPTVNIO legendum uelint. Alii AEGAEAEO. ut in codice Longobardico eſt. NEPTVNO AEGAEO abſq; ſynalephe, ueluti etiam MATRI ET ad Græcorum imitationem poſita non inerudite docti omnes arbitrantur.

QVAM Pius Arcitenens Oras & Littora Circum Errantem. Antiqui aliquot codices PRIVS legunt; ut ſit prius errantem. Sed magis placet PIVS. ut oſtendit Apollinem eo beneficio inſulam promeruiſſe, ob officium matri ſuæ toto orbe erranti præſtitum; cuiuſmodi pietas filium addeceat.

ERRANTEM Mycone Celſa Gyaroq; Feuinxit. Antiqui cod. pleriq; omnes hoc dictionũ ordine uerſum legunt. ERRANTEM GYARO CELSA MY. Q. RE. Gyaron enim, genere muliebri dici, Auctor Stephanus. Neq; uero tacendum Gyaro nomen aptoton eſſe Probo Grammatico Hæc Gyaro, huius Gyaro declinanti. Cuiuſmodi eſſe etiam Celeno tradit. Illud ſane ſcitu dignum, q̃d Antigonus Canſtius eſſe in ea inſula mures tradit, qui ferrum abrodant. Pro MYCONE aũt MYCONO paſſim in ueteribus exemplaribus inueni, ita quidem græce ſcribitur. καὶ μυκονος λέγεται μία τῶν κυκλάδων. Et eo caſu quippe in. OS. finitũ nomẽ apud Strabonẽ & Thucididem reperitur. Q̃d uero Gigãtes illos, quos poſtremo Hercules confecerit, in ea poſitos fabulantur, ut apud Srabonem libro. X. legere eſt, animaduertendum eſt codices etiã Græcos uariare. In aliquibus. n. legiť τῶν γιγάντων ὑστάτους, quod nimirum poſtremos ſignificaret. Sed in aliquot aliis τοὺς ὑγιεινοτάτους legas, hoc eſt ualidiſſimos. Vnde forte ſit prouerbio locus. Omnia ſub unam Myconum. quum ſuperfuiſſe adhuc aliquid longe difficilius ad expugnandũ innuamus. Vel id deniq; confectum eſſe, quod ſe noſtris conatibus difficillimũ obieciſſet. Neq; uero hæc a me dicuntur, ut alterius cuiuſpiã ſententiam improbẽ, ſed quia nõ temere ſcriptũ crediderim ualidiſſimos Gigãtũ in ea poſitos,

ait ille, Virgilius TEVCRVS, & EVANDRVS extulerit. Præterea duo tantũ nomina deſignat, quæ ſemper in ſuo ſtatu permaneant. CODRVS & GONGRVS. non enim dicitur CODER, neq; GONGER. Priſcianus etiam hoc citato uerſu Virgilium ait Teucrus & Euandrus protuliſſe. Quod uero uulgata plurimum exemplaria legunt AD ORAS. Antiqui pleriq; codices cum Mediceo IN ORAS habent. Sed etiam. AD. reperitur.

HINC Mater Cultrix Cybele Corybantiaq; Aera. Quia uaria litterarum uerſura totus hic uerſus in antiquis codicibus deluxatus eſt, lectio ea nonnullis magis adridet HINC MATRIS CVLTRI CYBELES. ut adludatur ad euirandi ritus, quum præſertim ſequatur ad ſacrificii ſupplementum Corybantiaq; æra. Alii legunt CVLTRIX CYBELI. Quæ. ſ. Cybelum Phrygiæ monté incoleret, a quo Dea ſit Cybele cognominata. Porro Cybelum Ti. Donatus agnoſcit in. XI. locum, in quo Cybele colebatur. Sane ΚΥΒΕΛΗΝ Phœniciæ oppidũ agnoſcit Herodianus. ΚΥΒΕΛΛΑ uero oppidũ aiũt Phrygiæ, & ΚΙΒΕΛΛΩΝ ſacellũ, a quo Rhea ſit Cybele appellata, neq; non ΚΥΒΕΛΗΓΕΝΗΣ & ΚΥΒΕΛΑΙΣ, ut Piſander in. X. Quantum uero pertinet ad. L. litteram in eo nomine nunc ſimplicem, nunc geminatam, Poetæ id ex commodo ſuo factitare ſolent; non quod ea ſcriptione Phrygiæ oppidũ ab altero Phœniciæ diſcernat. Legamus itaq; HINC MATER CVLTRIX CYBELI. Quam lectionem Seruius etiam uidetur agnouiſſe. Eſt autem colere, inter alia ſignificata, locum aliquem præſentia ſua honorabilẽ reddere, ut eo loco, Poſthabita coluiſſe Samo. & Pallas quas condidit arces Ipſa Colat. Et apud Liuium, Vos Ceres Mater, ac Proſerpina ꝓcor, cæteri ſuperni inferniq; Di, qui hanc urbem, hos ſacratos lacus, lucoſq; colitis.

HOSTE Vacare. Domos. In exemplaribus admodum uetuſtis DOMVM legi numero unitatis. Sed plenius eſt DOMOS dicere, quod ſatis uniuerſæ facit multitudini, commodumq; ita omnibus hoſpitium pollicetur.

BACCHATAMQVE Iugis Naxon Viridemq; Donyſam. In codicibus aliquot antiquis DONVSAM per. V. latinam uocalem in pene ultima ſcriptum legas; non hic, quia ut Verrio Flacco placet, eadem apud nos. V. littera ſit, quæ apud Græcos. Υ. pſilon. Sed quia Inſula ea διονυσία, græcis eſt; καὶ [illegible] ex Dionyſia; quippe q Bacchus in eam ex Naxo traiecerit Ariadnam; quã Minos pater inſequebatur. Eſt & Donuſam legere in antiquo Taciti codice iis libris, quos Leo. X. Pont. Opt. Max. ab interitu uindicauit. pro hac eadem inſula. NASON uero in codicibus aliquot per. S. notatum inuenies. Græci tamen per. ξ. nomẽ hoc ſcriptitare ſolent. Eodem hoc modo apud Liuium in Captiuitate Syracuſarũ corrigendus locus ex ueteri codice. Epicides ab inſula, quam ipſi Naxon uocant. Nam Naſon per. S. in impreſſis codicibus habetur. Sed ut ad Naxon alteram, qua de nunc agitur, redeam, Illud minime prætermiſerim, traditum ab Aſclepiade, Naxias mulieres ſolas hominum Octimeſtrẽ fœtum uitalẽ parere. Siue quod Bacchus ſibi Iunonem conciliauerit ſiue quod eo tẽporis ſpatio ſit ipſe natus, cuius rei memoriam ita uoluerit illuſtriorem fieri.

OLEARON. In antiquis aliquot exemplaribus OLIARON ſecunda uocali per ἰῶτα ſcriptum inuenias, uti etiam ſcribitur apud Græcos; de qua ita traditur.

ὠλίαρος νῆσος τῶν κυκλάδων μία. Solent tamen Latini ἰῶτα libẽter in. E. uertere, uocali alia præcipue ſubſequente, ut in nomine Aethereus.

Fuit uero Oliaros Sidoniorum Colonia, ut Ponticus Heraclides tradit, in libro de Inſulis. Ea uero a Paro diſtat octo & L. ſtadia.

NIVEAMQVE Paron. In codicibus aliquot ant. PARVM idiomate latino ſcriptũ inueni. Sed. n. ꝓpria nomina Græce declinata, plerũq; neſcio quid uenuſtius ſonare uidentur. Sic PARON magis placet. Ita etiam apud Hiſtoricos, ut in ant. Liuii cod. Corinthon legi. & clã Cypron ꝓfugit; & alia hmõi pene inumera.

D ii

CREBRIS Legimus Freta Concita Terris. In codicibus aliquot manu ſcriptis legi FRETA CONCITA REMIS. frequẽti quippe nauigatione ſolicitata, qd quidẽ fieri in multarũ inſularũ, earũdẽq; paſſim habitatarũ, uicinitate, par eſt. Sed neq; diſpli cet TERRIS. ut freta dicat crebris incurſationibus tã frequentiũ iſularũ cõcitari.

NAVTICVS Exoritur Vario Certamine clamor. Sunt naris admodum emunctæ uiri, qui pro CERTAMINE legendum autument HORTAMINE. ſuſtinentq; uerſum adſpirationis ui cõtendant. Eam ego lectionem nuſq̃ in antiquis codicibus inueni. Legi uero apud Ti. Donatum, in naui uaria eſſe officia, & tamen omnia cũ certamine & labore. Quare quã is lectionẽ agnouerit, meridiana luce clari⁹ apparet.

PERGAMEAMQVE Voco Lætam Cognomine Gentem. In pluribus antiquis exemplaribus uerſus hic in duo mẽbra diſpeſcitur, cum ſuperiori enim uerſu. Ergo auidus muros optatæ molior urbis, hemiſtichium adiungunt, Pergameámq; uoco. Coma mox iteriecta ſubiũgũt. ET LAETAM Cogn. Gentẽ Hortor Amare focos. Pontanus uerſũ pro unico mẽbro citat, nõ taciturus, ſi ET. illud iſertũ agnouiſſet.

IAMQVE Fere Sicco Subductæ Littore Puppes. Tria in hoc uerſu nomina gemi natis conſonantibus notata. In antiquis codicibus ſimpliciter ſcribuntur SICO. LITORE. ET PVPES. ſiue ita depoſcat analogia, ſiue quia, ut Victorinus ait, Antiqui Conſonantes geminare nõ cõſueuerũt, ut in his Annus. Lucullus. Accius. & his ſimilibus. Supra uero Conſonantem, quam geminari oportebat, Sicilicon imponebãt, cui⁹ figura hæc. ⁾ e Victorino. ANNVS. LVCVLLVS. MEMMIVS. Id q; ſignum geminandi apparere in multis ueteribus adhuc ſcriptis libris atteſtat. Sed enim de LITORE cur unico omnino. T. ſcribi debeat, in. VII. diſputatum.

LINQVEBANT Dulces Animas Aut Egra Trahebant Corpora. In codicibus aliquot antiquis una eademq; periodo concluduntur. Et Læufer annus Linquebat Dulces Animas, Aut Aegra Trahebat Corpora. ut Læufer annus ſit ſubiectum. In aliis tamen exẽplaribus Carioſioribus legi LINQVEBANT ANIMAS DVLCIS Aut Aegra Trahebant Corpora. quæ lectio recepta.

RVRSVS Ad Oraclum Ortygiæ. In antiquis pleriſq; codicibus ORACVLVM integra dictione ſcriptum iuuenias. In quo forte putabant. A. ſecundam ſyllabã a principio corripi poſſe ratione poliſyllabicæ dictionis quod aiunt quidam in huiuſmodi uocabulis medias pleriq; ad placitum poni, ut Sidonia Dido, & Sidoniã picto. Sed enim omnes iam probant ORACLVM. κατὰ συγκοπήν.

QVEM Feſſis Finem. In antiquis aliquot codicibus QVAM legitur. f. g. ut hoc loco No. Marcellus agnoſcit quis alibi dictũ ſit a Virg. HIC FINIS ãdi. Finem porro. f.. g. pferre maluerũt Varro. Caſſius. Cæcilius. Attius. & Lucretius.

AVT Cretæ Iuſſit Conſidere Apollo. In codicibus aliquot antiquis replicata negatione legitur HAVD CRETAE. uti prius etiam erat in codice Mediceo, qd Interpretes non admittunt. Sunt etiã codices, in quibus CONSISTERE legat. Sed CONSIDERE magis placet; ut illud, Vultis & his mecum pariter conſidere regnis. Quod uero CRETAE aduerbialiter ut urbium propria nomina poſitum ſit; nequis carminis id neceſſitati condonandum dicat, Oratores ẽt eadẽ uſos elocutione ſcimus. Apud Varronem. L. primo de Agricultura. Itaq; Cretæ ad Cortinam dicitur Platanus eſſe, quæ folia hyeme non mutat.

OENOTRII Coluere Viri. In antiquis pleriſq; codicibus OENOTRI unico. I. ſcriptum eſt, ut in primo diximus. Quanquam etiam ſi OENOTRII ſcribatur. II. geminato, duo illa. II. unica pro ſyllaba per eam, quæ frequentiſſima eſt apud ueteres Poetas, figuram Sinizeſin, accipientur. Non aliter ac DII unica ſyllaba Grammatici quidam ueteres enunciari iubent, duabus quantumuis ſcriptum uocalibus, quæ minime coire in diphthongum poſſint. In monumentis autem Veterum ſæpe uideas eam litterã geminari Attiano more, pro unica uero proferri; ut illud Romæ. LIBERTIS LIBERTABVSQ. SVIIS.

Qui tamen dictionem (liceat hæc in Doctorum quorundã gratiã inſerere) etiã per . EI. ſcriptam ex inſtituto Lucilli non ſemel inuenias . Vt illud. MONVMENTVM FECIT ET SIBI ET SVEIS. Eandem porro ſcribendi uarietatem in nominatiuo plurali maſculini generis a pronomine Is, ea, id, obſeruaui. Nam in arcu Aquæductus, qui eſt in Celio monte, ſcriptum eſt. P. CORNELIVS P. F. DOLABELA. & quæ ſequũtur: FACIVNDVM CVRAVERVNT: EIDEMQ. PROBAVERVNT. Attiano uero more in arcu quodam legitur inter Auentinũ & Tyberim. P. LENTVLVS. C. N. C. SCIPIO. T. QVINTYS CRISPINVS. VALERIANVS. COS. R. S. C. FACIVNDVM CVRAVERE. IIDEMQ. COMPROBAVERE. Vt ex hoc etiam terminationes illas curauerunt, & curauere, probauerũt, & probauere, eodem accipi ſignificato uideamus, quũ alteram in . RE . ſcilicet exeuntem, nonnulli dualis eſſe numeri uoluerint.

DIXISSE Ducis De Nomine Gentem. Quod in codicibus aliquot antiquis DVXISSE legatur, librariorum omnino negligentia factum puto. Nam tota hæc ſententia ſuper nominis nuncupatione uerſatur.

CORITVM Terraſq; Require. In codicibus aliquot ant. REQVIRAS legitur. Sed plura ſunt exẽplaria manu ſcripta quæ cum Mediceo & eo, quem mihi Camillus Porcius legendum dedit, REQVIRAT tertia perſona legant. Ad Anchiſen enim hæc referenda ſunt, & eius acquieſcendum eſt ſententiæ. Quam lectionem Ti. Donatus etiam agnouiſſe uidetur.

VISIS Ac Voce Deorum. In antiquis pleriſq; codicibus . ET VOCE legitur. prout etiam eſt in Donatiano codice. Verum AC minime diſplicet.

CORRIPIO E Stratis Corpus. Antiqua aliquot exemplaria CORRIPIO STRATIS abſq; præpoſitione ſeparatiua legunt, ut, Haud ſegnis ſtrato ſurgit Pal.

SEQVE Nouo Veterum Deceptum Errore Locorũm. In antiquis aliquot codicibus ERRORE PARENTVM legitur. Sed quia ſermo eſt de ſedibus fato præmonſtratis. LOCORVM. In multis etiam reperitur, atq; ea lectio plurimum ſubditicia priori abraſa, quæ PARENTVM fuerat.

CASSANDRA Moueret. In codicibus aliquot antiquis MONERET ſcriptum eſt. Magis uero placet MOVERET. ut ſit, cui nam hoc ea perſuaſiſſet, Troianis rebus tunc adeo florentibus.

TRIS Adeo Incertos Cæca Caligine Soles. Vetera quædã exemplaria ad Kappacismũ declinandũ dictionum ordinẽ ita diſponunt. TRIS ADEO CAECA INCERTOS CALIGINE SOLIS. Seruius rñ catepharon illud uidet agnouiſſe.

ERRAMVS Pelago Totidem Sine Sidere Noctes. In codicibus aliquot antiquis ET TOTIDEM. In aliquot TOTIDEM ET SINE. Sed enim magis placet ſi particula ea penitus ſubmoueatur, quæ lectio eſt etiam codicis Medicei.

AC VOLVERE Fumum. In Mediceo codice AC DVCERE Fumum legit. proprium tamen eſt fumi tortuoſe uolui ob craſſitudinem, dũ cũ aere colluctatur.

ME Litora Primum Accipiunt. In ueteribus aliquot exẽplaribus EXCIPIVNT legitur. Quia dixit Seruatum ex undis. Sed enim & Accipere in hoc ſignificato non improprium; ut, Hinc Drepani me portus & inlætabilis unda Accipit.

NVLLO Cuſtode Per Herbam. In antiquis aliquot codicibus PER HERBAS numero multitudinis legitur, quod parui tamen momenti eſt.

VOCAMVS In Prædam Partemq; Iouem. In pleriſq; peruetuſtis codicibus dictionum ordo mutatus eſt in hunc modum. IN PARTEM PRAEDAMQVE. Et hanc lectionem agnoſcit Seruius.

QVATIVNT Clangoribus Alas. Antiqui nõnulli codices PLANGORIBVS legunt; hoc eſt alarum quaſſationibus ſtrepitum cientibus. Nam clangor diuerſum quid ſignificat; niſi uelimus intelligere additas etiam uoces horribiles alarum ſtrepitui, ut utroq; modo territarent. Quod tamen aliorum iudicio relinquimus.

RVRRSVM In Seceſſu Longo. Quod in codicibus pleriſq; ueteribus legere eſt RVRSVS IN SECESSV. & ita inferius RVRSVS EX DIVERSO. non ita abſurdum eſt, ut non ſuos fautores habeat. Aliiq; pedem Amphimacrum quo etiam alibi uſus ſit Poeta noſter, eſſe contendunt; alii colliſionem ex .V. & .S. fieri, ut alias nonnunq̃. Tam etſi non ſum neſcius ueteres quoſdam Grammaticos negare RVRSVS. per .S. dici, ſed .RVRSVM. per .M. ut Iterum proferri debere. Cui quidem opinioni ita adhæreſcunt, ut illud etiam. RVRSVS AD ORACLVM. ſuperius habitum .RVRSVM. abſq; ecthlipſi legi contendant. Sed uideo apud doctos hæc iam ex uſu receſſiſſe, pauciſſimoſq; eſſe, qui ueterum huiuſmodi figuras ferre poſſint.

TVRBA Sonans Prædam Pedibus Circumuolat Vncis. In antiquis aliquot exemplaribus, ſublata dictione PRAEDAM. legere eſt. TVRBA Sonans Pedibus Subito Circumuolat Vncis; quod itidem ſuperius dixerat. Sed enim mihi magis placet legere .PRAEDAM. ut & rem, qua dolebant, tangat, & uarietur uerſus, ne in Homericum [illegible] recidat.

TECTOSQVE Per Herbam. In antiquis aliquot exemplaribus PER HERBAS legitur plurali numero. Sed hoc parui eſt momenti.

BELLVM NE Inferre Paratis: In antiquis aliquot exemplaribus affirmatiue nõ interrogatiue legitur BELLVMQVE Inferre Paratis, elocutione eleganter cõtinuante cum .ET. quod ſubſequitur. ET Patrio Harpyias. Diximus enim alias Homericum & omnium apud Græcos præſtantium Auctorum eſſe poſt τε addere καὶ. Quod & diligenter & frequenter admodum Virgilius imitatur. Quamuis non negarim in interrogatione plus eſſe ponderis, & maiorem obiurgationis uim, quæ minas etiam tacite ſecum trahat, & confeſſionem criminis. Quare lectionem eam .BELLVMNE. nequaq̃ imutarim. Quod uero in uulgatis habetur exemplaribus .ET PATRIO INSONTES HARPYIAS. ut leue præteriiſſem, niſi mul torum ueterum codicum conſenſu monitus eſſem ad uocalitatem facere, quod in eis alio dictionum ordine legitur .ET PATRIO HARPYIAS INSONTIS Pellere Regno. Illud autem minime diſſimulandum, quod in Harpyiæ nomine ſcribendo uariant Librarii. Multi ſiquidem Seruium ſecuti, pene ultimam diphthongum ponunt impropriam, ut apud Græcos ſcribitur ἄρπυιαι. Quorum a ſententia longe diuerſus eſt Soſipater Cariſius qui negat .I. litteram coalitã in diphthongum eſſe .Y. litteræ præcedenti. Sed pro conſonante accipi debere. Syllabã enim eo etiam inquit modo poſitione longam fieri, ſi uocalem breuem ſequatur .I. uice conſonantis poſita, ut HAR-PY-IAE. Quare ſi diligentiſſimo Grammatico credimus in eo nomine .IAE. ultima ſyllaba per tris litteras erit enuncianda, quã alii in unam tantum diphthongum putarim abire contendunt.

VOBIS Furiarum Ego Maxima Pando. In pleriſq; ueteribus exemplaribus non eſt pronomen in cõtextu. Sed ita legitur FVRIARVM MAXVMA PANDO. Sed pronomen illud & emphaſim habere, & ſententiam adiuuare, & numerum uocaliorem efficere uidetur.

DIXIT Et In Siluam. In codicibus pleriſq; uetuſtioribus IN SILVAS legitur numero multitudinis. utcunq; parui hoc refert.

FVGIMVS Spumantibus Vndis. In codicibus aliquot antiquis FERIMVR legitur. Interpretes uero .FVGIMVS. agnoſcunt, qđ feſtinationi apte cõgruit.

DI Prohibete Minas. Di Talem Auertite Caſum. Antiqui aliquot codices PROHIBETE NEFAS. & AVERTITE PESTEM legunt. Cuiuſmodi hemiſtichiũ habemus inferius de Cyclope. Sed MINAS & CASVM. ut in Mediceo, & in uulgatis codicibus legitur, omnino melius eſt.

GVBERNATORQ. Vocabant. Verbum id numero plurali fere paſſim habetur in

uulgatis codicib. Sed in antiquis aliquot. VOCABAT. ut ꝓpinquiori adhæreat NEMOROSA Zacynthos. Vulgata pleraq; omnia exẽplaria ZACYNTHOS idiomate græco ſcribunt. Sed in antiquis nonnullis . ZACYNTHVS. latino caſu ſcriptum eſt; delectat tamen caſus ille Græcus in propriis præſertim nominibus. Præterea Probus in Arte, eo capite quo agit de nominibus fœm. gen. in . OS. rectũ terminantibus, & ablatiuũ in . O. in exẽplum ponit nomen hoc ZACYNTHOS.

DVLICHIVMQVE, Sameq; & Neritos. Sunt codices aliquot antiqui, in quibus SAMOSQVE legitur. Sed Same alia, alia uero Samos Seruio eſt. Apud Homerum tamen, qua de re ſic agitur, Samos ſcribitur. σάμον τε παιπαλόεσσαν. δ. Et in Catalogo de iis, qui Vlyſſem ſecuti ſunt. οἵ τε σάμον ἀμφενέμοντο. Itaq; Samos recte.

EFFVGIMVS Ithacæ Scopulos. In antiquis fere omnibus legas EFFVGIMVS Scopulos Ithacæ. Nempe quia Trtimemeri timuerunt. At qui, niſi ceſuræ ſuam uelimus auctoritatem eſſe incolumem, certe ἰῶτα ut Græci tradunt, & Latini, uel in principio dictionis, etiam pro uocali collocata, uim habet producendi præcedentẽ ſyllabam natura breuem: cuius rei exemplum ponunt ex . λ . ξ.

Νέστορα δ᾽ οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης.

Ita illud, de quo ſupra, apud nos uolunt. Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta. Sed utcũq; hæc accipiantur paſſim tamen obſeruamus tam Græcos q̃ Latinos auctores ceſuris plurimum tribuiſſe. In Mediceo autem codice non tantum eſt SCOPVLOS ITHACAE, uerũ una plus dictione legitur. ET Laertia Regna. magis tamen placet appoſitiue poſitum, abſq; ET copulatiua.

DIRI Execramur Vlyſſis. In Mediceo codice VLYXEI. ut Aiacis Oilei.

ACTIAQ. Iliacis. In pleriſq; ueterum exemplarium codicibus . ACCIA. duplici . CC. notatum inueni, & ita nomen propriũ . ACCIVS. quod Victorinus per duo . TT. ATTIVM, ut VETTIVM, & huiuſmodi quædã alia ſcribi debere contendit. Sed enim loco hoc ACTIVS & ACTIACVS, per . CT. ſcribendum. In nummo enim Augusti Diui . F. qua parte Apollo cum lyra ſpectatur cũ lr̃is a lateribus IMP. X. ſub pedibus Dei . ACT. hoc eſt ACTIACVS legitur. De ludis uero Actiis Harpocration ait, Actia antiquos eſſe ludos, de quibus Callimachus meminerit in libro de Certaminibus.

PORTVQVE Subimus Chaonio. Valerius Probus legit PORTVSQ. SVBIMVS CHAONIO . per . Ω. mega genetiuo caſu, ut Androgeo: qui tamen non inficietur eſſe etiam qui legant Portuſq; Subimus Chaonios, utrũq; accuſatiuo caſu. Sed enim Seruiana ſententia minime diſplicet, quæ cũ ueteribus exẽplaribus Portu Chaonio lectionem agnoſcit. Vt Subeunt muro.

BVTROTI Aſcendimus Vrbem. Vetera pleraq; omnia exẽplaria ACCEDIMVS legunt; nondum enim portu progreſſi ſunt. Dixerat tamen CELSAM Vrbem, atq; ita ASCENDIMVS, non improprie.

OBSTVPVI Miroq; Incenſum Pectus Amore. Vt miſſum faciam OBSTIPVI. de quo ſæpe dictum, codices nonnulli admodum uetuſti legunt INCENSVM EST PECTVS; ſed forte illud ex paraphraſi huc inſertum.

PYRRHIN Connubia Seruas. In antiquis aliquot codicibus legere eſt . PYRRHI AN CONVBIA SERVAS. Vt ſit Andromache ſeruas ne connubia Hectoris, an Pyrrhi. Sunt qui & ANDROMACHEN. legant. ut uno membro totum id colligatur. Quæ digna ſatis Fortuna reuiſit Hectoris Andromachen? Sed enim longe magis placet eruditis ingeniis, qđ uulgata habent exẽplaria. Hectoris Andromache Pyrrhin connubia ſeruas? Hoc eſt, fieri ne poteſt o Andromache, ut quæ Hectoris Vxor fueris, Pyrrhi cõnubia ſeruare poſſis? Antiqua uero fere omnia exemplaria CONVBIA unico . N . ſcribunt.

O Felix Vna Ante Alias. Pathos eſt, ut ait Quintilianus in . VI . quo grauem rem

iterdú efficimus,ſi magnis malis grauius id eſſe,qđ pp̄eſſi ſum⁹,oſtēdit. Quã miſer .n. caſus Andromaches, ſi cõparata ei felix Polyxena,hoſtilẽ ad tumulũ iuſſa mori.

STIRPIS Achilleæ Faſtus Iuuenemq; Superbum Seruitio Enixæ Tulimus. In codicibus aliquot antiquis FASTVM unitatis numero legitur, ſed longe calami toſius uidetur numero multitudinis FASTVS dicere. Quod uero ait Seruitio Enixæ,ut miſſa faciam, quæ Seruius tradit, No. Marcellus hoc loco teſte, enixam dici,partu leuatam ait. Quãuis etiam enixam,labore exercitam exponat alibi,eodẽ hoc loco teſte. Idem alibi Enixæ dicuntur fœminæ dolendi labore perfunctæ, qđ uinculis quibuſdam periculi,quibus implicarentur,fuerint exſolutæ. Nexum enim dici artum & colligatum oſtendit Plautus in Amphitryone dicens. Vno labore exſolueret erumnas duas. Hæc ad eos dicta uolui,qui ENIXAE participii uoce legi contẽdunt. Sed enim Ti. Donatus ENIXE ait aduerbium eſſe debere,ut ſit faſtus eius intolerabiliter ſeruitio tulimus. Ex eo uero quod dixit TVLIMVS. oſtendit nimium fuiſſe ſeruitii pondus. ENIXE ergo, & Tulimus hoc idem ſignificant, ait ille in Cõmentatiis integris. Neq; prætereundum quod hoc loco Soſipater ait ſeruitium eſſe multitudinem ſeruorum,ſeruitutem uero conditionem ſeruiendi;ſed ueteres indifferenter ſeruitium pro ſeruitute poſuiſſe. Vt Virg. III. Seruitio En. Tu. in eandem ſententiam Tibullus. Sic mihi ſeruitium uideo dominamq; pararam.

ME Famulam Famuloq; Heleno Tranſmiſit Habendam. In Mediceo, & in Portio, & antiquis fere omnibus exẽplaribus dictiones in hunc ſunt ordinẽ collocatæ. ME FAMVLO FAMVLAMQ. HELE. Et eodẽ legit ordine Ti. Donatus.

PATRIASQ. Obtruncat Ad Aras. Euſebius de Temporibus. Pyrrhus Delphis in templo Apollinis ab Oreſte occiditur proditione ſacerdotis Macarei. Cur uero patrias dixerit Poeta, Seruius multas rationes adducit. At Macr. primo Saturna. Apollinem πατρῷον olim cognominatum ait, non propria gentis unius aut ciuitatis religione, ſed ut Auctorem progenerandarum omnium rerum. Quod Sol hũmoribus exſiccatis ad progenerãdum omnibus præbuerit cauſam,de quo Orpheus.

πατρος εχοντα νοον καὶ επιφρονα βουλην.

Placuerit uero Macrobio hæc philoſophice commentari. Sane Athenienſes,ut Harpocration tradit πατρῷον ἀπόλλω coluere auſpiciis Ionis, qui quum in Atticam migraſſet,Athenienſes Iones uocati ſunt. Ab eiſq; Apollo Patrous cognominatus.

AVT Quis te ignarum. In antiquis aliquot codicibus legere eſt AVT QVISNAM IGNARVM. Fuerat uero TE. pronomen forte additũ a Paraphraſte. Nempe QVISNAM etiã apud Ti. Donatũ habetur. Et ita ſcriptũ eſt in co. Med.

ET Veſcitur Aura. In antiquis pleriſq; codicibus AVRAS accuſatiuo caſu legit, cum elocutione Tibulli. Sic uſq; ſacras innoxia lauros ueſcar.

QVEM Tibi Iam Troia. In antiquis aliquot codicibus uerſus abſolutus legitur, ſed candore haud quaquam Virgiliano. In nonnullis enim TROIA OBSESSA EST ENIXA CREVSA. In aliquot aliis. Quem Tibi Iã Troia Peperit Fumãte CREVSA. Vtrũq; ridiculum. Sed plurimum ſupplementum illud aliena manu additum eſt, ut cernere eſt in Mediceo codice, & aliquot aliis.

EC QVAE Iam Puero Eſt Amiſſæ Cura Parentis. Codices nõnulli ueteres legũt ET QVAE. In nonnullis etiam peruetuſtis ſcriptum obſeruaui ECQVA TAMEN PVERO EST Am. Cu. Pa. Et ita eſt etiam in codice Donatiano. In Mediceo QVAE TAMEN ET PVERO EST. Apud FL. Soſipatrum non ſolum ECQVA TAMEN. ſed & AMISSI uirili genere non AMISSAE poſitum a Virgilio citatur. Propterea quod HAERES. PARENS. & HOMO. &ſi in communi ſexu intelligantur, tamen maſculino genere ſemper dicuntur. Nemo enim inquit ille,aut ſecundam heredem dicit,aut bonam parentem aut malam hominem, ſed maſculine, tam &ſi de fœmina ſermo habeatur. Pacuuius in Medo cum oſtenderet a Medo Medeæ filio matrem quæri ait. Te ſol inuoco, ut

mihi poteſtatem duis inquirendi mei parentis. Sed Gracchus ſuos parentes amat, cum dicit, in ſignificatione Matris accipitur. Citat & alia exépla, deniq; apud Virg. ſic aſſueuerat legi. ECQVA TAMEN PVERO EST AMISSI CVRA PARENTIS. Sed codices nonnulli, librarii nimirum incuria. Puero Amiſſe Eſt. una lectione tranſpoſita legũt. Sed utcũq; ea ſint nemo tamen inficiari poteſt apud eundem Virgilium legi ALMA PARENS Confeſſa Deam. & SALVE SANCTA PARENS Frugum Saturnia Tellus. Niſi quis dicere uelit his locis PARENS nunc participii quodãmodo uicem habere, nunc per appoſitionem dici, ut Sancta Tellus Parens Frugum, uel figurate, ut Lepus fœta. De nomine autem HAERES nemo, quod ſciam, ambigit. Sed Hominem quandoq; fœminino epitheto poſitũ aiunt. Vt apud Seruium Sulpitium in epiſtola ad M. Tullium. Quoniam HOMO NATA fuerat. Sed enim hoc elocutionis modo, quum NATA ſuppoſitũ ſit, & HOMO appoſitũ, nihil cũ genere cõmune habere uidetur. Nata.n. ad filiã, nõ ad Homo refert. Sed.n. hæc alii uiderint; nos ad iſtitutũ opꝰ reuertamur.

PRIAMIDES Multis Helenus Comitantibus Affert. In codicibus aliquot antiquis legere eſt PRIAMIDES HEL. MVLT. COMIT. Adfert. Simplicior quidem hic ſermo, & narranti aliquid accõmodatior. Ille autem prout ut in uulgatis habetur exemplaribus & comptior & aliquanto laſciuior pluribus magis placet. Superius tamen eadem uſus eſt ſimplicitate Virgilius, quum dixit, Priamiden Helenũ Graias regnare per urbis, Qui ſi altius inſonare uoluiſſet, Priamiden Graias Helenũ regnare per urbis, dubio procul ſcriptum reliquiſſet. Sed qui ſtilũ narrationis preſſiorẽ, puriorẽq; experti nõ ignoraret, Priamidẽ Helenũ abſq; fuco dicere maluit.

ET Multum Lacrimas. In Mediceo & codicibus aliquot antiquis, participii uoce LACRVMANS legitur. Quæ lectio Seruio non ſatisfacit, qui malit nomen ꝙ participium. Sunt tamen erudita ingenia, quibus minime diſplicet eiuſmodi elocutio. Interfundit uerba ſingula multum lacrimans. Illud uero minime placet, quod in ueteribus pleriſq; codicibus FVDIT legitur tempore præterito.

AVLAI In Medio Libabãt. In ueteribus codicibus aliquot AVLAI MEDIO abſq; IN præpoſitione legitur; quod non ita placet. Quantum uero pertinet ad dierefin, Quintilianus libro Inſtitutionum primo. AE. ſyllaba ait, cuius ſecundã nunc .E. litteram ponimus, uarie per .A. & .I. efferebatur. Quidam ſemper ut Græci quidam ſingulariter, tantum, quum in Datiuum uel Genitiuum caſum incidiſſent. Vnde Pictai, ueſtis; & AVLAI Virgilius amantiſſimus uetuſtatis, inſeruit carminibus. Eorum uero ſcribendi moré, Qui, ut Quintilianus ait, Græcos ſequebantur Ti. Claudius Druſi F. præcipue adamauit, cuius inſcriptio quædam de auctis Populi Romani finibus, Pomerioq; ampliato Romæ inſpicitur ad cloacam D. Luciæ in hunc modũ. TI. CLAVDIVS DRVSI. F. CAISAR. AVG. Nam de digammo, quo etiam uſus eſt eodem monumento in dictionibus. AMPLIAℲIT. TERMINAℲITQ. Alibi diximus.

HIC Vatem Aggredior Dictis. Mediceus & alii quidam codices uetuſti HIS Vatem Aggredior Dictis legunt. Sed HIC. non diſplicet.

QVI Tripodas Clarii Lauros. Soſipater Caris. ait quoſdam LAVRVS hoc loco agnoſcere quarto declinatu; quod omnia arborum genera quartæ declinationis eſſe cenſerent; aduerſus quos diſputat, & Virgiliano præſertim exemplo eo, Et uos o lauri carpam, & te proxuma myrte, rationem ſuam confirmat: licet illi auctoritate mutari in uocatiuo dicant. Præterea in Mediceo codice una plus dictione CLARII ET LAVROS legitur. Erat tamen CLARI prius eo modo quo Veteres paſſim .II. geminum per unum oblongum ſcriptitare conſuerant, etiã ſi duo enuntiarent, ut exempla indicant alibi recitata.

NANQVE Omnem Curſum Mihi Proſpera Dixit Relligio. In ueteribus aliquot exemplaribus legere eſt NANQVE OMNIS CVRSVM Mihi Proſpera Dixit

RELIGIO. Sequitur enim,& Cuncti Diui,ubi nulla opus erit Hypallage. Eandẽ hanc lectionem reperi in Donatiano contextu.

PRODIGIVM Canit. Prodigium ſemper dictu peſſimum eſſe, quaſi porro adigendum,hoc loco teſte,Nonius affirmat,quum Mõſtra & Portenta ſimuliter intelligantur,quod imminentia monſtrent, & oſtendant. Portentum uero non ſolum qđ portendat,ſed qđ etiam apportet,& faciat in iis,quæ ſignificationibus,auſpiciis, auguriis,& extiſpiciis oſtenduntur. Sed enim Cornelius Fronto Prodigium eſſe dicit,quod mores faciunt per quod detrimẽtum expectatur,prodigoſq; uocari, qui prodigia faciunt. Quod Virgilianæ ſententiæ pulcherrime quadrat. Celeno enim terrupit eter mores minitabatur ut ſi aliter factum libum malis audacibus mãdere adgrederentur,quod unum maxime reformidabat Aeneæ pietas. Sunt & prodigioſa crimina et memoratu religioſa,de quibus apud auctores ſæpe. Monſtrum uero eſſe, Cornelius idẽ ait,in quo rectus ordo naturæ uitiatur; ut ſi Minotaurus,aut aliquid huiuſmodi naſcatur. Oſtentum, quod præter conſuetudinem offertur, ut puta ſi uideatur terra ardere,uel cœlum uel mare,in quo raritas admirationem facit. Portentum uero,quod porro & diutius maneat,futuriũq; porro aliquid ſignificet,eiuſq; eſſe euentum differt. Has autem uocabulorum differentias,& proprietates interim adnotare nõ grauamur,quũ præſertim apud Auctores diuerſa eſt eorũ interpretatio; unde aliqua ſuboriatur controuerſia,in quo lucubrationis genere docta & elegantia ingenia ſeſe exercere ſæpe conſueuerunt.

SVSPENSVM Numine ducit. In antiquis codicibus DVXIT præterito tẽpore ſcriptũ obſeruaui. Sed ipſa narrantis continuatio pñs potius tẽpus exigere uidet.

PROHIBENT Nam Cætera Parcæ Scire Helenum Fariq; Vetat Saturnia Iuno. In antiquis fere omnibus codicibus inuenias punctũ firmum adnotatum eſſe poſt SCIRE. ut ſit, Prohibent Nam Cætera Parcæ Scire. mox altera comma totũ illud complectatur,Helenum Fariq; Vetat Saturnia Iuno. Quam lectionem Seruius etiã agnoſcit,& ita diſtinguendum eſſe,multis rationibus oſtendit.Sed enim Ti. Donatus SCIRE HELENVM legit. Multa inquit tibi inſtructionis cauſa fuerant referenda,ſed ne id fiat dii prohibent me ſcire, & Iuno aliqua referre non patitur.

AEAEAEQVE Inſula CIRCES. In codicibus antiquis modo CIRCE per abiectionem .S. litteræ;Modo CIRCAE cum diphthongo latino declinatu ſcriptũ inueni; quod prorſus reiicitur. CIRCES uero omnium conſenſu recipitur.

SECRETI Ad Fluminis Vndam. In codicibus aliquot antiquis VNDAS legit, ſed pluralitas huiuſmodi mari potius uidetur conuenire.

ET Omnia turbet. Omnino OMINA ex antiquis codicibus legendum eſt.

HAC Caſti Maneant In Relligione Nepotes. In antiquis exemplaribus obſeruatũ plurimum eſt RELIGIONE unico .L. ſcribi. Sed enim H. Soſipater hoc præcipue citato uerſu, gemino .LL. ſcribendum oſtendit, dum ait in hanc ſententiam. Parentheſis, quum uel litterã uel ſyllaba interponitur. littera Hac caſti maneant in Relligione nepotes. Syllaba, Mauortis in antro, pro Martis.

LEVA Tibi Tellus. Nullo pacto placet, quod in antiquis cod. legitur ALAETA TIBI TELLVS. Primum quod ea alibi Aeneæ dicitur Illætabilis ora. Deinde quia & Tellus læua & Aequora læua inferiori ſententiæ per correlatiuum quodam modo reſpondent, Dextrum fuge litus & undas.

LEVVM Implacata Carybdis. In uetuſtis aliquot exemplaribus IMPACATA legitur. Sed plus feritatis habere uidetur IMPLACATA.

SORBET In Abruptum Fluctus. In cod. aliquot antiquis IN ABRVPTV. Eam enim in antro maxime cauernoſo habitare Homerus fingit. Magis tamen placet IN ABRVPTVM. ut uulgata habent exemplaria.

RVRSVSQVE Sub Auras Erigit Alternos. Fuere ætate noſtra non illiterati uiri, qui EGERIT, hoc eſt Eructat ex Homeri ſententia legendũ autumarent. Quiq;

locum illum inſpexere Carybdim aiunt profundiſſima uoragine undas abſorbere, quas uiciſſim mox eructat. Sed enim quia ſequitur hyperbole ea. ET ſidera uerberat unda longe magis placet ERIGIT. prout etiam in ueteribus codicibus, quos præ manibus habuimus, ſcriptum inuenitur.

POSTREMA Immani Corpore Piſtrix. In codicibus aliquot ant. PRISTIS ſcribitur. Sed plura de hoc, libro .X. eo uerſu dicemus, In Priſtin deſinit aluus.

DOMINAMQ. Potentem Supplicibus Supera Donis. In codicibus antiquis VOTIS non DONIS legitur. Et ita apud Ti. Donatum habetur; quem locum etiam repetit in duodecimi libri cõmentariis eo loco, Et tu Saturnia Iuno, quoꝝ nihil eſt in impreſſis codicibus.

TRINACRIA Fines Italos Mittere Relicta. In codicibus aliquot antiquis METIRE legitur, ut in hanc ſententiam, Iter emenſi. & pelagoq; remenſo. Sed MITTERE loco hoc magis omnino congruit, ubi de fatis agitur, quorum auſpiciis Aeneas ſit omnia peracturus. Huic ſimile eſt illud, Miſſus in imperium magnum.

QVO Quenq; Modo Fugias. In antiquis aliquot codicibus EFFVGIAS legit. Sed FVGIAS magis placet. QVEMQ. uero per. M. in iiſdē fere oibus cod.

CVRSVSQVE. Dabit Venerata Secundos. Mediceus codex & uetuſti pleriq; alii VENERATA SACERDOS habent. Et eodem modo legi in Antiquo Priſciani codice hoc citato uerſu. q̄quam & SECVNDOS in aliquibus legi non negarim, præſertimq; in Donatiano.

DODONEOSQ. Lebetes. In antiquis codicibus LEBETAS legimus. Et Seruius hoc a Virgilio græce dictum ait. Illud addā lebetē poculoꝝ genus eſſe Ti. Donato.

REMIGIVM SVPPLET. In codicibus aliquot antiquis SVPLET unico. P. ſcriptum legas. Circumfertur uero epitaphium a Pontano in Pelignis inuentum. ubi SVPLET unico. P. notatum eſt. Quod nulla non ratione factum a maioribus, nomen ſupellex, ab eo uerbo ut Pontanus idem affirmat deriuatum, oſtēdit.

AVRI Sub Tegmine Veſtes. Sunt antiqui codices, in quibus SVBTEGMINE una dictione legatur. Sunt ubi præpoſito SVB diuiſa eſt a TEGMINE. Sed Grammatici SVBTEMINE abſq; .G. littera legendum contendunt. Dici uero Subtemen ſubteminis, ut Stamen ſtaminis, ait Caſſius.

HOS Ego Digrediens Lacrimis Adfabar Obortis. In antiquis pleriſq; codicibus ABORTIS legit p. AB. Sed doctoꝝ cõſenſus mauult p. OB. OBORTIS ſcribi.

COGNATASQVE Vrbes Olim. In antiquis exemplaribus nõ eſt QVE, ut ab eo uerbo pendeat, unam faciemus utranq; Troiam animis, cognatas urbes olim.

ARCTVRVM Pliadasq; Hyadas. Quamuis in ueteribus codicibus PLIADAS legatur. Placet tamen, quod eius loco poſitum eſt a recentioribus PLVVIASQ. HYADAS. Nam Plias primā producit, quia diphthongus eſt. EI. πλειάς. niſi quis uocalem alteram, quod ſæpe ex commodo ſuo Græci faciunt, detritam uelit.

PORTVS Ab Eoo Fluctu. In omnibus pene codicibus antiquis, quos uerſare contigit, EVROO ſcriptum obſeruaui, & in pleriſq; lectionem hanc abraſam eſſe; & EOO repoſitum. Quia tamen huiuſmodi ab Euro deriuatiui nominis formam neq; apud Græcos, neq; apud Latinos memini me legere, EOO libentius, ut cum Mediceo uulgati habent exemplaria, legerim.

OBIECTAE Salſa Spumant Aſpergine Cautes. Velius Longus poni differentiam tradit inter Aſpergo per. E. ſyllaba media, & Aſpargo per. A. eſſeq; illud per. E. uerbum, hoc uero per. A. nomen, dictumq; a Virgilio SPVMANT ASPARGINE CAVTES. Antiqua tamen pleraq; omnia exēplaria ADSPERGINE legũt.

GEMINO Demittunt Brachia Muro Turriti Scopuli. In codicibus aliquot ant. DIMITTVNT legitur. Quippe hac & illac mittunt, porrigunt, extendunt. Atq; pro TVRRITI ſũt codices, qui EFFECTI legãt. Sed Turriti oino magis placet.

REFVGITQ. A Littore Templum. In ant. exemplaribus AB LITTORE. eſt.

QVADRVPEDES. In antiquis codicibus QVADRIPEDES per. I. ut Bipes Tripes. Sed Quadrupes per. V. in conſuetudine manſit, ut ex periquilo periculũ; & alia quædã huiuſmodi, quæ per. I. enuntiari ſcribiq; ſolita Velius Longus ait.

CAVLONISQ. Arces Et Naufragum Scyllacæum. Sunt qui NAVFRAGV dactylum eſſe uelint Enniano mo.e. M. detrita. Sunt qui Amphimacrum defendant, quum SCYLLACAEVM ſcribant, & uerſum ſpondaicum autumẽt. Sunt qui NAVIFRAGVM ſcribant; ſed SCYLACEVM Pæonicum eſſe tertium uelint, ut ita dactylus in quintam cadat. Varie uero pronuntiari ſolitum nomen Scylacei, Strabo etiam confitetur. Sunt etiam antiqui codices aliquot, in quibus & NAVIFRAGVM choriambici dimenſione & SCYLLACEVM Epitriti quarti ſyllabis legatur; ut dicas uerſum hunc ex iis eſſe, qui alios quoq; pedes admittant, pter dactylũ & ſpondeũ; eſſeq; choriambicum quarta ſede, ſed uerſum alioqui ſpondaicum. Quæ quidem comminiſci cogimur, ne tot ueterum codicum auctoritati detrahatur, quorum bona pars NAVIFRAGVM quadriſyllabum ſcriptum oſtendunt. Sed enim donec melius aliquid inueniatur acquieuerim interim libẽter & Porcio, & antiquis aliquot aliis codicibus, in quibus & NAVIFRAGVM & SCYLACEVM unico. L. notatum habetur. Nam uocales. Y. & .A. dichronæ omnino ſunt, ut corripi licenter poſſint; in nomine priæſertim Græcanicæ figuræ. Miſſum uero facio, quod NAVFRAGIVM in codicibus aliquot habetur, quum in huiuſmodi lectione nihil memoratu dignum occurrat.

NIMIRVM Hæc Illa Carybdis. In antiquis aliquot codicibus HIC ILLA legit. Sed HAEC pronomẽ magis placet, quia conſequit, Hos ſcopulos, hæc ſaxa.

ERIPITE O Socii. In pleriſq; codicibus antiquis abſq; .O. legitur ERIPITE SOCII. Sed enim locus ipſe aduerbium id omnino expoſcere uidetur, quo ſine frigidiuſcula eſſet adhortatio.

PRIMVSQ. Rudentem Contorſit Læuas Prorã Palinurus ad undas. In antiquis aliquot exẽp. RVDENTE legit caſu ſeptimo, ut adminiculo fuerit ad cõtorquẽdũ.

CVNCTA Cohors. Nomini huic adſpirationem acceſſiſſe ex conſuetudine, ueluti etiam HORTO Velius Longus arbitratur; quum tamen alii cohortem a cohortando dictam uelint, ineſſeq; illi adſpirationem natura.

SVBDVCTA Ad Manis Imos Deſcendimus Vnda. In Mediceo, in Porcio, & aliquot aliis codicibus antiquis DESEDIMVS habetur; quod eſt aquæ, & terræ in imũ ſe contrahentis, deſcẽdentiſue, ſolo ſubducto. Tullius. L. primo de Diuin. Multis locis labes facta ſit, terræq; deſcederint. Et infra eodem libro, Delata etiam ad Senatum labes agri Priuernatis, quum ad infinitam altitudinẽ terra deſediſſet. Neq; tamen diſplicet Deſcendimus, ut ſit antitheton eius, quod dixit, Tollimur in cœlũ, quod in Mediceo codice Tollimur AD cœlum, ſcribitur.

IPSE Sed Horrificis Iuxta Tonat Aetna Ruinis. In codicibus aliquot antiquis legere eſt IPSE SVB HORRIFICIS. Ruinæ .n. illæ a ſummo uertice mõtis flammæ ui in altum eructantur; & quod ipſe Poeta ſubiungit, ſaxa liquefacta ſub auras cum gemitu glomerantur: quare forte non diſpliceat tonare Aetnam ſub horrificis ruinis. Magis tamen placet SED. Quia portus ipſius bona malaq; enumerare uoluit, ut occaſionẽ arriperet Aetnæ quoq; flammas, ruinas, motus horrendos, eructationeſq; illas deſcribendi.

SCOPVLOS Auulſaq; Viſcera. In antiquis aliquot codicibus COMVOLSA legitur. Sed quia diſſeparatio eſt; magis placet AVVLSA. ut etiã in Mediceo eſt.

ENCELADI Semuſtum Fulmine Corpus. Veriti ſunt pleriq; SEMIVSTVM ſcribere, qui ſcirent primam huius nominis ſyllabam produci; quare SEMVSTVM triſyllabum .I. uocali ſubtracta publicarunt. Sed enim quũ in ueteribus exẽplaribus quotquot legi, fere paſſim SEMIVSTVM quadriſyllabum obſeruauerim ſcriptũ, Sinizeſin potiꝰ eſſe dixerim, neq; quicq̃ deteri debere, quũ duæ illæ ſyllabæ pro una reputentur,

reputentur, Vt in Catulliano carmine; Flos Veronenſium depereunt iuuenum, q̃d Veteres habent codices, non Veronenſum; Vt in nomine ALVEARIA, quãuis aliqui ALVARIA legere malint. Fit uero Synizeſis uel ex duabus breuibus uocalibus, nulla interiecta conſonante, uel altera duarum uocalium exiſtente breui; Nam ex duabus longis non condonatur. Sed enim quia codices manu ſcripti, frequenti tranſcriptione ſemper aliquid immutarunt, fitq; ut in ſimilibus plerunq; uix fidem faciant quantumlibet antiqui, operæprecium uidetur, inſcriptionum, quæ fuerint in marmoribus notatæ teſtimoniis uti. illæ enim quo ſemel modo ſcriptæ fuerint, ſuã indelebiles retinent antiquitatẽ. Habemus itaq; inſcriptionẽ tumuli nõ inuenuſtã, neq; inelegãtẽ Romæ in palatio Mõtis Iordani, in qua manifeſta Synizeſis inſpicit, hoc pẽtametro, LVCTVOSVMQ. MIHI QVI SCIO QVID FVERIS. Luctuo. per Synizeſin eſſe uidetur. atq; etiam in altero heroico exametro. VNANIMI. CALPVRNIANO. SOCIATA. MARITO. Neq; deſũt huiuſmodi exempla plurima; tam &ſi nonnulli quantum in Calpurniano eſt, pene ultimam Græcorum more corripi poſſe cõtendunt; atq; ita tertius pes. PVRNIA. dactylus ſit, ut in Hadriano, Claudiano; & ſimilibus factum paſſim apud Græcos obſeruamus. Sed.n. nobis nõ licet eſſe tã diſertis, quare figurã potius admittamus; Qua, ut miſſos faciã Homerũ, Heſiodũ, Theocritũ. & uniuerſam Græciã, Virgilius ipſe ſæpe uſus eſt, ut ex locis paſſim a nobis toto opere citatis manifeſtũ eſſe poteſt.

ET Feſſum Quoties Motat Latus. In antiquis aliquot cod. MVTAT legitur, Q̃d Seruius admittere noluit, ne refectio ut ait, labori det; Ti. Donatus MVTAT agnoſcit. Dum Enceladũ ait cõuerti in aliud latus, dũ alterius uoluerit uice effœtas uires reparare. Cũ Seruio tamen ſunt pleriq; codices uetuſti, neq; tamen MOTAT in omnibus: Sed MOTET Subiunctiuo modo in nonnullis ſcriptum eſt.

NOCTEM Illam Tecti in Siluis Immania Monſtra Perferimus. In cod. aliquot antiquis NOCTE ILLA Ablatiuo caſu legitur. Seruius Accuſatiuum mauult, & ita plus omnino ſignificat ob continuationẽ incõmodi. Omnia præterea exẽplaria quæ uerſauimus, TECTI SILVIS abſq; IN legunt, ut Naues uel ſiluis ceſis, uel litus obũbrantibus occultatas intelligas, nõ autem homines in ſiluas egreſſos; quod minime ueriſimile eſt in tanta rerum trepidatione. quũ præſertim, quæ ſonitũ daret cauſſa, non uiderent. Nam & ſuperius in Carthaginienſi portu claſſem in conuexu nemorum arboribus clauſam circum occuluerat, loco tamen ibi ita natura comparato, ut & facile, & commode poſſent deliteſcere.

RESPICIMVS. In antiquis aliquot codicibus PROSPICIMVS legitur, q̃d procul aſpicimus ſignificat. Sed Donatus RESPICIMVS agnoſcit.

CONSERTVM Tegmen Spinis. In antiquis pleriſq; cod. TEGIMEN integra dictione legitur, In Longobardico & Mediceo TEGVMEN, quod antiquitatẽ ſapit; & eo modo ſcribitur apud Ti. Donatum. Neq; tamen inficior Tegmen etiã dici per ſyncopen, ut recubans ſub Tegmine fagi. proceleumaticũ.n. primo ſtatim uerſu ponere nimis abſurdum fuiſſet. Eſt & alibi, Tegmen habent capitum.

TOLLITE Me Teucri QVASCVNQVE Abducite Terras. In cod. aliquot antiquis legere eſt IN QVASCVMQ. addita præpoſitione, ſine qua tñ figuratior eſt elocutio. Ridere uero mecum, ut uerum fatear, ſolebam, quũ in nonnullis cod. ſcriptum offendiſſem QVESCVMQ. pro Quaſcũq;. Inuen poſtmodum apud Fl. Soſipatrum QVESCVNQ. apud ueteres analogicã eſſe declinationẽ Vnde Datiuus QVIBVS deducat. Vti a nominatiuo QVI. Datiuus QVIS. Cato nemq; ait originum ſecũdo dixiſſe QVESCVMQ. Romæ regnauiſſet. Et Plautũ, QVES ignobiles. Quas uoces q̃uis nouitas abdicarit, declinationem tamen eius manere. QVIBVS enim crebro dicimus.

SI PEREO Manibus Hominum Periiſſe Iuuabit. In codicibus nonnullis manu ſcriptis SI PEREAM legitur, quod minime placet. In Longobardico uero,

menſus eſt. In ueteribus aliquot cod. IMMENSVS legitur, ut Homericum illud exprimatur, ἔνθα δ' ἀνὴρ ἐνίαυε πελώριος. quodq; tantus erat ut nemoroſo cuipiam promuntorio altorum montium ſimilis uideretur. Sunt etiam codices manu ſcripti, ubi legas IMMENSAM Saniem, qd minime placet; & ſi Homerus eructationem illius ueſpertinæ crapulæ late deſcribit.

ET Telo Lumen Terebramus Acuto. Ti. Donatus TENEBRAMVS legit, hoc eſt occæcamus. Cuius hæc ſunt uerba. Quod ait acuto telo tenebramus, celeritatẽ facti uoluit demonſtrare. In hoc enim conſilium conſiſtebat effectus, ne mora facientum; & dolor uulneris q̃uis grauiter dormientem excitaret. Hoc loco nõnulli TEREBRAMVS tradũt; ſed quũ terebratio habeat morã, quæ fuit inimica faciẽtibus, melius eſt, ut telo acuto, uno ictu uideaẽ eſſe cæcatus. Sed enim pace tã docti Viri, Quũ locus ſit ex Homero ſũptus, apud quẽ lata eſt de Terebratione deſcriptio; Vero ſimilius eſt Virgiliũ ſcriptũ reliquiſſe TEREBRAMVS. Verſus Homeri ſunt

ἐγὼ δ' ἐφύπερθεν ἀερθεὶς δίνεον ὡς ὅτε τις τρυπῷ δόρυ νήιον ἀνὴρ
τρυπάνῳ οἱ δέ τ' ἔνερθεν ὑποσσείουσιν ἱμάντι ἁψάμενοι ἑκάτερθεν.

In quibus nõ tantum terebratum ait lumen cornu acuto, uſtulatoq; ex igne ſtatim in oculum adacto, Vlyſſe ſuperne calcãte, Loro inferne aduoluto, cuius capita Socii alternantes utrinq; traherent; quod ſine longa mora fieri non potuit, Verum etiam Artificis, qui nauale aliquod lignum terebra perforet, ſimilitudine utitur; legendum itaq; TEREBRAMVS. ex Homero.

Quod uero in inferiori uerſu Seruius Donatũ reprehendit, quod LATEBAT late patebat, expoſuerit, aut quia capillis tegebatur, aut latebat corporis reliqui comparatione. Si uerba Donati cõſideremus, nil adeo reprehẽſioni obnoxiũ inueniemus. Immo longe diuerſam Donati ſententiam ab ea, quam ei Seruius adſcribit. Quærit ſiquidem Donatus qua ratione oculus, qui tantæ eſſet amplitudinis & uaſtitatis, ut Lunæ, Soliſue orbi poſſet æquari, latere potuerit. Conſiderataq; Cyclopis deformitate, rugas cõminiſcitur, & ingentem capillorum ſiluam. Nam intonſum caput ipſe Polyphemus apud Theocr. & Ouid. lacte iactat. Sed meli⁹ fuerit ipſa Donati uerba ſubiicere. Quod autem ait SVB FRONTE LATEBAT. quod ingens fuiſſe dicebatur uſq; adeo, ut orbi Lunæ, uel Solis æquari potuiſſet, faciebant rugæ toruæ frontis, & ingentes capitis comæ. Quid uero ſi dixerimus Virgilium & ad oculi ſitũ & ethimologiam reſpexiſſe, quam eo uerbo exprimere uoluerit; quum Varro dicat oculos ideo dictos. quod ſub fronte occulantur.

VOCEMQ. Tremiſco. Antiqua exemplaria pleraq; TREMESCO per. E. in penultima ſcribere, quaq; id ratione, dictum alibi.

CVI Lumen Ademptum Trunca Manu Pinus Regit. In Mediceo & codicibus aliquot aliis ant. MANV ſeptimo caſu legitur. Et ubi MANVM eſt quarto caſu in cod. manu ſcriptis fere paſſim ultimam contractam obſerues. Eſſet uero ſententiæ ordo, Pinus Trunca Manu, uel geſtata manu regit adẽptũ lumen, & ueſtigia firmat; MANVM tamen agnoſcit Fab. Quintilianus ubi de amplificatione ita dicit. Nam quod illud corpus mente concipiam, cuius trunca manum pinus regit.

SOLAMENQ. Mali De Collo Fiſtula Pendet. Sunt, qui carmen hoc; ut nothũ expũgant. Id tamen in pleriſq; cod. antiquis habet, præterq̃ in uno, ubi uerſus hac Penthimemeri claudit. SOLAMENQ. MALI. Quam lectionẽ Ti. Donatus agnoſcit, nulla de phiſtula mentione facta. Cuius uerba, quia in uulgatis codicibus corrupta ſunt, ex integro exemplari adſcribere non pigeat. Lanigeræ comitantur oues, ea ſola uoluptas, Solamenq; mali. Voluptatem ex animalibus habuit, quum uideret, Cæcatus uero pecorũ ſuorũ cõmodo orbitatem proprii luminis ſolabatur. Quæ uero Quintiliani uerba Seruius citat, de cæcitatis ſolatio ſumpta ſunt ex declamatione de pariete cruentato. Ne alio quis ea quæſitum eat.

FLVIDVM LAVIT Inde Cruorem. In antiquis codicibus FLVVIDVM fere paſſim ſcribitur geminato . VV . quod Grāmatici non admittunt, niſi prima producta ſyllaba; quū tñ Fluuius eodē modo enuntietur, corripiat tamen primā.

NEC Dum Fluctus Latera Ardua Tinxit. Vetera aliquot exēplaria STRINXIT habent; quod minime placet, tam propter aſperitatem, q̄ etiam ob improprietatem. Quod uero Seruius & FLVCTV & FLVCTVS legi docet; in antiquis iis cod. quos habui, FLVCTVS habet Indicatiuo caſu; & inDonatiana paraphraſi eadē agnoſcitur lectio. Neq; ad eius latera profundi maris unda peruenerat. In Porcio etiā FLVCTVS prius ſcriptū fuit, ſed nunc . S . littera abraſa uix diſcerni poteſt.

VERRIMVS Et Proni. In Mediceo, in Porcio, & antiquis aliquot aliis codicib⁹ VERTIMVS legere eſt, quod agnoſcit Ti. Donatus.

VERVM Vbi Nulla Datur Dextram Affectare Poteſtas. AFFECTARE Seruio negotium faceſſit; quia etiam DEXTRA caſu ſeptimo ſcriptū inuenerat. In cod. tamen nonnullis antiquioribus DEXTRA ATTRECTARE legitur; quod nullā præ ſe ferret difficultatem. Nam qui Penates & deos magnos ſecum habebāt, tanq̄ Sacri, non temere erant a profano, & deoꝝ contemptore contingendi. Non fruſtra tamen in codicibus multis DEXTRAM AFFECTARE ſcriptum, hoc eſt anxia quadam auiditate manum ad nauem iniicere.

IMMVGIIT Aetna. Antiqui pleriq; codices IMMVGIT κατα χ[illegible] legūt. Quam lectionem doctiſſimi pleriq; uiri receperunt.

CLAMOREM IM. Tollit. In ant. aliquot cod. PONIT habet, qđ nō æq; placet.

PENITVSQ. Exterrita Tellus Italiæ. In cod. antiquis TRINACRIAE legitur, quod magis decorum ſeruat, pſertim quū ſubſequat Crebriſq; Immugit AETNA Cauernis. Sed ITALIAE Donatus agnoſcit, & hyperbole ita maior eſt.

CONSTITERANT Silua Alta Iouis. In ant. pleriſq; cod. CONSTITERVNT legitur. ut Steterunt Tulerunt pene ultima breui ſæpe repetiuntur. Non tamen improbo CONSTITERANT exacta ſpecie.

CONTRA Iuſſa Monent Heleni. Vetera quædā exempl. cū Mediceo MOVENT legūt, hoc eſt pſuadēt. Sed.n.Helen⁹ monuerat, & monitus in hoc dictionis genere

SCYLLAMQ. Carybdin Inter Vtranq; Viam Læti Diſcr. Paruo Ni (dicunt Teneant Curſus. In cod. nōnullis manu ſcriptis SCYLLAEQ. CARYBDIS ſcriptum eſt, ut ordo ſit. Inter utrāq; uiam Scyllæ & Carybdis. Sed imperfecta eſſet oratio & alterū .q;. poſt Carybdis deſideraretur. Longe uero melius in Donatiano codice SCYLLAM ATQVE CARYBDIN appoſitiue poſitum. Eſt & NE TENEANT in aliquot exemplaribus antiquis. Sed NI Donatus agnoſcit, & p NE poſitum more Veterum ait, quod & Priſcianus admittit, q̄quam alibi dicat, Ni teneāt Curſus, ita habere, ut Terentianū illud, Ni metuā patrē, Et locus alius apud Virg. Ni faciat, maria, ac terras, cœ.q;. prof. Quippe ferāt. Plura uero Seruius.

ERRATA RETRORSVM. In antiquis aliquot exemplaribus RETRORSVS.

OCCVLTAS Egiſſe Vias. In codice peruetteri, qui apud me eſt. HABVISSE VIAS legitur. Sed EGISSE magis placet, ut in uulgaris.

SICVLIS CONFVNDITVR Vndis. In Antiquis aliquot codicibus PERFVNDITVR . Sed Confunditur magis placet, hoc eſt commiſcetur.

NVMINA Magna Loci Iuſſi Veneramur. In omnibus antiquis codicibus, quot quot legi, numerus eſt huiuſmodi, IVSSI NVMINA MAGNA LOCI VENERAMVR. Vt illa, Addam Cerea pruna. & Curru Iungit Alæſus equos.

STAGNANTIS Elori. In codicibus antiquis HELORI cum adſpiratione, quā & Pontanus recipit. Eſt etiam eodem uerſu EXSVPERO per . X . & . S .

APPARET Camerina procul. In antiquis aliquot codicibus CAMARINA ut Græci ſcribunt, μη κινει καμαριναν ἀκινητος γὰρ ἀμεινων.

ARDVVS Inde Agragas. In antiquis ARDVOS. In Romano ACRAGAS

ut græce ſcribitur. ακράγαντα, Polybio. Sed affinitas litterarũ facit, ut Latini multa p. G. ſcribãt, quæ Græci per. K. ut Gubernator κυβερνήτης, atq; etiã uice uerſa nonnunq̃ pro . γ . C. ſubſtituant, ut ex Congro Congius.

PALMOSA Selinis. In codicibus aliquot antiquis SELINYS. per . Y. in fine ſcriptum eſt. In aliquot aliis SELINVS. quod quidem cum Græca ſcriptione facit. Nam Σελινοῦς per . ους . finale, ciuitas Siciliæ eſt. Eaq; ut Græci tradunt, et maſculino & fœminino genere dicitur. Quod uero Palmoſam dicit Maro ex M. Tullio eſt, in actione ultima cõtra Verrẽ, Nautæ coacti radices palmarũ agreſtiũ, quarũ erat in illis locis, ſicut in magna parte Siciliæ multitudo, colligebãt.

TOT Tempeſtatibus Actus. In antiquis pene omnibus exemplaribus legere eſt ACTIS. Neq; ACTVS eſt in iis, quos legi, niſi contacto codice.

HEV Genitorem. Diuerſum hoc ab hiſtoria, ſi Straboni credimus, qui Aeneam una cum Anchiſe patre & filio Aſcanio Laurentum applicuiſſe tradit.

FATA Renarrabat Diuom Curſuſq; Docebat. In antiquis aliquot cod. legere eſt FATAQ. NARRABAT DIVOM. Sed enim quia bonã horũ partem Didoni prius enarrauerat, & in hac dictionis cõtinuatione multa fuere repetita, longe magis placet RENARRABAT. ut in Mediceo, & uulgatis habetur exemplaribus.

IO . PIERII . VALERIANI . CASTIGATIONES IN . IIII . VIRGILIANAE . AENEDOS

AT REGINA GRAVI. Antiquus admodum codex eſt, in quo . D. littera ex præpoſitione . AD. per . T. ſemper notata eſt, tam in cõpoſitis dictionibus, q̃ etiã in iis, quæ ſimpliciter proferũtur, ut, Neq; AT tua limina, & ATTERITQ. uocatus Apollo, & ATOPERTVS amictu. Vbi uero . T. ex conſuetudine, uel ex analogia ſcribi nunc ſolet, ibi . D. notatur; ut Setoſi CAPVD. hoc aput . AD mihi ſeſe offert, atq; loco hoc, AD Regina Graui Iam dudum ſaucia cura. Sed enim ut de ratione ſcriptionis huius, quæ adeo frequens eſt apud Veteres, aliquid diſeramus, nõ in codicibus tantum antiquis, uerum etiam in ueterum monumẽtis obſeruatum ſæpius . AD . & . AT . ſiue per . T. ſiue per . D. ſcribantur idem ſignificare, q̃uis iuniores Grammatici præpoſitionẽ a coniũctiua ſcriptione diſtinxerint. Indifferenter uero uno eodemq; ſignificato ſcribi plerunq; Soſipater Carſius manifeſte declarat, Licinii Calui exemplo in Fuſcinium ambitus Reum. AD ITA MIHI IOVEM DEOSQ. IMMORTALIS VELIM BENEFECISSE IVDICES. AT, inquit, Coniunctionẽ, AD uero p̃poſitionẽ ſcribunt, ἀσυνήθεια tamen eſt, ut hic per . D. ſcribi; ne ſubſequens . T. litteram duriorem ſuiq; ſimilem ſonum litteræ amplexa dictum faciat immitius. Hæc ego autem ita ſcienda iudicarim, ut diligenter Veterum ſententiis obſeruatis, nunquam tamen a conſuetudine recedamus.

MVLTVSQ. Recurſat Gentis Honos. Nullum fere codicem ex his antiquis adinueni, in quo dictio RECVRSAT incolumis haberetur; littera modo una, modo altera in hoc uel illo codice, uel ſuppoſiticia, uel deſiderata. In pleriſq; uero abraſas medias aſpexi, & alias atq; alias ſuperductas. Moueant forte ſtomachum, ſi dixero RECVSAT, aut REVERSAT. & alia etiam his fœdiora legitimæ lectionis loco ſuppoſita fuiſſe. Sed.n. RECVRSAT frequentiua forma a Recurro, caſtam eſſe lectionem tam ſentẽtiæ concinnitate, q̃ Seruii & Aruſiani Meſſi iudicio confirmat.

QVVM Sic Vnanimem Alloquitur. In cod. aliquot ant. TVM legit & VNANIMAM. Vtrũq; agnoſcit a Grãmaticis. De ADLOquitur per . D. alibi dictũ.

QVAE ME Suſpenſam Inſomnia Terret. Libentius omnes TERRENT cum antiquis cod. agnoſcũt, ut Inſomnia plur. numero dicantur ſiue τὰ ἐνύπνια, ſiue uigiliã intelligamus. Nam plurali numero INSOMNIA loco hoc, pro uigiliis poſitũ Soſipater Cariſius putat; quis & hic ſomnia itelligi poſſunt, in quibus terror.

ADIGAT Me Fulmine Ad Vmbras. In codicibus aliquot antiquis ABIGAT legitur; nempe quia ueriti ſunt Bis, AD, præpoſitionem repetere. Sed enim ea ſic poſita, maiorem oſtendit uim; neq; deſunt huius elocutionis exempla apud Virgilium, & Ciceronem, ut illud, Nondum erat auditum te ad Italiam aduentare.

ANTE Pudor Quã Te Violem Aut Tua Iura Reſoluam. In Romano, & in Oblongo Vaticanæ bibliothecæ codicibus antiquiſſimis ſcriptum eſt. VIOLO & RESOLVO. In Longobardico etiam ita prius habebatur; altera inde manu ſuppadditum eſt .a. cum nota compendiaria, quæ pro .M. poni ſolet. Corruptus etiam eſt Mediceus, ubi Violem ex Violo factum; & ita in Porcio contaminatum eſt utrũq; uerbum, quum Violo, & Reſoluo prius ſcriptum eſſet. Finitiuum uero modũ loco hoc Soſipater dubio procul agnoſcit, ubi ait. ANTE QVAM. modo finitiuis, modo ſubiunctiuis iungitur. Iunctum, Subiunctiuis; ut Anteq̃ ueniſſet. Diſiunctũ finitiuis, ut apud Virgiliũ. ANTE PVDOR QVAM TE VIOLO AVT TVA IVRA RESOLVO. Hinc, quam is lectionem probarit, patet.

QVI Me Sibi Iunxit. In antiquis aliquot exemplaribus VINXIT legitur; qd tantundem eſt; niſi quis iungere magis ad nuptias pertinere dicat; Vincire autem amicitiæ potius eſſe.

SINVM Lachrymis Impleuit OBORTIS. In ueteribus codicibus aliquot LACRVMIS ABORTIS legitur. Sed OBORTIS Interpretes agnoſcunt.

QVOS Aphrica Terra Triumphis Diues Alit. In Romano codice legere eſt TRIVMPHOS accuſatiuo caſu, ut ſit, quos Triumphos, pro Triumphales uiros. Rectius tamen eſt DIVES TRIVMPHIS. ut agnoſcit Seruius.

PLACIDONE Etiam Pugnabis Amori. Quãuis PLACIDO nomen in aliquot codicibus manu ſcriptis habeatur, longe tamẽ melius PLACITO. eſſe dixerim, ut emendatiora legunt exemplaria.

HINC Getulæ Vrbes. In antiquis aliquot codicibus GAETVLAE cum diphthõgo prima ſyllaba ſcriptũ obſeruaui, Græcorũ more; apud quos γαιτοῦλοι Libyæ populi, per αι. ſcribitur, iidẽ γαιτοῦλοι Artemidoro ſunt. Noſtri cur nomen hoc abſq; diphthongo ſcriptitent, mihi non conſtat; neq; cur auſus ſit Martialis primã, & ſecundam in hoc nomine corripere; q̃quam in media .O. paruũ ex diphthongo abiici poteſt, & .y. quod in .u. apud nos tranſire ſolet, ea ratione corripi; ꝙ cõmunis aqud Græcos habeat. Id non ita eueniat in prima ſyllaba, ſi Græci codices recte per .αι. diphthongum eam ſcribunt.

GENVS Inſuperabile Bello. In Romano codice GENVS INTRACTABILE legit, eo modo, quo in Aeneidos primo. Sed fines Lybici genus itractabile bello. Magis tamen placet hic INSVPERABILE. quia magis terret ob difficultatẽ. & perſuadet a neceſſitate ualidi alicuius auxilii comparandi.

HVC Curſum Iliacas Vento Tenuiſſe Carinas. In Romano codice, & in Porcio legere eſt HVNC CVRSVM hoc eſt hanc uiam, & ita in uno ex iis, qui apud me ſunt, & in Donatiano. Nõnulli tñ eruditi, quidẽ uiri magis probãt aduerbiũ HVC.

TV Modo Poſce Deos Veniam. In codicibus pleriſq; uetuſtis DEVM habetur. Sed melius DEOS. multos enim inferius numerabit, quibus Ea ſacra faciet.

DESAEVIT Hyems. Antiqui omnes codices, quotquot inſpexi, HYEMPS per .P. & .S. finales litteras ſcribunt; quod Terentius Scaurus fert impatienter, ex eo iam tempore ea oborta ſtribiligine.

ANIMVM Inflamauit Amore. In Romano codice, & quibuſdam aliis FLAMMAVIT. ſimplex uerbum habetur. quo uſus eſt etiam Catullus, Flammati Phaethontis. Sed longe numeroſius eſt, Animum Inflammauit dicere.

LEGIFERAE Cereti. In Romano.codice,in Mediceo, in Porcio, & quibuſdam aliis antiquis FRVGIFERAE legitur. Sed enim Ceres inuentrix legum, a M. Tullio dicitur in fine Actionum in Verrem. Et ratioñe hic reddit Ti. Donatus, cur Legiferam Cererem ueteres appellarint.

MEDIA Inter Cornua Fundit. In pleriſq; ueteribus codicibus FVDIT habeť præterito tempore; Sed præſens dilucidiorem facit narrationem.

LIQVITQ. Volatile Ferrum. Non placet LINQVIT præſenti tempore, qđ aliquot habent codices. Eſt & ubi VOLATILE TELVM in uetuſtis exemplaribus legatur. Sed enim, quum ſit eodem uerſu poſitum telis, Paſtor agens telis, magis placet periphraſis eius teli ſtatim ſubiecta. Volatile Ferrū; præterea de ferro hic agitur, quod auolſum a ſagitta tergo inhæſerit.

SYLVAS Saltuſq; Peragrat Dicteos. Antiqui aliquot codices dictionum ordinē ita commutarunt SALTVS SILVASQVE PERAGRAT DICTEAS. quod in medio linquimus. quum ſententia omnino eadem ſit.

INFANDVM Si Fallere Poſſit Amorem. In Romano codice legitur. POSSIT IMAGO. Id quid ſibi uelit, nō mihi ſatis liquet, ꝓpter epitheton INFANDVM. quod ita non habeat, cui adhæreſcat. Quidā alii codices antiqui, Si fallere poſſit AMANTEM. habent. Sed neq; id probamus. Infandum uero amorem, caſtiorem lectionem aſſerimus. Neq; dubitamus lectionem eam, quæ eſt IMAGO. ex paraphraſi aliqua huc irrepſiſſe.

PERSENSIT Peſte Teneri. In antiquis aliquot codicibus PERSENTIT præſenti tempore legitur; & ita eſt in codice Donatiano; ꝑteritū tñ nunq̄ immutarim.

NEC Famam Obſtare Furori. Sunt antiqui codices, in quibus NEC FAMAM OBSTARE PVDORI legiť. Sed hic FVRORI, magis placet, qđ Seru. agnoſcit.

MAGNVM & Memorabile Numen. Sunt omnino codices aliquot manu ſcripti, in quibus NOMEN legitur; quod uulgata quædam exemplaria recepere. Sed NVMEN eruditis placet, quod etiam in Mediceo prius ſcriptum fuerat.

QVO Regnum Italiæ Libycas Auerteret Oras. In Romano quidem codice AVERTERET legitur, quod Seruio mirifice placet. Sed enim in Oblongo, in Longobardico, in Porcio. & pleriſq; aliis cod. antiquis ADVERTERET habetur. Quam elocutionem abſolutam eſſe negarit nemo. Quippe uerteret regnum Italiæ ad oras Libycas. Sicui uero figurata illa magis placeat, non laboro.

MISCERI VE Probet Populos. In aliquot antiquis codicibus IVBET legitur. qđ nō ita placet; quia ſtructuræ ordo, Iubeat, expoſceret, ea ſpecie, qua Velit poſitū.

CONFIERI Poſſit. In Oblōgo peruetere codice. & in Mediceo. QVO FIERI legitur. adſcriptumq; ſuperne eſt in illo, QVO habūdat. In hoc QVO modo. Et ita in pleriſq; aliis codicibus, ut ſit. QVO. ſcilicet modo fieri poſſit. Apud Seruium. CON. habundat, qui Confieri agnoſcat. Alii quidam codices manu ſcripti QVOD Fieri legunt. Idq; in nonnullis per. T. notatum eſt, cuiuſdam ætatis conſuetudine loco. D. ſæpe. T. uti paulo ante dictum, ſupponentis. In nōnullis abraſa eſt tota dictio, ꝑſertim ubi per cōpēdiariā notā, ꝗ. ſcriptū fuerat. Sed enim in Romano codice CONFIERI legitur, & ita ſcriptum erat in Longobardico. unde abraſum eſt. CON. &. QVO. ſuppoſitum. Confieri tamen & latinū eſt pro Confici. & in primis Cæſari familiare uocabulum. VII. de bello Gallico Cōmētario, ubi de Labieno loquiť, Poſtq̄ id difficilius confieri animaduertit.

NON Aduerſata Petenti Annuit. In Romano codice legere eſt NON AVERSATA Petenti ADnuit. ut, Diua ſolo fixos oculos Auerſa tenebat. Sed enim id pertinet ad ſupplicia, quæ obaudiunť. Loco uero hoc magis placet ADVERSATA Quia de conſenſu, deq; in eandem ſententiam eundo, ſermo eſt.

AVRORA Reliquit. In aliquot antiquis codicibus RELINQVIT legitur præſenti tēpore. Nam ſimul oriente Sole, It portis Iubare exorto delecta iuuentus,

etiam caſuum permutatione. Et inter exempla hoc etiam apponit QVOI PHARETRA EX AVRO CRINES NODANTVR IN AVRVM. Hæc ut forte plus nimio coaceruarem, id in cauſſa fuit, quod nõnulli ſunt ita prauo ingenio præditi, ut meliores ſe doceri litteras ægre ferant, proindeq́ alios ab eo℞ cognitione, quæ ipſi hactenus ignorarunt, auertere conentur.

NEC NON ET PHRYGII Comites. In antiquis aliquot exempl. TYRII COMITES legitur. Quippe qui Reginam Tyro comitati fuerant, & paulo infra Tyrios Comites appellabit. Magis tamen placet PHRYGII. Quia Dido magna ſtipante caterua progreſſa erat; neq́ oportuit Aeneam incomitatum aduenire, aliter quæ nam agmina iungeret?

INSEQVITVR Commiſta Grandine Nimbus. In codicibus aliquot antiquis COMITATA GRANDINE legitur; quod minime placet.

ET CONSCIVS Aether Connubii. In codicibus aliquot uetuſtis CONVBIIS habetur acquiſitiuo caſu numeri multitudinis. Conſcius enim apte Datiuo iungit. In quodam antiquo etiam exemplari CONVBIO numero unitatis eodẽ tamen caſu habetur, paſſimq́ unica. N. littera. Lectio hæc tam & ſi nõ diſplicet; nunq̃ tñ reſpuerim CONVBII Genitiuo caſu, cũ etiã optime dicat, Sum cõſcius huius rei.

EXTEMPLO Lybyæ Magnas It Fama Per VRBIS. Nõnulli cod. manu ſcripti, LIBYES legũt declinatu græcanico, ut icitatius pferat. Sed Lybiæ lõge ſuaui⁹ eſt.

FAMA Malum Quo Non Aliud Velocius. Non eo in ficicias. QVO. in pluribus exẽplaribus haberi. Sed forte non diſpliceat, quod in Romano QVA ſcriptũ eſt. Qua.ſ.fama nullum aliud malum uelocius, ſed omnino QVO receptius eſt.

VIRESQ. Acquirit eundo. Antiqua pene omnia exẽplaria integras ſeruant præpoſitiones in compoſitis, ut ADQVIRIT. & ita ſcribi ſolitum uſq́ ad Aurelii Antonini Pii tempora; publica declarant monumenta. Ea enim libenter in teſtimonium adducimus, qđ notæ ſemel in marmoribus excauatæ, nulla ſunt trãſcriptione mutatæ. In Arcu igitur Aquæ Marciæ uerba hæc inter alia ita notata leguntur, ADQVISITO. ETIAM. FONTE. NOVO.

SESE Attollit. Dicebamus quidẽ pҏoſitiones. AD. AB. IN. & huiuſmodi incolumes in cõpoſitis apud Veteres adſeruari; parciſſime tamen ſcriptũ ADIOLLIT per. AD. inueni. Tam & ſi Grãmatici Veteres. AD. ante. T. indifferenter ſcribi concedant, propter ſoni ſimilitudinem, quæ in. D. & . T. auditur.

IRA Irritata Deorum. Non leui quidem de cauſſa minimis his quæſtiunculis co gimur inhæreſcere, quoties quædam ſe ſe offerunt, quæ præter rationem omnem turpiter fuerint negligentia poſterio℞ contaminata, uelut in hoc uerbo IRITO. praua inualuit conſuetudo, ut geminato. RR. ab omnibus iam librariis ſcribatur. Volunt enim a littera, quæ de nare Canina ſonat, IRRITO deductum. Quare perperam omnino legitur in nonnullis exemplaribus INRITATA. Sed enim IRITO ab ira potius eſt, ut & Iraſcor. Et ira unico. R. ſcribendum. Nam in irã ſtimulare ſignificat. Iritum uero, uel inritũ pro nõ rato, uel. RR. geminato, ex Scauri ſententia, uel per. N. & . R. Veterum more ſcribi manifeſtum eſt.

TOT Vigiles Oculi Subter. In pleriſq́ codicibus Antiquis legere eſt pro Subter SVBSVNT. Tot uigiles oculi Subſunt.

TERRAEQ. Per Vmbram Stridens. In oblõgo Vaticano codice ſane q̃ uetuſto STRIDET habetur finitiua forma, qđ minime diſplicet. Et VMBRAS numero multitudinis in bona codicum Veterum parte.

NEC Dulci Declinat Lumina Somno. nequaq̃ placet; qđ in pleriſq́ cod. antiquis LIMINA legitur. quũ præſertim apud Catullum, Vnde phraſis deſumpta, legere ſit, Flagrantia declinauit lumina.

DEA Fœda Virum Diffundit In Ora. In antiquis aliquot exemplaribus DIFFVDIT præterito tempore habetur. Sed longe magis placet præſenti.

EXCVBIAS Diuom Aeternas. Vetuſta quædã exempl. legunt EXCVBIASQ, DEVM AETERNAS. Sed uulgata lectio magis adprobata.

CVI Nunc MAVRISIA Pictis Gens Epulata Toris. In ant. cod. manu ſcriptis paſſim legere eſt MAVRVSIA. ut græ. e ſcribitur p. V. uocalẽ quintã in pene ult.

μαυρούσιοι γὰρ μαῦροι ἔθνος μέγα λιβύης

Neq; tamen mirandum. V. litteram in. I. tranſiiſſe, quum multa huiuſmodi reperiamus, quæ per ætates immutata ſunt. Sed.n.& Mauritania; cuius nominis ſecũda ſyllaba a principio per ιοτα tam apud Græcos q̃ apud Latinos ſcribitur, olim per E. pſilon notabatur. ut inſpicere eſt in Hadriani Auguſti nummis MAVRETANIA. Iam uero & IVPITER unico. P. in antiquis codicibus habetur.

AN Te Genitor Cum Fulmina Torques Nequicq̃ Horremus. In uetuſtis aliquot exemplaribus legere eſt AN NAE GENITOR. ut, næ intelligẽdo, apud Terentium. Verum in pleriſq; NE abſq; diphthongo notatum eſt. Vtcũq; uero magis placet uulgata lectio An te genitor, quum Fulmina Torques, Nequicq̃ horremus.

TVNC Sic Mercurium Adloquitur. In antiquis aliquot TVM habetur.

NON Reſpicit Vrbes. In Oblongo codice & in Mediceo PERSPICIT. In aliquot aliis PROSPICIT habetur, Sed eodẽ ſenſu RESPICIT paulo infra repetitum eo uerſu, Nec prolem Auſoniam & Lauinia reſpicit arua. Cuius loci teſtimonio pleriq; in liminari pagina, libro primo, Lauinia uenit litora legendum arbitrati ſunt quaſi utrunq; nomen ex cõmodo ſuo formare Poetæ non licuerit.

GENITRIX Pulcherrima. In peruetuſto cod. GENETRIX PVLCERRIMA Ac de Pulcro quidem ſatis diſputatũ, ita etiã de Genetrice, cuius nominis ſecundã ſyllabã per. E. ſcribi debere, antiqua marmora. nũmi; & Grãmatici ueteres monent.

BIS Vindicat Armis. In Longobardico codice VENDICAT per. E. legitur. Sed Vindex & multa alia per. I. ſcribi debere indicant.

GENVS Alto A Sanguine Teucri. In codicibus pleriſq; ueteribus abſq;. A. præpoſitione ſcriptũ eſt. GENVS ALTO SANGVINE, uenuſtate haud quaq̃ pari.

HAC Animas Ille Euocat Orco. In Longobardico quidem exemplari VOCAT eſſe uidetur: ſed ſi accuratius inſpicias, ILLEVOCAT more Græco per apoſtrophen ſcriptũ deprendes. Vtebantur uero Latini ueteres huiuſmodi ſcribẽdi modo, quem adhuc in ueterum monumẽtis inſpicimus; ut apud Mariũ Maffeum Præſulẽ Aquinatẽ, SI. QVICQVAM. HVMANITVS. IN. TE'ST. & iferius QVOIVS. LAVDATI. MORES. ET. FORMA. PROBATA'ST. Miſſa uero facio ea innumera, quæ apud Plautum & Lucretium in hunc uſq; diem perſeuerant in manibus hominum; nempe quia eruditioris ſæculi tempore in lucẽ rediere. Non temere autem ſcriptũ inuenias apud Velium Longũ, ubi de ſynalephe loquitur (Sit enim hoc teſtimonium Latinos eo genere ſcriptionis uſos) Quum dicimus Hieilleſt, unum. E. ſcribimus & duo audimus, quod apparet in metro.

ALIAS Sub Triſtia Tartara Mittit. In ueteribus aliquot cod. SVB TARTARA TRISTIA legitur, mutatis loco dictionibus. Sed TRISTIA TARTARA omnino uocalius ſonat.

ET Turbida Tranat Nubila. Tam & ſi uetuſti aliquot cod. TRANSNAT ſcriptũ habeãt, adeo tamen aſperum id mihi uidetur, ut recipiendum nunq̃ cenſuerim.

HAVD Aliter Terras Inter Cœlumq; Volabat. In Oblongo codice, in Mediceo, & aliquot aliis ſequitur uerſus Materno ueniens ab auo Cyllenia proles, Litus harenoſum Libyæ, uentoſq; ſecabat. Nempe ad duarum ſyllabarũ in continuatis uerſibus homœoteleuton euitãdum. Hinc in pleriſq; cod. poſt dictionẽ, Harenoſum, AC. In nonnullis ET reperitur, hoc modo copulatiua poſtpoſita. Litus harenoſum & Libyæ, uentoſq; ſecabat; ut diſſolutum membrum ita apte connectatur.

DEMISSA Ex Humeris. In peruetuſtis admodum exemplaribus DIMISSA legitur per. DI. ut negligẽtiam quandam in cultu, qđ Virum decet, oſtendat.

Sed ſi Demiſſa placet, ut apud Statium. Et tergo demiſſa clamys; nō aduerſor; quū in ſtatuis, & in nummis habitum huiuſmodi ſæpe obſeruauerim, quæ ſunt plurimū paludamento ab humeris deiecto bona anterioris corporis parte nuda.

TERIS OCIA. In antiquis OTIA. ut alibi diximus, per. T. Præter uero ea quæ poſita ſunt in Bucolicis. Vidi nuper in Hortis Palatii, qđ. D. Auguſtini tēplo proximum eſt. NEGOTIANTI. PVLLARIO. PATER. B. M. F. Et ultra Thermas Dioclitianas, in Hortis, qui Mæcenatis fuiſſe dicuntur. POSSESSORES. INQVILINI. NEGOTIANTES. utrunq; per. T.

AVDEAT Affatu Et Quæ Prima Exordia Sumat. In nonnullis cod. oppidoq; uetuſtis nō inuenuſte legitur abſq; particula copulatiua. Quo nunc ambire furentē audeat affatu? quæ prima exordia ſumat?

MNESTHEA Sergeſtumq; Vocat Fortemq; Cloanthum. In Mediceo, & codicibus aliquot aliis antiquis FORTEMQ. SEPESTVM habetur. Sed fortis epitheton paſſim apud Virgilium Cloantho adpoſitum.

CLASSEM Aptent Taciti Socioſq; ad Littora Cogant. In antiquis pleriſq; cod. abſq; particula copulatiua legere eſt SOCIOS AD LITORA Cogant. Et ita tertium quoq; membrum ſolutum. Arma parent. Elocutio breuis, & imperanti ad-

EXCEPIT Prima. In codicibus aliquot peruetuſtis ACCEPIT (cōmodata. legitur. In aliis ADCEPIT. atq; ſi Deo placet, etiam ATCEPIT. D. in. T. mutata. Sed huic ſententiæ magis quadrare uidetur EXCEPIT. quum id clam delatum intelligatur. Inſidiæ. n. doliue inſunt in uerbo excepit.

THYAS Vbi Audito. Velius Longus ait Græcos repugnare, ne θυάς ſcribaſ per. υ. tantum. Velle uero eos. υ. litteram adſciſcere ſibi. I. ante alteram uocalem, ut unam ſyllabam faciant. Et ita ſcriptum obſeruaui in Mediceo codice THYIAS. quanquam in aliis per. y. tantum.

DOMOSQ. Ignotas Peteres. Sunt Veteres admodum cod. in quibus DOMVS hic quarto declinatu habetur. Cuiuſmodi caſum FL. Soſipater per. VS. melius q̃ per. OS. proferri cenſet.

NOMADVMQ. Tyranni. Non eo in ficias NOMADVM in cod. Lōgobardico, & aliquot aliis legi. Sed. n. in Oblōgo, in Mediceo NVMIDVM habet Latinorū idiomate. Appianus. n., quos Græci Nomadas appellant, NVMIDAS a Latinis appellari dicit. Neq; dicat quiſpiam primam ſyllabam produci, ſi. NV. ſcribatur, quia ſit. ου. diphth. apud Græcos. Appianus enim Romanorū ſonum non ſyllabæ tempus exprimere curauit, q̃uis alias pro. V. breui apud nos. O. μικρὸν illi ſcribere ſoleant, ut pro NVMA NOMAΣ; ita illi νομάδας, nos Numidas.

ANTE Fugam Soboles. Cur in antiquis cod. SVBOLES habeatur, alibi dictū. Nunc duo adhuc ſuccurrunt exempla ex antiquis monumentis, ubi SVBOLES per. V. ſcriptū legitur. Ea ſunt ad Aeſculapii, ubi nunc Diui Bartholomei phanū. CVNCTORM HAEC SVBOLI SEDEM POST MORTE RELIQVIT.

Et alio uerſu eodem epitaphio.

ET FACIET SVBOLES MVLTOS MEMORATA PER ANNOS.

a Suboleſcere enim hoc deductum eſſe nomen, alibi diximus.

SIQVIS Mihi Paruulus Aula Luderet Aeneas. Qui Te Tantum Ore referret. TE TANTVM, & TANTVM TE tranſpoſitæ dictiones in diuerſis codicibus ſentētiam identidem uariant. Nam quū Seruius exponat, Optarem filium ſimilē uultu, nō moribus tuis; quadrat ea lectio QVI TE TANTVM ORE Referret. Qđ ſi, ut in quibuſdam aliis codicibus manu ſcriptis habetur; eam lectionem adprobauerimus, QVI TANTVM TE ORE Referret. Tantum, magnum amoris affectum oſtendet, & ipſam petitionis honeſtatem; quum non quærat inuitum retinere, neq; futuræ eius felicitati uelit inuidere, optare uero tantum eius imaginis memoriam apud ſe perpetuo permanere, quam aſſidue ſpectando delectetur, & ſoli-

tudinis tedium leuet, deſertiq; amoris amaritudinem leniat, quod in ſuſcepto filio contingere potuiſſet;& ideo ad optatorũ diminutionẽ deſcẽdit,atq; TANTVM, ut ex pluribus,quæ forte negaturus erat,hoc ſaltem unum impetraretur. Tota enim orationis uis eo uertitur, ne deſerat amatus amantem, aut ſi deſerturus omnino ſit, non ita miſerabilem in ærumnis & calamitatibus derelinquat. Eſt & alia lectio in codice Longobardico,atq; etiam in Mediceo, neq; non in Porcio. QVI TE TAMEN ORE Referret. Cui lectioni nonnulli alii ueteres codices adſtipulantur. Et ita apud Aruſianum in libello de Virgilianis elocutionibus ſcriptum habetur. Quæ quidem oratio & ipſa affectus,& amoris plena eſt. Ait enim,Iam &ſi ſummo opere concupiſcat filiũ ex Aenea ſuſcipere; nolle tamen,niſi patri futurus ſit ſimilis ſuo.Totaq; in eo eſt,ut oſtẽdat,ſe regnũ,opes, famam, omnia deniq; poſthabuiſſe, præ uno Aenea, quo ſi potiri non liceat, imaginem ſaltem Aeneæ ſimilem aſſidue contemplari poſſit. Quas uero impudicitiæ,uoluptatiſq; notas interpretes huic inurunt a Virgiliana ſententia mihi uidentur alienæ; Qui amorem Didus exſcribere uidetur,de quo fertur unam eſſe animam in gemino corpore.

NON Equidem Omnino Capta. Aut Deſerta Viderer. In Longobardico codice; in Mediceo,in Porcio,& aliquot aliis legitur AC DESERTA, quod infelicitatẽ augere uidetur. Multi enim captiui ſunt,non tamen auxilii ſpe deſerti,multi ſine ſpe nõ tamẽ captiui,ſe uero ait Dido omnino captã;ſed niſi aliqua ſaltẽ imago Aeneæ ſit penes ſe,etiã deſertã.Hinc illud horrificũ in ſomnis eius ſequeť. Sẽperq; relinqui Sola ſibi,ſemper longam incomitata uidetur
Ire uiam, & Tyrios deſerta quærere terra.

ME Si Fata Meis Paterentur Ducere Vitam Auſpiciis. In antiquo admodũ cod. pro PATERENTVR ſuppoſitum eſt VOLVISSENT. Sed Paterentur multo quid maius habet, & multo magis eruditis ſatis auribus facit.

RELLIQVIAS Colerem ET Priami Tecta Alta Manerent. In Mediceo, & antiquioribus quibuſdam exẽplaribus. ET. copulatiua particula non habetur; poſitũ uero eſt κατὰ διαλυτόν. Relliquias colerem,Priami tecta alta manerent.

ET Recidiua Manu Poſuiſſem Pergama. Quãuis exemplaria multa REDIVIVA legant, magis tamen placet,quod Seruius etiã agnoſcit, RECIDIVA. a Cado enim Recidiuus, quod ait ille poſt caſum reſtituta. Ita etiam Fl. Soſipater ſentit, qui Rediuiua dici monet, quæ poſt interitum redeunt. Recidiua, quæ ex ſuo caſu reſtituuntur. Vnde Virgilius, Recidiua manu poſuiſſem pergama uictis.

EXTERA Quærere Regna. Priſcianus loco hoc,quod reperire nõ pigeat,Antiqui ait,citer dixerũt. Vnde citerior. Sic & Exter. Statius. VIII. Nec ſua pignora curæ Exter honos. Et Virg. in IIII. Et nos fas extera quærere regna. Aduerte uero κακοφωνίαν in triplicata RE. ſyllaba in earũ dictionũ cõtinuatiõe QuæRERE REgna.

TEQ. Querelis. Vſus obtinuit,ut Querela unico. L. ſcribatur. Antiqui codices uariant. Monumenta Veterum duplicato. LL. plerunq; ſcribunt. Legas enim in palatio Montis Iordani. DVLCITER. SINE. QVERELLA. Et in monumentis Claudiæ Sympheruſæ, SINE. QVERELLA. atq; ita alibi ſæpius.

IAM Dudum Auerſa Tuetur. In Mediceo, & pleriſq; ueteribus exemplaribus AVERSA legitur,qđ agnoſcit Seruius,ut,Diua ſolo fixos oculos Auerſa tenebat; de iis enim eſt qui obaudiunt,ſed quomodo tuetur, ſi Auerſa? Torue ſcilicet,& eo geſtu, quo irati quas res oderimus,uel deſpicimus, intueri ſolemus, oculis quippe in obliquum uerſis.

NVSQVAM Tuta Fides. In cod. aliquot antiquis NVSQVAM EST TVTA legitur. Sed enim EST uerbum ex paraphraſi additum eſt contextui. Magis .n. Poetica eſt elocutio;abſq; eo uerbo,Nuſquam tuta fides,dicere.

EIECTVM LITORE Egentem Excepi. Animaduertẽda loco hoc diſtinctio dictionum; Quia Priſcianus Eiectum litore legit,pro in litus. Quamuis quidam

diſtinguentes Eiectum ad conſequens uerbum dicunt. Litore egentem ſuſcepi. Ita enim ibi ſcriptum eſt; propterea ꝙ excipere ſignificationem habere nonunq̃ uidet cum inſidiis, ut eo loco, Aemulus excepit Triton; inuenitur tamen uerbum id hoſpitalitati etiam adcommodatum; Nuſq̃ uero alibi, q̃ apud Priſcianum, idq; in antiquo codice manu ſcripto, qui eſt apud eruditiſſimum Virum Hieronymum Aleandrum Contubernalem meum, legi Litore Egentem SVSCEPI . In Virgilianis autem omnibus exemplaribus EXCEPI .

AMISSAM Claſſem Socioſq; A Morte Reduxi. Codices Vetuſti partim Amiſſam ET SOCIOS A MORTE legunt, partim abſq; particula copulatiua Amiſſam Claſſem SOCIOS A MORTE REDVXI. quæ quidẽ mẽbra ita ſoluta magis cõueniunt indignatæ perſonæ. Eſt & illud animaduerſione dignũ, ꝙ in Priſciani codicibus hoc citato uerſu legere eſt EIECTAM CLASSEM SOCIOS A Morte Reduxi. Sed quia paulo ante Eiectum litore egentem legitur, magis placet cum Seruio & aliquot antiquis codicibus legere AMISSAM CLASSEM.

SCILICET His Superis Labor Eſt. Legendum omnino . IS . quippe labor, ex codicibus fere omnibus antiquioribus .

ET Nomine Dido Sæpe Vocaturum. Quod DIDVM uſpiam ſcriptũ iueniatur, non adeo mirum eſt, quum Plinius eam declinationem aſſerente Soſipatro, uideat admiſiſſe; Qui tamen conſuetudinem dicat facere, hanc Calyſto, hanc Calypſo, & ſimilia. Atteius ſane Philologus librum ſuum ſic edidit inſcriptum, An amauerit DIDVM Aeneas. & L. Anneus Cornutus in Maronis Commentariis, Aeneidos . X. Didus ait. hoſpitio DIDVS exceptum eſſe Aeneam. Quo minus reformidemus illud Egentem excepi. Sed enim hoc loco, ut ad rem ueniamus, Dido per ſynæreſin, ex διδοα, & Peritiorum conſenſus, & antiquoꝝ codicum teſtimonia (cõprobãt.

ET Quum Frigida Mors Anima Seduxerit Artus. In antiquis aliquot exemplaribus SVBDVXERIT habetur; quam lectionem Seruius agnouiſſe uidetur, dum exponit hypallagen eſſe, pro animam artubus ſubduxerit. Vbi uide ne in Virgiliano codice ex hac interpretatione Seruii ANIMAE Datiuo caſu ſit legendum, ſi hypallage, quã ille loco hoc cõmentus eſt, facere uoluerimus. Sed enim, ut utranq; lectionem approbarim, ſiue ANIMA SEDVXERIT. ſiue ANIMAE SVBDVXERIT legere quis maluerit; ita hypallagen a philoſophica ratione alienam eſſe contenderim. Nam quũ finiat Plato Philoſophiam eſſe mortis meditationem; Veteres eius Interpretes duplicem mortis rationẽ cõminiſcunt, aut duas potius mortes, unam qua corpus ſeparatur ab anima, alteram qua anima ſeparatur a corpore, hanc per ecſtaſin fieri, & intentiorem contemplationem, qua ab omnibus pene humanis ſenſibus abalienamur, eamq; eſſe philoſophiam, de qua intellexerit Plato. Illam uero qua corpus ab anima ſeparatur, eam eſſe mortem, qua ſpecies ipſa corrumpitur, ac eſſe deſinit. Si igitur Seruianam hypallagem admittamus, quæ animam artubus ſubducat; Ecſtaſis intelligetur. & Platonica Philoſophia. Sin, uti Virg. poſuit, dicamus, Anima ſeduxerit artus, ſiue Animæ ſubduxerit artus. de ea morte ſermo erit, quam hic Dido uult intelligi. Siquis uero quærat quæ mea ſit ſentẽtia ex duabus lectionibus, eã ego caſtiorẽ dico, quæ Platonicæ finitioni propior eſt; quippe anima ſeduxerit artus, id eſt quũ mors corpus ab aia ſeparauerit.

ET MVLTA Parantem Dicere. Vetuſti aliquot codices Multa VOLENTEM Dicere legunt; Sed Parantem longe melius.

ANIMOS Submittere Amori. In codicibus aliquot antiquis ANIMVM legit numero unitatis. Sed enim Animos numero multitudinis ſæpe pro ſuperbia & indignatione reperias, ut, Vince Animos, Irãq; tuã; & ipſa Dido iã idignata receſſerat.

NEC Patris Anchiſæ Cineres Manes ue REVELLI'. In Oblongo cod. Vaticano REVVLSI legitur; quod improbat Seruius. Sed .n. Vello utroq; modo reddere p̃teritum Priſcianus; & multo ante illum Cariſius auctores ſunt, Cic. de ſuppliciis

Reuelliſtis, atq; in profundum abieciſtis. Apud Lucanum uero ſæpe Vulſi, & Vulſerat inuenies. Apud Ouidium, Reuellit more Ciceronis, eo loco præſertim,
Continuam diduxit humum pariterq; reuellit
In totidem mediis, quot cernis, Echinadas undis.
Sed apud eundem etiã Reuulſi eadẽ fabula paulo ſuperius, libro Metamorph. VIII.
A ſiluis ſiluas, & ab aruis arua reuulſi.

CVMVLATAM Morte Relinquam. In Mediceo, in Porcio, & antiquis aliquot aliis codicibus REMITTAM legiť. Tu uero quid hic Seruius ex Tuccæ & Varri ſententia diſputet, uideris.

AC Veluti Annoſam Valido Cum Robore Quercum. In Porcio, & pleriſq; cod. antiquis legere eſt AC VELVT ANNOSO VAlidam Cum Robore Quercum. Quæ quidem lectio agnita etiam uidetur Ouidio, quum dixit, Stabat in his ingẽs Annoſo Robore Quercus. Sunt tamen qui uulgatam lectionem magis adprobẽt, magiſq; proprium eſſe dicant Annoſam Quercum, & Validum Robur.

IT Stridor Et Alte Conſternunt Terram Concuſſo Stipite Frondes. In ueteribus aliquot exemplaribus ALTAE . S. frondes, non ALTE aduerbium habetur; Sedenim aduerbium longe uenuſtius hic ponitur.

TANTVM Radice In Tartara Tendit. In codicibus nõnullis ex his uetuſtioribus RADICEM Incuſatiuo caſu legitur; quam lectionem ſi admittamus, Tendit pro extendit poſitum erit. Quanq̃ in Oblongo cod. perueteri MITTIT, nõ Tendit habetur. Quod ſi recipiamus, mẽbrũ illud ſuperius QVANTVM VERTICE AD AVRAS AETHERIAS. figura erit; quam breuitatis per detractionem Quintilianus appellaret; quum .ſ. unum uerbũ, & id quidem manifeſtum ſiletur. Sed.n.'tã &ſi tã multi cod. manu ſcripti refragenť, libẽtius ego legerim RADICE caſu ſeptimo, ut cum ſuperiore membro colligatũ lectionem reddat dilucidiorem.

ET Magno PRAEſentit Pectore Curas. In pleriſq; cod. antiquis PERSENTIT legiť. In aliquot etiã PERSENSIT ꝓterito tẽpore. Sed magis mouet in inſtãti

NON Ipſi Effata Sorori. Veteres pleriq; cod. SORORI EST. (dictum. una plus dictione legunt; placet uero uerbum id in fine narrationis.

SOLAQ. Culminibus Ferali Carmine Bubo. No. Marcellus ubi Virgilium ꝓter aliorum Auctorum morem fœmineo genere Bubonem appellaſſe dicit, hoc citato uerſu, nõ SOLA, ſed SERA legit, epitheto inauſpicatæ uolucri proprio, ut illud, Seraq; Terrifici cecinerunt omina Vates. Reliqui tñ cod. quotquot inſpexi, SOLA

VATVM PRAEdicta Priorum. Ex antiquis exempl. quæ præ manibus (legũt. habuerim, plura fuerunt omnino, quæ PIORVM, q̃ quæ PRIORVM legerent. Quod ſi prædicta, in ſe PRIVS habere conſideremus, ſuperhabundare quodammodo PRIORVM iudicabimus. Sin PIORVM legerimus, & proprium epitheton Vatibus dabimus, & uaticinio auctoritatẽ. Sane Seruius utrũq; agnoſcit.

EVMENIDVM Demens Veluti. Ant. aliquot cod. EVMenidum Veluti Demẽs.

AVT AGAmemnonius Scenis Agitatus Oreſtes. In antiquis aliquot codicibus FVRIIS AGITATVS legitur. Vt rem Vero proximiorem faciat, nam quæ in ſcenis repreſentantur, fabuloſa eſſe ſolent. Verum ego crediderim FVRIIS ex paraphraſi deſumptum; & SCENIS inde legitima lectione expuncta, adulterinã ſuppoſitam. Agitatus.n. non tantũ pertinet ad furias, quæ omnino ſubintelligũtur, uerũ etiam ad Fabulæ actionẽ, quæ frequenter .ſ. recitari conſuerit. Aduertendum etiam ORESTES abſq; aſpiratione ſcribi, licet in codicibus manu ſcriptis ea fere paſſim huic nomini adpoſita inueniatur.

QVAE Mihi Reddat Eum Vel eo Me Soluat Amantem. In Oblongo illo codice perueteri legere eſt Quæ mihi REDDET eum, uel eo me ſoluet amãtem. Vtrũq; uerbum futuro tẽpore, finitiuo modo. In Longobardico, Quæ mihi REDDAT eum; uel eo me SOLVET amantem. Vt primo agat de præſenti, ut reddat; id ſi

nequaq̃ fieri poſſit, de futuro ſaltem, ut ſit ſoluenda Dido præcauetur. propterea Soluet affirmatiuum eſt;& hoc ſaltem euenturum firmiter proponit. Sed.n.mihi magis faciat ſatis utrũq; uerbum eadem figura, eodem tempore &modo poſitum, magiſq; finitiuum illud Reddet, & Soluet. Nam ut Anna propere ad opus adcingeretur,certa aliqua ſpes proponenda fuit. Eſt & ſua tñ elegãtia in lectione altera.

HINC Mihi MASSYLAE gentis. In cod. pleriſq; ueteribus MASSYLIAE GENTIS legitur; quod uenti ſunt. SY. mediam ſyllabam eſſe breuem. hinc ſuperius,Maſſylicīq; ruunt equites poſuerunt. Sed triſyllabum Latini agnoſcunt.

NOCTVRNOSQ. Ciet Manes. Exemplaria quædam admodum uetuſta legunt MOVET MANIS. ut illud, At cantu commotæ Erebi de ſedibus imis Vmbræ ibant tenues. & infra, Quo fletu Manis qua numina uoce moueret. Sed.n. CIET mihi magis placet,quo ſignificato legere eſt in Pharmaceutria, Animas imis excire (ſepulcris.

EXVVIASQ. Omnes. Legitur etiam in antiquis EXVVIAS OMNIS abſq; particula copulatiua,quod nihil aliud ab Aenea relictum indicaret, in futuræ cedis omen. Sed .n. inferius Exuuias ab Enſe diſtinxit, & Iliacas ueſtes nominauit.Quare dicendũ potius congruere imperanti mẽbra q̃ maxime diſſoluta ponere,ut,Ferte citi flãmas,date tela,ſcandite muros;& qđ paulo ante dicebamus, Claſſem aptent taciti, ſocios ad litora cogant. Neq; ſuo caret ornatu,ſi cũ particula copulatiua legamꝰ Exuuiaſq; Omnis,pſertim,quũ altera ſubſequatr, Lectũq; iugalẽ.

SVPERIMPONAS. In codicibus aliquot antiquis SVPERIMPONE ſcriptum eſt,id autem abſq; ſynalepha legeretur. Sunt & alii,in quibus IMPONANT habetur.neutrum horum placet.

ABOLERE Nefandi Cuncta Viri Monumenta IVBET Monſtratq; Sacerdos. Sunt cod. admodum uetuſti, in quibus cũ Mediceo ſic habetur MONIMENTA IVVAT. ac de MonImento per. I. ſatis alibi dictum. Quod uero IVVAT inueniamus, dicta erunt hæc ex perſona conſilioq; Didus. Abolere nefandi cuncta uiri monumenta iuuat. mox illud ex præceptis, quæ ſacerdos dederat,quorum uel alterũ mouere poterat ſororem,ut ea omnia curaret cremãda. Mihi uero IVBET magis placet, ut hoc ſit auctoritatis & reuerentiæ, quæ Sacerdoti debeatur; Monſtrat uero pro redditione cauſſæ,cur id fieri debeat.

PALLOR Simul Occupat Ora. Veteres nõnulli cod. INFICIT ORA. legũt; quod non eſt horroris proprium, ſed uerecũdiæ potius, præterea Pallor infecturæ (cõtrarius eſt.

AVT Grauiora Timet Quam Morte Sichei. In ant. aliquot cod. HAVD legere eſt,quod minime placet. Eſt & SVCHEI per. V. ut ſuperius nõ ſemel obſeruatum,quod quidem,ut puto,fit,ut Libet,Lubet.& ſimilia.

FALCIBVS Et Meſſæ Ad Lunam Quæruntur AHENIS. Codices pleriq; uetuſti ſcriptum habent AHENEIS quippe falcibus;quod non diſplicet.Oui. Tertia poſt illos ſucceſſit Ahenea proles. Hor. Hic murus Aheneus eſto. Erit uero uerſus dactylicus,uel Synizeſin patietur. Sed enim etiam AHENIS recte. De aſpiratione uero in eo nomine, dictum eſt alibi.

VNVM Exuta Pedem Vinclis In Veſte Recincta. Sunt quidem exẽplaria manu ſcripta,in quibus legitur ET VESTE RECINCTA. Sed illud In VESTE lõge (uſitatius.

ACCIPIT. Quia pleriq; cod. antiqui ADCIPIT incolumi præpoſitione ſcribũt. Libuit ex Gn.Pompei temporibus teſtimoniũ adſcribere,qđ uerbum id. CC. geminato tũc ſcribi ſolitũ declararet. Inſcriptio eſt in Mineruæ delubro, qđ ex Manubiis cõdidit,in qua notatũ eſt hoc modo IN DEDITIONEM ACCEPTIS. Inde paulo .īra. IN FIDEM ACCEPTIS. utrũq;.CC.geminato.

NOMADVMQ. Petam Connubia. NVMIDVM latine ſcribendũ oſtendimus ex Appiano. Id igitur potius referamus, quod ueteres pleriq; codices, nõ Petam; ſed SEQVAR CONVBIA legunt, qđ mihi non placet. paulo.n.infra eſt, Iuſſa ſequar;qđ abſurdũ eſſet tã cito repetitũ. Et de Connubio petere libentius dicimus;

Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus. Et uxorẽ petere. apud Terẽtiũ ſæpius.
QVOS Ego Sum Toties. In aliquot ant.cod. SIM legit,ſi diligẽter aduertas,nõ
QVIA NE Auxilio Iuuat Ante Leuatos, In cod. aliquot antiquis (iuenuſte.
EXILIO legitur. quaſi ad id adludat,quod illis in exilium abactis,patriam dona-
uerat,per eam conceſſionem, Vrbem quam ſtatuo ueſtra eſt. Sed.n. AVXILIO
in pluribus habetur exemplaribus & longe caſtior lectio Peritioribus uidetur.
RATIBVSVE Superbis Irriſam Accipiet. In Mediceo,& pleriſq; aliis codicibus
antiquis INVISAM legitur. præ dolore.n.putat ſe omnibus haberi odio. non
tamen diſplicet IRRISAM.
NAVTAS Comitabor Ouantes. Vetera quædam exemplaria EVNTES legunt.
Sed OVANTES agnoſcit Seruius. Et ad uictoriam de ſe partam inuidioſe adlu-
dit infelix Dido, quaſi captiua ſit in triumphum deducenda.
AN TYRIIS Omniq; Manu Stipata Meorum Inſequar. Mediceus & antiqui
alii pleriq; codices INFERAR legunt. De nauigatione.n.adhuc eſt ſermo, & an
ſola, an cum ſuis omnibus comitari debeat Aeneam, quem dominum in Regna
receperat. nondum enim in excandeſcentiam exardeſcit.
NON Licuit Thalami Expertem Sine Crimine Vitam Degere More Feræ. Male
omnino legitur in codicibus nõnullis antiquioribus EXPERTAM. ſcilicet me,
quæ fueram experta uitã thalami,Coniugii tempus,ſine crimine, degere in poſterũ
more feræ; quæ quidẽ inſulſa eſt interpretatio. Longe uero melius eſt Non licuit
degere uitam more feræ thalami expertem. Quam lectionẽ Quintilianus ita agno
ſcit,ut Emphaſin inter figuras memoret;quum ex aliquo dicto latens aliquid eruit,
ut apud Virgilium hoc loco. Quanq̃.n.de matrimonio queritur Dido,tamen huc
erumpit eius affectus, ut ſine thalamis uitam non hominum putet.ſed ferarum.
CINERI Promiſſa Sichæo. In cod. pleriſq; ſane q̃ uetuſtis SICHAEI legitur;
maior tñ pars poſſeſſiuũ nomẽ agnoſcit,& SVCHAEO, ut alibi obſeruauĩ ſcribit.
ET Membra Decora Iuuentæ. In Mediceo,& in codicibus aliquot aliis antiquis
IVVENTA legit casu ſeptimo.quaſi Iuuenta ipſa in cauſſa eſſet,cur mẽbra decora
NEC QVAE Circumſtent Te Deinde Pericula Cernis. Mediceus codex (eſſent.
cum Veteribus pleriſq; aliis exemplaribus ut numeroſiorem faciãt uerſum,ita legũt
NEC QVAE TE CIRCVM STENT Deinde Pericula Cernis, ut ſit nec cernis
quæ te circum pericula ſtent, non autem circumſtent,unica dictione.
NEFAS In Pectore Verſat. Nonnulli codices omnino uetuſti, legunt SVB PE
CTORE. Sed IN PECTORE lectio caſtior eſt.
VARIOQ. Irarum Fluctuat Aeſtu. In ueteri admodum codice legi VARIOS
IRARVM CONCITAT AESTVS. Sed ex Synepeia Catulli FLVCTVAT
AESTV. magis placet. apud eum.n.legere eſt, Et magnis curarum fluctuat undis.
EIA Age Rumpe Moras. Vetera aliquot exemplaria legunt ERGO AGE.
utram lectionem lector prætulerit,nõ laboro.Sed mihi EIA AGE magis placet.
CORRIPIT. E. Somno Corpus. In antiquis aliquot exempl. CONRIPIT
E STRATO. Vt illud, Conripio ſtratis corpus.
IMPERIOQ. Iterum Paremus Ouantes. In antiquis pleriſq; codicibus legere
eſt IMPERIOQ. TVO PAREMVS. q̃uis Seruius ITERVM agnoſcit,
ADSIS O. Sunt omnino cod. aliquot ex antiquioribus, in quibus ASSIS ge-
minato. SS. ſcriptum inueni. Sed longe plures,iidẽq; carioſiores, ADSIS per
. D, ſcribunt. Qui uero .S. geminari debere contendunt,inde potiſſimũ eliciunt ar-
gumentum, qđ apud Plautum ADSVM. reſpondenti, ELIXVM TE NON
ASSVM VOLO. alter ſubiecerit,ioco ex uerbi ſimilitudine ſuborto.Sed.n.agno
minationes huiuſmodi nõ ſine uenuſtate una etiã uel mutata, uel detorta lr̃a fieri
FLAVENTISQ. Abſciſſa Comas. Codices nonnulli ueteres (conſueuerunt.
ADSCISSA, quod minime placet,legunt. In altero enim plus eſt uehemẽtiæ.

NVNC TE Fata Impia Tangunt Tum Decuit, Quum Sceptra Dabas. Probus hoc loco NVM & TVM aduerbia ſibi reſpondere dicit, quare abſq; . C. littera legendum NVM TE Fata Impia Tangunt. Præterea apud eum, ueluti etiam eſt in Mediceo codice; FACTA IMPIA nõ FATA legit; ut ſit participium non nomen. Quæ uero ſint ea facta impia, ad quæ ſtimularet, ſuperioribus uerſibus enumerauerat. Non arma expedient, & quæ ſequuntur.

EPVLANDVM Apponere Menſis. In Mediceo & antiquis pleriſq; omnibus codicibus PONERE ſimplex uerbum notatum obſeruaui; idq; Seruius agnoſcit. in uno autem tantum codice ueteri ADPONERE ſcriptum inueni, ut uulgata habẽt exemplaria; Et frequens loquendi uſus adprobat.

MERITVMQ. Malis AVERTITE Numen. Exemplaria longe plura ſunt, & ea probatiora, quæ ADVERTITE legunt. Imprecatura enim eſt Dido mala multa Troianis, quæ DI morientis Eliſæ rata, & ineuitabilia eſſe uelint. Et hoc admittere uidetur Seruius dum dicit. Quod mali merentur ſcilicet Troiani. Eadem apud Ouidium ſententia, idemq; uerbum ubi Althea furias in Gnati exitium uocat,

Pœnarumq; Deæ Triplices furialibus inquit
Eumenides ſacris uultus aduertite ueſtros.

ET SI Fata Iouis Poſcunt. Antiqui pleriq; codices ET SIC FATA Iouis Poſcunt legunt, quæ lectio forte non diſpliceat. In Mediceo . C. littera ex ea dictione abraſa eſt. quum, SIC FATA prius ſcriptum fuiſſet.

VIDEATQ. Indigna Suorum Funera. Bona ueterum codicum pars VIDEAT INDIGNA SVORVM abſq; particula . q; . legunt. Notum.n. Heptimemerim quoq; indifferenter utranq; ſyllabam admittere. Vnde ſuperiori libro legere eſt, Dona deinc auro grauia ſectoq; elephanto. Neq; tamen diſplicet VIDEATQ. legere, uerſu incolumi, & pleniore.

SIC VENIAT. Codices nõnulli ueteres legũt SIC VENIET Finitiuo modo. Sed . VENIAT . imperando, magis placet.

ILLA Gradum Studio Celerabat Anili. In codicibus quibuſdam ſane q̃ uetuſtis ANILEM legitur quippe Gradum. Videturq; maius eſſe celerare gradũ anilem ſtudio, q̃ celerare gradum anili ſtudio. hoc tamen in medio relinquatur.

PAVLVM LACHRYMIS. In antiquis aliquot exemplaribus PAVLLVM LACRVMIS habetur. Ac de Lacrumis quidẽ ſatis ſuperq; dictum alibi. Quãtũ uero pertinet ad Aduerbium PAVLLVM duplici . LL. notatum, id ita ſcribendum eſſe conſtanter adeo affirmat Terentius Scaurus, ut eos peccare ſine dubio, dicat, qui PAVLVM per unũ . L. ſcribunt. Hinc in Veterum monumentis legas, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA AC PELLIGE. & eodẽ modo pleriſq; locis tã pro Aduerbio q̃ pro nomine proprio PAVLLVM. PAVLLVS ſcriptũ comperias. Miſſa uero facio nomiſmata, in quibus fere paſſim PAVLLVS legitur . LL . geminato.

DVM Fata Deuſq; Sinebant. In aliquot antiquis cod. SINEBAT ſingulari numero legit; ut proximiori adcõmodetur. Sed magis placet plurale SINEBANT.

INIMICO A Fratre Recepi minime placet, quod in codicibus nonnullis manu ſcriptis legitur INIMICO FRATRE abſq; præpoſitione.

ENSEMQ. CRVORE Spumantem. In Mediceo, & aliquot aliis ant. co. legere eſt CRVOREM quarto caſu; ut plura ſint mẽbra ad exaggerationẽ, hæc. ſ. Collapſam aſpiciunt comites, enſemq; aſpiciunt, cruorem ſpumantem aſpiciunt, ſparſaſq; manus. Vel Enſem ſpumantem cruorem tranſitiue non ineleganter. Sed enim magis omnino placet, Enſem Cruore ſpumantem.

RESONAT Magnis Plangoribus Aether. In Mediceo, & antiquis pleriſq; cod. CLAMORIBVS habet. ſed magis fœmineũ eſt PLANGORIBVS. & paulo ante dictum eſt, It clamor ad alta Atria, quod non fuit tam cito repetendum.

NON Aliter Quam Si Immiſſis Ruat Hoſtibus. In cod. aliquot antiquis MISSIS legitur, abſq; . IM . præpoſitione hoſtium impetum indicante. Quare quum IMMITTere puneat ad hoſtilẽ uim. & alibi, Immiſſi Danai, & apud Hiſtoricos, Immiſſos equites, immiſſos hoſtes ſæpe legas. nulla mihi reliqua ſit dubitatio, quin IMMISSIS legendum ſit.

AVT Antiqua Tyros. Veteres pleriq; codices TYRVS idiomate latino legunt. Sed non diſplicet TYROS. Cuiuſmodi caſum Valerius Probus in pleriſq; aliis huiuſmodi nominibus apud Virgilium agnoſcit.

ATQVE Eadem Hora Tuliſſet. In codicibus aliquot antiquis FVISSET legit. Sed TVLISSET melius, ut aſſumat Accuſatiuum AMBAS.

EXTINXSTI TE Meq; Soror. In ueteribus fere omnibus exempl. EXTINXI prima perſona legitur; quaſi fateatur Anna ſe manibus ſuis paraſſe inſtrumenta necis, admittatq; in ſe culpam ad maiorem doloris exaggerationem. Valerius tamen Probus EXTINXTI per Syncopen agnoſcit, una cum Soſipatro Cariſio, Qui, Syncope (ait) eſt, quum mediæ parti aliquid ſubducitur, ut Extinxti te, meq; ſoror, pro extinxiſti.

STRIDET Sub Pectore Volnus. In antiquis aliquot codicibus STRIDIT, a tertia coniugatione eſt; ut in Georgicis; Stridere apes utero, & ſtridũtq; cauernis.

CVBITOQ. Innixa Leuauit. In pleriſq; codicibus antiquis ADNIXA legit. Sed id magis animaduertendum, quod uetera quædam exemplaria CVBITV legunt quarto declinatu. Niſi ſit, ut AGRV . & DONV . & pleraq; ſimilia, quorum exempla ſuperius adnotauimus.

INGEMVITQ. Reperta In antiquis aliquot exemplaribus REPERTAM legitur, pro Reperiſſe, quæ frequens apud eruditos elocutio.

DIFFICILESQ. Obitus. Vt miſſum faciam LIS terminationem in antiquis codicibus, id ponam ex eruditorum ſententia difficiles obitus ideo a Poeta dictos; quia caſu moriebatur, non autẽ faro, de quo apud Aulum Gell. L. xvii. cap. primo.

SED Miſera Ante Diem. Apud Nonium Marcellum loci huius expoſitionem inuenies. & apud Seruium in libri Decimi commentario.

ABSTVLERAT. In codicibus aliquot antiquis APSTVLERAT per . P . legit. Nam quum Veteres . B . ante . S . durius ſonare iudicarent, quod in ABSCONDIT Velius Longus notat. Eam litteram in . P . commutabant, quæ auditum exornaret. Noſtra autem ætate nuſq̃ reperi tam eruditas aures, quæ duriciem a mollicie in huiuſmodi pronuntiatione diſcerneret. In Veterum uero monumentorum inſcriptionibus ſæpe APSTVLERIT per . P . notatum obſeruaui; quorum exempla aliquot indicaſſe non pigeat. Romæ apud . D . Euſtachii.

AVT . HANC . ARAM . APSTVLERIT .

In . S . Celſi, epigrammate elegiaco . APSTVLERINT . In . S . Priſcæ .

QVOD . TE . FESTINANS . APSTVLIT . ATRA . DIES .

IRIN Demiſit. Quærebant Veteres cur IRIN non IRIDEM Virgilius dixiſſet, poſitumq; IRIN pro IRIDEM . C . Iulius Romanus ait. & ita alibi IRIN de Cœlo. Varronem tamen, Tullium, & alios, huius Iris, huius Serapis, huius Iſis protuliſſe.

TRAHENS Varios Aduerſo Sole Colores. In Mediceo, & codicibus quibuſdã aliis peruetuſtis ADVERSA LVCE legitur. Sed Aduerſo Sole ſignate ex ratione phyſica poſitum eſt.

ET DEXTRA Crinem Secat. In Longobardico peruereri codice CRINEM TVLIT habetur; ut ſit pro Abſtulit. Magis tamen placet SECAT, ut res ipſa pingi uideatur. Nam ut Pictura Poeſis eſt.

Atq; hæc hoc libro dicta
ſufficiant.

IO . PIERII . VALERIANI . CASTIGATIONES IN . QVINTVM AENEIDOS . VIRGILIANAE

INTEREA MEDIVM AENEAS IAM CLASSE TENEBAT CERTVS Iter. Antiqui admodum codices legunt mutato numero INTEREA AENEAS MEDIVM. Dactylis & ſpondeis alternatim collocatis, qui numerus artificioſior uidetur. Quamuis MEDIVM AENEAS ex plurium litterarum colliſione grauior habeatur. Sed enim ſuas quiſq; aures conſulat, nos enim id in medio relinquimus.

QVAE Iam Infelicis Eliſæ Collucent Flammis. In codicibus aliquot antiquis legere eſt IAM FELICIS, ut ſit IAM pro πάλαι. quod ipſa met antea confeſſa fuerat. Felix heu nimium felix, ſi litora tantũ Nunq̃ Dardaniæ tetigiſſent Noſtra Carinæ, de priore uita ſua loquens. Quod ſi INFELICIS placet, & IAM reſpicere ad uerbum Collucent; aliena non erit a ratione ſententia. Nam & ea ſe identidẽ infelicẽ appellauit paulo ante. & infelix ab Aenea nuncupat̃ in Sexto.

COELVM Vndiq; Et Vndiq; Pontus. Lectio hæc in codice Longobardico, & quibuſdam aliis manu ſcriptis. Sed enim in Mediceo; & pleriſq; itidem antiquis ita ſcriptum obſeruaui, MARIA VNDIQ. ET VNDIQ. COELVM. Ex eruditis autem uiris hanc alii lectionem, alii alteram malunt.

HEV QVIANAM Tanti Cinxerunt Aethera Nimbi. Iouianus Pontanus ſummo uir ingenio, eruditioneq;, ut omnibus palam eſt, incomparabili, in libro de numeris Poeticis, Multis quidem rationibus legendũ eſſe HEV. QVI. NAM monoſyllabicis dictionibus; nitit̃ adprobare. Aliquos uero codices inueni, in quibus paulo ſequius detorto dictionis caſu; per monoſyllaba legatur HEV QVO NAM. In quodã alio QVID NAM. Sed.n. Seruius QVIANAM agnoſcit, & in Decimo ſermonem Ennianum eſſe dicit. Vetuſtioraq; omnia exemplaria, quæ habui, QVIANAM triſyllabũ legunt. Priſcianus. L. de Conſtructione primo. QVIANAM ait interrogatiue poni, Virgilii teſtimonio hinc citato, idemq; ſignificare, quod apud Græcos διατί. alibi uero ait. γὰρ coniunctionẽ cauſalem per QVIANAM expreſſum a Virgilio HEV QVIANAM Tanti. Et QVIANAM aduerbium conſtare Tribracho hoc loco teſte, Valerius Probus afferit in Artium inſtitutis. Soſipater Cariſius Vbi QVIANAM inter aduerbia interrogandi recenſet. hunc eundẽ citat uerſum, Heu quianam tanti cinx. æth. nim. Mihi uero non diſplicet Pontani ſententia, Sed neq; ueteribus codicibus uno conſenſu legẽtibus eodem modo, & antiquis tot Grammaticis, quos tamen Pontanus eludit, auſim refragari; Quum præſertim Quintilianus ita libro Octauo dicat, Propriis dignitatem dat antiquitas. Eoq; ornamento acerrimi iudicii. P. Virgilius eſt uſus OLLI, & QVIANAM. ad ſpargendam auctoritatem.

OBLIQVATQ. SINVS In VEntum. In Longobardico SINVM unitatis numero legitur, inemendate. Nam & ſi abſq; ecthlipſi legeretur, abſurdũ omnino neſcio quid ſonaret; & Sinus numero multitudinis, Vela, Poetæ libentius appellãt.

NEC Nos Obniti Contra. In antiquis codicibus pleriſq; OBNIXI legitur; Q d adnotandum fuit, non quia OBNITI candidiorem eſſe lectionem non agnoſceremus; ſed quia pleriq; codices manu ſcripti, eodem modo legunt.

NEC Tendere Tantum. In aliquot ant. ſuauiore numero legitur NEQVE.

QVOQVE Magis Feſſas Optem Dimittere Nauis. Antiqua pleraq; exemplaria cum Mediceo QVOVE legunt, particula disiunctiua.

AT Procul Excelſo Miratus Vertice Montis. In ueteribus quibuſdam codicibus ET PROCVL legitur, quod non ita placet; eſt & diſtinctis, inde dictionibus

præpoſitione & nomine EX . CELSO . Nonnulli tamen malunt una legendũ.

ADVENTVM Sociaſq; Ratis. Non eſt excipiendũ riſu, quod in antiquis aliquot codicibus ATVENTVM per. T. conſonante prima ſcriptum inueniatur. Fuiſſe ſiquidem Veterum morem nomen hoc ita ſcribere non inficiatur Victorinus; ſed nos nunc per. D. ſcribere libentius uolunt.

ET Pelle LIBYSTIDIS Vrſæ. Sunt qui LIBYSSIDIS per. SS. geminatũ non per. ST. legere contendant. Quam lectionem ego nuſq̃ in exemplaribus antiquis inueni; neq; formam eam gẽtilis nominis, aut poſſeſſiui, aut patronymici, aut quauis alia uelint ea nuncupatione appellitare, traditã a Grãmaticis; q̃uis id nomen in multas uarietur formas. Primo enim Libys eſt proprium nomen, cuius Genitiuus Libyos, a quo Libya. Inde nomina deducta uel gentem, uel quid huiuſmodi ſignificãtia hic & hæc Libys & hoc Liby. Libycus. ca. Libyſſa ſæ. a quo Libyſſæus. a Genitiuo uero Libyos, ex pleonaſmo Libyſtus. Libyſticus. Libyſtinus. Libyſtias, & qđ in frequentiſſimo eſt Latinorum, & Græcorum uſu LIBYSTIS. Et quoniã apud Stephanum legitur, Libyam a Liby dictam, non importunum fuerit, quid alii quidam ſuper hoc nomine ſenſerint apponere. Libyam ab eo dictam, quod inde Libs flat, putat Seruius, & pleriq; alii. Varro uero nomen confictum putat, quod Libya, quaſi λιπουσα του νειν. dici crediderit, cui opinioni Salluſtii etiam dictum adcommodant, Cœlo, terraq; pœnuria aquarum. Eam tamen Iſocrates a matre Buſiridis ita uocatam dicit, ubi de nobilitate Buſiridis his uerbis loquitur,

ὃς πατρὸς μὲν ἦν ποσειδῶνος, μητρὸς δὲ λιβύης τῆς ἐπάφου τοῦ διός· ἥν φασὶ πρώτην γυναῖκα βασιλεύσασαν ὁμώνυμον αὐτῆ τὴν χώραν καταστῆσαι.

Fuit itaq; Buſiris patre Neptuno matre Libye, quæ Epaphi filia fuit, qui Iouis. Eam autem, quum Mulierum prima regnare adgreſſa eſſet, ſuo de nomine regioni nomen indidiſſe proditum eſt.

AC Feſſos Opibus Solatur Amicis. Vetera aliquot exemplaria legunt ET FESSOS. Sed magis placet. AC. quia ſequellam quandam cum properatione ſubinnuit. Eſt & AMICOS legere in cod. aliquot antiquis, ut ſit feſſos amicos. Sed Amicis opibus, hoc eſt caris, gratis. Et optatis longe magis placet.

GENVS Alto A Sanguine Diuum. In cod. aliquot antiquis A SANGVINE TEVCRI legitur. Sed enim magis placet DIVVM; ut perſuaſurus diuinos honores celebrandos in honorẽ Patris, idem ipſi ſibi ſperarent, qui genus a DIS ducerent. Et in antiquioribus codicibus dubioprocul DIVOM habetur.

NI Fallor. In antiquis cod. NISI Fallor. Sed monoſyllabum uenuſtius.

GETVLIS Agerem Si Syrtibus Exul. GAETVLIS cũ æ diphth. prima ſyllaba ſcribi dictum. Eſt uero & EXSVL tam ex aliquot codicibus, q̃ ex antiquorum marmorum teſtimonio, ac Veterum Grammaticorum præceptis, per. X. &. S. ſcribendũ, idq; nõ eo abuſu quo MAXSVMVS. AVXSILIVM. ALEXSANDER, & huiuſmodi pleraq; in Veterum monumentis notata ſuperius memorauimus. Sed quia Terentii Scauri, Capri, & quorundam Veterum Grammaticorum præceptũ eſt. EXSVL cum littera. S. poſt. X. ſcribendum, ut ſcilicet nominis quod inſertum eſt, uis appareat. Siquidem EXSVL extra ſolum eſſe ſignificat. Quod uero intermitti cœperit & in hac dictione, & in aliis nonnullis, inde factum, Quia Thuſci natura linguæ ſuæ. S. litteram raro exprimerent. Apud Latium uero unde Latinitas dicta, & ubi orta, & maior Populus; & magis egregiis artibus pollens; Capri ipſius teſtimonio fuere Thuſci; quos nos plurimum ſumus imitati.

ET Vrbe Mycene. In codicibus aliquot antiquis MYCENAE cum diphthongo. In aliquot MYCENA legitur. Sed ſiue MYCENE legendum uelint, ut apud Iuuenalem Vetus Thebe; ſiue declinationem mutatam, ut Grammatici tradunt. Vt in erudito quodam carmine, MYCENA DITIS. aliorum ſit iudicium. Nam

Priſcianus inueniti quædam ait ſingulariter prolata idem ſignificantia; Virgilius Quinto, Argolicoue mari deprenſus & urbe Mycena. Mihi ſane mirifice placet, qđ in Romano codice legi MYCENIS. figura elocutionis admodum elegãti. Erãt & alii codices, in quibus MYCENIS legebatur numero multitudinis, ſed imperitorum hominum iniuria contaminati ſunt, ultima abraſa ſyllaba.

ERGO Agite Et Cuncti Lætum Celebremus Honorem. In antiquis codicibus Traſpoſitis dictionibus, ET LAETVM CVNCTI Celebremus. habetur.

ATQ. HAEC Me Sacra Quotannis. In antiquis aliquot cod. MEA SACRA legitur, a me. ſ. instituta. Sed quia ſubſequitur Ferre, magis placet ME ferre. Eſt & QVOT. ANNIS diſtinctis dictionibus, ut in Veterum monumẽtis CENTENI QVINQVAGENI. QVOT. ANNIS. DARENTVR. & alia huiuſmodi.

AVT Iaculo Incedit Melior LEVIBVSVE Sagittis. In Ant. LEVIBVSQ. atq; id expoſitiue poſitum.

SEV Crudo Fidit Pugnam Cõmittere Ceſtu. In antiquis aliquot codicibus tranſpoſitis uerbis legitur SEV PVGNAM CRVDO FIDIT. quod in medio relinquimus, eorum, qui arcanam hanc muſicam adamant, iudicio perpendendum; ita etiam quod ſubſequitur tranſpoſitis tantum dictionibus uariatum.

ET CINGITE TEMPORA RAMIS. quod in Romanocodice, & aliquot aliis ita habet. ET TEMPORA CINGITE RAMIS. nempe ad ſimiliũ ſyllabaꝝ concurſum euitandum. TE. TEM. & RA. RA. Verum huiuſmodi ſyllabarum homophoniæ plerunq; de induſtria fiunt a Poetis, ut eo loco, Et nos fas Extera Quæ F ERE F Egna. de quo ſuperiore libro dictum.

CEDIT QVINAS De More Bidentes. In Romano cod. legere eſt BINAS. neq; deſunt, qui Manibus pari numero hoſtias mactari ſolitas dicãt. In quibuſdã aliis exemplaribus ſcriptum obſerues CEDITQ. BINAS, qđ mihi ſubindicat QVINAS legendum. Siquidem. V. ſæpe mutari ſolitum in. B. litteram adnotaui. poſtea interiectum eſt punctum; quod. Q. a dictione ſic ſcripta QBINAS diſſepararet; ignariq; artis metrice. Ceditq; Binas legẽdum putauere. QVINAS uero bona pars Veterum codicũ habet. Iam uero BIDENTIS & NIGRANTIS per. I. paſſim ſcripta ſunt.

DONA Ferunt Onerantq; Aras. In antiquis aliquot codicibus abſq; copulatiua particula legere eſt DONA FERVNT. ONERANT ARAS. Sed mihi copula ea inſerta plurimum adridet.

SVBIICIVNT Verubus. In antiquis SVBICIVNT. duobus. II. in unum idq; figura oblonga coeuntibus. & VERIBVS per. I. in pene ultima, ex Veterum monumentis, & Grammaticorum præceptionibus.

FAMAQ. Finitimos Et Clari Nomen Aceſtæ EXCIERANT. In Romano codice, & in Longobardico EXIERAT legitur, quod non placet. Et Priſcianus ut CII. præteritum comprobaret, EXCIERAT ex hoc Virgiliano uerſu citat; ſcribendum uero ſingulari numero EXCIERAT etiam ex antiquis codicibus.

ARGENTI Auriq; Talenta. In cod. aliquot antiquis AVRI ARGENTIQ. legitur; Sed altera lectio melior, & numero, & ordine rei, ut illud, Argenti atq; auri memoras quæ multa, talenta Gnatis parce tuis.

REMIGE Piſtrin. In antiquis pleriſq; codicibus PRISTIN legitur, quam ἀπὸ τοῦ πρίζειν dictam uolunt, hoc eſt a ſecandis fluctibus. PISTRIN uero pro Nauigii forma No. Marcellus agnoſcit (niſi codices corrupti ſunt) ad ſimilitudinem marinarum Piſtricum, quæ longi corporis ſunt. ſed anguſti.

TRIPLICI Pubes Quam Dardana Verſu Impellunt. Eſt antiquus codex, in quo ſcriptũ eſt IMPELLIT numero unitatis. ſed altera lectio ex Mediceo & aliquot aliis magis placet, utpote figuratior.

CENTAVRO Inuehitur Magna. Codices aliquot antiqui MAGNO legunt.

ratis. Videtur uero Tridentib. dictum a ſpecie roſtri, Tridentali effigie; cuiuſmodi ea eſt, quæ in Agrippæ nũmis habetur. Nam in honoribus Agrippæ habitis nũmi etiam cum naui roſtrata cuſſi. S. C. quod Virg. in clipeo tangit, Tempora nauali fulgent Roſtrata corona. Mouet me præterea Valerii Flacci parodia ita dicentis.

Volat immiſſis caua pinus habenis,
Infinditq; ſalum; & ſpumas uomit ære tridenti.

NEC SIC Immiſſis. Veteres aliquot codices manu ſcripti legunt NON SIC Immiſſis; ut ſit altera periodus. Sed uulgata lectio omnino receptior.

PRIMVSQ. Elabitur Vndis. In Romano codice, in Longobardico, in Mediceo & aliquot aliis legere eſt PRIMIS, ut ſit, Primis Vndis.

ET Nunc PISTRIS Abit. In antiquioribus codicibus legere eſt ET NVNC PRISTIS HABET. Sed q̃uis Priſtin, ut paulo ante dicebamus ἀπὸ τὸ πρίω dictam uelint. nihil me mouerit, utrum. R. prima an ſecunda ſyllaba collocetur, quum multa huiuſmodi ex Metatheſi tam apud Græcos, q̃ apud Latinos enuntiari ſoleãt. Quod uero HABET legitur, ideo placet, quod intelligitur de priore loco, quẽ ambo ſuperare cõtendebant. Sicui tamen ABIT magis placeat, illi ſit integrũ ſuo iure legere; Eam ſane lectionẽ ego raro in his cod. antiquis obſeruaui, niſi ſubditiciã, priore abraſa lectione, quæ .ſ. HABET erat. Non ꝑteribo aũt eſſe ueteres cod. in quibus ſupra uerbum HABET adſcriptũ ſit loco paraphraſis, Victoriam.

ET LONGAE Sulcant Vada Salſa Carinæ. In Romano codice legere eſt. ET LONGA SVL. VA. SAL. CARINA. neq; obſtat, quod duo ſint, quum ſubintelligi poſſit, unuſquiſq; ſua. In Mediceo quidem CARINA prius fuerat, ſed aliena manu & atramento CARINAE factũ. Eſt ibidem LONGE abſq; diphth. ut aduerbium uideatur, quãquam ea in aliis quoq; nominibus deſideratur.

CVM Princeps. In antiquis aliquot codicibus ſcriptum eſt TVM.

HVC Dirige Curſum. Vulgata quidem exemplaria CVRSVM habent. Sed in Romano & pleriſq; aliis uno exemplo legas GRESSVM. De nauigatione tamen CVRSVM potius dici paſſim obſerues.

LITVS Ama Et Leuas. In Lõgobardico legere eſt LITVS AMET .i. LEVAS, non q̃d utrũq; de palmula dicatur; nam qui ſenſus in palmula ut amare poſſit, niſi figurate dicatur. Sed quia AM'ET per apoſtrophen una eliſa uocali ſcriptũ fuerit in antiquis; Quam ſcriptionis rationem, aliquot Veterum inſcriptionibus, quæ adhuc in marmoribus reſtant, alibi comprobauimus. Et quia forte dicerent aliqui apoſtrophen apud Latinos in uno tantum uerbo EST fieri ſolitam. Inuenimus HOR'VNC pro HORVM HVNC. In antiquiſſimo monumento ad Diui Bartholomei Pontem, qui iungit inſulam Aeſculapii Ianiculum uerſus, ita luculentiſſimo ſcriptum Senariolo, GNATOS. DVOS. CREAVIT. HORVNC ALTERVM. Ibi .n. V. & .M. litterae una cum aſpirationis nota eliſae ſunt. niſi quis maluerit Horunc pro horunce, poſitum. ut ex Hocce, Hocc. demum Hoc; de quo ſuperius diſputatum eo loco. Hoc erat Alma parens.

CVM Clamore Gyas Reuocabat Et Ecce Cloanthum Reſpicit. Multi expungunt ET, quod in antiquis codicibus particulam eam adſerant non inueniri. Id qua ratione ſuffulciant, uiderint. Ego ſane & in Vaticanæ bibliothecæ codicibus, & in pleriſq; aliis, qui mihi præ manibus fuerũt, paſſim. ET. ipſum notatũ animaduerti; quare pro iis, qui Trochaeum quarto loco ſtatuere in hoc uerſu uolunt; nihil habeo certi, quod ex antiquis codicibus afferre poſſim.

SVBITVSQ. Priorem Praeterit. In Mediceo, & antiquis aliquot aliis codicibus SVBITO legitur. Sicui magis nomen faciat ſatis, integrum unicuiq; eſt, quam maluerit lectionem eligere.

PVPPI Deturbat Ab Alta. In antiquis aliquot codicibus DETRAXIT; uenuſtate, & proprietate haud quaq̃ pari. Eſt & in Deturbat ſubitarius impetus.

REDDITVS Imo Eſt. In nonnullis codicibus antiquis EST uerbum deſideratur; In aliquot aliis per apoſtrophen ſcriptum inuenias IM'EST. Sed hæc quoniam ætas noſtra uidetur abhorrere, quis ita ſæpe in codicibus antiquis ſcripta repperero, pluribus tamen locis, ne cuipiam faſtidio ſim, conſulto diſſimulabo.

SERGESTO Mneſtheoq; Gyam Superare. In codicibus aliquot antiquis MNESTHEI legitur. ut in Georgicis, INferias ORPHEI. Eaq; eſt recta declinatio; quis MNESTHEO per Synizeſin legi poſſe non negarim.

NEC Tota Tamen Ille Prior Præeunte Carina. Nonnulli eo ſyllabarum ſimilium concurſu offenſi, qui apparet in TOTA TAMEN. neq; non aliqua omnino aſperitate, quæ reſultat, ex continuatione dictionum itidem duarum PRIOR PRAEEVNTE. Verſum in uocaliorem quandam muſicam redegere. Itaq; in antiquis pleriſq; codicibus uerſus hoc legitur ordine dictionum. NEC TAMEN ILLE PRIOR TOTA PRAEEVNTE CARINA. Sed utcunq; iſti auribus ita ſuis adblandiantur, nihil eſt in lectione illa peruulgata, quod me uel tantillũ offendat.

PARTEM Roſtro Premit. In codicibus aliquot antiquis PARTIM legitur, neſcio an mutatione ea familiari ex . E . in . I . an Aduerbium eſſe uoluerint, mihi ſane magis placet PARTEM nomen.

NEQVE Vincere Certo Quanquam . O. In antiquis pleriſq; cod. imperite, inepteq; abraſa eſt caſtior lectio, ſcilicet, Quamquam o, Et eius loco repoſitum QVEM QVAM, ut ab eo pendeat, Vincere certo; quod ualde abſurdum eſt, ſuos tñ habet (amatores.

AEREA Puppis. In Romano cod. PVPPES per . ES . nominatiuo caſu numeri ſingularis habetur. Eamq; uerã eſſe lectionem ex Valerii Probi præceptione coniicimus, qui uocabulũ hoc nominatiuum in . ES . mittere oſtẽdit, dum ait, Puppes, Valles, Rupes, Vulpes, Aſpes nominatiuo ſingulari proferri. At nunc uix unum aut alterum ex his pronuntiari per . ES . uideas. Tot ea fuerunt quæ Grãmatici iuniores, uſum ne ſecuti neſcio, an abuſum immutarunt.

NANQVE Furens Animi Dum Proram Ad Saxa Suburget. In cod. aliquot antiquis legere eſt NANQVE FVRENS ANIMIS. Sed .n. Auſianus Meſſus FVRENS ANIMI caſu quippe Genitiuo, elocutionis modũ loco hoc agnoſcit. quanq; Virgilius alibi FVRENS ANIMIS dixerit, ut eo loco, Ecce furens animis aderat Tirynthius. Eſt & SVBVRGVET per . V . poſt . G . Attiano more in antiquis pleriſq; cod. Sed Attium Velius Longus Auctorem appellat uitioſum.

FERRATASQVE Sudes. In Mediceo, & antiquis aliquot aliis exemplaribus TRVDES legitur. Sunt uero TRVDES conti præacuta cuſpide, quibus repelluntur & naues, & alia, a Trudendo dicti. Neq; uero timendum ſyllabæ, quum tam multa reperiantur, quæ deriuata a longis, breuia tamen ipſa ſint, ut Duces a Duco, ita dicax. lucerna. ſopor. fragilis. coma. & huiuſmodi alia pleraq;.

DAT Tecto Ingentem. In codicibus aliquot manu ſcriptis. Plauſumq; exterrita pennis dat TERGO ingentem legitur. Sed TECTO omnino melius.

ET Primum In Scopulo Luctantem. In codicibus aliquot antiquis AT. in aliis AC. ſed hoc melius, niſi . ET . malueris.

SPOLIATA Magiſtro Eſt. Et hoc quoq; per apoſtrophen ſcriptum in antiquis aliquot exemplaribus hoc modo MAGISTREST. de qua ſcribendi ratione exempla Veterum alibi recitauimus.

ADNIXVS Viribus Vrget. In Longobardico ADNISVS per . S . ſcriptum cuius ſcriptionis rationem alibi reddidimus. Et in aliquot aliis antiquioribus VRGVET. uti paulo ante Suburguet. Ex inſtituto Attii.

RESONAT Clamoribus Aether. In Romano codice antiquiſſimo, & in aliquot aliis manu ſcriptis legere eſt RESONATQ. FRAGORIBVS AETHER. Vt id totum de remigatione intelligatur, & plauſu, qui per ſtrepitum editur. Quanq; neq; CLAMORIBVS diſplicet, quum dictum ſit, Cunctiq; ſequentem inſtigant

ſtudiis,

ſtudiis;quod per clamores fieri neceſſarium eſt. Sane in Mediceo Clamoribus habetur;Sed ibidem RESONATQ. ſcriptum eſt,quod rationem metricam uitiaret; niſi quis amphimacrum in hoc genere carminis ferre poteſt.

DII Quibus Imperium Pelagi Quorum Aequora Curro. In antiquis primũ cod. DI per arctationem litteraꝝ,ut apud Varronem eſt,uno fere legitur exemplo. In Longobardico mox una plus dictione IMPERIVM EST Pelagi, ut etiã apud Seruium eſt. In oblongo Vaticanæ Bibliothecæ, In Mediceo,& in aliquot aliis omnino uetuſtis IMPERIVM PELAGI EST. Sed.n. iudicio meo recte factũ in Romano,ubi uerbum id tam inconſtans locum non habuit. Demum in exemplaribus aliquot antiquis QVORVM AEQVORE ſeptimo caſu legitur. Sed AEQVORA quarto caſu magis ſplendida uidetur elocutio.

VOBIS Lætus Ego Candentem In Littore Taurum Conſtituam. In Ro. codice abſq; IN. præpoſitione locali legitur, quod magis placet. In Mediceo una plus dictione legit. EGO HOC CANdentem In Litore,ut cito etiã ſoluturũ ſe uotũ

EXTAQVE Salſos Porriciam In Fluctus. Non ſum neſcius quid (innuat. Macrobius.L.III. Saturnalium ſuper hoc uerbo,tradiderit. Antiqua tamen omnia exẽplaria,quotquot habere potui, uno eodemq; exemplo legunt PROICIAM. idq; unico. I. pro ſui temporis conſuetudine. Vt tamen uerbum hoc immutatũ ſit,Macrobius Grammaticorum,& Librariorum imperitia factum ait.

TERNOS Aptare Iuuencos. In Ro. cod. legere eſt OPTARE. ut munera ſint honeſtiora,quæ.ſ.uictores ex ſua poſſent libidine ſeligere. Eaq; lectio in quibuſdam aliis uetuſtis exemplaribus habebatur.Qua abraſa APTARE. inde ſuffectum eſt.

PVNICEIS Ibant Euincti Tempora Teniis. Hoc loco pleriq; cod. ant. TENIS unico. I. ſcribunt. Qui geminare malũt,alii Dactylicũ eſſe uerſum;alii pro unico tãtum .I. accipi debere contẽdunt.Non diſſimulabo qđ in antiquo cod.pro Tenus VICTIS ſcriptũ eſt,ſed id ſumptũ ex paraphraſi,quum oĩno Teniis hic agnoſcant

QVVM Sæuo E Scopulo Multa Vix Arte Reuulſus. In Ro. (Docti omnes. codice EX SCOPVLO legitur. & REVOLSAM, quippe Ratem legas.Cui lectioni adſtipulatur etiã Oblongus codex peruetus, ubi REVVLSAM habetur. In aliis REVVLSVS quippe Sergeſtus legitur,ueluti uulgata habent exemplaria.

ILLISAM Sine Honore Ratem. In antiquis omnibus exẽpl. IRRISAM uel INRISAM legi; tam & ſi ſuperius Illiſa prora pependerat. Nam quæ in ludis male ſuccedunt,riſu excipi ſolent. Vt quum Niſus lapſum ſe lamentaretur, riſit pater optimus. Et quum Menætes in aquas a Gya deturbatus eſſet. Illum & labentẽ Teucri, & riſere natantem, Et ſalſos rident reuomentem pectore fluctus.

ARDENSQVE Oculis Et Sibila Colla Arduus Attollens. In Ro. codice legere eſt. PARS SIBILA COLLA ARDVOS ADTOLLENS. Sed quantum ad emẽdationem primam pertinet, quum iam dictum ſit,Parte ferox ardenſq; oculis, melior mihi uidetur illa continuatio,& ſibila Colla Arduus Attollens. Loco uero ſuo eſt, Pars uulnere clauda retentat. Quod uero ARDVOS & hic & alibi ſcriptũ ſit toto eo codice. Cariſius eã ſcriptionẽ in pluriũ ſyllabaꝝ nominibus improbat. nempe ne aliqui ita inde aciperent pronuntiandũ,ueluti Diuos. Seruos. Viuos,& biſſyllabũ eſſe ARDVOS exiſtimarẽt;quare addit.Carduus,Arduus, triũ ſyllabaꝝ.

NEXANTEM Nodis. Vtrũq; NODIS. & NODOS. in antiquis habetur exẽpl. Sed ubi NODOS. ibi itidem NEXANTEM. a Necto nectis habes. Vbi uero NODIS. plurimum ibi NIXANTEM frequentatiua forma a Nitor; legere eſt, quod alibi nõ memini me legere. Sed.n.hoc citato loco NEXANTEM NODIS, u. tiam in codice Mediceo eſt,agnoſcit Priſcianus. a Nexo nexas.

ET Plenis Subit Oſtia Velis. Antiqua omnia quæ legerim hactenus exemplaria a uulgatis omnibus diuerſa ſunt, duarum dictionum tranſmutatione ET VELIS SVBIT HOSTIA PLENIS. Erunt tamen aliqui,qui uulgatam

lectionem OSTIA VELIS; ut ſuauiorẽ magis probẽt, & OSTIA PLENIS ut duriuſculam improbent. unuſquiſq; autem aures conſulat ſuas.

SERVATAM Ob Nauem. Non adeo triuiale cuipiã uideat, ſi male legi in cod. pleriſq; etiã ueteribus NAVIM per. IM. dixero; quũ Varronis ꝑceptũ ſit apud Fl. Soſipatrũ, ut AVEM, & NAVEM per. E. dicamus. quoniã ab hac Aue, & Naue faciat, quibus Accuſatiuus per. I. dari nõ poteſt. Cicero tamen AVI INCERTA (dixit.

OLLI Serua Datur Operum Haud Ignara Mineruæ. Longe alio numero carmen hoc habetur in cod. quibuſdã antiquis, in quibus ita legit OLLI SERVA OPERVM DATVR HAVD IGN. MIN. Puto uero ita trãſpoſitas fuiſſe dictiones, quod aliqui pentimemerim ut breuem Poetæ noſtro noluerint indulgere. Nam in priori eademq; uulgata lectione nihil eſt quod me offendat. Ne uero quis obſeruationes huiuſmodi ut inanes, & nullius pene momenti ſtomachet, ſciant, eos qui uerſus faciunt, eo curioſius huiuſmodi numeros obſeruare ſolere, quo peritiores ſunt, & elegantiores haberi uolũt. Neq; illud præterierim, q̃q̃ leue, HAVT. in antiquis pleriſq; cod. per. T. ſcriptum eſſe; quod & Pontanus agnouit priſcorũ conſuetudine. & HAVD. D. quidem littera terminari Soſipater dicit, admittere tamen ſonũ uocis, ut per. T. ſcribatur. Placuit tamen poſterioribus, ut Aut Coniunctio, & Haud Aduerbium primis, & ultimis litteris differrent.

GEMINIQ. Sub Vbere Nati. In Ro. codice SVB VBERA quarto caſu num. plurali legitur. Sed VBERE figuratius eſt, & magis placet.

EXTRVCTOQ. Reſedit. In Ant. EXSTRVCTO. nulla detrita littera. Sed. n. id aſperum omnino nimium uidetur, quattuor conſonantibus, & earum una dupli ci inter duas uocales conſtipatis.

QVORVM Alter Acarnan ſcribendum eſt acuto accentu in ultima ſyllaba ACARNAN. Oxytona. n. AKARNAN. AINIAN. ab oppido, qd' in Ponto Strabo memorat. ATINTAN. ATHAMAN. AIZAN. gentiũ nomina, quæ aucta in Genitiuo in pene ultima circũflexum habent ΑΚΑΡΝΑΝΟΣ ΑΙΝΙΑΝΟΣ.

ALTER Ab Arcadia, Tegeæ De Sanguine Gentis. In Ro. codice ARCADIO quippe ſanguine legit, quæ denominationis forma apud Val. Flaccum eſt, Arcadio cuius Armata ueneno tela. Sed. n. hic AB ARCADIA longe caſtior eſt lectio. Eſt & ubi legat Alter ab Arcadio Tegeeæ ſanguine gentis, abſq;. DE. præpoſitiua (particula.

HELYMVS Panopeſq;. In Ro. cod. ſemper HELEMVS per. E. media ſyllaba, nõ per. y. ſcriptum inuenias. Sed. n. Helymum Herois nomen memorat Strabo, & reliqui omnes antiqui cod. uno conſenſu Helymum legunt; niſi qui HELENVS, aut quid corruptius habent.

CNOSIA Bina Dabo. Vtrũq; & CNOSIA per. C. & GNOSIA per. G. ſcriptum inuenio, quod ex earum litterarum cognatione tantundem eſt.

LATO Quam Circumplectitur Auro Baltheus. In cod. antiquis pleriſq; omnibus una plus dictione diſtincta legitur CIRCVM AMPLECTITVR. utrũq; placet.

INCVMBENS Humeris. In Ro. codice in Longobardico, & aliquot aliis HVMERO legitur, quod & Seruius agnoſcit. Idq; uiciniorem oſtendit, ut non tantũ calcẽ calce tereret, uerũ etiam humero antegreſſi Helymi incumbere, aut inhærere uideretur. HVMERO uero unitatis numero, ad exprimendum geſtum illius, qui nihil ſocium declinet, ut liberius ꝑterire poſſit. Nam ſpatia, ſi plura ſuperſint, trãſeat (elapſus prior.

AMBIGVVMVE Relinquat. In cod. aliquot antiquis AMBIGVVMQVE. Sed. VE. diſiũctiua particula magis placet; ut ex duobus alterũ omnino futurũ dicat. Aut quippe trãſeat, aut, niſi tranſierit, ambiguũ relinquat uter eorũ prior fuerit. Si uero. QVE. legamus, ſenſus erit pari adeo eos greſſu cõcurriſſe ut q̃uis hic trãſiſſet, ambiguũ tñ relicturus eſſet, quia ſocii uicinitas ſpectatores fefel (liſſet.

SVB Ipſum Finem. In omnibus pene cod. ant. SVB IPSAM fœ. g. poſitum inueni; de cuius nominis genere plura alibi. Sane uero præteritum nõ ſinã

locū apud Liuium . L . IIII . pr. Dec. Finem ergo non fieri nec futurum . ita uulgata habent exēpl. uirili genere. Vetus autē codex FVTVRAM legit fœminino.

LEVI Cum Sanguine. In exēpl. aliquot manu ſcriptis TVM habet. Sed CVM magis placet.

FVSVS Humi Virideſq; Super Madefecerat Herbas. In Longobardico quidem,& in Mediceo cod. HVMI legitur. Sed in Romano & aliis fere omnibus HVMVM Accuſatiuo caſu habet;ut ſit ordo,madefecerat humū & uiridis herbas.

NON Ille Oblitus Amorum. In ueteribus pleriſq; cod. una plus dictione AMORVM EST legitur. Verum id uerbum ex paraphraſi mihi uidetur inſertum. Miſſos facio codices,in quibus AMORIS unitatis numero legitur;quum longe uenuſtius omnino AMORVM numero multitudinis habeat.

HIC Totum Caueæ Conſeſſum. In cod. aliquot Ant. CONSENSVM habetur. Sed puto CONSE'SVM fuiſſe notatum cum ſicilico, de quo apud Victorinum haben diximus, quod Librarii pro nota compendiaria . N . litteram ſignificante, transcripſere. Nam Conſeſſum Caueæ omnino caſtior lectio uidetur.

SI Primi Salio Redduntur Honores. In exēpl. pleriſq; ueteribus legere eſt REDDANTVR Coniūctiuo modo. Sed Redduntur Finitiuo modo in emēdatioribus.

ME Liceat Caſum Miſerari Inſontis Amici. In cod. omnibus antiquis quotquot legi, CASVS habetur; Quorum nonnulli uerbum etiam alterius figuræ, quippe MISERERI ponunt; ut Caſus ſit Genitiuo caſu. Sed.n. CASVM MISERARI ſatis magis facit auribus eruditis, ut, Miſeratus agreſtes.

GETVLI. ſcribendum GAETVLI cum diphth.AE. ut alibi oſtenſum.

ET Clupeum Efferri Iuſſit Didymaonis Artes. De Clipeo dictum alibi. In Ant. aliquot cod. OFFERRI eſt, quod non æque placet. Sunt etiam codices,in quibus DIDYMAEONIS media per . AE . diphth. notatum ſit; quod nomen eſſet a cognomento Apollinis,qui etiam Didymæus appellatur. Sed hæc parui omnino momēti ſunt. Illud ſilentio minime ꝑtereundum eſt,quod in Ro. cod. ARTEM unitatis numero,hoc eſt opus,legit. Quā lectionē etiā in aliquot aliis manu ſcriptis obſeruaui.

QVO Maximus Occubat Hector. In uetuſtis aliquot exēplaribus MAXVMVS ADCVBAT . & ACCVBAT habetur. Sed OCCVBAT uel OBCVBAT . de ſepultis rectius dici puto.

PERCVLIT Et Fulua Moribundum Extendit Harena. Antiquus admodū codex PERCVTIT legit, quæ quidem antichronia eſſet pro Percuſſit. Nam percellere ad animum Grāmatici referre uolunt;quod tamen non uſq; quaq; receptum uideo. Codicibus præſertim antiquis ſæpe percuſſus pro Perculſus,ponētibus. Verum eſto inter utrunq; uerbū differentia,loco hoc PERCVLIT omnino ad animū referri poteſt,quū ſignificet ex ictu adeo conſternatū,ut abalienato animo cōcideret moribundus.

ERGO Alacris Cunctoſq; Putans Excedere Pugna. In Ro.codice, & in Longobardico PALMA non PVGNA legit.qđ ualde placet. Nam & apud Priſcianum duobus antiquis cod.,& apud Cariſium litteris Longobardicis ita ſcriptum obſeruaui. Ea ratione citato uerſu,ut utrum Alacer per . ER . an Alacris per RIS dicendum ſit,termineturplaceteq; uel Virgilio in primis auctore dici Alacris. Conſuetudo tamen, ut ait Plinius libro dubii ſermonis ſexto ALACER dicit.

QVO Me Decet Vſq; Teneri. In Mediceo,& ueteribus quibuſdam aliis codicibus MORARI legitur. Mora enim erat reliquis deſidentibus. Sed magis placet TENERI ; ut in Porcio exempl. eſt,propter ſuſcepti muneris obligationem.

PROXIMVS Vt Viridante Toro Conſederat Herbæ. In Ant. PROXVMVS. Vt. VI. TO. CON. HERBA. Sed HERBAE poſſeſſiuo caſu omnino melius.

NON Laudis Amor Nec Gloria Ceſſit. In aliquot cod. antiquis NEC Laudis Amor nec Gloria. Sed in pluribus NON.

SANGVIS Hebet. Non placeret quod in Romano cod. legitur HABET . niſi lectionem eandem inueniſſem apud Aſperum ueterem Grammaticum in antiquiſſi

mo itidem codice; placet tamen & HEBET. ut uulgata habent exemplaria.

SI NVNC Foret Illa Iuuenta. In Ro. codice IVVENTAS legiť, ueluti prius erat in Longobardico. Reliqui etiam codices ita ſæpe ſoliti ſunt ſcribere, ut in. viii. Tum mihi prima genas ueſtibat flore IVVENTAS. In aliquot aliis IVVENTVS eſt. Sed.n. Grammatici quid IVVENTVS. quid IVVENTAS. quid IVVENTA ſit, ſuis ſingula differentiis finiunt. Iuuenturemq; de iuuenũ multitudine dici uolunt, quum Iuuentas Dea ſit, Iuuenta ætas. Quanq̃ ſunt qui duo hæc aliter accipiant. In nũmo tamen Aurelii, & alioꝝ quorũdam IVVENTAS inſcribitur, qđ de Dea dici nemo dubitarit. Et No. Marcello Iuuentas Dea. Iuuenta ætas eſt. Nam & Catullus. Exercete Iuuentam dixit, qđ nemo non de ætate dictũ affirmet. Qđ uero IVVENTAS pro ætate toties in antiquis exẽpl. inueniať, minime diſplicet, quum figurata ſit elocutio, perinde ac illa, ſine Cerere & Baccho.

HAVD Equidem Precio Inductus Pulchroq; Iuuenco. In Mediceo per diſiunctiuam PVLCHROVE legitur.

OBSTVPVERE Animi. Non in Virgilianis tantum codicibus OBSTIPVERE per. I. ſecunda ſyllaba reperitur, uerum in Terentii, Horatii, & alioꝝ Auctorum antiquis exemplaribus uerbum id hoc eodem modo notatum inuenias.

ANTE Omnes. In antiquis OMNIS. Sed libet hoc loco clariſſimoꝝ Hominũ teſtimonia proferre, qualeſq; fuerint, qui de leuibus huiuſcemodi queſtiunculis diſputare operæprecium exiſtimarũt. Soſipater Cariſius integrũ ſane libellũ, C. Iulii Romani de Analogia tranſcribit, in quo illud etiam adnotatur, quod Pomponius Secundus Poeta, ut refert Plinius, propter homonymiam Nominatiui Accuſatiuo caſu OMNES non putat dici, ſed. OMNIS. tamen idem Plinius in eodem permanet, dicens OMNES tum demum poſſe dici Accuſatiuo, ut CANES. qđ Geniriuus plur. hoꝝ Canum ante. VM. I. non habet. Ponunt inde exempla, uariatã eſſe dictionem apud unum eundemq; Auctorem, præcipueq; apud Salluſtiũ, Eiuſq; uarietatis Aſperum Grãmaticum ſolicitum fuiſſe. Nam OMNES per. E. ſcriptũ eſſe in Catilinario eo loco, OMNES homines. P. C. qui de rebus dubiis conſultant, ab odio, amicicia, ira, atq; miſericordia uacuos eſſe decet. Per. I. uero tertiã uocalem OMNIS. in eodem cõmentario, OMNIS homines qui ſeſe ſtudent. Quæ quidem ſcribendi ratio quottidie nunc corrumpitur; neq; codex iam ullus extat, quem non Librarii arbitrio ſuo totum audeant contaminare.

IDQVE Pio Sedet Aeneæ Probat Author Aceſtes. In codicibus aliquot antiquis una plus dictione legiť. SEDET AENEAE HOC PROBAT AVCTOR. Sed mihi nequaq̃ placet, qđ quidẽ ex paraphraſi inculcatũ puto Librarioꝝ inſcitia.

DVPLICEM EX Humeris Reiecit Amictum. In ueteribus aliquot exempl. DEIECIT habeť, hoc eſt demiſit ꝓpere, ut nudato apparuerit pectore, toraceq; omni, ueſtibus circa pudenda ſubligatis. Plura tñ exempl. uetuſta REIECIT habent.

MAGNA Oſſa Lacertoſq; Exuit. In perueteri quodam cod. ſententia non parum diminuta, legere eſt MAGNOSQ. LACERTOS EXVIT. qđ ueriti ſunt hypermetrum facere. In aliquot aliis MAGNA OSSA LACERTOS abſq; particula copulatiua enclitica: ut ſit Magnos membroꝝ artus, ac lacertos, appoſitiue magna oſſa. Sed.n. in ea uaſtitate, uiſendaq; membroꝝ magnitudine, uerſum & pleniorem eſſe, & numeris habundare ualde mihi uideť eſſe ex carminis dignitate; Quare libẽtius legerim Magna oſſa, lacertoſq;, ut pleraq; habent exempl. tam impreſſa, q̃ manu ſcripta. Non præteribo, qđ in Actio Pontani MAGNA ORA LACERTOSQ. legitur, quod non crediderim temere poſitum, tam & ſi Magna OSSA corporaturam illam athleticam oſtendere uideantur.

PVGNAMQVE Laceſſunt. Antiqui aliquot cod. PVGNAS numero multitudinis habent; ut ſit quædam iuſti prælii ſimilitudo, perinde ac ſi collatis ſignis dimicandum eſſet; antea enim q̃ directa acie concurratur, leues quædam pugnæ a præ-

miſſis equitibus, uel a funditoribus, nonnunq̃ etiã ab exploratoribus cõmitti ſolẽt.

NVNC Hos Nunc Illos Aditus. In Romano codice uariato numero legere eſt NVNC ILLOS NVNC HOS ADITVS. Sed loquendi modus frequentiſſime; Hunc & illum, dicit, & huc & illuc. & huiuſmodi reliqua. Catullus, Et circumſiliens modo huc modo illuc. Puluinuſq; peræq; & hic & illic. Ludebat numero modo hoc modo illoc. A uiciniori enim inchoandum eſt, utpote magis noto.

VIRES In Ventum Effudit. In antiquis aliquot EFFVNDIT præſenti tẽpore. res enim nunc agitur. Aliis magis præteritum placet.

RADICIBVS Eruta Pinus. In Romano codice & aliquot aliis RADICITVS Aduerbium eſt. Sed RADICIBVS nomen longe plurium codicum conſenſus, & uſitata loquendi figura libentius legit.

PRIMVSQVE Accurrit Aceſtes. In Oblongo codice peruetéri OCCVRRIT legitur. Sed ADCVRRIT. uel ACCVRRIT omnino melius.

AD PVGNAM REDIT Et Vim Suſcitat. Veteres pleriq; codices AC VIM legunt; quod magis placet.

ORE Reiectantem. Antiqua aliquot exemplaria EIECTANTEM legunt. Alia REIACTANTEM uocali a Iacto non immutata. Sed REIECTANTEM Vulgata lectio magis placet.

IVVENILI In Corpore. In Romano codice, atq; aliis pleriſq; omnibus IVVENALI per. A. in pene ultima notatum legas; neq; id in Virgilianis tantum codicibus, uerũ & in aliis auctoribus. Eſt apud me Ouidii codex admodũ uetuſtus, in quo ea dictio paſſim per. A. ſcripta eſt, ut (ea nũc præ manibus erat) in epiſtola ad Maximũ, de Amore loquẽs, Tu mihi dictaſti IVVENALIA carmina primus. & ita alibi. Præterea. C. Iulius Ro. in libro de Analogia, nomen hoc Iuuenalis, ſi homo ſic uocetur, ab altero nomine Iuuenalis ſicut ait Maro, Iuuenali in corpore uires. qua dictione res non perſona cenſetur, non alia ratione diſcernit, niſi ab Ablatiui ſingularis finali littera. Nam pro nomine proprio in. E. pro Adiectiuo in. I. finiri tradit, non taciturus, ſiquam aliam litterã facere differentiã agnouiſſet.

EFFRACTOQVE Illiſit In Oſſa Cerebro. Sunt qui ILLISIT OSSA abſq; præpoſitione legi debere contendunt, perinde ac illud etiam ſuperius legunt abſq; ET. particula. Cum clamore Gyas reuocabat. Ecce Cloanthum. Sed enim in antiquis omnibus exemplaribus, quæ ad manus meas peruenere, uno exemplo ſcriptũ inueni ILLISIT. uel INLISIT IN OSSA. & hoc loco hypallagen figuram agnoſcit Seruius, dum dicit, Fregit oſſa, & Illiſit in cerebrum ceſtus. Ac mihi quidem uidentur, qui ex hoc uerſu. IN. praepoſitionem adimunt; uim etiam ex ictu illo pene omnem adimere, ita languere oratio:, atq; etiam imperfecta reddi, uerſuſq; ipſe flaceſcere uideretur. Non præteribo tamen legiſſe me in codicibus aliquot manu ſcriptis IMMISIT in oſſa. Sed Illiſit omnino melius.

HIC Victor Ceſtus Artemq; Repono. In Romano codice, & in aliquot aliis admodum uetuſtis dicta uidentur hæc ex perſona Poetæ, quia REPONIT perſona tertia ſcriptum eſt. Verum minime diſplicet Entelli ea eſſe uerba, qui hac depugnata pugna uotũ nuncupet ſe nunq̃ amplius in certamen deſcẽſurum. Et REPONO perſona prima in reliquis pleriſq; codicibus habetur.

QVO Tendant Ferrum. In codicibus aliquot antiquis TENDAT ſingulari numero ſcriptum eſt, ut ferrum ſit ſuppoſitum. Sed longe magis placet TENDANT plurali numero, ut ſit de Certatoribus.

ET Primus Clamore Secundo. In Ro. codice PRIMVM legit̃; magis tñ placet PRIMVS .ſ. locus, ut in exemplaribus aliis antiquis, & uulgatis omnibus habet̃.

VOLVCRES Diuerberat Auras. Sunt qui ex Ti. Donato ALAS legẽdũ autumẽt. & paulo poſt timuit Exterrita pinnis Ales. Cæterũ in antiquis omnibus cod. quos iſpexerim, AVRAS notatũ obſeruaui. quare ſuũ unicuiq; iudiciũ itegrũ relinquã.

ET Vincula Linea RVPIT. In antiquis aliquot RVMPIT eſt præſenti tẽpore Sed magis placet RVPIT. præteritum, ut Non Valuit.

ATQVE ATRA Volans In Nubila. In codicibus aliquot antiquis ADQVE ALTA VOLANS IN NVB. legitur. Sed.n.inferius eſt, Nigra figit ſub nube Colũbam. quare ATRA Nubila potius legẽdum uidet᷑;ꝗuis eadẽ alta,profunda, (nigra.

VITAMQVE Reliquit In Aſtris Aereis. In uetuſtiſſimis pleriſq; exemplaribus AETHEREIS legere eſt. plura uero de uita ita in aſtris relicta, Macrobius .L.iii.Saturnalium.

QVI Tamen Aethereas Telum Contorſit in Auras. hoc uero loco AERIAS legitur in codicibus illis,in quibus AETHEREIS ASTRIS paulo ante legebatur. Pro CONTORSIT uero CONTENDIT in Ro. & in Mediceo eſt, & pleriſq; aliis antiquis exempl. & eodẽ modo Contendit Telum libro.ix.ſcriptũ inuenimus.

OSTENTANS Artem Pariter Arcumq; Sonantem. Nõnulli ſyllabæ,quæ in heptimemeri ſita eſt,timentes. QVE. illi particulam addidere,ita legentes ARTEM PARITERQ. ARCVMQ. SOnantem. Sed quanto magis placet quod in Ro. & in Mediceo,& pleriſq; aliis cod. uetuſtis legere eſt OSTENTANS ARTEMQ. PATER ARCVMQ. Sonantem. Quam lectionẽ dubio procul agnoſcit Aſper Grãmaticus,Scanſionis etiã appoſita ratione;quam,ut apud ipſum legimus, referre non pigeat, ut quo diximus modo legendum eſſe nulli dubium relinquamus. OSTEN. Spon. TANS AR. Spon. TEMQVEPA. Dact. TER AR. Spõ. plurimaq; eiuſmodi recitat exẽpla. Deniq; id genus ſyllabæ.quæ pede quarto poſita eſt. TER AR. uel inter longas cenſeri debere tradit,apud Auctores, uel parciſſime metrum uſurpare. Id tamen apud Virgilium frequentiſſimum reperiri.

SED LAETVM Amplexus Aceſten. In Ro. codice ET LAETVM Amplexus legitur. In Lõgobardico LAETVS ultimæ ſyllabæ colliſione, qđ alii uiderint.

EXORTEM Ducere Honorem. In Romano cod. EXSORTEM cum. S. littera ſcriptum eſt ut Exſul ex grammaticorũ ſcribitur præceptione,quod,extra ſolum,dictiones complectatur ita Exſortem extra ſortem. Eſt etiam in eodem codice atq; etiã in Mediceo HONORES numero multitudinis,quod frequẽtiſſime inuenies apud Hiſtoricos eodem ſignificato.

EPITIDEM Vocat. In codicibus aliquot antiquis AEPYTIDEM cũ dipthongo prima ſyllaba,&.y.ſecunda ſcriptum eſt. Nam apud auctores Veteres AEpytus ꝓ nomine proprio celebratur,& tam illi ꝗ noſtri patronymici formam ſolẽt uſurpare. Eſt & ἠπυτίδης nomen apud illos,Sed rationi metrice non reſponderet.

SIC AIT Ipſe Omnem. In ueteribus cod.quotquot habere potui ſcriptum inueni. DIC AIT quod ſi aliter legas imperfecta erit oratio,plena uero hoc ordine. Et ait
Dic Aſcanio,ſi iam puerile paratum
Agmen habet ſecum; curſuſq; inſtruxit equorum;
Ducat Auo turmas.& ſeſe oſtendat in armis.
Quibus imperatis, Ipſe omnem longo decedere circo
Infuſum populum,& campos iubet eſſe patentis.

PRAEFIXO Haſtilia ferro. Codices antiqui omnes,quos inſpexi PRAEFIXA Haſtilia ferro. Legunt,utraq; elocutio latina eſt.

IT PECTORE Summo Flexilis obtorti per collum circulus auri. Quamuis lectio hæc uulgata candidior uideatur, In quibuſdam tamen codicibus antiquioribus ita legere eſt. ET PECTORE SVM. FLEXILIS OBTORTI PER COLLVM IT CIRCVLVS AVRI. quæ lectio nequaꝗ̃ aliena eſt a uenuſtate.

TVA CLARA Polite Progenies. In Ro. & antiquis aliquot aliis exemplaribus. POLYTES Atticorum more ſcriptum eſt.

PORTAT Equus Bicolor. Non eſt ſilentio pretereundum, cur in uetuſtis aliquot codicibus. EQVS. Vnico tantum. V. notatum reperiatur. Nonnulli enim quia

Q. non litteram ſed notam eſſe putabant duas in ſe litteras continentē . C . & .V. QIS , QAERET . & QID ſcribere inſtituerunt abſq; . V . ut Velius Longus ait,quod alii. CVIS. CVAERET. CVID. ſcribere malebant.Sed utrūq; iam ex uſu receſſit. Quantum uero pertinet ad dictionem. EQVVS. dubitabant ueteres,utrum primum illud . V . conſonans,an uocalis eſſet,neutrum enim eſſe non concedebatur. Si conſonãs,nō alterius naturæ eſſe poterat q̃ . B. mutæ, In quā tam ſepe abit nunc ſcriptura,nunc pronuntiatione;quocirca neceſſe erat primam poſitione longam in EQVO. fateri,quia . Q . pariter conſonantem mutam eſſe nemo inficiaretur. Id uero Poetarum omnium exemplis contrarium inueniebatur quum Equus apud omnes primam corripiat. Sin uocalem eſſe cōcederent,uel nouā diphthongum facere ex duobus. VV (quod,ut ſepe dictum, Attius in uocalibus natura longis factirare conſueuit)neceſſarium eſſe,uel in duas ſyllabas diuidere. Atqui neutrum recte fieri poſſe manifeſtum eſt;quod Equus utranq; ſyllabam correptā habet, & pro dictione biſyllaba paſſim ponitur. Quare boni illi Viri,ne in has dilaberētur difficultates , EQVS unico . V . uti & QIS , & QID ſcribere maluerunt. Nonnullli autem inuenti ſunt qui . Q . litteram adeo adamarint , ut eam pro . C . paſſim ſufficerent . Ideoq; non tantum SEQVTVS , LOQVTVS , & ſimilia per . Q . ſcribere inſtituerunt , uerum etiam ubicunq; . V . ante . C . poſitam inuenirent , pro litteris . C . & . V . unam tantum . Q . ſupponere minime ueriti ſint. Hinc SECVI præteritū a SECO. SEQI . & AQI pro ACVI ſcriptitabāt; aduerſus quos Probus in Arte diſputat . Sane quidē illi,uti paulo ante dicebamus, Q . litteram.& . C . & . V . præſe ferre,ſiquis notam diligentius inſpiceret , aſſeuerabant . poſt enim . C . uocalem . V . adplicitam eſſe,parte illa,quæ ad inſtar grauis accentus premitur,adcuruata,altera uero,quæ acuti accentus in morem ſurrigebat , ſubter lineam deiecta,uel ex Librariorum cōmoditate,uel ne præcedentibus litteris eſſet impedimento . hæq; ſibi inuicem figuræ ſucceſſerunt .CV . Q . Q . Quare minime mirum eſt , ſi & EQVS , & EQI , & EQO , & huiuſmodi pleraq; abſq; . V . in Veterum inſcriptionibus notata reperiantur.

ARDVVS Albam . Diximus iā in antiquis paſſim ARDVOS per .OS . haberi, quæq; Catiſiū ratio mouerit,ut huic nomini ita ſcripto,calculū non adhiberet ſuū.

ALTER ATYS Genus Vnde Atyi Duxere Latini . Scribendū ATTI ex antiquis codicibus . In aliquot uero duplici . II . ATTII . ex Velii Longi ſententia . Sed .n. de huiuſmodi Genitiui ratione ſatis in primo dictū . Qd' uero ATTIVS duplici . TT . ſcribatur,non autem per . CT . ACTIVS . Victorini alibi auctoritatem citauimus in libello de Orthographia præcipientis ATTIVS duplicato . TT . ſcribendum eſſe . Quodq; ita etiam in Veterum monumentis ſcriptum inueniatur, ſatis ſuperq; fuerit unum ex multis indicaſſe .

D . M
ATTIAE . T . F . QVINTILLAE
ATTIVS . PHECON . PATER . ATTIA
QVINTA . MATER . ATTIVS
T . F

& quæ ſequuntur ; quæ ſiquis oculata fide inſpicere uoluerit , habentur hæc in D. Mariæ fano , quod eſt ad buſta gallica Romæ ſitum . ATTIA præterea apud Græcos etiam duplici . TT . ſcribitur;quando Seruius ait dictum a Virgilio,Genus Vnde Attii dixere Latini,propter Attiam Auguſti matrem , quo maternum etiam eius genus prædicaret antiquiſſimum . Sed ut leuem de ſcribendi ratione diſputatiunculam grauiori aliquo examine penſemus , diuerſi a Latinis abeunt Græci in hiſtoria de matre Auguſti referenda . Nam Suetonius Attiam Auguſti Octauiani matrem ex Balbo & Iulia ſorore Cæſaris genitam ait . Dion hiſtoricus in . XLV.

ὄυτο γὰρ ὁ τῆς ἀττίας τῆς τοῦ καίσαρος ἀδελφῆς υἱὸς ὀνομάζετο·
ex quibus uerbis uidere eſt Attiam ab eo Cæſaris Sororem appellatam, niſi mendũ ſit in Græco codice, quem inſpexi, & ἀδελφιδῆς eſſe debeat. Sed enim eadem Plutarchus in Ciceronis uita. Addat huc forte quiſpiã, quod in Liuiana libri .cxvi. perioche ſcriptum eſt. Teſtamento Cæſaris hæres ex parte dimidia inſtitutus. C. Octauius ex Sorore Nepos, & in nomen adoptatus eſt, Vnde Seruius ſcripſerit Auguſtum ex Sorore Iulii Cæſ. natum. Sed enim uetus codex Liuianæ Perioches SORORIS NEPOS habet, non ex SORORE; id qđ cum Suetonio cõgruit.

SIDONIO EST Inuectus Equo. In antiquis aliquot codicibus SIDONEO ſcriptum familiari quadam mutatione ex .I. in .E. ut ætherius, & æthereus, qua forma uideo nunc Latinos libentius uti. Neq; uero mirũ ſit SIDONIVS ſecũdã a principio ſyllabam communem habere. Siquidem ea tam per .ω. magnum, q̃ per .o. paruũ indifferẽter ſcribi ſolita eſt, ut ait Steph. Byzantinus ex Hecatæo.

CAETERA Trinacriis Pubes Senioris Aceſtæ Fertur Equis. In Ro. codice legere TRINACRII, ut ſit appoſitiue Cætera Pubes. Sed .n. in eo codice. S. littera finalis ſæpe habundat, ſæpe etiam deſideratur. In Longobardico, in Mediceo, & pleriſq; aliis TRINACRIAE Pubes. legiť. ac præfixo puncto, uno inde mẽbro legitur. Senioris Aceſtæ Fertur Equis. Nam qui dixerat aliquot ex Troianis pueris ſuis inuectos, mox cæteram Trinacriæ pubem, Equis ſenioris Aceſti ferri ſubiungit.

EPITIDES. In antiquis, uti ſuperius dictũ AEPYTIDES per .AE. & .y. ſcribiť.

ATQVE Agmina Terni Diductus Soluere Choris. In Romano codice, & aliquot aliis antiquis DEDVCTIS habetur participii uoce, plurali Ablatiuo. In Mediceo & aliquot aliis, qđ magis placet, DIDVCTIS. Sunt etiã codices manu ſcripti, qui legant TERNIS. ſententiaq; ipſa uidetur apertior, ſi dicamus tris illas equitũ turmas, quæ uno agmine conſeſſum omnem luſtrauerant, ad flagelli ſonitum in ternos choros diductas eſſe, unaquaq; turma ſua ſpatia corripiente. Quod ſi Soluere agmina Terni diductus legas, frigidũ neſcio quid inuenias. Sed hoc ego in medio relinquam; eos libenter auditurus, qui militariũ ludorũ peritiam aliquã profiteanť.

INFESTAQ. Tela Tulere. In Mediceo codice INSTRVCTAQVE TELA legitur. Sed INFESTA in aliis.

INDE Alios Ineunt Curſus Alioſq; Recurſus Aduerſis Spatiis Alternoſq; Orbibus Orbes. In codicibus aliquot antiquis ADVERSI legitur. Sed uulgata lectio me nihil offendit. Id uero non improbarim, quod ALTERNISQ. ORBIBVS ORBES quædam habent exemplaria; licet tantundem ſit.

ET NVNC Terga Fugæ Nudant. In antiquis aliquot FVGA eſt Ablatiuo caſu; quod etiam ſuperius obſeruatum. Sed melius omnino uidetur Acquiſitiuo

MVNC SPICVLA Vertunt Infenſi. In uno tantum codice Ro. SPICVLA TORQVENT habetur. In aliis omnibus VERTVNT, quod ludicro certamini magis conuenire uidetur.

QVA Signa Sequendi Falleret Indeprenſus Et Irremeabilis Error. In Romano codice, & aliquot aliis FRANGERET habetur. INDEPREHENSVS uarie ſcribitur. ſed unico. E. INDEPRENSVS placere Velio Longo diximus. Eſt & INREMEABILIS integra præpoſitione. ut reliqua.

CARPATHIVM Libycumq; Secant Luduntq; Per Vndas. In Oblõgo illo cod. ſane q̃ uetuſto Vaticanæ Bibliothecæ, quem Pomponius Lætus delicias ſuas appellabat, & in aliquot aliis Dimeter hic Anapæſticus hypercatalecticus LVDVNTQ. PER VNDAS deſideratur. Trimeterq; tantum Dactylicus hypercatalecticus notatus eſt CARPATHIVM, Libycumq; Secant.

HVNC Morem Hos Curſus. Vetera exemplaria HVNC MOREM CVRSVS plurimum habent; Sed altera lectio magis poetica eſt.

HIC Primum. In Ro. cod. & aliquot aliis HINC. Sed HIC. magis placet.

NEC DVM Antiquum Exſaturata Dolorem. Antiqui codices ANTIQVVM SATVRATA legunt. Sed melius, ut alibi, Odiis Haud Exſaturata Quieui.

SECRETAE TROADES. In antiquis aliquot codicibus TROEADES habetur per . OE . diphthongum, quæ in τροία primitiuo reperitur. Arbitrati enim ſunt eandem in deriuatiuo etiã eſſe debere. nam . οι . in . œ . apud Latinos trãſire ſolet. Hinc in antiquis Terẽtii codicibus ADELPHOE non ADELPHI Comœdiæ nomen ſcriptum inuenies. Græce enim ut palam eſt ἀδελφοί. Sed enim in hoc nomine TROADES . nulla apud Græcos diphthongus, quum maſculinum ſit τρῶες ὁμόφωνον τῷ κλητικῷ fœmininum τρωὶς καὶ τρωϊὰς καὶ τρωάς. Neq; tamen inficias ierim nomen hoc cum . ωι . diphthongo impropria nonunq̃ inueniri. quod ſi uulgata lectio ſit immutanda. TROIADES potius q̃ TROEADES ſcribendum eſſet, ut in aliquot antiquis codicibus ſcriptũ eſt. Sed TROADES frequentiori Doctorum uſu lectio omnino acceptior eſt.

FIT Beroe Iſmarii Coniux Longæua Dorycli. Quamuis in Longobardico cod. in Mediceo, & pleriſq; aliis, pro Iſmarii duabus minus litteris MARII legatur, nemo tamen ex Eruditis eſt cui nõ potius ISMARII faciat ſatis. Nam quid ad ea tempora Marii nomen? niſi MARII factũ ſit ex ENARII uel INARII. quod aliquot in codicibus ſcriptum accæpi; q̃uis huiuſmodi lectionem nuſq̃ ego uiderim oculata fide. Eſt & illud VEROE in exemplari antiquo, quod quidem præteriiſſem, niſi toties repetitum eſſet; nam inferius NON VEROE. & illud VEROEM DIGRESSA RELIQVI. Sed alibi diximus, Vnde frequẽtiſſima hæc mutatio ex . B . mutata in . V . digammon emanarit. cumq; tot inſcriptionibus VELISARIVS pro BELISSARIVS ſcriptum ſit. Ita quod legi nuper in Aede . D . Martini, quæ in Exquilino eſt . MIRAVILI . BENIGNITATE . ET . INCOMPARAVILI . quare nunc hæc miſſa ſint.

AC Sic Dardanidum. In antiquis aliquot codicibus DARDANIVM legitur, ut apud Græcos δαρδάνιον. q̃quam & δαρδάνιοι & δαρδανίδαι gens ipſa dicatur apud eoſdem, quare DARDANIDVM recte.

SIDERAQVE EMENSAE Ferimur. In Ro. codice pro Ferimur TVLIMVS habetur. Sed FERIMVR longe figuratior elocutio magiſq; mouet præſentium malorum obiectione. In TVLIMVS autem aliqua finis eſſet.

QVIS Prohibet Muros Iacere. In Mediceo, & pleriſq; aliis codicibus QVID legit, qđ magis amplũ eſt, ut non perſonã tantũ prohibentẽ, ſed & cauſſã cõplectat.

NVSQVAM Hectoreos Amnis. In Ro. codice NVMQVAM legit. Superius enim temporis lõginquitatem dolere cœpit, quod ſeptima poſt Troiæ excidiũ iam æſtas uerteretur, quum per tot labores Italiam fugientem ſequebantur. Placet tñ & NVSQVAM. quod & pariter queſta eſt per terras omnis, & tot inhoſpita ſaxa ferri. In Ro. p̃terea codice MANES pro AMNES ſcriptũ per lr̃arũ trãſpoſitionẽ.

IAM Tempus Agi Res. In Ro. codice, in Mediceo, atq; in nõnullis aliis uetuſtis legere eſt IAM TEMPVS AGIT RES. ut apud Papinium habet eadẽ elocutio. Quin etiam apud Claudianum Rem peragit tempus. In peruetuſto quodam codice pro IAM . NVNC . repoſitum eſt.

DEVS Ipſe Faces Animumq; Miniſtrat. In Ro. codice ANIMVM legimus, pro uento quippe, quo in incendio opus eſt. Sed omnino ANIMVM magis placet. audacia enim opus erat in re tam atroci adgredienda.

PRIMA Infenſum Corripit Ignem. In Mediceo codice INFESTVM legitur. Sed lectionem alteram agnoſcit Seruius.

QVI Spiritus Illi Qui Vultus. In codicibus aliquot antiquis legere eſt QVIS SPIRITVS ILLI . QVIS VOLTVS. Sed . QVI . ex recentiorum Grammaticorum dictatis, magis proprium.

VOCISQVE Sonus VEL Greſſus Eunti. Antiqua aliquot exemplaria legunt

VOCISVE SONVS ET GRESSVS . ſigna enim hæc omnia ſimul fidem faciebant, quæ ſingula dubitationem mouere potuiſſent.

TALI QVOD Sola Caretet Munete. In antiquis aliquot cod. QVAE SOLA legitur, quod non diſplicet. In quibuſdam aliis QVO. ſed nitidum magis eſt ſi legas QVOD CARERET.

HAEC Effata. Sunt cod. antiqui, ubi HAEC EST FATA legas. Sed omnino magis placet EFFATA . apud hunc Poetam frequẽtiſſimũ uocabulũ.

MISERVM Inter Amorem Præſentis Terræ. In cod. aliquot admodũ uetuſtis PRAESENTIS TERRAS legimus Accuſatiuo caſu; ut omnia pendeat ab infinitiuo, ſpectare. Sed longe magis placet. INTER Amorem Præſentis Terræ.

CVM Dea Se Paribus Per Cœlum Suſtulit Alis. In cod. Mediceo TVM DEA.

VDO Sub Robore Viuit Stuppa. In codicibus aliquot antiquis legere eſt VDO SVB PECTORE. in locis .ſ. interioribus, quæ metaphora nõ ſatis mihi facit.

DA Flammam Euadere Claſſi. Antiqua aliquot exemplaria CLASSIS legunt, Accuſatiuo caſu, quod non placet.

TONITRVQ. Tremiſcunt. In pleriſq; ueteribus exẽplaribus & hic & alibi TREMESCVNT per . E . in pene ultima notatum eſt; ut etiam alibi dictum.

SEMVSTA Madeſcunt. In antiquis fere omnibus SEMIVSTA quadriſyllabum ſcriptũ eſt. Coeunt uero duæ mediæ ſyllabæ in unã ex Synizeſi figura poetica.

CVRAS Mutabat Verſans Siculisne Reſideret Aruis. In antiquo admodũ codice legere eſt MVTABAT DVBIVS SICVLISNE. non tamen diſplicet VERSANS uulgata lectio.

HVNC Cape Conſiliis Socium. In Mediceo, & in antiquis aliquot aliis codicibus manu ſcriptis CONSILII SOCIVM habetur, quod ualde placet, tametſi lectionem uulgatam non improbo.

VRBEM Appellabunt Permiſſo Nomine Aceſtam. In Ro. cod. & pleriſq; aliis antiquis legere eſt PROMISSO Nomine, ut hoc ſit præmium, quod polliceri debeat Aeneas, ſi Aceſtes Troianos recipere non recuſauerit. Nam quod Aceſtes permittere debeat quaſi rem grauem, aut difficilem, aut indecoram, Vrbem quod maxime honorificum eſt, ſuo nomine appellari, non ita ſatiſfacere uidetur. Inferius enim Gaudet Regno Troianus Aceſtes. Quãuis etiam promiſſo ab oraculis intelligi poſſit; dictum, ut multa a Virgilio κατὰ σιωπώμενον. Neq; ſilentio prætereũdum, quod in codicicibus aliquot antiquis ACESTEN per . EN . finales litteras habetur. ἀκέστην ſane urbem eam a Græcis appellari non negarim. Sed eadem etiam ἀκέστα ab eiſdem dicta, unde gentis nomen ἀκεσταῖος.

TALIBVS Incenſus. In codicibus aliquot antiquis ACCENSVS habetur.

TVM Vero In Curas Animus Diducitur. In Ro. codice, in Mediceo, & pleriſq; aliis peruetuſtis legere eſt ANIMO DEDVCITVR. Si uero magis placet ANIMVS. etiam DIDVCITVR legendum erit. Id enim eſt in diuerſas partes ſcinditur, Homerica ſententia.

SVBITO Tales Effundere Voces. Antiqua aliquot exemplaria duas tranſponunt dictiones VOCES EFFVNDERE TALES. quod non ita placet. Ita quod pauló inferius eſt, DEPVLIT ET COELO TANDEM. quod eſt DEPVLIT ET TANDEM COELO.

CONGRESSVS Pete Nate Meos. In Mediceo, & antiquis pleriſq; codicibus AMPLEXVS habet pro Congreſſus, ut alibi, Ire ad Cõplexum cari Genitoris.

TARTARA Habent Triſteſq; Vmbræ. Veteres aliquot codices diſiunctiue legunt TRISTESVE VMBRAE. Romanus, Mediceus, atq; nonnulli alii TRISTES VMBRAE appoſitiue, abſq; ulla coniunctione. Verum hoc parui omnino momenti in medio relinquatur.

ELYSIVMQVE Colo; Huc Caſta Sibylla. Nonnulli dant hoc aſpirationi, quod

COLO. HVC abſq; ſynalepha poſitum ſit. Vim enim conſonantis eam habere uolunt. Superius tamen nulla fuit adſpiratio, quum ſcriberet Virgilius, Quid ſtruit, aut QVA SPE INIMICA in gẽte moratͬ. & ita ſæpe alibi. Dicẽdũ itaq; hæc ad Homeri, & Græcorum aliorum imitationem a Virgilio ſæpe poſita. Nam eam uocalium incolumitatem, altera ſubſequẽte, Latini Critici uix indulgẽt.

QVEM Fugis. In cod. aliquot manu ſcriptis QVID legitur. Sed. QVEM. legere multo melius; ob emphaſin & pathos.

ACCERSIT Aceſten. In antiquis pleriſq; cod. ARCESSIT. de quo alibi latius (dictum.

AMBESA Reponunt. In antiquis aliquot cod. AMBESSA geminato. SS ſcriptum eſt. ut olim Auſſus, Fuſſus, Odioſſus, Imperioſſus, & ſimilia, quæ Victorinus. SS. geminato ſcribi ſolita teſtatur. Nos autem uſum ſequamur.

HOC Ilium Et Hæc Loca Troiæ Eſſe Iubet. In antiquis aliquot codicibus HOC ILIVM HAEC LOCA. abſq; .ET. In aliquot aliis ILION. ut per ſe uerſus ſtet abſq; figura. In pleriſq; uero antiquioribus HAEC LOCA TROIAM ESSE Iubet, quod eruditis auribus mirifice ſatisfacere uidetur. Quod uero dicebamus eſſe codices antiquos, in quibus. ILIVM. HAEC LOCA abſq; ſinalephe ſcriptum ſit, laudat Probus uigilantiam Virgilianam, ꝙ ubiq; fecerit. M. finalem a uocali excipi, aut ab aſpiratione, ut eſſet ſinalephæ locus; quod non obſeruarit Ennius, quũ ſcripſit, Millia MILITVM octo. Quare ex Probi ſententia, ſi latine ILIVM ſcripſerimus. ET. ſubiiciendum erit. Si uero ILION, ut Ouidius, Ilion & Tenedos, nulla opus erit copulatiua.

TVNC Vicina Aſtris. Scribendũ eſt omnino TVM ex cod. antiquis, & ſentẽtiæ (cõtinuatione.

TVMVLOQVE Sacerdos Et Lucus. Antiqui aliquot codices AC LVCVS legunt. Sed illud. QVE. atq; .ET. ut apud Græcos. τὲ. καὶ. frequentiſſimum eſt apud Auctores bonos. utraq; uero lectio non inuenuſta.

ET Non Tolerabile numen. In Ro. codice COELVM, non NVMEN habetͬ. Superius enim ferre ſe tam diu freta tot, & inhoſpita ſaxa; Sideraq; lamẽtabantur. poſitum uero COELVM pro Cœli tempeſtatibus. Sed enim pleriq; alii codices manu ſcripti NVMEN legunt. Quæ lectio nequaquam expungenda eſt.

SOLVIQ. Ex Ordine Funes. In antiquis cod., quotquot uidi FVNEM unitatis numero legitur figurate.

STANS Procul In Proram. Varia admodum huius hemiſtichii lectio eſt in cod. antiquis. Aliquot enim legunt IN PRORAM. quod minime placet, qđ alibi Stare cum Ablatiuo &. IN. præpoſitione poſitum habetur. In Longobardico exemplari TRANS PROCVL inuſitata admodum lectione. STARE uero non neſcimus adorantium eſſe, tam ex Poetarum, Hiſtoricorumq; teſtimoniis ꝙ ex Cynocephalo ſtante, in Sacris Aegyptioꝝ litteris. Eſt & alia lectio in antiquo admodum codice STANS CELSA IN PVPPI. ſed illud alia ratione dictũ eſt. Hoc loco Deos Maris allocuturum, ueriſimile eſt in proram proceſſiſſe, quæ iam mare proſpectabat. hinc illud ſtatim ſubiectũ; Proſequitͬ ſurgẽs a puppi uẽtus eũtes.

PORRICIT In Fluctus Legendum quidem PORRICIT ex Macrobii ſententia contra omnium pene ueterum codicum fidem, in quibus paſſim PROICIT.

ALLOQVITVR Taleſq;. In antiquis ADLOQVITVR TALISQ. ut in Veterum imperatorum nummis ADLOCVTIO per. D. ante. L. notatum.

IVNONIS Grauis Ira ET INEXATVRABILE Pectus. In Romano cod. in Mediceo, & pleriſq; aliis antiquis ita legitur & ſcribitur IRA NEC EXSATVRABILE. In Longobardico, & aliquot aliis NEQVE EXSATVRABILE. quis in Longobardico tantum. S. poſitum non ſit iuxta litteram. X. Harum lectionum, quam quis ſelegerit, non laboro.

NEC Iouis Imperio Fatiſue Infracta. In codicibus antiquis FATISQVE legere eſt. Rem enim magis exaggerat utrunq; coniungendo.

VRBEM Odiis Satis Eſt Nec Pœnam Traxiſſe Per Omnem. Qui TRAXISSE amant, ſummouent NEC. In antiquis tamen cod. omnibus, uel ante, uel poſt Pœnam id adpoſitũ obſeruaui; Traxiſſe uero per ſyncopam in biſyllabam dictionẽ contractum. Id uero apud alios TRASSE geminato. SS. apud alios TRAXE per. X. ſcriptum inueni. ut in Ro. codice & aliquot aliis. Multa tamen exempl. uerſum exlegem oſtendunt, NEC POENAM TRAXISSE. Sed inemendate, iudicio meo. Eſt & ea lectio non contẽnenda, quæ habetur in Mediceo & aliquot aliis codicibus. Vrbem odiis ſatis eſt, Pœnam Traxiſſe per omnem κατὰ διάλυτον. NEC. uero ſuperne notatum eſt a Paraphraſte.

QVAM Molem Subito Excierit. operæprecium eſt uidere codicum uarietates in huius hemiſtichii numero diſponendo. Nam Ro. codex cum uulgatis conuenit. Oblongus. Quam ſubito molem excierit. Aliquot alii. Quam molem excierit ſubito. legũt, ut ſi plures eſſent dictiones, tot putarim numeri futuras mutationes.

PRO Scelus Ecce Etiam. Antiqua pleraq; exẽplaria cum Mediceo. & Porcio legũt PER SCELVS. ut inuidioſam magis Iunonem reddat.

SOCIOS Ignotæ Linquere Terræ. Antiqui aliquot codices IGNOTA LINQVERE TERRA Ablatiuo caſu legunt. Vtrũq; uero agnoſcit a Grãmaticis.

IMPINGERET Agmina Muris. Veteres quidam codices IMMITTERET habẽt. Sed longe plures IMPINGERET. qđ rem geſtam horribiliorem facit.

MILLIA Multa Daret Læto Gemerentq; Repleti Amnes. Romanus codex DARENT legit numero multitudinis, ut ad amnes referatur, qui & ipſi ſuis opem allaturi magnam uim mortalium obruerunt, eo prælio, quod in. Φ. ab Homero decantatur. Sed neq; diſplicet DARET ſingulari numero, quũ Achilles magnã eodem die Troianorum ediderit ſtragẽ in Xanthi Fluuii ripis, adeo ut eius libri argumentum ſit. Φι, μόθος αἰακίδαο παραποτάμιος πεποίηται.

ATQVE Euoluere Poſſet In Mare Se Xanthus. In Mediceo REVOLVERE legitur. Sed uulgata lectio candidior, & in eo numero picta uidetur difficultas.

NVBE Caua Rapui. Perueteres omnino codices aliquot RAPVI legũt. Sed in Romano. & nonnullis aliis ERIPVI eſt, una plus ſyllaba.

MENS Eadem perſtat Mihi. In Oblongo cod, & quibuſdam aliis antiquis, legere eſt RESTAT MIHI, quod nequaquam placet.

AMISSVM Quem Gurgite Quæret. In exemplaribus omnibus antiquis, quotquot habui QVAERES perſona ſecunda legitur. Quod Venerem oſtendit pro ſalute omnium æque laborare.

IVNGIT EQVOS Curru Genitor. Nulla non exemplaria uulgata CVRRV legunt. Sed enim Vetera omnia manu ſcripta IVNGIT EQVOS AVRO GENITOR uno exemplo legunt. Quamuis elocutio ea, qua de prius meminimus, alio apud Virgilium loco inueniatur. Curru iungit Alæſus Equos. Sed hoc loco placet Auro, tum quia rem facit ſplendidiorem, & ornatum illuſtriorem, tum quia dictio Curru ſtatim ſubſequitur. Cæruleo per ſumma leuis uolat æquora curru; quod tam cito repetere ſermonis adſcriberetur inopiæ, neq; quicq̃ tale eſt, ut colorẽ facere poſſit. Dum uero hæc uulgari iam cœpta eſſent, admonuit me Camillus Porcius Epiſcopus Aprutinus lectionem eam, Cui pharetra ex Auro, qua de ſuperiore libro multa retuleramus, agnitam etiã Fr. Petrarchæ, multæ lectionis Viro; qui epiſtola ea, quæ Libro Sexto Octaua Senilium inſcribitur, dixerit, unde eſt ille Didonis celeberrimus progreſſus; Cui pharetra ex Auro crines nodantur in aurum. qđ loco hoc inſerere non fuit importunũ; quando, quũ illa ſcriberemus, nondũ hoc legeramus. & adhuc ſunt, qui tot a me rationes eo loco allatas conent oppugnare.

STERNITVR Aequor Aquis. In ant. aliquot EQVIS. Sed AQVIS melius.

INOVSQVE Palæmon. male omnino in codice Ro. legitur IONIVS. nulli enim non conſtat, Palæmona Inus filium. Aliquot alii codices INOIVS. ut Saturnius

ut Saturnius legunt. Sed ea forma mihi uidetur uſitatior, quæ . INOVS . eſt.

ET MELITE Panopeaq; Virgo NESAEE SPIOQ. Quia corrupta ſunt hæc nomina in omnibus fere codicibus; libuit quo pacto ſcriberentur apud Græcos apponere ex Heſiodo . καὶ μελίτη χαρίεσσα . inferius, νησαίη τε . ita apud Hom. ιλ. σ. νησαίη σπειώ τε . & paulo infra . καὶ μελίτη . καὶ ἴαιρα .

INTENDI Brachia Velis . In Ro. codice pro VELIS poſitū eſt REMIS . ut cū ſuperiori elocutiōe cōgruat . BRACHIA REMIS INTENTI . Qđ ſi VELIS legas, intelligēdū antēnas Velis eſſe brachiorū uice. Quū maxime ſequat̃, Vna oēs (fecere pedem.

PLACIDA Laxarant Membra Quiete . In antiquis aliquot cod. LAXABANT . habet̃. Sed lōge plures LAXARANT habēt, exacta ſpecie.

TIBI Triſtia Somnia Portans . Multi quidē cod. antiqui uertūt illud SOMNIA TRISTIA PORTANS . Sed enim Triſtia Somnia lenius omnino ſonat.

PHORBANTI Similis . Codices nōnulli ſane q̃ uetuſti . FORBANTIS . habent . Grammatici tamen Genitiuum, ad mores, Datiuum ad faciem referunt.

FVDITQ. Has Ore Loquelas . Vetera oīa exēpl. quæ legi , FVNDIT . habent

ME NE Salis Placidi Vultum . In cod. aliquot antiquis legere (inſtāti tēpore. eſt MENE SALIS PLACIDVM VOLTVM . quod forte non diſpliceat, quanq̃ & Placidi Salis admodum ſuaue eſt.

AENEAM Credam Quid Enim Fallacibus AVSTRIS . In cod. aliquot antiquis AVRIS habetur . Vtrūq; placet . Eſt & . AENEAN . per . N . finalē; de quo ſic Priſcianus, Accuſatiuus primæ decl. fit mutando . AE . diph. Genitiui ſiue Datiui in AM. ut Poetæ, Poetam ; frequētius tñ̄ iuenimus in Græcis nominibus in . AS . & . in ES. terminātibus, Actm̄ græcū ꝑferre Auctores. Virg. in Quinto, AENEAN credā.

COELI Deceptus Fraude Sereni . Antiqui codices uerſum hunc uarie corruptum habēt. Nam & FRAVDE SERENA . & alibi COELO SERENO legit̃, utrūq; (male.

FLVITANTEM Errare . Antiquiores codices . FLVVITANTEM . uti ſuperius, Fluuidum lauit inde cruorem . V . geminato legunt, altero tamen digammo, ut in fluuio eſt. Nunc placet eruditis unico . V . ſcribere.

NVDVS Et Ignota Palinure Iacebis Harena . In antiquis omnibus exempl. quæ uerſare mihi cōtigit , NVDVS IN IGNOTA legit̃. De Harena cur adſpirationem admittat, alibi diſputatū. Nunc ad Libri Sexti caſtigationem adgrediamur.

IO . PIERII . VALERIANI . CASTIGATIONES IN . SEXTVM . AENEIDOS . VIRGILIANAE

IC FATVR LACHRYMANS . Exigit hic locus, ut quū Lachymarie notet̃, de ſcriptionis in eo nomine ratione aliquid differamus. In Ro. quidem codice, & aliquot aliis . LACRIMA . & . LACRIMANS . paſſim per . I . latinū, abſq; adſpiratione ulla ſcribitur. Qui uero . y . in hoc uocabulo uolunt, δακρυα opponunt, græcam dictionē, a qua eodem ſignificato lacrymæ ad nos defluxerint. Qui latinum . I . notant, a lacerando dictas contendunt. Latinā uero dictionē agnoſcit Cicero , & adſpirationē ex cōſuetudine illi acceſſiſſe. Antiqui pleriq; cod. neq; pauca Veterum monumenta . LACRVMAE . & LACRVMARE . abſq; adſpiratione per . V . uocalem ultimam ſcriptitant. ut illud, HAEC RIDENDA MIHI EST HIC LACRVMANDVS ERIT . Et,

Quæ tibi cumq; mei potuerunt pignora amoris
Nata dari, populo ſunt LACRVMANTE data.

neq; non illud, AELIVS . MACER . ANTE . SIGNATOR . TRIB. LA

CRVMAS . POS. In aliquot per . V . quidem ſcriptũ eſt ſed inter . C . & . R . nota adſpirationis eſt ea forma, qua Græci Veteres utebantur . Ͱ . ut in Aedibus Marii Maffei Volaterrani Romæ. HOSPES . STA . ET . LACIRVMA . Minime uero crediderim in hoc uocabulo . V . ſcribi ſolitũ, per mutationẽ græcæ litteræ . y . in . V . uti in aliis INCLVTVS . CVMARVM . qđ adhuc in cod. aliquot antiquis . y . ſeruat. Sed ex illius ætatis uſu, quæ . I . mutare in . V . mirifice gauiſa eſt, ut ex Decimo . Maritimo . DECVMVS . MARITVMVS . & ſimilia; quæ tam in uetuſtis . M. Tullii Ciceronis exemplaribus, q̃ in Liuianis & Plinianis & alioꝝ Auctorum, per . V . notata deprehenduntur. Sed noſtra tempeſtate adeo inualuit conſuetudo, ut LACHRYMARE per . CH . & . Y . notetur, ut ſi de I. latino mentionem feceris, riſui pene omnibus habearis; Sed ſit ſane, ut Vnuſquiſꝗ ſua nouerit ire uia.

ABSTRVSA In Venis. Antiqui aliquot codices OBSTRVSA legunt. Sed ABSTRVSA . receptior lectio.

DAEDALVS Vt Fama Eſt. Antiqui pleriꝗ codices . EST . non habent. Sed abſꝗ eo uerbo uerſus nimium elangueſcere uideretur.

IN Foribus Letum Androgeo. Quãuis Priſcianus & Seruius in Androgeω atticũ agnoſcãt idioma, in ueteribus tamen pleriſꝗ cod. ANDROGEI latino idiomate ſcriptum obſeruaui. Quam lectionem improbat Probus, ne nouam hanc quis putet quæſtionẽ, eueniſſeꝗ id ob græcæ declinationis, qua Virgilius uſus fuerit, ignorãtiã dicit. Citat etiam Cariſius locum hunc, ubi Genitiuum Androgeω . facere oſtẽdit ex Nominatiuo, qui ſit Androgeως, de quo Secundo libro plura diximus.

PARTEM Opere In Tanto Sineret Dolor Icare Haberes. In antiquis aliquot duo illa uerba ICARE HABERES deſiderantur. Tetrametro dactylico codicibus tantum adnotato . PARTEM OPERE IN TANTO SINERET DOLOR . Sed ſiue Virgilius, ſiue alius quiſpiam uerſum abſoluerit, nihil mihi uidetur eo fine dici potuiſſe adcommodatius.

QVIN Protinus Omnem Perlegerent Oculis. In ueteribus nonnullis exempl. OMNEM omnino ſcriptum animaduerti. Et quia Picturam perlegerent Seruius exponit, putarunt multi Omnem ita poſitum; ut, picturam, ſubintelligeret, quæ quidẽ duricies a Virgiliana phraſi, a facilitate, candoreꝗ ipſo plurimum aliena eſt. Sane uero Macrobius. & Priſcianus, & pleriꝗ alii . OMNIA . caſtiorẽ lectionẽ agnoſcunt. proꝗ dactylico carmine locũ citant; neꝗ opus ut qui ſubſequit uerſus a uocali incipiat. ut fiat hypermetri ſynalepha. Nam & eiuſmodi rationis uerſus alibi etiam repeniunt, ut in Bucol. Nec tantum Rhodope mirantur & Iſmarus Orphea, neꝗ nõ illud, Atria dependent Lychni laquearibus aureis. Quod ſiquis dactylicum non admittat, ſaltem Sinyzeſin ex tã breuibus duabus ultimis in dictione . OMNIA . ſyllabis non reiiciat, quæ quidem tam exiles tamꝗ tenues ſunt, ut uix pro una lõga ſufficiant. At ueteres pleriꝗ codices, partim OMNE una minus littera partim OMNES . legunt. Ac . OMNE . quidem in Romano eſt, quia ueriti ſunt Librarii dactylum in fine ponere; genus tamen mutare non auſi ſunt. Qui uero OMNES ſcribere maluerunt, ſubintelligi Duces Heroas, aut Viros ibi pictos uoluere. Sed pluris apud me fuerit Macrobii & Priſciani auctoritas, q̃ eorum coniectura, qui Veneres, quas præ ſe ferunt numeri, figuræꝗ huiuſmodi admittere uerentur. Quod autem pertinet ad Seruium, tam &ſi expoſuit ille. Perlegerent ſcilicet picturam non hoc oſtendit, Omnem picturam, legendum eſſe; quum Seruius immoretur in eo, ut uerbum Perlegerent non alienum oſtendat a uerbo γράφειν, quod & ſcribere, & pingere ſignificat. Quantum uero pertinet ad uerbum PERLEGERENT, Terentius Scaurus (ubi de geminandis liquidis in compoſitione, ſi uerbum ſequens ab aliqua earum incipiat, præcepta tradit) Virgilii locum hunc citat, apud quem . PELLIGERENT .

ſcriptum aſſerat, relictumq; ita ab Auctore ipſo; Eoſq; improbat, qui PERLEGERENT per . R . ut uulgata nunc habent exemplaria, legant; dicendumq; ait PELLIGO, ut ALLIGO . & COLLIGO . pro ut etiā omnes antiqui, ut ait ille, dicere conſuerunt. Ad hæc Velius Longus . PER . præpoſitionem omnibus integram præponi dicit, niſi quum incidit in . L . litteram; tunc enim elegantioris ſermonis Viri eam, ait, geminare malunt, q̃ . R . litteram exprimere. Hinc PELLABOR malunt dicere, q̃ PERLABOR . Aduerte uero in exemplis citandis Velii codices corruptos eſſe; de iis loquor, qui in manus noſtras deuenere. Sed quanq̃ ita Grammatici legendum tradant, nullum tamen adhuc antiquū codicem inueni, in quo non ſcriptum ſit PERLEGERENT . præpoſitione incolumi. Ita pleruncq; ADLIGO, & CONLIGO . Aetas uero noſtra maiorē Grāmaticis q̃ antiquis ſcriptionibus fidem adhibet. Et tamen Scauri nullus adhuc, qđ ſciam, ſententiā eſt ſecutus.

DEIPHOBE Glauci. Innumeros pene codices inuenias, in quibus inemendate DEIPHOEBE . uel DEIPHEBE ſcriptum ſit. Sed enim caſta lectio δηιφοβη . DEIPHOBE . uti etiā δηιφοβος inferius, quod fere paſſim in codicibus antiquis Librariorū inſcitia . DEIPHOEBVS . ſcriptum habetur.

NON Hoc Iſta Sibi Tempus Spectacula Poſcit. In Ro. codice POSCVNT numero multitudinis eſt, ut tempus ſit appoſitum; quippe quod alii negotio ſit impendendum.

FVDITQVE Preces Rex. In antiquis pene omnibus exempl. FVNDIT . præſenti tempore ſcriptum eſt.

PENITVSQVE REPOSTAS Maſſylum Gentis. In Ro. codice legere eſt PENISQVE REPOSTAS . hoc eſt ad Pœnos uſq; elocutione inſolita, quare lōge melius PENITVS . ut illud, Et penitus toto diuiſos orbe Britannos.

VOS Quoq; Pergameæ Iam Fas Eſt PARCERE Genti. In codicibus aliquot antiquis PARCITE legitur depoſcendi forma, quod forte non diſpliceat, q̃quam . PARCERE . infinitiuum ſonat elegantius.

QVIBVS Obſtitit Ilium, Et Ingens Gloria Dardaniæ. Veteres pleriq; codices ILION INGENS legunt . ut Ouidianum illud Ilion & Tenedos. Sed enim magis Virgilianum eſt ILIVM ET Ingens legere, gratiore numero, & ſentētia dilucidiore.

LATIO CONSIDERE Teucros. In Ro. codice CONSISTERE legitur. Et in primo Aeneidos eandem huius uerbi uarietatem oſtēdimus eo loco, Vultis & his mecum pariter Conſidere Regnis. Nam aliquot exemplaria ibi etiā CONSISTERE legūt. Sed.n. CONSIDERE oīno magis placet eruditis Viris.

SOLIDO De Marmore Templa INSTITVAM . In Ro. codice TEMPLVM CONSTITVAM legitur. In Lōgobardico TEMPLVM quidē eſt. Sed INSTITVAM uerbum, ut etiam ad feſtos dies adcommodetur.

FOLIIS Tantum Ne NOMINA Manda. In antiquis omnibus exemplaribus quotquot uerſare mihi contigit . CARMINA . non NOMINA . ſcriptum inueni. quæ quidem lectio Seruium non latuit.

SED TERRA Grauiora Manent. In codicibus quibuſdam admodum uetuſtis TERRAE Genitiuo caſu legitur, ſubintelligendo pericula; ueluti dixerat; Pelagi defunctæ periclis. Magis tamen placet TERRA . aduerbialiter.

IN. REGNA Lauini Dardanidæ Venient. Vetera quædam exemplaria legunt ET REGNA . pro In Regna præpoſitione præterita: pro ut etiam factum ſtatim in principio Libri Primi, Italiā fato profugus Lauinaq; uenit litora. Sunt & qui LATINI legendūm autument. Seruio etiā ſuper ſyllaba LAuini prima plurimū dubitante. In codicibus tamen omnibus antiquioribus LAVINI ſcriptum obſeruaui, præter nonnullos, in quibus LATINI . ſubditicia lectio eſt, priore abraſa dictione. Sed.n. plura de hoc in .vii. ubi uerſum illum, Exſulibus ne datur ducēda Lauinia Teucris, In codicibus quibuſdam antiquis aliter legi oſtenſum eſt.

NEC Teucris Addita Iuno. Multi quidem codices ex antiquis ABDITA legūt,

ſed inemendate. ADDITA uero uocabulum Lucillianum agnoſcit Seruius.

SED Contra Audentior Ito Quam Tua Te Fortuna ſinet. In pleriſq; ueteribus codicibus. QVA. legere eſt, qđ forte nõ diſpliceat. Sed plus eſt QVAM dicere; quia id etiam adhortatur, ut Fortunam ipſam ſuperare cõtendat, quum ex altero, ei tantum obſequendum præcipiatur.

CVMAEA Sibylla. Multa quidem ex nominibus græcis, quæ iure Latii donata ſunt, y. in. u. commutarunt. In Ro. tamen codice pleraq; ex iis, quæ uulgo per V. proferimus, per. y. ſcripta reperias, ut CYMAEA, quod etiam in Mediceo eſt, & ſuperius CYMARVM. Contra uero, quæ uſus nũc per. y. ſcribit, & enuntiat, ibi per. V. uocalẽ latinam ſcripta eſſe, ut INCLVTVS; quæ quũ inconſtãter adeo poſita ſint, bonam eorum partem præterire couſilium fuit.

STIMVLOS Sub Pectore Vertit Apollo. In codicibus aliquot antiquis VERSAT habetur. Sed in hac ſententia melius eſt VERTIT.

ET RABIDA Ora. Vetera pleraq; exempl. RAPIDA legũt; quiq; lectionẽ eam uolunt, Rabiem inquiũt ex Ariſtotele in Hominem nõ cadere, minus uero in Deũ. Sed enim hoc alterius eſt negotii; nos ſuperius habemus de hac eadem perſona, Et rabie fera corda tument.

O VIRGO Noua MI Facies. Ro. codex MIHI ſemper eodẽ modo ſcribit tam pro monoſyllabo, q̃ pro ſoluta in duas ſyllabas dictione.

OMNIA Percepi. In Ro. codice & quibuſdã aliis antiquis PRAECEPI legiť; quod idem eſt, cum animo mecum ante peregi. Si uero PERCEPI placet, ut in Longobardico, & in Mediceo habetur. ANTE, præpoſitio utriq; uerbo fuerit applicanda, Omnia ante percep., & omnia ante mecum animo peregi.

IRE AD Conſpectum Cari Genitoris Et Ora Contingat. In Ro. codice perpetuus ille modus, IRE, pendet a uerbo, unũ ORO, alio inde mẽbro. ET ORA CONTINGAM legitur. In aliquot etiam codicibus inemendate CONTINGIT enuntiatiuo modo poſitũ eſt. Magis tamen placet ORO CONTINGAT IRE, quod etiam Seruius agnoſcit.

VT TE Supplex Peterem Et Tua Limina Adirem IDEM Orans Mandata Dabat. In pleriſq; omnibus antiquis exemplaribus inter hæc membra non habetur. ET copulatiua particula. & IDEM ORANS uarie legitur. Nam codices nonnulli ID MEMORANS legunt, quod hoc loco mihi uidetur otioſum. Alii quidam ID ME ORANS. Vnde puto per Librariorum inſcitiam illud ID MEMORANS emanaſſe. Mihi uero tam uulgata lectio IDEM ORANS, quam antiqua ea ID ME ORANS ſummopere ſatisfacit.

NATIQVE Patriſq;. In antiquioribus exẽpl. GNATI. qđ nõnulli alii corrupte GENITI ſcripſere. Probus autem Valerius hoc citato loco Metaplaſmum eſſe ait, [illegible]. Quare Gnati ſcribendũ, ut etiã in Mediceo cod. habetur.

SI Potuit MANES Arceſſere. In antiquis MANIS. In Romano, & aliquot aliis ACCERSERE. Vtrũq; uero ACCERSO. & ARCESSO recte dici alibi ex antiquis Grammaticis oſtendimus.

COCYTVSQVE Sinu Labens Circumfluit Atro. In antiquis omnibus exemplaribus quotquot uerſare contigit, uno exemplo ſcriptum legi CIRCVMVENIT. Vulgata quidem lectio minime diſplicet. Sed tot codices uariis locis & ætatibus ſcriptos, non temere conuenire credendum eſt.

AVRICOMOS Quam Quis Decerpſerit Arbore Fœtus. In codicibus aliquot antiquis DISCERPSERIT ſcriptum eſt. auellendus enim erat Ramus; obiectaturq; ita in conficiendo negotio difficultas; quum DECERPERE minus laboris quodãmodo polliceať. Plura tamen exẽplaria manu ſcripta DECERPSERIT habẽt.

ALITER Non Viribus Vllis. In Ro. cod. NEC. ut ſit repetitio cũ eo, qđ ſequiť. Nec duro poteris conuellere ferro. Sed magis placet NON. ut in reliquis habetur.

SIC Demum Lucos Stygios Regna Inuia Viuis Aſpicies. Antiqua omnino pleraq; exẽplaria legunt. Lucos Stygios ET Regna Inuia Viuis. ut ſit uerſus eiuſdẽ generis cum eo. Aut ouium fœtus aut urentis culta capellas. Sed enim ego hæc libentius miſſa fecerim;ni quibuſdam ſit obſequendum qui ſibi omnia qualiacunq; ſint,ex antiquorũ codicum fide flagitant explicari. Sunt uero etiam codices manu ſcripti,in quibus LVCOS STYGIS ET Regna Inuia legat. Sed enim ea omnino lectio probabilior,quæ in Mediceo,atq; aliquot aliis abſq; copulatiua particula. Regna Inuia appoſitiue ſcriptum oſtendit.

INGREDITVR Linquens Antrum. Quia Seruius Ingreditur pro Graditur poſitum ait,ita ut .IN. uacare innuat. Fuere nonnulli,qui uetuſta abraſa lectione in exemplaribus manu ſcriptis EGREDITVR facerent. Sed enim ingredi,pro Ire, non tam apud Poetas q̃ etiam apud Oratores ſæpe reperitur.

MVLTA Inter Seſe Vario ſermone Serebant. Vetera quædam exemplaria FEREBANT pro Conferebant, Sed recte Seruius SEREBANT agnoſcit,unde ppriè (Sermo.

AC Voluunt Ingentis Montibus Ornos. Vulgatam lectionem AC. VOLVVNT cum particula coniunctiua & uerbo,cum Mediceo antiqua etiam aliquot habent exemplaria. Sed in Romano, & in Longobardico ADVOLVVNT uerbo cum præpoſitione .AD. compoſito legitur, quod magis placet, ut in Georgicis, Aduoluere focis.

ET SIC Forte Precatur. In Ro. codice legere eſt VOCE PRECATVR. In Lõgobardico ORE. Sed.n. Seruius agnoſcit FORTE. quod etiam in pleriſq; cod. antiquis habetur. Addit uero Seruius uerſum hunc ex eo genere eſſe,qui Tibicines appellantur,quibus aliquid additur ad ſolam metri ſuſtentationem. Vacare enim aduerbiũ FORTE putat. Sed.n.intelligo,poſteaq̃ hæ uariæ lectiones,noſtra cura collectæ per manus hominum circũferri cœptæ ſunt,aut ORE, aut VOCE, peritorum iudicio magis approbari. nos uero hoc in medio ponimus.

TVQVE O Dubiis Ne Defice Rebus Alma Parens. Antiqua pleraq; exempl. cũ Mediceo legunt DIVA PARENS. In Romano & aliquot aliis ALMA.

SEDIBVS Optatis,Gemina Super Arbore Sidunt. In Longobardico GEMINAE legitur,ut ſit de columbis. Sed omnino melius GEMINA Super Arbore. cuiuſmodi ſpecies tantopere optabatur.

DISCOLOR VNDE Auri Per Ramos Aura Refulxit. In Ro. codice AVRO legitur caſu ſeptimo,ut ſit Refulxit aura ſplendore aureo,uel propter aurum. Seruius tamen agnoſcit AVRI. legitq;. Auri,hoc eſt ſplendor auri.

QVOD Non Sua Seminat ARBOS. Intereſſe plurimum ait Caper in libello de elegantiis,utrũ ARBOS an ARBOR dicatur. Siquidem ARBOR omne lignũ dicitur. ARBOS uero non niſi fructifera. Veteres tamen codices huiuſmodi differentiam non ſeruant.

TERETES Circundate TRVNCOS. Antiqui aliquot codices CIRCVMDARE RAMOS habent. Sed TRVNCOS nihil quicq̃ diſplicet.

SIC Leni Crepitabat BRACTEA Vento. In Ro. codice, & in Longobardico BRATTEA duplicato .T. ſcriptũ eſt. Iuniores BRACHTEA per. CH. denſũ ſcribi uolunt,contra omnes orthographiæ regulas,etiam ſi ἀπὸ τοῦ βραχὺ bractea dicatur. Qui BRATTEA duplici .TT. ſcripſerunt,eo decepti ſunt, quod in characteribus Longobardicis .c. & .t. litteræ eadem pene forma figurantur. Vnde etiam errorem illum apud Martialem proueniſſe crediderim, quod IVVENIVS pro IVVENCVS ſcriptum eſt eo uerſu.

Cæſaris atq; Iouis confert nunc ſchema. Iuuencus
Par onus ut tulerit; altius iſte tulit.

Ita.n.ſcriptũ eſt in antiquo ſatis codice,quẽ mihi dono dedit Valerius Victor Viterbienſis,Adoleſcens igenio & eruditione ſupra ætatẽ admirabilis. Quid.n.illic agat,

Iuuentus,hac adinuenta lectione,non uideo. Vt uero ad Virgilium reuertamur. In Longobardico,& aliquot aliis CREPITABANT corrupte omnino legitur; non enim folia Bractea dicimus epitheti forma. Eſt uero Bractea non tantum de Metalli lamina, uerum etiam de quacunq; materia. Plinius. ut una arbor ſæpius ueniret, Excogitatæ ſunt ligni Bracteæ.

SVPREMA Ferebant. In Ro. codice SVPPREMA duplicato. PP. notatum eſt hoc loco. Nempe quod ueriti ſunt mutam cum liquida non eſſe ſatis ad primã ſyllabam producendam,& eodem ſane modo in Baſilica D. Mariæ, cognomento Maioris antiquo marmore notatum aſpeximus,

SVPPREMVM . VERSVS . MVNVS . DONATVS . ET . ARAM.

Sed enim exempla huiuſmodi non ſunt imitatione digna.

CVI Frondibus Atris Intexunt Latera. In antiquis aliquot codicibus pro CVI. ſuppoſitum eſt TVM. quod ſi diligenter aduertas, non diſplicebit.

FERALES Ante Cupreſſos. hoc quoq; originationis græcæ in Ro. codice & quibuſdam aliis,uocalis eius naturã retinet,qua notaſ apud Græcos. CYPRESSOS itaq; ſcriptum inuenitur, quum tamen omnes uulgo nunc CVPRESSOS per V. latine proferant & ſcribant.

FIT Gemitus Tum Membra Toro Defleta Reponunt. In antiquis aliquot codicibus propter characterum ſimilitudinem ſcriptum inuenias CVM MEMBRA TORO. Sed magis placet TVM.

LVSTRAVITQVE Viros. In Ro. codice LVSTRAVITQVE DOMOS legitur; quod improprie poſitum eſt. Claſſem enim totam non domos funere inceſtauerat Miſenus. Sed enim potuit claſſem domos appellare,quia de ſacrificioꝝ more; quum uera in promptu non ſunt,ſimulata pro ueris haberi ſoleant. hinc in Quarto, Sparſerat & latices ſimulatos fontis Auerni.

INGENTI Mole Sepulchrum Impoſuit. Antiqua omnia exemplaria quæ legi, IMPONIT præſenti tempore ſcriptum oſtendunt.

VNDE Locum Graii Dixerunt Nomine AORNVM. Inoleuit his temporibus conſuetudo,ut AORNVM ſcribatur etiã a litteratis Viris. Sed enim in antiquis codicibus omnibus quotquor habui, AVERNVM notatum obſeruaui.

PINGVE Superq; Oleum Fundens. In antiquis aliquot exẽplaribus PINGVE SVPER OLEVM habetur abſq; ulla interiecta particula, quæ intruſa uidetur hic metri neceſſitate, ut ſæpe alias perperam factum; poteſt tamen non inuenuſte legi per figuram ἐν δια δυο. Pingue ſuperq; oleum, ut molemq; & montes. Sed ſi etiam,pingue oleum,dicas QVE particula ſecundo loco non inuenuſte poniſ.

VISAEQVE Canes Vlulare per Vmbram. In codicibus aliquot antiquis VISI uirili genere legitur; quod non ita placet. Nam & Viſæ fœm. ge. apud Senecam habetur; Vbi etiam illud obſeruauimus,Pro iuga cœpta moueri Siluaꝝ. IVGA CELSA ſcriptum eſſe; ut participium illud Viſæ omnibus reſpondeat. Viſum ſub pedibus mugire ſolum. & Iuga celſa Siluaꝝ moueri uiſa,uiſæq; Canes ululare.

LOCA Nocte Silentia Late. In Romano cod. quia ſuperiore carmine legebatur Vmbræq; ſilentes,quaſi eiuſdem uocabuli inſulſa eſſet repetitio,quæq; ariditati,atq; inopiæ ſermonis potius q̃ elegantiæ adſcribi poſſet. pro SILENTIA, repoſuere TACENTIA, qđ neſcio quid Catullianum ſapit, Quum tacet nox. SILERE autem eſt Cornelio Frontoni,quum loquentis ſermo comprimitur. ab ipſa ſignificatione litteræ .S. Tacet uero qui nec loquĩ quidem cœpit. SILENTIA tamẽ Seruius agnoſcit. & ita reliqua omnia legunt exemplaria.

PANDERE Res Alta Terra Et Caligine Merſas. In codicibus aliquot antiquis legere eſt RES ALTAS TERRA Et Caligine Merſas. Sed quanto melius eſt ALTA TERRA. ut emendatiores habent codices.

IBANT OBSCVRI Sola Sub Nocte Per VMBRAS. In cod. quibuſdam anti-

quis ita legitur . IBANT OBSCVRA SOLI SVB NOCTE . Sed Donatus ait ſolam eſſe noctem, cui lux nulla ſuccedit. Et lectionem eandem agnoſcere uide. Seruius, dum hypallagen figurã notat. Eſt & PER VMBRAM unitatis numero in pluribus exemplaribus, quod nocti magis conuenire uidetur . Siquidem VMBRAE aliud quiddam ſignificant.

QVALE Per Incertam Lunam. Antiqui codices nonnulli cum Mediceo IN COEPTAM legũt. Sed & Inceptam, & Incertam eodẽ recurrere putat Seruius. Nam & alias ſuper hoc eodem loco dubitatum a Grammaticis.

PRIMISQVE In Faucibus Orci. In codicibus pleriſq; ſane q̃ ueteribus non inuenuſte legitur PRIMIS IN FAVCIBVS abſq; copulatiua particula, ſed ea inſerta uerſum reddit canorum magis.

MALE Suada Fames Et Turpis Egeſtas, In Ro. cod. in Mediceo, ac pleriſq; aliis antiquis AC TVRPIS habetur, ut quodammodo iungat egeſtatem una cũ ipſa

LETVMQVE Laborq;. Antiqua fere omnia exempl. legunt LABOS (fame. per. S. Quod uero ſequitur ſoporem cõſanguineum eſſe Mortis ex Heſiodo ſumptum, qui in Theogonia Somnum & Mortem noctis filios fuiſſe dicit. quod uero Conſanguineum dixit, ita eum Claudianus imitatus, Te conſanguineo recipit poſt fulmina feſſum Iuno ſinu. Ea enim Iouis & Soror & Coniux.

COCYTO Emdat Arenam. In aliquot antiquis codicibus COCYTI legitur poſſeſſiuo caſu. Sed prior lectio magis recepta eſt. & Harenam cum adſpiratione ex Varronis obſeruatione, uti alibi dictum.

TERRIBILI Squallore Charon. In nonnullis omnino ueteribus exemplaribus TERRIBILIS habetur nominandi caſu. Sed Ablatiuo magis receptum.

STANT Lumina Flamma. In Ro. codice & aliquot aliis antiquis FLAMMAE legitur. Siue id Genitiui caſus ſit, quod nequaq̃ placet, ſiue appoſitiue dictum, ut duo lumina, duæ flammæ uideantur. Siue quod magis placet, facta eſt duarũ uocalium tranſpoſitio, cum FLAMMEA uellent ſcribere, ueluti in antiquis aliquot exemplaribus ſcriptum obſeruaui. Sed id poſtea corruptum, uelut etiam illud, qđ ſupra dicebamus. Protinus omnia, uerſu dactylico.

SORDIDVS Ex Humeris Nodo Dependet Amictus. Valeãt qui NVDO legendum eſſe contendunt, quum NODO paſſim in antiquis codicibus tota libraria fide legatur. Et antiquæ ſtatuæ tot ubiq; ſpectentur, in quibus ornatus ex humeris nodo religatus pendeat.

LONGE Summotos Arcet Harena. In antiquis aliquot codicibus SEMOTOS legitur. Cui nonnihil ſuffragari uidetur aduerbium Longe pro Valde. Magis tamen placet SVBMOTOS. quod & proprie & eleganter dictum eſt.

REMIS Vada Liuida Verrunt. In Ro. codice VADA LIQVIDA legiť, neq; timẽdũ eſſet ſyllabæ ex auctoritate Lucretii, niſi & Seruius LIVIDA agnoſceret. Et Epitheton id inferis amnibus, quippe turbidis & cœnoſis conueniret. Præterea VERTVNT in aliquot habetur exempl. Sed VERRVNT magis poeticum eſt.

NEC RIPAS Datur Horrendas, Nec Rauca Fluenta. In antiquis omnibus exẽplaribus, quotquot habui, pro NEC Rauca legere eſt . ET Rauca.

QVAM Sedibus Oſſa QVIERVNT. In Mediceo, & aliquot aliis QVIERINT legitur. Sed finitiuus modus eleganter etiam cum, q̃, iungitur, ut alibi ex Grammaticorum præceptis, & ex Auctorum uſu oſtendimus.

EN HAEC Promiſſa Fides Eſt. In codicibus aliquot antiquis EN HAEC PROMISSA FIDESQVE. Sed uulgata lectio magis ſatisfacit.

PAVLATIM Adnabam Terræ Iam Tuta Tenebam. In codicibus aliquot Ant. legere eſt ADNABAM TERRAE ET IAM TVTA . quæ quidem particula eo loco inſerta, narrationis curſum quodammodo uidetur impedire.

VERSANTQVE In Litore Venti. Exemplaria quædam uetera IN LITORA

Accuſatiuo caſu legunt. qđ neſcio quid magis miſerabile præ ſe ferret; dú cadauer ſcopulis illidi ſæpius oſtenderet. Quamq̃ in Litore caſu ſexto minime diſplicet, ut longe plures habẽt codices. Litus enim non tam de ſicco, q̃ etiam de aſpetginibus & extrema maris ora intelligitur.

PER Spem Surgentis Iuli. In antiquis omnibus exemplaribus quotquot habui, SPES numero multitudinis legitur, non Poetis tantum, uerum & Oratoribus notum. Fab. Quintilianus, O meas ſpes inanes.

NEQVE ENIM CREDO SINE NV. DI. Antiqui plerique cod. CREDE legunt imperandi modo. ut aſſerendo adeſſe numen Aeneæ. argumentetur ab eo, quod facile fieri poſſit. Sed enim huiuſmodi lectio ſatis mihi nequaq̃ facit.

RIPAMVE Iniuſſus Abibis. Placet Seruio ABIBIS legere, & elocutionem eam. ABEO IN TVSCOS. figura ſimili ſuperius cõmendauit, ſuper eo uerſu Quo regnum Italiæ Libycas auerteret oras. Sed enim antiqua pleraq; exẽplaria non minus hic ADIBIS. q̃ ſuperius ADVERTERET legunt. Opinio uero Seruii, ut ABIBIS legendum ſit; cuiuſmodi lectio in Mediceo, & nonnullis antiquis aliis exemplaribus inuenitur; mihi, ut elegantior & eruditior figura, ſane quidem placeret; niſi Valerius Probus ADIBIS legendum admoneret, loco hoc in teſtimonium citato, ubi . AD. præpoſitionem ſemper breuem eſſe tradit, ſiue loquelis, ſiue caſibus inſeruiat.

GAVDET Cognomine Terra. In antiquis porro omnibus exemplaribus quot quot uerſare contigit, ſcriptum animaduerti TERRAE Genitiuo caſu. Nempe ut Cognomine ſubſtantiuum ſit. aliter ex Priſciani præceptione Ablatiuum in . E. mittere non poſſet. Sed enim alia quoq; adiectiua in . IS . quorum neutrum exeat in . E . Ablatiuũ caſum in . E . & in . I . mittere reperiunt, ut a cœleſte ſagitta dictũ

VMBRARVM Hic Locus Eſt Somni Noctiſq;. In Ro. codice (ab Ouidio. abſq; uerbo ſubſtantiuo legitur HIC LOCVS . ET SOMNI .

NEC Vero Alcidem Me Sum Lætatus Euntem Accepiſſe Lacu. Nec Theſea. In codicibus aliquot antiquis legere eſt NEC VERO ALCIDEN NEC SVM LAETATVS. ut ſit ordo, Nec uero ſum lætatus accepiſſe lacu nec Alciden, nec Theſea. Sitq; negatio illa, quæ ſuperhabundare uidebatur ad maiorem intenſionem, ut apud Græcos frequentiſſimũ. Qđ uero non procedere ait Seruius Alcidæ nomẽ απο της αλκης impoſitum fuiſſe; quia cognomina dẽtur ab accidentibus, & Hercules id nominis a prima ætate habuerit. Quid obſecro obſtat, quin cognomen id Herculi & a prima infantia, & ab accidẽtibus indiium agnoſcamus; qui paſſim legamus eũ in cunabulis, haud multo poſtq̃ eſt natus. Geminos angues ſuis manibus ſuffocaſſe; magnaſq; ea ætatula præ ſe tuliſſe uires, & indomitũ robur.

DEDVCERE Adorti. In antiquis pleriſq; exemplaribus ADORSI legitur; bonaq; eorum pars, in quibus ADORTI legitur . T illud ſuppoſiticium habet, abraſa prius . S . littera.

QVEM Contra Breuiter. In antiquis pleriſq; codicibus QVAE legi. ut ſit, cõtra Quæ. Ea ſcilicet, quæ Charon obiecerat. Sane in Mediceo QVAE ſcriptum apparet ex nota diphthõgi, licet ſuperinducto apice, lectionẽ aliquis mutare tẽtauerit.

NVLLAE Hic, Inſidiæ Tales. Veteres aliquot codices HINC de loco legunt, ut ſit Hinc. ſ.a nobis. Placet tamen & HIC. ut in Mediceo eſt.

LICET Ingens Ianitor Antro. Apud Senecam niſi codices corrupti ſunt, legere eſt LICET INGENS IANITOR ORCI. Reliqui codices ANTRO legũt.

ET Medicatis Frugibus Offam. Sunt codices admodum uetuſti, in quibus MEDICATAM Frugibus Offam legas. Sunt qui ultimam ſyllabam abraſam oſtentent, ut incertum ſit utrum MEDICATIS . an MEDICATAM ſcriptũ fuerit. Seruius tamen MEDICATIS agnoſcit.

ET AB Vbere Raptos Abſtulit Atra Dies. Male RAPTO legitur in codicibus

nonnullis ſane & antiquis. Sed quod ABSTVLIT VNA DIES in uetuſtis itidem habetur exemplaribus, lectorem ambiguum faceret, niſi longe plures codices ATRA legerent, & epitheton id longe plura, & quod magis proprium, Et huic ſententiæ adcommodatius ſignificaret.

FATA OBSTANT Triſtiſq; Palus Inamabilis Vnda. In Ro. codice FAS OBSTAT uidetur eſſe debuiſſe. Nam S tantum littera deſideratur in uerbo OBSTAT. Et Seruius in caſtigatis exemplaribus FAS OBSTAT agnouiſſe uidetur, quum præſentim exponit FAS iura naturæ. Quanquam neque ea lectio diſplicet FATA OBSTANT. Quod uero ſequitur TRISTISQ. PALVS, lectionem eam reprehendit Seruius, ne duo ſint epitheta, mauultq; TRISTI VNDA legere, ut in codice Mediceo, & in Porcio eſt. Sed enim pleriq; codices antiqui TRISTIS legunt, & in aliquot etiã VNDAE cũ diphth. ultima ſyllaba, ut duæ primæ dictiones in recto ſint TRISTISQVE PALVS, reliquũ poſſeſſiui INAMABILIS VNDAE. Sunt & qui legant INNABILIS, a No, nas, quod in ueteribus exemplaribus non memini me legere. Sed neſcio cur ea lectio Triſtiſq; Palus, appoſitiue inamabilis unda quenquam offendere debeat, tam & ſi longe elegantior ea eſt, quæ legit palus inamabilis, addita ratione cur inamabilis, Triſti quippe unda, quã στυγερὸν Homerus appellat, ubi fluuius Acheron, eiuſdem ethymologiæ.

NEC Procul Hinc. In Ro. codice, & aliquot aliis manu ſcriptis HIC habetur; magis tamen placet HINC, ut eſt in reliquis exemplaribus.

CRVDELI Tabe PEREDIT. In antiquioribus aliquot exemplaribus PEREMIT legitur; quod minime placet, quum PEREDIT ideo proprium ſit, quod Amantum eſt mollis flamma medullas.

HIS Phædram PROCRINQVE Locis. Neq; illud placet, quod in Ro. codice PROCNIN legitur. Non enim Procne locũ habet inter amantes. Sed Procris Cephali uxor. Præterea ſumptum hoc ex Homero eſt, apud quem Φαίδρην τε, Πρόκριν τ' ἴδον legitur.

HIS LAODOMIA It Comes. In Ro. codice & pleriſq; aliis manu ſcriptis recte notatum eſt per A uocalem primam in media ſyllaba LAODAMIA ita Λαοδάμεια apud Græcos ſcribi neminem uel mediocriter doctum ignorare crediderim. Quod uero Latini uocalem eam in O mutarint, adhuc mihi nõ cõſtat. Auditurus uero haud grauate ſum, ſiquis ab antiquo aliquo Auctore traditum id

FATO Reuoluta Figuram. In codicibus quidem omnibus (oſtẽderit) uulgatis, & aliquot ex his antiquioribus REVOLVTA ſcriptum eſt. In Romano REVOCATA legitur.

PRIMO QVIS Surgere Menſe. In antiquis pleriſq; codicibus QVI legitur. Sed & QVIS reperitur.

TEQVE ASPECTV Ne Subtrahe Noſtro. Quamuis nonnulli dicãt codices eſſe ueteres, in quibus ASPECTVI ſcriptum inueniatur ea, quæ apud Virg. frequẽtiſſima eſt, figura; magis tamen placet ASPECTV per V. quia multa ea terminatione acquiſitiuo caſu poſita reperiuntur apud Virg. Ciceronem & Cæſarem.

LENIBAT Dictis Animum. In codicibus aliquot antiquis LENEIBAT per EI diphthongũ, in penultima ſcriptum obſeruaui, ut in Veterum iſcriptionibus DEICO, AMEICVS, & ſimilia. Quo loco ſuper Priſcianus ait, Tertiæ & Quartæ coniugationis præteritum imperfectum a prima præſentis formari, O. in E. mutata, & addita BAM, excepto Eo, quod IBAM facit, & deriuatis. Antiquos uero, in his præſertim quartæ, loco uocalium tranſmutato, pro I. & E. EI diphthongum proferre ſolitos ut LENEIBAM, POLEIBAM. Sed enim quum huiuſmodi ſcriptionem non in uerbis tantum eius coniugationis & temporis, uerum in aliis etiam, & in ſyllabis a formatione non pendentibus, atq;

etiam in nominibus, in præpoſitionibus, & in aduerbiis reperiamus. Magis mihi placet Victorini ſententia; qui refert Næuium & Liuium Andronicum, quum lóga ſyllaba ſcribenda eſſet, duas uocales poſuiſſe, præterq̃ quæ in . I . litteram inciderát eam enim per . EI . ſcribere maluiſſe. Quam uero differentiam in his Lucilius ponere commentus ſit, quo diſtingueret ſimilia uoce, alibi ex Velio Lógo retulimus.

OCVLOS AVERSA Tenebat. In codicibus aliquot antiquis ADVERSA legitur, quod minime placet.

NEC Magis Incepto VOLTVM Sermone Mouetur. In codicibus aliquot antiquis VOLTV caſu ſeptimo legitur. Sed VVLTVM quarto caſu figuratius eſt.

TANDEM PRORIPVIT ſeſe. In Ro. codice, in Oblongo, in Mediceo & pleriſq; aliis antiquis legere eſt CORRIPVIT SESE. tam & ſi PRORIPVIT placere magis uideo eruditis auribus.

CASV PERCVLSVS Iniquo. Veteres omnes cod. quos legi, fere paſſim PERCVSSVS legunt. Videnturq; mortales tot ætatibus differentiam neglexiſſe, quã inter Perculſum & Percuſſum, Grammatici ſtatuere.

PROSEQVITVR Lachrymans Longe Et Miſeratus Euntem EST. Vltima huius carminis dictio . EST . nuſq̃ in antiquis exéplaribus habet. In Ro. codice uerſus totus ita legitur PROSEQVITVR LACHRIMIS LONGE ET MISERATVR EVNTEM. Erat uero etiam in codice Longobardico . MISERATVR . ſed inde abraſum fuit, & MISERATVS repoſitum. In Mediceo Proſequitur Lacrimas longe & miſeratur euntem. Sed LACRIMAS pro Lacrimans ſcriptum, ut ſæpe reperitur in Veterum monumentis.

CERERIQVE Sacrum Polyberem. Nominis huius proprii pene ultima uarie ſcribitur in antiquis cod. Nam & POLYPOETEN . & POLYBVTEN . & POLYBOTEM legas, pter uarietates alias, quæ uulgatis in cod. exiſtũt. Sane quidẽ πολυποίτης propriũ Viri nomẽ apud Græcos. Sed hic Perithoi filius, ut Ho. τὸν μὲν Πειριθόου υἷα κρατερὸν Πολυποίτην.

Qui quidem in Troianorum comitatu quid agat, non uideo; neq; ſuccurrit nunc inter Troianos nomen id poſitum; alia uero forma & ſignificato πολυβούτης eſt unde ſibi forte Virgilius nomen ex cõmodo ſuo confinxerint. Neq; enim ita ſe Latini Græcis addixere, ut non ius ſibi eſſe uoluerint, non tantum litteras & ſyllabas, uerum totum etiam interdũ nomen, quod ab ipſis mutuo caperent, uariandi.

IDAEVMQVE Etiam Currus Etiã Arma Tenentem. In Ro. codice CVRRVM unitatis numero abſq; ulla colliſione legitur, & ita prius in quibuſdã aliis legebat; qui nunc abraſi ſunt, non ita tamen, ut non CVRRVM antiquam lectionem inſpicias. Probus tamen, ut alibi diximus, Virgilium ait huiuſmodi concurſum, niſi faceret ſynalephã, ſumma uitaſſe diligentia.

VENIENDI Diſcere Cauſas. In antiquis codicibus, Romano; & aliquot aliis POSCERE CAVSAS legit, eodem modo quo etiam in primo legi oſtendimus.

VASTA De Cede. Antiqui omnes cod. legunt VASTA TE CEDE pronomine ſecundæ perſonæ Accuſatiui caſus interpoſito.

RHETEO In Litore. In Ro. codice abſq; præpoſitione RHETEO LITORE ſcriptum eſt; non ita in aliis, & longe melius ea inſerta ſonat.

NOMEN Et Arma LOCVM Seruant. In Longobardico codice LOCVS nominatiuo caſu legitur. Sed ita . SERVAT . etiã ſingulare eſſe debuiſſet. LOCVM tamen quarto caſu caſtiorem eſſe lectionem oſtendit locus alter in . vii.

Et nunc ſeruat honos ſedem tuus, oſſaq; nomen

Heſperia in magna, ſiqua eſt ea gloria, ſignat.

ATQVE Hic Priamides. In Ro. codice, & in quibuſdam aliis admodum antiquis legere eſt. AD QVAE PRIAMIDES. In Longobardico . AD QVEM. quorum utrũq; pluribus magis placere uideo, q̃ quod in uulgatis habetur exéplaribus.

NIHIL O Tibi Amice Relictum Eſt. In nullo ex his ueteribus codicibus inueni uerbum . EST . quæ phraſis magis Virgiliana uidetur .itur.

GRAVIS Attulit Aluo. In Ro. codice ALVEO legitur. Sed magis placet ALVO . ut in aliis habetur. & in Secundo eodem modo dictum, Nota condunt

CONIVX. Dictum iam neq; codices antiquos, neq; ueteres inſcri- (in aluo. ptiones ullam huic nomini ſcribundo legem præfixiſſe; Veteres tamen Grãmaticos VX. litteris, ut NVX . terminandum id adnotaſſe.

IRRVMPVNT THALAMO. In Ro. codice, ac pleriſq; aliis INRVMPVNT THALAMOS Accuſatiuo caſu legit. Sed THALAMO dandi caſu, magis poeti-

COMES ADDITVR Vna. In codicibus antiquis pene omnibus (cum uidet. ADDITVS participii, nõ uerbi uoce ſcriptum eſt; ADDITVR tñ nõ diſplicet.

DII Talia Graiis. In antiquis codicibus & . DI . & GRAIS unico tantum I. notata ſunt, de quibus alibi.

PIO Si Pœnas Ore Repoſco. In Romano codice PIOS legitur; ſed id Librarii potius imperitia, q̃ ita quis legendum autumet.

AGE Fare Viciſſim ATTVLERINT. In antiquis aliquot . ATTVLERVNT finitiuo modo habetur. & (AGE FARE VICISSIM) per interpoſitionẽ ſequitur enim, Pelagine Venis, non Venias; quanq̃ puncta ipſa figurã elocutionis

ET In Verbo Veſtigia TORSIT . In Ro. codice PRES (mutare poſſunt. SIT legitur. Eſt uero idem premere ueſtigia atq; ingredi. Quia tamen de digreſſu loquitur, melius eſt TORSIT .

SVBITO Et Sub Rupe. In aliquot codicibus antiquis uerſus hic non habet. ET. copulatiuam. Sed locus hic particulam eam omnino exigere uidetur.

TORQVETQ. SONANTIA Saxa. In Ro. codice TONANTIA SAXA legitur, quod non æque placet.

NON Ipſi Excindere FERRO Cœlicolæ Valeant. In Ro. codice & aliquot aliis antiquis BELLO pro FERRO habetur, hoc eſt magno quãtumlibet conatu. Sed lectionem uulgatam FERRO . nunq̃ ego mutauerim.

VESTIBVLVM INSOMNIS. In Longobardico, in Mediceo, & aliquot aliis ueteribus exẽplaribus EXSOMNIS legitur. Et in aliquot detrita . S . littera poſt . X . EXOMNIS . Id enim in pleriſq; aliis dictionibus aſperitatis euitandæ cauſſa, multi facere conſueuerant.

ET Sæua Sonare Verbera. Sunt antiqui codices, in quibus SONORE . hoc eſt ſonitu legatur; quo uocabulo etiam alibi uſus eſt Virgilius. Sed & illud etiam. Verberaq; inſonuit, dixit.

STREPITVMQ. Exterritus Hauſit. In Ro. codice HAESIT habetur. & ita legebat in Longobardico, qd' tranſuerſo calamo deletũ eſt, appoſitũq; HAVSIT. aliena manu & atramento. Seruius HAVSIT agnoſcit, & hypallagen figuram.

QVIBVS VE VRGENTVR Pœnis. Velius Longus quum Attii conſuetudinẽ improbet, de ſubiicienda . V . uocali poſt litteram . G . in pleriſq; uerbis, Virgilium abſq; . V . VRGENTVR ſcripſiſſe, hoc loco teſte contendit.

QVIS Tantus Plangor Ad Auras. In Ro. & Longobardico . QVI Tantus Plangor legitur. Et alibi dictum, ab eodem Virgilio, Qui caſus agat res, contra Grãmaticorũ præceptiones Cariſius obſeruat. Sunt & codices, ubi pro AVRAS ſcriptum inuenias . AD AVRES . quod non æque placet.

TVNC Vates Sic Orſa Loqui. In Ro. codice TVNC VATES HINC ORSA. Sed magis placet. SIC ORSA . ut in aliis habetur.

TORVOSQ. Siniſtra Intentans Anguis. In antiquis aliquot exẽplaribus TORTOS legitur. Sed TORVOS in pluribus habetur.

TITANIA PVBES. In Ro. codice PROLES legitur. Sed non diſplicet PVBES . Quia Heſiodus ait eos centeſimum adhuc annum agentis in ſinu matris

lactentis decubuiſſe;ꝗquam ,'etiam ſi non reſpicias ad Heſiodum, Pubes pro qualibet Iuuenum manu non indecenter poſitum eſſe dixeris.

DIVOMQ. Sibi Poſcebat HONORES. In antiquis omnibus, quos habuerim HONOREM unitatis numero legitur;ut de una tantum fulminãdi.ſ. prærogatiua intelligatur. Sane uero HONORES numero multitudinis,pro titulis & dignitatibus poni uideas ab Auctoribus, Honores habiti,honores decreti.

ET CORNIPEDVM Curſu Simularat Equorum. In codicibus pleriſq; uetuſtis CORNIPEDVM PVLSV legitur. & . SIMVLARET . uti etiam in Mediceo'eſt,eleganti elocutionis forma;quam lectionem e multis exemplaribus inique ſublatã animaduerti . E. litteræ ueſtigio mẽbranis adhuc pertinaciter adhæreſcẽte.

NON Ille Faces Non Fumea. In antiquis exemplaribus NEC FVMEA.

TERRAE Omnipotentis Alumnum. Vetera omnino exemplaria pleraq; OMNIPARENTIS cum Porcio legunt; quanq̃ in aliquot ex abraſis litterarum apicibus OMNIPOTENTIS ſcriptum animaduerti. In Mediceo cõpendioſe ſcriptũ eſt OMNIPOTENTIS . Sed aliena manu correctum OMNIPARENTIS . Sane uero Aruſianus Meſſus,niſi codex mẽdoſus eſt . OMNIPOTENTIS . uidetur agnouiſſe. Vtcunq; uero,nequaquam mihi diſplicet OMNIPARENTIS

ROSTROQVE Immanis VVLTVR OBVNCO . In Ro. (uulgata lectio. & aliquot aliis codicibus antiquis . VOLTVR ABVNCO . legitur. In Mediceo . ADVNCO . habetur.

IECVR TVNDENS. In antiquis fere omnibus exemplaribus, quæ tractarim, TONDENS habetur;pro decerpens,& leuiter abrodens. Sunt tamen, quibus TVNDENS . ut in Mediceo eſt, magis placeat; nempe quia eiuſmodi eſt geſtus auium paſcentium. Vel ut cum eo conueniat, quod dictũ eſt immortale Iecur, adeo ut non abrodi,ſed tundi tantum a Vulture uideretur.

SILEX Iam Iam Lapſura Cadentiq; Imminet Aſſimilis. In codicibus pleriſq; ueteribus . QVE . particula poſt participiũ . CADENTI . uel minime notata eſt,uel ſublata, in aliquot aliena manu adſcripta. Eſt & . LABSVRA . per characteriſticon ſui thematis;de quo alibi.

EPVLAEQ. Ante Ora Paratæ. In Ro. codice legere eſt . PATERNAE . quaſi adſimulata eſſet ea edulii ſpecies,quam pater ex filio DIS condierat. Sed omnino PARATAE magis eruditis auribus ſatisfacit.

ATQVE Intonat Ore. Nonnulli codices INCREPAT legunt. Sed multo maioris horribilitatis eſt . INTONAT dicere.

DOMINORVM Fallere Dextras. In antiquis aliquot exempl. DEXTRAM unitatis numero. Sed melius DEXTRAS . quum Dominorum itidem multitudinis numero poſitum ſit.

PERCVRRERE Nomina Poſſem. In ant. pene omnibus . POSSIM . nõ in-

ACCELEREMVS Ait Cyclopum Educta Caminis. Prætereo qđ in (uenuſte. aliquot antiquis exemplaribus . HAC CELEREMVS . legitur, quaſi uiam alteram,qua progrediendum eſſet,indicarit Sibylla. Illud non fuit diſſimulandũ, quod uarie legitur . EDVCTA . Nam codices aliquot . OBDVCTA . hoc eſt circumducta, habent. Aliquot abſq; præpoſitiua compoſitione . DVCTA . tantum,ut alibi,Pars ducere muros;& apud Liuium,Murum duxit. Sunt tamen quibus EDVCTA ſatisfaciat magis utpote numeroſius,& qđ Caminis de loco (poſitum ſit.

ADVERSO In Fornice Portas. Vulgata aliquot exẽplaria IN FORNICE . Sed cod. omnes antiqui, quotquot habui . ADVERSO FORNICE. abſq; ea præpoſitione interiecta legunt.

HAEC Vbi Nos Præcepta Iubent Deponere Dona. Antiqui nonnulli codices HIC VBI legunt. Sed HAEC Dona magis omnino placet.

ET AMOENA VIRETA. In antiquis exemplaribus VIRECTA per . CT.

& a uiridi

& a uiridi actu VIRECTVM dictionem eſſe Grammatici tradunt.

LARGIOR HIC CAMPOS AETHER Et Lumine Veſtit Purpureo. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. LARGIOR HIC CAMPVS. inde altero membro. AETHER Et Lumine Veſtit Purpureo. In quibuſdam aliis. LARGIOR HIC AER CAMPOS. quod ueriti ſunt ponere Aethera apud inferos, quum tamen & ſolem ſuum & ſua ſidera norint. Sed uulgata lectio, quæ eſt LARGIOR HIC CAMPOS AETHER magis placet.

CVRRVSQ. Virum. MIRANTVR Inanis. In antiquis ſane omnibus cod. Longobardico excepto. MIRATVR. eſt ſingulari numero, ut de Aenea tantũ id dicatur. Quid enim Sibylla miraretur, quæ ſibi alias innotuerant.

STANT TERRAE Defixæ Haſtæ. Antiqui plerıq; codices STANT TERRA Defixæ legunt Ablatiuo caſu. Vtrunq; enim dicitur eleganter.

PER CAMPOS Paſcuntur Equi. In antiquis aliquot exẽplaribus. CAMPVM legitur unitatis numero. Sed non diſplicet. CAMPOS, pluraliter, ad amplitu-(dinem indicandam.

QVE GRatia CVRRVM Armorumq; fuit. Sunt antiqui codices, Mediceus, & alii, in quibus CVRRVVM integra dictione ſcriptum habeatur. Priſciano placet ſyncopam fieri, neq; tamen negat VV. duplex ſcribi poſſe, ut fiat ſynalepha cum ſubſequente uerſu.

SVI Memores ALIOS Fecere. Non placet quod in exemplaribus pleriſq; ueteribus. ALIQVOS. legitur. Plus enim eſt. ALIOS dicere.

ET Prata Recentia RIVIS. In Romano codice. SILVIS. pro Riuis legiť. Sed enim Riui in cauſſa ſunt, cur prata ſint recentia.

SI Fert Ita Corde VOLVNTAS. In cod. aliquot antiquis VOLVPTAS habeť. Errore, ut puto, quia alibi ſimili indiligẽtia Voluptant, Pro Volutant ſcriptũ (animaduerti.

ET FACILI IAM Tramite Siſtam. In codicibus aliquot antiquis FACILI VOS Tramite legiť. Sed IAM in antiquioribus (habetur.

QVAS EGO TE Terras. Romanus codex, & aliquot alii uetuſti QVAS EGO PER Terras legunt. Mihi prior lectio facit ſatis, quia enim ſi. PER. legas, TE. pronomen deſideraretur.

HAEC Limina TENDERE ADEGIT. In codicibus aliquot peruetuſtis legere eſt. ADIRE COEGIT. Sed omnino lectio hæc ex aliqua paraphraſi deſumpta eſt; pedeſtris enim & exilis eſt. Illud uero. TENDERE. ADEGIT. longe ſublimior phraſis & elegatior.

SIMVL ORA RIGABAT. In antiquis pleriſq; RIGABANT plurali numero eſt. Sed de Aenea tantum hoc dictum uolunt multi, quod abſurdum dicũt dare lacrimas Anchiſæ in Beatorum iam numerum adſcito. Sed fecit hoc Poeta ad affectum mutuæ Pietatis exprimendum.

SECLVSVM Nemus. In Ro. codice RECLVSVM. legitur. Sed enim Virgilius huius dictionis primam libentius corripere ſolet.

VIRGVLTA Sonantia SILVIS. Seruius. SILVAE. legit. & Romanus illi codex adſtipulatur. Reliqui etiam uariant. Aduertendum autem. SILVAE apud Seruium accipi Genitiuo caſu. In Mediceo. SILVIS. habetur.

QVI VE Viri Tanto Complerint Agmine Ripas. In uetuſtis quibuſdam exemplaribus legere eſt. QVID VE. hoc eſt quorſum, quanam de cauſſa. Sed nõ ita placet. In aliquot aliis. QVIQ. Viri. habeť, qđ rectius mihi ſuccedere uideť, Quæ flumina, Quiq; Viri. Eſt &. COMPLERVNT. finitiuo modo in bona codicum antiquorum parte. In aliquot, ut in Mediceo COMPLERENT per. E. Nuſq; uero. COMPLERINT per. I. legi.

QVO MAGIS ITALIA TANDEM LAETERE REPERTA. In cod. aliquot antiquis. LAETARE. imperatiuo modo, deq; re præſenti, ad ſolidiorẽ gaudii cauſſam. In omnibus deinde pro TANDEM. uno exẽplo. MECVM,

ſcriptum eſt. In Romano totus uerſus ita mutatus. QVO MAGIS ITALIAM MECVM LAETARE REPERTAM. Iam enim in Italiam deſcēderat Aeneas, eamq; repertam eſſe plurimum gaudebat. Sed eo magis gaudendū ait Anchiſes, quod nō tantū erroribus finis ſit impoſitus, quodq; ſedes fato debitæ iam apprehenſæ. Sed qđ præter hæc tot illuſtres Viri ſint ex ſuo genere propagādi, totq; & tantæ ſanguini ſuo acceſſiones præparatæ; Quocirca, Lætare ait nūc magis
ITERVMQVE AD Tarda Reuerti Corpora. In codicibus (ac magis. aliquot antiquis IN TARDA legere eſt. Vtrunq; placet.

QVAE Lucis Miſeris Tam Dira Cupido? In codicibus aliquot antiquis CVPIDO EST. una plus dictione legitur. Sed abſq; ea ſuauius.

SVSPICIT Anchiſes. In probatioribus codicibus antiquis. SVSCIPIT. habetur, quod ſignificat reſpondet. Et in Euangelica lectione multa eo modo reponenda animaduertas, recte quidem prius traducta, ſed imperitia ſæculi poſtmodū corrupta. Huic uero lectioni Priſciani etiam ſubſcribit auctoritas dicentis, illi ὑπολαμβάνω pro reſpondeo. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἔφη. Nos ſuſcipiens inquit. Hinc Virg. Suſcipit Anchiſes, atq; ordine ſingula pandit. pro reſpondit ad interrogatio- (nem Aeneæ.

PRINCIPIO Cœlum Ac TERRAS. In Romano codice TERRAM. unitatis numero ſcriptum eſt. Alibi tamen eadem pene ſententia dictum Deum ire per omnes, Terraſq; Tractuſq; maris, cœlumq; profundum.

NEC AVRAS RESPICIVNT. In antiquis omnibus codicibus quos uiderim, eodem exēplo legitur. NEQ. AVRAS DESPICIVNT. Alicubi etiam RESPICIVNT. habetur.

ATQ. AVRAI Simplicis Ignem. Antiqua omnia exempl. quæ legi. AVRAE quidem legunt, uerſumq; abſq; colliſione ſcandendum offerunt. Sed enim ab eruditis omnibus. AVRAI. triſyllabum receptū uideo. Et unum hunc inter eos quattuor locos, quibus ea dtereſi Virgilius ſit uſus, enumerat Valerius Probus.

SVPERA VT Conuexa Reuiſant. In codicibus aliquot antiquis SVPERA IN Conuexa. eſt, quod non ita placet.

LONGO Ordine POSSIT. In antiquis pleriſq; codicibus. POSSET. habet. Et Longo Ordine, ſecus a Seruio No. Marcellus interpretatur, ingēti multitudine.

ITALO COMMIXTVS Sanguine Surget. Sunt codices admodum antiqui, in quibus legere eſt. ITALO MIXTVS DE SANGVINE. Vulgata tamen lectio plures fautores habet.

ET Qui Te Nomine REDDET. In Ro. cod. REDDAT legit, optatiuo modo (non inuenuſte.

AT QVI Vmbrata Gerunt Ciuili Tempora Quercu. Antiqui omnes codices quotquot legi. ATQVE VMBRATA. per coniunctionem copulatiuam, non per. AT. & relatiuum. QVI. ſcriptum habent.

POMERIOS. In antiquis omnibus codicibus, quos habuerim. POMETIOS per. T. non per. R. legitur.

VIDEN Vt Geminæ STENT. In antiquis STANT finitiuo modo eſt. Ita SIGNAT in inferiore uerſu, qđ male quædam exēplaria. SIGNET. ſcribūt.

AVGVSTVS Cæſar DIVOM Genus. In Ro. codice, in Mediceo. & pleriſq; aliis legere eſt DIVI GENVS. id quod in nomiſmatum etiam inſcriptionibus inuenias. ut in nūmo pulcherrimo, a cuius altera parte. C. Cæſaris caput habet, titulus eſt. DIVOS IVLIVS. ab altera uero parte Auguſti Octauiani caput, cū inſcriptione. AVGVSTVS DIVI. F. ad quem titulum crediderim hoc loco Virgilium adluſiſſe. Prætereo uero lapidū inſcriptiones, quæ ſunt & in Capitolio, & alibi, in quibus DIVI. F. ſcriptū obſeruaui. Sane etiā in Porcio cod. DIVI Genus prius fuit. In eo uero, quē Ianus Vitalis præſtātiſſimi ingenii, neq; uulgaris eruditionis Iuuenis mihi tradidit, dubioprocul DIVI GENVS legitur.

LATIO REGNATA PER ARVA. In Ro. codice legere eſt nō inepte forſitan

REGNATA PER Annos . Vt ſit ſæcula Regnata, non Arua regnata. Vulgata tamen lectio adhuc in precio eſt.

HVIVS IN ADVENTV. In Ro. codice,& quibuſdam alis legere eſt HVIVS IN ADVENTVM. Quam lectionem ſpero eruditis auribus placituram.

ET MAEOTICA Tellus. Alibi . MAEOTIA . abſq; . C. littera paſſim in antiquis codicibus ſcribi adnotauimus. Ita hoc loco habetur.

FIXERIT Aeripedem Ceruam Licet. In Ro. codice & quibuſdam aliis FIXERAT Aeripedem legitur. & exacta ſpecie. FIXERAT. hic poſitum Cariſius agnoſcit. Ita enim ipſe præteritum plusq̃perfectum appellat, quæ quidem figura græcanica eſt,& elegantiſſima. Neq; tamen ierim inficias ubi . AERIPEDEM . Epiſynalephen eſſe notat. FIXERIT. ſcriptum eſſe. Sed quũ ſuperius tempus & modus ſit expreſſus, errore alterũ hoc Librarii oĩno tranſcriptũ eſſe credendũ eſt.

AVT Erimanti PLACARIT Nemora. In Mediceo & pleriſq; aliis ueteribus exemplaribus PACARIT habetur. Si Placarit, ad monſtri feritatem referri debet. Si Pacarit,ad loci quietem,qui hoſte ueluti ſublato quieſcere cœpiſſet.

AVT Lernam TREMEFECERIT Arcu. Veluti ſuperius . FIXERAT. in codicibus aliquot antiquis legebatur, ita in iiſdem etiam TREMEFECERAT. habetur, eadem ſpecie modoq;.

VIRTVTEM EXTENDERE FACTIS. In Ro. codice Hemiſtichius ita legitur VIRTVTE EXTENDERE VIRES. Plerią uero alii, qui priorem lectionẽ offerunt, abraſi ſunt; nam & apex ſupra ultimam uocalem in VIRTVTE. & dictio tota . FACTIS. aliena manu & atramento notata inſpiciuntur. Sed q̃uis plurimum ita ueteres codices legant, non tamen peruincunt, ut ea uulgata lectio VIRTVTEM EXTENDERE FACTIS diſplicere poſſit.

REGIS ROMANI. Multa quidem uetera exemplaria,mutato numero,Trithemerim faciunt . ROMANI REGIS. Sed uulgata lectio,Spondeo ſuſpenſo multo plus omnino uidetur habere grauitatis.

PRIMVS Qui Legibus Vrbem Fundabit. In pleriſq; codicibus antiquis PRIMAM legitur.hoc eſt adhuc recentem. Nam ante Numam Romulus leges tulit. In Mediceo, Primum, eſt. & addita paraphraſis, In principio.

CVI Deinde Subibit Oria Qui Rumpet. In aliquot ueteribus exempl. . QVOI. ſcriptum. Cuiuſmodi lectiones pleraſq; miſſas facio, quum tam paucos uideam, qui rerum huiuſmodi eruditione delectentur.

ET IAM DESVETA TRIVMPHIS AGMINA. Totum hoc in Ro. codice longe diuerſa lectione habetur,quum ibi ſcriptum ſit ET MAGNVM DEINDE TRIVMPHVM AGMINA. quod quo pacto quadrare poſſit, non intelligo ;quum neq; ordo ſtructuræ ullus neq; ſententia congrua diſcernatur;quare me ad uulgatam refero lectionem.

VIS ET TARQVINOS Reges. In codicibus omnibus antiquis TARQVINIOS quadriſyllabum legitur,ut ſi,quæ pene ultimam præcedit,ſyllaba non corripiatur ratione numeri poliſyllabici,certe κατα συνιζησιν duæ ultimæ in unam coeant,quando ſunt,qui ſecundam a principio ſyllabam longam exiſtiment. Hoc eodem modo ſæpius apud Ouidium in ueteribus codicibus legi.

Illic Tarquinius mandata latentia nati. Et eodem poemate.

Vltima Tarquinius Romanæ gentis habebat.

Qui ſi dicant his quoq; locis TARQVINVS triſyllabum ſcribi debere; certe quadriſyllabũ in eo pentametro nõ negabũt. Natus ait Regis,Tarquiniuſq; uocor.

NATOSQ. Pater. Plerią codices antiqui . GNATOS. una plus littera ſcribũt, ut ſolitos eſſe Veteres,ait Victorinus. At Cornelius Fronto tã aſſeuerantet Gnatum a Nato diſtinguit,ut Gnatum cum . G. filium dicat,Natum uero,uel pullum,uel quid huiuſmodi,cũ ſignificatione tẽporis, ut ſit potius participii uox,q̃ nominis.

INFELIX Vtcumq; Ferent EA FATA Minores. In antiquis omnibus exemplaribus, quotquot habere potui. EA FACTA. ſub uoce participii ſcriptum animaduerti. Quam lectionem Diuus etiam Auguſtinus. III. de Ciuitate Dei uidetur agnouiſſe; cuius uerba, quod ad Virgilianæ ſententiæ declarationem faciūt, ſubiicere non pigeat. Quod factum Virgilius poſtquam laudabiliter commemorauit, continuo clementer exhorruit; Quum enim dixiſſet

Gnatoſq; pater noua bella mouentis

Ad pœnam pulchra pro libertate uocabit, Mox exclamauit & ait.

Infelix utcunq; ferent ea facta minores. Quomodolibet inquit ea facta Poſteri ferant, id eſt poſt ferant, & extollant, Qui filios occidit, infelix eſt. Et tanquam ad conſolandum infelicem ſubiunxit,

Vincet amor Patriæ, laudumq; immenſa cupido.

NVNC ET Dum Nocte PREMVNTVR. In antiquis codicibus legere eſt PREMENTVR. futuro tempore, quod multo magis placet; quum præſens per aduerbium, NVNC, ſit iam expoſitum.

QVO FESSVM Rapitis Fabii. In Ro. codice QVO GRESSVM Rapitis habetur, ut ex hoc tacite ad Trecentos illos alludat, una pugna trucidatos; Quos omnes ad bellum miſſos, ut apud Ouidium eſt, Abſtulit una dies. Sed elocutio illa, Rapere Greſſum, inſolita uidet̃, magiſq; placet. Quo Feſſum Rapitis. legere, ut uariata in orationis genere figura loquendi. Non Anchiſem tantum longa ea nomenclatura delaſſatum leuet, uerum etiam lectori conſuluiſſe uideatur.

CVNCTANDO RESTITVIS Rem. In Romano, in Mediceo, & aliis quibuſdā antiquis exemplaribus. RESTITVES. futuro tēpore poſitū eſt, qđ nō diſplicet.

PACIQ. Imponere Morem. In Longobardico, & quibuſdam aliis codicibus uetuſtis. PACIS. Genitiuo caſu legitur; quam lectionem Seruius agnoſcit.

SISTET EQVES Sternet Pœnos Gallumq; Rebellem. Parum me mouet, quod in Ro. codice EQVIS legatur; quum eadem ſit ſententia, ſiue eques, ſiue equis dicas. Illud curioſius animaduertendum, quod in pleriſq; ueteribus exemplaribus coma preiecta eſt dictioni. EQVES. ut clauſula ſuperioris mēbri ſit SISTET. totūq; id ſimul legatur. Hic rem Romanam magno turbante tumultu Siſtet. Inde altero membro. Eques, ſiue malis, Equis ſternet Pœnos, Gallumq; Rebellem. Nam quum ad eam diem rem Punicam equitatu potiorem eſſe, pluribus præliis compertum eſſet. Marcellus is, qui primus Hannibalem terga oſtendere docuit, equis rem geſſit, hoſteq; ab obſidione Nolæ turpiter recedere coegit; & eo genere pugnæ ſæpius res hoſtiles adflixit.

TERTIAQ. Arma Patri Suſpendet Capta Quirino. Non placet qđ in Romano codice legit̃. TRISTIAQ. ARMA. quū ex Numæ Regis lege Tertia ſpolia opima Quirino ſuſpendenda eſſent; quod Interpretes tangunt. Apud Liuium quidem legimus Flamines inſtitutos a Numa Marti, Ioui, & Quirino. Nihil ibi de ſpoliis. Idem Quarto ab Vrbe condita de Coſſo ait, Spolia in Aede Iouis Feretrii prope Romuli ſpolia, quæ opima appellata ſola ea tempeſtate erāt, cum ſolenni dedicatione dono fixit. Vbi adnotandum eſt uulgata exemplaria una plus dictione legere QVAE PRIMA OPIMA APPELLATA. Sed in ueteri cod. PRIMA non habetur. Satis enim eſt dixiſſe Sola.

QVANTVM Inſtar IN Ipſo Eſt. In Ro. & aliquot aliis cod. antiquis. EST. non habetur, ſed appoſitum addit ornatum orationi.

LACHRYMIS Ingreſſus ABORTIS. Ro. codex, uti etiam ſuperius obſeruatū, & hic & alibi. OBORTIS. legit. & LACRIMIS more ſuo per. I. latinum abſq; adſpiratione.

NEQVE Vltra Eſſe Sinent. In pluribus antiquis codicibus. NEC. monoſyllabū eſt. Sed enim. NEQVE Vltra. ea uocalium colliſione neſcio quid mi-

ſerabilius oſtendit, uerſu etiam eiulatum quodammodo emittente.

NIMIVM Vobis Romana propago Viſa potens Superi. In Ro. codice SVPERIS legitur. Sed neq; id placet. Longe enim melius eſt. Viſa Potens Vobis O SVPERI. q̃ Vobis SVPERIS.

IN Tantum SPE Tollet Auos. Neq; id ſatisfacit, qđ in Ro. codice legit SPES. q̃uis antiquo declinatu Genitiui caſus eſſe poteſt, ut ſit, In Tantum Spei.

HIS VBI Tum Natum. In Ro. codice & aliquot aliis ueteribus legere eſt HIS IBI TVM. quod ſi aduertas, melius quadrabit.

ILLE Viam Secat Ad NAVES. Quod antiqui codices. NAVIS. per. I. ſcriptũ oſtendunt, id etiam in ueteribus Priſciani codicibus eodem modo ſcribit, Feſſas non uincula NAVIS. Quoq; magis feſſas cupiam demittere NAVIS. Muneraq; in NAVIS. & ita reliqua.

IO. PIERII. VALERIANI. CASTIGATIONES IN. VII. VIRGILIANAE. AENEIDOS

V QVOQVE LITTORIBVS NOSTRIS. Quod LITVS ubiq; ſimplici. T. ſcripſerim, id me mouit, quod in antiquioribus cod. ita ſcriptum inueni. Et uetera quædam monumenta nomen id unico. T. notatum oſtendunt. ut illud apud Aedem. D. Laurentii in Lucina.

LITORE. PHOCAICO. PELAGI. VI. EXANIMATAS

Non enim abraduntur, aut tranſcribuntur marmora ueluti codices. Præterea uti per unum. T. ſcribatur, depoſcere uidet analogia. ſiue a Lido lidis forte deſcẽdat. quippe quod aſſidue fluctibus illidatur; ſiue ut multi uolunt, a Lino. Nam Litus eſt ex. M. Tullii Arbitri ſententia quouſq; maximus fluctus a mari prouenit. Ti. Donatus aliquanto ſimplicius, ubi aqua maris finitur, ita & finis terræ, quæ litore iungitur; ideoq; alibi dixit Virgilius, Nauis ſicco litore ſubductas, quia eſt, & udum litus. Sed hoc etiam animaduertendum tris continuos uerſus uocabulum idem repetere. Tum ſe ad Caietæ recto fert LITORE Portum.

Anchora de prora iacitur, ſtant LITORE puppes;

Tu quoq; LITORIBVS noſtris Aeneia Nutrix.

Quod ſiquis tertium hoc nihil facere ad ſuperiora dixerit, quia ſit alterius libri principium; uideant unum eſſe corpus totam Aeneida, duodecim ueluti membris compactum; neq; ita ut in Georgicis eterogeneum, quod ibi oſtendunt procœmia diſtinctas materias, argumentaq; diſſimilia diuidentia. Agrorum quippe cultum, Arborum naturam. Armentorum curam, Apum ſtudium. At Aeneis uno tantum comprehenditur argumento. De rebus ab Aenea geſtis, libriq; ipſi ita inuicem colligati ſunt; ut uerborũ etiam ſtructura uniuſcuiuſq; finem cum alterius principio connectat. Hinc omnes conticuere; quam primum audiuere Dido poſcere ab Aenea, ut ab origine prima ederet inſidias Danaum, caſuſq; ſuorum. Et poſtquam iam non ſpes opis ulla dabatur, Reſq; Aſiæ, Priamiq; gens, ſuperbũq; Ilium, & omnis Troia conciderat. Diuerſa exilia, & deſertas quærere Terras DIS auſpicibus coactus eſt Aeneas. Qui ad finẽ uſq; tertii libri Fata renarrabat Diuom curſuſq; docebat. At Regina graui iamdudum ſaucia cura Vulnus alit uenis. Cui dum Iris Iunonis iuſſu dextra crinem ſecat, omnis & una dilapſus calor, atq; in uentos uita recedit; Interea medium Aeneas iam claſſe tenebat Certus iter. Qui Palinuro mox in mare excuſſo, quum amiſſo fluitantem errare

habui . VENIENT . legere eſt futuro tempore. Quanq̃ . VENIVNT . Inſtanti tempore magis efficax uidetur,& magis Interpreti Seruio ſatisfacit; niſi quis dicat oracula de futuris eſſe debere.

HAEC Reſponſa Patris Fauni. Sunt codices antiqui, in quibus HAEC PRAECEPTA ſcriptum eſt. Illud enim præcipiendo dictum fuerat, Ne pete cõnubiis natã ſociare Latinis. monendo uero externi uenient Generi. & quæ ſequuntur. Sed enim Latinus ſuperius RESPONSA petierat; & huiuſmodi oracula eleganter & uſitate Reſponſa nuncupantur.

ET Adorea Liba Per Herbas Subiiciunt. In antiquis pleriſq; cod. PER HERBAM . unitatis numero legitur; & ita in ueteribus Priſciani codicibus ſcriptum eſt, eo citato uerſu. Sed HERBAS legere magis nunc placet eruditis Viris.

SIC Iupiter Ipſe Monebat. Priſcianus agnoſcit . IVPPITER ILLE . Quæ quidem lectio prius erat in codice Mediceo. Ait uero Priſc. ILLE demonſtratiuum eſt. Teren. in Eunuco, Viden tu illum Thais? Relatiuum, Virg. in Septimo; SIC IVPPITER ILLE MONEBAT . Apud Seruium . IPSE . ſcriptum eſt. Sed nihil prohibet, quin . ILLE . illic etiam eſſe potuerit, & ita legi, ILLE qui per Harpyiam uaticinatus eſt.

ET Vertere Morſus. In pleriſq; ueteribus codicibus MORSVM ſingulari numero ſcriptum eſt. Sed parui hoc momenti.

HEVS Etiam Menſas Conſumimus Inquit Iulus. In Mediceo codice, & aliquot aliis antiquis . CONSVMPSIMVS . præterito tempore ſcriptum eſt.

ERIPVIT Pater Ac Stupefactus Numine Preſſit. In codicibus aliquot antiquis ET STIPEFACTVS . habetur, ut, Obſt. puit, & ſimilia. Sed nos uſum ſequamur.

ACCISIS Coget Dapibus Conſumere Menſas. In codicibus aliquot antiquis AMBESIS legitur, ut in . III. Ambeſas ſubigat malis abſumere menſas. Seruius, ACCISIS agnoſcit, & particulas . AC. OC. AN. idem apud nos præſtare dicit, qđ apud Græcos . αμ. & crediderim ego . AMBESIS . loco hoc ex paraphraſi.

HAEC Nos Suprema Manebat. In Ro. codice SVPPREMA (deſumptũ eſſe. MANEBANT. Ac de Supremo quidem alibi; quibus locis, quibuſq; marmorum teſtimonis aliquãdo gemino . PP . ſcribi ſolitum. Quod uero . MANEBANT plurali numero ſcriptum ſit, ſubintelligendum eſſet, aduerſa. Nam Celeno, quum multa horrenda moneret, ſupremum hoc addidit, ut grauiſſimum infortunium. Fuitq; ſemper Aeneas ſuper obſcena ea fame ſollicitus, qua quidem aduerſa omnia terminanda Helenus pollicetur; futurſiq; ut ſit requies ea certa laborum. Placet & MANEBAT . quod eſſet ea fames exitiis poſitura modum. Nam quo ad labores, Terra grauiora manent.

DEDITVR HIC SVBITO TRO. PER. AG. RV. In antiquis DIDITVR. quo ſæpe utitur Lucretius pro Spargitur, diffunditurue.

QVO Debita Mœnia Condant. In antiquis aliquot codicibus . CONDENT . habetur futuro tempore modi finitiui. Sed CONDANT eodem tẽpore modi Optatiui elegantius eſt, & uocale magis.

POSTERA Cum Prima. Vetera aliquot exemplaria . PRIMO . legunt, aduerbialiter. Sed PRIMA Lampade, multo magis placet.

TVRRES Ac Tecta Latinorum. In codicibus nonnullis admodũ uetuſtis TVRRIS AC TECTA LATINI legitur. Seruius LATINORVM hypermetrum agnoſcit; quod etiam in Mediceo codice habetur. In pleriſq; aliis aliena id manu ſcriptum, priore abraſa lectione. In Porcio . ORVM . ultimæ duæ ſyllabæ deraſæ ſunt. Sed fuit hæc eorum imperitia, qui figurarum id genus in carmine nõ intelligebant. Porro Aſper Grammaticus, ita LATINORVM . Virgilianum putat, ut uerſum etiam in ſuos pedes diuidendo, neq; ſyllabam, neq; litteram ullam decertare permittat. Exemplaq; inſuper alia oggerit, quibus Virgilium Hypermetro

Vtcunq; autem magis placet . CONCVRRERIT . perfecto præterito.

AVDIIT Et Siquem Iel. Ex. Re. Sub. Oce. Prætenbo AVDIT unico I. quod pro duplici oblongiore nota ſcribi ſolitum eſt. In Romano codice SIQVAM legitur fœminino genere, ubi intelligendum eſſet Terram, aut plagam. Sed enim uirili genere melius.

SIVE Fide Seu Quis Bello EST Expertus Et Armis. In Mediceo abſq; uerbo EST. legitur SIVE FIDE SIVE QVIS BELLO Expertus Et Armis; in qua lectione, Pentimemeris ratione ceſuræ produceretur.

VITTAS AC VERBA PRECANTVM. In codicibus pleriſq; ueteribus legere eſt, uel ET, uel AC VERBA PRECANTIA. hypermetro uerſu. In aliquot uero aliis ſatis inemendate, Proferimus Manibus VITTASQ. PRECANTIA VERBA. Nam quum Precantia omnino legerent, neq; hypermetrum agnoſcerent, ita carmen interturbare ſunt adgreſſi. Quoniam uero non temere credendum tot in codicibus. PRECANTIA. ſcriptum eſſe, eam ego lectionem minime reiecerim. Sane uero in colloquiis de pace precari uerba dicuntur. ut illud apud Liuium libro . x . de . II . bel. Pu. Itaq; infecta pace, ex colloquiis quum ſe ad ſuos recepiſſent, fruſtra uerba precata renuntiant, armis decernendum eſſe. PRECATA .n. in ueteri codice habetur, quod in uulgatis PACATA ſubſtitutum eſt.

IMPERIIS EGERE Suis. In codicibus aliquot antiquis COGERE legitur, quod forte COEGERE fuit κατα συνίζησιν, ut illud, Troiæue opulẽtia deerit, & Vir gregis ipſe Caper deerrauerat. Vtcunq; uero. IMPERIIS EGERE. caſtior mihi lectio uidetur.

HINC Dardanus Ortus Huc repetit Iuſſiſq; Ingentibus Vrget Apollo Tyrrhenum Ad Tybrin Et Fontis Vada Sacra Numici. Quia pleriq; ſunt, qui uel Neuos ex Romano præſertim codice requirũt, ſubiicienda ex eo lectio eſt, quæ mihi minime probatur, Hinc Dardanus Ortus HVNC Repetit Iuſſiſq; Ingentibus Vrguet Apollo Tyrrhenum & Tybrin Et Fontis Vada Sacra Numicii.

FAVNI VOLVIT Sub Pectore Sortem. In cod. aliquot antiquis VOLVENS legitur, qđ uſq; ad uerbũ. AIT. protraheretur; id uero mihi ſatis nequaq̃ facit.

EXTERNA A SEDE Profectum. In antiquis omnibus codicibus AB SEDE. Et in aliquot PROVECTVM. ſed ſyllaba repugnante, prima enim in prouehor longa eſt, Prouehimur Pelago.

HINC Progeniem Virtute Futuram Egregiã. In oblongo cod. Vaticanæ bibliothecæ, & in Mediceo HINC aduerbium ſcriptum obſeruaui. In reliquis omnibus. HVIC. quod apte quadrare uidetur. Hunc portendi generum. Huic futuram progeniem uirtute egregiam. Sed neq; inconcinnum eſt HINC legere.

SOCIVSQVE Vocari. In Romano cod. & aliquot aliis antiquis SOCIVSVE legitur, quod magis placet.

INSTRATOS Oſtro Alipedes. Non placet, quod in pleriſq; legitur exemplaribus INSTRVCTOS. quũ equos inſterni dicatur, & ſtragula quæ dorſo inſternuntur.

IAM FIDERE Terræ. Antiqui pleriq; codices SIDERE Terræ legunt, ut eo ſignificato Conſidere ſæpe dictum, quod enim proxime futurum uidebatur, iam actu eſſe ſibi proponit; ideoq; etiam illud eodem modo dictum, Moliri iam tecta uidet. Priſcianus tñ FIDERE Terræ agnoſcit, perinde ac illud etiã, Fidere nocti.

ODIIS Haud EXATVRATA Quieui. In Oblongo illo peruetuſto Vaticanæ Bibliothecæ codice EXATIATA legitur, præter differentiam, quam Cornelius Fronto ponit, ut Satiatus uentris, Saturatus animi ſit. Contra quem Fl. Soſipater ita, Saturitas in cibo tantum dicitur. In cæteris uero Satietas. Sed Virgilius, Odiis haud Exſaturata quieui, dixit, ſuperſtitioſa nimirũ utriuſq; obſeruatione. quũ & Saturo, & Satio, Saturitas, & Satietas ad omnes ſenſus pertinere. M. Tullii, Salluſtii, Columellæ, & aliorum Auctorum teſtimoniis comprobetur, quæ ideo non

appoſui, quod ea omnibus in promptu eſſe ſatis ſciebam.

TOTO ME OPPONERE Ponto. In antiquis aliquot codicibus EXPONERE habetur; quaſi ipſa quoq; Iuno ſeſe periculis obiecerit. Sed OPPONERE, qđ in pluribus habetur, omnino melius, & conatũ aduerſus Troianos ingentẽ oſtẽdit.

QVID VASTA Carybdis. Sunt quidem antiqui codices, in quibus DIRA Carybdis habeatur. Sed . VASTA . longe decentius dictum, idq; ex Synepeia Catulli. Quæ Syrtis, quæ Scylla mihi, quæ VASTA Carybdis.

QVOD SCELVS AVT LAPITHIS Tantum Aut CALYDONE MERENTE. Priſcianus, ubi non ſemper copulatiuas eoſdem caſus ſibi adiungere diſſerit, teſtimonium hinc citat, Vbi ſcriptum agnoſcat. QVOD SCELVS AVT LAPITHIS Tantum, Aut CALYDONA MERENTEM. Vtrunq; tamen melius, Accuſatiuo uel Ablatiuo caſu quibuſdam in codicibus inueniri; ut ſit Conceſſit uerbum. Cui ſubiiciatur per repetitionem. Quod ſcelus, aut Lapithas tantũ aut Calydona merentem. Vel in modo conſequentiæ (ut iam paſſim legitur) QVOD Scelus aut LAPITHIS tantum; aut CALYDONE MERENTE.

NON Dabitur Regnis Eſto Prohibere Latinis. In Mediceo codice ita legitur Non Dabitur Eſto Regnis Prohibere Latinis, forte mutatum ab iis, qui Trithemimerim breuem aufugiebant.

AT Licet Amborum Populos EXCINDERE Regum. In Mediceo codice EXCIDERE legitur. Sed Exſcindere plus eſt.

TOT PVLLVLAT ATRA Colubris. In ueteribus pleriſq; codicibus . PVLLVLAT ORA . figurate poſitum inuenias; quamuis ATRA magis placeat eruditis. Eſt & illud more quodã ſuo ſcriptum in Romano codice . POLLVLAT ORA COLOBRIS . cuius ſcriptionis rationem alibi retulimus.

HIS Acuit VERBIS . In antiquis aliquot codicibus . DICTIS . legitur.

HVNC Mihi Da Proprium Virgo Sata Nocte LABOREM . In Romano cod. LABORVM legitur, quippe hunc ex laboribus tuis; ſed elocutio non placet. Caſtior.n, lectio . HVNC LABOREM .i. hãc operam, qđ expoſitiue ſtatim ſub-

TV Potes VNANIMES . In antiquis pleriſq; codicibus VNANI (iungit. MOS legitur, & VNANIMIS . utrũq; recte, ex proba Grãmaticorũ diſciplina.

DISIICE Compoſitam Pacem. In antiquis omnibus codicibus, quotquot legi, DISSICE . S . geminato, & unico . I . ſcriptum obſeruaui & hic, & in aliis locis ea forte ratione ut concitatius enuntiaret, qđ in imperioſſus, in auſſus, in odioſſus fieri ſolitum a Veteribus oſtendimus.

ARMA Velit Poſcatq; Simul RAPIATQVE Iuuentus. In antiquis quibuſdã codicibus legere eſt Arma Velit Poſcatq; Simul TROIANA Iuuentus . quod ſi admittendum ſit, magnitudo rei, quam petit, demõſtrabitur; ſi, qui placida nunc pace quieſcunt, & quibus iam certa laborum requies promiſſa eſt, Arma uelint poſcantq; ſimul . Quanq; poſito Velle ; & Poſcere, tumultuantium furorem oſtendat, addito Rapiatq; . Nam & antiqua paraphraſis eſt, Contra Troianos.

ET LEVIA PECTORA Lapſus. In quibuſdã antiquis codicibus LAEVIA CORPORA LABSVS legitur. Sed Pectora receptum magis.

AC DVM Prima Lues Vdo Sublapſa Veneno. In codicibus aliquot antiquis AT DVM legitur. Miſſum uero facio VNO SVBLAPSA VENENO. quod habetur in Romano codice. quum VDO Seruius agnoſcat; cui reliqui ueteres codices adſtipulantur.

NEC Dum Animus Toto PERCEPIT Pectore Flammam. In Ro. cod. qđ minime diſplicet . TOTO CONCEPIT PECTORE . legit. & ſi plus eſt, Percepit.

EXVLIBVS NE Datur Ducenda Lauinia Teucris. In antiquis EXSVLIBVS per . XS . Veteribus Grammaticis adſentientibus. Præterea totus uerſus in nonnullis codicibus antiquis ita legitur . EXSVLIBVS DVCENDA DATVR

LAVINIA Teucris. In Sexto enim dubitatũ eſt, utrũ LAVINI prima correpta poni debeat. eo loco. IN REGNA LAVINI Dardanidæ Venient; quod nonnulli LATINI. legere malunt. Siquis uero orationem abſq; NE. languere dixerit; Poeta ipſe tradit Amatam initio mollius locutam eſſe. Inemendate uero codices aliquot. EXVLIBVS ABDVCENDA. legunt; nam colliſionem eiuſmodi in principio Virgilius non admiſiſſet; qui uel parciſſime, uel fere nunquam ea utatur, uel in medio, ubi plus licentiæ eſſe ſolet. Sed enim quantum pertinet ad ſyllabam, in Primo. PROMISSA LAVINI MOENIA. & paulo poſt. REGNVMQ. AB SEDE LAVINI. & a Tibullo. Ante oculos Laurens Caſtrum Muruſq; Lauini eſt. prima nimirum breui poſitum eſt. Et apud Aſprum Grammaticum antiquo codice. DVCENDA LAVINIA legiť.

AT NON Sic Phrygius. In aliquot codicibus AN NON habetur. Sed AT. magis placet eruditis.

CEV Quondam Torto Volitans Sub Verbere Turbo. Turbonem ait Soſipater Cariſius a Virgilio uocari, qui apud Tibullum Turben eſt. Nanq; Agor Vt Per Plana Citus Sola Verbere TVRBEN. ut obiter locum etiam apud eum indicemus. eſſe uero qui paſſim, hic Turben dici debere putent; quia & homo, & tempeſtas, & buxum eodem poſſint nominatiuo perhiberi. Sed hoc ſtulte dictum aiunt nõnulli. Nam alii ſic diſtinguunt ut Turbo Turbonis, ſi proprium ſit hominis nomen; cuiuſmodi apud Cornelium Tacitum inuenias. Turbinis ſi procellam uoluerimus exprimere, aut in eo, inquit Plinius nominando, qui eſt in luſu puerorum. Sed Cæſar de Analogia Secundo; Turbonem, non Turbinem etiam in tempeſtate dici debere ait, ut Caro, Caronis, non ut Homo Hominis.

ILLE Actus HABENA. In antiquis aliquot codicibus. HABENIS. numero multitudinis. Sed HABENA magis placet.

STVPET Inſcia Turba IMPVBISQ. Manus. Sunt qui legant. SVPER INSCIA TVRBA. Sed enim in Mediceo & aliquot aliis antiquis codicibus legere eſt. STVPET INSCIA SVPRA IMPVBESQ. MANVS. quanq; & IMPVBIS. recte, quorum neutrum Priſcianus excludit.

QVIN. Etiam IN SILVAS Simulato NVMINE Bacchi. In codicibus non nullis peruetuſtis legere eſt. IN SILVIS Simulato NOMINE Bacchi. ut Euolat abſolute ponatur, & in ſiluis res geratur. Sed enim prior lectio mihi caſtior uidetur, remq; magis augere numinis ui intercedente, niſi NOMINE eo modo ſcriptum ſit, quo FONVS in legibus duodecim Tabularum.

MAIVS ADORTA Nefas Maioremq; ORSA Furorem. In antiquis quibuſdã exemplaribus. ADORSA. legitur, uti ſuperius etiã obſeruatum. Præterea etiã in Ro. cod. MAIOREM EXORSA Furorem. abſq; particula copulatiua habeť.

EVOHE Bacche Fremens. Sunt in EVOHE, qui unam tantum adſpirationem notent, eamq; interiiciant inter ultimas uocales duas. Sunt qui ſtatuant in medio, duabus hinc inde uocalibus adnotatis EVHOE. Sunt qui etiam dictionem incipiant ab adſpiratione. HEVHOE. Apud Cariſium una tantum in medio ſita adſpiratione ſcribitur EVHOE. Sane apud nos. OE. ex. OI. diphthongo græca factum eſt. Nam qđ illi εὐοῖ, nos EVOE dicimus. Demoſthenes in oratione contra Cteſiphontem; βακχικόν τι ἐπίφθεγμα ἐστι τὸ εὐοῖ. quare potius Euœ ſpondeum eſſe dicendum. Hor. ſecundo Carminum Euœ recẽti mens trepidat metu. & alibi, Euœ, Bacche precor. Catullus, Euœ Bacchantes, Euœ capita inflectentes.

TE Luſtrare CHORO. In pleriſq; ueteribus codicibus cum Romano & Mediceo legitur CHOROS. non tamen diſplicet CHORO.

DESERVERE DOMOS. In codicibus aliquot antiquis. DOMVS. forma declinationis quartæ; niſi mutatum ſit. O. in. V. ut SACERDVS DEI BRO

TONTIS In antiquo marmore in æde ſancti Martini in Montibus.

IO MATRES Audite Vbicunque Latinæ. Sunt, qui ex Priſciano legant VBI QVAEQVE. atque ita in Mediceo, & antiquis omnibus codicibus Vaticanæ Bibliothecæ legere eſt. Verba uero Priſciani ponere non pigeat, O MATRES AVDITE VBIQVAEQVE LATINAE, pro quæcunque. Poteſt tamen hic, & ibi pro Vbicunque accipi. Atque ego crediderim ex hac Priſciani paraphraſi ſupra dictionem ſcripta credidiſſe multos. VBICVNQVE pro VBIQVAEQ. Reponendum eſſe, atque ita legitima ſublata dictione adulterinam inſertam.

CONSILIVMQVE Omnemque Domum Vertiſſe Latini. Prætereamus, quod in pleriſque codicibus eſt. CONCILIVM. non enim id placet. Legitur etiam EVERTISSE Sed hoc quoque minus proprium.

LOCVS Ardea Quondam Dictus auis & nunc magnum tenet ardea nomen. Antiqui aliquot codices legunt. LOCVS ARDVA QVONDAM. Vt non temere dictum a Seruio ſit. Bene alluſit; Nam Ardea quaſi Ardua dicta eſt. Eſt & pro Tenet. MANET ARDVA nomen in Mediceo & aliquot aliis antiquis codicibus.

IAM MEDIAM Nigra Carpebat Nocte Quietem. Codices nõnulli peruetuſti legunt. IAM MEDIA NIGRA. ut utrunque ſit noctis epitheton, alterum temporaneum, alterum propriũ. In aliis inuenio. IAM MEDIA NIGRAM. Sed uulgata lectio magis placet.

ALECTO TORVAM FACIEM ET FVRIALIA MEMBRA EXVIT IN VVLTVS SESE TRANSFORMAT ANILES. In ueteribus aliquot codicibus legere eſt. FVRIALIA MEMBRA EXIT ET IN VOLTVS Seſe Transformat Anilis. In aliquot aliis, quod minus placet, EXVIT ET VVLTVS. abſque. IN. Sed illud mihi adridet, ut figuratum magis. EXIT ET IN VOLTVS. Quanquam non improbo EXVIT. cuius antitheton ſubiunctũ ſtatim uideam. INDVIT ALBOS CVM VITTA Crinis.

REX Tibi Coniugium ET Quaſitas. In antiquis aliquot codicibus non habetur. ET. ſed id Librarii negligentia. ET. enim eo loco poſitum addit uerſui grauitatem.

Tyrrhenas .I. ſterne acies. Veteres aliquot codices legunt. Tyrrhenas ET ſterne. Vt Teſtilis & rapido. Sed .I. geminatum uerbũ longe uenuſtius & elegantius.

ET DICTO Parere Fatetur. In codicibus aliquot antiquis PARERE IVBETVR legere eſt, quod non ita receptum mihi uidetur.

CLASSES Inuectas Tybridis Vndam. Romanus codex Porcius, & aliquot alii ueteres legunt TYBRIDIS ALVEO. Sed VNDAM plerique malunt.

BELLA Viri Pacemque Gerant. In antiquis omnibus codicibus, quotquot habui, GERENT. Futuro tempore ſcriptũ obſeruaui, quod multo magis placet, quia ex affirmatiuo modo ſententia uidetur abſolutior. Si GERVNT malueris, ſentẽtia difinitiua eſt, ex morum conſuetudine.

SVBITVS Tremor Occupat Artus. In antiquis aliquot exemplaribus SVBITO. aduerbium eſt, ſed epitheton receptius.

DIRIGVERE Oculi. In Romano codice & in quibuſdam aliis ſcriptum eſt DERIGVERE per DE. ſignificat uero utcunque legeris induruere, quod eſt inſaniæ ſignum. Inde apud Plautum in Menechmis, interrogat Medicus eum, quem inſanum eſſe credebat, Solent ne tibi unq̃. oculi duri fieri.

TVM FLAMMEA TORQVENS LVMINA. In Ro. codice FVMEA. Sed enim hic FLAMMEA lectio caſtior; niſi uelimus ad pineam facem adludere, quam intorſerit; quæ alibi eodem modo circũſcribitur a Virgilio, Nec Fumea tedis Lumina. Nam & Ouidius, & eum ſecutus Claudianus fingunt Furias etiam facem geſtare. & inferius Virgilius ait, Sic effata facem Iuueni coniecit, & atro Lumine fumantes fixit ſub pectore tedas. Sed utcunque hæc accipiantur, placet hic

de oculis

de oculis dictū,ut in.vi. Lumina Flammea, nō ſine codicū uarietate legi diximus.

RAPIDOQ. Hæc Addidit Ore. In Ro.& paucis aliis .RABIDO. legiť per .B.

FALSA Formidine Ludit. In Ro. codice . FALSO . aduerbialiter ſcriptū eſt. Sed longe melius . FALSA Formidine . ut obiecta per uerba eadem eludat.

OLLI SOMNVM INGENS Rupit Pauor. In Ro. codice,& in quibuſdā aliis legere eſt . ILLI INGENS SOMNVM RVMPIT Pauor . Sed uulgata lectio uenuſtior habetur; & . OLLI . agnitum a Grammaticis .

OSSAQVE Et Artus PERFVDIT Toto PRORVPTVS COR . SV . & hic PERFVNDIT . eodem præſenti tempore . Alibi enim adnotauimus rem geſtā per præſentis temporis formam enarrari, maioris eſſe uehementiæ, niſi putare noluerimus . N . illud in antiquis fuiſſe accentus notā . Præterea ſunt uetuſti codices, in quibus . PRAERVPTVS . legať ſed . PRORVPTVS . omnino melius .

FVRIT INTVS AQVAI Fumidus Atq; Alte Spumis Exuberat Amnis . Sane Seruius . AQVAI . repoſitū a Tucca,& Varro aſſerit, quū Virgilius . AQVAE AMNIS . ſcriptū reliquiſſer, ut in uulgatis eſt Seruii Cōmentariis, quod an ſit fide dignū; alii uiderint. Nā Probus Valerius quū Virgiliū quattuor locis tātū Diezeuxi uſum ex . AE . diph. in . A . & . I . aſſeueraret, unū ex his recēſet. FVRIT INTVS AQVAI . In antiquis uero cod. omnibus quotquot uerſare cōtigit . FVRIT INTVS AQVAE VIS . ſcriptū animaduerti, neq; tot codices temere conuenire crediderim . Præterea ſi, Virg. uſq; uarietatis amator fuit, in hac pcipue cōparatione eam affectaſſe uideť . Aquam enim efferueſcentē dicere cū uelit, modis circiter ſenis eandē ſententiā uariauit; Mira eloquētiæ uis,& ſermonis copia, ubertaſq; facundiæ uere redūdātis, dū enuntiať . Vndantis Aheni . Exultant æſtu Latices . Furit intus Aquæ uis . Fumidus atq; Alte ſpumis exhuberat amnis . Nec ſe iam capit Vnda . Volat uapor ater ad Auras . Quo circa quū ueteres cod. AQVAE VIS . legāt; & unū plus membrū in hac uarietate, neq; id idecorū acquirať. ſi aliter q̄ . AQVAI legēdum ſit (Valerio enim libenter ſuas partes integras relinquo) eo modo Virgilium crediderim ſcriptum reliquiſſe. Præterea ita habetur in Seruii Commentariis manu ſcriptis . quæ mihi Petreius Zancus Iuuenis utraq; lingua optime peritus legēda dedit; q̄uis uulgata . AQVAE AMNIS . habeant,

HVNC Decus Egregium Formæ Mouet Atq; IVVENTAE . In cod. aliquot ant. IVVENTA . legiť. Sed oīno melius Decus formæ,& Decus Iuuentæ legere .

HVNC CLARIS Dextera FACTIS . In Mediceo codice . CLARI FACTI . ſcriptum eſt cum paraphraſi, Virtutis . Sed melius uidetur . Claris Factis . ut ſit hypallage pro dextera clara factis .

QVAE Prima MALORVM Cauſa fuit . In Ro. codice, in Mediceo , & aliquot aliis ant. . LABORVM . legiť. Eo.n. uocabulo Virg. aduerſa ſolet exprimere .

ET LATE Cuſtodia Credita Campi . In Romano codice . LATI . ſed familiari uitio . nam . LATE . aduerbium omnino melius iudicatur .

PECTEBATQVE Ferum . In codicibus aliquot antiquis . POTABAT . legiť, quod non ita uenuſtum uidetur; neq; adeo cicurationi adcommodatum .

ILLE MANVM Patiens . In cod. aliquot . MANVVM . ubi manifeſta Synizeſis , ſubtractum tamen . V . alterum plerīq; malunt ; & ita codices emendatiores habent . Quanq̄ nihil prohibet Manum quarto caſu inſeruire participio .

RAPIDAE Venantis Iuli Commouere CANES . In cod. aliquot ant. RAPIDI . uirili genere. Sed in Romano, atq; in Porcio, ſignificatione,& genere mutato RABIDAE . legiť, quod ideo placet, quia ſuperius rabiē canibus obiectā legimus.

RIPAQ. Aeſtus VIRIDANTE LEVARET . Miſſum faciam, quod plerīq; cod. antiqui . LAVARET . legunt; quū magis omnino placeat . LEVARET . Id minime diſſimulauerim, quod in cod. aliquot manu ſcriptis inueniť . Ripaq; æſtus VNDANTE LEVARET . nihil.n. hoc diſplicet, q̄uis. Viridante gratius,& laſciui',

NEC Dextræ Erranti Deus ABFVIT. Hoc uarie reperitur in codicibus antiquis ſcriptũ. Nam. AFFVIT. &. AFVIT. & ADFVIT. & etiã ATFVIT legitur. Vera tamen lectio, & antiqua magis. ABFVIT eſt.

OLLI (Peſtis Enim) Pleriq; cod. antiqui cum Mediceo legunt. ILLI. Sed puto hoc ex paraphraſi emanaſſe, quæ. OLLI. uocabulum uetus interpretaretur.

ARMATVS OBVSTO. Exẽplaria uetera Palatina legunt. ABVSTO. Sunt tñ alia, in quibus. ADVSTO. legere eſt. ſed. Obuſto. nulli diſplicet, ut in Mediceo.

QVOD CVIQVE REPERTVM Rimanti Telum Ira FACIT. In omnibus Vaticanæ Bibliothecæ cod. REPERTVM EST. habet; & pro. IRA FACIT. in cod. aliquot ant. IRA FVIT. legitur, quod aliorũ iudicio relinquimus.

VOCAT Agmina TYRRHVS. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. TYRRHEVS. eaq; de cauſſa ſuperius in Romano codice ſcriptum eſt. TYRRHAEDAE. Sed .n. pene ultima. EI. eſſe deberet; eſt uero paſſim in obliquis. TYRRHEI, ut. ORPHEI. ILIONEI. eodem codice.

AT Sæua E Speculis. In pleriſq; cod. manu ſcriptis, non habet. E. ſed id male.

INTENDIT Vocem. In Ro. codice. INCENDIT. quod non æque placet; pleraq; uero ita imutata ſunt in oĩbus pene Auctoribus; quia ut alias admonuimus, pleriſq; in libris manu ſcriptis. C. &. T. eadem pene forma notata reperiuntur.

SILVAE INTONVERE. In Romano codice & quibuſdã aliis antiquis. SYLVAE INSONVERE. legitur. Sed. INTONVERE. melius.

AVDIIT Et Triuiæ Longe Lacus AVDIIT Amnis. In Ant. cod. pleriſq;. AVDIT. unico. I. utroq; loco ſcriptũ eſt, quod tñ pro duobus pronũtiari debeat, ut antiquo marmore. FILIS. pro Filiis. ſcriptũ obſeruauimus, & alia quædam huiuſmodi. Neq; præteriẽrim in Ro. codice & quibuſdã aliis. AVDIT ET AMNIS. legi. Sed omnino magis placet. AVDIIT. Dactylus, una dictione.

SVLPHVREA NAR Albus Aqua. In Ro. codice. SVLPVREA. per. P. ſcribitur. ut alibi etiã. SVLPVRA. ex quo patet SVLPHVR aliquãdo per. PH. ſcribi ſolitum, quũ tñ dictio latina ſit; id .n. græce θεῖον, & θειάφιον dicitur.

RAPTIS CONCVRRVNT Vndiq; Telis. In ueteribus aliquot cod. OCCVRRVNT. nõ ita ꝓprie legitur. Sed dicam ne illud, Curro uerbũ eandẽ olim habuiſſe pronunciationem, quæ nunc in ore Vulgi eſt. CONCORRVNT. enim in antiquiſſimis codicibus notatum animaduerti; ne credamus ſola illa TORVOM DIVOM. SAEVOM, & alia huiuſmodi. V. in. O. mutaſſe.

STIPITIBVS Duris Agitur Sudibusue Præuſtis. Nõnulli. STYPITIBVS. per Y. prima ſyllaba ſcribũt, ut ἀπὸ τοῦ στύπου ueniat. idẽ .n. ſignificat. Quidã malũt per. I. latinũ, uti etiam Stipare per. I. q̃uis στυπεῖον, unde uerbum deductũ nolunt, per. Y. ſcribatur, quæ apud nos in. V. tranſit, Stupam .n. dicimus. Eſt & illud animaduerſione dignum; q̃uis & hoc κατὰ πάρεργον, apud. T. Liuium libro Primo Primæ Decadis deſiderari lectionem caſtam. SVDEM PRAEVSTAM. Nam ita in codice uetuſto legimus, Vt Fecialis haſtam ferratam aut ſudem præuſtã ad fines eorũ ferret. Vulgata .n. exẽplaria legunt Haſtam ferratam, aut ſangineam.

ET LVCEM Sub Nubila Iactant In cod. aliquot antiquis. LVMEN. legitur. Sed. LVCEM. melius. In aliquot aliis. LVCEM SVB LVMINA. habet cum paraphraſi, Solis. Sed. NVBILA. ob antitheton magis receptum eſt.

CEPIT Cum Albeſcere VENTO. In Ro. cod. PONTO. legitur, hoc eſt prima parte Ponti; ſed magis placet oĩno. VENTO. quo ſpirãte criſpãtur in ſpumas undæ, & ita albeſcunt.

NATORVM Tyrrhi Fuerat Qui Maximus ALMON. Veteres quidam cod. uerſum ita ſcribunt. GNATORVM Tyrrhei Fuerat Qui Maximus ALMO. dicitur uero. ALMO. per. O. finale, ut Plato, Solo; nullum enim nomen latinũ. ON. litteris finiri, ait Soſipater. Plinius quædam deſignat uſu recepta, ut PLVTON. XENOPHON. Iuniores Grammatici plura recepere.

HAESIT Enim Sub Gutture Vulnus In antiquis aliquot codicibus . EXIT legitur ; ubi Volnus pro telo ponetur, ueluti ſuperius, Illum infeſto Volnere Pyrrhus Inſequitur. Eſt huic ſimile TRASABIIT coſtas, de quo ſuo loco dictum. HAESIT tamen Medicei codicis lectio haud quaq̃ contemnenda.

SENIORQVE GALESVS . In Ro. codice & hic, & inferius CELAESVS . ſcribit per . E . prima ſyllaba, & . AE . diph. pene ultima . In reliquis GALESVS.

DITISSIMVS ARVIS. In Mediceo . AGRIS. Sed . ARVIS. hic receptú.

COELI CONVEXA Per Auras. Sunt qui . CONVECTA . legant . Sed id in exemplaribus non inueniri Seruius atteſtatur.

EN Perfecta Tibi BELLI Diſcordia TRISTI . In cod. aliquot antiquis legit BELLI DISCORDIA TRISTIS . Sed magis placet BELLO TRISTI. quo medio Diſcordia perfecta eſſet.

DIC In Amiciciam Coeant . In codicibus aliquot antiquis legere eſt . SIC IN Amiciciam Coeant. ironice. Seruius tñ, & alii agnoſcunt . DIC . idq; late ex- (ponunt.

QVANDOQVIDEM Auſonio Reſperſi Sanguine Teucros. In Ro. cod. legit . QVANDO EQVIDEM . Sed Quandoquidem in aliis oibus

ET Fraudis ABVNDE EST . In Romano codice per apoſtrophen (habetur. ABVNDEST legitur, ut IN TEST . & huiuſmodi pleraq; in antiquis marmoribus ſcribi ſolita adnotauimus.

TALIA CONVBIA . In antiquis omnibus codicibus, quotquot habui, CONIVGIA . legi. & alibi obſeruatum pro CONVBIO, CONIVGIO haberi in manu ſcriptis exemplaribus pleriſq;.

HAVD PATER IPSE Velit . In antiquis omnibus cod. PATER ILLE. uti etiã mutatũ ſuperius pronomen hoc adnotauimus, eo loco, Sic Iuppiter ILLE

FORTVNA Laborum EST. In pleriſq; cod. ant. EST . nõ habet. (Monebat.

ITALIAE IN Medio. Ant. oĩa exẽpl. legũt ITALIAE MEDIO abſq; IN. Succurrit uero ad hoc ex Solino, qđ Varro tradidiſſe fert Italiæ umbilicũ in agro

ANSANCTI Valles. In Ro. codice AMFRACTI (Reatino eſſe. legitur inemendate . Nam Seruius, & alii ueteres Grammatici AMSANCTI agnoſcunt; cui quidem lectioni Claudianus etiam adſtipulatur.

MEDIOQ. FRAGOSVS Dat Sonitum Saxis, Et Torto Vortice Torrens. In cod. aliquot antiquis . FRAGOSIS . ut cum ſaxis iũgatur; ſed lõge magis placet Torrens Fragoſus ſaxis, Et Torto VORTICE . In antiquis uero aliquot VERTICE . quod uti dictum ſuperius, tantundem eſſe uult Aruſianus.

SPECVS HORRENDVM ET SAEVI . In antiquis pleriſq; non habetur . ET. dictũ uero per appoſitionẽ SAEVI ſpiracula Ditis, oſtẽdit uerbũ unitatis numero poſitum . MONSTRATVR . in iiſdem cod. Sed.n. exemplaria pleraq; MONSTRANTVR legunt numero multitudinis.

QVEIS CONDITA ERYNNIS . In Mediceo codice . CONDIT . uerbi uoce ſcriptum eſt; Quam lectionem non ignorauit Seruius.

TERRAS Cœlumq; LEVABAT . In aliquot antiquis cod. TERRAM legere eſt unitatis numero, & LEVAVIT præterito tẽpore, quũ tñ imperfectum Seruius

MEDIOQ. In Crimine CEDIS ET IGNIS . In Ro. codice (agnoſcat. IGNI legitur, quippe medio. Sed CEDIS ET IGNIS melius.

CONTRA OMINA Bellum . In Ant. aliquot cod. oĩno legere eſt CONTRA OMNIA . quam lectionem agnoſcit Seruius, q̃uis ibi mutilus uideatur, Interpreteſq; auguria ſubaudiendum aiunt; ſed utcunq; illi . OMINA magis placet. & antiquorum exemplarium bona pars ita legendum perſuadent.

CERTATIM Regis Circunſtant TECTA LATINI . In Mediceo TECTA TYRANNI ſcriptũ cum paraphraſi, Latini. Dubitarunt forte aliqui Nugationẽ eſſe Regis Tyrãni, atq; ideo paraphraſin admiſere. Verũ hoc ego in medio relinquo.

ARVINA Pingui. In antiquo codice ſolita mutatione ex . V . digammo , in . B. mutam ARBINA ſcriptum eſt, perinde ac IVBENTVTIS , pro IVVENTVTIS . In antiquis aliquot marmoribus notatum inſpicitur.

EX . LONGO . TEMPORE . IVBENTVTIS.

Et ita IVBENTIVS CELSVS , pro IVVENTIVS . Iam uero BIXIT . pro Vixit ſexcenties notatum obſeruaui. Sed illud non præterierim ob uitæ longioris memoriam , quod in Aede . D. Ceciliæ Tranſtyberim legitur

T . FIELLENIVS . IANVARIVS
SE . VIBO . FECIT . SIBI . QVI
VIXIT . ANNIS . LXXXXVIII

VOMERIS Huc Et Falcis Honos Huc Omnis Aratri. Valerius Probus in Artium inſtitutis, Honos habere ultimam natura longam tradit, hoc loco citato.

REQVOQVNT . In codicibus aliis RECOQVVNT . ſecunda ſyllaba per C. In Romano RECOCVNT . utraq; per . C. Nam ſuperius diximus referente Velio Longo . Q . litteram olim a multis excluſam fuiſſe ; neq; a Nigidio Figulo unq̃ in Commentariis ſuis poſitam, teſte Victorino. Præterea diximus placuiſſe aliis, quoties poſt . C. ſequeretur . V . ſemper . Q . adnotare, ut MEQVM . TEQVM . SEQVM . ſcribendum procurarent. Quocirca REQVOQVNT . hi ſcriberent.

QVAE QVENQVE Secutæ COMPLERINT Campos Acies. In antiquis pleriſq; cod. QVEMQVE . per . M, & COMPLERVNT , Sed quia Floruerit ſequitur, placet COMPLERINT . Taceo Compulerint, quod alibi legitur (inemendate.

QVIBVS ITALA TANTVM Floruerit Terra Alma Viris. In antiquis omnibus exemplaribus legere eſt QVIBVS ITALA IAM TVM Floruerit, quod mirifice placet, ut non modo nunc dicat Italiam Viris florere ; uerum ab eo iam tempore floreſcere cœpiſſe.

CONTEMPTOR DIVOM MEZENTIVS . In antiquis cod. DIVOM . Cur uero Diuum Contẽptor habitus ſit, cauſſam ponit Macrobius. Eum quippe Rutulis imperaſſe, ut ſibi offerrent, quas Diis Primitias offerebant.

Quoniam uero paſſim in Romano codice . MEZZENTIVS . geminato . zz. notatum inuenitur, & Grammaticorum pleriq; ſcriptionis eiuſmodi rationem grauiter improbarunt libuit inueſtigare, nunquid temere id a Librariis, an ex uſu temporum factum eſſet. Quũq; uſum fuiſſe competiſſem, pro antiquiſſimi illius codicis auctoritate tuenda, uiſum eſt, quod bona lectorum uenia factum uelim, aliquanto latius euagari. Nam ueteres etiam Grammatici ſuper huius ſcriptionis ratione diu multũq; decertarunt. Confidenter uero Terentius Scaurus eos dubioprocul falli dicit, Qui . MEZZENTIVM . per duo . zz. ſcribunt ; ignorantes duplicem litteram non debere geminari. Verum idem non inficiatur colligere quoſdam duplicẽ non eſſe eam. Negat & Valerius Probus . z. dupliciter ſcribi poſſe, eadẽ obiecta ratione, quoniã duplex ſit ; Quam tamen ſiquis aure ſinceriore uoluerit explorare non eſſe, forte duplicẽ inueniet ea ratione, qđ duplices pronuntiatione ipſæ quas contineant intra ſe litteras oſtendunt, ut . ξ . & . ψ . de quibus nemo dubitarit. Nam quũ . DIXIT . proferimus . C . quæ fuit in Dico, cis, & . S . quæ formã præterito dat, articulatim diſcernũtur, non aliter q̃ ſiquis . DICSIT . prout in Longobardicis aliquot exemplaribus notatũ eſt, pronuntiauerit. Ita in . FINXIT G . & . S . audiunt. Habet uero . G . magnã cũ . C. cognationẽ ut apparet in Negotio, qđ a Nec Otio factũ eſt, ob quã ſcribẽdi rationẽ Val. Probus ait quoſdã exiſtimaſſe . X . litteram ſuperuacuam. Id uero quod de duplicium ſono quærimus, liquidius apparet in . ψ . ut quũ ψιλὰς græce protulerimus ſcriptũ, apud Latinos

in eas litteras reſoluetur, quæ auditu excipiebantur . P . ſcilicet & . S . Eſt quædam nomine Dipſas Anus . Hinc nõnulli OPSTITIT per . P . nõ OBSTITIT per . B. ſcribendum præcipiunt, quod eius pronuntiationis ſonus ſit . ψ . Sed enim eadem affinitate copulatæ ſunt . B . & . P . qua . C . itidem & . G . itaq; . ξ . nunc CS . nunc . GS . uno eodemq; ſono uidetur auribus inferre . ψ uero nunc . PS . nunc . BS . repræſentare. Miſſas facio litteras alias, in quas duplices ipſæ multipliciter reſoluuntur, quum de iis tantum, quæ auditu diſcernuntur, nunc ſermo ſit . Sed enim quum μάζω dicimus, aut φράζω, uel alia eiuſmodi, nullas in . z . pronuntiato diſtinctas litteras, auribus quantumlibet arrectis excipimus . Sed unum eundemq; ſonum ſimplicem, & eius litteræ propriũ; neq; uero quis huc . σδ . δωρικὸν . & φράσδω, uel μάσδας, uel κωμάσδω obuciat, quæq; multa Grammatici de quartæ coniugationis futuro, deq; præterito medio, & Aoriſto ſecundo dicere conſuerunt; nihil enim horum in φράζω, μάζα, & κωμάζω aurium ſenſu percipimus . Sed eſto cognoſcat ex reſolutione uis duplicium . z . quidem ſiquãdo in alias abeat litteras, aut in . C . aut in . S . aut in . G . reſolui uidemus . Nam qđ eam in geminum . SS . reſolui dicunt, nondum liquet . in . C . quidem eam abire ex eo manifeſtum eſt, quod Zethum & Cethum, pro Amphionis fratre promiſcue Græci ſcribere conſuerunt, ut Martianus Capella ſe obſeruaſſe tradit . Quin etiam nomen idem per . S . notatum Sethum nonnulli prodidere . Sane Smyrna unico S . quæ prius, ut idem Martianus auctor eſt . Zmyrna . z . ante . M . præpoſita dicebatur; Cuiuſmodi inſcriptionis exempla & nos in antiquorum monumentis obſeruauimus Romæ enim in Diuæ Anaſtaſiæ antiquo marmore legitur .

CASSIA . L . L . ZMYRNA . NVTRIX . V . A . XXIX .

Et in Campo Floræ .

POMPONIA . ZMYRNA . TESTAMENTO

Eadem porro ratione Smaragdum & Zmaragdum ſcriptum animaduertimus. Vt in Veientibus in Arce Caſtri noui Vrna Vetus admodum indicat, ita inſcripta

DIS . MANIBVS
OSSVIS
ZMARAGDI

Et in hortis Ioannis Coritii; quos in Fo. Traiani Academiæ Ro. Genio conſecrauit, antiquiſſimo lapide legere eſt .

M . AEMILIO . M . F . APRONIANO . FILIO . DVLCISSIMO
M . AEMILIVS . ZMARAGDVS . ET . SPERATA . PARENTES

Quid uero Leſbia? nõne & LEZBIA p . z . ſcribi ſolita eſt ? Sane apud Mariũ Maſſeum Volaterranũ, Aquinatũ Antiſtitẽ monumẽtũ eſt ſane q̃ antiquũ i quo ſcriptũ

LEZBIAE . OSSA . HIC . SITA . SVNT

Ac ne nomen id aliud eſſe dubites, eodem marmore & LESBIA legitur

SEI . NOMEN . QVAERIS . SVM . LESBIA

Idem in MEZZENTIO crediderim eueniſſe ; quod nomen gemino . SS . aliquando ſcribi ſolitum Velius Longus ait; quo loco ſunt qui pro . SS . geminato S . & . C . ſubſtituere malunt, quod mihi tantundem eſt, quum ſupra oſtenderimus ξ . & . χ . pro eadem littera aliquando Græcis agnitas . Has uero qui mutarunt, in zz, geminatum tranſtulere; uel quum antiquitus MEZZENTIVS duplicato zz . ſcriberetur, in geminum inde . SS . utrũq; . z . commutatum eſt . Quod uero minus . z . ſit duplex, id ſatis ſuperq; potuerit indicare, quod ante . M . eadẽ ſyllabæ

præiici ſolita ſit ab antiquis, quæ ſi duplex fuiſſet, dubioprocul reſilire coacta foret. Multa præterea reperiuntur exempla tã apud Græcos, q̃ apud Latinos, in quibus .z. uocalem præcedentem minime producat; quod quidẽ facere non poſſet, ſi duplex eſſet. Id forte Latini neglexerunt, qui etiam in nonnullis ipſa re geminatis, præcedentem uocalem corripuere, ut, Ponite Spes. Sed enim Græci regulam eam religioſiſſime ſuſcepere. Quare Homerũ aiũt nunq̃ ſcripturũ ὑλήεσσα ζάκυνθος ſi . ζ . duplicem agnouiſſet. Quod quia Veritus Theocritus ſit, eum aiunt ſubſequentem etiam uocalem ob . z . litteræ duplicitatem produxiſſe in hoc eodem nomine καλὰ πόλις ἁ ζάκυνθος. Verſum enim hunc ſpondaicũ eſſe uolũt. Sed enim utrum duplex littera uim habeat producendi uocalem ſubſequentem, an α . littera dichróna ſuapte ui in Zacyntho produci potuerit, uiderint eruditi; mihi ſane minime diſplicet eorum ſententia, qui διάκυνθος per reſolutionem ſcriptum a Theocrito contendunt. Atq; ita facile perſuaſum habuerim eam minime duplicem eſſe litteram, quæ id nequaq̃ præſtet, quod eſt duplicium maxime proprium.

Quantũ uero pertinet ad eius naturã . z . aliter ſonat ſimplex, aliter geminata, quæ ſi duplex eſſet, neq; quidem in dictionibus inarticulatis pronuntiari poſſet geminata; ne dum in nominibus aliquid ſignificãtibus ex nonnullorum idiomatũ uſu frequẽter adeo geminatetur. Geminatas enim, quas iſti ſemper duplices aiunt, uel . ξξ . uel ψψ . nemo unus unq̃ expreſſerit. At MEZZENTIVS geminato . z z . etiam Balbus non difficulter enuntiarit. Sed quæ nam bone Deus religio ſit . z . uel nõ eſſe duplicem, uel non ſemper duplicem aſſeuerare, quum peritiſſimorum hominũ conſenſu ne . X . quidem ſemper duplex habeatur; quorum opinionem pleriq; ſecuti longa annorum ſerie . S . litteram ſemiuocalem illi ſuppetias ferre iuſſerunt; unde toties in Veterum monumentis VIXSIT . ALEXSANDER . AVXSILIVM . CAPPADOXS . & in Galbæ nummis PAXS inueniuntur. Sed quia huiuſmodi pleraq; nonnulli audent imperitiæ ſæculorum adſcribere, Audiamus obſecro Probum in Arte ſuper . X . ita differentem. ¶ Nam & hoc monemus, quod pauci ſciunt; Siquidem non ſemper . X . littera duplex ſit accipienda quando ſubiecta ſyllabam cõformat. ut puta NOX, & NOCS . LEX . & LEGS . FELIX; & FELICS . & cætera talia; ſiquidem tunc & ſonum duarum litterarum contineat. At uero quando præpoſita ſyllabæ exiſtat, non duplex, ſed ſimplex eſt accipienda, ut puta Maximus, Anxius. Nunquid nam MACSIMVS aut ANCSIVS & cætera talia? & ideo, ut diximus, quotiẽs . X . littera ſyllabæ exiſtat ſimplex eſt ſupputanda, ſcilicet . CS . & . GS . litteræ geminatæ ſi uocalibus præponantur, nunq̃ ſonum ſyllabæ ſuſcitabunt. Hæc Probus. At quanto honeſtius hæc de . z . dici poſſunt, quæ in Latinis & Græcis nominibus ſyllabæ præpoſita fere ſemper exiſtat. In alterius uero linguæ nominibus nunc ſubiecta ſyllabam conformet, nunc expreſſo & intelligibili ſono non aliter geminari ſentiatur, q̃ . SS . in ESSE . LL . in TOLLO . RR . in HORREO, & ſimilia. Nanq; ſoni diuerſitatẽ in . z . ſimplici; & in geminato nomẽ hoc oſtenderit . μάζα . pro pane dulciario, in quo unum quidem . z . tantum, & id leniter enuntiatum auditur. Si uero . Mazza . quo uocabulo uulgo clauam appellant, & utrunq; . z . diſtinctum, & uox plenior & craſſior percipitur, non aliter q̃ ſi Teras, a Tero Teris, & Terraſq;, Tractuſq; maris enuntiaueris. Liceat uero mihi exempla quædam, ex ea, quæ nunc in Italia uiget lingua deſumere. Quod & Adamantio, & Capro, & aliis, ubi de huiuſmodi aliqua re diſputandum ſit, bona eſt uenia conceſſum. Neq; clariſſimi ætate ſuperiore Viri Iouianus Pontanus, & Hermolaus Barbarus talia ſunt aſpernati. Quinimmo illud forte non temere aſſeuerarim . z . aliam apud Græcos litteram, aliam apud Latinos eſſe; ſi quo apud Græcos, & quo apud Latinos ſono pronuntietur, diligentius animaduerterimus. Nam quum Græci . νίζω . hoc eſt lauo dicunt, aut . φύζα . fuga. aut . ὑλήεσσα, ζάκυνθος . aut

ζαμα oppidū,non aliter fere apud latinos ſonat eius litterae uox in ore graecanico;
q̄ ſi Niſo,ſimplici. S. aut Phyſis,Sacynthus.Sama. ore latino pronuntientur. Cō-
tra uero ſi Graecus Latinum hominem audierit pronuntiantem uel Aſiam,uel Aſpa
ſiam;ſi quem audierit ſonum ſuæ linguæ litteris ſcribere uoluerit,A ζιαν dubio pro-
cul , Et A σπαζιαν ſcribet. Siquidem.S. apud ipſos pleniori ſono uibratiuſq; pro
nuntiatur q̄ apud Latinos,apud quos ea littera neſcio quo pacto lāguidior uidetur
eſſe. Et,ut Caper ait,in Etruria raro exprimitur ob exilitatem . Longe uero uali-
dius ſonat .S. quum graeci φυσιν dicunt,q̄ quum latini CONFVSIM.
Ea autem de pronuntiatione loquor,quæ uiget ætatis noſtræ uſu ; Nam quæ fue
rit in antiquis,tam graecis q̄ Romanis pronuntiatio ignoratur prorſus,uſq; adeo tā
apud illos q̄ apud nos omnia peſſum iere , Vel a priſtina illa Venere præualēte bar
barie degenerarunt . Audiui tamen Patauii .M. Muſurum,quum graecas litte
ras ſumma omnium admiratione profiteretur . Et iucundiſſima eius conſuetudi-
ne,q̄diu Romæ uixit,in eodem contubernio,apud Clariſſ .Principem Iulium Cardi
nalem Med. fruebar ;Ianum Laſcarin tanti nominis Virum,& Venetiis,quum Re
gis Galliarum Orator eſſet,& Romæ colui;cum Baſilio Chalcondylo Demetrii .F.
dum in gymnaſio Romano graece profiteretur,familiariſſime uixi; omnes eo,quē
dixi ſono litteras has pronuntiare memini. Noſtri uero quum latine loquuntur
z. eo ſono pronuntiant quo Bononienſes. & Aemilia ferme tota .G. conſonan-
tem quintam. Nam quod latini legere dicunt , Bononienſes lezere proferunt. et
Zeorzium pro Georgiū, & huiuſmodi reliqua. Deniq; idem in. Z. apud latinos.
ſonus,qui apud Hebreos in zain . Ea enim ſimpliciter ſcribitur, niſi quum da-
ghes punctum,qui duplicem facit litteram,admittit ,quū ipſi interim alias quaſdā
litteras oſtentent, quibus ſonus ille nunc plenior, nunc incitatior , euibretur , ſuis
modo punctis modo notis quibuſdam & apicibus diſtinctas, quas tamen omnes
in unum . z . tam apud Latinos quam apud Graecos abire neceſſe ſit .
Quod , niſi Latinis concedatur ut in aliquibus litteris Hebreos imitari ualeant .
Id impium ſaltem fuerit nolle in Etruſcis nominibus Etruſci nos uſum idioma
tis imitari. Nomen Etruſcum eſt Mezzentius.Conſonantes ea natio tum reliquas
tū praecipue.z .geminare gaudet . Quod ſi,ut Velius Longus ait. MESSENTIVS
ſcribi ſolitum ſit . S .geminato.S .uero ,uti ex Marmoribus antiquis comprobatum
eſt,in . z. abire conſueuerit,non eſt mihi mirum utrumq; . S S . in . z z . totidem
tranſmutata. NISSA Vrbs,ut auctor eſt Theodorus in orthographiæ præceptis.SS
duplicato ſcribitur . Eadem apud Etruſcos & uniuerſos Italos . z z . geminato.
NIZZA paſſim & ſcribitur & enuntiatur & plæraq; alia, quæ in latinis dictioni-
bus unica & ſimplici conſonante proferuntur , per geminatum . z z . ſcriptitamus,
& huiuſmodi pronutiatio aequis omnium auribus totius iam Italiæ lingua compro
bata eſt . Neq; uero auſit quiſq̄ eam barbaram appellare linguam ; quam nunc
Itali uiri omnes,ut quiſq; maxime excellit litteratura , ita maiori ſtudio oſtentare
ac poſteritati cōmendare affectant . Neq; minorē ex Poematibus ea lingua conſcri-
ptis gloriam ſibi proponunt,q̄ ex latinis graeciſue litteris,quas ſtudioſiſſime fuerint
aſſecuti . Quiq; omnino politiores haberi uolunt,tam facere ad litterarum & bo-
narum artium ornamentū idiomatis Italici cognitionem putant,q̄ graecas litteras
ad latinitatum neceſſitatem . Sed quid a uulgo exempla mutuemur,quum ipſa-
met natura oſtendat.Z.in medio nomine proferri non poſſe niſi geminatum. Nam
ſi Mezentius enūtiaueris,adeo ſonus ille primae ſecūdæq; uocali inhaerebit ,ut cui
prorſus adcommodata ſit ea conſonans ignores,quod Valerius probus non inficia-
tur,tam & ſi in ea eſt ſententia ut . z .geminatum ſcribi non debeat . Aut igitur
Mezen ,unicā eſſe ſyllabam dicendū erit,quod abſurdum eſt,aut,ſi diſtinguere uelis
ſuum unicuiq; uocali .z .fuerit applicandum . Sed eſto noluiſſe Graecos . z unq̄
duplicari ; dum æquo forſan delicatius omnes pronuntiandi ueteres affectant;

quos ideo noſtri eluſere, q̃ ſermo ille nimiũ mollis haberetur, & illecebris, adblanditionibuſq; amantium præcipue conueniret; uel huiuſmodi ſit eorum lingua, ut in z. geminan pronuntiationem flecti nequeat. Quid tum, nõ ideo poterunt Latini quicq̃ pronuntiare, quod Græci proferre nequiuerint? At qui Tertias utriuſq; numeri uoces in Verbis nos per . T . proferimus, quod illis adeo eſt a natura negatum. Q. litteram tam frequentem apud nos, tamq; concinnam, neq; forma, neq; enuntiatione quiſq̃ apud eos inuenerit; quare pro QVINTVS . ΚΟΙΝΤΟΣ illi ſcribere cogũtur, quod ad Græcorũ morẽ ſcriptũ in aliquot adhuc inſcriptionibus antiquis inſpicitur, ut in æde D. Steph. Rotundi . COINTO . AVG . LIB. A. ICVM . MINISTRAT . Proinde nos . H . inter litteras, non illiteratorum Hominũ conſenſu recepimus, illiq; figurã litteris parem, ordinem inter alias octauo loco adſignauimus, ſonũq; propriũ & poteſtatẽ obtulimus, quam in MIHI . in NIHIL, nonnulliſq; aliis huiuſmodi palam exercere poſſet; quũ ea inter Accentuum apices apud eos pro nota cuiuſdam ſpiritus recenſeatur. Præterea nos non omnes Græcorum litteras admiſimus; non.n. θητα, neq; φι, neq; χι, neq; ψι, Latinorum quiſq̃ adnotauit. Sed has, quas illi denſas appellant, maluimus nos per duas potius litteras explicare; ſi modo . H . in litterarum collegium adſcitam non exigamus. Hτα uero adiectione tantum temporis ſub . E . uocalis figura expreſſimus. Quid uero illud, quod . I . & . V . litteras uocales, conſonantes nonnunq̃ appellamus, & tot in dictionibus duplices etiã eſſe profitemur; An non licebit hoc facere Latinis, quia non ita Græci faciunt? Deniq; quũ tam multa ſint, quæ Latini diuerſa a Græcorum modis eſſe uoluerunt, infirmum mihi uidetur argumentum, ea de cauſſa . Z . paſſim duplicem aſſeuerare, quia nunq̃ apud Græcos geminetur. At dicet aliquis Latinam olim linguam neq; . K . neq; . Y . neq; . Z . recepiſſe, neq; harum unq̃ mentionem apud Romanos extitiſſe, niſi poſtq̃ peregrina nomina ſonum hunc intulere; quũq; omnia, quæ litteram . Z . admittunt, nomina peregrina ſint, tam & ſi ciuitate donentur, habitum ea, non naturam commutare. Sed de . K . deq; . Y . alibi latius diſſeruimus. Vt uero, qđ nunc inſtat, agamus, Velius Longus auctor eſt . Z . in Saliari carmine reperiri, ac perinde ſermoni noſtro non alienam. Quare quum ea littera uno modo habeat apud Græcos, alio apud Etruſcos, & per Italiam uniuerſam. Apud Hebræos uero multipliciter & notetur, & enuntietur, ut græca quidem nomina, quæ in Italiam cõmigrarunt, ad Græcorum normam ſcribenda cenſuerim, ita Etruſca & Hebræa ſuis legibus tinere permiſerim; neq; abſurdum unq̃ iudicauerim MEZZENTIVM Etruſcum nomen, ad Etruſcæ, ſiue dicere malis Italicæ linguæ cõſuetudinem notari . ZZ . geminato; qui tam multa huius linguæ uocabula eo modo citra ullam offenſionem audiamus, & non grauate proferamus. ¶ Quod uero . DIVOM . per . V . & . O . in antiquis cod. habetur, non ignoro eſſe litteratiſſimos Viros, qui ſcriptionis huiuſmodi rationem haud quaq̃ admittere noluerint, quod . DIVVM . aiũt per ſyncopam, ex dictione DIVORVM . O . & . R . medius litteris expunctis, factum. Sed hoc nihil prohibet quin Veteres illi ſuo iure facerent, qui terminationem eam, quæ per . VV . geminatum eſſet, in omnibus formis abhorrebant; quare tam Accuſatiuo q̃ Genitiuo caſu DIVOM . ſcriptitabant, ita . AEVOM . SALVOM . RIVOM . & diſtinctis etiam ſyllabis . SVOM MAREITVM . & ſexcenta huiuſmodi; quorum exẽpla ex inſcriptionibus antiquis paſſim toto opere diſpoſuimus. Et nos ita ſæpe ſcribendũ curauimus, quia ſæpiſſime ita ſcriptum in antiquis Virgilii cod. offenderamus; & Fab. Quintilianum affirmare uidebamus ad tempora uſq; Præceptorum ſuorum CERVOM . & . SERVOM . & ſimilia . V . & . O . litteris ſcripta, ea adiecta ratione, quod ſubiecta ſibi uocalis in unum ſonum coaleſcere, & confundi nequiret. Sed quoniam ſatis ſuperq; ſumus euagati, quod Eruditorum quorundam Amicorum gratiæ dedimus, tempus eſt ut ad inſtituti operis negotium reuertamur.

Parietibus,& Ariete . I . poteſt in conſonãtem ſolideſcere,& in GENVA Labant V . ut nonnulli putant,pari modo pro conſonante cenſeri .

AT MESAPVS Equom Domitor . Meſapus uarie ſcribitur in codicibus antiquis Aliis . SS . aliis . PP . geminantibus ; id quia nondum a ueteribus Grammaticis obſeruatum , neq; in marmoribus uſquam a me lectum eſt, in medio relinquam .

NEC STERNERE Ferro . In antiquis aliquot exemplaribus . NEC SISTERE legitur . Sed . STERNERE . malunt omnes .

POSTQVAM IN PARTEM DATA ROMA Sabinis . In antiquis aliquot codicibus legere eſt . POSTQVAM PARS EST DATA ROMA Sabinis . Sed in partem uſus eſt ſuperius etiam Poeta noſter . In Partem prædamq; .

ERETI Manus Omnis , Oliuiferæq; MVTVSCAE . In cod. aliquot antiquis HERITI . Sed omnino ἠρητος græce ſcribitur . & quis ἀπὸ τῆς ἥρας . in honorem cuius poſitũ oppidum aiunt, deducatur ; nuſq̃ tamen in græcis Auctoribus adſpirationem obſeruaui ; parceq; in Latinis , & in antiquis Valerii Max. codicibus prope , uicinum Sabinæ regionis Eretum , ſcriptum eſt abſq; adſpiratione, quã dictionẽ nonnulli ita deprauarunt,ut FRETVM ſcripſerint . MVTVSCAE quoq; uarie ſcribitur , ſed inemendate , ueluti ſuperius in pleriſq; codicibus . LVCOSQ. CALENOS , pro CAPENOS . inuenias .

QVI ROSEA Rura VELINI . Sunt quidem codices,in quibus ROSCIDA legat . ſed ROSEA agnoſcit Seruius a loci nomine : legas tamen apud Pliniũ . SABINI , ut quidam exiſtimauere,a religione,& cultu Deorum SEVINI appellati,Velinos incolunt lacus Roſcidis collibus ; qui dubio procul ad Virgilianum carmen reſpexiſſe uidetur , Ρωσος tamen agnoſcunt Græci ; unde Roſius, & Roſeus Gentile nomen . Quare Seruius non imperite . ROSEA . legit .

CASPERVLAMQ. Colunt . Ex antiquis cod. oĩno . CASPERIAM . legendũ .

FORVLOSQVE . In antiquis aliquot . FERVLOS . habes , ſed inemendate . ita . HIMILLAE . pro . HIMELLAE .

FABARIMQ. Bibunt FABVRVM . In antiquis aliquot codicibus habetur, ſed apud plures . FABARIM . lectione Auctorum conſenſu comprobata .

VOLVVNTVR MARMORE Fluctus . In pleriſq; cod. antiquis pro . MARMORE . LITORE . ſcriptum inuenias . Sed in Romano . MARMORE . ita in Mediceo , & aliquot aliis .

SCVTA SONANT PVLSVQ. PEDVM TREMIT EXCITA TELLVS . In pleriſq; antiquis cod. ſcriptũ inueni,ueluti prius in impreſſis legebatur . SCVTA SONANT PVLSVQ. PEDVM CONTERRITA Tellus . lectionem uero illã . TREMIT EXCITA Tellus . quã nuper eruditiſſimi Viri publicarunt,in Mediceo & in Porcio tantum ex manu ſcriptis codicibus uidi .

OSCORVMQ. Manus . Male in quibuſdã antiquis cod. TVSCORVM . eſt .

TERETES Sunt ACLIDES Illis Tela . ACLIDAS quidem teli genus , Commentatores tradunt, de quo tamen nemo certum aſſeuerat in quodã uero antiquo codice legimus . ACIDES . quod apud Græcos, & telum,& cuſpidẽ ſignificare manifeſtum eſt . Forte tamen aliquis erit,qui de Aclide certius aliquid in medium ferat . Nobis enim ad plurima huiuſmodi perquirenda otium non fuit .

LAEVAM CETRA Tegit . In aliquot antiquis codicibus . LAEVAS . numero multitudinis . Sed & . LAEVAM . unitatis numero reperitur . CETRA quoq; uarie ſcribitur in uetuſtis exẽplaribus . Nam & CAETRA . & SCETRA reperitur ; ſed melius ex Liuio CETRA . unde Cetrati milites .

PATRIIS SED NON ET Filius Armis Contentus . In antiquis aliquot codicibus . SED NON IAM . legitur .

BATVLVMQVE TENENT At. Ar. Celennæ . In Ro. codice BATALVM . & . CELEMNE . pro . CELENNAE . legitur . utrunq; inemendate .

DESPECTANT Mœnia AVELLAE . Ant. oẽs cod. quotquot habui . MOENIA. BELLAE . legũr; qđ uero & . ABELLAE . legi poſſit, rõnẽ uideris apud Seruiũ, tum etiã apud Strabonem . ABELLA . legitur, ubi has hoc ordine ponit urbes, τῆς δὲ λατίνης ὁδοῦ καὶ ἔτι σουέσσουλα, καὶ ἀτέλλα ὁ ἐν τέλει, καὶ νουκερία καὶ ἀχέῤῥαι, καὶ ἄβελλα.

SOLITI Torquere CATEIAS . Quia in pleriſq; codicibus . I . littera longiori forma notata eſt, ſupraq; aliarum faſtigia alte producta . Factum eſt ut in Romano codice, & quibuſdam aliis . CATELAS . inde . CATELLAS . notatũ fuerit; Illud enim . I . longum . L . litteram, qua nunc ſcribentes utimur, eſſe crediderunt. Quod ideo dictum uolui, quia Longobardica manus ſæpe fallat in . I . litteræ ſcriptione, niſi hoc aduerteris .

MISERE In Prælia NVRSAE . In Ro. codice . NYRSAE . per . Y . ſcribit, ut . CYMARVM . pro . CVMARVM . Sunt & pleriq; codices, in quibus NERSAE . per . E . ſcriptum eſt. Sed . NVRSAE . receptum .

DVRIS AEQVICOLA Glebis . In pleriſq; ueteribus cod. AEQVICVLA . pene ultima per . V . notata eſt . Nam ea terminatio, quæ eſt in . OLA . pleriſq; per . V . ſcribi animaduerti, ut EPISTVLA . quod non in ueteribus tantum codicibus, uerum etiam in antiquis monumentis non ſemel obſeruaui .

QVIN Et MARVVIA Venit De Gente . Veteres pene omnes codices . MARVBIA . legunt per . B . mutam . Romanus tamen . MARVLA . habet. Stephanus in iis, quæ compilauit ex Hermolao Bizantino μαῤῥυβίον. ſed in Sabinis ponit; uerũ Auctor ille adeo paſſim corruptus eſt, ut parce admodũ ei ſit adhibenda fides.

NEQVE Eum Iuuere IN VVLNERA Cantus . Antiqui pleriq; codices IN VOLNERE . legunt Ablatiuo caſu, dum uulneraretur, idem tamen ſignificat . IN VVLNERA .

QVESITAE IN Montibus Herbæ . ita habetur in Mediceo . Sed in antiquis pleriſq; aliis exemplaribus legitur . QVAESITAE MONTIBVS abſq; . IN . leue hoc fortaſſe uidebitur multis, ſed iis, qui ſeſe ſtilo exercere gaudent penſitatione nõ iniucundum.

TE Nemus ANGITIAE . Antiqua aliquot exẽplaria . ARGITIAE . legunt . Sed . ANGITIAE . melius ex Solino, ut etiam habetur in codice Porcio .

VIRBIVS Inſigem Quem Matet ARITIA Miſit . Sæpius dictum in Ro. cod. familiarem eſſe mutationem ex . I . in . E . ut in Veterum aliquot monumentis NEGLEGENTIA . In nummis . MAVRETANIA . & alia pleraq; . Ita hoc loco & VERBIVS . & ARETIA ſcriptũ eſt . ſed VERBIVS non in hoc Auctore tantum, ſed in aliis quoq; per . E . ſcriptum obſeruaui . per . I . uero ſcribi debere oſtendit analogia; quoniam, ut apud Adamantium eſt, eum Virum bis factũ eſſe memorant . Cauet uero Auctor is, ne VIRVIVS littera media per . V . digammon ſcribatur; quoniam . BIS . numerus per . B . mutam notetur. quum tñ eo loco, quod ſuperius attigimus . FAVIVM . non . FABIVM . contra noſtri tẽporis uſum præcipiat ſcribi . Quantum uero pertinet ad Vrbẽ, in Strabonis codicibus ἀριτία μετὰ τὸ ἄλβανον per ἰῶτα ſcriptũ; quum ἀρητίον τῆς τυῤῥηνικῆς χώρας: per ἦτα cribatur. ¶ Non prætetibo uero loco hoc, quod ad litteræ mutationem attinet, obſeruaſſe Quintilianum, ut SIBE a Meſſala, ita QVASE ſcriptũ in multorum libris, comperiſſeq; ſe ex Pediano . T . Liuium ita his uſum, qui & ipſe eum ſequebatur; Quæ nos (ait ille.) I . littera finimus .

Quid uero illud apud Verrium, qui Scipionẽ Africanũ Pauli . F . FEDERGVISSE . per . E . litteram enuntiaſſe dicit . Contra uero PERTISVM . per . I . cuius meminit Lucillius, cum ait . Quo facetior uidear & ſcire plus quam cæteri . PERTISVM hominem non PERTESVM . dicens . ſequm natura genus .

HYMETIA

HYMETIA Circum Litora . In Ro.codice legere eſt . HVMENTIA . Circum Litora, ſed malunt omnes . HYMETIA . ab Atticæ monte. Sed id quoq; obſeruandum eſt apud Græcos geminato . ττ . ſcribi ὑμηττὸν; , nomenq; obſeruant τὸ . υ . natura producere.

PHOEBIGENAM Stygias Detruſit AD VNDAS. In antiquis codicibus alibi AD VNDAS . alibi . IN VNDAS . legitur.

EXIGERET VERSOQVE VBI. Pleriq; codices antiqui abſq; particula . QVE. legunt . VERSO VBI . in qua dictione eruditioribus auribus iudicãdum relinquo, q̃ uenuſtius ſit legere . SOLVS VBI In Siluis Italis ignobilis æuum EXIGERET VERSO VBI NOMINE Virbius eſſet. Poſſe uero uerſum ita nulla colliſione cõſiſtere oſtẽdit, quod ſuperius legimus, Antiqua e Cedro Italusq; paterq; Sabinus, & huiuſmodi pleraq; apud hunc eundem Poetam.

VNDE Etiam TRIVIAE TEMPLO . Plures antiqui codices habent . TEMPLO TRIVIAE . quod eorum curæ commendamus, qui ſpondeũ duobus dactylis interiectum addere carmini maieſtatem agnoſcunt.

QVOD LITORE Currum Et Iuuenem Monſtris Pauidi Effudere Marinis. In codicibus aliquot antiquis . QVO LITORE . legitur. Neq; obſtat Hippolytũ in Attica, non in his regionibus fuiſſe dilaceratum, quando Poetis ea conceſſa licentia, ut & fabulas, & hiſtorias nonnunq̃ ex commodo ſuo peruertant. placet tamen QVOD . ut ſit redditio cauſſæ.

HAVD SECIVS Aequore Campi. In antiquis pleriſq; codicibus . SEGNIVS legitur, quam lectionem Seruius agnoſcit, quum dicit, non SEGNIVS parte.

AGMINA DENSANTVR Campis. In antiquis codicibus, & . DENSANTVR . & DENSENTVR . obſeruaui; utrunq; recte, ex uſu Veterum.

QVIS IVPPITER ANXVRIS Aruis Præſidet. In antiquioribus ſane . IVPITER . unico . P . habetur. In Romano, & aliquot aliis . ANXIRVS . In aliis pleriſq; . ANXYRIS . per . Y . ut græce ſcribitur. Et . ANXIRIS . per . I . latinum iis, qui græce neſciebant.

FLVCTV Suſpenſa TVMENTI . In aliquot ueteribus cod. legere eſt . FLVCTVS TVMENTIS . quod minime placet. Non ſum uero neſcius eſſe aliquos uſqueadeo naris ſupra modum emunctæ, ut quum quattuor illos uerſus legunt,

Illa uel intactæ ſegetis per ſumma uolaret
Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas.
Vel mare per medium fluctu ſuſpenſa tumenti
Ferret iter, celeres nec tingueret æquore plantas.

Adulterinos eos iudicent, ut qui a Virgiliana grauitate uideantur alieni. Sed ualeant tam ſeueri Critici, quando in exemplaribus omnibus antiquis ea carmina reperiuntur, neq; hyperbolica ea laſciuia indecora eſt, præſertim in Virgine laudanda, quum toleretur in Apollonio in Polyphemi agilitate deſcribenda, unde locum Poeta noſter mutuatus eſt. cuius uerſus non appoſui, quia ſunt iã oĩbus in prõptu.

LYCIAM Vt GERAT Illa Pharetram. Sunt antiqui codices, ubi . FERAT . ſcriptum eſt. Sunt qui . GERAT . magis proprium uelint, & alterum illud ex paraphraſi adiectum eſſe. Eſt & IPSA . pronomen, pro . ILLA . in Antiquioribus exemplaribus; Verum alterum hoc receptius.

IO . PIERII . VALERIANI . CASTIGATIONES IN . VIII . VIRGILIANAE . AENEIDOS

TQVE IMPVLIT ARMA . Sæpius dictum eſt præpoſitionem IN . ſubſequente . P . in pleriſq; codicibus antiquis in . M . minime mutari, Id quod non in Virgilianis tantum exēplaribus eſt, uerum etiā in Horatianis, Cæſarianis, Ammiani Marcellini hiſtoriis, & aliis Auctoribus, qui uel Longobardicis, uel eius generis litteris notati ſunt. In illis enim Tineis præpoſitiones fere omnes in dictionibus omnibus incolumes habentur, ut hoc loco . INPVLIT . per . N . Neq; neſcius ſum Grammaticos aduerſus hanc ſcriptionis rationem reclamare; quod illius litteræ ſonus ante . P . non niſi . M . ſonare poſſit, quum neceſſarium ſit, poſt eam particulam enūtiatam, ſtatim occludere labia ſecunda ſyllaba . IMPV . Sed eſto ui naturæ . M . ſonus ipſius litteræ ante P . pronunciatæ; quid obſtat, ut & ſi aliter enuntiet, non tamen integra ſcribi poſſit, quum alia pleraq; ſint, quæ aliter ſcribimus, aliter pronunciamus, ut obſeruat Velius Longus, Ac ne Græcorum ſermonem in teſtimonium adducamus, qui . T . quum ſcribunt ante, N . D, tamen pronūtiant, litteræ illius remollita duricie. iidem . γ . ante . γ . κ . χ . ξ . notant. Sed .n. litteræ, quæ eſt. N . pro . γ . ſcripto ſonū exprimūt. Noluimus nos eos ſuperſtitioſius imitari, ideoq; Angelus non Aggelus ſcribimus. Ancora non Agcyra. Anchiſes non Agchiſes. Phalanx non Phalagx. ea enim ſic græce ſcribuntur ἄγγιλος, ἄγκυρα, ἀγχίσης, φάλαγξ . Sed . M . tamen aliquando quum ſcripſimus, alterius litteræ ſonum pronunciamus, ut Quintiliano & Velio Longo teſtibus apparet, In Multum ille, & Illum ego. Quare me nihil offenderit, ſiquis in . N . etiam eandem eſſe rationem aſſeruerit, & . IN . præpoſitionē ſcribēdo icolumē ſeruauerit; pronūtiationis uero leges Naturæ cōceſſerit.

EVENTVM PVGNAE CVPIAT . In aliquot antiquis codicibus . CVPIET. legitur; ſed longe uenuſtius . CVPIAT .

SVMMIQVE Ferit LAQVEARIA Tecti . Miror Seruium eos non neglexiſſe qui LACVNARIA . legunt; quum uel ex Horatii exemplo, quod appoſuit ſyllabæ repugnantiam uiderit, & ſi multi polliſyllaborū regulam uſurpant .

EXPECTATE Solo Laurenti . In antiquis aliquot codicibus . EXSPECTATE . q̃uis nonnulli adimant . S . quum opperiri ſignificat .

NE ABSISTE Penates . Inemendate legitur . ADSISTE . In pleriſq; codicibus etiam antiquis; quū . ABSISTE . dubio procul ſit legendum . Ait enim Tyberinus, Tam & ſi tantus bellorum motus inſurgit, Ne tamen animum deſponde, ſed quod inſtat, audacter exequere .

TIMOR Omnis Et Iræ Conceſſere Deum . In ueteribus omnibus cod. quotquot habui . TVMOR . legitur, quod phyſice dictum eſſet . Effuſa enim bile iecur intumeſcit, Inde oritur excandeſcentia . Vnde apud Hor. Ve meum feruens difficili bile tumet Iecur. & alibi Virg. Tumida ex Ira tunc corda reſidunt. Deq; Meleagro apud Ouidium eſt, Tumida frēdens Mauortius ira. Neq; tamen diſplicet TIMOR . quia Iuno ea tot, quæ euentura erant, metuens, ueteriſq; memor Belli tantas exciuerat turbas. In timore præterea Tumor eſt, ut Cornelius Fronto tradit, ut in metu motus animi . in formidine interdū ratio . in pauore nil nō puerile.

IAMQVE Tibi NE Vana Putes Hæc Fingere Somnum . In Ro. codice . NEC Vana Putes . legitur, quod minime diſplicet. Sed & . NE . recte .

ADVERSVM REMIS SVPERES Subuectus Vt Amnem . In codicibus aliquot mutató numero . ADVERSVM SVPERES REMIS . Sed concurſus ille ſyl-

labrum . SVM . SV . RES . RE moleſtam præ ſe fert aſperitatem. In aliquibus autem manu ſcriptis uerſus hic non habetur.

SVRGE AGE Nate Dea. In Romano codice, & quibuſdam aliis non habetur AGE. In nonnullis altera manu ſuperadditum, quũ antea legeretur. SVRGE O NATE DEA. Sed omnino SVRGE AGE magis placet. Miſſum facio GNATE DEVM, quod & ipſum in ueteri habetur codice.

SVPPLICIBVS Supera VOTIS. In Romano quidem codice VOTIS legitur. Sed in pleriſq; aliis DONIS, ut idem reperiatur quod in III. præceptum ab Heleno fuerat. Tam et ſi Ti. Donatus VOTIS agnoſcit utroq; loco.

EGO SVM PLENO QVEM FLVMINE Cernis. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. EGO SVM QVEM PLENO GVRGITE Cernis. Sed altera lectio magis omnino recepta.

NOX Aeneam Somnuſq; RELIQVIT. In antiquis aliquot exemplaribus RELINQVIT per inſtans, ut conueniat cum Surgit.

CAVIS Vndam De Flumine Palmis SVSTVLIT. In antiquis aliquot codicibus SVSTINET legitur. Et quod ſubſequitur TALIS EFFVNDIT præſenti tempore, quod in uulgatis EFFVDIT habetur.

TVQVE O TYBRI TVO Genitor Cum Flumine Sancto. TV O Genitor. diſtinguendum eſſet ex antiquis codicibus, in pronomen & aduerbium uocandi. Corripereturq; TV. ob ſubſequentem uocalem, quod non ideo appoſui, quia lectionem huiuſmodi probarem, ſed, ut codicum tantum uarietatem indicarem. Quidam, ut in pleriſq; aliis locis, QVE particulam inſeruere. Hinc pleriq; codices habent. TVQVE O TYBRI TVQ. O Genitor. tã imperite q̃ abſurde. Perinde ac etiam XANCTO pro SANCTO ſcripſere. Nam. S. etiam ſimplex in . X . mutare quorundam mos fuit, ut habetur in Veterum monumentis CASSIVS XECVNDVS. & alia quædam huiuſmodi.

QVO Te Cumq; Lacus Miſerantem Incommoda Noſtra Fonte TENET. In Ro. codice TENENT legitur, ut Lacus ſit pluralis numeri. Non enim adhuc proprium Fontem aut Lacum nouit.

SEMPER CELEBRABERE Donis. In pleriſq; cod. antiquis. VENERABERE. ſpecie Latino ſermoni inſolita. CELEBRABERE. autem omnino melius.

ADSIS O TANDEM ET PROPIVS. In Ro. codice, & in Medicco. ADSIS O TANTVM. legitur. In aliquot aliis. ADSIS ET TANDEM PROPIVS. Sed omnino uenuſtius eſt. O TANDEM.

QVAM Longa EST Nocte. In codicibus aliquot antiquis nõ habetur. EST. ſed enim figuratam illam priorem lectionem agnoſcit Seruius.

LENIIT Et Tacita. In Ro. codice more ſuo. LENIT. unico. I. quod uel oblõga figura ſcribi debet, ut pro duobus accipiat̃, ſicuti MEMOR BENEFICI. uel ſpondeus eſt κατὰ συναίρεσιν. Sed magis placet. LENIIT. dactylus.

ERGO Iter Inceptum CELERANT. In pleriſq; cod. ant. PERAGVNT legit̃. Vtrũq; placet, ſed melius CELERANT. In Med. CELEBRANT, quod cũ eo quadraret, quod ſequit̃ Rumore Secundo. Quod uero aiũt Interpretes Rumore ſecundo .i. bona fama, nihil ad Virgilianam ſententiã facere uidetur. Nam Rumor hic pro plauſu ponitur.

LABITVR VNCTA Vadis Abies. In cod. aliquot antiquis VDA non VNCTA legitur. Sed VNCTA magis propriũ, quo epitheto alias etiam Poeta uſus eſt ad pingendas nauis. Natat VNCTA Carina. Quod uero ſubiunxit, Vndas & nemus mirari, ſecũdum Pythagoræ diſciplinam dictum, qui putabat omnia ſpiritum uegetationis habentia, poſſe mirari.

CVM Muros Arcemq; Procul ET RARA Domorum. In Oblongo codice peruetere, & quibuſdam aliis ARCES legitur numero multitudinis, ut referatur ad

Colles ſeptem, uel ad illud Septemq; una ſibi muro circumdedit ARCES . Nam RARA domorum Tecta uident, quæ nunc Romana potentia cœlo Aequauit. Eſt autem pro . ET RARA . in Romano codice, & in Mediceo . AC EVANDER Habebat. In Romano, & in Mediceo . EVANDRVS . Nam EVANDER . Vocatiui caſus eſſe uolunt, pro EVANDRE, κατὰ μετάθεσιν. Reliqui tamen codices EVANDER habent Nominatiuo caſu. Voluntq; alii EVANDRE . in Vocatiuo fieri κατὰ μεταθεσιν . ut illud, Nam tibi Tymbre caput, quod agnoſcit Probus . Soſipater tamen Cariſius ita ſcribit. Alexander, Teucer dici debet . Sed & Alexandrus, & Teucrus dici poſſunt . ut Virg. Teucrus & Euandrus, ſecundum illā ſcilicet rationem, qua nomina græca in . OS . exeuntia, latine in . VS . exire Aurelio placet . Contra quam regulam a Græcis ἀγρὸς, idem a nobis Ager dicitur. Ideoq; ut in his, & cæteris conſuetudo ſequenda eſt. Sed enim ſuper hoc latius habetur libro Tertio, eo uerſu. TEVCRVS Rhœteas.

FORTE Die SOLENNEM Illo . In Romano codice . SOLEMNE genere neutro legitur, quod minime placet.

PALLAS Huic Filius Vna. Quod in ueteribus aliquot codicibus . PALLANS ſcriptum inueniatur, non eſt præter alicuius ætatis conſuetudinem. Nam præter ea, quæ alibi retulimus, in antiquis inſcriptionibus obſeruata. Romæ apud Mariū Melinum magnæ celebritatis Patricium, hoſpitem olim meum officioſiſſimum in antiquiſſimi Monumenti Titulo uidi PALLANS . per . N . ſcriptū. Eſt uero cippus is pulcherrime elaboratus opere Corinthio, omniū, quæ ad hanc diem uiderim laſciuiſſimo, cuius inſcriptionis uerba ſingula in hunc modum habent.

V Q L A V S I A E

ARBVSCVLAE

PALLANS . Q . N .

A . FRVM .

CONTVBERNALI

CARISSIMAE . ET . SIBI .

In cuius baſi eſt

PERMISSV . DEC .

Alibi etiam nomen id hoc pacto ſcriptum in Veterum monumentis obſeruaui, præſertimq; . LL . duplicato, quod iam plerīq; non illiterati Viri ſimplici . L . ſcribere cœperunt. Sed enim non ſum neſcius ueteres inſcriptiones huiuſmodi plerūq; uariare, litteramq; ipſam . N . non modo ſuperaddi ſolitam, uerum etiam, ubi ex analogiæ ratione ſit adſcribenda, plerunq; reiici, ut alibi factum in nominibus INFAS . & CLEMES . oſtendimus. Sed quamuis ita Veteres ſcriptitauerint, Probus tamen Valerius nomen hoc in . AS . terminari tradit. Et hunc locum citat ut . AS . longū oſtendat. Qui ſi . ANS . per . N . & . S . agnouiſſet, non hoc uſus eſſet teſtimonio. Alibiq; errare eos dicit, qui putant PALLANTIS Genitiuum a recto PALLANS, per . N . litteram, & PALLADIS a PALLAS, abſq; N . deduci, quas uoces accentu tantū diſtingui monſtrat, quū Pallas, Dea ſit oxytonon. Pallas, Heros, paroxytonon. De terminatione uero eoꝝ nominū, quæ ſunt

INFAS. & CLEMES, ſatis eſt libro Primo dictum. Huiuſmodi uero generis eſt etiam. PREGNAS. quod per. AS. abſq;. N. in antiquiſſimo codice Terentiano ſcriptum in Ecyra legi eo loco,

Nam abducta a uobis PREGNAS fuerat filia.

Sane apud Soſipatrum Cariſium, ubi utrum Partium, an Partum Genitiuo plurali a Pars partis dicendum ſit, quæritur, Plinii uerba referuntur dicentis conſuetudinem iam, Partium, proferre cœpiſſe, ut Pregnatium, & Optimatium; Vbi uidetur etiam Pregnas Pregnatis, ut Optimas. Optimatis a Plinio agnitum.

Illud pro corollario addere uiſum eſt, quod in eodem codice Terentiano, qui eſt in Bibliotheca Vaticana, qui ſubſequitur uerſus, poſt eum, quem paulo ante citabamus. Neq; fuiſſe Pregantem unq̃ ante hanc ſciui diem. abſq; dictione PREGNANTEM, notatus eſt; ut ita legatur.

Nam abducta a uobis. PREGNAS fuerat filia;

Neq; fuiſſe unquam ante hanc ſciui diem.

Quam lectionem ex periis nonnulli plurimum approbarunt. Sed enim animaduertendum, non eſſe locum Pyrrhichio in ſenario uerſu, niſi bis abſq; ſynalepha ſcandere uoluerimus, primo loco Tribrachum ſtatuentes, in hunc modum. Neq; fuiſſun. quam an. te hanc. ſciui. Diem. Verum hæc in medio relinquere conſiliũ eſt, quæ ſola ſibi longum orationis apparatum expoſcerent, tam multa apud eum quoq; Auctorem ſunt iniuria temporum labefactata.

ALLABI Nemus Et TACITIS Incumbere Remis. In Ro. codice & aliquot aliis. TACITOS. legit quippe uiros. nõ tamen diſplicet. TACITIS Remis.

QVAE CAVSA Subegit Ignotas Tentare Vias. In antiquis aliquot exẽplaribus QVAE CVRA. legitur. Sed. CAVSSA. magis placet. Ea enim ab Aenea referturin eo uerſu. Quos illi bello profugos egere ſuperbo.

QVOD GENVS. In antiquis aliquot codicibus. QVI Genus. non ineleganter poſitũ. In aliquot aliis. QVIS Genus. quod aliis diligentius examinandũ relinquo.

DARDANIAE Veniſſe VIROS. In Ro. codice, & aliquot aliis. DVCES. legitur pro Viros. In pleriſq; uero cod. uel hæc, uel illa dictio abraſa diſcernitur. Sed enim. DVCES. omnino magnificentius eſt.

OBSTVPVIT Tanto PERCVLSVS Nomine Pallas. Ne repetam amplius OBSTIPVIT. eo me uertam, quod. PERCVSSVS. in antiquis codicibus habetur a Percutio. Quod uero iſti Percellere, unde Perculſus, ad animum tantum ſpectare dicunt; apud Ouidium Quinto Metamorphoſeos legas.

Scipite qui media poſitus fumabat in ara

PERCVLIT. quod quidem nulli non uideatur ad corpus pertinere.

EGREDERE O Quicunq; Es. In Romano cod. ſententia non profertur per diſſolutum. Sed coniungitur cum Obſtipuit copulatiua particula adiecta hoc pacto. ET GRADERE O Quicunq; Es Ait. Sed.n. EGREDERE. uideo magis Eruditis placere.

CORAMQ. PARENTE ALLOQVERE. Codices pleriq; ueteres. PARENTE. legũt Ablatiuo caſu, ut ſit corã Parente. Sed mihi magis placet. PARENTEM ADLOQVERE. ut eſt in Ro. codice, & aliis optimis.

ACCEPITQ. Manu DEXTRAMQ. AMPLEXVS Inhæſit. In pleriſq; codicibus antiquis. EXCEPITQ. Manu DEXTRAQ. & pro AMPLEXVS. ſunt codices, in quibus. IMPLEXVS. legitur; quæ lectio cum DEXTRA Ablatiuo conueniret. Sed enim. AMPLEXVS. plures fautores habet.

TVA Terris DEDITA Fama. Præteribo quod in antiquis aliquot codicibus DEBITA. legitur, quum. DIDITA. in emendationibus habeatur, quod Seruius etiam agnoſcit in codicibus emendatis, dumq; exponit. DIDITA. diuulgata. ut illud. Diditur Interea Troiana per agmina murmur. Lucretianum id quidem uerbum, & in hoc ſignificato ab utroq; poetam ſæpiſſime poſitum;

MAXIMVS ATLAS . In Ro. codice . MAXVMVS ATLANS . de cuius ſcriptionis ratione pleraq; diximus in Primo Aen. Succurrit uero nunc marmor ſimili ratione inſcriptum, quod elegantia ingenia ſubiectũ hic non aſpernabuntur.

ASPRENANS . CALPVRNIVS

TORQVATVS . PATRI . SVO.

Fuiſſe enim in huiuſcemodi nomine ueram lectionem . A S P R E N A S . apud antiquiores, fatentur omnes. Tum in Aede Diuæ Ceciliæ Trans Tyberim . AS PRENATIS . CAESIANI . legitur abſq; . N . obliquo caſu.

CYLLENES Gelido Conceptum IN VERTICE Fudit. In antiquis codicibus partim . CYLLENE . partim . CYLLENAE . legitur. Et . CONCEPTVM VERTICE . abſq; . IN . quod non placet.

AVDITIS SI QVICQVAM Credimus ATLAS . In codicibus aliquot antiquis . SI CVIQVAM Credimus ATLANS . legitur. Sed . QVID QVAM . magis placet. Et ATLAS abſq; . N . ſcribi dictum.

TENTAMENTA Tui Pepigi. In antiquis pleriſq; cod. TEMPTAMENTA . per . MP . legitur; quam ſcribendi rationem, præter omnium fere codicum antiquorum congeriem. In aliquot etiam marmorum inſcriptionibus obſeruaui; cuiuſmodi ea eſt . EIVS . MONIMENTI . PARTEM . ALIENARE . TEMPTAVERIT . Sed enim ubi ita ſcriptum inuenitur, alia quoq; præter Eruditorũ uſum inſpiciuntur. Nos itaq; . TENTAMENTA . ſcribamus, ut omnes fere notæ melioris Homines hodie ſcribunt.

ME ME Ipſe, Meumq; Obieci Caput. In antiquis aliquot codicibus . MEMET . legitur; de primæ uero ſyllabæ quantitate uide Valerium Probum, & obſeruatum a Grammaticis . Tutemet . eſſe Dactylum, quod eiuſdem eſt proportionis. Miſſum faciam . CAPVD . per . D . in antiquo quodam codice paſſim notatum. Nam de litteræ illius mutatione ſatis ſuperius dictum.

QVODQ. ALLVIT . In antiquis . ABLVIT . quod non ita placet. Eſt .n. hic Adluere, uel Alluere. quo frequenter utitur Plinius in hanc ſententiam.

ET REBVS Spectata Iuuentus. In codicibus nonnullis antiquis . E REBVS . legitur. Sed enim ſententia uidetur . ET . expoſcere.

ACCIPIO AGNOSCOQ. Libens. In cod. aliquot antiquis . ASPICIO ADGNOSCOQVE legitur. Sed plures omnino . ACCIPIO . habent, ut Illos Porticibus Rex ACCIPIEBAT In amplis.

HESIONES Viſentem Regna. In Romano codice græca pronuntiatione ſcriptũ eſt . HISIONAE . prima ſyllaba per . I . quo ſono nũc ητα lĩam pronũtiant ΗΣΙΟΝΗ .n. ſcribitur. Variatq; declinatio Genitiui in antiquis codicibus. Nã in aliis . HESIONES . ut ησιονης. In aliis . HESIONAE . latino declinatu quin etiam . HESIONE . per . E . ſimplex repetitur. Sed . HESIONES . omnino Doctioribus placet.

TVM Mihi Prima Genas VESTIBAT Flore Iuuenta. In codicibus aliquot antiquis . VESTEIBAT . ſiue ut Priſcianus putat, mediarum uocalium tranſpoſitione; quæ poſtmodum in . EI . diphth. contrahantur. Siue magis ex Lucillii ſententia, ad . I . productam indicandam, ea diphthongus ſcribi ſolita ſit: Nam in DEICO; & AMEICEIS . & PERICVLEIS . nulla ſynæreſis. Sed & IVVENTA . uarie ſcribitur; in nonnullis enim codicibus . IVVENTVS . In aliis quibuſdam . IVVENTAS . inuenitur; de quibus alibi dictum.

IVVENILI Ardebat Amore. In Ro. codice, & in quibuſdã aliis . IVVENALI . legitur per . A . in pene ultima, quod etiam in aliorum Auctorum ueteribus

exemplaribus obſeruaui. Et agnitum a Grammaticis, alibi demonſtraui.

ET DEXTRAE CONIVNGERE DEXTRAM. In antiquis aliquot codicibus legere eſt. DEXTRAM ET CONIVNGERE DEXTRAE. Sed quattuor ſyllabarum per. E. prolatarum ſonus continuatioq; exilitatem quandam præ ſe ferunt ad faſtidium uſq;.

ACCESSI Et Cupidus PHINEI. PHINEI multis modis corrupte legitur. Nam & PHAENEI. & PHOENEI. reperitur. Sed enim per. E. PHENEI triſyllabũ omnino legendũ ex probatioribus exẽplaribus. Hom. οι φινιον τπιμαρτυρο.

CLAMYDEMQ; Auro Dedit INTERTEXTAM. In Ro. codice legere eſt. INTERTEXTO. Sed. Intertextam. melius.

PALAS. Niſi placeat. PALLANS. ut in pleriſq; Veterum monumentis notatum eſt. Et quia nomen id. N. non recipere tradit Probus. Certe geminato ſaltem. LL. ſcribendum erit.

AVXILIO Laetos Dimittam. In hoc etiam nomine. AVXILIO; uariatum. Nam ſunt qui. AVSILIO. per. S. ſunt qui per. X. ſunt qui per utrũq; X. & . S. ſcribant. & ſuperius in monumentis Veterum. AVXSILIVM. per X. & . S. notatum obſeruauimus. Nos. AVXILIVM. ex uſu Eruditorum emendatiore ſcribimus. Sed illud magis me mouerit, quod in codicibus aliquot antiquis. Auxilio TVTOS. legitur. Sed. LAETOS. magis receptum.

ET Amor COMPRESSVS Edendi. Diximus in Ro. codice euenire ſæpius, ut dictiones, quæ per geminum. SS. ſcribendæ forent, per. N. & . S. notatæ ſint, ut hoc loco. COMPRENSVS. Id ea de cauſſa factum eſt, quod geminandarum conſonantium diuerſus admodum uſus apud Veteres fuit; quadam enim ætate multa, quæ nos unico. S. nunc ſcribimus, geminato illi, uti ſuperius dictum eſt, ſcribebant. AVSSVS. IMPERIOSSVS. FORMOSSVS. & ſimilia. Contra fuere tempora; quibus ut obſeruatum a Verrio eſt; conſonantes minime geminarent. Vbi uero quid gemina conſonante ſcribẽdum occurriſſet, ſupra litteram, quæ gemina ſcribenda erat, notam quandã ponere conſuerãt. Amplius, Velius Longus Niſum auctorẽ citat, qui. COMESE. & . SVESE. & alia huiuſmodi ſimplici. S. ſcribenda cenſuerit; ea ratione; quod iuxta productam uocalem conſonans progredi non ſoleat. & . S. præſertim quondã minime geminauerint. Quã uero notam Victorinus Sicilicon appellat, geminandis conſonantibus ſuperponi ſolitam huiuſmodi eſt figura. ʾ. ut alibi monuimus. Quod apud eos, qui de ponderibus & menſuris ſcribunt, animaduerti. Poſterioris inde ſæculi imperitia factum eſt, ut crediderint notam eam compendiariæ ſcripturæ apicem eſſe, quem loco litteræ. N. ſolemus interdũ adlinere. Hinc COMPRENSVS, hoc loco & in aliis codicibus. IMPERIONSVS. & FORMONSVS, quæ nõnunq; SS. geminato ſcribi conſueuerunt; emanaſſe crediderim. Quãq; in. FORMONSVS. circũflexum accentum, aut την μακραν etiam huic errori anſam dediſſe credi poſſit, ut alibi diſputatum eſt.

REX EVANDER AIT. Pauci admodum codices ſunt, in quibus. EVANDER legatur. ſed in q̃plurimis. EVANDRVS. de quo ſuperius ſatis dictũ. Quãuis Seruius in Georg. dicat nomina, quæ apud Græcos in GROS. TROS. PROS. CROS. DROS. exeunt apud nos in. ER. terminari, & ſecundæ eſſe declinationis. Ex quibus duo tãtũ nomina deſignentur; CODRVS. & CONGRVS. Verũ hæc latius ex Cariſio recitauimus libro Tertio.

VANA Superſtitio VETERVMVE Ignara Deorum. In Ro. codice & quibuſdã aliis antiquis legere eſt. VETERVMQ. & ita ſcriptum eſt in Lactantii Firmiani codicibus, ubi. L. III. locum hunc exponit in hunc modum. Qui nouos ſibi ritus aſſumebant, ut Deorum uice mortuos honorarẽt, quos ex hominibus in cœlũ receptos putabãt; hos ſuperſtitioſos uocabant. Eos uero, qui publicos & antiquos

Deos colerent, Religioſos nominabant; Vnde Virgilius. Vana ſuperſtitio Veterumq; ignara Deorum.

IAMPRIMVM Saxis. In peruetteri codice. IAMPRIDEM. legitur, quod nonnullis minime diſplicuiſſe animaduerti.

DISIECTAE Procul Vt Moles. In Ro codice. DEIECTAE. legitur, quod non æq; placet. Dicturus enim rem ab Hercule geſtam, maius neſcio quid oſtendit, dicendo Moles diſiectas. Loquitur uero de fragmentis illis, quæ ab Auentini uertice, & imis radicibus auulſit Hercules, ut ſibi aditũ in antrum Caci patefaceret.

FACIES Quam Dira TENEBAT. In Ro. codice, & aliquot aliis peruetuſtis TEGEBAT. legitur. Sed. TENEBAT. receptum magis.

FORIBVSQ. AFFIXA Superbis. In aliquot antiquis exemplaribus legere eſt FORIBVS SVSPENSA Superbis. Sed. ADFIXA. neſcio quid atrocius oſtendit. In Mediceo abſq; particula copulatiua. FORIBVS Affixa. legitur.

NAM MAXIMVS VLTOR. In cod. nonnullis perueteribus. MAXVMVS HEROS. legitur. Sed magis placet. VLTOR. quod ex iis titulis eſt, qui DIS adſcribi ſoliti ſunt in Veterum nummis, ut. IOVI. VLTORI. Et MARS. VLTOR. Reſq; ipſa geſta, titulum huiuſmodi expoſcere uidetur.

AT FVRIIS Caci Mens Effera. Non inficior in Ro. codice, & quibuſdam aliis recentioribus codicibus. FVRIIS. legi. Sed enim exemplaria pleraq; uetuſta cum Mediceo, & Porcio. FVRIS. habent; quo uocabulo quam maxima exprimitur ignominia. Neq; enim ignorabat Virgilius q̃ ſeuere olim apud Veteres furtum puniri ſolitum eſſet, quamq; leui de cauſſa, uel uno uerbo furti quis argueretur. Quippe ſi Iumentum quis aliorſum duxiſſet, q̃ quo utendum accepiſſet, aut longius q̃ quem in locum petiiſſet: Q. item Scæuola declarante. Quod cui ſeruandum datum eſt, ſi id uſus eſt; ſiue quod utendum acceperit, ad aliam rem, atq; adceperat, uſus eſt, Furti ſe obligaſſe. Multaq; huiuſmodi tum a Labeone, tum a Sabino examinata, quæ temporum illorum integritatem oſtendant. Quare Seruius pro ingenti ſcelere. FVRIS nomen poſitum ait; Hoc uero loco non tam epitheton illi monſtro proprium eſt, q̃ etiam inſeruire tempori uidetur.

NEQVID Inauſum Aut INTEMPTATVM Sceleriſue Doliue Fuiſſet. Iuniores INTENTATVM. ſcribunt. In Ro. codice, & in Mediceo. INTRACTATVM. legitur. Nam Tractare, & Contrectare de Furibus ſæpe dictum obſerues. Solinus. dũ tractat etiã ea, quæ cõceſſerãt in Arcadũ iura duce Hercule oppreſſus eſt.

QVAERENTEM Nulla. In Ro. codice, & aliquot aliis. QVAERENTIS. legitur, numero multitudinis. Non enim uериſimile eſt Herculẽ rãtum quæſiuiſſe, Sed oratio creſcit ex infinito. In Mediceo. QVAERENTE. per modum cõſequentiæ ſcriptũ cum paraphraſi, Hercule; quæ quidem ſtructura uidet ſubagreſtis.

SVB Antro MVGIIT. Et Caci Spem. In antiquis pleriſq; cod. MVGIT. per ſynæreſin ſcribitur. ſiue potius. I. oblongum fuerit pro gemino.

EMVNIIT OBIICE Poſtes. In antiquis codicibus. OBICE. unico. I. de quo plura Gellius.

ADERAT Tirynthius OMNEMQVE Acceſſum Luſtrans. In pleriſq; codicibus antiquis non eſt uerſus hypermeter, ſed. OMNEM ACCESSVM. legitur. magis tamen placet. OMNEMQVE Acceſſum Luſtrans.

IMPVLSV Quo Maximus INSONAT Aether. In antiquis aliquot. INTONAT. habetur. Sed. INSONAT. in pluribus.

INFERNAS RESERET Sedes. Et Regna RECLVDAT. In codicibus aliquot antiquis. RESERAT. & RECLVDIT. legitur, præſenti tempore. Sed altera lectio cultior ab Eruditorum collegio iudicatur.

TREPIDENT Immiſſo Lumine Manes. In Ro. codice. TREPIDENTQVE. legitur, quod & uerſum & ſententiam replet, & numeroſius ſonat.

DEPRENSVM IN Luce. In cod. aliquot antiquis non habetur. IN.

INSVETA RVDENTEM. Sunt codices antiqui, in quibus Inſueta PAVENTEM ſcriptum eſt; ſed RVDENTEM magis tumultum auget.

FVGA Iam Super Vlla Pericli EST. In pleriſq; codicibus antiquis non habetur EST uerbum. Id uero me nihil offendit adiectum.

QVA Plurimus Vndam Fumus Agit. In antiquis aliquot codicibus, QVO.

FORIBVS Domus Atra REVVLSIS. In codicibus aliquot RECLVSIS legitur; quod eſt admodum leue, Tanto in conatu. Quare magis placet REVOLSIS, ut in Romano, & aliquot aliis probatioribus habetur.

POCVLA PORGITE Dextris. In codicibus aliquot antiquis SPARGITE legitur; ſed PORGITE magis receptum.

ET SACER IMPLEVIT DEXTRAM SCYPHVS. In codicibus aliquot antiquis legere eſt, ET DEXTRAM IMPLEVIT SANCTVS SCYPHVS. Sed uulgata lectio receptior.

FLAMMASQ. Ferebant. In cod. aliquot ant. FLAMMAM, numero unitatis.

EVINCTI Tempora. In codicibus aliquot antiquis ET VINCTI legitur; quod non ita placet.

HIC Iuuenum Chorus ILLE Senum. Neq; quidem placet, quod in nonnullis codicibus ATQVE Senum legitur, admiſſa Seruii diſtinctione.

DISIECERIT Vrbes. In uetuſtis aliquot codicibus DEIECERIT legitur. Sed maiorem uim & impetum oſtendit DISIECERIT.

VT DVROS Mille Labores. In Ro. codice ET Duros, quod non æq; placet.

NEMEAE Sub Rupe Leonem. In Ro. codice NEMEA legitur. Sed enim Seruius NEMEAE legendum oſtendit, quia Nemeæus deriuatiuum ſit; Apud Græcos tamen utrunq; reperiſ [illegible] ut obſeruatū à Grãmaticis. Eſt etiam in Ro. codice SEMENSA pro SEMESA errore illo familiari.

NEC IVNGERE. In aliquot antiquis NEQVE particula ea ter repetita. QVEIS NEQVE mos, neq; cultus erat, NEQVE Iungere Tauros. Sunt tamen qui NEC monoſyllabum tertio loco malint.

AVREAQ. (Vt Perhibent) Illo Sub Rege FVERVNT Sæcula. Veteres codices fere omnes legunt AVREA QVAE Perhibēt. Nempe, ſæcula fuere ſub illo Rege, quæ perhibent aurea. In aliquot uero codicibus, quod non ita placet, legere eſt AVREAQVE Perhibent Illo Sub Rege FVISSE Sæcula. Sed uulgata lectio AVREAQVE, VT Perhibent magis Doctis omnibus adridet.

TVM Manus AVSONIAE, Et Gentes. In Ro. cod. AVSONIA. Auſoniam uero putat Verrius dictam ab Auſonio Rege, Vlyſſis filio, ex Calypſo; qui primus partem eam tenuerit, ubi Beneuentum & Cales. Deinde paulatim ſic dicta ſit tota Italia, quæ ab alpibus includitur. Quod uero paulo infra, non procedere ait Seruius, quod a Liuio traditum eſt, Tybrin dictum ab Albano Rege Tyberino, ſuppetias Liuio fert Varro, dum is quoq; Tybrin a Tyberino Siluio Albanorum Rege, ꝙ is in eo extinctus ſit, dictum aſſerit.

ET NOBILE Pallanteum. In Romano cod. legitur NOMINE, ueluti dixerat Carmentalem Romano NOMINE Portam. Sed omnino NOBILE magis placet, ob antiqua tot eo de loco monumenta.

ET LETVM Docet Hoſpitis Argi. In codicibus aliquot legere eſt, ET MORTEM Docet. Sed magis placet LETVM, ut perſtet in nominis adluſione de Argileto. Quamuis non ignoro eſſe, qui ab Argola quodam uiro non ignobili, qui fuerit ibi ſepultus, Locum dictum uelint. Alii ab Argilla, quod ibi id genus terræ affatim fuerit.

IAM TVM SYLVAM. In Romano SILVAS. In quibuſdam aliis IAM IAM SILVAM. Sed IAM TVM magis omnino placet.

HANC Saturnus condidit VRBEM. In codicibus aliquot antiquis. ARCEM. non VRBEM. legas, quod eſt hiſtoriæ propius. Niſi Vrbem dictum ſit ad ampliationem, & honeſtiorem rei nuncupationem; ſiue ad id reſpexerit, quod Roma inde κατ' ἐξοχὴν VRBS appellata eſt.

LAVTIS Mugire CARINIS. In Ro. codice legiť. CAVERNIS. errore

AVGVSTI SVBTER Faſtigia Tecti Ingentem Aeneam Duxit. (fœdo.) In codicibus aliquot antiquis. SVBEVNT. legitur. Sed SVBTER. lectio caſtior uidetur; aliter. Ingentem Aeneam duxit. imperfecta erit oratio.

ASPIRAT Amorem. In aliquot codicibus antiquis. INSPIRAT. Sed & ADSPIRAT inuenitur, quod nonnullis placet.

ARTIS OPISVE TVAE. In Ant. aliquot codicibus. OPVSVE. ut ſit Arma Opusue artis tuæ. Nam non tam Armorum præſidium, quàm etiam Artificii uiſendã pulchritudinẽ admirabit Poeta, in armis ipſis. Eſt etiam. OPISQVE. legere.

NVNC Iouis IMPERIIS RVTVLORVM Conſtitit Oris. In Oblongo cod. & quibuſdam aliis antiquis. IMPERIO. unitatis numero legitur, quod etiam apud Seruium adnectas. Miſſam uero faciam, quod in pleriſq; codicibus & hic & alibi RVTILORVM. ſecunda ſyllaba per. I. notatur.

ARMA Rogo GENITRIX Nato. Ex antiquioribus codicibus ſcribendum GENETRIX. media ſyllaba per. E. ut alibi monuimus.

TE Filia NEREI. In codicibus aliquot antiquis. NERI. legitur. In nonnullis. NERES. Super quo dechiratu multa Seruius memorat. Priſcianus uero in huiuſmodi nominibus poſitum ait Datiuum pro Genitiuo. Quare. NEREI. ſcribendum erit. Sed. NERI. pronunciare non incongruum, facta ſynæreſi in græcam diphthongum.

CVNCTANTEM Amplexu Molli Fouet. In Seruii uerbis aliquid deſideratur, & ut illi etiam ſuppetias feramus; Nonius Marcellus locum hunc exponens ait. CVNCTANTEM; dubitantem. Quare ita etiam apud Seruium legendũ crediderim. Cunctantem, dubitantem ſ. de promiſſione. Deeſt enim. DVBITANTEM. in Seruianis ſcriptis.

ET LABEFACTA Per Oſſa Cucurrit. In pleriſq; cod. antiquis. CALEFACTA. legi, ſed LABEFACTA Seruius agnoſcit. Quæ phraſis Catulliana eſt,
Non ſi illam raræ Labefactes munere ueſtis

TVM PATER Aeterno Fatur DEVICTVS Amore. In Ro. codice & in quibuſdam aliis peruetetibus. DEVINCTVS. legitur, quod Amoris proprium eſt, & Vinculum in myſticis ſignificationibus Amorem denotat. Neminem .n. facilius ad te trahas, & arbitrio colligaris tuo quàm Amantem. Poetæ uero paſſim Amoris laqueos & retia decantarunt, ut ſæpe apud Lucretium.
Nam Vitare plagas in Amoris ne iaciamur,
Non ita difficile eſt, quàm captum retibus ipſis
Exire, & ualidos Veneris perrumpere nodos.

QVID Cauſas Petis Ex Alto Fiducia Ceſſit QVO Tibi Diua Mei. Legitur utroq; loco. QVID. ut repetitio ſit. QVID Cauſſas Petis Ex Alto Fiducia Ceſſit. QVID Tibi Diua mei. Sed. QVO. aduerbium ſecundo loco magis placet. Illud autem, quod eſt EX ALTO. Seruius exponit, argumentatione longe repetita. Nonius, ex Vetuſto & antiquo interpretatur.

QVOD Fieri Ferro Liquidoue POTESTVR ELECTRO. POTESTVR. omnino in codicibus aliquot antiquis reperitur. Et in aliquot etiam duæ ultimæ literæ abraſæ ſunt. In Romano tamen, & in quibuſdam aliis codicibus ipſa uetuſtate Venerabilibus. POTEST. habetur. Quod magis placet, ut duo declinemus euitanda. Poteſtur illud poſt Lucretiana tempora iam obſoletum, & primam in dictione ELECTRO correptam, quæ natura longa eſt, ut, Sudant ELECTRA

Myricæ . ἤλεκτρον enim græce per .V. uocalē omniū porro cōſenſu longā, ſcribit.

PLACIDVMQVE Petiuit Coniugis INFVSVS Gremio Per Membra Soporem. Sunt cod. admodū Veteres, in quibus . INFVSVM . legitur, quod nō æq; placet.

CEV FOEMINA Primum Cui Tolerare Colo Vitam TENVIQVE MINERVA. Quia ſequitur inferius, Haud ſecus ignipotens, crediderunt nōnulli . CEV Fœmina . legendum. Sed .n. cod. pleriq; ueteres, cū iis, qui apud me ſunt . CVM, non . CEV . legunt; ſpectat enim comparatio ad tempus etiam antelucanum, quod & Volcanalia nuncupant quare addit, Nec tempore ſegnior illo. Sed hoc utcūq; placeat, non laboro. Quod uero ſuper . TENVIQVE MINERVA. tam multa congerantur ab Interpretibus, in loci huius expoſitionem excogitata, aliter nonnulli codices admodum antiqui legunt, ubi . CALATHISQVE MINERVAE . habetur. Sed enim . TENVIQVE MINERVA . in Ro. cod. eſt, in Mediceo, & aliis quibuſdā, eāq; lectionē agnoſcūt Aru. Meſſus & Priſcianus.

QVAM SVBTER Specus. In uetuſtis aliquot exēpl. QVAM SVBTVS . habet.

STRICTVRAE Calybunt. STRICTVRA inquit Seruius, eſt terra ferri in maſſā coacta. Nonius Marcellus locum hunc citat, Exponitq;, Stricturæ ſunt ſcintillæ. A ſtringenda uero acie uocabulum Stricturis impoſitum ait Pl. L. xxxrtrr.

HVC Tunc Ignipotens. HVC . quidem in pleriſq; uulgatis codicibus habetur; ſed pleriq; ueteres . HOC . legunt, quod Seruius agnoſcit pro . HVC . poſitū. Circumfertur uero Epitaphium; quod extat Capuæ, in quo de more huiuſmodi ſcriptum ſit . INFERRI . HOC . NON . LICET . NISI . QVORVM NOMINA . SCRIPTA . SVNT . ET . QVIBVS . CAVERO .

DEIICIT In Terras. Antiqua aliquot exēplaria . DEICIT . unico . I . legūt, Longe uero plura . DEIECIT . pene ultima correpta; eaq; dictio præſenti tēpore pluribus locis ita ſcripta, Deiecio deiecis, non Deiicio, ſcribi aliquando ſolitum oſtendit; ac de mutatione quidem . litteræ . I . in . E . ſatis ſuperius diſputatū. Hoc uero loco No. Marcellus DEIICIT, Mittit, interpretatur.

FVLGORES Nunc TERRIFICOS. In Romano, & omnibus fere aliis ueteribus codicibus . HORRIFICOS . legere eſt. Et ubi inferius habetur, Aegidaq; Horrificam; iidem omnes quotquot uiderim codices . HORRIFERAM . legunt uno conſenſu.

POLIBANT. In aliquot antiquis . POLEIBANT . de qua ſcribendi ratione, ſatis ſuperius diſputatum eſt.

DESECTO Vertentem Lumina Collo. Sunt codices, in quibus . DISECTO . legatur. In aliquibus . DISIECTO . In Romano . DEIECTO . Sed DESECTO . magis placet, ut in Mediceo eſt.

COEPTOSQVE AVferte Labores. In codicibus aliquot antiquis . CERTOS . legitur, hoc eſt qui quotidiana opera exercentur, qui olim inſtituti, qui uobis præcipue ſoliti. Nam alia q̃ ſoleant excudere nunc opera imperaturus eſt. Non tamen diſplicet . COEPTOS . ut cod. aliquot etiam manu ſcripti legunt.

PRAECIPITATE MORAS. In aliquot antiquis . MORAM . Sed numero multitudinis magis placet, quod maiorem oſtendit feſtinationem.

FORCIPE MASSAM. Sunt quidē codices, in quibus . FORFICE . legatur. Sed enim Seruius agnoſcit . FORCIPE . & utriuſq; diuerſum oſtendit uſum. Cariſius . FORCIPE . loco hoc poſitum a Virgilio tradit; quamuis de Forfice cum Seruio non ſentiat. Quod uero exemplaria . MASSAM . habent, in Cariſii codicibus eius loco . FERRVM . legitur.

DEMISSA AB LEVA. Antiqui aliquot codices . A LEVO . legunt, ut ſubintelligatur Humero. Sed ab Leua .ſ. parte, uel manu magis recepta lectio.

HINC Rutulus Premit Et Murum Circumſonat ARMIS. In codicibus aliquot antiquis. Circumſonat ARCENS . legitur. In aliquot aliis . ARRVNS .

ut non unus nominetur hoſtis ad maiorem timoris exaggerationem,ſeq; honeſtius excuſet,quod modico eum auxilio iuuet. Mihi autem . ARMIS . ut in codicibus emendatioribus habetur, nequaq̃ diſplicet.

TABOQVE FLVENTES . In antiquo cod. . FLVENTI quippe Tabo. legit.

ILLE Inter CEDES Rutulorum. In Vaticanis omnibus codicibus . CEDEM . unitatis numero legitur; non ita in pleriſq; aliis.

NVLLI FAS ITALO . In antiquis aliquot cod. mutato numero legitur . FAS ITALO NVLLI. Sed principiũ a ſpondeo uerſum omnino grauiorem reddit.

MANDATQVE Inſignia TARCON . In antiquo cod. TARCHO . Alibi uero ex . C. Iulii Ro. & quorundam aliorum ſententia,nullum nomen latinum ON . litteris finiri monuimus; Quãuis Plinius nomina quædã dicit proprios gentis ſuæ uultus formamq; apud nos etiam cuſtodire. De nominibus autem huiuſmodi Fab. Quintilianus ait, ut Palæmo,Thelamo, & Plato (Nam ſic eum Cicero quoq; appellat) diceretur,retinuerunt; quia Latini,quod . O . & . N . litteris finiretur, non reperiebant.

ET GENERI FATVM INDVLGET. In Mediceo codice plurali numero . FATA INDVLGENT . ſcriptum eſt.

HVNC Tibi Præterea. In aliquot antiquis legere eſt . NVNC Tibi. Sed pronomen illud indicatiuum longe plus ponderis & energiæ habere uidetur, dicendo HVNC Pallanta. Nam & in pronomine ipſo,& in ꝓprio nomine emphaſis eſt.

PRIMIS ET TE MIRETVR Ab Annis . Sunt cod. antiqui,in quibus legere eſt TE IMITETVR . abſq; ſynalepha. Sed omnino . MIRETVR. magis placet; quia plus eſt Mirari,in quo Rei,quã uix te aſſequi poſſe ſperes, magnitudo oſtẽdit.

ARCADES Huic Equites. In antiquis,& emendatis codicibus . ARCADAS . per . AS . ſcriptum eſt metro ita ſuadente; Nam Accuſatiuus pluralis in . ES . latinus eſſet, & non niſi producta ultima poneretur.

ROBORA Pubis Lecta Dabo . Antiqui aliquot codices . CORPORA Pubis. legunt. Sed omnino longe melius eſt . ROBORA .

TOTIDEMQVE SVO Tibi NOMINE PALAS . In codicibus aliquot antiquis legere eſt . SVO Tibi MVNERE PALLAS . Sed enim Seruius NOMINE . agnoſcit.

DEFIXIQVE Ora Tenebant. Vetuſta quædã exempl. legunt . INTENTIQ. Sed enim . DEFIXI . magis placet, quod præ ſe fert etiam ſtuporem quendã.

FRAGOR INTONAT INGENS . Antiqui pleriq; codices,Vaticaniq; omnino cum Mediceo & Porcio . INCREPAT . legunt; q̃uis . INTONAT . ea ratione Seruio placet, quod alibi dictũ a Poeta, Fulminat Aeneas armis. Quod uero paulo poſt ſequit̃ . PVLSA TONARE . in antiquis aliquot . SONARE. legere eſt. Sunt etiam uetuſti admodum codices, in quibus . FRAGOR INTONAT AVRES . legatur; ſed hoc aliorum iudicio relinquemus.

AGNOVIT Sonitum ET DIVAE . In Ro. codice non habetur. ET. ut per appoſitionẽ legas . DIVAE Promiſſa Parentis. Eruditis tamen auribus uulgata lectio . Sonitum ET DIVAE . magis adblanditur.

NE VERO HOSPES NE QVAERE Profecto. In codicibus aliquot antiquis legere eſt . NE QVAERE HOSPES NE Quære Profecto . Vtraq; lectio & uenuſta eſt, & a Virgiliana phraſi non aliena.

QVAM Multa Sub VNDAS Scuta Virum Galeaſq; Et Fortia Corpora Volues. In Ro. codice legere eſt . Sub VNDA . quod non diſplicet; in loco enim uoluenda ſunt. Sed . Sub VNDAS . ad locum,omnino uehementius eſt.

HERCVLEAS Sopitis Ignibus Aras EXCITAT . In antiquis pleriſq; codicibus SVSCITAT . legitur,non inepte, quam lectionem agnoſcit Seruius.

HESTERNVMQVE Larem. Placet Seruio . HESTERNVM , cui pridie ſacrificauerat.

ficauerat. Improbatq; Externum; Quod tamen & in Romano codice, & quibuſdam aliis peruetuſtis codicibus inuenitur. Sunt, qui Patrios Penates Externos intelligant; quum ſolitus ſit Poeta Aeneæ Penates Magnos Deos appellare, ut eo loco, Feror exſul in altum cum Sociis, Gnatoq;, Penatibus & Magnis Dis; & per Magnos Penates iurat Aſcanius in Nono. Dixerat tamen Euandrus. Communemq; uocate Deum. De quo plura Macrobius.

EVANDER Pariter, Pariter Troiana Iuuentus. In antiquis pleriſq; codicibus EVANDRVS. per terminationem. VS. ſcriptum eſt, quod hoc loco perplacet, quia ſic ὁμοιοτέλευτον euitatur, quæ tribus continuis dictionibus haberetur in. ER. ſi EVANDER etiam legeretur. Quid uero Veteres de nominibus huiuſmodi tradiderint, alibi recitatum eſt.

OCYVS IRE Equites Tyrrheni Ad LITORA Regis. Antiqui aliquot codices AD LIMINA. habent. Sed. LITORA. Peritioribus placet. Nam inde nauibus in caſtra prouecti ſunt. Id etiam obſeruandum, quod Seruius ait, Ocyus poſitiuus antiquus eſt, id eſt celeriter; Nec enim poteſt eſſe comparatiuus, ubi nulla eſt comparatio. At quo modo poſitiuus, cuius maſculinum Ocyor ſit, ut fulminis ocyor alis. Quare dicendum potius comparatiuum eſſe pro poſitiuo, ita tamen, ut inſolitum quiddam ſignificet. Ita ibi, Adloquitur Venus Triſtior, q̃ ſcilicet ſolita ſit.

IT Timor Et MAIOR MARTIS IAM APPARET Imago. In Romano codice. ET Timor Et Maior. Sed id forte ſolito more. Sunt etiam uetuſti codices, in quibus abſq; particula. IAM. ita legitur. MAIOR Martis Apparet Imago. Noſtræ tamen ætatis ingeniis, IAM, illud interpoſitum magis adridet, quod neſcio quid addat carminis maieſtati.

HAERET INEXPLETVM Lacrimans. Non placet, quod in quibuſdam codicibus antiquis. INEXPLETVS. legitur; quamuis agnitum Veterum etiam temporibus. In aliquot aliis. IN AMPLEXVS Lacrimans. habetur. Sed. INEXPLETVM. agnoſcunt Eruditi omnes.

CVM PRIMAM ACIEM. In antiquis codicibus. PRIMVM. legitur. Sed melius. PRIMAM ACIEM.

REGEM Hac ERYLVM. In Romano codice. ERVLVM. per. V. more ſuo, ut SIBVLLA pro Sibylla. THRASVLLVS pro Thraſyllus, & alia huiuſmodi paſſim apud Tacitum, & aliquot alios.

NEQVE FINITIMVS Mezentius VNQVAM. Huic Capiti INSVLTANS. In antiquis aliquot codicibus. FINITIMO. legitur. uel mihi, uel Huic Capiti. Et. EXVLTANS Dediſſet Funera. Legitur &. VSQVAM. in codicibus aliquot antiquis, quod pertinet ad repetitionis ornatum, Si cui ita legere placuerit.

Non ego nunc dulci Amplexu diuellerer uſquam
Gnate tuo. Neq; finitimo Mezentius uſquam
Huic capiti inſultans tot ferro ſæua dediſſet
Funera, tam multis uiduaſſet ciuibus urbem.

Quo loco Seruius ait proprie. VIDVASSET. dictum a Virgilio; quia Vrbs eſt generis fœminini; abuſiue uero & ſatis incongrue ab Horatio dictum. Viduus pharetra Riſit Apollo.

Quia ſcilicet putat ipſe Viduam, quaſi Viro iduam dici. Atqui ſunt ex Grammaticis, quorum auctoritas minime contemnenda eſt, qui, VIDVVM, a VE, & DVITATE, dictum uelint, ſicut Veſanus, non ſanus, atq; ita non incongrue dixerit Horatius, Viduus Apollo.

AT VOS O SVPERI ET DIVOM TV MAXIME RECTOR IVPPITER ARCADII QVAESO Miſereſcite REGIS, ET Patrias Audite Preces,

In antiquo admodum codice lectio hæc uariat in hunc modum.
DIVOM TV MAXVME RECTOR
IVPITER Arcadii Quæſo REMINISCERE Regis.
EXAVDIQVE PRECES PATRIAS.
Vulgata tamen lectio plures habet fautores, quia ſequitur. Si numina ueſtra. Incolumem Pallanta mihi ſi fata reſeruent, apoſtrophe ad plures.

SI VISVRVS EVM VIVO. In codicibus aliquot antiquis. VIVOM. legitur; quod non ita placet. Nam ad id, quod nonnulli obiiciunt, recte. VIVOM. poſitum. quia præter uota uidit eum poſtmodum, ſed non Viuum, reſponſum fecerim, ſatis eſſe, quod iam dixerat. Si numina ueſtra Incolumem Pallanta mihi ſi Fata reſeruent. Et quia non ſatis erat deſiderio Patris Filium eſſe incolumem, niſi & iucundiſſimo eius frueretur aſpectu, eiuſque complexus peteret, adiecit. Si uiſurus eum uiuo, & uenturus in unum.

PATIAR Quemuis Durare Laborem. In antiquis pene omnibus codicibus PATIOR. eſt præſenti tempore, quod auget aſſenſum, & rem iam actu eſſe ſubinnuit, uel ad incommoda ſenectutis reſpicit, quæ per ſe ipſa morbus eſt, de qua Comicus ait, χαλεπὸν τὸ γῆρας ἐστὶν ἀνθρώποις βάρος.

NVNC NVNC O Liceat. In antiquiſſimo codice Romano, & quibuſdam aliis legere eſt. NVNC O NVNC Liceat. Quod quantam præ ſe ferat uenuſtatem & elegantiam; nulli arbitror ambiguum eſſe.

MEA SOLA ET SERA Voluptas. In Mediceo, & in Porcio tranſpoſitis uerbis legere eſt. MEA SERA ET SOLA Voluptas. quod maiori cum orationis ornatu, ſi diligenter inſpicias, factum animaduertes. Eſt uero hoc cuiuſmodi filium Homerus uocat τηλύγετον · τηλυγέτον · καὶ μουνογενῆ ·

COMPLEXV Teneo. In Romano codice legere eſt per Participium. COMPLEXVS. Dum te Complexus. Sed enim. COMPLEXV. omnino melius.

GRAVIOR NE NVNCIVS AVRES VVLNERET. In codicibus antiquioribus ſcriptum eſt. NVNTIVS AVRIS VOLNERET. Exponit uero Marcellus GRAVIOR. TRISTIOR.

FAMVLI COLLAPSVM In Tecta Ferebant. In antiquis codicibus. CONLAPSVM. habetur. præpoſitione incolumi, inſtar eius inſcriptionis, quæ Romæ adhuc ſuperat in monumentis. L. Septimii Seueri Pii.

ARCVS. CAELIMONTANOS. PLVRIFARIAM
VETVSTATE. CONLAPSOS. ET. CONRVPTOS. A
SOLO. SVA. PECVNIA. RESTITVERVNT.

OCVLISQVE SEQVVNTVR. In pleriſque uetuſtis codicibus. SECVNTVR notatum obſerues. Sed enim per. Q. ſcribendum Victorini ſententia eſt. Alii quidam. Q. in uerbo. SEQVVNTVR. & LOQVVNTVR. ita adamarunt, ut eorum etiam participia. Secutus. Locutus, per. Q. SEQVVTVS. LOQVVTVS. ſcribere uoluerint, præcipientes hoc ſcriptionẽ ad origñẽ referri

TVTA Tenebant Caſtra Locis. In aliquot cod. antiquis legere (debere. eſt. CVNCTA Tenebant Caſtra. quod ſi admittas, Seruii omnis ambiguitas tolletur. Nanque omnis funis ſurrexit Etruria iuſtis, quæ caſtra eo loco metata erat.

VT PROCVL EGELIDO SECRETVM Flumine Vidit. In Romano codice HAEC GELIDO. ut ſit HAEC ſcilicet Venus, quod incomptum uidetur. in aliis. ET. in aliis. E. ſeparatim legitur. Placet uero unica dictione. EGELIDO. per compoſitionem particulæ, quæ ualde ſignificat.

MIRATVR INTERQVE Manus. In pleriſque codicibus antiquis legere eſt. MIRATVRQVE Interque Manus. quod quidem mihi plurimum placet.

AVROQVE RECOCTO . In Oblongo cod. quē Pomponii Læti delitias aiunt; AVROQVE NITENTEM . legitur, urſit Leuis ocreas electro, Auroq; nitentem Haſtamq; & clypei non enarrabile textum . Sed magis placet . RECOCTO Vt in reliquis omnibus exemplaribus habetur .

ILLAM TERETI Ceruice REFLEXAM , Mulcere Alternos . In Romano codice REFLEXA Eodem caſu cum ceruice legitur . Sed Reflexam figuratiū magis . Operæprecium uero eſt huiuſmodi figuram pleriſq; in locis , tum ex marmore tum ex ære, Romæ ſpectare . Ambigas enim utrum Virgilius a Sculptoribus, An Sculptores a Virgilio huius imaginis deſumpſerint exemplar . Quod uero ſubſequitur . ET CORPORA FINGERE Lingua , ſunt antiqui codices , in quibus Lingere ſcriptum ſit ; Sed enim tingere pro tergere agnoſcit Seruius etiā M . Tullii Ciceronis uſu .

RAPTAS DE More Sabinas . Sunt qui de more , præter morem hoc loco teſte dici uelint . Sed enim ego . DE . quidem illud , In nullis antiquis codicibus notatum obſeruaui . Paſſim uero RAPTAS SINE MORE . Scriptum animaduerti . Sed id de paraphaſi ſumptum puto . Quod uero ſequitur . CONSESSV caueæ . Dictio CONSESSV corrupta plurimum eſt in codicibus antiquis .

ET CESA Iungebat Fœdera porca . Quintilianus libro octauo ubi de ornatu diſſerit. Quædam , ait, non tam ratione quam ſenſu indicantur, ut illud. Ceſa iungebat fœdera Porca . Fecit elegans fictio nominis , quod ſi fuiſſet Porco, uile erat. Quod uero ait Seruius falſo dictum a Virgilio Porca , quod ad hoc ſacrificii genus Porcus adhiberetur , Suetonius. Tranquillus in uita Claudii contra opinionem Seruii ; Cum Regibus fœdus in foro icit , Porca ceſa, inquit . Tam & ſi Liuius quoq; porcum ſtatuit .

CITAE METIVM In Diuerſa Quadrigæ Diſtulerant . Antiqui omnes codices quot quot habui . METVM . legunt dictione biſſyllaba , quam alibi unico . T . alibi geminato reperias , mutilatamq; eſſe dictionem cauſſa metri Seruius ait . dum ipſe quoq; METVM biſyllabum agnoſcit . Sane METTIVS duplicato . T . pluribus locis in ueterum monumentis ſcriptum animaduerti , Placentiæ in D . Pauli templo . L . METTIVS . L . F . duobus . T T . notatū eſt . & Romæ in Aedibus Pauli Plancæ legere eſt . Q . METTIO . & . P . METTIO . tam & ſi non ignorem & METIA . & METIVS unico . T . alibi notatum . Vtcūq; uero primam in eo nomine ſyllabam produci nolunt . Sed. n. hic minime præterire poſſum , quod peruulgato errore in Liuianis codicibus & alibi paſſim Metius SVFFETIVS per . S . prima littera ſcriptum eſt , cum dubio procul FVFFETIVS per . F . ſit ſcribendum . Ita enim apud Dionyſium Halicarnaſeum & Græcos alios inuenias φουφετιον . Præterea, ſi qui noluerint Græcis adhibere fidem , Oſtendit mihi Ianus Parrhaſius Vir utraq; lingua eruditiſſimus . T . Liuii codicem uetuſtate uenerabilem , in quo FVFFETIVS ſcriptum erat prima littera per . F . non per . S . Quem quidem codicem nomina quædam ſpecioſa Vindicianus , Nicomachus Dexter, & Victorianus ſe emendaſſe adſcripſerunt , idq; in Symmachorū gratiam feciſſe profeſſi ſunt . Ad hæc; & Nonii Marcelli uetuſtum codicem protulit , & alios quoſdam Auctores , in quibus eodem modo Mettius FVFFETIVS . ſcriptum habebatur . Aiunt præterea Pomponium Lætum totius antiquitatis Virum obſeruantiſſimum , qui ſuperiori ætate in Ro . Gymnaſio primas optinuit , Sæpius inclamitare ſolitum , FVFFETIVS dicendum.

AT TV DICTIS ALBANE Maneres . Eodē ætatis initio , quod ſæpius adnotauimus ; in codicibus aliquot legitur ALVANE per . V . digammon ; quo ſono huiuſmodi nomina . Hiſpani adhuc magna ex parte pronuntiant . Id quod priori etiam ætate frequentiſſimo uſu receptum , Adamantium compulit , Vt Albus , alba , album . per . B . mutam ſcribendum præciperet , diſcretionis gratia,

ut Alius ab Albus diſcerneretur; quæ nomina tunc corrupta pronũtiandi ratione confundebantur. Eſt uero hæc Parentheſis, & apoſtropha coniuncta ſimul.

Haud procul inde citæ Mettum in diuerſa quadrigæ
Diſtulerant (At tu dictis Albane maneres)
Raptabatq; Viri mendacis uiſcera tellus. Vt Quintilianus obſeruat.

ET Sparſi Rorabant Sanguine VEPRES. Pomponius fœminino genere. VEPRAM. dixit, ut Nonius atteſtatur. Et apud Lucretium legitur libro Quarto. Nam ſæpe uidemus Illorum ſpoliis Vepres uolitantibus auctas; quamuis ita dici debere neget Caper in Orthoepeia.

NEC NON TARQVINVM Eiectum PORSENNA Iubebat Accipere. In codicibus antiquis. TARQVINIVM. quadriſyllabum eſſe diximus alibi, & Poetarum teſtimoniis ſecundam a principio ſyllabam eſſe breuem oſtendimus. PORSENA quoq; unico. N. ſcribitur in antiquis pleriſq; ut quæ per ſe longa eſſe poſſit, ut in Murena, Aufilena pene ultima; Tam & ſi iure ſuo. Hanc ſpectare manum Porſena non potuit, dixerit Martialis; non aliter ac illud etiam, Traducta eſt Getulis, nec cœpit harena nocentis; duabus ſyllabis eluxatis. Illud etiam aduertendum, quod Seruius Lucretiæ ſtuprum ab Arunte illatum ait, quum Liuius Sextum dicat.

PONTEM AVDERET QVOD VELLERE Cocles. In antiquis oĩbus cod. quotquot habui, legi. AVDERET QVIA VELLERE. In uno ex antiquioribus. QVI AVELLERE. notatum eſt puncto inter. I. & . A. Librariorum inſcitia interiecto; quum forte. QVIA. ſcriptum inueniſſent, ſed puto ego QVIA. deſumptum ex paraphraſi; & . QVOD. antiquam eſſe lectionem.

CVSTOS Tarpeiæ MANLIVS Arcis. In Romano codice. MALIVS. legitur unico. L. Sed in Oblongo & aliis. MALLIVS. LL. geminato, ut apud Catullum in codicibus emendatis. Sane. MANLIVS. per. N. parciſſime habetur in antiquis his exemplaribus; tam & ſi apud Liuium in uet. codice MANLIVS. ſæpe legatur. Neq; tamen mirum ſi aliter inueniatur uſquam; quum & antiquorum inſcriptiones in hoc nomine, perinde ac etiam in aliis plurimum uarient.

ROMVLEOQVE Recens Horrebat Regia Culmo. per litterarum tranſpoſitionem in Romano codice. RVMOLEO. ſcriptum eſt; niſi a Ruma RVMOLVM; quod aiunt, dictum uelis; atq; inde RVMOLEVS, quod ego nuſquam alibi obſeruaui. Sed apud Aſprum in antiquo codice. ROMOLVS. omnino ſcriptum eſt per. O. in pene ultima, ut POPOLVS, in. XII. Tabulis.

ATQVE HIC Auratis Volitans Argenteus Anſer Porticibus. In quibuſdam codicibus antiquis. HINC. legitur. Sed Seruius agnoſcit. HIC. dum exponit in Capitolio.

GALLI PER Dumos Aderant. In antiquo admodum codice. OLLI PER Dumos? quia iam poſitum erat. Gallos in limine adeſſe canebat. Cæterum ea repetitio tam Nominis q̃ Verbi mihi non parum uetuſtatis & elegantiæ habere uidetur. Gallos in limine adeſſe canebat. Galli per Dumos aderant.

AVREA CAESARIES ILLIS. Hoc autem loco. OLLIS. in antiquis habetur exemplaribus.

HINC EXSVLTANTES Salios. In antiquis aliquot. HIC EXVLTANTIS. Hic, hoc eſt in ſcuto, uel in hac parte.

ANCYLIA. In antiquis codicibus manu ſcriptis. ANCILIA. per. I. latinum ſcribitur. Et eodem pacto in Antonini Pii nummis notatum eſt, ubi ſcuta tria oblonga ouali propemodũ figura inſpiciunt, cũ inſcriptione. ANCILIA.

EXTVDERAT Caſtæ Ducebant Sacra Per Vrbem PILENTIS Matres In Mollibus. In Ro. codice. EXTVDERANT. legitur numero multitudinis, ut de

Cyclopibus intelligatur. Sed magis placet . EXTVDERAT . ut omne opus ad Volcanum referatur, uti ſuperius. Fecerat Ignipotens. & paulo infra, Hinc procul addit. Et in emendatis Priſciani codicibus . EXTVDERAT . eſt, ubi ait, Tundo tutudi, cuius pene ultimã antiqui modo producebãt, modo corripiebãt. Virg. vur. Cælo Extuderat. Enn. in Ann. Vireſq; Calentis Contudit Crudelis hyems. Inſulſum uero illud eſt, quod apud Interpretes legitur, Matronas non niſi caſtas Pilentis uſas, quum Caſta ſit epitheton matronis adcommodatum. Præterea tãgit hoc loco Virgilius hiſtoriam, quod Matronis conceſſum eſt, ut Pilento ad ſacra, ludoſq; ueherentur. Sed animaduertendum eſt perperam in uulgatis exemplaribus Liuii . PLAVSTRO . legi, pro PILENTO . ut Veteres codices habent; ita enim locus ille legitur. Honorem ob eam munificentiam ferunt Matronis habitũ, ut Pilento ad ſacra, ludoſq; Carpentis feſto, profeſtoq; uterentur.

SED Fluctu SPVMABANT Cærula Cano. In antiquis pleriſq; cod. SPVMABAT . unitatis numero legitur, ut ſit Cærula maris imago Spumabat fluctu cano.

ACTIA Bella. In antiquis codicibus fere paſſim legitur . ACCIA . CC. geminato, quod a ſimilitudine quadam inter . C . & . T . quæ eſt in litteris Lõgobardicis eueniſſe puto; Quum . ACTIA . per . CT . ſit ſcribendũ. Actia enim Acarnaniæ oppidũ, ab Ambracio ſinu uenientibus, ubi templũ Apollinis . & certamina Gymnica, & equeſtria celebrabant. Vnde Apollo, & Actæus, & Actiacus cognominatur. Arcadius in orthographia, ἄκτια inquit, καὶ ἡ πόλις καὶ ἡ ἑορτή· ἀλλ' ἡ μὲν ἑορτὴ βαρύνεται τὰ ἄκτια. Attius tamen, uti ſuperius cõprobatũ eſt, pro nomine proprio ab, Ati . duplicato . T . etiam aſſerẽte Victorino in præceptis de orthographia ſcribi debet; cui pleræq; Veterum inſcriptiones adſtipulantur.

TOTVMQ. INSTRVCTO Marte Videres Feruere Leucatem. Antiqui aliquot codices . EXTRVCTO . legunt. Aliquot alii . INSTRVCTVM . per accuſatiuum, quippe Leucatem. Sed enim pugnam inſtruit apud Latiniſſimos hiſtoricos ſæpe. Quare melius INSTRVCTO Marte.

STANS Celſa In puppi. In Ro. codice, & quibuſdam aliis . STAT . Verbi nõ Participii forma legitur. Reſpicit enim rectum ſuum, Auguſtus agens Italos, & quæ ſequuntur; quod ſi . STANS . legas, ſubaudiendum, Sculptus erat.

ARDVVS Agmen Agens. In aliquot antiquis . ARDVOS . ea religione, quã ſuperius contra Terentii Scauri ſententiam nonnullos diximus obſeruaſſe.

VARIISQVE Antonius Armis. In cod. aliquot antiquis . VARIIS Antonius Armis . legitur, abſq; particula . QVE . ut ſit, Armis Variis opera Barbarica, de habitu enim & ornatu hic agitur, quo ſinguli internoſcerentur.

AEGYPTVM Vireſq; Orientis. Sunt codices, in quibus . AEGVPTVM . per V . ſcriptum inſpicitur, & ita notari ſolitum Auguſti temporibus, qui ea littera etiã in formæ ſuperlatiuæ nominibus delectabatur, Inſcriptio declarat Horologii quod in Campo Martio erexit; In cuius baſi hæc adhuc inſpiciuntur.

AEGVPTO . IN . POTESTATEM . POPVLI
ROMANI . REDACTA.

Et quæ plurima huiuſmodi ſupra recitauimus. Sane uero in Hadriani nummis utroq; modo legitur, nunc . AEGVPTOS . per . V . uocalem latinam, nunc . AEGYPTOS . per . υ . ψιλον . græcam.

SEQVITVRQVE Nefas AEGYPTIA CONIVX. Ita hic . AEGVPTIA in quodam antiquo codice. CONIVX uero uariat, & in ueteribus codicibus, & in marmorum inſcriptionibus, ut alibi dictum. Quantum uero pertinet ad ſentẽtiam . D . HIERONYMVS . ad Oceanum de uita Clericorum locum hũc citat; quia Virgilius Nefas poſuit. Vxores enim, ait ille, caſtra non ſequebantur.

Quamuis Romanis ciuibus matrimonia cum externis non permiſſa ; Liuius dicit. Et ſuper hoc Seuerinus in Topicis Ciceronis plura.

CONVVLSVM Remis Roſtris Stridentibus Aequor. In antiquis . CONVOLSVM . De Roſtris uero ſtridentibus, in Quinto Aeneidos multorũ recitauimus opiniones; inſerendum ne eſſet . QVE . an aliter legendum, quæ non uidetur nunc ad repetendum neceſſaria.

AVT Montes Concurrere Montibus Altos. Tanta Mole Viri Turritis Puppibus Inſtant. Hæc quidem non tam Hyperbole Poetica eſt, q̃ ex hiſtoria locus ſumptus. Apud Florum enim legas de Naualibus Antonii. Sed numerum magnitudo penſabat, quippe a ſenis in nouenos Remorum ordinibus; ad hæc turribus, atq; tabulatis alleuatæ, Caſtellorum & Vrbium ſpecie, non ſine gemitu maris, & labore uentorum ferebantur; quæ quidem ipſa moles exitio fuit.

ET LATRATOR Anubis. In cod. aliquot antiquis . NATATOR Anubis . ſyllaba reclamante legitur, cum interpretatione ſuperaddita, Sagax. Natatores enim nonnunq̃ prouerbiali ſchemate, de iis dici ſolet, qui abditiſſima quæq; perueſtigant; deq; remotiſſimis penetralibus aliquid indagãdo eruunt; quum de ſtupidis contra & rerum omnium ignaris dici ſoleat μήτε νεῖν μήτε γράμματα. Sed.n. Virgilius ænygmata huiuſmodi ſolitus eſt abhorrere. Quare . LATRATOR . omnino tam ex probationibus exemplaribus, q̃ etiam ex Ouidii Synepeia legendũ. Apud eum enim Metamorph. Nono, Cum qua Latrator Anubis. Anubis enim apud Aegyptios canino capite figurabatur. Quæ uero multa de huiuſmodi pictura dici poſſent, alterius eſſe negocii exiſtimamus. Sagax autem, etiam Canis.

TRISTESQVE Ex Aethere DIRAE. In Ro. codice, & in Mediceo . DIVAE. legitur. Sed . DIRAE . magis placet, quod agnoſcit Seruius. Tam & ſi DIVAE cum epitheto Triſtes, periphraſis Dirarum eſſe poſſit.

QVAM CONSANGVINEO Sequitur Bellona Flagello. Legendum diſtinctis dictionibus . CVM . SANGVINEO . qđ inſcitia librariorũ fere paſſim corrũpit.

ACCIVS Hæc Cernens Arcum INTENDEBAT Apollo. ACTIVS . hic legendum, ut ſuperius adnotatũ. Eſt uero in Mediceo . TENDEBAT . ſimplex uerbum, ut apud Horatium, Neq; ſemper arcum Tendit Apollo.

TERRORE AEGYPTVS Et Indi. In antiquis . AEGVPTVS . Valerius uero Probus . AEGVPTOS . per . OS . agnoſcit, ubi huius carminis exemplo Rectum in . OS . quorundam nominum corripi tradit.

OMNIS ARABS . In codicibus aliquot antiquis . ARAPS . per . P . ſcriptũ eſt; nempe quia ſonus litteræ . ψ . in . P . S . exire uideretur. Hinc Scaurus, ut alibi dictũ, ait uoluiſſe nonnullos . OPSTITIT . etiam per . P . ſcribere. Sed enim ineſſe . B . mediam litteram in littera . ψ . declarant obliqui caſus, ut ἄραψ ἄραβος. Et tamen eam quã tangit Scaurus conſuetudinẽ mutandi . B . in . P . ante S . quod . ψ . ſonaret in pleriſq; Veterum inſcriptionibus animaduerti, ut quam e regione Sacelli Diui Euſtachii legiſſe me ſuperius oſtendi . AVT . HANC ARAM . APSTVLERIT . & ita in pleriſq; aliis locis.

ET IAPYCE Ferri. In antiquis aliquot . IAPVGE . ut eiuſmodi pleraq;.

LAETITIA LVDISQVE VIAE . In Oblongo codice . LVSV . legitur, quod non æque placet.

OMNIBVS In Templis Matrum Chorus Omnibus ARIS . In antiquis omnibus codicibus quotquot habui, legere eſt . OMNIBVS ARAE . quod longe magis placet. Aræ enim ad preces extruebantur.

INCEDVNT Victæ Longo ordine GENTES . In codicibus aliquot antiquis . MATRES . non . GENSES habetur. Sed . GENTES . rem facit ampliorẽ; & ſtatim ad earum ſpecies deſcendit, genere iam poſito.

HIC NOMADVM Genus. In antiquis pleriſq; codicibus . NVMIDVM . le-

gitur,quo pacto gentē eā ab Romanis appellari tradit Appianus,ut alibi diximus.

SAGITTIFEROSQ. Gelonos FINXERAT . In Ro. codice. TINXERAT. in aliquot aliis . FIXERAT . utrunq; Librariorum negligentia.

INDOMITIQ. DACI . Nomen huius gentis uarie ſcribitur in antiquis codicibus . Nam codices omnino ſunt, in quibus . DACI . ſcriptum habeatur. In aliquot . DACAE . In Romano codice . DAHAE . adſpiratione interiecta,unde factū ut etiā . DACHE . ueluti accidit in . NICHIL . alicubi notatum inueniatur. Sed enim . DAAE . recipitur ab Eruditis, qui ſunt Scythiæ populi . Hermolaus Byzantinus, ut ex Stephani Compendio legitur . δάαι σκυθικὸν ἔθνος, εἰσὶ δὲ νομάδες. λέγονται καὶ δάκαι μετὰ τοῦ κ. In quo aduertendum eſt impreſſos codices corruptos eſſe . Sed enim & Daci,ex regione Dacia,iuxta Boryſthenem dicuntur,quos a Græcorum conſuetudine in comœdiis Dauos appellamus,pro ſeruorum nominibus . Eos Attici δάους dicūt; Vergunt illi in Germaniā,& ad Iſtri fontes,ut idem auctor eſt Hermolaus.

TALIA Per CLYPEVM VVLCANI . In antiquis . PER CLVPEVM VOLCANI . de cuius utriuſq; ratione ſatis ſuperq; ſuperius diſputatum.

IO . PIERII . VALERIANI . CASTIGATIONES IN . NONVM . VIRGILIANAE . AENEIDOS

CEPTRA PALATINI SEDEMQVE PETIVIT EVANDRI. In Romano codice, in Mediceo, & in quibuſdam aliis legere eſt . PALANTINI . a PALLANTE . uno expūcto . L . ut ſyllaba prima corriperetur. magis tamen uideo placere . PALATINI . ſed hoc parui refert. Longe uero maioris momenti eſt,quod ſequitur . PETIVIT . Sed enim & pro . SEDEM . REGNVM . in codicibus aliquot manu ſcriptis obſeruaui; quum tamen & Romanus , & pleriq; alii codices . SEDEM . legant. In Ro. præterea codice . PETIT . pro PETIIT . more ſuo unico . I . ſcriptum eſt. ut uerſus ſit ſpondaicus. Nam . EVANDRI prima correpta nuſquam quod meminerim, obſeruaui.

LYDORVMQVE Manum COLLECTOSQVE Armat Agreſtes. In codicibus aliquot antiquis legere eſt . LVDORVMQ. Manum ET COLLECTOS Armat . In nonnullis abſq; ulla copulatiua ſecundo membro . Lydorumq; Manum COLLECTOS Armat Agreſtes.

NVNC Tempus Equos Nunc Poſcere CVRRVS . In Mediceo,& aliquot aliis CVRRVM . unitatis numero legitur.

RVMPE Moras Omnis TVRBATAQVE Arripe Caſtra. Trochæus ille ex. TVRBATA . uel . QVE . particula abſq; colliſione ſeruata,multis negotiū faceſſit. Sed enim in codicibus omnibus Vaticanæ Bibliothecæ,in Mediceo,& aliquot aliis peruetéribus legi . ET TVRBATA Arripe Caſtra. Quam lectionem ab Eruditis receptam iam animaduerti.

DIXIT Et In Cœlum PARIBVS Se Suſtulit Alis. In aliquot antiquis codicibus PARITER . habetur,ut ſententia ſit;ſimul atq; ita locuta eſt,abuolauit.

DVPLICESQVE Ad Sidera Palmas SVSTVLIT,Ac tali. In antiquis aliquot. DVPLICIS AD . abſq;. QVE. & SVBSTVLII ET TALI. Sed reliqua utcumq; legeris ; facile tulerim. Auferri uero ex hoc loco . QVE . particulam nunquam probauerim .

VIDEO Medium DISCINDERE Cœlum. Antiqua fere omnia exemplaria le-

ET Iaculum INTORQVENS : In aliquot manu ſcriptis codicibus . TOR
QVENS : legas . Sed in Romano , in Mediceo , & pleriſq; aliis . ADTOR
QVENS . Illud uero minime placet, qđ pro Emittit in auras, EVERTIT . legiſ.

ET CAMPO Seſe Arduus INFERT . In Romano codice . CAMPIS . &
pro . INFERT . ſunt codices, qui legant . AFFERT . quod non æque placet
Addam & ARDVOS . inueniri alicubi, de quo ſuperius ſatis dictum .

CLAMOREM Excipiunt Socii . In Romano codice . CLAMORE . ſeptimo
caſu legitur, quod etiam ſuperius habuimus : loquitur enim de ſociorum adclama
tione , quæ fieri ſolet, quum Regi adplauditur .

IGNESCVNT Iræ ET Duris Dolor Oſſibus Ardet . In antiquis omnibus co
dicibus, quotquot inſpexi; abſq; particula . ET . notatum animaduerti . IGNE
SCVNT Iræ DVRIS Dolor Oſſibus ARDET . Et in Mediceo pro . AR
DET . HAERET . habetur .

QVA Tentet Ratione Aditus ; ET QVA VIA CLAVSOS Excutiat Teucros
uallo . In Romano codice, & pleriſq; aliis legere eſt . ET QVAE VIA . quæ
lectio Seruio etiam uidetur abſolutior . In aliquot aliis legitur CLAVSO Excu
tiat Teucros uallo .

ATQVE Effundat In Aequor . In Romano codice legere eſt . IN AEQVVM
Vt ſcilicet æquo omnes pede conferre manus poſſint . Nam Turnus ; nunc iniquo
pugnat loco, Dum illi in caſtris aggeribus & uallo clauſi obteguntur . Hic in aper
to prouocat . mirabanturq; paulo ante Rutuli Teucrum inertia corda Non
æquo dare ſe campo .

AGGERIBVS Septam Circum . In Romano codice . CLAVSAM . Sed enim
SAEPTAM magis placet . id uero per æ diphthongon ſcribitur .

PRISCA Fides Facto, SED Fama Perennis . In Romano codice legere eſt .
SIT Fama perennis . Quia . D . ſæpe uertit in . T . maximeq; SET pro SED
ſcribere ſolet . & . E . pro . I . & uice uerſa . I . pro . E . Nam SED omnino
agnoſcit Seruius .

IPSA Deum FERTVR GENITRIX BERECYNTHIA . In Ro . codice legi
tur . IPSA Deum GENETRIX FERTVR Berecynthia . Ac de . E . in pene
ultima nominis huius . GENETRIX . ſatis ſuperq; dictum alias .

NVNC Sollicitam Timor Anxius VRGET . In omnibus Vaticanæ bibliothecæ
codicib⁹, & in Mediceo, in Porcio, & aliquot aliis . ANGIT . nō . VRGET . eſt .

NE Curſu Quaſſatæ Vllo , Neu Turbine Venti . In Mediceo, in Porcio, & aliquot
aliis codicibus antiquis . NEV CVRSV . legitur , eadem repetitione , qua etiã
ſuperius in iiſdem codicibus obſeruauimus eo uerſu ,
Neu ſtruere auderent aciem , neu credere campo .

QVALIS Nereia CLOTHO . In codicib⁹ aliquot antiquis QVALES numero
multitudinis legitur . In Vaticanæ Bibliothecæ omnibus exemplaribus . DOTO
non CLOTHO ſcriptum obſeruaui . Quam lectionem in Valerii quoq; Flacci co
dicibus emendatis inuenias . Quam Panope Dotoq; ſoror . licet Profeſſores non
nulli, qui ætatem noſtram proxime præceſſere CLOTHO Reponendum ex hoc
Virgilii loco cenſuerint . Sed in Oblongo etiam codice nomen hoc altera manu
deprauatũ eſt, quum Doto prius ſcriptũ eſſet . præterea Homerus . L . xviii . Iliados
cum Galatea Doto, & Proto enumerat, atq; alias complures Nerei filias, quæ mare
incolunt ; neq; cum iis Clotho recenſetur . Ait enim δωτώ τε πρωτώ τε
φέρουσά τε δυναμένη τε paulo uero infra καὶ ἀγακλειτὴ γαλά
τεια . Eadem ſunt apud Heſiodum in Theogonia excepto epitheto Galatheæ,
Quam formoſam Heſiodus uocat . Quũq; Nymphas eas omnes numero quinqua
ginta recenſeat, quæ νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο . Clothus nuſq̃
mentionem facit . Quare & his rationibus, & ueteribus fretus exemplaribus om

nino legerim . NEREIA DOTO . Quod uero ſequitur . ET GALATEA In Romano codice . AVT . diſcretiua particula habetur.

ADMONVIT SACRIS RATIBVS . In antiquis fere omnibus codicibus legere eſt mutato numero . ADMONVIT RATIBVS SACRIS .

LVX Oculis EFFVLXIT . In Romano codice,& aliquot aliis . OFFVLXIT. & OBFVLSIT . habetur. Sed . EFFVLSIT . receptum.

AGMINA COMPLET , & CONPLET , & CONPLERANT . per . N . & ita reliqua ſcribuntur præpoſitioue incolumi,in antiquioribus quibuſdam codicibꝰ

GENITRIX Iubet. In quibuſdam codicibus antiquis ita ſcriptum inueni . GENETRIXQVE IVBET. SVA QVAEQVE Continuo &c. ut ſit. Vox excidit, Ne trepidate,& quæ ſequuntur. Genetrixq; Iubet,Vos ite ſolutæ, Ite Deæ Pelagi,Sua quæq; continuo puppes abrumpunt uincula. Sed enim GENETRIX Iubet. ex perſona Deæ magis placet.

HINC Virgineæ (MIRABILE MONSTRVM) Reddunt Se Totidem Facies. In Ro. codice legere eſt . MIRABILE DICTV . Sed . MONSTRVM . magis placet. Quod uero ſequitur . REDDVNT Se Totidem Facies', in antiquis aliquot . REDDVNTVR Totidem . habetur.

QVOT Prius Aeratæ Steterant Ad Litora PRORAE . Verſus hic non habetur prorſus in Romano codice,neq; in Mediceo,neq; quidem in pleriſq; antiquis, niſi ſubditicius . Habet uero locum in Decimo, ubi Nymphæ Aeneæ obuiam fiunt. Ceterum illud non omittendum,quod ubi inuenitur adſcripticius nõ PRORAE; ſed PVPPES . legitur. Proræ enim pelago obuertuntur,& Stant Litore Puppes. In Oblongo uero codice, neq; PRORAE , neq; PVPPES . legitur, ſed . NAVES . Id autem loco ſuo examinabitur. Neq; tamen diſſimulandũ quod in codice Porcio uerſus is,qui deſideratur in aliis,inuenitur quidem,ſed non eo ordine,quo in uulgatis exemplaribus. Sed ita tranſpoſitus,

Ima petunt; hinc Virgineæ mirabile monſtrum,
Quot prius Aeratæ ſteterant ad litora proræ,
Reddunt ſe totidem facies,pontoq; feruntur.

Quæ quidem ſtructura,ſi uerſus ſit admittendus, longe uidetur elegantior.

TVRBATIS MESSAPVS Equis. Non placet, quod in Romano codice legitur TVRBATVS . Præterea . MESSAPVS . uarie ſcribitur, nonnullis, uti dictum . SS . nonnullis . PP . geminantibus, neq; id conſtanter; aliis etiam utranq; conſonantem ſimpliciter ſcribentibus.

AT Non Audaci CESSIT FIDVCIA Turno. In codicibus aliquot antiquis ad cappaciſmum euitadum,tráſpoſitis dictionibus legitur . AT Non Audaci TVRNO FIDVCIA CESSIT . Sed enim . CESSIT FIDVCIA TVRNO . uerſum reddit ſublimiorem, ualidioremq; qui langueſcere uideatur, ſi . FIDVCIA CESSIT . legas.

EXPECTANT Rutulos. In antiquis . EXSPECTANT . Sed enim Grammatici quidam in hoc ſignificato adimunt . S . uti alibi dictum.

RERVM Pars Altera ADEMPTA EST . Neq; id placet,quod in Romano cod. legere eſt . DEMPTA EST . quum aures magis impleat . ADEMPTA . quod forte factum per apoſtrophen.

TERRA Autem IN NOSTRIS MANIBVS . ita eſt in Romano codice, & in Oblongo, & in Mediceo . ſed in aliis quibuſdam antiquis legere eſt . IN MANIBVS NOSTRIS .

TOT MILLIA GENTES Arma Ferunt Italæ. MILIA . unico . L . antiquiſſima Veterum cõſuetudine ſcriptum. In codicibus antiquis pleriſq; . GENTIS . legitur, quod Genitiui caſus multi uolunt eſſe. Gentis Italæ . Sed mihi figuratũ magis uidetur . GENTES . legere, atq; ita neſcio quid elegátius præ ſe ferre.

SAT Fatis Veneriq; Datum EST. In Romano quidem codice, & in Mediceo. EST. habetur, in aliis uero minime; perinde ac etiam in eo loco. SAT Patriæ Priamoq; datum abſq; EST legitur quod longe concinnius uidetur.

SED PERIISSE Semel Satis Eſt. In codicibus nonnullis admodum uetuſtis. legere eſt. SI PERIISSE. & pro peccare, PECCASSE. Nam ſi. SED. legas, ratiocinium illud non nihil impetum concitatæ orationis remorari uidetur, quæ nihilo ſerius tamen decurrit, dicendo. SI. In quo illud unum eſt negotiũ ut ad obiecta reſpondeatur, neq; nunc per interpellationem, dum res geritur, retardetur. Affirmatiua enim omnis enũtiatio moram trahit, quæ in condicionali, uel coniunctiua properatur.

PENITVS MODO NON GENVS Omne Peroſos Fœmineum. In cod. aliquot antiquiſſimis MODO NEC GENVS. Sed recte Seruius NON Aduerbium agnoſcit. Eſt & ubi PEROSVM legatur, ſed corrupte. Nã PEROSOS legendũ; quod duorum infinitiuorum, PERIISSE; & peccare, ſuppoſitũ eſt.

QVIBVS Hec Medii Fiducia Valli FOSSARVMQVE Moræ Leti Diſcrimine Paruo Dant animos. In Romano codice legere eſt FOSSARVMQ. MORA ET LETI Diſcrim. Par. Dant Animos. In eodem, in Porcio & aliis quibuſdam manu ſcriptis. DISCRIMINA PARVA. legitur per appoſitionem, quod ualde placet.

AN NON Viderunt. In antiquis pleriſq; codicibus. AT NON. Legitur, particula ea confutationibus, comparationibus, & redargutionibus apta. Vt AT non Sic Phrygius Penetrat Lacedæmona Paſtor.

SED VOS O LECTI Ferro Quis Scindere Vallum Apparat. In codicibus aliquot antiquis SED VOS ELECTI. Legitur quod nequaq̃ placet, illud non ita repudiauerim; quod in Mediceo & aliis codicibus peruetertibus habetur. FERRO QVI Scindere Vallum. Et in aliquot ex his APPARET. Non per interrogationem ſed per enuntiatum, quamuis interrogatio non diſpliceat.

CESIS Summæ Caſtodibus Arcis. In Romano codice. CESIS LATAE CVS. AR. legitur; in quibuſdam aliis LATE aduerbialiter, horum utrunq; fœdiorem oſtendit cedem, Sed Epitheton SVMMAE, proprium eſt Arcis. Et Homericum eſt carmina repetere, quod nonnunq̃ Virgilius imitatur.

NEC Equi Cæca Condemur In ALVO. In Romano codice ALVEO. Vnde in quibuſdam aliis antiquis. CAECO. Sed de Alueo non admodum ſollicitus fuerim. Quod uero CAECO, An CAECA legendum ſit, Attius quidem uirili genere Aluum poſuit; Sed Virgilium ait Nonius fœmininum protuliſſe.

CVM Danais Rem Faxo Et Pube Pelaſga Eſſe Putent. In codice Mediceo & aliquot aliis antiquis. ESSE FERANT. legitur.

DECIMVM Quos Diſtulit Hector In Annum. Legere eſt in antiquo codice DECVMVM per. V. in pene ultima. & in antiquiſſimo codice actionum in Verrem. M. Tullii, Semper DECVMAS. notatum animaduerti, & agri Veientani DECVMAS VOTAS. E ita paſſim apud Liuium in ueteri cod. & QVARTIONIS DECVMI Auguſti Liberti monumentum alibi citauimus, ne quis hoc per librariorum imprudentiã ſcriptum putaret. Sed quia ætas illa in Auguſti gratiam ita ſcribere cõſuerit. Cuiuſmodi exempla locis pluribus recitata ſunt.

PARS ACTA Diei. In pleriſq; codicibus antiquis DIEI EST. Legitur; quod ſua me offendit exilitate. quum abſq; ſubſtantiuo uerbo concinnius omnino Verſus hic enuntietur.

ET Pugnam SPERATE PARATI Antiqui omnes codices, quotquot inſpexi; SPERATE PARARI. legunt. Quod etiam agnoſcit Seruius, cum dicit, cõtra Troianos, non a Troianis ſcilicet parari pugnam.

CINGERE Flammis, In anti. FLAMMA; Sed magis placet FLAMMIS.

mitti Viſos, qui certa reportarent; magis placet . ESSET . Vulgata lectio.

CASTRORVM ET CAMPI IN MEDIO . In codicibus antiquis . IN . præpoſitio non habetur. Sunt uero codices, qui legant . CASTRORVM. ET MEDIO CAMPI .

TVNC Sic Hyrtacides. In antiquis . TVM . qđ & alibi ſæpe pro . TVNC . poſitū. VINOQVE SEPVLTI . Vti diximus alio itidem loco, in Oblongo, & aliquot aliis codicibus . SOLVTI . legitur .

PROCVBVERE . Superius quidem uerbum hoc habetur; ſed hic Veteres omnes codices, quotquot inſpicere licuit, excepto Mediceo . CONTICVERE . legunt, quod magis indicat eos ſomno laxatos, in quo nihil magis q̃ ſilentium expetitur.

QVAE PROXIMA Ponto . In antiquis aliquot codicibus . QVAE PROXVMA Ponto EST . una plus dictione legitur .

QVAESITVM AENEAN AD Mœnia Pallantea . In antiquis . AENEAN ET Mœnia . καθ᾽ ὕστερον πρότερον .

VIDIMVS Obſcuris PRIMAM Sub Vallibus Vrbem . Cariſius . PRIMAM. pro . IN PRIMIS . hic poſitū ait; atq; expoſitū Terentianū illud in Adelphis. ab Hellenio Acrone. In prima Fabula . Ita & illud. Troiæ qui primus ab oris, pro Inprimis; ubi Terentius Scaurus in cōmentariis in Artem Poeticā . L . x . Non qui ante omnes, inquit, ſed ante quē nemo eſt, & addit, quo genere plures primi accipi (poſſunt.

ATQVE ANIMI Maturus Alethes . In Ro. codice . ANIMIS . legitur, quod non ita placet,

CVM TALES Animos Iuuenum, Tam Certa Tuliſtis Pectora . In antiquis fere omnibus exemplaribus . TALIS Animos Iuuenum ET Tam Certa Tuliſtis . legitur, quod magis placet.

QVAE Vobis Quæ Digna Viri Pro TALIBVS AVSIS . In codicibus aliquot antiquis . PRO LAVDIBVS ISTIS . legitur; & id Seruius agnoſcit. In eo porro ueteri codice, qui apud me eſt, ita etiam legebatur, ſed utraq; dictio abraſa eſt, & . TALIBVS AVSIS . adſcriptum . Eſt uero hoc idem alibi, ubi Aeneas Lauſi pietatem admiratur, qui ſeſe morti obiecerat pro ſalute patris .

Quid tibi nunc miſerande puer pro Laudibus iſtis,
Quid Pius Aeneas tanta dabit indole dignum .

CVI Sola Salus Genitore REDVCTO . Mediceus codex, & aliquot alii . RECEPTO . legunt Sed id melius inferius, Nihil illo triſte Recepto .

SI VERO CAPERE ITALIAM Sceptriſq; Potiri . In aliquot ueteribus codicibus alio numero legitur . SI VERO ITALIAM CAPERE Sceptriſq; potiri . Sed prior ille numerus . CAPERE ITALIAM . magis placet.

CRISTASQ. RVBENTES . In Ro. codice . COMANTIS . legitur. Sed RVBENTIS . placet, quia Purpurei Criſtis Iuuenes ſuperius indicati ſunt .

INSVPER ID CAMPI QVOD Rex Habet Ipſe Latinus . Varie legitur hic uerſus . Nam codices nōnulli ueteres . INSVPER HIS . CAMPI QVOD. & QVOS . Alii legunt & . HIS CAMPIS . QVOD Rex Habet Ipſe . Vtcumq; uero priores legantur dictiones duæ, placet . QVOD . legere .

IGNARAM Huius, Quodcunq; PERICLI EST . In Romano codice, & aliquot aliis . PERICLI . abſq; . EST . legitur . Sed hoc loco ſententia uerbum id requirit, & uerſum uenuſtiorem facit .

AT TV Oro Solare Inopem, Et Succurre Relictæ . In codicibus aliquot manu ſcriptis . HANC TV . Sed magis placet . AT .

PERCVLSA Mente . In antiquis omnibus cod. PERCVSSA . uti ſæpe dictum.

TVM SIC EFFATVR . In antiquis, & . TVM . & TVNC . inuenio . & ADFATVR . quod, ut mihi uidetur, non ita congruit huic loco .

CASVS Factum Quicunq; SEQVETVR . In antiquis pleriſq; codicibus . SE

ubi tã . ET . q̃ . ATQVE . poeticè nõnunq; poſtponi notat, aliter uero non; exẽplo hinc ex Virgilio citato, Suſpiciens Altam Lunam Et, ſic uoce precatur. Pleriſq; tamen Eruditis placet magis abſq; ulla copula carmen legi. Iſt& . ORE PRECATVR . in antiquis aliquot codicibus, quod parui refert.

TV Dea Tu PRAESENS . Seruius exponit. Præſens Ilico. Sed cur non potius Præſens, Propicia, Fauens, ut illud in Buc. Nec tã præſẽtis alibi cognoſcere Diuos.

CONNIXVS Corpore. In Ro. codice . CONISVS . Ac de geminatione quidem apud antiquos adeo rara, ſuperius dictum. Quantum uero pertinet ad . X. uel . S . in participii forma reponendas, Valerius Probus ſentire uidetur, eandem eſſe appellationem in proprio nomine, in appellatiuo, & participio . NISO Hyrtaci filio ; NISO participio, & NISVQVE immotus eodem. Quare CONNISVS . ex Probi ſententia ſcribendum.

FRANGITVR , AC FIXO Tranſit Præcordia Ligno. In ueteribus codicibus uel . FISSO . legi, a Findo, quod agnoſcit Seruius, uel lectionem abraſam, & modo , FIXO , modo FRACTO , aliena manu repoſitum.

ET Longis Singultibus Ilia PVLSAT . In Ro cod PVLSANT . ſed melius (unitatis numero.

TELVM VIBRABAT . In codicibus pleriſq; omnino . VIBRABAT . legitur, ſed in emendatioribus . LIBRABAT .

DVM Trpidant, IIT Haſta Tago . In cod. antiquis . IT . omnino per ſynæreſin. Siue . IT . præſentis temporis omnino ſit, & ui ſubſequentis adſpirationis producatur, quod magnum litteratiſſimis Viris negotium faceſſit. meliore tamen parte in eorum ſententiam concedente, quĩ conciſionem factam ex, IVIT, autumant, ut in Terentiano prologo Exiſtimat. pro Exiſtimauit; quam lectionẽ Donatus agnoſcit, licet apud Priſcianũ, in hoc citato uerſu, neq; IT , neq; .IIT. legatur, ſed , VOLAT Haſta Tago per tempus utrunq;. Sed & illud obſeruatione dignum, quod Cariſius monet Tempora pluraliter tantum dici, quamuis Virgilius ſingulari ſit uſus, ut hoc loco.

ATROX VOLSCENS . In antiquis cod. VOLCENS . uti dictũ, abſq; .S. Atq; ita ſcribendum inferius , VOLCENTEM Petit, in ſolo VOLCENTE morat.

NIHIL Iſte , NEC Auſus. In Ro. NEQVE Auſus, quod licet parui ſit momenti, elegantioris tñ ingenii Viri numerorũ huiuſmodi uarietate delectari ſolent.

ET SIDERA CONSCIA Teſtor. Veteres omnes codices legunt . ET CONSCIA SIDERA . Adiectiuo præiecto.

TRANSADIGIT Coſtas. In Ro. codice . TRANSABIIT . legitur. & in aliquot aliis . TRANSADIIT . quod ab aliquot Eruditis receptum uideo. In Porcio, & pleriſq; aliis manu ſcriptis . TRANSADIGIT . omnino ſcriptũ eſt. Sed uſus loquendi eſt, ut Adigo ferrũ, aut enſem enunciemus, nõ enſis adigit, & iã dictũ eſt, Enſis adactus. quare uel . ABIIT . uel . ADIIT . melius uidet.

ET CANDIDA PECTORA Rupit. Ro. codex cũ aliquot aliis . PECTORA Candida . epitheto, quod miſerationem mouere poſſet, ultimo loco appoſito.

LAXOVE Papauera Collo. Antiqui pleriq; cod. LASSO . Porcius, Vitalianus & aliquot alii . LAPSO . habent.

AT Niſus Ruit In Medios. In Oblongo . AC . in quibuſdam aliis . ET. Sed enim locus ipſe exigere uidetur . AT .

PROTVRBANT . In antiquis aliquot . PERTVRBANT . Sed oĩno melius (PROTurbant.

INSTAT NON SEGNIVS. In ant. cod. NON SECIVS. Quod nõnulli etiam per . T . ſcribunt . SETIVS . quod nequaq̃ Docti probant.

CAPITOLI . Immobile Saxum. Quãuis in uetuſtis codicibus . CAPITOLII . geminato . II . ſcribatur, eo modo, quo Terentius Scaurus huiuſmodi Genitiuos ſcribi præcipit. Hoc tamen loco, ne ſynalepha ex tribus uocalibus diſtinctis fiat , CAPITOLI . unico . I . ſcribendum Cenſuerim, facta ſynæreſi, ut prius

MATRIS. quippe Balatibus, legit, qq̃ MATRI uulgata lectio non diſpliceat.

ALLAPSA Sagitta. In anti. ADLABSA. per .D. & per .B. more Veterũ, & SAGICTA. quod eam a Sagaci ictu dictam uolunt.

ET LEVO Infixa Eſt Lateri Manus. In ant. aliquot. ADFIXA qđ nequaq̃ diſplicet.

ET MORTI Prætendere Muros. In cod. aliquot antiquis MARTI. Legitur. Sed enim MORTI. pro Bello poſitum ait Seruius.

SAEVOQVE Gelu Duramus. In antiquis aliquot codicibus. DVROQVE Gelu. habetur. Sed SAEVO Caſtior omnino lectio.

CONVECTARE Iuuat Prædas. In Ro. cod. in Mediceo & peruetuſtis aliquot aliis. COMPORTARE. Legitur. Sane Comportari dicũtur quæ proueniunt ex reditibus. Hor. Si comportatis rebus bene cogitat uti. Ita de iis omnibus quæ ex Agro. In Vrbem comportantur. CONVECTARE tamen magis placet eruditis auribus.

TYMPANA Vos Buxuſq; Vocat BERECYNTHIA. In ant. exempl. VOCAT numero ſingulari, ut cũ uiciniori ſuppoſito congruat. Eſt & VERECYNTHIA. per .V. Digammon in codicibus nonnullis. Vt huiuſmodi pleraq; alia, Græcæ cõſonantis ſono. Male uero ſcribunt qui Syllabæ pene ultimæ aſpirationem apponunt, quum .T. ſit apud Græcos Βερεκυντία.

ET CEDITE Ferro. Seruius intelligi putat de Cultris quibus Sacerdotes Deæ Cybeles euirabantur. Atq; ita Cedite, Parere interpretandum erit. Sed enim figuratius eſt dicere. Ferro hoc eſt Bello. Neq; indecora eſt illa eius ſententiæ per diuerſa uocabula repetitio, quam is fere negligit.

AVDIIT. In ant. per Synæreſin AVDIT. de quo ſæpe alibi dictum.

SONAT Vna Letifer Arcus. In Ro. cod. nõnulliſq; aliis legitur FATIFER.

EFFVGIT Horrendum Stridens Elapſa Sagitta. Quamuis Seruius EFFVGIT Agnoſcat. Vetera tñ exẽplaria ET FVGIT. legũt. & pro Elapſa. ADLAPSA & ALLAPSA. Inueni. In Ro. uero cod. & in aliquot aliis Ipſa uenerandis uetuſtate. ADDVCTA. ſcriptum animaduerti, In qua lectione ipſum Iaculantis & Telum contendentis geſtum aſpicere uidearis. Oui. Viderat adducto tendentẽ cornua neruo. Loco tamen hoc nonnulli uolunt ALLAPSA melius eſſe.

ET CAVA Tempora Ferro Traiicit. I. Verbis Virtutẽ illude Superbis. Eſt & hic quoq; unus ex illis locis, qui tam Varie leguntur q̃ Variæ ſunt Veterum codicum manus. Nam in Ro. cod. TRANSADIGIT. VERBIS. ſcriptũ habetur, facta nimirum iniuria ſententiæ, Si nequeas. I. Verbis Virtutem Illude Superbis, integrum ſubiungere. Nam ſi tollas. I. Verbum totam eius ſententiæ uenuſtatẽ tollas. In Oblõgo cod. puriter. TRAIECIT. In aliquot aliis TRANSIECIT. Sed enim oblati etiam mihi ſunt codices peruetuſti, In quibus TRANSFIGIT ſcriptum uideas. Quare aut hic aliquid ſimile Verſibus illis exlegibus. Nec te Comitem hinc aſportare Creuſam. & Roſtriſq; ſtridentibus, aut quod omnino placet. TRAIICIT. Legendum, Vt .I. VERBIS. ſubſequatur.

AB ALTO Aethere. Se Mittit. In ant. aliquot MISIT. præterito tempore.

FORMA Tum Vertitur Oris Antiquum In Butem. Pleriq; Veteres codice FORMAM. Legunt cuiuſmodi lectio abraſa eſt ex Mediceo. Eſt & ANTIQVM Vnico .V. legere. qđ olim per. C. ſcribebat. ANTICVM, Vt POSTICVM.

ET Crines ALBOS. In Porcio & quibuſdã aliis manu ſcriptis codicibus CRINIS FLAVOS habetur. Sed qui Dardanio Anchiſæ Armiger ante fuit, Albos iam Capillos habere debebat. Qui uero Flauos repoſuere forte ALVOS, Corrupta ſæculi pronuntiatione, quam emendare conatus eſt Adamantius ſcriptum inuenerãt, Eiuſq; abuſionis ignari FLAVOS ſcribendum iudicarunt. Nam ALBOS. In codice Delphio & aliquot aliis antiquis omnino legi.

SIT Satis AENIDE. In Romano codice legitur AENEADE. ſecunda ſyl-

PENITVSQVE Vadis ILLISA Recumbit . In antiquis aliquot codicibus legitur VNDIS INLISA . Sed VADIS magis placet . Alludit autem Poeta ad Portus Lucrini reparationem ab Auguſto factam, quum Aedificatus a Iulio Cæſare corruiſſet .

QVI CASVS AGAT Reſ. In Ro. & in Mediceo . QVIS Vt Grammaticorum præceptionibus fieret ſatis . Nam QVIS . Cum . S . dici uolunt grammatici auctore Soſipatro, cum in quærendo ; Vt Quis Te Nate Dea . In inferendo autem . QVI . ſine . S . Vt ille uides pura Iuuenis qui nititur haſta . Et enim Præpoſitiuum Quis, Subiunctiuum . QVI . Quod tamen Auctores non obſeruarunt . Vt Attius . QVI nam Tantalidarum internitioni modus ſit . & Virgilius . Qui caſus agat res . hæc Cariſius .

LVX Oculis EFFVLSIT . In Romano codice OFFVLSIT . Vt ſuperius .

CLIPEOQVE Micantia FVLGVRA Mittit . In Ro . Mediceo & in Porcio . FVLMINA . & Verbum Mittit numero uariat .

SIQVA ANIMO Virtus . In Ro . ANIMI . Sed magis placet ANIMO .

AT NON Hoc TELVM . Miratur Seruius Telum pro Gladio poſitum . Sed . n . & apud Oratores inuenitur . In Rhet . ad Heren . L . primo Aiax in ſilua poſtquam reſciuit quæ feciſſet per inſaniam, gladio incubuit . Vlyſſes interuenit, occiſum conſpicatur, corpore Telum cruentum educit . Eſt in Mediceo LIBRAT . pro VERSAT ſcriptum .

NEQVE ENIM IS Teli Nec Vulneris Auctor . In Romano codice, in Porcio & aliquot aliis ſcriptum . NEQVE ENIM ES . Vt ſit ideo non effugies . quia tu non Es Auctor teli neque uolueris . Tua . n . euitari poſſunt, mea autem mini(me .

GEMINA INTER TEMPORA . Codices nonnulli ueteres legunt . MEDIA Inter Tempora . Figurata elocutione . Mediā frontē inter media tēpora .

ATQVE Illi In PARTIBVS Aequis . Antiqui codices omnes, quotquot uidi legunt abſque IN . ATQVE ILLI PARTIBVS AEQVIS .

CEDISQVE INSANA Cupido . In ueteribus aliquot exēplaribus INFANDA .

IN TERGVM . Ro . codex . TERGVS habet . Quam lectionem hoc citato uerſu Flauius Soſipater agnoſcit aduerſus eos qui pro Dorſo Tergum Tergi facere . Tergus uero tergoris pro pelle contendebant . Nam & Terga boum dictum a Virgilio reperit, quum Tergum tantum Hominis eſſe contenderent . Exemplis uero Virgilianis impunitas etiam illis datur, qui putant Tergum hominis, Tergus uero pecoris nominari . Nam & Tergora deripiunt coſtis, & alibi Venit in Tergum aduerſi Sulmonis legitur .

ET CONFIXVM Phegea Parma . Veteres omnes codices CONFIXA legunt PARMA . Sed CONFIXVM figuratius eſt .

TVRNVS PAVLATIM Excedere pugna . In Romano codice PVGNAE . Legitur . Sed Pugna melius iudicant eruditi Viri .

ET PARTEM Quæ Cingitur AMNI . In Romano codice, & aliquot aliis . VNDA pro AMNI habetur .

DEMISIT GERMANAE Haud Mollia Iuſſa Ferentem . In codicibus aliquot antiquis . Legere eſt MISIT GERMANAE HAVD . Abſque ulla Synalepha ; quod nequaquam placet .

ACCEPIT VENIENTEM . In antiquis pleriſque codicibus . FVGIENTEM . Repoſitum ab iis, qui fugæ dedecus noluerint Turno illatum . Sed enim fuga & fugere, non ſemper in opprobrium, ſed pro celeri curſu ſæpiſſime ponitur . Sumpta uero hæc figura nimirum ex Hiſtoria Coclitis, Qui reſciſſo a Tergo Ponte Sublicio cum armis ſe in Fluuium dedit ;
incolumiſque ad ſuos
enatauit .

eſſe uoluerunt . Vt ARCESSO ab eo uerbo ſit ; Quod eſt Arceo . Accerſo uero ab eo quod eſt Cio . Vtcunq; uero ſcribaſ ad eandem pertinere ſignificationē. Cariſius uero eos errare ſcribit, qui Accerſo ex eo qd' eſt Arceo ductum putāt ;ſicut Arceſſo . intereſſe.n.ait, quod Arceſſere eſt accuſare . Accerſete autem uocare .

ET PLACIDVM Læti Componite Fœdus. Non Eo Inficias PLACIDVM per . D . in Veteribus aliquot codicibus reperiri, prout in impreſſis ; uulgatiſq; omnibus habetur . Romanus tamen Codex atq; Mediceus PLACITVM per. T. legit . Quam lectionem agnoſcere uidetur Seruius, Quum exponit . Mihi . ſ.

O PATER O Hominum Diuumq; Aeterna poteſtas . Romanus codex una cum Porcio & aliis quibuſdam legunt, RERVMQ . AETERNA Poteſtas . Probus Grammaticus horum Vnum ſecundum Phyſicos, Alterum ſecundum Mathematicos eſſe dicit . Circa res uero, Phyſica uerſatur inueſtigatio .

AGGERIBVS Mœrorum Prætereo ADGERIBVS & ATGERIBVS . Vt habetur in exemplaribus antiquis . Illud miſſum non faciam . Multos Auctoritatē Seruii ſecutos . MOERORVM . per . OE . diphthongum ſcriptitaſſe . Nam omnino eſſe quædam nomina ait Probus quæ . V . litteram in . OE . litteras cōuertant . Vt puta MVRORVM MOERORVM . & cætera talia . In Romano tamen codice, in Mediceo ,in Porcio,& pleriſq; aliis manu ſcriptis . MVRORVM per . V . notatum . Plura uero ſuper hoc uideris apud Seruium .

ET INVNDANT Sanguine Foſſæ . Antiqui codices pleriq; legunt FOSSAS . Vt Rutuli ſit ſubiectum . Quam lectionem agnoſcere uidetur Seruius . dum ait . Inundant . Implent . & inundare faciunt ; dicturus nimirum . Implentur . ſi FOSSAE plurali nominatiuo legiſſet .

CVR NVNC Tua Quiſq; Vertere Iuſſa Poteſt . Ita quidem ſcriptum eſt in antiquo codice Vaticanæ Bibliothecæ, Sed in Romano . IVRA . non Iuſſa legitur . In Oblongo autem & aliquot aliis FLECTERE IVSSA . Quod a pleriſq; doctis Viris iam receptum eſt .

AENEAS Sane Ignotis Iactetur In Vndis . & SANE & VNDIS . In pleriſq; omnino codicibus habetur . Sed Romanus codex antiquiſſimus, & qui apud me eſt AENEAS . PROCVL . IGNOTIS . legunt ; atq; etiam pro . VNDIS . ORIS . In Veteribus aliquot exemplaribus inueni . Et eſt cōceſſio amaritudinis plena. Aeneas procul ignotis iactetur in oris, dum tantū liceat mihi Aſcanium in Vrbibus meis aut Amathunte, aut Papho ,aut Cytheris incolumē ſeruare . Magis tamen placet . VNDIS . ut adludat obiter ad futurā Aeneæ mortem ; Vt in quarto . Cadat ante diem, mediaq; inhumatus harena .

ET DIRAE Valeam Subducere Pugnæ . In antiquiſſimo codice . DVRAE Sed in aliis omnibus DIRAE .

EST AMATHVS Eſt Celſa Mihi Paphos Atq; Cythera . In expoſito Palatino codice legere eſt . Eſt Amathus, eſt celſa Paphos ,atq; alta Cythera; cui lectioni ſecretior ille Codex maioribus litteris Perſcriptus , nō nihil adſtipulatur, q̄uis in eo ſint litteræ aliquot inuerſæ . Adiuuat etiam id quod inferius Iuno eadem argumenta retorqnēs ait . Sunt alta Cythera . Sunt uero codices antiqui,ubi . AMATHOS . ſcriptum ſit, Sed enim αμαθους Græce dicitur, & eodem modo proferunt Latini . eiuſdem diphthongi . ους . ſeruato ſono .

EXIGAT Hic Aeuum . Antiqua pleraq; exemplaria . EXIGET . Indicādi qualitate legunt . Non in Depoſcendi figura . Nam illud . Magna dicione iubeto Carthago premat Auſoniam, ſeparatum eſt membrum per conceſſionem .

ET ARGOLICOS Medios Fugiſſe Per Ignes . In Romano codice, in Mediceo in Porcio & nōnullis aliis antiquis MEDIVM . Legiſ . qd' multo magis placet .

RECIDIVAQVE Pergama Quærunt . Recidiua quidem in multis habeſ exemplaribus tam Recentibus quam Vetuſtis, tractum ſermonem de arboribus, quæ aliis

ſectis repullulant, ait Seruius. Qui quidem longe eruditius mihi uidetur expoſuiſſe alibi, poſt caſum reſtituta. eo Verſu. ET recidiua manu poſuiſſem pergama uictis. Vt enim a Cado Caduus, ita a Recido recidiuus, quod ſi a Cedo, ſeco, deduceretur ſecunda ſyllaba produci deberet. his tamen ita diſputatis & Codex Romanus, & alter peruetus qui apud me eſt. REDIVIVA legunt. Quod nõ ita proprie dictum nonnulli putant. Sextus tñ Pompeius ubi. REDIVIVVM eſſe, ex Vetuſto renouatum exponit, Exemplum ex Cicerone citat Lib. primo in Verrem. Vtrum exiſtimatis minus operis eſſe unam colũnam efficere ab integra nouã nullo lapide rediuiuo. Ita enim eſt in antiquo Pompeii codice.

ITALIAM Petiit Fatis Authoribus. In codicibus nonnullis admodum uetuſtis legere eſt. ITALIAM FATIS PETIIT AVCTORIBVS. Quod nõnulli putarunt. T. litteram poſſe reddere ſyllabam communem, quum eiuſmodi ſcanſionis ratio ceſuræ debeatur. Vt apud Ouidi. VII. Metamorphoſeos. Diſſimilemq; animum ſubiit Aeeta relictus. quod imperite nonnulli deprauarunt, qui. SVBIIT PATER OETA RELICTVS. Legẽdum cenſuere. ignari nomen αἰήτης in eam formam contrahi non poſſe. Aliquot ex iis codicibus qui. PETIIT Auctoribus habent. PETIT. unico. I. ſcribunt. ſed id longiore linea notatum, Vt duorum uicem ſubeat. Vt. INFERIS. Choriãbici dimẽſione unico. I. notatum in antiquo lapide legi; Quẽ. C. Curtius. C. L. Antiochus Pater, Et Aricinia Nais. Mater Baſſo filio poſuerunt. ita enim eſt.

DEBVIT. HOC. NATVS. NOBIS. PRAESTARE. DVOBVS.
VT. CINERES. PATRIOS. DEDERET. INFERIS.

PACEM Orare MANV PRAEFICERE Pupibus Arma. In aliquot antiquis codicibus legere eſt. ET PRAEFICERE. Quod hoc loco uidetur emphaſim

FOVIQVE. Cupidine Bella. In ant. fere omnibus FOVIVE. (habere. legitur non inepte.

RERVM CVI Summa Poteſtas. In Ro. codice. PRIMA POTESTAS.

TVM Zephyri Poſuere. In ant. aliquot. Et Zephyri.

ACCIPITE Ergo Animis. Antiqui aliquot codices. ADCIPITE. ſcribunt incolumi propoſitione. Sed enim antiquiſſimum eſt. Accipere. CC. geminato ſcribere: Siquidem Velius Longus ait Lucillium inſtituiſſe, Accipio & Accurrere geminato. CC. notare.

QVAE CVIQ. Eſt Fortuna. non placet. QVAECVNQVE. Vt in uetuſtis aliquot codicibus habetur.

TROS Rutulus ue Fuat. In aliquot antiquis cod. Rutulus ne legitur.

FATA VIAN Inuenient. In Mediceo codice INVENIANT. ſcriptum eſt Imperatiue, Vt ſit Sententiæ perlatæ pronuntiatio. non tamen expungendũ eſt. INVENIENT quum id quoq; ſuam habeat orationis maieſtatem.

IASIVS Imbraſides. Romanus Codex. ASIVS legit. Nam. IASIVS. Quadriſyllabi forma eſt. Vt Iaſion. Vt apud Oui. Iãſiona Ceres. quod imperite quidam legunt Iaſona flaua Ceres. In aliquot uero aliis antiquis omnino codicibus. LASIVS legitur. Sane quidem Homerus Aſium inter Troianos Proceres recenſet, Sed apud eum Hyrtaci nõ imbraſi ille filius appellatur.

ET SENIOR Cum Caſtore Tybris. In Ro. codi. THYMBRIS. legitur; quod ne forte ridiculum uideatur, ſciendum eſt dictionem, quæ Tybris eſt apud Latinos θύμβρις. apud Græcos dici, ut apud Heſichium & Stephanum. Theocritus καλον κατα θύμβριδος ὕδωρ. a quo Syracuſanos Fluuium hunc noſtrum appellaſſe indicat Seruius in tertio Aeneidos. Sed ibi, Vt plerumq; alibi corruptus. Sed ne de nomine tantum proprio. THYMBRIN.

dici debere putet. pro Romano Fluuio. THYMBRIN. quoque ſcriptum in antiquiſſimo codice Virgiliano oſtendit mihi Angelus Colotius.

ET CLARVS Ethemon Lycia Comitatur Ab Alta. Bona Codicum Pars ex iis præſertim qui uulgati ſunt, unum tantum Proprium nomen ponere uidetur ut Sarpedonis fratres innominati ſint,& his comes Ethemon accedat, Clarusq; ſit Epitheton. Romanus uero codex una cum ueteribus pleriſq; aliis legunt. ET CLARVS. ET. HAEMON. LYCIA Comitantur Ab Alta. Vt nomina hæc fratrum Sarpedonis fuiſſe noris. CLARVM quippe, HAEMONEMQue. Clarus enim pro nomine proprio ſiue Hominis, ſiue Inſulæ primam corripit. Atq;. ET. ſiue quod monoſyllabum eſt in principio pedis, ſiue quod ceſura Tritimemeris, ſiue, quod ſequitur adſpiratio, produci poteſt. In aliquot etiam exemplaribus antiquis legere eſt. IDA COMITANTVR AB ALTA. non Lycia. Nempe quod Epitheton Monti, potius quam prouinciæ congruat. Sed enim Seruius Alta pro Nobili poſitum ait. pluribus enim de cauſſis Lycia nobilis.

LYRNESIVS ACMON. Antiqua exemplaria. ACMON. per. C. ſcribunt. Sunt uero omnino adeo cognatæ litteræ. C. &. G. Vt uix pronuntiatione diſtingui intelligantur. Eſt & illud in quibuſdam codicibus antiquis, quod ſi pe. C. pro. S. ponitur. quia poſteriora tempora figuram. S. litteræ ſi Græce ſcriberent, ad ſimilitudinem. C. litteræ latinæ delinearunt. Quare non mirum ſi etiam LYRNECIVS. pro LYRNESIVS. ſcriptum inueniatur.

NEC Fratre MENESTHEO. Seruius omnino Dactylum uult in quinta ſede. MENESTHEOQ. interiecta uocali. E. inter. M. &. N. omnino legendum contendit. Neq; deſunt uetuſti codices qui eodem ſcribant modo. Antiquiora tamen exemplaria Verſum ſpondaicum faciunt, dum. MNESTHEO, legunt. Vltimæ enim duæ ſyllabæ in unam coeunt. κατὰ συνίζησιν.

AVT Oricia Terebyntho. Multi Oricia. per. C. ſcribendum curarunt. Vulgatiora exemplaria per. I. Orithia. Verum Oricus per ο μί χρα. Ciuitas eſt in Ionio ſinu. & Oricæ Paludis in Epiro, ſua in Europa mentionẽ facit Hecatæus, Et ab utroq; nomine Oricius deducitur. Quæ dicta uolui, quia ſunt, qui orithon per. I. & ita orithia ſcribendum libris iam editis autumant. Sed & Terebynthũ per. Y. In pene ultima male ſcribunt. quæ ἰῶτα eſt apud Græcos. In quo omnia corrigenda ſunt exemplaria latina. Præteriui uero de induſtria; quod in quibuſdam ueteribus cod. CORICIA legitur, quũ Oricia in longe pluribus legatur.

ET MOLLI Subnectit Circulus Auro. In codicibus nonnullis ad modum uetuſtis SVBNECTENS legitur.

PACTOLVSQVE Irrigat Auro. In Ro. codice, non ſine dulci aurium prurita PACTOLOS. legitur. In aliquot aliis. Pactolus & irrigat. Sed Pactolusq; uel PACTOLOSQVE IRRIGAT. plurium codicum conſenſu comprobatur.

AGGERE Murorum MOERORVN. hoc loco ſcriptum eſt in Romano codice. In aliis Murorum.

TVM LIBERA FATIS. In Ro. codice & Oblõgo. FATI. ſingulari numero Genitiuo caſu legitur, quod minime contemnendum eſt.

ROSTRO Phrygios Subuecta Leones. In Mediceo, in Porcio, & aliis pleriſq; codicibus antiquioribus ſcriptũ obſeruaui. SVBIVNTA. quod longe uenuſtius eſt. Prætereo autem lectionem eam quæ SVBIECTA legit. qđ non ita placet.

QVIQVE Vrbem Liquere Coſas. Vſurpationem eſſe dicit Seruius, Vrbẽ Coſas; quum apud Salluſtium ſingulari numero dicatur. Aruſianus inter elocutionum exempla hoc obſeruat. Vrbem ſingulari numero. Et nomẽ plurale coniunctum.

VNA TORVVS Abas. In Ro. TORVOS. & ita pleraq; alia; quæ conſulto diſſimulauimus; ne delicatis quorumdam auribus faſtidio eſſemus.

SEXCENTOS ILLI. Adeo uaria eſt ſcribendi ratio ſi omnia conſectere, ut nullum

pene uerbũ inuenias uno modo ſcriptum, qđ alia aut alia ætas aliter non ſcripſerit. SEXCENTOS quidem nemo non per . X . notat. Sunt tamen Antiqui codices, in quibus id nomen per . S . notatum inuenias SESCENTOS . quum tamen ætates quædam aliæ . S . in . X . mutare gauderent; Vt in nomine . XECVNDVS . Fieri ſolitum ſuperius indicauimus.

QVI CERETE DOMO . Non referã loco hoc codicũ uarietates quum omnino caſta lectio ſit. CERETE DOMO . Ea elocutione, qua dictum alibi. Qui Genus VNDE DOMO. Quaq; dixit Horatius. VNDE DOMO, Quis. Ita in ultima ſcena Pænuli Plautini. DOMO Carthaginenſes ſunt. Et quod Romæ apud Zampolinos oſtendit mihi Antonius. Valla Theanen. antiqua inſcriptione notatũ. D. PERVSIA . quod ſignat. Domo Peruſia. Atq; in iiſdem ædibus.

POLINCENVOS DOMO
BONDINCOMAGVS.

Ex quo locus apud Plinium examinandus de Oppido Bondinco in Padi Hoſtio.

INTEMPESTAEQ. Grauiſcæ. In Romano codice GABISCAE. legit. Librariorum imperitia. Grauiſcas enim quod grauem Aerem ſuſtineãt dictas aiunt.

TRANSIERIM Cigne, ſiue Cicne, ob cognationem. Sed enim nomen hoc in antiquis exemplaribus aliter ſcriptũ inueni. Siquidem in eo codice, quem Pomponii Læti delicias fuiſſe dicunt. & in Vetuſtis aliis pleriſq;, qui apud me ſunt, atq; etiam in aliquot aliis Vaticanæ Bibliothecæ legitur. CINERE. In Romano CVMARE. Cycne uero, & Cygne diuulgatorum eſt exemplarium. Non enim hic Liguũ ductor Cycnus, Sed inſignis Cycni geſtamine inducitur ob eius Cycni memoriam, qui Luctu Phaethontis Canentem molli pluma duxiſſe ſenectã fert.

OLORINAE Surgunt De Vertice Pennæ. In Ro. cod. PINNAE. Vt adſolet. In aliquot aliis. CRISTAE. notatum eſt, ſed. CRISTAE. Paraphraſin fuiſſe crediderim.

ILLE Etiam Patriis Agmen Ciet Ocnus ab Oris. In antiquo ſatis exemplari legere eſt. QVIN ETIAM PATRIIS. Hemiſtichium uero reliquum duab' transpoſitis dictionibus, in uno ex antiquioribus, qui ſunt in Vaticana Bibliotheca legitur. Patriis OCNVS Ciet AGMEN ab Oris. Eſt & ubi legatur. OGNVS. per . G . uti CYCNVS & CYGNVS.

QVOS Patre Benaco. In Ro. codice VENACO. more ſuo ſcriptum eſt per V. digammon. Quin etiam Adamantii Martyrii regula eſt, Vt in iis; quæ utrum per . B . mutam, an per . V . digammon ſcribenda ſint quærit. SI . VE : producta fuerit prima ſede collocata, Si quidẽ Maſculini Vel neutri generis exiſtant, per . V . ſignari. Vt Venator, Velum. Veretrum, τὸ μόριον. Venabulum, & ſimilia. Si uero fœminina ſint tantummodo quorum origo a maſculino uenire non cernitur per . B . mutam ſcribi debere. Beſica, Bellua, Beſtia; deſignat tamen, quæ duarum fuerint ſyllabarum, Ex quibus, Beta, τὸ σεῦτλον, poliſyllaba ſequatur. Quare qui . VENACO . ſcripſere Adamantii ſententiam ſecuti ſunt. Sed enim quam ponit ille, Beſica nemo nunc per . B . ſcribit, ſi latine; a Vento uero eam deduci tradit Caper, & Venſica ea de cauſſa dicta eſt a nonnullis. Sunt præterea multa alia, quæ nunc aliter ſcribimus & enuntiamus; quam Adamantius præceperit. VERNAM . n. per . V . ſcribimus & enuntiamus, pro Seruo domi nato, quem ille, uti ſuperius diximus, tum differentiæ cauſſa, tum Ethimologiæ per . B . ſcribi præcipit. LARVA etiam τὸ δαιμόνιον. per V. ſcribim'; ille per. B . mauult, LARBA nõ aliter ac Herba. Tuba. Turba. Similiter nos NAEVVS . per . V . Ille per . B . NEBVS . Vt Cibus. Rubus. Contra uero, nunc omnium mos latine ſcribentium eſt, Vt LABOR . BALBVSQVE . per . B .

per . B . mutã ſcribantur. Ille LAVOR . ut FAVOR , & FERVOR . ſcribit. & BALVVM , ut CVRVVM , SAEVVM , TORVVM , per . V . digammon. Sed utrum Nos, an Ille melius, incompertum eſt mihi, quum uideam non ſolum inſcriptiones tam multas a noſtri temporis uſu uariare ; uerum etiam opinatiſſimorum Hominum ſententias ſuper hac ſcribendi ratione latas. Sed enim optimum factu iudicauerim ita ſe ad uſum accommodare ; ne dum doctiores eſſe uolumus, deriſui habeamur. Sequamur uero . M . Tullii Ciceronis exemplum, qui quũ pleraq;, aliter ꝗ in uſu forent, enuntianda cognoſceret, libentiſſime tamen ceſſit conſuetudini. Neq; uero nos tam multa ex marmoribus , ex nomiſmatis, ex tabulis æneis, ex diuerſorum Grãmaticoꝶ ſentẽtiis, ex ueteribuſq; codicibus congeſſimus, ut omnia ea ſuſcipienda cenſeremus ; ſed, ut quos Grãmaticoꝶ uulgus nunc errores appellat, non imperitia, ſed temporum uſu eueniſſe commoneremus .

CENTENAQ . Arbore FLVCTVM Verberat. In Ro. cod. FLVCTVS . plur. nu.

IN PISTRIN. Deſinit Aluus. In antiquioribus . PRISTIN . de quo dictũ.

SPVMAS Salis ære SECABANT . In aliquot antiquis codicibus . RVEBANT . legitur, uerſu aliunde repetito .

QVOT Prius æratæ Steterant Ad Littora PRORAE . Verſum hunc ſuperius habundare diximus ; neq; in ueteribus codicibus, niſi adſcriptum inueniri , hic uero congruum habet locum . Cæterum in Oblongo codice, non . PRORAE . ſed NAVES . ſcriptum eſt . In aliquot aliis . PVPPES . legiť ; quod ideo placet, quia uti eo loco ſupiore dicebamus, Proræ pelago obuertũť, Stant Litore Puppes .

IAMQ. Dies Cœlo DISCESSERAT . In antiquis exemplaribus , quod ualde placet , CONCESSERAT . legitur ; ꝗuis . DISCESSERAT . nõ improbem.

TVNC Sic IGNARVM Adloquitur. . In Romano codice . IGNAVVM . Librarii omnino indiligentia ſcriptum eſt .

RVMPIMVS Inuitæ Tua Vincula . In cod. aliquot antiquis oĩno . RVMPIMVS . habeť. Sed in Mediceo, & pleriſq; alis . RVPIMVS . ꝓterito tempore.

PRIMVS IN ARMA . Sunt codices antiqui, ubi . PRONVS IN ARMA . ſit ſcriptum . Sed . PRIMVS . caſtior lectio .

QVEM DEDIT IPSE INVICTVM IGNIPOTENS . In cod. aliquot antiquis legere eſt . QVEM DEDIT INGENS . Sed . IPSE . magis placet, & pondus (habet.

SVPERA ASPECTANS Conuexa . In nonnullis codicibus antiquis SPECTANS . legitur. Sed magis placet . ADSPECTANS .

CLYPEVM TVM Deinde Siniſtra Extulit Ardentem , Clamorẽ Ad Sidera Tollunt Dardanidæ. In antiquis pleriſq; cõd. . CLIPEVM CVM . & QVOM . legiť; hoc eſt . QVOM inde Extulit Clipeum Dardanidæ Clamorem Tollunt . Altera tamen lectio per diſſoluta membra magis poetica eſt .

DARDANIDAE E MVRIS . In Ro. codice . DARDANIDAE MVRIS . abſq; . E . particula legitur Aduerbialiter . Reliqua exemplaria . E MVRIS . habent . Eamq; lectionem agnoſcit Probus; ubi fieri ſynalepham ait quum Diphthongus in ſimplicem Longam cadit . hoc exemplo .

ARDET APEX CAPITI . In Romano codice . CAPITIS . legitur, Sed enim magis placet . CAPITI . Datiuo caſu .

CRISTISQVE A Vertice Flamma Funditur . Confuſus nimium ordo ; niſi uetera ſuccurrerent exemplaria , ut antiquiſſimum illud Romanis litteris perſcriptũ ; in quo legere eſt . CRISTISQ. AC VERTICE FLAMMA FVNDITVR . ita etiam in Mediceo . In aliquot aliis ueteribus . CRISTIS AC VERTICE . legitur , abſq; . QVE . Vtrumlibet ex his magis placet ꝗ A VERTICE .

ET Vaſtos Vmbo Vomit AVREVS Ignes . In antiquis nonnullis codicibus . AEREVS legitur . Sed . AVREVS . rem magnifice magis amplificat . Et inferius, ubi Aeneas congreditur cum Mezentio , idem habetur . Sed Subſtinet Au-

æus Vmbo. Sciendum uero in eadem dictione eandem eſſe lectionis uarietatem apud Liuium . L . VIII . de bello Macedonico . Et . XII . Clypea ærata ab. AEDD. Cur. P . Claudio , & . P. Sulpitio Galba ſunt poſita . quod in emendatioribus exemplaribus . AVRATA . legitur.

LITTORA PRAERIPERE . In antiquioribus codicibus legitur . LITORA PRAECIPERE . Id uero ſignificat, Capere ante locum; quod in hiſtoriis frequẽs; & apud Liuium . L . II . tertiæ Decadis, ubi paſſim legitur de Annibale effugium meditante. Dum ipſe longius ſpatium fuga præriperet . antiquiores codices habent . PRAECIPERET . Et eodem modo libro primæ Decadis Sexto , ubi legitur. Nobiles homines in poſſeſſionẽ agri publici graſſari ; nec, niſi anteq̃ omnia præripiant , diuiſus ſit , locum ibi plebi fore . In antiquo codice , Niſi anteq̃ omnia PRAECIPIANT . ſcriptum eſt.

IN Manibus Mars Ipſe VIRIS . Ro. codex , & alia quædam uetera exemplaria VIRI . legunt uocandi caſu. Sed neq; diſplicet . VIRIS . hoc eſt iis , qui Viri erunt , Mars fauebit .

DVM TREPIDI , EGRESSISQ. Labant Veſtigia Prima . Romanus cod. & pleriq; alii ueteres admodum legunt . DVM TREPIDI EGRESSIQ. Labant Veſtigia , quod magis figuratum eſt . Alii quidam codices manu ſcripti. GRESSVSQVE . legunt . Sed uulgatã ego lectionem non damnarim .

MVLTI Seruare RECVRSVS Languentis Pelagi . Sunt cod. antiqui, in quibus legaẽ . RECESSVS . Sed Curſus, & Recurſus in hoc ſignificato in uſu eſt frequẽ.

QVA VADA NON SPERAT . Romanus codex cum Oblõgo & (tiori. aliquot aliis legunt . QVA Vada Non SPIRANT . ut illud in Primo Georgicon. Fermetq; fretis ſpirantibus æquor . In uno ex iis, Qui , SPIRANT , legunt, paraphraſis ſuperaddita, Criſpantur . Sed magis placeret, In Vorticem deſidunt . Quin etiam in aliquot ex iis , qui apud me ſunt , legere eſt . QVA Vada Non SPVMANT . Seruius . SPERAT . melius eſſe putat ; quod maiorẽ Viri ferociã oſtendit . Ridiculum, quod in impreſſis aliquot cod. SPECTAT . legiẽ.

FRANGERE Nec Tali PVPPIM Statione Recuſo . Romanus codex. Mediceus & alii quidam peruetuſti legunt . PVPPES . numero multitudinis ; Quod oſtẽdit eum parui facere nauis omnes, quotquot agebat, dummodo ſemel arripiat tellurem, & hoc quoq; magis ac magis hominis ferociã, ardoremq; pugnãdi indicat .

ET FLVITANTIA Tranſtra. Non placet quod in antiquis aliquot cod. legitur. EFFLVITANTIA . Nam ſententia . ET . illud expoſcit .

RETRAHITQVE PEDES Simul Vnda . In codicibus aliquot antiquis . PEDEM . legitur figurate .

PERQVE Aerea SCVTA . In Romano codice , in Mediceo. & in eo , qui apud me eſt . SVTA . legitur , quod nequaq̃ diſplicet , quum pulchra ſit Loricæ periphraſis, a Suo ſuis . . Eodem uero uocabulo, ſed forma alia uſus eſt etiam in Quarto. Georgicon . Corticibus fuerint tibi ſuta cauatis .

INDE LYCHAM Ferit EXECTVM Iam Matre Perempta . In Ro. codice , & aliquot aliis . EXSECTVM . integris partibus . Miſſum facio codicem antiquum, in quo . EXEMPTVM . legitur. Ea enim paraphraſis fuit, quæ contextui mox inſerta eſt . In Oblongo peruetéri exemplari . ET SECTVM . legitur, quot neſcio quid leporis habere uidetur . ET . particula copulatiua geminata . ET SECTVM Iam Matre perempta , ET Tibi Phœbe Sacrum . in quo illud etiã animaduertẽdum in nonnullis codicibus antiquis . SATVM . non SACRVM. legi , quod non æque placet .

CASVS Euadere Ferri . CVI LICVIT Paruo . Haud temere in codicibus aliquot antiquis ſcriptum crediderim . QVOD LICVIT . ea quipe de cauſſa ſactum . Quod paruo licuit ferrum euadere , quum maternus uterus exſecaretur.

NIL ILLOS Herculis Arma. In antiquis codicibus. NIHIL. & pro. NIL Validæ. NEC Validæ. legitur.

ECCE PHARON Voces Dum Iactat Inertes. Ro. codex, & Oblõgus. PHARO. abſq; . N. ſcribunt, ut Plato. Solo. & huiuſmodi pleraq;, quæ apud Latinos abſq; N. littera proferri debent. Cuius rei manifeſtum uſum uideas apud Statium Papinium. Stimulatq; Agamemno uolentes. Sane. C. Iulius Ro. quem Soſipater Scriptorem diligentiſſimum appellat, dictum a Virgilio notat, Exultat Amazon. Quãuis nullum nomen latinum. ON. litteris finiatur, & ideo Rhodum, & Delum Accuſatiuo dicamus. Quædã tamen eſſe inquit Plinius Secũdus, quæ ad nos uſq; proprios gentis ſuæ uultus, formãq; cuſtodirẽt, ut Pluton. Xenophon, de quo alibi.

STETERANT Quæ In Corpore Graium. In antiquis aliquot codicibus. STETERVNT. legitur, ut illud, Obſtipui Steteruntq; comæ.

MEONIS. In antiquis codicibus pleriſq; cum diphthongo. MAEONIS.

CVM Pectore RVMPIT. In Ro. codice. RVPIT. eſt pterito tempore. In aliis

TRAIECTO Miſſa Lacerto Protinus Haſta Fugit. Seruius Traiecto (Rumpit.) retroacto exponit. At cur nõ potius trãſfoſſo, ut haſtæ impetu lacertũ intelligamus Traiectum, quum ſubſequatur, Dexteraq; ex humero neruis moribunda pependit.

VIRIBVS HIC FIDENS Prima uo Corpore Lauſus Aduenit. In hoc mẽbro codices tam impreſſi, q̃ manu ſcripti, tam ueteres, q̃ noui multipliciter uariant. In omnibus tamen uenerandæ antiquitatis codicibus pars illa prior eodem conſenſu legitur. HIC CVRIBVS FIDENS. quod etiã Seruius ſubmonuit. Deinde Lauſi nomen ad hanc uſq; ætatem quorundã omnino ueterũ codicum adſenſu admiſſum eſt, quũ. CLAVSVS. a quo gens Claudia denarit, Sabinorũ ductor alibi nominetur a Virgilio, Ecce Sabinorum priſco de ſanguine magnum Agmen agens CLAVSVS. & hic uetera quædam exemplaria. CLAVSVS. habent. Sed interim eorũ ſtuporẽ prætereamus, qui Numitorem Curibus populis clauſum ſtipatũq;, quod iuuẽtuti primæuæ fideret Aeneam telo petiiſſe interpretãtur. Sane uero quod. ADVENIT. in impreſſis cod. omnibus legitur, neq; nõ in aliquot ex uetuſtioribus, in Oblongo illo Pomponianis deliciis. ADVOLAT. habetur.

OCCVRRIT HALESVS. In antiquis. OBCVRRIT ALAESVS. diphth. AE. in media ſita ſyllaba; quæ tamen raro in codicibus antiquis habetur, ſed ita Græci ſcribunt huiuſmodi nomen ἄλησος abſq; etiam adſpiratione.

STANT OBNIXI OMNIA CONTRA. In antiquis omnibus exempl. præſertimq; Vaticanis tribus, legere eſt. STANT OBNIXA OMNIA Contra. reliqui fere omnes abraſi, in quibus. OBNIXI. adulterina lectione repoſitũ. Nam. OBNIXA. cũ Seruii quadrat interpretatione dicẽtis, Mare mari, nubes nubibus, uenti uentis. Neq; uero parum me mouent Aruſiani Meſſi obſeruatio. dũ Is elocutionis modum, quo Obnixus contra illa dicimus hoc exemplo probat, Stant Obnixi omnia contra, Vbi de Ventis dubio procul intelligit; ſi, Omnia, ſit pra poſitionis appoſitum. Dici uero & Obnixus huic rei ex Georgicon Tertio, & Aeneidos Duodecimo comprobatur, Arboris Obnixus Trunco.

DIMITTERE Quando Suaſit Equos. In antiquis aliquot. DEMITTERE. legitur. Nam Dimittere, in diuerſas partes mittere ſignificat; & Dimiſſus Senatus, quia alius alio domũ quiſq; ſuam reuertẽs, ingreditur. Iuniores tamen Grãmatici uolũt. DEMITTERE. deorſum mittere ſignificare, neq; unq̃ accipi pro relinquere.

PATRIAE Quæ Nunc Subit Aemula Laudis. In Romano codice, & pleriſq; antiquioribus codicibus. LAVDI. Datiuo caſu legitur.

QVA Globus Ille Virum Denſiſſimus VRGET. In Ro. codice. QVO. & VRGVET. Arriano more habetur. Ita inferius, Mortali Vrguemur ab hoſte.

ECCE Maris MAGNO Claudit Nos Obiice Pontus. MAGNO uirili genere in impreſſis omnibus cod. legas. In antiquis uero. MAGNA. fœminino gen.

Idq́ recepiſſe Seruius uidetur, quum dixit, Quidam Magno obiice legunt. Atq́ nõnullos ad euitandam ambiguitatem legere malle. MAGNI. ſ. maris. Vſq́ adeo Vates, ſummus loquendi, ſcribẽdiq́ artifex, ſub ferulã, ſi Deo placet, reuocatur a Grãmaticis, qui nolũt amplius hic & hæc obex dici, ut Veteribus dicere cõceſſũ eſt. Eſt & illud adnotandum. OBICE. unico. I. in antiquis codicibus ſcribi

DEEST Iam Terra Fugæ, PELAGO Troiamne PETETIS. Pelago impreſſa oĩa legunt exemplaria; quũ tamen in uetuſtioribus omnibus. FVGAE PELAGVS. legatur, quod alii uiderint. Præterea pro. Petetis. PETEMVS. perſona prima in pleriſq́ cod. habetur. In aliquot ex iis, qui apud me ſũt. PETAMVS. qđ figuratius

HIC Magno Vellit DVM Pondere Saxum. In Ro. codice. VEL. (eſt. LIT MAGNO. Sed quod ibidem. CVM. pro. DVM. poſitum eſt, nõ placet. lege uero. HVNC. Accuſatiuo caſu.

HINC HELENVM Petit. In antiquis pleriſq́ cod. STELENVM. habetur; unde Librarii. S. & . T. in adſpirationẽ conuertere. In Ro. uero cod. STENELVM. legitur, ſed abſq́ adſpiratione. Id uero nomen apud Græcos per. θ. notatur σθένελος.

MISTVS Dolor Et PVDOR Armat In Hoſtes. In Ro. codice pro PVDOR. legitur. FVROR. Sed. n. PVDOR. magis placet, quia uiderunt Iuuenem Pallanta ſtrenue facientem; a quo tam acriter reprehenſi fuerant.

FRATREMQ. TYREN. In Ro. codice. TYRIN. quia. ſ. ητα nunc aliter pronuntiatur apud Latinos, aliter apud Græcos. τυριν. n. eſt a Nominatiuo τυρις.

AC Velut OPTATA Ventis Aeſtate Cohortis. OPTATA quidẽ in uulgatis cod. habetur. Sed enim antiqui omnes, quotquot habui. OPTATO. legunt aduerbialiter, quod admittere uidetur Seruius, dum interpretatur, ex uoto. Sed eius quoq́ exẽplaria paſſim corrupta ſunt. Hoc uero ita legendũ. OPTATO. i. ex uoto, per æſtatẽ enim Venti frequenter optantur, & quaſi contingere uidentur ex uoto. quod ſi OPTATA. legas, nihil ad Seruii paraphraſin; ſed contrarium ſenſum habebit, ut æſtas optetur uentis ſurgẽtibus. Quare. OPTATO. omnino mihi legendũ uidetur.

NON ALITER SOCIVM VIRTVS COIT Omnis In Vnum. In Oblongo numerus ita mutatus. NON ALITER VIRTVS SOCIVM COIT.

DEXTRAM Fulgenti DIRIPIT Enſe. Non in antiquo tantum cod. Romano uerum etiam in quibuſdam aliis peruetuſtis hoc loco legitur. DERIPIT. per E. ſignificat enim hoc ſeparationem; ſed aliud quid in. DIRIPERE.

OSSAQ. DISPERGIT. DISPERGIT. inſtãti tẽpore legitur in uulgatis exempl. In antiquioribus uero oĩbus, quos præ manibus habuimus. DISPERSIT. pterito.

HALESVS. In aliquot Ant. ALAESVS. per. AE. diph. ut ſupius dictum, & abſq́ FATA CANENS Syluis Genitor Cælarat Alæſum. In cod. (ulla adſpiratione. nonnullis. FATA CAVENS. legitur, quod non ita Seruio ſatisfacit.

DA Nunc TYBRI Pater. In Ro. codice familiari errore. TYBRE. ſcriptũ eſt.

DVM Texit IMAONA. In aliquot antiquis. IMAEONA. per. AE. diphth. legitur. Sed in pluribus. IMAONA. Sed neq́ placet. ABANTHVM. ut in Romano legitur, quũ Abas Abantis declinetur; quare. ABANTEM. rectius.

OPPOSITVM INTERIMIT Pugnæ. In Ro. codice utraq́ orationis parte integra. INTEREMIT. ſcribitur pene ultima correpta, non enim præteritum eſt.

MONET SVCCVRRERE Lauſo. SVCCVRRERE paſſim in uulgatis eſt codicibus. In pluribus uero manu ſcriptis, præſertimq́ Vaticanis. SVCCEDERE. ſcriptum animaduerti. Neq́ tamen nuſq̃. SVCCVRRERE. legitur.

TEMPVS Deſiſtere PVGNAE. In Ro. codice. PVGNA. eſt auferẽdi caſu.

ET Socii Ceſſerunt Aequore IVSSI. In Mediceo & antiquis aliquot exẽplaribus. IVSSO. legitur; quod figurate dictum agnoſcit Seruius.

TVM IVSSA Superba. In Oblõgo cod. pueteri. DICTA. ſed Iuſſa magis placet.

MIRATVS Stupet. Quidã cod. antiqui. MIRATVR. habẽt, quod nõ ita placet.

MEDITANTEM PRAELIA Taurum. Duo exemplaria antiquiora Vaticanæ Bibliothecæ legunt. MEDITANTEM IN PRAELIA.
CERNAT Semineci Sibi Me Rapere Arma Cruenta Victoremq; Ferant MORIENTIA LVMINA Turni. In Oblongo cod. CERNANT. numero multitudinis legitur, cuius ſuppoſitum erit, Lumina Morientia, in quo etiam. MORTALIA. ſcriptum eſt; ſed ut alterum illud non improbarim, ita hoc minime receperim. quum. Morientia. magis faciat ad ſententiam.
LACHRYMASQ. EFFVDIT INANES. In aliquot antiquis cod. LACRYMASQ. EFFVNDIT IMANIS. ſed. Effudit. pteritú magis placet, poſito Audiit.
TOT NATI Cecidere Deum. In Ant. GNATI. ex Valerii Prótonis diſtinctione.
ETIAM Sua Turnum Fata VOCANT. In codicibus aliquot. MANENT. legitur. ſed; Vocant. magis placet. quia magis facit ad conſolationem, ſi pœna nó differatur. & . VOCANT; inſtare ſignificat.
FVLGENTEM DIRIPIT Enſem. In Ro. cod. DERIPIT. more ſuo, uti ſupius.
HVMERIS Surgunt Qua Tegmina SVMMA. In nónullis Vaticanæ Bibliothecæ cod. & in iis, qui apud me ſunt. HVMERI. habetur Genitiuo caſu, quod magis placet. & pro. SVMMA. PRIMA. legitur in Romano codice.
TOT Ferri Terga Tot Aeris. CVM Pellis Toties Obeat Circumdata Tauri. In antiquis nónullis cod. repetitur. CVM. ſiue. QVOM. non. TOT. hoc pacto. Dixerat; At Clipeum, QVOM Ferri Terga Tot Aeris;
QVOM Pellis Toties Obeat Circúdata Tauri. Sed omnino melius, ut in uulgatis.
VIBRANTI CVSPIS MEDIVM Tranſuerberat. In aliquot. VIBRANTI MEDIVM CVSPIS. mutato numero.
ILLE Rapit Calidú Fruſtra De VVLNERE Telú. In Ro. legit. DE PECTORE.
SANGVISQVE ANIMVSQVE Sequuntur. In Ro. codice, & alquot aliis SANGVIS Animuſq;. abſq; particula copulatiua priori loco. Sed enim ea repetita in ſimilibus plena uenuſtatis eſt, niſi ueiſú ét eláueſcere aja deficiente uelimus.
CORRVIT In Vulnus. In Oblongo codice peruetuſto. CONCIDIT. legitur. Sed. Corruit. maiorem habet uim.
QVEM Turnus Super Aſſiſtens. In Ro. codice uerſus integer, his additis dictionibus. SIC ORE PROFATVS. Alii nugas alias addidere.
EXANIMVM. Antiqui codices libentius. EXANIMEM. ſcribunt per. E. ut obſeruatum ſæpe. Sed utrunq; receptum a Grammaticis.
QVAE BONVS EVRYTION Multo Cælauerat Auro. EVRYTION. paſſim in codicibus impreſſis habetur. Sed in antiquis. EVRYTIDES. uno omnium conſenſu poſitum eſt. Epitheton uero illud. BONVS. in manu ſcriptis exemplaribus uariat. Ná Oblongus codex, Mediceus. & aliquot ex iis, qui apud me ſunt. CLONVS. habent. Romanus una plus littera. CLONIVS. Alius codex peruetuſtus. COMVS. Sed quú Eurytides ſit Patronymici forma. CLONVS. quod in codicibus emendatioribus habetur, pro nomine proprio mihi magis placet. Legendum igitur. QVAE CLONVS EVRYTIDES.
O Dolor Atq; Decus Magnú Rediture PARENTI. In Ro. codice. PARENTIS. quippe dolor, & decus. Sed omnino magis placet. Parenti. acquiſitiuo caſu.
TEMPVS Verſis SVCCVRRERE Teucris. In Romano codice hoc etiam loco. SVCCEDERE. legitur, uti ſuperius, Succedere Lauſo.
MENSAE Quas Aduena PRIMVS Tunc Adiit. In Ro. codice. PRIMVM. In aliis quibuſdá. PRIMAS. Idem tamen facit. Primus. ſed figurate.
INDE MAGO Procul Infenſam QVVM TENDERET Haſtam. Varia uerſus huius lectio eſt apud codices antiquos. Impreſſi uero uulgatiq; omnes conueniunt in epitheto. INFENSAM. Sed in Romano. INFESTAM eſt. Præterea. CVM Tenderet. uulgo legitur; Sed in Romano. CONTORSERAT.

Oblõgus uero, atq; aliquot alii eadem forma, unica dictione . CONTENDERAT. Tu uero uideris, ſiue . CVM TENDERET , ſiue per interpoſitionem. Procul In fenſam CONTENDERAT . legi placeat, utrũ Mago ſit Datiui caſus, ut Seruius

CAPVLO Tenus ABDIDIT Enſem. Ro. codex, Mediceus, & aliquot (putat. alii admodum uetuſti legunt . APPLICAT Enſem.

NEC Procul Aemonides. In cod. aliquot antiquis huic nomini aſpiratum eſt.

INFVLA Cui SACRA Redimibat Tempora Vitta. Ro. ille codex ſecretior SACRO . legit, pro Sacerdoti. Praeterea ſunt, qui . REDIMEIBANT . per EI . in pene ultima ſcribant, quod ego nuſq; in his cod. antiquis obſeruaui. Sed recte fieri, ex frequenti ſcriptione huiuſmodi, quae in antiquorum monumentis paſſim inſpicitur, & ex Lucillii inſtituto ſuperius oſtendimus.

TIBI Rex Grad.ue TROPHEVM . In compluribus ex his ueteribus codicibus . TROPAEVM . abſq; adſpiratione legitur; & ita ſcribendũ eſſe cenſent pleriq; Viri doctiſſimi, eiuſq; inſcriptionis uſus in Veterum monumentis non uno apparet loco.

TRVNCVMQ. REPENTE Prouoluens. Oblongus codex, atq; etiam alter publico expoſitus uſui, neq; non Mediceus . TEPENTEM . habent. Romanus quoq; huc tendit, quis litteris tranſpoſitis . PETENTEM . ibi ſit.

NVNC TE Optima . potius . NON . In aliquibus uero cod. deeſt . TE .

PROTINVS Antaeum Et LYCAM . In Oblongo codice . LYNCAM . eſt una plus littera. Romanus . LVCAM . habet, quod ridiculum forte cuipiam uidebitur. Sed enim in aliquot aliis quoq; codicibus eodem modo . LVCAM. ſcriptum inueni. Neq; quod . Y . in . V . mutatum ſit, ut in pleriſq; aliis factitatũ; ſed quia Lucam eadem pene forma, qua Lucagus apud Virgilium latinam eſſe dictionem crediderim, prima producta, quae corripitur in Lyca, ut ibi, Inde Lycam ferit; & ita apud Ouidium ſemper. Sic etiam reliqua eiuſdem analogiae. Lycaon. Lycurgus. Nos uero frequẽti nuncupatione Elephantos competimus Lucas boues appellatos a Lucania, ubi primum eos uiderint Romani, quare Luca Romanũ eſt uocabulũ. Quod uero ſequebat ſatis corrupte. Prima Agmina TVRNVM. ex antiquioribus exemplaribus recte iam ſcribi coeptum eſt . TVRNI .

MAGNANIMO VOLSCENTE Satum. In antiquis cod. uel . S . uel . C . tantũ inuenias ſcriptũ . VOLSENTE . uel VOLCENTE . quod ſuperius adnotatũ eſt.

AENEAS Deſaeuit IN AEQVORE Victor. Sunt codices antiqui, in quibus, nõ IN AEQVORE , ſed . IN AGMINE . legatur. Sed enim magis placet IN AEQVORE . quia multo plus dicit.

QVIN Ecce NYPHEI . In antiquis aliquot . NIPAEI . abſq; adſpiratione, & per . I . latinum. Sed . NYPHAEI . frequentius.

QVADRIIVGES In Equos. In cod. aliquot ant. QVADRIIVGOS . legas.

RAPIVNTQ. IN LITTORE CVRRVS. Ro. codex cum altero expoſito Vaticanae bibliothecae legunt . AD LITORA CVRRVM . Vnum enim Currum agebat Nyphaeus. In quibuſdam aliis cod. manu ſcriptis non contẽnendae uetuſtatis legere eſt . RAPIVNTQVE AD LITORA CVRSVS . Sed magis placet . CVRRVS . aut CVRRVM . quia facta eſt mentio effuſi Ducis.

CVI LIGER . Quamuis non parum uenuſtatis & elegãtiae uideatur habere lectio abſq; eo carminis imperfecti principio . CVI LIGER . ea tamen duo uerba paſſim in antiquis codicibus reperimus; quare illa praeterire religio eſt.

IACVLVM Nam Torquet In HOSTEM . Exemplaria pleraq; ex iis, quae fuere nobis prae manibus . IN HOSTES . numero multitudinis legunt. Vna enim Lucagus, & Liger impetum faciunt in Aeneam, cuius uno tantum ictu alter moribundus uoluitur, alter delapſus ueniam implorat.

NEC CVRRVS Cernis Achillis. In aliquot cod. antiquis . CVRRVM . Sed hic magis placet . CVRRVS . numero plurali ad amplificationem poſitum.

ARRIPVIT Biiugos, Frater Tendebat Inermes. In codicibus aliquot per uetuſtis. INERTIS. legitur. id, tam & ſi non ita placebat, quia tamen tam multis in exemplaribus inueniebamus, duximus adnotandum.

TALIA Per Campos Edebat Funera Victor Dardanius Torrentis Aquæ. Probatiores illi codices Vaticanæ Bibliothecæ, & aliquot alii. DVCTOR DARDANIVS, legunt. quod mirifice placet. Vt inferius habebimus. Sæuæ iamq; altius iræ Dardanio ſurgunt Ductori. Sunt etiam codices, in quibus non Dardanius, ſed. DARDANVS ET TORRENTIS Aquæ. legatur. Illud ſimplicius, hoc figuratius eſt.

VEL TVRBINIS Atri More Furens. In Romano cod. FREMENS. legitur, Sed hoc loco. FVRENS. melius eſt; Vt furit immiſſis Volcanus habenis. de Clade enim hic loquitur, non de ſtrepitu.

CVI IVNO Submiſſa. In Romano codice. ET IVNO Summiſſa legitur.

QVID SI,. Quod Voce Grauaris. In antiquis aliquot exemplaribus legere eſt. QVID SI QVAE VOCE Grauaris.

QVIN ET Pugnæ Subducere Turnum. In codicibus nonnullis. TVRNVM SVBDVCERE PVGNAE. legitur, tranſpoſitis dictionibus.

CVI IVNO Illacrimans. In Romano. CVI IVNO LACRVMANS.

TVRNO Rata Vita Maneret. Rata fere paſſim legitur, id Seruius admittit. Sed in Romano cod. DATA VITA. habetur. quippe qui ſuo fato, non ferro uiolenter moreretur. placet uero magis omnino. RATA.

QVIN O Potius. Nonnulli. QVIN VT POTIVS. ſcripſere. Exemplaria uero Tria Palatina, & aliquot ex iis, quæ apud me ſunt. QVOD. VT. O. POTIVS. legunt. quamuis in eorum uno deſit. O. hinc aliqui, ut Verſui ſuccurrerent. QVIN. illud, pro QVOD poſuere

ILIACAMQVE Aciem, Et Laurentia Caſtra Petiuit. Non placet qđ in codicibus aliquot antiquis. TECTA. pro CASTRA. legitur. quamuis de Vrbe poſſit intelligi. In aliquot uero aliis codicibus legere eſt mutato numero. Iliacamq; Aciem Petit, Et Laurentia Caſtra.

IRRITATQVE Virum Telis. Impreſſi codices omnes IRRITAT. R. geminato ſcribunt; ſonet ut de nare canina littera. IRITO tamen ab Ira eſt.

OSINIVS. In codicibus aliquot antiquis OSIRIVS. legitur. inſolitũ nomẽ.

VIX PRORAM Attigerat. Rupit Saturnia Funem. In Veteribus codicibus pene omnibus RVMPIT, Inſtanti tempore legitur. Res.n.narrať in ipſo actu.

AVVLSAMQVE Rapit Reuoluta Per Aequora Nauem. In anti. omnino. AVOLSAM. Sed etiam in nonnullis ADVVLSAM. per AD. quod ad ſe traxiſſe ſignificat. Scribe uero. NAVIM. per. I. ex antiquis codicibus.

TVNC Leuis Haud Vltra. In antiquis codicibus. TVM LEVIS.

MANVS ad ſidera tendit. In antiquis pleriſq; codicibus. TOLLIT. habetur.

TANTON Me Crimine Dignum. Erudite quidem Seruius. TANTON' ſcribendum procurauit. Sed enim eiuſmodi ſcriptionis uſum parciſſime inueni in Veteribus exemplaribus, in aliquot, ubi habebatur, Lectionem eam nõnulli Cultro etiam impetere auſi ſunt. Priſcianus tamen Vbi de, NE, particula agit, eam frequentiſſime ait interrogatiuam eſſe, Vt illud Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia ſeruas. & in Decimo. TANTON' me crimine dignum.

QVAE Me Fuga Quem ue reducet. Romanus codex, & alii nonnulli. REDVCIT. legunt præſenti tempore. De regreſſu enim ſuo in patriam loquitur. Eſt etiam in quibuſdam codicibus manu ſcriptis. Quæ me fuga, Quæ ue reducet. Hoc eſt quo nunc fugio? Quo uero pacto reuertar? Sed enim Seruius agnoſcit. QVEM. Hoc eſt Qualem. & hæc caſtior eſt lectio, apud plures.

INFANDA In Morte Reliqui. Vetuſtiora pleraq; exemplaria. INFANDA

MORTE . legunt, abſq; . IN . præpoſitione ; quam elocutionis figuram ſæpiſſime apud Virgilium inueneris .

ACCIPIO . Vetuſtiſſimum eſt ADCIPIO ſcribere . Sed, uti ſuperius dictum, Primus omnium Lucillius . C . In hoc uerbo geminauit, teſte Velio Longo .

AVT Quæ Iam Satis Ima DEHISCAT Terra Mihi . In Ro.cod. DEHISCET . futuro tempore legitur, Sed DEHISCAT . figuratius & elegantius .

TERRA MIHI VOS O Potius . In Mediceo legere eſt TERRA MIHI O VOS O POTIVS . Aduerbio exclamationis repetito .

AN Seſe MVCRONE Ob Tantum Dedecus Amens Induat . Multa Seruius ſuper hac elocutione, qui Mucrone, Ablatiuo caſu legit . Sed enim Romanus codex . MVCRONI . In acquirendi ponit caſu, quaſi dicat det ſe in Mucronē . Magis tamen placet Hipallage . quum in aliis pleriſq; . MVCRONE . legatur . In Priſciani tamen codicibus . Mucronem . Accuſatiuo caſu legitur, eiuſmodi conſtructionis aliis etiam exemplis poſitis, ait enim Coronatur illam Rem, & illa Re . quo modo etiam induit . Hor. Magna coronari contemnat Olympia . Virgilius . Induit albos cũ Vitta crines . Et . An Seſe Mucronem ob tantum dedecus amens induat . Apud Cæſarem tamen cum Ablatiuo caſu dictum inuenies . Vt in bello Veneto . Acutiſſimis ſtipitibus induebantur .

ET CRVDVM Per Coſtas EXIGAT Enſem . In Romano codice . DVRVM . legas . quod forte non diſpliceat, in aliquot aliis CRVDVM per Coſtas dirigat ; Sed EXIGAT . omnino receptius .

IVVENEMQVE Animo Miſerata Repreſſit . Variant exemplaria, dum quædam ANIMO quædam ANIMI legunt . In quibuſdam ultima ſyllaba uitiata ſubdititiaq; . Sed enim Aruſianus Meſſus In exemplis Virgilianarum Elocutionũ ANIMI . Genitiuo caſu agnoſcit unacũ Seruio, quæ lectio eſt codicis Medicei .

IPSA IMMOTA Manens . MANENS . Participii Vox . In Romano codice eſt, & in Mediceo, Et quibuſdam aliis . In Oblongo . MANET . uerbum .

NEC NON EVANTEM PHRYGIVM, Paridiſq; Minanta
Aequalem, Comitemq; Vna quem nocte Theana
In Lucem Genitori Amyco dedit . & face pregnans
Ciſſeis Regina Parin creat . Vrbe paterna
Occubat . IGNARVM Laurens habet ora Minanta .

In his Verſibus illud obſeruaui . In Romano codice . MIMANTA . per . M . ſecunda ſyllaba ſcribi, non per . N . Vt in uulgatis pleriſq; codicibus habetur . Inde THEANO . per Vocalem quartam, non per primam . Græce enim θεανω . Si quis uero quæſierit quid ſibi uelit ſtructura illa duriuſcula VRBE PATERNA OCCVBAT . IGNARVM LAVRENS HABET ORA MIMANTA . Sciat is IGNARVM ab Aulo Gellio legi paſſiuo ſignificato, quē ipſum hunc Virgilianum locum & Plauti & Salluſtii auctoritate ſubfulcit, dum nonnulla recenſet nomina; quæ in dextrum læuumq; latus ueſtigia torquent . Quoniam uero in Vetuſtis aliquot codicibus, & OCCVBAT, & IGNARVM . Vtramq; dictionem ſubdititiam priore abraſa lectione perſpicias . nõnulli, qui & ingenio & eruditione ualent . Codicũ Characteribus obſeruatis ſuſpicati ſunt . Ignarum adulterinam eſſe dictionem, & ex duabus unam effectam . Ac, ſi legeretur . VRBE PATERNA OCCVBAT HIC . CARVM LAVRENS HABET ORA MIMANTA . & ſententiam candidiorem futuram & elocutionem elegantem . Hic ; quippe Paris de quo dictum, occubuiſſe, Seruius etiam agnoſcit . CARVM uero Mimanta ipſi Paridi, cui & Aequalis & Comes fuerat . Sed enim non ego hæc ita aſſeruerim, Vt contra . A. Gellii auctoritatem ſtare uelim . Qui præſertim apud Ouidium eandē hui⁹ nominis formã obſeruauerim Li. Metamorph . vii . Iamq; aderat Theſeus proles ignara parenti . Quod minus aduertentes Interpretes IGNOTA .

ibi legendum putauere. Sed enim quo minus omnia poſſimus aſſequi, id etiam facit, quod multa toto opere relicta ſunt imperfecta, uel ipſo Virgilii de ſe teſtimonio. Quare non ego quicq̃ ſuccenſuerim cuipiam, qui nonnulla conniuentibus oculis præterierit. Vt ea quoq; tam multa, quæ in ſubſequenti comparatione perquiruntur. AC VELVT ILLE Canum. Vbi unum ex Duodecim locis obſcuris, eſſe Grammatici uolunt.

ET VASTO Clamore laceſſunt. In Oblõgo cod. MAGNO. ſed pl⁹ eſt. VASTO.

COMASQVE ARREXIT. In aliquot antiquis. Comas ADREXIT. abſq; particula copulatiua, Sed ea appoſita magis Implet.

VISCERIBVS SVPER ACCVMBENS Lauit Improba Teter Ora Cruor. Exemplaria quædam peruetuſta legunt. SVPER INCVMBEMS. In Romano LAVAT. in reliquis. LAVIT. quod ſecutus eſt Balbus. Lauitur patrios ubi Victor ad Amnes. Lauo.n.Lauas. & Lauo lauis. Probus & alii litterati agnoſcũt.

POSITO Pede Nixus. NIXVS. per. X. omnia tam uulgata, quam manu ſcripta notant exemplaria. Probus, ut alibi dictum, id Participium eiuſdem formæ dicit eſſe, cum. NISVS. proprio nomine.

PARS Belli Haud Temnenda VIRIS Iacet Altus Orodes. Conclamãt Socii. In Mediceo cod. VIRI. legitur. cũ Paraphraſi, quæ uocãdi caſum innuat.

PRAECESSERAT AGIS. In codicibus aliquot antiquis. AGES. legitur. In aliquot etiam. HARGIS. Sed. AGIS. receptum.

DEIICIT ATRONIVM Salius. pro Atronium. AT CRONIVM. in quibuſdam codicibus inueni. Sed Atronium in caſtigatioribus.

SALIVMQVE Nealces, INSIGNIS Iaculo Et Longe Fallẽte SAGITTA. In Romano codice pro, Inſignis, INSIDIIS. legitur, Mox quæ fuerint Inſidiæ ſubiungit, Iaculo & longe fallente Sagitta. Sed inſignis Iaculo omnino recepta lectio. Eſt & SAGICIA per. CT. quã dixim⁹ a ſagaci ictu dictam.

FVGA NOTA, NEC ILLIS. In ant. NEQVE, qđ repetitũ uenuſtius uidet.

TELVM Quod Miſſile LIBRO. In Oblongo VIBRO. Sed enim hæc dictio ſæpe confuſa aliis etiam locis, reperitur.

EGREGIVM ANTOREM. Sunt qui nomini adſpirationẽ addant, In Ro. tamẽ codice & quibuſdam aliis antiquis abſq; aſpiratione notatur. Nonnulli etiam ANCTOREM ſcribunt. C. littera ſuperflua. Quamuis ita etiam ſit in Capri codicibus de Elegantiis; ubi. PROCVL. & Longe & Prope ſignificare dicit. Inepte uero quidã & hic & ibi Auctorẽ ſcripſere. Inuerſa. N. littera. Citat porro Prob⁹ locũ. Herculis Antorem comitẽ. ubi nomen Antores ita declinari dicit ut, Diores.

ILLA Per Orbem AERE CAVVM Triplici, per Linea Terga, Tribuſq; Tranſiit Intextum Tauris Opus. Miſſum facio. AERE CAVO. In Romano codice, non enim ita placet ut. CAVVM. Illud non præterierim, ubi, Per Linea Terga in aliis codicib⁹ habetur. In Romano. TER Linea Terga. legi, quod maxime placet, Sunt etiam codices, in quibus nõ Linea ſed LIGNEA legitur. Vti ſuperius de Sulmonis ſcuto Tranſfixo a Niſo, dictũ eſt. Fiſſo trãſit præcordia ligno. Scuta enim Viminum textu, uel bracteolis ligneis primum contexuntur, mox tergorib⁹ ſuper inductis, laminis etiam æreis uel Auro uel Argento muniunt.

ERIPIT A FEMORE. In Mediceo & antiquis aliis exemplaribus. A FEMINE. legitur, Et Femen Nominatiuum agnoſcit Seruius ex Capro, & ita legendum eſſe Grammatici Veteres eſſeuerant. C. Iulius Romanus Tibullum citat qui Femini dixerit eo Verſu. Implicuitq; femur femini, nõ femori, quaſi ſit hoc Femur huius feminis. Femen enim Nominatiuo, ut femen non dum legimus (ait is) a ueteribus adſertũ. Sane uero & Soſipater hoc Virgiliano uerſu. FEMINE. agnoſcit. Cuius hæc ſunt uerba. Hoc Femur huius femoris, ſed frequẽtius huius Feminis huic Femini dictum, & Femina q̃ Femora. Ideo Tibullus hoc ipſum eu-

dite cuſtodit;cũ dicit. Implicuitq; Femur Femini;& Virg. ERIPIT A FEMINE.
SIQVA Fidem Tanto Eſt Operi Latura Vetuſtas. In antiquis aliquot exem
plaribus. TANTO. OPERI. abſq; EST., nulla facta colliſione legitur. Nam
O etiam alibi apud Virgilium non in Græcis tantũ dictionibus, Sed etiam in lati
nis libera euaſit ab eliſione. Vt eo loco. MAEONIA generoſe DOMO, VBI
Pinguia Culta. Quodq; alibi citauimus. Antiqua e Cedro Italuſq; paterq; Sabi
nus. Neq; tñ diſplicet TANTO EST OPERI. qđ etiã plerique Vetuſti codices (habent.
PRORIPVIT Iuuenis. In Romano cod. PRORVPIT. legitur.
quod ideo quadrare uidetur, quia ſequitur. Seſeq; immiſcuit Armis.
IAMQVE ASSVRGENTIS DEXTRAE Plagamq; Ferentis Aeneæ Subiit Mu
cronem. In antiquiſſimo codice Romano. ADSVRGENTIS DEXTRAM.
Accuſatiuo caſu legitur. Vt ſit ordo. Subiit dextram Aeneæ iam adſurgentis; &
Mucronem ferentis plagam. Dicet uero Mezentius inferius. Vt pro me hoſtili pa
terer ſuccedere Dextræ, Quem genui.
NVBEM Belli; Dum DETINET Omneis; SVSTINET. in Vulgatis quidem
omnibus exemplaribus,& aliquot antiquis DETINET legitur. hoc eſt moratur.
Sed enim lectio illa mihi caſtiſſima uidetur, quam in antiquiſſimo codice Ro
mano reperi. NVBEM BELLI. Dum DETONET. OMNEM SVSTINET.
pulcherrima Metaphora, & conflictui maxime commoda, quia præſertim dixerat
Nubem belli, Et alibi dixit. FVLMINAT Aeneas Armis, Præterea Seruius le
ctionem hanc uidetur agnouiſſe, dum exponit, dum Detonet, donec Deferueat.
Superius uero illud. DVM PLVIT. In eodem Romano codice. VV. gemi
nato PLVVIT. ſcriptum eſt. Inde Pluuia. Sed hoc idem in aliis quoq; Aucto
ribus, antiquiſq; codicibus obſerues.
TRANSILIT Et Parmam Mucro. In Ro. & in Oblongo. TRANSIIT. ha
betur, Eſt tamen & TRANSILIT. In antiquis aliquot codicibus.
LEVIA ARMA Minacis. Quidam antiqui codices legunt. MINANTIS. Ro
manus duabus mutatis dictionibus. MEDIA. ARMA. MINACI. legit.
Sed omnino mos eius Librarii fuit. S. nonnunquam ſuperfluam ponere, nonnun
quam ob negligentiam præterire.
INGEMVIT Miſerans GRAVITER. Quidam antiqui codices legunt INGE
MVIT GRAVITER Miſerans Dextramq; Tetendit.
VVLNERA Siccabat Lymphis, Corpuſq; LEVABAT Arboris ACCLIVIS Trun
co. Exemplaria complura. Romanum, Oblongum, & quædam alia, legunt.
LAVABAT. quippe quia præiectum eſt. Volnera ſiccabat Lymphis. Sed enim
non deſunt codices ueteres; in quibus LEVABAT. legatur, & eam lectionem
agnoſcit Seruius. Qui uero ratione leuaret membra, tam uulneribus, q̃ certamine
fatigata ſubiungit. Arboris Accliuis Trunco. Id quod in antiquis. ADCLI
NIS. ſcribitur, quod Seruius exponens, Inclinatione recreabat, ait.
PROCVL AEREA RAMIS DEPENDET Galea. In Romano cod. RAMO.
Vnus enim ſatis erat ad ſuſtinendam Galeam.
STANT LECTI Circum Iuuenes. In aliquot antiquis codicibus. STANT.
CIRCVM LECTI PROCERES. legitur. Sed hæc maieſtas negotio bellico
non uidetur congruere, quare melius. IVVENES.
PROPEXAM In Pectore Barbam. Malunt nonnulli Perpexam. Sed PROPE
XAM. In antiquioribus habetur.
MVLTOSQVE Remittit. In Romano codice legitur. MVLTVMQVE remit
tit. Sed magis placet. MVLTOS. quod neſcio quid uehementius habet,
quum & inſtantiam, & iterationem nuntiorum oſtendat.
CANICIEM IMMVNDO Deformat Puluere. Exemplaria omnia uetuſtiora,
quæ uerſamus. MVLTO Deformat Puluere legunt, quod miſeriam auget. Sed

Immundus proprium eſt epitheton pulueris. Deſumpta uero eſt ex Homero ſententia; ubi de Achille, occiſo Patroclo hæc, miſeriarum ſigna deſcribuntur. ἀμφοτέρῃσι δὲ χερσὶν ἑλὼν κόνιν αἰθαλόεσσαν χεῦ ἀπὸ κεφαλῆς. quod ita etiam Catullus expreſſit. Caniciem terra, atq; infuſo puluere fœdans.

VT PRO Me Hoſtili Pateret SVCCEDERE Dextræ Quem Genui. In antiquis Priſciani codicibus hoc citato uerſu. Succumbere. pro SVCCEDERE, habetur. Quum tñ reliqui omnes Virgiliani codices, quos inſpexi, SVCCEDERE legant.

HEV NVNC Miſero Mihi Demum EXILIVM Infelix. In uetuſtis pleriſq; cod. EXITIVM. eſt, quod nõ æque placet. Ait .n. ſe facile tolerare exſiliũ potuiſſe, dũ in tali nato conquieſceret, quo erepto, Exſilium demũ infelix eſſe. Quia uero ſequit. Nunc alte Volnus adactum. Recte etiã legi poteſt EXITIVM infelix, quum omnino filium ſequi decreuerit, neq; eo perempto uelit ſuperuiuere. Inde in Aeneam dicit. Hæc uia ſola fuit, qua perdere poſſes. Infelix autem quod uideat ſe dediſſe cauſſam cedis. Infelix, quod fruſtra ſe morti ſubtraxerit, quum eam nunc ultro appetere cogatur.

ANIMAM Sontem Ipſe DEDISSEM. Aliquot exemplaria DEDISSE legunt. ut conueniat cum uerbo debueram.

ET QVANQVAN Vis Alto VVLNERE TARDAT. In uetuſtis codicibus quibuſdam legitur QVAMQVAM. SESE. ALTO. VOL. TARDET. Sed enim Seruius. VIS. agnoſcit.

ALLOQVITVR Mœrentem. Et Talibus Infit. In codicibus aliquot antiquis. ADLOQVITVR MOERETEM. AC TALIA FATVR.

SIC CVRSVM In Medios Rapidus DEDIT. In antiquiſſimo codice Romano legere eſt. SIC CVRSV In Medios Rapidus FEDIT.

AESTVAT Ingens Imo In Corde PVDOR. Multa quidem exemplaria uetera. VNO IN Corde, legunt. Sed. IMO. magis placet. In Mediceo autem codice non Pudor ſed. DOLOR. habetur. Sed neq; tacebo quis ineptum mihi uideatur, In codicibus aliquot manu ſcriptis legi. Non, Pudor, ſed PVER. quo itidem modo, iiſdemq; dictionibus Peccatum eſt in eo Propertii uerſu. Si puer es, alio traice tela tua. Quũ legendũ ſit. Si pudor eſt, alio traice Tela PVER.

ET FVRIIS Agitatus Amor Et Conſcia Virtus. Carmen hoc nõ habetur. In Antiquiſſimo codice Romanæ notæ. Sed locũ habet in Duodecimo Libro, ubi Poeta de Turno loquitur, ut loco ſuo dicetur. Neq; tamen incongruum eſt idem Carmen in diuerſos uſus diſponere, ueluti alterum illud. Vitaq; cum gemitu fugit indignata ſub umbras, & Camillæ & Turno adcommodauit.

AENEAS AGNOVIT EVM. In antiquis codicibꝰ eſt. ADGNOVIT ENIM. per interpoſitionem dictum.

QVID Me Erepto Sæuiſſime Nato TERRES. In antiquis aliquot codicibus legere eſt. TERREAS. quod quamuis ex ſententiæ congruitate ſit elegantiſſime dictum, quo pacto tamen uerſui conſultum ſit, uidendum. Id quidem, ſiquis admittere uoluerit, aut Synizeſin figuram eſſe dicat oportet, aut Amphimacrum loco Dactyli poſitum. quod Virgilium etiam alibi feciſſe a Terentiano moniti comperimus, neq; id Valerius Probus inficiari poteſt. Sed enim; ut, quid ſentiã, dicam. Grammaticorum adhuc nemo loci huius meminit tam inſignis, non tacituri profecto, ſiquid illis tale ſuboluiſſet, quare. TERRES. legerim, ut longe plura habent exemplaria.

DESINE IAM Venio Moriturus. In ant. qđ magis placet. NAM Venio. legitur.

CONTRA Tyrrenus VT Auras. In aliquot codicibus ET. legitur, quod non ita placet.

IO . PIERII . VALERIANI . CASTIGATIONES

IN . VNDECIMVM . AENEIDOS . VIRGILIANAE .

VANQVAM ET SOCIIS .: DARE TEMPVS HVMANDIS . Sunt qui . ET . particulã ſummoueant , ET QVANQVAM SOCIIS . legendum uelint . Verum ſententiæ numeriq; cõcinnitas , & ueterum omnium codicum conſenſus caſtiorem eſſe lectionem indicant . QVAN QVAM ET SOCIIS . & ita pri us erat in Mediceo ; nunc , & inde abraſum .

ANNVER INT SVPERI . Romanus codex familiari quodam errore Librarii . ADMVERENT legit . I . littera i . E . mutata . Sed ADNVERINT uera lectio.

QVI Solus Honos Acheronte SVB IMO EST . Pleraq; uetera exemplaria SVB IMO . abſq; uerbo . EST . legunt . Nempe ,quia uerbum id quibuſdam tantum punctis in Codicibus manu ſcriptis notari ſolitum , fefellerit . Melius enim . SVB IMO EST .

CORPVS VBI EXANIMI Poſitum Pallantis Acetes . In ueteribus quibuſdã codicibus legere eſt . CORPVS VBI EXANIMVM . uti etiam ſuperius . Exanimumq; auro corpus uendebat Achilles . Sed longe melius eſt . Exanimi Pallantis .quia Poſitum Corpus ſatis habet , abſq; alterius adiectiui inculcatione .

CIRCVM OMNES FAMVLVMQVE MANVS . In antiquis codicibus . OMNIS legitur . ut ſit OMNIS manus, turbaq; omnis .

ET MOESTAE Iliades Crinem DE MO . SO . In uulgatis codicibꝰ MOESTAE . nunc paſſim legitur . Sed in antiquis omnibus , quot quot habui . MOESTVM legi . Eſt enim & in habitu mœſticiæ ſignificatum , Vt non uideatur incongruũ dicere . Solutæ mœſtum crinem .

FORS ET VOTA FACIT . Sunt aliquot codices , in quibus . FORSIT VOTA FACIT . legatur , quam lectionem Seruius non improbat , dum FORSIT . Vnum eſſe poſſe dicit . Sane Horatius ſermone primo ea uſus eſt dictione . Quia non ut Forſit honorem iure mihi inuideat quiſquam . Sed enim Priſcianus hic . FORS . agnoſcit , neq; uno tantum loco carmen citat . aitq; Nominatiuum eſſe, atq; pro aduerbio poſitũ a Virgilio . Illud non ſubticebo , ſcriptum eſſe alicubi etiam . SORS . ET . Verum hoc inuſitatum eſt .

ET Iuuenem EXANIMVM . Vtrunq; legitur & EXANIMVM . & EXANIMEM . uti paulo ante dictum , Grammaticis adquieſcentibus .

EXPECTATIQ . Triumphi . In Ro. codice . EXOPTATI . legitur , quod nõ æque placet ; q̃uis non defuturi ſunt,qui locum ex Terentio tueantur , quod ille dixerit . Teneo ne te Antiphila,maxime animo exoptata meo . Sed enim ibi quoq; EXPECTATA . legitur in antiquis codicibus,& maxime omnium emendatis .

NEC Soſpite DIRVM Optabis Nato Funus Pater . In Mediceo . DVRVM .

HEI MIHI Quantum Præſidium Auſonia . In antiquis aliquot codicibus . HEV . habetur . Grammatici malunt . HEI .

ET TOTO Lectos EX AGMINE Mittit . Romanus codex EX ORDINE . legit . Sed plus eſt . EX . AGMINE .

OBTENTV Frondis INVMBRANT . Oblongus codex peruetus . OBVMBRANT . legit , In aliis INVMBRANT . uulgata lectio .

SVBLIMEM IN STRAMINE PONVNT . Antiqua omnia exemplaria ,quot quot habuimus . SVBLIMEM STRAMINE . legunt , abſq; præpoſitione , quæ tamen pluribus placet interiecta , Vt quæ neſcio quid numeroſius efficiat .

AVROQ . OSTROQVE RIGENTES . Ita legitur omnino in ueteribus aliquot exemplaribus . Sed enim uulgata lectio magis placet . OSTROQ . AVROQ .

ut Epitheton, Rigentis, uicinius ſit dictioni, quæ cauſſa ſit rigiditatis.

CESO SPARSVROS Sanguine FLAMMAS. Ro. codex. FLAMMAM. unitatis numero legit. Et aliquot alii cod. SPARSVRVS. ſingulari numero recto caſu legũt, ut ſuppoſitũ ſit uerbi Mitteret. Sed lõge melius eſt. SPARSVROS.

INIMICAQ. Nomina FIGI. In Ro. codice. FINGI. legitur, quippe. ut res aliquanto amplior effecta, maiorem Euandro conſolationem afferret; quum in geſtaꝝ rerum narratione, multa ueris uulgo ſuperaddi ſoleant, & ex commodo fingi. Sed alienum eſt mendacium a Viro fortiſſimoq; & ſapientiſſimo, qualem Virgilius Aeneam paſſim oſtentat. Quare longe magis placet eorum ſententia, qui affixos tropæis titulos occiſorum aiunt.

COMITVM PROCESSERAT Ordo. Ro. codex, & Oblongus, & omnes deniq; antiquiores. PRAECESSERAT. legunt, ut in antiquaꝝ aliquot impreſſionũ codicibus habebaſ. Qui funus enim ducũt, ꝓcedere solẽt, ſubſequi uero, qui lugẽt. Sed procedere in ſimilibus admodũ uſitatũ eſt. Ter. Funus interim Procedit, ſequi(mur.

SALVE Aeternum Mihi Maxime PALLA. Ro. codex Vocatiuum hunc Nominatiuo ſimilem facit. PALLAS. Sed nomina in. AS. deſinentia, quæ Genitiuo creſcente per. NT. pronuntianſ, neq; ſynæreſin patiuntur, Vocatiuũ facere ſolent, extrema Genitiui abiecta. Thoantis, o Thoan. Laodamantis, o Laodaman. Poetæ tamen huiuſmodi Vocatiuum abſq; N. littera proferre libentius ſolent. ut o Laodama, o Polydama. ſic o Palla.

VENIAMQ. ROGANTES. Ro. codex. PRECANTES. legit, ut etiam inferius eſt. Quos bonus Aeneas non aſpernanda precantes Proſequitur uenia.

ET AETHERE Caſſis. Mediceus codex, & aliquot alii. AERE. legunt. de inferiori enim & ſpirabili hac aura loquitur.

PACEM NE EXANIMIS. Ro. codex, Mediceus, & antiquiores pleriq; alii legũt PACEM ME EXANIMIS. quod mirifice placet. Habet enim emphaſin pronomen illud, pluſq; in receſſu præſtat, q̃ fronte polliceatur.

EQVIDEM ET Viuis Concedere VELLEM. In antiquis aliquot codicibus MALLEM. legitur, quod magis explet Oratorum uota; magiſq; ſibi eos conciliat. VELLEM. tamen receptum.

NEC VENI Niſi Fata Locum Sedemq; Dediſſent. Fieri per modos ſolœciſmum Comminianus ait, hoc loco citato. Nec Veni. pro Nec ueniſſem, indicatiuus pro coniunctiuo. Indignatur uero Fab. Quintilianus huiuſmodi elocutionum ſpecies, nunc Solœciſmi, nunc Barbariſmi nuncupatione appellitari, ubi ait, Exẽpla Barbariſmi quidam fere in iactationem eruditionis ſumere ex Poetis ſolent, & Auctores, quos prælegunt, criminantur.

AEQVIVS HVIC TVRNO FVERAT Se Opponere Morti. Antiqua omnia exemplaria, quotquot uerſare contigit. TVRNVM. Accuſatiuo caſu legunt; ut ordo ſit, æquius fuerat Turnum opponere ſe huic morti. Nam & Seruius. Huic morti legit δεικτικῶς, quaſi iacentes oſtendat.

HIS DECVIT MECVM CONCVRRERE. In Ro. codice, & aliquot aliis ad euitandam cacophoniam, quæ in pede quarto fieret. CVM CON. ſcriptum eſt tranſpoſitis dictionibus. HIS MECVM DECVIT Concurrere Telis.

OLLI OBSTVPVERE SILENTES. In ueteribus codicibus pene omnibus ſcriptum obſeruaui. ILLI OBSTIPVERE.

IVSTICIAE NE PRIVS MIRER BELLI NE Laborem. Sane Seruius. Miror, Genitiuo iũctum, græca ait figura, θαυμάζω ἐκείνου, καὶ ἄρχω τοῦ χώρου. ut apud Hor. Agreſtum regnauit populoꝝ, legiſ. In Ro. tñ cod. & aliquot aliis peruetcribus poſita hæc ſunt in caſu ſeptimo. IVSTITIA NE PRIVS MIRER BELLI NE LABORE. in quo illud etiã obſerues. IVSTITIA. per. T. in pene ultima ſcribi, ut ex antiquis inſcriptionibus, & nomiſmatis approbauimus. Sed eſt & ubi. BEL

LINE LABOREM. Eſt,ubi. IVSTITIAM, & LABOREM. Accuſatiuo caſu legas. Neq; mirum lectionē hāc ita nunc uariare; quū uariæ ſuper ea fuerint olim etiam Grāmaticoꝝ ſententiæ. Nam Priſcianus,ubi ait, coniunctionem dubitatiuam,uel interrogatiuā ſimiles caſus exigere,locum hunc Virgilii citat; in quo ſcriptum ſecus aſſerit, neq; præceptioni huiuſmodi Poetam paruiſſe, qui ſcripſerit Ablatiuo caſu. IVSTITIANE PRIVS MIRER. mox Genitiuum adiecerit. BELLINE LABORVM. quippe propter ancipitem dictionum conſtructionē, quod utrūq; bene dicatur, Miror Iuſtitia,& Iuſtitiæ, Inueniri tamen in codicibus etiam. IVSTITIAE. Genitiuo caſu, idq; aptius eſſe, non inficiatur; quod & alibi confirmat græcæ conſtructionis exemplo poſito, θαυμάζω τῶν πόνων.

FERRO Sonat ALTA Bipenni Fraxinus. In aliquot antiquis cod. ACTA. legitur, quod minime placet; quia ſtatim ſequitur. EVERTVNT ACTAS Ad Sidera Pinus. Siquid uero immutandum fuerit ex lectione uulgata, placeret. ICTA. quod in antiquiſſimo codice obſeruaui.

EVANDRIQVE Domos Et Mœnia COMPLET. Impreſſores pleriq; Librarii COMPLET. ut ſonorius eſſet,poſuere. Antiqua tamen omnia exemplaria. REPLET. legunt; uti etiam in uulgatis prius codicibus habebatur.

QVAE Poſtq̄ Matres Succedere TECTO Viderunt. In cod. aliquot antiquis. Succedere MVRIS. legit̃. In Mediceo & pleriſq; aliis. TECTIS. numero mul-(titudinis.

PROCVBVIT Super Atq; Hæret Lachrymanſq;,Gemenſq;. PROCVBVIT. præterito tempore, nō ſine quorundā codicū ueterū teſtimonio ſcribī uideo. Romanus tamen. PROCVMBIT. præſenti tēpore legit;quod prius in uulgatis etiā habebat̃; placet uero. PROCVMBIT. quia ſubſequit̃. ATQVE HAERET. eodem tempore, remq; ipſam actu eſſe, magis mouet.

ET Via Vix Tandem VOCI Laxata. In Ro. cod. VOCIS. quod nō ita placet.

NEC Vos ARGVERIM Teucri. In codicibus aliquot antiquis. ARGVEREM. græcanica figura legitur; nec tamen diſplicet. ARGVERIM.

SORS ILLA Senectæ Debita Erat Noſtræ. Antiqua omnia exēplaria. ISTA. legunt, ut olim etiam imprimi ſolitum.

CECIDISSE IVVABIT. In Romano codice. IVVARET. eadem figura, qua Arguerem ſuperius dictum notabamus, quippe pro,Iuuare poterit.

TYRRHENIQVE Duces Tyrrhenumq; Exercitus Omnis. Quum ita legerēt uulgati omnes codices. QVE. particula duplicata, putabam hunc quoq; uerſum ex iis eſſe, qui cōmunes ſcanſionis regulas tranſgrediuntur. Poetis interdum laſciuire uolētibus. Poſtea uero quam ueteres omnes codices,quos præ manibus habui, conſentire in unam eandemq; lectionem animaduerti. Iam nonnullorum ſuperſtitione repudiata, legendum aſſeruerim. TYRRHENIQVE DVCES TYRRHENVM Exercitus Omnis. abſq; ea particula,q̄uis ea deſiderari uideatur.

MAGNA TROPHEA FERVNT. In antiquis aliquot. TROPAEA. & in Romano,& aliquot aliis. FERANT. quod luculentius uidetur.

ESSET Par Aetas Et Idem SIT ROBVR Ab Annis. Legendum. Et Idem SI ROBVR. ex antiquiorum omnium codicum lectione. Quibus addam ROBOR. utraq; ſyllaba per. O. ſcribi ſolitum in antiquis aliquot codicibus. Neq; deſunt Veterum Grāmaticoꝝ obſeruationes,Robor,in eorum ordinem redigentium,quæ. OR. finiunt, ut Marmor,Aequor; & ita ſemper apud Soſipatrem Cariſium obſeruaui,in codice litteris Longobardicis ſcripto. De hoc uero Quintilianus ait. EBVR. & ROBVR. ita dicta,ac ſcripta, in ſummis Auctoribus in. O. litteram ſecundæ ſyllabæ transferunt quidam, quia ſit Roboris; & Eboris. Addit & alios fuiſſe,in quibus Antonius Gniſo memoratur,qui non ſolum Robur Ebur,Murmur,uerum etiam ex his ROBVRA. EBVRA. MARMVRA. & ſcriberent,& enuntiarent; quum tamen ipſe litterarum citet affinitatem, ob quam

ob quam ita Robur Roboris dicamus, ueluti etiam Limes Limitis.

TVRNVM NATOQ. Patriq; Quam Debere Vides. Alias ex Victorino. GNATO. legendum oſtendimus. G. littera præpoſita; quod uocabulum Fortunatianus tam Poeticum exiſtimat, ut minime Oratori adcommodatum putet. Huic uero ſcriptioni Cariſiũ ſubſcripſiſſe loco hoc præcipue teſte manifeſtum, ait enim ille, ubi de figuris. Protheſis eſt, quum primæ parti dictionis, aut littera adiicitur, aut ſyllaba; littera, ut. TVRNVM. GNATOQVE. PATRIQVE. ſyllaba, ut. TETVLIT. toties apud Catullum, cuius hoc loco uerſum. Concitum TETVLI Gradum. Cariſius ex Poemate de Vere, quod deſideramus; citat, ut illis etiam ſit reſponſum; qui Ferre gradum latine dici negant.

STELLIS. Ardentibus APIVM. Sunt codices aliquot antiqui, in quibus adſpiratum eſt huic uocabulo. HAPTVM. nempe quia ἀπὸ τοῦ ἅπτω dictum crediderint, atq; Haptum ita incenſum, aut inflammatum ſignificaret; uel ſi ἀπὸ τοῦ ἅπτεσθαι, quod coniungere, compaginare, & coaptare ſignificat; nihilominus adſpirationem admittere. Sed enim eam Latini non uſq; quaq; recepere, ut omnibus iis adſpirent, quibus Græci ſolent.

INGENTEM CEDIS ACERVVM. In Ro. codice legere eſt. INGENTEM STRAGIS ACERVOM. In aliis. CEDIS.

ET LONGE Pars Maxima Luctus. In Ro. codice. LONGI. habetur, quippe luctus; quã lectionẽ improbat Seruius, quẽ bona inde Librarioꝝ pars ſecuta eſt.

INGRAVAT ET SAEVVS Drances. Ex codicibus antiquis. INGRAVAT HAEC. omnino legendum, & ſi placeat. SAEVOS. Ex Romano.

SOLVM Poſci IN CERTAMINA Turnum. Quãuis POSCI IN CERTAMINA. uetera aliquot habeant exẽplaria; minime tamen diſplicet, quod in antiquiſſimis aliquot legit̃. IN CERTAMINE. Aeneã quippe iam paratũ in cãpo opperiri, ut Turnus in duellum icto fœdere deſcendat. Nam quod alibi. SOLVMQ. DVCI, quippe Aeneæ uocari Turnum legitur, nequaq̃ placet.

HOS INTER Motus Medio FLAGRANTE Tumultu. Vetera oĩa, quæ uerſamus exẽplaria. MEDIO INFLAGRANTE. legũt, uti prius imprimi cœptũ fuerat.

ECCE Super Mœſti MAGNI Diomedis Ab Vrbe Legati Reſponſa Ferunt. Et MAGNI. & MAGNA. legi, Seruius atteſtatur, idq; impreſſores in diuerſũ egit. MAGNI uero Diomedis. legitur in Oblongo codice; ſed in Romano & aliquot aliis uetuſtate ipſa uenerabilibus codicibus. MAGNA. habetur; & meo quidem iudicio magnificentius uidetur Legatos, ueniſſe ab Vrbe magna; quod ipſius etiã Diomedis amplitudinem oſtendit, & eius opes. Magnus uero eſſe poſſet Diomedes rebus geſtis, & præclaro nomine, exiguis tamen opibus. Sed ſi dominus Magnæ Vrbis ſit, dubioprocul etiam potentem eſſe confitendum.

AVT Pacem Troiano AB REGE PETENDVM. Librarii porro omnes chalcographi Seruii Grãmatici auctoritatem ſecuti. PETENDVM. figura Gerundii ſcribendum curauere, ut, Pœnas in Morte timendum, apud Lucretium; & Caſtra introitum, apud Salluſt. Cæterum codex Ro. antiquiſſimus, & alter peruetus in Vaticana Bibliotheca repoſitus, & pleriq; alii minime contemnendi, legunt. PACEM TROIANO A REGE PETENDAM. figura participii. Sed utrum ex his magis placeat, non laboro.

FATALEM Aeneam Manifeſto Numine Ferri, Admonet Ita Deum. Seruius. FATALEM, loco hoc, omnibus pernitioſum ſignificare dicit. Sed cur non obſecro potius exponamus, Fatis certo aduectũ. Argumentoq; eſſe, nos dum Aeneæ reſiſtimus, grauem Deoꝝ iram concitaſſe. Tot mortaliũ ſtrages imiſſas, pugnariq; a nobis infeliciter manifeſtum, quia contra Deorum imperia arma ſumpſerimus; Mihi enim religio eſt, Aeneam tam inhoneſto epitheto notatum aſſeuerare.

ALTA INTRA LIMINA Cogi. INTRA LIMINA, paſſim legitur; idq;

& Seruio,& aliis negotium faceſſit. Cæterum in antiquiſſimo codice Romano INIRA. MOENIA. legitur; ut adluſio ſit ad Veterum mores, qui uicatim habitabát. Non tamen diſplicet. LIMINA. neq; ea quæ ſuper hoc Seruius comminiſcitur.

SEDET In Mediis Rex MAXIMVS AEVO, Et Primus Sceptris Haud Læta Fronte Latinus. In antiquis omnibus exemplaribus legere eſt. ET MAXVMVS AEVO Et Primus Sceptris. & ita recte in antiquioribus erat editionibus priorum Impreſſorum.

VIDIMVS O Ciues DIOMEDEN Argiuaq; Caſtra. Qui uidebant. DiomedeN. ultimam producere. DIOMEDEM. latino declinatu ſcribendum procurarunt; ut colliſioni locus eſſet. Sed enim obſeruaui ego in antiquis codicibus pleriſq; DIOMEDE. legi, græco declinatu. διομήδεα διομήδη. ἀττικῶς. Quam lectionem Seruius etiam agnoſcit.

GARGANI Condebat IAPYGIS AGRIS. In antiquis aliquot codicibus. ARVIS. legitur. Quod uero Seruius Iapygiam ab Iapydia diſtinguit, quid alii tradant Auctores oſtendimus eo uerſu, Et Iapydis arua timaui. huc addemus Iapygiá ex Strabone, uocatá eſſe ab Iapyge Dædali filio, quem de Cretenſi muliere ſuſceperat.

POSTQVAM INTROGRESSI Et Coram Data Copia Fandi. In Romano codice legere eſt. POSTQVAM CONGRESSI. Sed. INTROGRESSI, quod agnoſcitur a peritis, magis placet.

FERRO VIOLAVIMVS Agros. In Romano codice. POPVLAVIMVS. legitur. Sed cur. VIOLAVIMVS. ſit legendum, non leuem Seruius rationem affert. Populauimus uero forte ſumptum ex paraphraſi.

QVOS Simois PREMIT Ille Viros. Romanus codex, atq; etiam Oblongus, & Mediceus, & aliquot alii. PREMAT. legunt, elocutionis modo non inuenuſto; & ita prius in uulgatis exemplaribus habebatur.

MILITIA Ex Illa Diuerſum Ad Littus ADACTI. Antiqua omnia, quæ uerſamus exéplaria. ABACTI. legunt. Vt antiquiores etiam habent impreſſiones. Ordo enim eſt, Abacti ex illa militia ad diuerſum Litus.

LIBYCOVE Habitantes Litore Locros. Vetera omnia, quæ legimus exemplaria. LIBYCONE. legunt, per interrogatiuam particulam, non per diſiunctiuam.

DEVICTA ASIA SVBSEDIT Adulter. ita prorſus eſt in impreſſis codicibus, & aliquot ueteribus. Longe uero aliter in antiquiſſimo codice Vaticano, ubi eſt, DEVICTAM ASIAM POSSEDIT Adulter. Sed enim. POSSEDIT. ex paraphraſi, contextui eſt inſertum. Subſidere enim, ex inſidiis occupare ſignificat, uel dolo poſſidere; ut. Subſidere Regnum Chalcidos Euboicæ. apud Lucanum. Præterea Aruſianus Meſſus inter elocutionum exempla. SVBSEDIT. agnoſcit. & Accuſatiuo caſui recte iungi dicit, ut Subſedit illam rem. Locumq; hunc Virgilianum citat, Deuictam Aſiam ſubſedit adulter. Quod uero alio ſignificato. Deuicta Aſia ſubſedit. Seruius magis approbare uidetur; hoc eſt reliquus fuit in inſidiis. Non negat idem Aruſianus utrumq; eleganter dici, & utraq; figura uſum eſſe Virgilium, Galeaq; ima ſubſedit Aceſtes. hoc eſt relictus eſt. Ita poſteaquam Agamemnon bellum difficillimum confecerat, ſubſedit adulter, qui eum interficeret.

PATRIIS Vt Redditus ORIS. In dictione. ORIS. antiqua uariant exemplaria. In Oblongo enim. ORIS. In Romano in Mediceo, & aliquot aliis. ARIS. Nonnulli codices ipſi quoq; admodum ueteres. ARGIS. habent; de ſe enim loquitur Diomedes.

ET Socii AMISSI Petierunt Aethera PENNIS. In aliquot antiquis codicibus. ADMISSIS PENNIS. legi. Vtroq; uero modo Seruius non negat inueniri. Sed. AMISSI. omnino eſt in probatioribus. PINNIS uero in Romano, de more ſuo. In Mediceo. ALLISI. eſt, quod alii uiderint.

EX Illo Mihi Iam SPERANDA Fuerunt. In nonnullis codicibus antiquis. SVPERANDA. legitur; quod non ita placet. SPERANDA. uero caſtior omnino lectio eſt; & elocutio ipſa figuratior; ut illud. Sperare dolorem.

POST ERVTA Bellum Pergama. In Romano codice, & aliquot aliis. DIRVTA. Sed. ERVTA. non diſplicet.

MVNERA Quæ Patriis Ad Me PORTASTIS Ab Oris. In Romano codice, in Mediceo, & aliquot aliis, quod delicatius ſonat. PORTATIS. præſenti tempore ſcriptum eſt.

SI DVO Præterea Tales. C. Iulius Romanus in libello de Analogia rectã ponit declinationem. Hos Duo. Attius in Epinauſimache, Martes armis Duo congreſſos crederes. Ter. in Adelphis, Tu illos duo pro re tollebas tua. Vbi Hellenius Acron, pro Duos ait; amat enim Hellenius, Ambos, Duos, dici per. S.

VICTORIA GRAIVM Hæſit ET In DECIMVM Veſtigia Retulit Annum. In Oblongo codice. VICTORIA TANTVM. legere eſt pro. GRAIVM. quam lectionem nuſquam alibi reperi. Præterea uetuſti quidam codices. IN DECVMVM. Cuiuſmodi rationẽ ſcripturæ non in Plautinis tantum codicibus inueni, uerum etiam, ut alibi adnotauimus, in Ciceronianis. DECVMVM. MARITVMVM. In monumentis autem Veterum plerunque, ut illud.

D . M
QVARTIONIS . DECVMI . AVG . LIB .
EVPHEMIANI . A . MANV . FIDELIS
CONLIBERTVS . FRATRI
B . M

ET RESPONSA Simul Quæ Sint Rex OPTIME REGVM Audiſti? In Ro. cod. in Mediceo, & quibuſdam aliis antiquis, non. REGVM. ſed REGIS. legit unitatis numero, ut ſit ordo, O Rex optime audiſti quæ ſint reſponſa Regis Diomedis. & quæ ſit eius ſententia. Adulatio enim illa. OPTVME REGVM. quæ inferius in Drance quadrat, nunc importuna uideretur.

CLAVSO FIT GVRGITE Murmur. In codicibus aliquot antiquis legere eſt tranſpoſito uerbo. FIT CLAVSO. In aliquot aliis. IT CLAVSO Gurgite Murmur. Vt etiam uerbo reſpondeat comparatio. Cucurrit Fremor. ita etiã. IT Murmur. Sed & FIT Murmur. ut Fit Gemitus. nõ eſt pter uſum.

ET TREPIDA Ora Quierunt. Non placet, quod in codicibus aliquot antiquis RABIDA. legitur, quod in Sexto recte eſt.

COGERE CONCILIVM Cum Muros OBSIDET Hoſtis. In Romano cod. ADSIDET. legitur. In Mediceo. ASSIDET. ut proximius imminere periculum oſtendat; plerũq; enim ſine periculo obſidemur. Et in ueteri exemplari, quo Donati Commentaria continentur. ADSIDET. habetur. Eſt etiam in aliquot cod. CONSILIVM. Sed Grãmatici hic. CONCILIVM.

NEC Victi Poſſunt ABSISTERE FERRO. In Oblongo codice (malunt. DECEDERE FERRO. legitur; quam lectionem ſi admittas, dicendum erit, aut Victi ferro, aut Decedere ferro, quippe ſibi temperare, ne arma reſumerent, quibus ſe Victos negarent.) Sed enim. ABSISTERE. haud quaq; diſplicet.

SPEM Siquam ACCITIS. In Ro. codice. ADSCITIS. quod parui refert.

CAETERA QVA Rerum Iaceant PERCVLSA RVINA. In quodam antiquo codice. QVAE IACEANT. legitur. Sed magis placet. QVA RVINA. ut digito uelut intento ruinam indicans, magis moueat. Sunt etiam uetuſti codices, qui. PERCVSSA. legant. Sed. PERCVLSA. omnino melius; quia ut, nonnulli uolunt, cõſternationem etiam animorum continet.

CENTVM Oratores Prima De Gente LATINOS Ire placet. In pleriſq; cod. antiquis. Prima De Gente LATINI. legit. ſed. Oratores Latinos. caſtior lectio.

MVNERA Portantes EBORISQ. AVRIQ. TALENTA. In antiquis cod. legere eſt. AVRIQ. EBORISQ. nempe ut reſpondeat eorum ordini, quæ ſtatim ſubiiciuntur. TALENTA, & SELLAM. ut ſit, Auri Talenta, & Eboris Sellam. Tam & ſi Seruius Aurum, Ebur, & Sellam diſtincta internoſcit munera. Mihi uero Virgilius ad ea dona reſpicere uidetur, quæ Romani Regibus mittere conſuerunt, Sellam eburneam, Pateras aureas, tunicas, clamydes, pallas pictas, & alia ueſtimenta purpurea, ut ad SYphacem, togam, & tunicam purpuream, ſellam eburneam, & pateram ex quinq; auri pondo factam, olim miſſa. Ptolemeo Regi, togã, tunicam purpuream, cum ſella eburnea. Cleopatræ Reginæ Pallam pictam cum amiculo purpureo portata, quæ darentur. Quare lectionem ita punctis diſſitam eſſe placet, ut. Munera Portantes Auriq; Eboriſq;. uno legatur membro. Inde quid ex auro, quidq; ex ebore conſtaret, ſubiiciatur. Talenta, & Sellam. Quamuis etiam nihil offendat, ſi legatur. EBORISQ. AVRIQ. Talenta, & Sellam. Cuiuſmodi χιασμὸν & Hermogenes apud Demoſthenem, & alii apud Homerum & Theocritum, inter elocutionis ornatus obſeruarunt, id ita figurantes.

Eboris Auri.
Talenta Sellam.

NON Futilis AVCTOR. Antiqui aliquot codices. ACTOR. quod nõ placet.

INCERTVM De Patre FEREBAT. In Ro. codice. FEREBANT. numero multitudinis legit, ut id ad famã referat. Sed Donatus. Ferebat. ſingulare agnoſcit.

FVGAE FIDENS. Quãuis Seruius. FVGAE. figurate pro. FVGA. dictum aſſerat; in Ro. tamen codice. FVGA. eſt. At. FVGAE. in antiquiſſimis eſt Donati Cõmentariis. Fido enim Datiuum caſum minime reſpuit, teſte Priſciano, hoc eodem citato uerſu; quod uerbũ tamen Ablatiuo etiã iungi probat.

QVAE Plurima Mitti Dardanidis DVCIQ. Iubes. Romanus codex. Mediceus & alter peruetus in Vaticana Bibliotheca, & aliquot alii. DICI. legunt. Idq; Seruius admiſiſſe mihi uidetur, dum ait, mitti aurum, ebur, & ſellam. Dici de nauibus, uel agro, quod. ſ. conſilium ſit initum, & quod optio ad Aeneam pertineat. Idem eſt in ueteri Donati Commentario.

ET Pacem Hanc Aeterno Fœdere IVNGAS. Ro. codex, & aliquot alii legunt. FIRMES. Iuncta enim ſemel fuerat, ſed non firma fuit; huic igitur errori conſulit occurrendũ. q̃q̃ id etiã huic ſentẽtiæ ſatiſfacit, quod dictũ eſt. A eterno fœdere.

STERNAMVR Campis. Ti. Donatus futuro Indicatiui. STERNEMVR. legit, adiecta paraphraſi, per omnes campos iacebimus fuſi, locumq; hunc eodem tẽpore repetit in Duodecimo; & ita ſcriptum eſt in codice Mediceo.

LARGA Quidem SEMPER DRANCE Tibi. In codicibus aliquot antiquis. LARGA Quidem DRANCE SEMPER Tibi. quod parui refert.

DVM DISTINET HOSTEM AGGER Murorum. Seruius quidem. DISTINET. agnoſcit. Sed in ueteribus codicibus aliquot. DVM DETINET HOSTIS AGGERE Murorum. Vbi ſubaudiendum eſſet. SE. uel quid huiuſmodi, ut, Accingunt operi, ſuperius. Apud Priſcianum quoq; in antiquis codicibus uariat ipſa lectio, aliis. DETINET. aliis. DISTINET. legentibus. Sed reliquum eodem exemplo legitur. HOSTES AGGER Murorum. quod in uulgatis exemplaribus. HOSTEM. ſingulari habetur numero.

NEC Inundant Sanguine FOSSAE. Apud Priſcianum, FOSSAS. Accuſatiuo caſu legitur. Inundo enim ait ille modo abſolutam, modo actiuam habere ſignificationem inuenitur. Virgilius. Dum Det. Hoſtes Agger. Murorum Nec Inun. Sanguine Foſſas. Eſt enim, Hoſtes replent foſſas. Vel inundare faciunt foſſas.

TONA ELOQVIO SOLITVM Tibi. In pleriſq; codicibus antiquis. SOLITO. legitur. Sed Solitum receptum, elocutione admodum eleganti.

CIRCVMSTANT Vndiq; Muros. In codicibus aliquot CIRCVMDANT. Sed. CIRCVMSTANT. magis receptum.

NVNC Et MYR. Proceres PHry. Arma TREMISCVNT. Vt alibi ſæpius obſeruatum. In Romano codice, in Mediceo, & ueteribus pene omnibus. TREMESCVNT legitur, media ſyllaba per. E. uocalem ſecũdam notata. Eadem enim Analogia Tremor. Pauor. Calor. Tremebam. Pauebam. Calebam. Tremeſco. Paueſco. Caleſco. Bam in. SCO. mutata.

ET FORMIDINE Crimen ACERBAT. In Oblongo codice, in Mediceo, & quibuſdam aliis admodum uetuſtis. ACERVAT. legitur per. V. digammon. forte ut Soriten argumenti ſpeciẽ, qua plurimũ utũtur Oratores innuat. Sed.n. ACERBAT. per. B. mutam cum Statio Virgilii metaphraſte conuenit. Facinuſq; relatu Aſperat Iliacum. & apud Claudianum. Crimenq; feri rectoris acerbat. Præterea Ti. Donati paraphraſis. ACERBAT. legendũ oſtendit. tam & ſi ætatis uitio. V. conſonantem. B. litteræ ſono proferentis. ACERVAT In eius antiquo codice ſcriptum eſt. Ait uero. Quale illud ſcelerati cõmentum, uidelicet timorem fingere, accuſationes duras exercere. Durum enim cũ acerbo congruere uidetur. Vt mollia etiam mitia nuncupamus.

NVNC AD TE ET TVA MAGNE PATER Conſulta Reuertor. In Romano codice & aliquot aliis antiquis. MAGNA. legitur, quippe cõſulta, quia de ſumma belli & pacis agebatur. Sed omnino MAGNE PATER. Ti. Donatus legit. Vt uero quantum amiſerimus deteſtabili eius facinore, qui tam docta commẽtaria mutilauit, aſpicere unuſquiſq; poſſit. quæ ſuper hoc loco ille ſcripſerit apponere non grauabor. NVNC AD TE ET TVA MAGNE Pater Conſulta Reuertor: Ex oratione turbulenta, quam pro ratione perſonæ protulit, ad mitẽ adq; humilem repente conuerſus eſt, uel quia cum Rege conſtituerat loqui, uel cũ eo, quem Socerum eſſe cupiebat; Plus tamen oſtendit ſe Socero deferre, ꝗ Regi. dicendo. MAGNE PATER. alioqui diceret MAGNE REX. In ipſa tamẽ tranquillitate ſermonis eſt quædam conſiliorum Latini, & diſpoſitionum occulta uituperatio. Nunc ad te. ait, Magne Pater redeo, & ad conſulta tua. PATER uidetur dixiſſe, quaſi honorificentiæ loco, ut pote qui loquebatur, ut Gener, Vt oſtenderet, quod diximus plus Socero deferre quam Regi. Sed alia loquentis intentio eſt. Summa enim diſpoſitionum diſplicebat Turno. Deniq; poſt appellationem Patris ſecuta eſt propoſitio, qua oſtendit ſe de illius conſiliis tractaturũ, ut oſtenderet improuidum Patrem. Ergo appellatio Magni Patris irriſionem induxit obliquam, quaſi diceret. Qualis Pater es, qui non recte conſulis filiæ tuæ. Qualis Pater, cui ſuaſum eſt facile, ut miſſa affinitate Ciuis, nudo, peregrino, naufrago, filiam tuam dare feſtines. Hæc Ti. Donatus, neq; pauciora deſunt in locis aliis toto opere, ubi ſuper ingenioſiſſimi Poetæ artificio ſit lati⁹ declamandũ. Quod uero hæc habuerimus, Benignitate Camilli Portii factum eſt, qui integra huius Auctoris commentaria in duos ultimos Aeneidos libros mihi uidenda officioſiſſime conceſſit, plura daturus, niſi per Bibliotaphos quoſdã ſuppreſſa eſſent reliqua.

NEC Habet For. Re. pluribus in antiquis exemplaribus. NEQVE.

DEXTRAS Tendamus INERMES. In Romano cod. in Mediceo & aliis ueteribus. INERTIS. legitur. Quamuis uero INERTIS. In Donati etiam commentario legatur, Eius tamen ſententia. INERMES. legendum oſtendit, uel Inertis idem ſignificare, dum ait. Orandum uidelicet pacem, & inertes dexteras eſſe tradendas ironicos poſitum, quaſi re uera oranda eſſet pax, & adiicienda ignauis uirtus, & quæ in hoſtis iugulum armatæ eſſe debuerant, inertes ad eorum genua dexteræ uerterentur.

ET HVMVM SEMEL Ore Momordit. In Romano codice. SIMVL. habetur, ac ſi dicat; ſimul atq; procubuit, humum identidem momordit. Eſt apud

Seruium interpretatio, Cito, Confeſtim . ideſt, qui tota mortis celeritate conſumptus eſt . Videtur tamen . SEMEL . quid eruditius præ ſe ferre, neq; id diuerſum quicq̃ ab hac ſententia ſignificat. Hic uero Poeta laudat Fortunam uiri Fortis; ait Donatus, & non dicit nomen . Omnes tamen Mezentium ſentiunt, qui cũ ſua felicitate procubuit. Non præteribo in antiquis aliquot cod. MEMORDIT . augumẽto ſyllabico per.E. Græcorũ more poſito, de qua geminatiõe plura Gellius.

SVNT ILLIS Sua Funera . In Romano cod. legere eſt . SVNTQ. ILLIS . Et id quidem longe uenuſtius .

VARIVSQ. LABOR Mutabilis AEVI . In Romano codice, & aliquot aliis. VARII . legitur, ut ſit VARII AEVI . In aliquot . BELLIQ. LABOR . Sed omnino melius . VARIVSQ. LABOR .

QVOD SI ME SOLVM TEVCRI In Certamina Poſcunt . In antiquis aliquot exemplaribus . QVOD SI ME TEVCRI SOLVM . habetur, ſtructura aliquanto elegantiore .

TVRNVS Ego Haud Vlli Veterum Virtute Secundus DEVOVEO . In antiquis codicibus . DEVOVI . eſt præterito tempore, quod agnoſcit Donatus .

INSTRVCTOS Acie. In Oblõgo . INSTRVCTOSQVE . Sed oĩno . QVE.

EXTEMPLO Turbati ANIMI . In antiquiſſimo codice Romano (uacat. legere eſt . Turbati ANIMO . Sed . Turbati ANIMI . neſcio quid maius

DISSENSV MAGNVS VARIO . In antiquis omnibus, ſtuctura hæc (habet. eſt . Clamor DISSENSV VARIO MAGNVS Se Tollit In Auras .

DANT Sonitum Rauci Per Stagna LOQVACIA Cycni . Legere quidem eſt in codicibus antiquis . LOQVACIA . & non inelegantem figuram, boniſq; Poetis familiarem, ea lectione Seruius agnoſcit . Antiqui tamen aliquot codices . LIQVENTIA . Aliquot alii . STAGNA SONANTIA . legunt . Sed id forte ſumptum ex aliqua paraphraſi .

ILLI Armis In Regna RVVNT . In antiquis aliquot exẽplaribus . RVANT. habet; ſed Fatendi modo, ut rẽ præſentẽ intẽto quaſi digito indicet, magis mouet;

AC Triſti Turbatus PECTORE Differt . Antiqua omnia exemplaria, quotquot legi . Triſti Turbatus TEMPORE . habent . Sed . PECTORE . magis probat.

TVNC Muros Varia Cinxere Corona . Veteres codices . TVM . legunt .

CAVSA MALI TANTI ATQVE OCVLOS Deiecta Decoros . Hoc quoq; loco . ATQVE . illud, dictionũ omnium importuniſſimum, Virgiliani carminis candorem deturpauit . Quum non inuenuſte prius in antiquis cod. legeretur . CAVSSA MALI TANTI OCVLOS Deiecta Decoros . abſq; ſynalepha; ut Hanc ſine me ſpem ferre tui, audentior ibo. Et illud . Extremo commiſſa Duci Aeneia puppis, ac huiuſmodi pleraq; . Inuenio tamen ſcriptum in Romano & aliis quibuſdam codicibus antiquis . CAVSSA MALIS TANTIS . non quod hac emendatione uerſum ſuſtentare arbitrarentur, ſed quia apud Donatum ita legi, uideatur. Quia multa acciderant mala, cum ea inquit, & Lauinia pergebat, quæ fuerat malis omnibus cauſſa . Si enim nuptiarum eius controuerſia non fuiſſet, tot nunq̃ extitiſſent aduerſa . Sed quãuis ita Donatus interpretetur; non facit tamen hoc, ut lectio ea . MALI TANTI . ſtare non poſſit .

ET Mœſtas Alto Fundunt De LIMINE Voces . Antiqua aliquot exemplaria . DE PECTORE . legunt . Sed cur . DE LIMINE . legendum ſit, non ineptam affert Seruius rationem .

ARMIPOTENS BELLI PRAESES . Dictionum ordo in antiquis eſt cod. ARMIPOTENS, PRAESES BELLI Tritonia Virgo .

RVTVLVM Thoraca INDVTVS . Codices antiqui ſunt, in quibus . INDVCTVS . habet . Inducere autem & Plinio, & Suetonio Tranquillo, induere eſt.

CAMPOQ. POTITVS Aperto . In antiquis aliquot . POTITVR . eſt, uerbi uoce.

quam lectionem, ſi diligenter aduertas, Seruius etiam agnoſcit. dum docet, unde Ponitur pene ultima breui, & unde hoc ea producta deſcendant.

OCCVRRERE TVRMAE. Romanus codex TVRMIS habet, numero multitudinis Seruius. TVRMAE. ſingulari numero uidetur agnouiſſe. Apud Donatum uero TVRMIS. eſt plurale.

OCVLOS Horrenda In Virgine FIXIT. Legendum omnino FIXVS. ex antiquis exemplaribus.

PER Deſerta Iugo SVPERANS Aduentat ad Vrbem. Romanus codex, & antiqui aliquot alii IVGO PROPERANS legūt. Quāq; & SVPERANS .ī Mediceo, & in aliquot aliis antiquis habetur. Eſt &. ADVENTAT IN VRBEM. hoc eſt aduerſus Vrbem. uel in Vrbem immiſſo exercitu. Sed AD VRBEM. magis placet. Idq; adgnoſcit Donatus: perinde ac etiā. SVPERANS. ait enim Ipſe per mōtis deſerta, ardua ſuperans, hoc eſt ad ipſum cacumen aſcendens, tranſcenſo montis iugo ad Vrbem uenire diſponit.

TYBVRTIQ. Manus DVCIS Et Tu Concipe Curam. In antiquis aliquot codicibus. TYBVRNI. ſcriptum obſeruaui. quod alio loco ſuperius adnotatū eſt, Et dictionem. DVCIS. uariè punctis diſtinctā, quum nonnulli legant. TYBVRNIQ. manus Ducis. aliqui. Ducis & tu concipe curam. Ac Tyburni quidem apud Donatum etiā habetur. quantū uero pertinet ad diſtinctionē, ante uel poſt dictionem. DVCIS, adlinendā. Ait ille. DVCIS. ſic in medio eſt, ut ſine pronuntiationis culpa; uel ſuperiorib', uel inferioribus poſſit aptari. Quippe ſi dicaſ. Tyburniq; manus Ducis, recte dicitur. Si, Ducis & tu concipe curā, non erratur. laudauit omnes, ne Inertes ardenti iunxiſſe uideretur.

VALLIS ACCOMMODA FRAVDI. In aliquot antiquis exemplaribus. VALLES ADCOMMODA. legitur. & VALLES. nominatiuum a Valle agnoſcere uidetur Probus, quamuis in uulgatis eius codicib' neſcio quid deſideranm; quum ibi de iis loquatur, quæ terminant in. PES. longam. ut Puppes, Rupes, Vulpes, quare uidens, an ita ſit legēdum. PES. producta, Latina, uel græca tertiæ ſunt declinationis. PIS. facient Genitiuo. Puppes puppis. ut Valles Vallis. ita Rupes rupis. Vulpes uulpis. Aſpes aſpis. Vel alia prorſus dictio ſubſtituenda.

TENVIS QVA SEMITA DVCIT. In antiquo codice Ro. & aliquot aliis. QVO Semita Ducit. legitur; quam lectionem agnoſcit Seruius.

TVTIQVE RECEPTVS. In ueteribus pleriſq; codicibus. RECESSVS. habetur. Sed RECEPTVS huic loco magis conuenit, ut .ſ. oſtendat non tantum ad erumpendum & inuadendum hoſtem locum eſſe cōmmodum, ſeu dextra leuaq; uelis occurrere pugnæ, uerum etiam quo tuto ſe recipere poſſint, Atq; inſtare iugis & grandia uoluere ſaxa, ſi forte eueniat, ut maiore hoſtium urgente ui repellantur, aut loco deiici tententur.

VNAM EX VIRGINIBVS SOCIIS SACRAQ. CATERVA. Ro. codex præter q̄ impreſſa omnia exemplaria & aliquot alia manu ſcripta legit. VNAM EX VIRGINIBVS SACRIS SOCIAQ. CATERVA. Sed altera lectio magis placet eruditioribus ingeniis.

TRISTIS LATONIA VOCES ORE DABAT. Romanus codex TRISTI ORE legit, cui aliquot etiam alii manu ſcripti non ſunt diſſimiles. Seruius tamen TRISTIS Voces mauult. TRISTIS & Donatus, qui dubitari ait, utrum Triſtis Latonia, an Voces triſtis dicendum ſit. ait uero morem Poetæ retinendum, quem ubiq; ſeruauerit, biſq; intelligendū Triſtis, ut qualis anima fuit, talia habuiſſe uideatur & uerba; dicendū itaq;, Triſtis Latonia uoces triſtis emittebat.

NOMINE SCAMILLAE Mutilata Parte Camillā. Vnde SCAMILLAE nomen, quod nonnulli commenti ſunt, deſumptum ſit, In nullo adhuc ueterum codicum deprehendi. In aliquot autē omnino antiquis QVASMILLAE. ſcriptū

inueni;in aliquot aliis abſurdiora quædam. Sed enim antiquiora illa exemplaria uæ præcipue ſequimur. CASMILLAE. legunt. Quodq; nonnulli codices. MVTILATA. habent, Vetuſtiores pene omnes MVTATA ſcriptum oſtendũt. Non tamen diſplicet. MVTILATA. Quia Donatus ait; Matris huic addidit nomen aliqua tamen ſubtracta particula, ut. CAMILLA. potius q̃ CASMILLA. diceretur. Habiturus in exilio comitem item filiam, & in appellatione infantis, dulciſſimæ nomen Vxoris.

AMASENVS ABVNDANS. In antiquis codicibus. HABVNDANS. cum adſpiratione ſcribit. Veterib⁹ eã nonnullis uerbis applicare ſueris, quo ea incitatius (enuntiarẽtur.

IACVLO PALMAS ONERAVIT Acuto. Romanus codex. Oblongus, Mediceus, pluresq; alii peruetuſti, PALMAS ARMAVIT. legũt. quod non ſine proprietate dictum eſt. & in donat codice reperitur. Sed enim Seruius ONERAVIT. agnoſcere uidetur. dum ait. Onus eſt quicquid teneris manibus imponitur.

QVANDOQVIDEM Fatis VRGEMVR Acerbis. In antiquis aliquot codicibus legere eſt. FATIS VRGEMVR INIQVIS. Sed utcumq; placuerit, Acerbis aut Iniquis, non laboro. Sane. VRGEMVR. perſona prima mihi uidetur etiam Seruius agnouiſſe cum ſcripſit. Oſtendit etiam deſideria ex Fati neceſſitate deſcendere. Ceterum quod Seruius ad deſiderium refert, cur nõ potius ad amorem, & Sympathiam quamdam referamus. ut ſcilicet Vrgemur fatis acerbis dixerit, uti quæ pari, cum ea, Calamitate affici ſibi uideretur. quæq; Camillæ aut acerba, aut iniqua imminebant, ea Diana impendere ſibi exiſtimabat.

TROS ITALVSVE. In Romano codice legere eſt. TROS ITALVSQVE. Et eodẽ modo etiam ſuperius, ſed VE diſiunctiua melius. Illud quoq; animaduertẽdum. Quod uulgata quædam exemplaria. HANC Quicunq;. legũt. Antiqua. HAC. habent. ſ. ſagitta. In aliquot aliis. AC. particula coniunctiua ut ſit mandati ſumma. Hæc arma cape. Sagittam deprome; Ac quicunq; ſacrũ uiolarit uolnere corpus, det ſanguine pœnas.

HASTASQ. Reductis PROTENDVNT Longe Dextris. Antiqua pleraq; exemplaria. PRAETENDVNT legunt. qui quidem geſtus eſt inſertandi haſtam in cataphracto milite, cuſpide ad feriendũ prætenſa. Sed enim quia de iaculatione loquitur melius eſt. PROTENDVNT. quia in iaculatiõe manus reducitur protenſa haſtæ longe maiori parte, ne ſi capias a medio cuſpidẽ uerſus, manus difracto aere ictum faciat elangueſcere, impulſumq; moretur. Eadem elocutione dictum ab Ouidio. Protentaq; forti Tela tenent dextra lato uibrantia ferro. Donatus uero hic duo agnoſcit, Et quod haſtas geſtarent; dexteris retrorſum adductis, & qđ ſpicula uibrarent. Pergebant, inquit, paratis haſtis & dextris, ut hoſtes petere uiderentur, Ibant uibrãtes ſpicula, ita crebro motu, ut ea iam crederent eſſe miſſuri.

CONTINVO ADVERSIS Tyrrhenus Et Acer Aconteus, Connixi Incurrunt Haſtis. In Romano codice, & aliquot aliis antiquis ADVERSI. legitur. neq; obſtat quod connixi haſtis ſubſequatur. quod iſti abſurdum putauerunt. Hoc uero uidetur agnouiſſe Donatus, dum ait. Continuo aduerſi cum ſingulis ex diuerſis partibus eruperant haſtis; quis idem dicat, ſi aduerſis haſtis legamus.

PRAEFRACTAQ. QVADRVPEDANTVM Pectora Pectoribus rumpũt. In Romano codice, in Mediceo, & quibuſdam aliis peruetuſtis. PERFACTA. legitur. Ex quo impetus Equorum uehementiſſimus oſtenditur. Quod uero ita pectora pectoribus ruperint, aduerſos eos icurriſſe demonſtrat. Eſt & QVADRIPEDANTVM. ſecunda ſyllaba per. I. tertiã uocalem, de qua plura alibi.

PRINCEPS Turmas INVASIT ASylas. Antiqua omnia quæ uerſamus exemplaria. INDVCIT. legunt, quod a uerbo, inuaſit, forma diuerſiſſimum eſt. Donatus quoq;. INDVCIT. agnoſcit. Ait, n. Primus Aſylas induxit Turmas

in medios, quis enim metueret fugientes? Eſt & inducere in hoſtem ſæpius apud (Hiſtoricos.

NVNC RVIT AD TERRAS. In codicibus aliquot antiquis. RVIT AD TERRAM. ſingulari numero legitur.

LEGITQ. VIRVM VIR. No. Marcell⁹. LEGIT. hoc loco p Acceſſit poſitũ ait. Vt in .II. Georgicon. Primi lege litoris oram. Donatus pro delegit mauult Ait enim unuſquiſq; Vir uirum ſibi, cum quo certaret, facta prius exploratione deligebat. Quales petamus electos, niſi eos, qui poſſunt facile ſuperari. Nullus enim deligit a quo poſſit occidi

QVO SONIPES ictu FVRIT Arduus. In antiquis aliquot codicibus FERIT. legit̃, ſed imperfecta eſſet oratio, quare. FVRIT. longe melius. Eſt & illud aduertendum, Quod ubi uulgata exemplaria legũt. ALTAQVE Iactat crura. Vetera quædam. ACTA. habent.

DVPLICATQ. VIRI Transfixa DOLOREM. Romanus codex, Mediceus, & aliquot alii peruetetes legunt. DVPLICATQ. VIRVM TRANSFIXA DOLORE: hoc eſt duplici Virum dolore cumulat. Qua forma dixit Ouidius. Duplicataq; uulnere cæco eſt. Sunt, qui nõ inepte repoſuere. DVPLICATQ. VIRVM TRANSFIXA DOLOREM. Vt ſit, Transfixa Virum duplicat dolorem, pulchro & figurato elocutionis modo. Quam tamen ſecundo loco retulimus lectionem in pluribus inuenies exemplaribus.

DANT FVNERA FERRO. In Mediceo. VVLNERA. cum decora; quæ ſequitur. repetitione, pulchramq; petunt per Vulnera mortem. Quod ſi Funera legas Dari, repetitio erit ſententiæ, quæ non ita decora uideatur. Eſt uero illud etiam; Quod in aliis. AT medias inter cedes. in eodem Mediceo. AT medias inter Acies legit̃; Sed omnino plus eſt dicere, inter Cedes

HASTILIA DENSAT. In aliquot antiquis codicibus. DENSET. ſecundæ coniugationis habetur. Sed utrumq; agnoſcunt Grammatici.

NVNC Validam DEXTRA Rapit Indefeſſa Bipennem. In antiquo codice manu ſcripto legere eſt. NVNC Validam Rapit In DEXTRAM Non Feſſa Bipennẽ. Sed quũ INDEFESSA agnoſcat Seruius, uulgata illi lectio potior.

AVREVS EX HVMERO Sonat Arcus. In Romano codice legere eſt EX HVMERIS SONAT. Vt duobus. SS. continenter pronuntiatis, quodam ueluti ſibilo maior ſonit⁹ excitetur, qualem Homerus ficto ex uoce uerbo mira expreſſit felicitate. ἔκλαγξαν δ᾽ ἄρ᾽ ὀϊστοὶ ἐπ᾽ ὤμων χωομένοιο. Sed aduertẽdum apud Donatum ſcriptum eſſe. AVREVS EX HVMERIS ERAT ARCVS Et Arma Dianæ. Omnino enim paulo infra Aureus ex humeris ſonat arcus & Aurea Vati Caſſida, Vbi de ornatu Clorei Sacerdotis loquitur, habebimus.

QVAS Ipſa Decus Sibi DIA Camilla. In Romano codice. DVRA. legitur Vt illud. Durũ a ſtirpe genus. Sed enim Seruius admittit Epitheton. DIA. quod in Mediceo & aliquot aliis antiquis codicibus. DIVA. ſcriptum inuenias, Quo ſuper loco Donatus ait. Tantum Camilla ad Dianæ animum pertinebat, ut apud Socias ſuas pro Dea haberetur.

PACISQ. BONAS Belliq; Miniſtras, BONAS quidem in codicibus aliquot antiquis habetur. Sed enim cum Mediceo plures atq; iidem probatiores BONAE legunt, idq; Seruius agnoſcit. Donatiana tamen Paraphraſis ad eam lectionem, quæ. BONAS. habet Accuſatiuo caſu, reſpicere uidetur. Sic enim eſt. Deniq; cum iret ad bellum has ſibi eſſe Comites uoluit, quod eſſent ornamento in pace, & miniſtræ in certaminibus Belli. Poteſt & ſic intelligi, ut Bello & Paci ornamẽto eſſe uiderentur; Et ſic in utroq; obſequerẽtur. Vt utrumq; ornarent, & hoc eſſe arbitror melius. Ipſa enim eſt pura ſocietas & uera Religio, Vt nullum tempus diſſimiles faciat, quos fœdera ſuſcepta coniunxerint. Pulchrum eſt enim ſeruare ſocietatem, & eius commodum cuſtodire. Nullam iſtarum dicit belli geſſiſſe

certamẽ, ſed aſſeruit miniſterio fuiſſe bellanti. Nec exponeret Camilla de ſociis; ſi impares eſſent in cauſſa certaminũ, aut ipſa quæ laudabatur eſſet inferior, ſi exercitationes illæ præſtarent, tamen ipſarum præſentia non uacua fuit, quum, ut dictũ eſt, miniſterio iuuabant, operaq; Bellantem.

QVALES THREICIAE Quum Flumina THERMODOONTIS. Romanus quidem codex, & pleriq; alii ueteres uno exemplo legũt. THERMODOONTIS. uerſu Adonio. Nam quæ ſuper hoc nomine Grammatici de accentu loquuntur, in cauſſa fuere, ut Thermodoontis pentaſyllabum, abſq; ſynæreſi legi poſſe arbitrarentur. Sed.n. ſecunda ſyllaba; quod forte minus animaduerterũt, ω μεγα eſt. θερμωδων quæ corripi non poteſt, niſi more Dorum id in ο μικρον uerterimus. communius uero eſt. THERMODONTIS. κατα κρασιν. dimetro ſpõdaico proferre; quod quidem apud Ouidium aperte factum inuenias. Et tu fœmineæ Thermodon cognite turbæ. Pontanus tamen. THERMODOONTIS. uidetur accepiſſe, non uno loco, pari ſyllabarum numero cum HIPPOCOONTIS. ut in libro de Poeticis numeris. In libro uero de Adſpiratione, Latinos ait ultimũ .O. reſoluere, quia uox ea bene aliter locari non poſſet in uerſu Heroico. putauit ille quidem ſecundam nominis huius ſyllabam eſſe breuem.

SEV CVM SE Martia Curru PENTHESILEA Refert. Sunt qui nomen PANTHESILEA. per .A. prima ſyllaba ſcribant. quũ tamen codices tam Virgiliani quã etiam alioꝶ auctorum una cũ Græcis eam .E. uocalem ſecundam ſtatuant, quare illud Librariis adſcribendum. Quod uero Virgilius Pentheſileam Martiam appellarit, non ea tantum cauſſa eſt, Vt Bellatricẽ ſignificet, quod alibi fecit, Sed quod, ut ex Trogo Iuſtinus tradit de Amazonibus. Ne ſucceſſibus deeſſet auctoritas, genitas ſe a Marte prædicabant.

EVMENIVM CLYTIO. Primum Patre. Proprium hoc nomen EVMENIVM alio atq; alio modo. In aliis atq; aliis codicibus ſcribitur, Sed ut quæ abſurda uidentur miſſa faciam. Romanus codex. Oblonguſq;, Mediceus, & aliqui alii manu ſcripti eodẽ exẽplo. EVNAEVM. legunt, & in Donati cod. eodẽ eſt modo.

MORIENSQ. Suo Se IN VVLNERE Verſat. Codices pleriq; ueteres. SVO SE VOLNERE legunt. abſq;. IN. præpoſitiua particula, quæ quidẽ hoc loco non ſine iniuria ſententiæ detrudi poteſt. operæ precium autẽ eſſe iudicaui quæ ſuper hanc ſententiam Ti. Donatus commentatus eſt adponere. Atq; cruentam Mordet humum morienſq; ſuo ſe uolnere uerſat. Cadentes enim repentino ictu mordent, quod fortaſſis occurrent. Iſte igitur mordens terram Et crebris hoc morſibus faciens uertebat ſe, & in ſuo ſe cruore uoluebat. Hoc dicendo oſtendit eum tam grauiter percuſſum, Vt illic caderet, ubi confoſſus eſt. Qui uero aſſidue uoluebatur in uolnus, & Terram mandebat. quam rigauerat cruor. apparebat eum aliquem adhuc ſenſum doloris habuiſſe.

TVM LYRIN PHEGASVM. In antiquis LIRIN. Latinis litteris ſcriptum eſt. In Romano in Oblongo & aliquot aliis. PAGASVM. per. A. prima ſyllaba, quod ab eruditis receptum uideo. Inuenies & alio modo ſcriptũ, ſed in re parui momenti ſatis eſt receptiora indicaſſe.

DEMOPHOONTA CHROMINQ. Romanus & Oblongus codex. CHRONVM. legunt. & aliquot ex accuratioribus.

PROCVL ORPHITVS ARMIS IGNOTIS. In Romano codice. ORNYTVS. per. Y. in pene ultima παρα το ορνυμι. qđ impetum facere ſignificat. Nam ſi ab Aue ſit. T. litteræ adſpiraretur. In Donati quoq; cõmentariis. ORNVTVS habetur. Y. littera in. V. more ueterum mutata.

IPSE CATERVIS Vertitur In MEDIIS. & toto Vertice ſupra eſt. In codicibus aliquot antiquis. IPSE CATERVAS VERTITVR IN MEDIAS. legitur. Sed quum ſententia de eo ſit, qui contineatur in loco, non autem in

quempiam

quempiam feratur, magis placet Ablatiuo caſu; quod in pluribus habet exempl.
MANIBVS HOC REFERES, Telo Cecidiſſe Camillæ. In Mediceo codice laſciua admodum adnominatione legitur,
MANIBVS HOC REFERES MANIBVS Cecidiſſe Camillæ.
Sed . TELO . reliqui omnes agnoſcunt.
SED BVTEM ADVERSVM CVSPIDE FICIT. Vt prætereeam . FIXIT . præterito tempore; quod in pleriſq; codicibus habetur. Eo me conuertam, quod maioris alicuius momenti eſſe uideatur. Antiquus admodum codex . ADVERSA . legit, ſed de Cuſpide dictum, hoc parum mihi ſatisfacit. Romanus codex, & Oblongus, Pomponianæ deliciæ, una cum Mediceo . AVERSVM . legunt. Quod ideo mihi adridet, quia iocari uidet Poeta in diuerſa feriēdi ratione deſcribenda. Vnum enim Camilla iam auerſum, & fugam arripientem in collo ſauciauerat. Orſilochum uero contra eluſit, ſimulata fuga. Quem quidem de fuga locum Virgilius ex Horatiorum pugna deſumpſit.
TVM VALIDAM Perq; Arma Viro Perq; Oſſa Securim Altior INSVRGENS. Romanus codex, & aliquot alii . EXSVRGENS . habent, quod agnoſcitur a Donato. Sed . INSVRGENS . in pluribus eſt exemplaribus. In Mediceo illud etiam diuerſum, quod . VALIDA SECVRI . caſu ſeptimo legitur; Tum VALIDA Perq; Arma Viro Perq; Oſſa SECVRI . utpote inſtrumento, quo ipſa Altior inſurgens, oranti & multa precanti congeminat uulnus.
EVADERE PVGNA . Vulgata quidem exemplaria . PVGNA . caſu ſeptimo legunt . Sed Oblongus codex . PVGNAM . habet Accuſatiuo caſu. Vtrunq; elocutionis modum admittunt Grammatici. Sed Romanus, Mediceus, & aliquot alii peruetere . PVGNAE . ſcriptum oſtendunt græcanica elocutione ἀποφεύγειν τοῦ πολέμου . Sed quia nuſquam ego alibi figuram huiuſmodi apud Auctores reperi, quod meminiſſe poſſim, in medio hoc relinquam
PVGNAEQVE ACCINGE PEDESTRI . In antiquis pleriſq; codicibus Ablatiuo caſu poſitum eſt . PVGNAQVE ADCINGE Pedeſtri. Alibi tamen, ADCINGVNT Omnes operi, dictum acquiſitiuo caſu.
VENTOSA FERAT CVI Gloria LAVDEM . Romanus codex . FRAVDEM . habet; quum tamen pleriq; alii ueteres . LAVDEM . legant. Seruius a Romano codice ſtat, qui . FRAVDEM . ueram eſſe lectionem putat, cur q; ita ſit legendum, quaſdam affert rationes. Contra Ti. Donatus . LAVDEM . agnoſcit, hac paraphraſi. Experiundo cognoſces quis debeat iure, meritoq; laudari. Vtra potior ſit ſententia, quum non ueteres tantum codices, uerum & opinatiſſimi Grammatici diuerſa tradant, aliorum arbitrio iudicandum reliqui. Eſt etiam in Mediceo . FERET . Finitiuo modo, ut quid certius afferat. Sed FERAT . in pluribus habetur.
ACRIQ. INCENSA Dolore. In Romano codice in Oblongo, in Mediceo, & pleriſq; aliis antiquis . ACCENSA . & ADCENSA . legitur.
PARIBVSQ. ASSISTIT In Armis. Oblongus quidem codex . ASSISTIT . habet. Sed cum Mediceo Porcius, Vitalianus, atq; Delphius, & pleraq; exemplaria manu ſcripta . Paribuſq; RESISTIT In Armis. legunt.
ADVOLAT Ipſe. Hic ABVOLAT. omnino, uel AVOLAT. ut in Mediceo legendum. Tam et ſi . ADVOLAT . in antiquis aliquot codicibus reperiatur.
QVADRVPEDEMQVE . In antiquis aliquot codicibus . QVADRIPEDEMQVE . ut obſeruatum ſæpius per . I . ſecunda ſyllaba.
FERRATO CALCE FATIGAT . FERRATO . uirili genere in impreſſis codicibus aliquot inueni; parcius in manu ſcriptis. Qui plurimum habent . FERRATA CALCE . genere fœminino, uti eſt in Mediceo. & ita ſcripſiſſe Virgilium Nonius Marcellus atteſtatur . Quamuis Plautus, & Varro Calcem

Q

maſculino genere dicere maluerint. Præterea quæri dicit Probus, qua de cauſſa Virgilius nomen hoc fœminino genere pronuntiauerit, factúq; ideo ait, quoniam quæcunq; nomina Romana duntaxat inanimalia, nominatiuo caſu, numeri ſingularis. X. littera terminantur, & monoſyllaba eſſe reperiuntur. hæc fœminini generis eſſe pronũtiantur. Ad hæc FL. Soſipater, Calx, ait, ſiue qua calcamus, ſiue qua ædificamus, fœm. gen. eſt, ut & Virg. ait. Ferrata calce fatigat.

VANE LIGVR. Antiquiſſimus codex maioris notæ Mediceus, & pleraq; uetera exemplaria. LIGVS. legunt per. S. Et per. VS. Ligus liguris, ut Lepus leporis, & Vetus ueteris declinari ait FL. Soſipater.

FRVSTRAQ. ANIMIS Elate Superbis. In codicibus aliquot antiquis. ARMIS Elate Superbis. legit; quod quidem hic nihil aliud ſignificaret, q̃ alto Equi dorſo, cui Ligus ipſe plurimum fidebat. Sed omnino melius. ANIMIS. ut ad procaciora ea uerba reſpondeat, quibus Camillam in certamen prouocauerat.

INIMICO A Sanguine Sumit. Ro. codex Mediceus, & alii pleriq; ueteres legũt. INIMICO EX Sanguine. quæ præpoſitio magis huic loco uidet conuenire.

QVAM Facile ACCIPITER Saxo Sacer Ales. Ea conſuetudine, quæ fuit ex ACCIPIO uerbo præpoſitionem integram notare, prius q̃ Lucillius. CC. geminare inſtituiſſet, aliquot inde ætatibus repetita, ADCIPITER, per. D. & ATCIPITER, per. T. alterius ætatis abuſu ſcriptum alicubi reperitur. Alitem enim eam ita nuncupatam aiunt, quod ad aliarum auium capturã genita ſit. Manifeſte uero Virgilium Accipitrem uirili genere protuliſſe locus hic oſtendit, quum tamen Lucretius fœminino dicere maluerit. Accipitres ſomno in leni ſic prælia pugnaſq; Edere ſunt perſectantes uiſæ, atq; uolantes. Quem locum, nequis, ut pleraq; alia corrupta ſunt, VISI, reponẽdo uitiare auſit, Sciant Accipitrem fœminino genere ſcriptum a Lucretio, Nonii Marcelli teſtimonio.

TVNC CRVOR ET VVLSAE Labũtur ab æthere Plumæ. In Ro. codice abſq; copulatiua particula; ſed adaucta, per adplicitam præpoſitionem, uerbi ſignificatione. EVOLSAE. legitur, ſententia non ſine iniuria mutilata, quare magis placet quod in aliis. ET VOLSAE. legitur. Quod uero in uulgatis. TVNC. eſt. TVM. in ueteribus pleriſq; reperitur.

TYRRHENVM Genitor TARCONTEM. Ro. codex, Mediceus, & pleriq; alii ueteres. TARCONEM. legunt abſq;. T. & . TARCO. abſq;. N. finali littera rectum ponunt. quamuis apud Græcos τάρχων τάρχοντος, dicitur, idq; per. χ. denſam litteram.

ET Stimulis Haud Mollibus INCITAT Iras. In Ro. codice, & in Oblongo. INICIT. habetur, quod non diſplicet. tam & ſi. INCITAT. non improbarim, quod ex luſu Poetico duo uerba eiuſdem originationis eodem uerſu poſita, nõ nihil habeant uenuſtatis. Suſcitat & ſtimulis haud mollibus Incitat iras.

QVIDVE HAEC GERITIS Tela Irrita Dextris. In Ro. codice, in Oblongo, & pleriſq; aliis antiquis legere eſt. QVIDVE HAEC GERIMVS Tela. quod maiorem quandam uim ad eos excitandos habet, facitq; obiurgationem æquioribus auribus exaudiri, quum ſe quoq; admiſceat conuicio, neminemq; eſſe obiurgationi & obprobrio non obnoxium indicet.

EXPECTARE DAPES. Impreſſorum plurimi. EXPECTARE, modo Perpetuo ſcribendum curauere, ut ſit, non ſegnes expectare. Eaq; lectio in aliquot omnino cod. antiquis inuenitur. In omnibus uero Vaticanæ Bibliothecæ, in Mediceo, in Porcio, in Vitaliano, & pleriſq; aliis. EXPECTATE. legitur, Imperandi modo, quod Seruius agnoſcere uidetur, dum exponit, pro Expectetis; niſi quis Infinitiuum more Græcorum pro Imperatiuo poſitum dicere uelit. Non elidi uero. S. litteram ex eo uerbo, dictum alibi.

ET Venulo Aduerſum Se Turbidus INFERT. In Romano codice, & in Medi-

ceo . OFFERT . atq; in aliquot aliis, quod omnino Donatus agnoſcit, dum ait. Obtulit ſe Venulo aduerſum ;' debuit enim aliquid prior audere, qui omnium hortator extiterat .

ARDVVS Inſurgens Illa Haud Minus Vrget ADVNCO Luctantem Roſtro. In codicibus aliquot antiquis . ARDVOS . legitur; quam terminationem Cariſius, in his præſertim nominibus, quæ in . VS . purum exeunt, nequaquam admittere uoluit; de quo plura alibi. Quod uero . ADVNCO . in Romano codice legitur. In Oblongo . OBVNCO . eſt, uti etiam ſuperius. In Mediceo, & aliquot aliis . Abunco , per . B . utrunq;. In reliquis pleriſq; abraſa littera nihil certi proponit.

DVCIS EVENTVM EXEMPLVMQ. Secuti. In antiquis codicibus . EXEMPLVM EVENTVMQVE . par enim eſt rem prius aggredi, q̃ quid inde eueniat, ſpectare poſſis.

QVA SE CVNQ. FVRENS Medio Tulit Agmine Virgo. In antiquis aliquot codicibus . QVA SE CVMQVE FERENS . legitur, quod nonnullis & honeſtius, & decorum magis uidetur. Sed enim . FVRENS . Ti. Donatus agnoſcit, dum ſic ait. Dixit autem cauſſam, qua perfectum eſt, ut illa explorantis Aruntis non ſentiret inſidias. ferebatur inquit ſtudio belli, & furore certaminum.

HOS ADITVS IAMQ. HOS ADITVS Omnemq; Pererrat Vndiq; circuitum. In antiquo codice . HOS ADITVS IAMQVE HOS ABITVS . legitur; quod eius diligentiam oſtendit, ut non prius adire uelit, q̃ præuiderit, qua ſit etiam abeundum. ABITVS porro Donatus agnoſcit. Sed de Camilla dictũ intelligit. Quacunq; abibat; uel quacunq; habuit tranſitum, & quoſcunq; illa circuitus obibat, obſeruabat iſte opperiens cauſſam, quo poſſet circumuenire fortiorẽ.

FORTE SACER CYBELE CLOREVS OLIMQVE SACERDOS . In codicibus aliquot antiquis . SATVS CYBELE . legitur, ne Sacer & Sacerdos, quam aiunt nugationem, facerent. Sed quamuis . SACER . pluribus ſcriptum ſit in exemplaribus; quum tamen Donatus legat . CIBELO . ut in Mediceo habetur codice. hoc eſt loco, in quo Cybele colebatur; de quo ſuperius dictum eo uerſu. Hinc mater cultrix Cybeli. mihi minime diſpliceret . SATVS CYBELO.

AVROQVE INSERTA Tegebat . Exemplaria fere omnia uetuſtiora legunt. AVRO CONSERTA . Nam particula . QVE . importune omnino uidebatur.

LYCIO CORTYNIA Cornu . Et . Cortynia per .C. & Gortinia (adpoſita. per . G . indifferenter ſcribi poſſe oſtendimus alibi.

AVREA VATI CASSIDA . Seruius Accuſatiuum ait pro nominatiuo poſitum. Valerius Probus contra. Virgilius, inquit, hæc Caſſida declinauit, exemplaq; referuntur a Cariſio cum hoc ipſo . AVREA VATI CASSIDA . Ex Propertio. Aurea cui poſtq̃ nudauit Caſſida frontem.

TELVM Ex Inſidiis Cum Tandem Tempore Capto CONIICIT . Veteres quidem aliquot codices . CONICIT . legunt; idq; uti mos unico . I . Sed longe plures . CONCITAT . & ita etiam in eo legitur, cui ſubiecta ſunt Donati quæ uidimus Commentaria. Nam & oraturus eſt prius, & opem Apollinis multis precibus imploraturus, deinde miſſurus haſtam, quare multo poſt ait, Ergo ut miſſa manu ſonitum dedit haſta per auras.

MIHI CAETERA LAVDEM FACTA FERENT. In antiquis pleriſq; cod. nõ ſine iudicio ſcriptum obſeruaui . FERANT . per loquẽdi modum indefinitum.

PATRIAM Remeabo Inglorius VRBEM . In codicibus omnibus antiquis, quotquot legi . PATRIAS Remeabo Inglorius VRBIS . numero multitudinis ſcriptum inueni; quod tamen in medio relinquimus.

NIHIL IPSA NEC AVRAE . Nec Sonitus Memor . AVRAS . antiquam eſſe lectionem, Seruius aſſeuerat, Genitiuum a græco ſermone mutuo ſumptum,

Vt Pater familias dicitur. & apud Salluſtium Caſtella cuſtodias theſaurorum, pro cuſtodiæ. Vetera tamen hæc exemplaria, quæ præ manibus habemus. AVRAE. legunt latina ſpecie. Sed unum etiam non prætcribo, eſſe codices aliquot, in quibus. NIHIL ILLA. NEQVE AVRAE. ſcriptum ſit.

LAETICIA MIXTOQVE Metu. In Ro. codice. MOESTOQ. Metu. legitur. ut lætitiæ ſit antitheton. Sed enim. MIXTO. longe caſtior eſt lectio.

MAGNOQVE IVVENCO. In antiquis exẽplaribus. MAGNOVE. quod ſi diligentius animaduertas, longe melius eſt.

SE Turbidus Abſtulit ARRVNS. In antiquis pleriſq; codicibus; & hic & alibi ARRONS. per. O. ſcriptum eſt. paſſim q; RR. geminato. Sed Probus notat Aruns Aruntis per. V.

LABITVR EXANGVIS. Pleriq; codices antiqui. EXSANGVIS. ſcribunt dictione nihil qicq̃ corrupta. uti etiam Exſoluit, & Exſpirans, & ſimilia. Donatus legere uidetur. Labitur ET SANGVIS, Labuntur frigida leto lumina, addita paraphraſi. recedẽte per lapſum ſanguine. oculi quoq; morientis labunt in mortẽ.

QVI CVM Partiti Curas. Tam & ſi placet. QVI CVM. dicendum tamen uetera pleraq; exemplaria. QVA CVM. legere.

TROIANOSQVE Arceat VRBE. In antiquis pleriſq; codicibus. VRBI. per. I. legitur. Sed melius per Ablatiuum. Finibus Arceret. Eſt etiam in Mediceo abſq; copulatiua. TROIANOS Arceat Vrbe.

ARMA RELINQVENS. In Ro. codice, & aliquot aliis. RELIQVIT. uerbi indicatiui, non participii uoce, ut tria ſint membra. Poſuit caput, Arma reliquit. Vitaq; cũ gemitu fugit indignata ſub umbras; quæ ita Donatus etiã diſtinguit.

INCVRRVNT Denſi. Romanus codex & aliquot alii peruetuſti. CONCVRRVNT. legunt. Sed Donatus. INCVRRVNT. agnoſcit. ait enim in unum locum currunt, atq; ex congeſta multitudine facti ſunt denſi. Teucri; ſcilicet, Tyrrheni, & Arcades.

EVANDRIQ. ARCADIS ALAE. Romanus codex, Mediceus, & alii pleriq; legunt. ARCADES ALAE. nominatiuo caſu utrunq;.

TRISTI MVLTATAM Morte Camillam. In codicibus aliquot ueteribus omnino. MVLCTATAM. per. CT. ſcriptum eſt. In pluribus abſq;. C. MVLTATAM. Et in uetuſto. T. Liuii codice paſſim. Multam, Multare, & Multatitium, & ſimilia abſq;. C. littera ſcripta ſunt.

NOSTRAS Humero CESSISSE SAGITTAS. In codicibus aliquot antiquis CESTASSE. legitur, quod frequentiam & habitum oſtendit. Sed in pluribus CESSISSE PHARETRAS. eæ enim ab humero ſuſpendi ſolent.

TVA Te Regina RELINQVET. In Romano codice. RELIQVIT. præterito tempore. quia iam Diana præcauerat, quid agendum eſſet. In aliquot aliis RELINQVIT. eſt præſenti tempore, ut oſtendat eam adeſſe. Quidam futurum malunt. ob ſynchroniam. Erit. Patieris.

NEQVE HOC SINE NOMINE, In antiquis aliquot. NEC. ſcribitur. ſed multo dulcius eſt. NEQVE HOC. proferre. Eſt &. NVMINE. in Mediceo.

DIGNA CAMILLAE Præmia. In Romano codice. CAMILLA. legitur Ablatiuo caſu. Sed Genitiuo melius.

ET EQVIS AVERSI AD MOENIA Tendunt. In Oblongo codice, in Mediceo, & aliquot aliis antiquis legere eſt. ADVERSA AD Mœnia tendunt. Sed uulgata lectio longe caſtior, quippe. EQVIS AVERSI.

QVADRVPEDVMQVE Putrem Curſu Quatit Vngula Campum. In Romano codice legere eſt. QVADRVPEDOQ. Putrem Curſu Quatit Vngula Cãpum. Quam lectionem Donatus agnoſcit. ait enim. Vrgente maiore inſequentium ui, ipſi equos urgebant. ut quadrupedo curſu, ideſt ſatis properato, in patriã tenderẽt.

ET E SPECVLIS Percuſſæ Pectora Matres. In antiquis aliquot codicibus. E MVRIS. legitur. ut ſit adnominatio quædam. Puluerem ad muros uolui, & e muris matres tollere clamorem ad ſidera. Sed enim quia generalius eſt. E SPECVLIS. dicere, ea lectio magis huic loco quadrat. Crediderim uero lectionem alteram. E MVRIS. de paraphraſi aliqua deſumptam.

NEC Miſeram Effugiunt MORTEM. In Oblongo codice. NOCTEM. habes. Sed omnino magis placet. MORTEM. legere, quod plus habet uiolentiæ, & agnoſcitur a Donato.

ATQ. INTER TVTA DOMORVM Confixi Exſpirant Animas. In Ro. cod. legere eſt. INTRA. In reliquis fere paſſim. INTER. Quodq; ſæpius apud Liuium. INTRA MVROS. uulgata legunt exemplaria. in ueteri codice ſcriptum. INTER MVROS. obſeruaui. Contra uero apud Martialem libro Primo ad Coſmum, ubi uulgati codices legunt. HVNC Quem Sæpe Vides INTER PENETRALIA Noſtræ Pallados, Et Templi Limina Coſme Noui. Veteres nõnulli cod. manu ſcripti legunt. INTRA PENETRALIA. Sed utcunq; de hoc Grammatici decernant, illud potius animaduerſione dignum putarim, quod in pleriſq; cod. antiquis nõ. TVTA. ſed. TECTA DOMORVM legi. Ea tamen lectio, quæ eſt. TVTA DOMORVM. longe figuratior.

MONSTRAT Amor VERVS Patriæ Vt Videre Camillam. In Romano codice AMOR VERSVS. legitur. ut intelligamus eas non prius tale aliquid aggreſſas niſi ut uidere Camillam. Tunc enim ait amorem uerſum ad patriam defendẽdam, quum bellum aduerſus etiam mulieres geri uiderent, quod pro mulieribus ſuſceptũ prius arbitrabantur. Si uero cuipiam magis placeat. VERVS AMOR. Ea quoq; ſententia & pulchra eſt, & de humanæ uitæ moribus ſumpta.

PRIMAEQ. Mori Pro Mœnibus AVDENT. In Ro. codice. ARDENT. legitur. ut ſit inter eas contentio laudis, amoriſq; perinde ac ſi præmium illi propoſitum eſſet, quæ prima moreretur. Seruius ad dolorem ex Camillæ obitu conceptum refert, ut illud, Me primam abſumite ferro. Neq; uero diſplicet. PRIMAE AVDENT. ea ſententia, ut tunc primum audere uiſæ ſint, quum ſexum quoq; ſuum in bello fortiter occubuiſſe conſpicerent.

INGRVERE INFESTOS Hoſtes. Antiqua omnia exemplaria, quæ præ manibus habui. INFENSOS. legunt; quod Turni dolorem mirum in modum exaggerat, quum intelligat eos hoſtes, quos odio maxime proſequatur, ita uictoria

ILLE FVRENS IAM SAEVA Iouis Sic numina Poſcunt. (exultantes ferri. Interpoſitio hæc uariis modis in uariis habetur exemplaribus. Hinc nonnulli. IAM SAEVA. legere maluerunt. In Romano, in Mediceo, & quibuſdã aliis codicibus peruetuſtis. ET SAEVA. legitur; quod etiam Seruio receptum eſt, dum ait, Turnum duplici ratione inſidias reliquiſſe, dolore quippe nimio. id enim ſibi uult Furens; & numinum uoluntate. Quod ſi. NAM. legas, aut IAM. alterum eſſet redditio cauſſæ, alterum acciperetur expoſitiue. Sed enim hoc utcũq; legatur parui refert. illud minime parui faciendum eſt, quod in Ro. codice. SIC NVMINA PELLVNT. non autem. POSCVNT. legere eſt. Sed omnino uulgata lectio receptior eſt.

SILVAQ. EVADIT Opaca. In aliquot antiquis cod. INVADIT. legitur.

AT SIMVL AENEAS. In Oblongo codice. AC SIMVL. In Romano TVM PATER Aeneas. inemendate quidem, & ſententia mutilata.

TINGAT Equos. In antiquis ex inſtituto Attii TINGVAT. V. poſt. G. notata, ſcriptum eſt.

EDAT LAVINIA CONIVX . Quam diuerſitatem codicum in Septimo habuimus eo uerſu . EXSVLIBVS NE Datur Ducenda LA VINIA Teucris ; quũ nõnulli ueriti primã in LAVINIA ſyllabam eſſe longam uerſum hoc dictionũ ordine ſcripſiſſent . Exulibus ducenda datur Lauinia Teucris . eadẽ nunc itidẽ offertur. Nam qui ſuperius legerant . Ducenda Lauinia . eodẽ hic modo legendũ arbitrati . CEDATQ. LAVINIA . ſcribere inſtituerunt . Bona tamen Eruditorum pars abſq; particula copulatiua libentius legit . Syllabam uero eam communem a Poetis poni,exemplis alibi oſtendimus .

QVANTVM Ipſe Feroci Virtute Exuperas , TANTO Me Impenſius Aequum Eſt Conſulere . QVANTVM . & TANTO . uulgata eſt lectio, & aliquot uererũ etiam codicum teſtimonio comprobata,ſententiæq; optime quadrat, neq; non elocutioni . In aliquot tamen exẽplaribus legere eſt . QVONIAM Ipſe Feroci Virtute Exſuperas . Vt Latinus abſq; alia dictorum dilutione,probabilis cauſſæ ſuæ ſtatim anſam arripiat per conceſſionem eorum.quæ ualidiſſima Turnus ſibi propoſuerat . Quippe qui totius accuſationis & cauſſæ cardinem ibi uerti uerebatur , ut certaminis detrectator ab omnibus haberetur . Itaq; nullam dixerat in ſe moram eſſe, paratum ſe iam congredi. Nolle,quod Drances obiectauerat , Latinos cedibus exponi,ſolum ſe iam pro ſalute omnium quaſi deuotum,totam certaminis molem impetumq; omnem ſuſtentaturum . Ait itaq; Latinus ; Quoniam ignari non ſumus,te ferocitate,& uirtute præſtare adeo.ut ex confeſſo alios exſuperes,tãto me tamen impenſius æquum eſt conſulere . Sed uti profatus ſum,prior lectio cõcinnior uidetur . Operæ precium uero eſt orationis artificium perpendere,quæ ſententiã ſuam his præcipue locis corroboret . Ab utili & recto , quum caſus impendere Turno demonſtrat , quos patendo poſſit euitare,poſſeq; eum alias ſibi uxores quærere . A prudentia,quum bonorum,malorumq; ratione propoſita , quid ſequendũ ſit,aperit . Ab Iuſtitia & religione,quum promiſſa Aeneæ de filia ſeruari oporteat, & eam contra Turno ſociare,fatis prohibeatur . Idq; Homines,Diiq; canant . Addit & argumentum a laudabili,quum Rutulorum & Italiæ uereatur obloquia,concluditq; per cõmiſeratione,quũ diſiunctio a neceſſariis & familiariſſimis deploraſ.

NECNON ANIMVS AVRVMQ. LATINO . In antiquis porro codicibus LATINO EST . legitur . Nonnulli uero hoc numero legunt . NECNON AVRVMQ. ANIMVSQ. LATINO EST . quod in ueteribus pleriſq; cod. (habeſ.

PROMISSAM ERIPVI GENERO ATQVE Arma Impia Sumpſi . Imperite ſimul ac iportune fecerunt,qui huic uerſui poſt dictionem . GENERO . uel . QVE . uel . ATQVE . intruſere. Nam,modo Hoc,modo Illud paſſim habetur in codicibus uulgatis,& in aliquot etiam antiquis . Quum tamen in Ro. codice uetuſtiſſimo,& in Mediceo,& in Porcio,& aliquot aliis abſq; ulla coniunctiua particula ſic non inuenuſte legatur . Promiſſam eripui GENERO. ARMA Impia ſumpſi . Atq; ita etiam legebatur in Oblongo codice, ſed imperitus neſcio quis infirmitati carminis timens . QVE . ilud intruſit , inde alii . ATQVE . repoſuere. Sed quanto uenuſtius & elegantius tria illa membra diſiunctim enuntiãtur. Vincla omnia rupi . Promiſſam eripui Genero . Arma impia ſumpſi. quo in loco ſyllabæ timere fatuitatis eſt,& imperitiæ .

QVANTOS Primus PATIARE Labores . Romanus codex & plærisq; alii ueteres uno exemplo legunt . PATIERE . Vt futuri mali metu magis abſterreat . Magis tamen placet PATIARE . Vt in Oblongo & in Porcio legitur , quia quæ

præſentia ſunt negari non poſſunt. Hinc Donatus ait, quæ paſſus ſum noſti; quæ ue ipſe adhuc patiaris, intelligis.

QVO REFEROR TOTIES. In Romano codice legere eſt. QVO REFERO TOTIENS. Hoc eſt quanam obſecro de cauſſa hæc eadem toties in conſultatione pono. ut illud. Monſtra Deum refero. Sed enim quia ſequitur. Quæ mētem inſania mutat, de inſtabilitate ſententiæ ſermo eſt, quæ ab Rege adeo aliena eſſe debet. Vt prouerbio receptum ſit, in iis, quæ ueriſſima eſſe cōtendimus, fidem regiam atteſtari. Ait itaq;. Quo referor toties. quaſi uerſum exprimat Horatianum. Mea cur pugnat ſententia ſecum? Quæ petii ſperno, repeto quod nuper omiſi. Eſt & illud adnotatione dignum, quod. MOTAT .non. MVTAT. In codicibus aliquot manu ſcriptis legitur, quod maiorē argueret inſtabilitatē. Sed MVTAT magis facit ad decorū. & in pluribus habet ex antiquis exemplaribus.

SI TVRNO Extincto Socios Sum ACCIRE Paratus. Non negarim in antiquis aliquot codicibus. ADCIRE. ſcriptum eſſe. Sed longe plures ſunt qui cum Romano codice. ADSCIRE. legūr, ab adſciſco. Hora. ADSCISCET noua. Et apud. M. Tullium ſæpe Ciuis adſcitus: apud Liuium. In Ciuitatē adſciti.

VT PRIMVM Fari Potuit Sic INCIPIT ORE. Antiqua omnia exemplaria, quotquot euolui, tam in Vaticana Bibliotheca, quam etiam aliunde conquiſita, uno exemplo legunt. SIC INSTITIT ORE. ab Inſiſto. quod Turni uiolētiæ, quæ flecti nō poterat, optime quadrat. Erat & in antiquo Mediceæ Bibliothecæ codice INSTITIT, ſed ultimæ duæ ſyllabæ ab imperito aliquo abraſæ fuerunt, ueſtigio tamen mediæ adhuc integro permanente.

QVI TE CVNQVE Manent Iſto Certamine CASVS. In Romano codice pleraq; nomina quartæ declinationis, quibus in Caſibus. VS. Vltimam ſyllabam producunt. VV. geminato ſcribi ſolent. Vt hoc loco. CASVVS. & alibi CVRRVVS. Ex Attii quidem, ut alias diximus, inſtituto, id quod adhuc in aliquot antiquis inſcriptionibus obſeruauimus. Vt EXORTVVS VORSVM. Sed enim hoc, ut ſciretur, nō ut ad imitandum proponeretur a me dictum eſt.

SIQVIS EBVR VEL MISTA Rubent Vbi Lilia. In antiquis fere omnibus exemplaribus legere eſt. SIQVIS EBVR AVT MIXTA. Qui VEL. repoſuere præiectæ ſyllabæ timuerūt, quū ignorarent eum quoq; locū eſſe cōmunem.

TEVCRVM Arma Quieſcant ET RVTVLVM. Noſtro Dirimatur Sanguine Bellum. In Romano codice, in Oblongo Vaticano, in Porcio, in pleriſq; aliis antiquis legere eſt Teucrum Arma Quieſcant ET RVTVLI. Oratione nō inuenuſte uariata. In Mediceo ultima ſyllaba eſt aliena manu corrupta, quū omnino RVTVLI. prius fuiſſe appareat. Quod uero in exemplaribus uulgatis. DIRIMATVR. tertia perſona paſſiui legitur, in omnibus his antiquis. DIRIMAMVS. prima plurali, actiua uoce, ſcriptum obſeruaui.

CIRCVNSTANT PROPERI AVRIGAE. Veteres aliquot codices. PROPERE. legunt, ſed inemendate. Aliquot alii. PVERI AVRIGAE. Vt in Oblongo Vaticano. Seruius cum pleriſq; ueteribus exemplaribus. PROPERI. mauult. Interpretatur enim Feſtiui, Veloceſq;.

MANIBVSQVE Laceſſunt Pectora PVLSA Cauis. Non negarim PVLSA. In ueteribus aliquod exēplaribus inueniri. Sed enim longe magis placet, quod in iis probatioribus, quæ ſequimur. PLAVSA. legitur, a doctis omnibus lectio plauſibiliter recepta, ut in Georg. Et Plauſæ ſonitum ceruicis amare.

ACTORIS ARVNCI. In Romano codice, in Porcio, & aliquot aliis antiquis. AVRVNCI. legit, ut alibi. AVRVNCOS ita ferre Senes. tam & ſi pleraq; uetera exēplaria. ARRVNCI. R. geminato ſcribūt. ſed male. Nam & Liuiani codices antiqui una cum his Virgilianis notæ melioris. AVRVNCOS ſcribunt.

SEMIVIRI PHRYGIS. In codicibus aliquot antiquis. PRYGII. legitur.

Sed omnino . PHRYGIS . Gentile nomen melius, q̃ poſſeſſiuum .

MYRRAQ. MADENTES . In Romano codice & aliquot aliis . MVRRA . per V . ut etiam in antiquis Donati codicibus . idq; abſq; aſpiratione cuius rarus apud Veteres uſus fuit . De littera uero . Y . dictum ſæpius .

SCINTILLAE ABSISTVNT Oculis Micat Acribus Ignis . In Romano codice . EXISTVNT . legitur; quod ex Paraphraſi deſumptum crediderim , quum exemplaria reliqua . ABSISTVNT . legant . Eſt & antiquus admodum codex , in quo numerus ita mutatus . ABSISTVNT SCINTILLAE OCVLIS MICAT ACR. IGN. Sane uero Donatus . Abſiſtunt agnoſcit , & Exire nõ ceſſant (interpretatur.

MVGITVS VELVTI CVM PRIMA In Prælia Taurus Terrificos Ciet . Romanus codex atq; aliquot alii peruetuſti . CVM PRIMVM in prælia . legũt eodẽ omnino ſignificato . Nam Et prima in prælia , initio pugnæ (ſignificat .

ATQ. IRASCI In Cornua Tentat . In Romano codice , & antiquioribꝰ aliis . AVT IRASCI . legitur . Sed in Georgicis quoq; . ATQ. habetur eo loco . Atq; iraſci in cornua diſcit .

VENTOSQ. LACESSIT ICTIBVS ET SPARSA AD PV. PRO. HA . Antiqui omnes codices . AVT Sparſa legunt . Hinc fit ut non grauate alterũ . AVT . ſuperius admittam . Nam in Georgicis . Tota Natura Tauri deſcribitur . Huic uero comparationi uel hic , uel ille geſtus , ſatis , ſuperq; eſt . Aduerte uero , Proludere Donato eſſe , imaginem quandam ueritatis oſtentare , ludendo .

ET PACIS DICERE Leges . In Oblongo codice Vaticano . DISCERE . legitur . Sed Seruius agnoſcit . DICERE , quas leges paulopoſt Aeneas in fœdere dicturus eſt . Dicere Donatus etiam agnoſcit . Sed in eo diuerſus abit a Seruio , quod ait . Iubet ad Regem Latinum tota maturitate perferri , Vt ipſe qui ſummam teneret poteſtatem pacis leges diceret .

DEFIGVNT TELLVRE Haſtas . Oblongus codex Vaticanæ Bibliothecæ atq; Mediceæ Vetuſtus alter . TELLVRE quidem caſu ſeptimo legunt . Sed Romanus , & antiqui pleriq; alii . TELLVRI . Acquirendi caſu . Aruſianus tamen in exemplum , quod defigo illa re Ablatiuo caſu dicatur eleganter , locũ hinc citat; quippe dictum a Virgilio . Defigunt TELLVRE haſtas .

TVRRES ET TECTA Domorum . In antiquis aliquot exemplaribus . AC TECTA . habetur . In aliquot . ET . Parum quidẽ hoc , Sed eruditis ingeniis non in(gratum .

ALII Portis Sublimibus ASTANT . In Romano codice & aliquot aliis . INSTANT . habet . Sed lõge plures . ADSTANT . uel ASTANT (habent.

TVM NEQ. Nomen Erat NEC HONOS AVT GLORIA Monti . In Oblongo Vaticanæ Bibliothecæ . NEC HONOS NEC GLORIA . In Romano . NEQ. GLORIA . In uulgatis . Neq; Honos neq; gloria . In antiquo Mediceo . & quibuſdã aliis . NEC HONOS AVT GLORIA . quæ lectio modo recipi cœpta eſt . Plurimũ uero . TVNC . per . C . finalẽ ſcriptũ inuenias .

PROSPICIENS Tumulo Campum SPECTABAT . In codicibus aliquot antiquis legere eſt . ADSPECTABAT . In aliquot aliis eiuſdem figuræ . ASPECTABAT . quod præcipue notatum eſt in Donati commentariis hoc pacto . Aſpectabat ad omnia pertinet . Vt ſit . Aſpectabat campum . Aſpectabat acies utriuſq; partis . Aſpectabat & Latini Vrbem .

NYMPHA Decus Fluuiorum Animo GRATISSIMA Noſtro . In Romano codice & aliquot aliis manu ſcriptis . CARISSIMA . habetur . Pleraq; tamen uetera exemplaria . GRATISSIMA . legunt , idq; mauult Seruius , & ita ex Homero legendum autumat . & in Donati commentariis Gratiſſima legitur .

DISCE Tuum NE ME INCVSES . In aliquot antiquis exemplaribus . NEC ME INCVSES . legitur , ut occurrat obiectioni quæ eſſe poterat; cur non præcaniſti quæ Iouis es & Soror & coniux . Noli ait me inculare , quæ nihil præter-

miſi, quod pro Turni & Latinorum tutela fieri potuerit, enumerãdo quæ fecerit. Donatus tamen. NE ME . agnoſcit; quod in bona ueterum codicum parte etiã legas.

QVA VISA EST Fortuna Pati. Aruſianus Meſſus in libro de Virgilianis elocutionibus hoc loco agnoſcit. QVOAD . Exponitq; QVOAD. pro Donec. Sane Seruio. QVA . placere uidetur. ſi modo codex incorruptus eſt. Aruſiani uero lectio per ſyneresin erit, figuram in Virgiliano carmine frequentiſſimam. Probus Valerius tamen. QVOD . hic monoſyllabum mauult, nempe κατα κρασιν ex. QVOAD . Cadit uero ſub idem Examẽ Terentianus locus. Munus noſtrũ ornato uerbis quoad poteris, Nam eo quoq; loco. Quod poteris a Terentio ſcriptum nolunt, ut alibi in Adelphis. Iſtam quod potes conſolere. Sed in ant. codicibus loco hoc. Quam potes ſcriptũ inueni. Tamen Hellenius Acron. QVOD. agnoſcit, auctore Caiſio. pro inquantum poteris.

VIX EA CVM LACHRYMAS OC. IV. PRO. In codicibus aliquot antiquis TVM LACRIMAS . legitur, quod procedere uidetur ad Ti. Donati ſententiam; qui diſtinguendum ait. VIX EA . Hoc eſt ſtatim quod ea dicta ſunt. & ſic ſequantur cætera de Lacrymis.

AVT TV Bella Cie . In antiquis aliquot legere eſt. AT TV . Bella cie. Te.n. decet hoc pro ſalute fratris facere, minuſq; obnoxium erit reprehenſioni.

AVTHOR EGO Audendi . . Inualuit ætate noſtra mos, Vt. AVTHOR . per TH. ſcribatur, quod nonnullis perſuaſum fuit nomẽ id παρα το αυθεντειν deduci; quorum opinioni ueterum Grammaticorum ſententia refragari uidetur. Nam apud Valerium Probum ita legas. Auctor a uerbo Augeo fœminino ſignificato auctrix facit. Si non uenit a uerbo eo; ſed ſignificat Principem, etiam fœminino genere Auctor facit. Sicut Virgilius ex perſona Iunonis. Auctor ego audendi. Princeps, non quæ augeam. Atq; alibi in arte de hoc ipſo loco ita diſputat. Quæritur quare Virgilius de Iunone Auctor ego audendi, & non auctrix pronũtiauerit; hac de cauſſa; quoniam quæcunq; nomina a uerbis Anomalis uenire intelliguntur; hæc autem deficiunt, aut certe anomale pronuntiantur; Hinc quom & hoc nomen a uerbo anomalo oriri reperiatur. i. ab audeo. facit enim ſpecie perfecta auſus ſum. & ideo hoc nomen fœmi. generis anomalum facere pronuntiatur. Vtrunq; uero per. CT. ſcribit. nõ taciturus, ſiquam in ſcriptione differentiam agnouiſſet. Cauſius quoq; qui ineptiſſimũ putat Latino nomini Græcum etymum dare, nulla de mediis conſonantibus mentione facta. Victor inquit, inſtitor, & Tutor ac ſimilia pro communibus accipienda. Auctor ſi quidem propterea dicitur, quod augere generauit, Auctricẽ dicemus, quod pariter augere poſſit, cum uero ad auctoritatem referatur pro communi accipiendum. Neq; deſunt qui quum utriuſq; nominis Etymon Latinum agnoſcant, ita tamen diſtinguant, Vt Auctor ab augeo per. ct. notetur, ab Audeo uero Autor abſq; c. quaſi. D. littera in. T. ſibi cognatã tantũ tranſeat. Vetera uero omnia exẽplaria, quæ uidimꝰ Auctor utroq; ſignificato per. ct. notatũ oſtendunt. Nihil uero hic motor notas quaſdã antiquarũ iuſcriptionũ Valerio Probo adſcriptas, tam eorũ qui tranſcripſerunt, quã impreſſorũ negligentia corruptas, atq; etiã eorũ qui manum in alienam meſſem iniicere auſi ſunt, multaq; arbitratu ſuo interpretari, impudentia uitiatas. Quũ anteacta Sæcula . AVCTOR . &. AVCTORITAS . per. CT. ſcripſiſſe tot ueterũ, quæ paſſim extant monumenta declarent; Cuiuſmodi aliqua retuliſſe nõ uideatur importunum . . Ea uero in primis occurrunt quæ omnibus maxime ſunt in promptu. Tabula ænea in Baſilica Lateranen. in qua uerba hec ita notata legũtur.

VTIQ. CVM . EX . VOLVNTATE . AVCTORITATE VE. IVSSV . MANDATVVE . EIVS . & quæ ſequuntur.

tauit iniquum frugibus Amnis Doctus iter melius . Vbi ad id adluſit Horatius ; Quod Auguſtus Tyberim ; ut apud Suetonium eſt completum olim ruderibus, & ædificiorum prolapſionibus coarctatum laxauerit,ac repurgauerit . In Cipporum inſcriptionibus ; Vltra quos Cautum eſſet , nequid inde aggeraretur . Is . Ruderibus Reiectis . duo illa . R R . interpretabaſ . &nunc demũ ita Valerius emendari ceptus . Sed ut ad nomen ; quo de queſtio erat , reuertamur . ex iis quas recitauimus Grammaticorum ueterum ac diligentiſſimorum ſententiis , ac eruditi ſæculi , & tot ætatum uſu . AVCTOR . Latinam locutionem Valerio Probo. Flauio Soſipatro Cariſio , & aliis agnitam . per . CT . ſcribendam Docti uniuſcuiuſq; iudicio adſtipulante cenſuerim .

BIGIS IT Turnus in ALBIS . Vulgata quædam exemplaria . BIIVGIS . legunt . Sed . BIGIS . omnino legendum ex antiquis codicibus & Seruii interpretatione . Eandem lectionem Donatus agnoſcit, Curq; Bigis ueheretur , Turnus rationem adiicit . Qui ad certamen exibat , expeditior proceſſit , duos habens equos , & duo haſtilia . Quod uero exemplaria quædam uetera . IN ALTIS . legunt minime placet , Quia longe plura ſunt quæ . ALBIS . legunt , id quod dictum eſt ad factionis colorem ſubindicandum .

SAETIGERAE Fœtum Suis . Vulgata quidẽ exemplaria pleraq; . SETIGERAE . fœmi. gene. legunt . In antiquis quotquot legi . SETIGERI . Virili genere ſcriptum eſt . Sunt uero ex eruditis qui Sætigeræ magis probent . Sedenim Ti: Donatus aperte Maſculinum agnoſcit genus , ait.n. Fœtum Porci dixit , non fœtum Porcæ , patrem uolens magis nominare q̃ Matrem .

ILLI AD SVRGENTIS Conuerſi Lumina SOLIS . Exemplaria pleraq; uulgata . SVRGENTIS SOLIS . omnino legunt, caſu poſſeſſiuo ; Antiqua uero omnia quæcunq; habere potui , ita habent . ILLI AD SVRGENTEM CONVERSI LVMINA SOLEM . In quo ſtructura cõcinnior . & elocutio figuratior .

ET HAEC Mihi Terra PRECANTI . In Romano codi. in Mediceo & pleriſq; aliis manu ſcriptis . VOCANTI . ſcriptum . Nempe quod ſatis erat proximiore Verſu dixiſſe . Precatur . Sed enim Donatus omnino . PRECANTI . legit . Vt uulgata habent exemplaria .

ET TV SATVRNIA CONIVNX . Romanus quidem codex , & quidam alter Vaticanæ Bibliothecæ manu ſcriptus . CONIVX . cum antiquiorum impreſſionum exemplaribus legunt . In Oblongo , Pomponii Læti deliciis , In Mediceo & pleriſq; aliis . SATVRNIA IVNO . legitur . quod plauſibiliter magis acceptum eſt ab eruditis , q̃uis , poſito Ioue , Coniux non indecore additum uideretur . Sed Donatus quoq; . IVNO . lectionem agnoſcit .

CEDET Iulus Agris . Vetera quædam exemplaria . CEDAT . habent . Quædam etiam . CEDET . ob ſycroniam ſcilicet , quod ſequitur Referent , Et laceſſent . In Donati tamen Paraphraſi omnia hæc dicta uidentur per Imperandi modum . In Mediceæ Bibliothecæ antiquo codice , ultima ſyllaba tota abraſa eſt & ſuperne . d& . adſcriptum . Vnde . CEDET . priorem lectionem fuiſſe coniicias .

SIN NOSTRVM Adnuerit Nobis Victoria Martem . Antiqua exemplaria pleraq; . SI . NOTRVM . legunt . Sed enim orationis ordo , ut . SIN . legatur Expoſcit , eaq; lectio in Mediceo & probatioribus aliquot codicibus .

ET POTIVS DII NVMINE Firment . In uetuſtiſſimo quodam exemplari legere eſt . ET PROPRIVS DI NVMINA FIRMENT . In Romano quoq; . NVMINA . ſcriptum eſt . Sed NVMINE uulgata lectio magis recepta .

AETERNA In Fœdera MITTANT . In Oblongo codice . MITTENT . Eſt affirmatiuo modo , de futuro , boni ominis cauſſa , & pariter ſequit̃ . Sacra Deoſq;

VIMQ. Deum Infernam DIRI Sacraria Ditis , In antiquis porro (dabo . omnibus exemplaribus ſcriptum obſeruaui . DVRI . & apud Seruium tale aliquid

obſerues ; dum exponit Duriciem inexorabilem , pro Vimq; Deum infernam . Di tem uero flecti indocilem ait Claudianus ; quod congruit Duro.

TANGO ARAS Medioſq; IGNES . In Romano codice , in Mediceo , & aliquot aliis antiquis legere eſt . TANGO ARAS MEDIOS IGNIS . abſq; particula copulatiua . Hoc loco Donat⁹ ait . Medios dicit , quia nihil aliud habuit in præſenti , niſi Aras & Ignes , quæ cōtingi manu potuerint . Numina autem inuocabat ut teſtimonio eſſent firmantibus fœdera . Hæc ille . Qui uero uolunt Virgilium paſſim philoſophari , ideo medios dictum aiunt , quod ignis inter humanam diuinamq; naturam medius ſit . quia Materiæ applicatus ad ſublimiora ſponte fertur , ſedemq; ſibi ſuperiori loco debitã affectat . nullumq; ita ſit cōmodius internuntium , quód res noſtras ad Deorum aures & oculos perferre poſſit .

COELVMVE IN Tartara Soluat . In Romano cod. ſcriptum eſt . COELVMQ . Sed ſingula hæc diſtincta Ti. Donatus ponit . Præterea in ueteri codice quodam . IN TARTARA VERTAT . habetur , quod forte ſumptum ex Paraphraſi . Nã SOLVAT . longe plura legunt exemplaria .

CVM SEMEL IN SILVIS IMO DE STIRPE RECISVM. Quia Grammatici ſolliciti ſunt de nominis genere , quærūtq; nõnulli . Imo ne Stirpe , an Ima dicendum ſit . Et reſponſum Seruii eſt fœmi. ge. dici de Hominibus , uirili uero de arboribus . quamuis Horatius Stirpeſq; raptas dixerit . Ea mihi uiſum eſt apponere . quæ ſuper hoc Donatus ait . Si iungamus , inquit is , faciemus Stirpem genere Maſculino ; contra ipſius Virgilii ſententiam , qui omnibus locis Stirpem Fœminino protulit genere . Vt Stirpis Achilleæ faſtus . & Heu Stirpem inuiſam , & nõ multo ſupra Hinc Pater Aeneas Romanæ Stirpis origo . Hunc ſcrupulū qui declinare uoluerit , ſic pronuntiare debet , & ſic intelligere , Vt quod dictum eſt . IMO . ſeparetur . Vt ſit ab Imo abſciſſum , hoc eſt ab inferiore arboris parte .

AT VERO RVTVLIS Impar Ea Pugna Videri Iamdudum ET VA. Antiquiores aliquot codices . RVTVLISQ. IMPAR . legunt . Nam . QVE . præiectam alteri copulatiuæ . ET . Venuſtam reddit orationem .

ADIVVAT INCESSV TACITO . Vetera quidem exemplaria multa cum uulgatis . INCESSV . legunt . In Oblongo tamen Vaticano . INGRESSV . ſcriptum eſt . Incedere enim quum plerumq; ſit maieſtatis , & Venerabile neſcio quid præ ſe ferat , locum hic habere non uidetur ; Vbi omnia perquiruntur , quæ Timorem in Turno manifeſtū indicent . Præterea Seruius quoq; . IMGRESSV . agnoſcere uidetur , ſi diligenter inſpicias . Haudquaq; uero obſcure Donatus . INGRESSV . legendū oſtendit , Dum ait . Apparebãt in Turno ſigna omnia , quæ impatis diffidentiam cõprobarent . Primo ingreſſus eius , hoc eſt ambulatio tacita ; & Progreſſus , hoc eſt , ad ulteriora ſegnior acceſſus . Ecce his ſignis colligebatur animi eius corporiſq; defectio , Laſſos , quippe tacitos habuit greſſus , dum uix pedem mouebat . & uix reponebat alterum , Vt progrederetur ulteri⁹ . Fuit alterum diffidentiæ ſignum , quod aram uenerabatur oculis deiectis ad terram . Et (ut reliqua perſequamur) Tertium ſignum Tabentium genarum fuit ; nam repentina macie fuerat deformatus . Quartum Palloris . qui in Iuuene eſſe non debuit . ſi deeſſet & metus .

PVBENTESQ . GENAS . Antiquus codex Mediceæ Bibliothecæ in . Pubentes . primam litteram abraſam & alio atramento in . P . notatam oſtendit . Sed quæ ſubſequitur uocalis . A . Eſt , & ea quidē incolumis cõſeruata , ſed . V . uocali quin ta ſuperne adſcripta . Vt quod prius . TABENTES . legebat , In . Pubentes . ſit immutatum . Sed & alii codices pleriq; . TABENTES . legunt , & quod Ti . Donatus Tertium ſignum Tabentium genarum fuiſſe dicit , nullam dubitationem reliquam facit , quin lectio Caſtior ſit . Tabenteſq; Genas .

ET ARAM Suppliciter Venerans . Sunt qui . AD ARAM . legunt , Vt ſit progreſſus ad

greſſus ad aram. Sed enim exẽplaria uetera. ET ARAM. habent; ut ſit; Et Aram ſupplicitet uenerans. Vnum .n. uti dictum ex Donato, de quattuor ſignis, quæ timorem indicabant, fuit ea ueneratio demiſſo lumine præſtita.

NON Pudet O Rutuli CVNCTI Pro Talibus Vnam Obiectare Animam. Ro. codex, & Oblongus Vaticani, Mediceuſq;, & nonnulli alii Veteres. PRO CVNCTIS Talibus. legunt. Quam lectionem Seruius agnoſcit, dum ait, tales Latinos reliquos, qualis eſt Turnus.

NVMERO NE An Viribus AEQVI Non Sumus. In codicibus aliquot manu ſcriptis. AEQVAE. habes, quia dixerat unã animã, ita æquæ animæ, qđ nõ pbaſ. In aliquot aliis. VIRIBVS AEQVIS. Sed. AEqui. uulgata lectio oĩno caſtior.

EN OMNES ET TROES ET ARCADES HII SVNT. In antiquo codice ſcriptum eſt. EN OMNES HII TROES ET ARCADES HII SVNT. quaſi dicat, inimici noſtri, qui ſedibus ſuis expulſi, terram alienam inuaſere, ne propter fœdus initum, eos iam amicos effectos exiſtimarent, & ideo certare nollent. Seruius. HIC SVNT. cum uulgata lectione legit, ne in caſtris alterum exercitum eſſe ſuſpicarentur; quæ lectio magis placet omnino, quia propoſitum eſt. Numerone, an uiribus æqui non ſumus. Mediceus codex, & aliquot alii perueteres eadem ſententia, lectione paulo ſequius ſcripta, ita legunt. EN OMNES ET TROES ET ARCADES HI SVNT. ut ſuſpendatur. En omnes inde ſubiiciatur, & Troes & Arcades hi ſunt, quos ſcilicet ante oculos habetis, & non alii uſquam. In Romano autem codice legere eſt. ET Troes, & Arcades HINC SVNT FATALISQ. MANVS. & in aliquot aliis codicibus FATALES. numero multitudinis habeť. Quod ita forte quis interpreteť, Et Troes & Arcades hinc ſunt, in Latinis quippe caſtris tã ſtrenui, tãq; præſtãtes uirtute Viri habenť, quales & Troes & Arcades feruntur. Vel potius diſtinguendũ, ut dicas, En omnes & Troes & Arcades. Mox de ſuis. HINC SVNT FATALESQ. MANVS INFENSA Etruria Turno. hoc eſt Latino quoq; nomini fauẽt fata, ne eos tãtum fatis fretos huc ueniſſe perſuaſum habeatis. Et quod magis excitare animos poſſit. Etruria, quæ infenſa Turno eſſe cõſueuit, nobiſcum militat, propter eos, qui Mezentium ſecuti erant. ut ita ſit reſponſum ad id, quod propoſitum erat, eſſentne æqui uiribus. de numero uero ait. Vix hoſtem alterni, ſi congrediamur, habemus. Cæterum crediderim ego. N. litteram in Ro. codice ſuperfluam eſſe, ut ſæpe alibi in eodem reperiť. Eamq; omnino caſtiorem eſſe lectionẽ, quæ uel. HIC. aduerbium uel. HI. Pronomen demonſtratiuũ ſcriptũ oſtẽdit; præſertim quom Ti. Donatus ita locum hunc interpretetur. Conſiderate qui ſitis, & quale Rutulorum nomen, & facta, quanta ubiq; prædicatione laudantur. Nihil interea e diuerſo exiſtit, quod aliquem incutiat metum. Non numero præcedit hoſtis, aut robore; quicquid opinio formidoloſum ſparſerat, præſto eſt. ſubiectum oculis noſtris. Tum quod habet pars utraq; ſubſtantiæ, prodidit campus, quod contra fidem rerum onerauerat fama terroribus. Troiani adſunt, uidentur Arcades; in conſpectu ſunt, quos fatales appellant; & hoc eſt totum, quod infenſa Etruria Turno potuit.

TALIBVS INCENSA Eſt Iuuenum Sententia Dictis. In antiquis aliquot codicibus. ACCENSA. legitur, quam lectionem Donatus etiam agnoſcit.

QVO NON PRAESTANTIVS VLLVM Turbauit Mentes Italas. Antiqui aliquot codices. PRAESENTIVS. legunt; ut illud,

Præſentemq; Viris intentant omnia mortem.

In Mediceo. PRAESTANTIVS. quidem ſcriptum eſt, in dictionum ſequela. Sed ſuperne uetus hæc lectio. PRAESENTIVS. addita.

RVBRA FVLVVS IOVIS Ales In Aethra. In antiquis pleriſq;. FVLVOS. uti etiã ſuperius. VIVOSQVE. PER ORA FERETVR. de quo ſcriptionis modo ſatis alibi dictum. Id prætetire non poſſum, quod Ti. Donatus artifi

cloſe compoſitum ait ; primo ut Alitem maſculinum immitteret. ſi enim fœmina
eſſet,non tangeret. Aeneæ perſonam . Deinde ait , Ales Iouis , ut turbandum fœ-
dus,nec perficiendum,& Iupiter uideretur oſtendere .

MIRABILE VISV . Antiqui aliquot codices una cum Mediceo . MISERA-
BILE . legunt . Sed uulgata lectio acceptior Eruditis .

DONEC Vi Victus Et Ipſo Pondere DEFECIT . In antiquis pleriſq; codicibus.
DEFICERET . habetur . Magis tamen placet . Defecit,ut uulgata habent exem-
plaria,non ſine ueterum aliquot codicum aſſenſu .

ME Me Duce Ferrum Corripite O RVTVLI Quos Improbus Aduena Bello Terr.
In Ro. codice legere eſt . O MISERI . non O Rutuli . ſubiecta uero ſtatim ratio
cur Miſeri,quos.ſ. improbus Aduena bello territat,inualidas ut aues , & littora ue-
ſtra Vi populat . In Mediceo,& aliquot aliis antiquis . O RVTVLI . ſcriptū eſt.
Ti.Donatus . O MISERI . agnoſcit;dicit.n.Et uos manus armate O miſeri,hoc eſt

ET Litora VESTRA Vi Populat . Sunt aliquot antiqui codices, ubi (dolendi.
NOSTRA . legatur . Sed omnino . VESTRA . melius .

DENSATE Cateruas . In Romano codice . DENSETE . legitur coniugationis
ſecundæ , ut ſuperius . DENSENT . ſed hic aures offendit tam exilitate Vocalis
tenuiſſimæ ter continenter poſitæ,q̄ etiam ſono ipſo elangueſcentis.

TELVM CONTORSIT In Hoſtes. In Ant. aliquot . CONIECIT . ſed id ex para

FVLVAQ. EXTENDIT Arena . In Ro. codice,in Oblōgo Vaticanis (phraſi.
in Med. in eo,qui apud me eſt,& aliquot aliis uno exēplo legitur . EFFVNDIT .
Harena. qđ magis mouere pathos uidet̃,qa maiorē præ ſe fert uulneris uehemētiā.

HAEC Melior Magnis Data Victima Diuis . Cum ioco dictū ait Donatus meliorē
uictimam,quia in aram cecidit.& illic occiſus eſt .

ILLE Securi Aduerſi Frontem Mediam Mentūq; Reducta DISIICIT . In Ro.
codice . DISCIDIT . legit̃. Secare .n. ſecuris eſt,& ſcindere . Sed in Oblōgo
in Med.& aliquot aliis . DISSIDIT . in uno ſimplici.S.i altero.SS.geminato ſcri-

IN Aeternam Clauduntur Lu. MORTEM . Quamuis in cod. aliquot (ptū.
antiquis . MORTEM . legatur , legendum tamen eſt . NOCTEM . ut in emen-
datioribus habetur . Quam lectionem etiam Donatus agnoſcit .

QVAE VE Iſta Repens Diſcordia . In cod. aliquot ant. QVOVE . legit̃ . ſed pro-
batiores . QVAE VE . habēt. Sūt ēt in quibus nō . REPENS . ſed . RECENS . ha
beat̃. Repens aūt agnoſcit̃ a Seruio;Et,Repētina diſcordia eſt i Donati paraphraſi.

ME Sinire ATQ. Auferte Metus,Ego Fœdera Faxo . In cod. aliquot antiquis .
ATQVE . non habetur. Sed abſq; ſinalepha legere eſt. ME SINITE Auferte
Metus. Præterea in Romano codice . METVVS . Attiano more ſcriptum eſt,
uocali,quæ longa eſſe debuerat,geminata . Sic in nomēclatura quadam antiquo
lapide, a Curru . CVRRVVS . pro CVRRVS . legitur .

PROIERIT AVT Raptas. In Ro. ET . In aliis . AVT . hoc uero loco Do-
natus ait . An ſuas raptas haſtas ingereret hoſtibus,an hoſtibus raptas,ideſt ſubla-
tas;incertum eſt;melius tamen ut ſuas rapuiſſe,& hoſtibus ingeſſiſſe uideatur .

SANGVINEVS Mauors Clypeo Increpat . In Ro. codice . INTONAT . ſed
Increpat . Seruius agnoſcit,& Donatus,atq; ita legit̃ in Mediceo & pluribus aliis.

CIRCVMQ. ATRAE Formidinis Ora . In Romano codice . ATRA . quip-
pe Ora,legitur . Sed magis placet . Atræ Formidinis . ut in aliis pleriſq; habetur.

THAMYRIMQVE POLVMQ. Et THAMARIM . & THAMVRVM . &
THAMYRVM . in diuerſis codicibus legit̃ . Quin etiam . TAVRVM . in ali
quot antiquis exēplaribus habet̃. Sed.n. θάμυρις , apud Græcos nomen eſt propriū.
adagiūq; fert̃ . θάμυρις μαίνεται . Furit Thamyris . de iis,qui cū intellectu polleāt
delirare tñ in operibus uideant̃,eundē porro Thamyrin.& Thamyran Græci dicūt.

EMINVS AMBOS . Eſt & AMBO . ut Si Duo ꝑterea tel. Id. tul . Cuius declina-

tionis uarias obſeruationes ex antiquis Grammaticis alibi recitauimus.

IMBRASIDAS Glau. atq; Laden. Oblõgus cod. HYMBRASIDAS. & HYMBRASVS. habet per. Y. & HYADEN. nõ. Laden. in quam lectionẽ multa conueniũt exẽplaria, licet in Mediceo aliena manu. LADEN. factũ ſit, prima lr̃a contacta. In aliquot aliis. CADEN. legit̃. In Ro. EMBRASIDAS. & EMBRASVS. Sed .n. ἴμβρασος Græcis ὄνομα κύριον. ergo Imbraſidas. melius puro.

VEL EQVO Præuertere Ventos. In ueteribus aliquot exẽpl. EQVIS. plur. nu.

MEDIA EVMEDES In Prælia Fertur. In Mediceo quidẽ, & alio, qui apud me eſt antiquo cod. EVMEDES. legit̃. In aliis pleriſq; ueteribus. EVMENIDES. una

NOMINE AVVM Referens. In peruetere cod. AVOM. (plus ſyllaba habet̃, ut ĩ Veterũ ĩſcriptionib⁹; cuiuſmodi ea eſt, quã in hortis Colotianis ĩ ſpexim⁹.

M. CAESONIVS. PRIMVS. AVOS.

Et AVONCOLO. ſuperius ex æde Diui Baſilii protulimus. Præterea Terentius Scaurus, qui reliquas id genus ſcriptiones reiicit, AVOS, & AVOM. nõ excludit.

CAMPO Turnus CONSPEXIT Aperto. In Ro. cod. legere eſt. PROSPEXIT. ut cõmẽdatio ẽt ſit ab acumine uiſus, qui in bellicis negotiis obeũdis eſt magno uſui.

FVLGENTEM TINXIT Iugulo. In Mediceo, & ant. pleriſq; cod. TINGVIT. pñti tpe legit̃, ut reliqua, quæ pcedũt, quæq; ſubſequunt̃ uerba, eadẽ periodo cõtẽta.

HVIC Comitem BVTEM. Quanq. βούτης. inter nomina propria locũ habeat, a quo Butadæ propagatæ familiæ celebrant̃. Antiqua tamen exemplaria pleraq; oĩa ASBVTEM. hic legũt. Nam Butes ſuperius occiſus eſt, ubi legit̃. Protinus Orsilochũ, & Buten. Aſbutem deniq; hoc loco Donatus agnoſcit in integris cõmẽtariis

CHLOREAQ. SIBARIMQ. Daretaq;. In cod. aliquot uulgatis. SABARIM. legit̃. In nõnullis antiquis. HABARIM. Eſt & ubi. FABARIM. legas. Sane H. lr̃a, ut alibi latius nũc in. F. trãſit, ut Faba p Haba. nũc in. S. ut Exſibeant, p Exhibeant; qđ Aquilæ antiquo cernit̃ monumẽto p foribus ædis S. Mariæ de Rodio.

EX. QVORVM. VSVRIS. PER. SINGVLOS. ANNOS

CONVIVIVM. DEDICATIONIS. EXSIBEANT

Quare minime mirũ lectionẽ hãc ita uariate. ſed hæc, ut parui momẽti ꝓtereamus.

AC Velut EDONI Boreæ. In antiquis cod. fere oĩbus. EDONII. geminato. II. ſcribit̃, ubi neceſſe eſt per ſynizeſin ultimas illas duas in unã coire ſyllabã. Nã. DO. (a μέγα eſt.

ORA Citatorum Dextra CONTORSIT Equorum. In Med. & oĩbus his uenerandæ antiquitatis cod. DETORSIT ſcriptũ obſeruaui, qđ magis placet, & agnoſcitur a Donato, qui ſic ait. Mira hominis uirtus, & ſingularis audacia, ut iret ad currum, nec metueret ſuperiorẽ hoſtem; impetũ quoq; equoꝝ currentiũ frangeret, & torqueret in aliam partem. ea enim eſt paraphraſis uerbi eius. Detorquet.

DVM Trahitur Pendetq; Iugis HVNC Lata Retectum Lancea Conſequitur. In cod. aliquot antiquis legere eſt. Pendetq; Iugis HIC. Sed .n. ſentẽtiã Donatus latius explicauit, quæ quoniã ſuperiori adnexa eſt adnotationi ea quoq; uidetur ad uerbũ adſcribẽda. Ex eo qđ unus currus unũ haberet iugũ, ſic exponũt pleriq;, quaſi pluralẽ numerũ p ſingulari Poeta poſuerit. Nos cõtra ſẽtimus, qui .n. ora Citatoꝝ dextra detorſit equoꝝ, dubio procul frenos tenuerit, nõ iugum, & nõ iugo pẽdebat, ſed iugis, hoc eſt frenis equoꝝ iunctoꝝ. ut hoc ei ad uirtutẽ accedat, qđ biiuges pleno ictu currentes nitebat̃ uincere. Recte ẽt, Trahitur, dixit, ut partẽ potiorẽ daret uirtuti equoꝝ citatoꝝ, partẽ uero fortitudini retinẽtis. Qui .n. pendẽs trahebatur, egerat aliquid, ſed duoꝝ equoꝝ uim ad plenũ ſuperare nõ ualuit; nõ minor etiam equoꝝ iocus, qui impediti frenis, & hominis pondere, durabãt tamen, & trahebant perſeuerantem. Sunt etiam antiqui codices, qui pro. Retectum. legant. RELICTVM. Quod uero nõnulli dicunt Retectum, ideſt qua parte exarmatus erat, non procedit, quia ſtatim ſequitur. Rumpitq; infixa bilicem loricam.

IBAT ET AVXILIVM Stricto Mucrone Petebat. In ueteribus aliquot cod. le

gere eſt . AVXILIVM EDVCTO Mucrone. In aliquot aliis . DVCTO A Mucrone. Alii malunt . DVCTO Mucrone . legere abſq; ulla ꝑpoſitiua particula , ut habetur in Mediceo & aliquot aliis. Sed enim Donatus . STRICTO . legit, dum ait, Fidens auxilio gladii, quem ſtrictum tenebat, hoc eſt paratum ad feriendum.

IMPVLIT EFFVDITQ. Solo. In aliquot ueteribus exempl. EFFVNDIT . eſt ꝑſenti tẽpore. Male uero ſuperiore uerſu in exẽplaribus pleriſq; diſtincta ꝑpoſitiua particula & noĩe legit̃ . PRO CVRSV Concitus Axis. Quũ dubio procul PROCVRSV . unica dictione legendũ ſit, uel Seruio ſubmonente, id quod ita Donatus adnotauerat . PROCVRSV . quod ait, una pars eſt orationis, quaſi porro tenẽs curſũ. Hunc Procurſum ut melius exprimeret, addidit, Cõcitus axis, ut apertius oſtẽderet, qd eſſet Procurſus.

TRVNCVMQ. RELIQVIT ARENA. In aliquot antiquis codicibus . RELINQVIT . eſt, præſenti tempore. Eſt & in pleriſq; .HARENAE . caſu acquiſitiuo , quod agnoſcit Donatus.

ASCANIVSQ. COMES Caſtris Statuere Cruentum. In Ro. codice . Aſcaniuſq; PVER . non Comes . legit̃ ; eãq; caſtiorem lectionẽ eſſe didicimus ex Ti. Donato ita ſcribente. Mneſtheus, atq; Achates (inquit) & Aſcanius , licet eſſet Puer, ſciens tamen quid Patri, uel maxime uulnerato deberetur, & quæ ſequuntur.

PHOEBO Ante Alios Dilectus IAPIS In antiquioribus his cod. IAPYX . per Y . & . X . ſcriptum habet̃ . Alii uolũt Medici nomen a Vento diſtingui ſcriptione; huiuſq; nominis obliquos caſus in . C . Donatus mittere uidetur. Iapicis , Iapici, qui per . G . proferuntur in uento. Horatius , Præter Iapyga.

LACHRYMISQ. Immobilis. In Mediceo cod. & aliquot aliis antiquis, abſq; copulatiua particula legere eſt . LACRVMIS Immobilis.

PREENSATQ. Tenaci Forcipe Ferrum. In antiquis aliquot cod. PRESSAT . legit̃ . In Ro. FORFICE . Sunt.n. qui Forfices & Forcipes ita diſtinguãt; ut Forfices eſſe Sarcinatoꝝ uelint, a faciẽdo; Quæ uero ferrũ calidũ capiãt Forcipes. Tonſorum, qd pilũ ſecent, Forpices. Sed .n. inepta hæc eſſe Cariſius monet ex Lucillio qui etiã Medicoꝝ Forcipes dicit . L. xix . Scalproꝝ forcipium milia .xx. Itẽ paulo poſt. Forcipibus dẽtes uellere. Sed Virg. in.viii.Verſantq; tenaci Forcipe ferrũ qd in cod. aliis.MASSAM. ſcriptũ eſt.

IAM Pul. Cœ. Stare Vi. Subeunt Equites In antiquis pleriſq; cod. SVBEVNTQ. Equites. legitur; quod numeroſius eſt.

TVM Venus Indigno Nati Concuſſa Dolore.
DICTAMVM Genitrix CRETEA CARPIT Ab Ida.
Puberibus CAVLEM folis. Ex antiquis partim exẽpl. partim ex ueterũ Grãmaticoꝝ obſeruatione hi uerſus ita legunt̃ . Tum Venus indigno GNATI concuſſa dolore . IPSA MANV GENETRIX DICTAEA CARPSIT AB IDA . Puberibus Caulem foliis. CARPSIT quidẽ in pleriſq; antiquis exempl. ut eadẽ ſit ſynchronia cũ altero ꝑterito, qd ſequit̃. DETVLIT . Sed n. Donatus CARPIT ꝑſenti tẽpore legit. & ita in ueteribus cod. nõnullis, qui apud me ſunt, habet̃. Idem DICTEA . agnoſcit, dũ ait, Itaq; a DICTEA IDA ſubſtulit ſuis manibus Caulẽ. Dicta porro cognomen eſt Idæ, ut alio loco. Dictea negat tibi Iupiter arua. Sed.n. Dicta ipſe quoq; mons eſt Cretæ, cuius Callimachus mentionẽ facit. Quod uero IPSA MANV GENETRIX . pro . DICTAMNVM GENItrix. legat̃. lectionẽ hanc Ti. Donatus agnoſcit, cuius hæc eſt interꝑtatio. Quod ait, Manu carpit, & Matris animũ expreſſit, ut ipſam diceret opera ſua ꝓcuraſſe, qd ſanare filiũ potuiſſet, & nõ ferro ꝓpter remediũ, ſed manu afferret eſſe ſublatũ. Dubium n. non eſt certo modo. & ſuo modo, ac tẽpore eſſe detrahenda terris, quæ aliquibus ſunt procurãda remediis, ut ipſe alio loco Virgilius dixit . Falcibus & meſſæ ad Lunam quærunt̃ ahenis. Vbi & modum & tempus expreſſit. In præſenti uero ait . MANV . Et inferius . Quanta ſigna iſtius data ſunt ſpeciei, cuius nomẽ omiſſũ eſt. Quippe & regio expreſſa eſt, in qua naſcitur, & nomen editum montis, & ipſius nominis ſi-

gnum. Deinde quũ ad deſcriptionẽ p̄dicti graminis accederet, Caulem (inquit) facit, & comantẽ florem colore purpureo. Et inferius. Gramen appellauit nouo uſurpationis genere alias dicẽs folia. Cæterum uero nomine Dictamnum in regione ſua dicitur appellari. Vnde nõnulli ſic exponunt hunc locũ, ut aſſerant Virgiliũ dixiſſe DICTAMNVM GENETRIX Dictea Carpit Ab Ida. Quod uſq; adeo admittendum nõ eſt, ne ſi ſequẽtia cõiungas, fiat uitium. Dictamni enim caulem dicere debuit, non Dictamnum caulẽ. Melior eſt .n. ſuperior lectio. Ipſa manu carpit caulẽ à Dictæa Ida; cuius herbæ nomẽ quia non dixit, ſigna eius infinita protulit, ut poſſet ſciri, quæ nam eſſet. Hæc Donatus. Apud quem DICTAMNVM . p. M. & .N. ſcriptũ inueni, prout etiã Δίκταμνον in exẽplaribus Græcorũ manu ſcriptis, Theophraſti quippe, & Dioſcoridis pene omnibus obſeruat. Et in antiquiſſimæ traductionis Dioſcoride, quẽ litteris Longobardicis ſcriptũ oſtẽdit mihi Florẽtiæ Vir clariſſ. Nic. Scõberges Cãpanus Archieps. DICTAMNV. paſſim ſcriptũ erat. In quo illud p̄cipua fuit obſeruatione dignũ, quod, quũ phraſis alioqui, & Latina eſſet, & recte Græcorũ uocabulorũ uim & proprietatem exprimeret; Formæ tamen quas nos in .VM. uel .EM. terminamus, plurimũ illic abſq; .M. notatæ ſunt, hoc modo. Dictamnu multi dicunt Pulelu agreſte. Sed nec flore, nec ſemen habet. ita illud. Eſt autem alterum Dictamnu de Creta adlatu. Quæ quis ita ſint, plurimũ tamen delectant ob ſermonis puritatẽ, & uenerandæ memoriã antiquitatis. Vt uero ad Donatum reuertamur; quis ille, uti dictum, de lectione ſentiat iure ſuo, antiqua tamen exemplaria, quæ legimus omnia, eã lectionẽ oſtendunt, quam ipſe improbat. Papiniuſq; his exemplis propior accedere uidetur, ubi ait. Dictamni florentis opem; quod Virg. florem comantem dixerat. Et Priſcianus, ubi agit de conſtructione partium orationis, Dictamnum Genetrix uidet agnouiſſe, diuerſaq; genera, & diuerſos numeros Virgilium hoc loco auctoritate ſua κατὰ τὴν ἀλλοιότητα confudiſſe. Quod uero neq; florem, neq; ſemen Dictamno eſſe Dioſcorides, & pleriq; alii tradunt. Virgilius Theophraſtum ſequi uidet, qui flores in Dictamno ponit; Vel quod uni & deteriori cuidam ſpeciei, quæ uulgo naſcitur, proprium eſt. toti dedit generi, ut deſcriptionem hãc laſciuius exornaret. Quia uero Virgiliana ſentẽtia de Dictamno, eiuſq; ui cũ Tulliana cõſẽtit, uiſum eſt ex Tertio de natura Deorum hæc ſubiungere. Dictamnum herba eſt, quã Capreæ ſagittis uenenatis percuſſæ quærere dicuntur; quam quũ guſtauerunt ſagittæ excidunt a corpore. Alia Plinius libro Naturalis hiſtoriæ Quinto & Vigeſimo.

HOC FVSVM Labris SPLENDENTIBVS Amnem Inficit Occulte Medicans. In codicibus aliquot antiquis legere eſt. LABRIS PENDENTIBVS. Sed enim cum hic labrum pro uaſe poſitum ſit. quod olim id Lauabrum dicebãt, magis placet. SPLENDENTIBVS. hoc eſt nitidis, & depurgatis, ut omnia cũ decoro fiant. Ait uero Ti. Donatus in huius loci paraphraſin. Venus aquam infecit, quã Iapis ſtudioſe ſplendentibus labris infuderat, ut foueret uulnus.

SPARSITQ. Salubris Ambroſiæ Succos. Antiqui aliquot cod. SPARGIT. legũt, inſtãti tẽpore, ut cũ. INFICIT. cõueniat. Sed in pluribus. SPARSIT.

OMNIS STETIT IMO VVLNERE Sanguis. In Ro. codice. & p̄teritum. aliquot aliis ant. cod. IN. particula interiecta, IMO IN VOLNERE. habetur.

NVNC Te Mea Dextera Bello Defenſum Dabit, Et Magna Inter PRAEMIA Ducet. In cod. pleriſq; ueteribus. Magna Inter PRAELIA. legit. Sed. Præmia. uidetur agnouiſſe Ti. Donatus, dũ ait. Facit eum de p̄ſentibus ſecurũ defenſionẽ pleniſſimã ſpondens, & ex uictoria cõmodũ. Nã qui poſſit Prœlia cõmodũ ſignificare

TV Facito Mox Cum MATVRA Adoleuerit Aetas. In antiquis (nõ uideo aliquot exempl. legere eſt. MATVRO. Sed uulgata lectio magis accepta eſt.

ET AVVNCVLVS Excitet Hector. In antiquis aliquot exemplaribus. AVONCOLVS. put in Veterũ monumẽtis ſcriptũ eſſe ſuperius nõ uno oſtẽdimus exẽplo,

HAEC Vbi Dicta Dedit, Portis Seſe Extulit Altis. Telum Immane Manu Quatiens Non deſunt quidem antiquorum codicum exẽplaria, in quibus . ALTIS . ſcriptũ repetiatur. Sed enim Mediceum, & plura, atq; ex his probatiora ſæpius reperta. non ALTIS . ſed . INGENS . legunt; ut, ſi ad telum referatur, cum Homerica ſententia faciat . βριθὺ, μέγα, στιβαρὸν . Sed enim Ti. Donatus, & . INGENS . agnoſcit, & epitheton adcommodat Aeneæ, dum ait, Ingens, animo ſcilicet (& corpore.

VIDIT Ab Aduerſo Venientes AGGERE Turnus. In Ro. codice, & in iis, qui apud me ſunt, non omnino contemnendi, atq; in aliquot aliis manu ſcriptis . AGMINE . legitur. Sed enim Ti. Donatus dubioprocul AGGERE . uidetur agnouiſſe.

IPSE NEQ. ADVERSOS Dignatur Sternere Morti. NEC PEDE CONGRESSOS NEC EQVO NEC TELA FERENTES INSEQVITVR. ADVERSOS . uulgata fere omnia exemplaria legunt; neq; deſunt antiqui codices, qui lectioni adſtipulentur. Romanus tamen codex, & Oblongus Pomponianæ de litiæ legunt . AVERSOS . Quodq; ſubſequitur . NEC Pede Congreſſos, nec equo. Antiqua fere omnia, quæ uerſamus, exemplaria, legunt . NEC Pede Congreſſos AEQVO . in quo tria pugnarum genera, tres ferientium geſtus animaduertas. Aut enim eos, qui terga dant occidimus, & hoc exprimit . AVERSOS . Aut æquo reſiſtentes Marte. Hinc ait. Nec pede congreſſos æquo, Aut eminus ferientes, hoc illud eſt. Nec tela ferentes Inſequitur. Horum ſic pugnantium nullũ ille dignatur ſternere morti. Sed ſolum denſa in caligine Turnum ueſtigat luſtrãs. Donatus uero . ADVERSOS . admittit, dum obuios exponit. Mecum uero ſentit in altero, dum ſubiungit, Aut æquo pede congreſſos occidere. Quod uero legitur . DENSA In Caligine. In Romano codice . DENSO . eſt, uirili genere contra Grammaticorum præceptionem.

HOC Concuſſa Metu Mentem Iuturna Virago. In Oblongo codice . HINC . legitur, hoc eſt hac de cauſſa . HAEC . quod minime placet.

RAPIDOQ. Volans Obit Omnia CVRRV . In antiquis aliquot cod. CVRSV. ſcriptũ eſt. Ea lectio in Mediceo ſuperne adnotata. In reliquis . CVRRV. habet.

IAMQ. Hic Germanum, Iamq; Hic OSTENDIT Ouantem. Hoc loco, ubi Vana ſunt, quæ fiunt, magis placet, quod in Ro. codice legitur . OSTENTAT .

ET DISIECTA Per Agmina MAGNA Voce Vocat. In Mediceo, & aliquot aliis codicibus, non . MAGNA . ſed . LONGA . ſcriptum eſt, addita ſuperne dictione . MAGNA . ut fieri ſolet, pro paraphraſi.

AVERSOS TOTIES CVRRVS Iuturna Retorſit. In antiquo admodum exemplari . TOTIENS CVRVVS . legitur . VV . geminato, Attiano more, uti etiam ſuperius notatum dicebamus.

MVLTA Iouem Et Læſi TESTATVS Fœderis Aras. In antiquis fere omnibus TESTATVR . legere eſt. In Med. ultimus apex abraſus, & nota, quæ Teſtatus, (legat, appoſita.

TANTON Placuit Cõcurrere Motu? In ueteribus cod. & . TANTON . & TANTO . habetur. Sed enim . TANTON . notatur a Grammaticis, neq; temere agnoſcitur a Seruio.

HAVD MVLTA MORATVS Excipit. In Mediceo, & aliquot aliis ueteribus. MORANTEM . ut uno eum uulnere confectum oſtendat.

CRVDO Tranſadigit Coſtas, & Crates Pectoris ENSE. In Med. in Ro. & antiquis omnibus codicibus, quotquot habui . CRVDVM Tranſadigit Coſtas, Et Crates Pectoris ENSEM . ſcriptum obſeruaui, quod etiam Seruius agnoſcit. ex hoc uero ſuperiorem lectionẽ cõmunire poſſis, ubi de Turno legitur. Crudum per coſtas exigat Enſem. Nam . DVRVM in aliquot codicibus legi dicebamus.

NOMEN Echionium. In ant. pleriſq; codicibus legas . NOMINE ECHIONIVM . Quam lectionem improbat Seruius, neq; Donato aſſentitur, qui Onitem

nomen uel Patronymicum, uel gentile putat. Et Echionium proprium.

AENEAS Turnusq; RVVNT PER Prælia. In cod. aliquot antiquis. RVONT IN PRAELIA. legitur. Sed. PER. in pluribus.

INGENTIS Turbine Saxi. In Ro. INGENTI. ſed magis placet Ingẽtis ſaxi.

RVENTI HILO. In Ant. codicibus. HYLO. per. Y. ſcriptum eſt.

FIXO Stetit Haſta Cerebro. Quidã cod. ant. FIXA Stetit Aſta. legũt. In Mediceo FIXA. prius ſcriptũ fuerat, inde alio attramẽto ducta circularis lineola in. o. iſiam.

GRAIVM Fortiſſime CRETEV. Vetera quædã exmp. RHETEV. ſcribunt. plura

NEC DII Texere CVPENTVM. Ant. oia hæc exemplaria. CV (CRETEV. PENCVM. legũt, p. C. i finali ſyllaba. Eſt &. DI. unico. I. de quo ſæpe dictũ.

CLIPEI Mora Profuit AEREI. Ant. omnia exẽplaria, quæ uoluimus. AERIS. legunt, q̃ uis. AEREI. cultum magis uideatur.

EVANDRIQ. ARCADIS Alæ. In ant. omnibus exemplaribus. ARCADES. ſcriptum obſeruatur, quod minime diſpliceat, quia paſſim Arcades Virg. nominat.

VRBEM Hodie Cauſſam Belli. Tres Verſus in oblongo cod. hoc habentur ordine.

Vrbem Hodie cauſſam Belli; Regna ipſa Latini.
Eruam; & æqua ſolo fumantia culmina ponam;
Ni franum accipere, & uicti parere fatentur.

Sed enim magis placet Conditionalis Oratio. Ni frænum accipere, & uicti parere fatentur. Interpoſita. ET. ante uerbum. ERVAM. Eſt & illud adnotandum quod. FRENI. interea nomina reponitur a Cariſio, quæ ſingularitate carent. q̃u s ſecus a Virgilio dicatur, ut hoc loco.

FERTE Faces Propere. Veteres pleriq; codices. PROPERI. legunt. Vti ſuperius Circunſtant properi Aurigæ, ſed magis incitare uidetur aduerbium.

PRIMOSQ. TRVCIDANT. In Oblongo cod. FATIGANT. quod non ita placet. Nam in prælíis mos eſt, ut primi ſemper ſint cædibus, & periculis magis expoſiti. Et ad aliorum terrorem clæmentiſſimi etiam Imperatores expugnationis initio cede aliqua ſæuire ſoliti ſunt.

NVNC Murmure Cœco. In antiquis. TVM. legitur, pro. NVNC.

REGINA Vt Tectis Venientẽ PROSPICIT Hoſtẽ. In Oblongo cod. & in aliquot aliis. CONSPICIT. habet, quod magis moueret, propter periculi uicinitatem, ſed. n. Proſpicit. Seruius admittit, & Vetera pleraq; exemplaria conſentiunt.

INCENDI Muros. Codices omnino aliqui Veteres. INCENDI. legunt. Antiquitus. n. contextis arboribus, lutoq;, aut calce illitis, infartiſq; mœnia conſtrui ſolebant; quorum plurimus in Galliis uſus fuit teſte Cæſare. Sed. n. Oblongus, Mediceus, atq; alii peruetere codices. INCESSI. legendũ oſtendunt. Quod Seruius admittit, dum exponit. INVADI. Romanus ambiguus eſt unius mutatione litteræ, in eo. n. INCENSI. legitur; Sed cũ alias primã ex duabus. SS. in N. uertere cõſuerit, ut multa ſuperius declarant citata loca. INCESSI. crediderim eſſe debuiſſe; Quum præſertim Aruſianus in elocutionum exemplis loci huius Virgiliani teſtimonio oſtendat eleganter dici. INCESSITVR. illa res. Quare INCESSI MVROS. longe lubentius legerim.

PVGNAE IVVENEM In Certamine Credit Extinctum. Romanus codex. A CERTAMINE. legit, ſed melius eſt, IN. Quædam Vetera alia exemplaria. IVVENEM CERTAMINE. legunt, abſq;. A. & abſq;. IN.

MVLTAQ. Per Mœſtũ Demens Effata FVROREM. In Oblongo cod. DOLOREM. eſt, quod nõ æque placet. neq; quidẽ, quod. EFFATA. uel. ADFATA.

FLAVOS Lauinia Crines. Miror cũ Seruius aſſerat. FLO (in nõnullis habet. REOS.) antiquam eſſe lectionẽ, eam a poſterioribus non admiſſam. Synizeſis. n. non eſt, adeo Poetis inſolita, ut hoc loco eam reformidare debeamus.

RESONANT Late PLANGORIBVS Aedes. In Oblongo codice. CLANGO

RIBVS . legitur, quod non placet. Id enim Tubarum eſt. In Mediceo autem CLAMORIBVS. Sed. PLANGORIBVS. omnino melius.

MVLTAQ. Se Incuſat. In Romano codice deſiderantur hi duo Verſus.

Multaq; ſe Incuſat, qui non acceperit ante.
Dardanium Aeneam, generumq; aſciuerit Vrbi.

Nempe, quia in Vndecimo iidem habentur. Sed enim non incongruum uidetur Verſus eoſdem, eadem ſuperueniente rerũ turbatione hoc etiã libro repetitos eſſe, quũ præſertim eam ſecum reprehenſionẽ apportet, quæ Græci illius dicterii teſtimonio grauiſſima uideri poterat. δύο ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ.

CVRRVSQVE. ET Equos. In Ant. cod. CVRRVM. ſingulari numero.

QVI Tecta Manu Defendere POSSVNT. In ant. pleriſq; codicib⁹. POSSINT.

QVAE SESE AD Fœdera FLECTAT. In Oblongo codice. MITTAT. legitur pro Demittat, uerum non æque placet.

ACER ATINAS. In aliquot. ASILAS. ſed & ſuperius. Acer Atinas. habet.

PONTESQ. EXTRVXERAT Altos. In ant. aliquot cod. INSTRAVERAT. legitur. quod magis proprium eſt. Mediceus tamen. INSTRVXERAT. habet.

STAT Quicquid Acerbũ Eſt, Morte Pati. ACERBVM. quidẽ Seruius agnoſcere uidet. Sed in his ant. exẽplaribus nũc. ACERBI. nũc. ACERBI EST. legitur.

MAGNO Mons Improb⁹ ACTV. In aliquot antiquis cod. ACTV. habet, & agnoſcitur a Seruio. Sed in Oblongo, in Med. & in Porcio. ICTV. legitur. quod (nõ diſpliceat.

STRIDENTQ. Haſtilibus auræ. In ant. aliquot cod. STRIDVNT. legitur. Vt in Georgicis. Stridere Apes utero, utrumq; enim dicimus.

QVANTVS ATHOS. Aut Quantus Eryx. In antiquis ATHON. legitur, ſcilicet ex Seruii præcepto, quem nonnulli damnant, neſcientes apud Græcos etiam εἶναι τὸ ὄρος οὐ τὸν τῷ λέγεσθαι; quis & ἄθως & ἄθωνα ἐκ τοῦ ἄθω dicat.

INTER Se Coiiſſe Viros, Et DECERNERE Ferro. Seruius quidẽ. CERNERE. cõtendit ex Ennio legendũ. Et Seneca Lib. VII. Epiſtola prima in eadẽ eſt opinione, dũ dicit. Ne te longe differã, quædam ſimplicia in uſu non erant, ſicuti. CERNERE Ferro ĩter ſe dicebãt. Idẽ Virg. hoc probabit tibi. Inter ſe coiiſſe Viros & Cernere ferro. quod nunc Decernere dicimus. Verũ contra hos ſtat codicum pene omniũ Veterum auctoritas, in quibus legitur. ET DECERNERE. In quodam tamen peruetere deeſt. ET. & ita legit. Coiiſſe Viros. Decernere Ferro.

CONIECTIS Eminus Haſtis. In Ro. cod. CONLECTIS. eſt, ſed inemendate; (melius.n. CONIECTIS.

AC Veluti Ingenti SYLA. Peruetus codex. SILO. legit. Romanus SILVA. quam lectionem Seruius improbat. Reliqua exemplaria recte. Syla. qui Brutiorum mons, hodieq; nomen retinet.

QVIS PECORI Imperitet. Ro. codex cũ altero peruetere. NEMORI. legunt. Vt imperat aruis. In aliquot aliis. QVIS NEMORI IMPERET. Et Quẽ tota Armenta ſequantur. In Mediceo. QVIS PECORI IMPERET Et Quem, quæ lectio etiam eſt in Porcio codice. In Vitaliano quoq;, & in Delphio. ET. ipſum habetur, altera tamen dictione corrupta.

COLLA Armoſq; LAVANT. In Antiquis aliquot exem. LAVVNT. a Lauo. is.

HAVD Aliter Tros Aeneas. Ant. codices quotquot habui. NON Aliter legunt.

INGENS Fra. Aeth. COMPLET. In Oblõgo. PVLSAT. habet. in aliis. Cõplet.

IN Medioq; ARDENTEM Deſerit Ictu. Ro. codex cum aliquot aliis ueteribus legũt. Ardentẽ Deſerit ICTVM. Sed. ICTV. ut in Mediceo & in Porcio eſt, (magis placet.

CVM PRIMA In Prælia Iunctos, Cõſcendebat Equos. In codicibus aliquot, non tamen iis antiquioribus. CVM PRIMVM. legitur. ſed magis placet. PRIMA IN Prœlia. hoc eſt initio belli, pugnæue.

FVLVA RESPLENDENT FRAGMINA Arena. In aliquot antiquis codicibus unitatis numero legitur. FVLVA RESPLENDET FRAGMEN HARENA.

Sed magis amplum,& maioris admirationis eſt. RESPLENDENT FRAGMI NA .quod in plures diſſiluiſſe partis enſem oſtendit. Illud uero inemendate legitur in quibuſdam codicibus. GLACIES CVI .quũ dubio procul. CEV. leg.

QVANQVAM TARDANTE Sagitta Interdum Genua Impe. (dum ſit. diant. Ro. codex, Mediceus,& pleraq; alia exem. TARDATA. legunt. quippe

SI QVANDO In Flumine Nactus. Ro. codex .& aliquot alii (Genua. SIQVANDO FLVMINE .legunt,abſq; . IN . Quod tamen appoſitum & ſententiæ, & numero conſulit.

FORMIDINE PENNAE . In Antiquis. PINNAE . de quo ſatis alibi.

IAM IAMQ. Tenet. In Ro.codice. TENENS. legere eſt, ſed inemendate.

ET Cœlũ Tonat Omne Tumultu. In Mediceo cod. & aliquot aliis ant. legere eſt. ET Cœlum Intonat Omne FRAGORE .in Porcio. Tumultu. habeſ,atq;. IN

VBI FIGERE Dona Solebant Laurenti Diuo, & (TONAT . uerbum. Notas Suſpẽdere Veſtes. Oblongus codex, Mediceus, & pleriq; alii cod. antiqui VOTAS .legũt. Ait.n. Seruati ex undis, quod tempeſtatẽ præceſſiſſe ſignificat. Hũc uero morẽ tangit etiã Horatius. Suſpendiſſe potenti ueſtimenta maris Deo.

LENTA In Radice Tenebat. Mediceus codex, & uetera quædã exemplaria. LENTA RADICE .legunt ,abſq;. IN .quod alii uiderint.

LENTOQ. In Stirpe Moratus. Qui ſuperius Stirpem inuiſam. fœmi gen. dixerat nuc Maſculino dicit. ait Nonius. quo genere ẽt Ennius, & Pacuuius in hoc noie uſi ſunt. Nam Ennius a Stirpe ſupremo,& ad Stirpem exquitendũ Pacuuius dixit. Donatus tñ,uti ſuperius dictũ; Virgiliũ ait paſſim in hoc nomine fœminino genere uſum. Agnoſcit uero Soſipater Stirpem inuiſam fœm.gen. pro ſobole;pro materia Stirpem reciſum adiecto Virgiliano carmine. Sed ſtirpẽ Teucri nullo diſcrimine ſacrum ſuſtulerant; q̃uis Pacuuius. Qui Stirpem occidit meũ, dixerit de Sobole. Pomp. Feſtus in iis quæ ex Verrio Flacco deflorauit. antiquæ fuiſſe cõſuetudinis ait. Recto frõte dicere;ut Cato in diſſertatione cõſulatus,ut cum ait Ennius. A STIRPE SVPREMO. & Iliadia nepos. & Lupus fœta. Etiã in cõmentariis ſacrorum Pontificalium frequẽter eſt. Hic Ouis, & Hæc Agnus,ac Porcus. Quæ nõ ut uitia,ſed ut antiquã conſuetudinem teſtantia debemus habere.

PVGNAS De Nube TVENTEM. In Mediceo. VIDENTEM .eſt .in aliis. TVENTEM .Puto uero alteram illam lectionem ex Paraphraſi huc irrupiſſe.

QVIA Nota Mihi Tua MAGNA Voluntas Iuppiter. Quamuis. MAGNA . in Veteribus aliquot legatur .nõ tamen diſplicet, quod habetur in Oblongo cod. in Porcio,& aliquot aliis. TVA MAGNE Voluntas Iupiter. ne quattuor dictiones

COMMISTI CORPORE Tantum Subſident Teucri. (eodẽ concurrant caſu. Ro. codex nõ Corpore, ſed. SANGVINE. legit,eſt & ubi. SANGVINE .TANTO . ſcriptũ ſit,ſed omnino. TANTVM. legendum. In Mediceo autem & in Porcio. COMMIXTO CORPORE .legitur.

DEMITTIT Ab Aethere. In antiquis omnibus exemplaribus, præterito tẽpore legitur. DEMISIT .in aliquot. DIMISIT.

ALITIS In Paruæ SVBITO Collecta Figuram. In Ro. cod. & pleriſq; aliis. SVBITAM CONLECTA FIGVRAM. In Mediceo .S VBITO CONVERSA habetur. Sed. COLLECTA .magis placet Eruditis.

SERVM Canit Importuna Per Vmbras. In ant. aliquot. VMBRAM. ſingulari numero, Eſt ubi. SAEVVM CANIT. Sed. SERVM. omnino melius.

TVRNI SE Peſtis Ad Ora. Vetera omnino aliquot exemplaria. AD ORA .legunt. Sed longe magis placet,quod in Ro.codice legitur. OB ORA. quod infeſtiorem ſignificat incurſatione moleſta.

CLIPEVMQ. Euerberat Alis. In Mediceo cod. REVERBERAT. habeſ, Sed EVERBERAT. Vt in Porcio & aliquot aliis omnino melius eſſe uidetur.

AVT Quid Iam Miſeræ Superat Mihi . In Ro.cod. in Mediceo, & aliquot aliis cod. antiquis legere eſt . AVT Quid Iam DVRAE Superat Mihi . quod aliorū (indicio relinquimus.

QVO Vitam Dedit Aeternā, Cur Mortis Adēpta eſt . In cod. aliquot anti. CVR Vitam . Sed id ex Paraphraſi deſumptū, quū eodem ſignificato longe elegātius ſit . QVO . dicere . Eſt & numerus alius in Mediceo codice . QVO Vitam Aeternam DEDIT ET Cur Mortis Adempta eſt .

COMES Ire PER VMBRAS . Mediceus cod. IRE SVB Vmbras legit.

IMMORTALIS Ego Haud quicq̄ Mihi Dulce Meorū Te Sine Frater erit . Oblongus codex, Porcius, & Peruetus alter legunt . IAM MORTALIS EGO HAVT QVICQVAM . Romanus . & alii quidā utrūq; membrum per interrogationem legunt . IMMORTALIS Ego ? Aut quicq̄ Mihi Dulce meorum Te Sine Frater erit ? Mox cū ſecū tacite deſtinaſſet nihil futurū dulce . ſubiungit . O . quæ ſatis Ima dehiſcat Terra mihi . Nam Fratri comes ire ſub Vmbras, pendet a ſuperiore mēbro . poſſem .

O QVAE SATIS IMA Dehiſcat Terra Mihi . In codice Mediceo, & in Porcio . SATIS ALTA . legitur .

CAMPO QVI Forte Iacebat Limes Agri Poſitus . In ant. exemplaribus nonnullis . QVOD . legit, & priori reſpondere ſecundū artē eſſe dicit Seruius . Bona tū Eruditorum pars . QVI . legit habita Limitis ratione . Eſt & illud obſeruandū in Porcio . Quod legere eſt . LIMES AGRO Poſitus . elocutione nō inelegāti.

NEC Vox, Nec Verba Sequunt . In ant. cod. NEC VOX AVT VERBA . legitur

TELVMQ. Inſtare TREMISCIT . Vti ſuperius obſeruatum eſt ; antiquiora oīa exemplaria uerbi huius pene ultimam per . E . TREMESCIT . proferunt .

EXITIVM Dirum Haſta Ferēs . In Mediceo cod. Exitium DVRVM . habetur .

LORICAE Et Clipei Extremos Septēplicis Orbes Per Med. In Mediceo cod. lectio ita uariat . LORICAE CLIPEIQ. Extre. Sep. Orbes . Et Medium ſtridens tranſit femur.

SVPPLEXQ. Oculos . In codicibus ant. quibuſdā SVPPLEX OCVLOS . . abſq; particula . q; . legitur . Sed longe uenuſtius eſt . Ille humilis, Suplexq;, ut alterum huiuſmodi ſequitur . Oculos, dextramq; .

CVNCTANTEM Flectere Sermo Cœperat . Antiqui aliquot codices . Cunctātem Flectere MENTEM . legunt, quod aliis examinandum linquimus .

INFELIX Humero Quum Apparuit alto Balteus . Apud Soſipatrum Cariſium ambigua lectio eſt . Quod, Ingens, interpoſitū . Ingens Balteus, quod ei reſpondet, quod in . X . dictum, Rapiens Immania Po[illegible] Baltei . Diſputat uero Cariſius Balteus Maſculino genere ſemper dici, ut Clipeus . Infelix humero cū apparuit Ingens Balteus Virg. dicit . Plinius tamen uult Maſculino gen. Vinculum ſignificare, neutro autem genere Lora ad alligandum apta . Sed Varro Baltea dixit ; & Tuſcum uocabulum ait eſſe . uſq; adeo paſſim uariant Auctorū ſententiæ.

SOLVVNTVR FRIGORE MEMBRA . In Antiquis nonnullis codicibus, SOLVONTVR . Ita RVONT . ACVONT .
Ea pronuntiatione, quam a Veteribus
acceptam Etruſci adhuc
incolumem ſer-
uauere .

FINIS

aa . bb . cc . dd . ee . ff . gg . hh . A . B . C . D . E . F . G . H . I . K . L . M . N . O . P . Q . R . Primus Quaternus, Terni reliqui .

Pierius Valerianus Iano Parrhaſio

S . P . D .

c ASTIGATIONES & Varietates Maronianæ lectionis; quas per litteras toties,ut ederentur, efflagitaſti;publicaui demum Iane Vir eruditiſſime. Sero id quidem, ſi deſiderium tuum inſpicio, ſin meum hac de te conſilium longe celerius q̃ facere deſtinaram. Quo uero ſucceſſu, qualiacunq; ſint hæc,prodierint,ipſe uideris,qui me nunq̃ ad editionem impellere deſtiteris, donec me operi tandem accinctum intellexiſti. Tuum itaq; erit, cuius conſilione dicá,an conuicio potius hæc acta ſunt; ubi forte defecero,opem ferre; ubi calumniis obiectatus fuero,defendere. Quanq̃,ſi quis(de iis loquor, quos mortalia tangunt) occupationes meas intellexerit; ſi Litium, quibus implicatus ſum, moleſtias uiderit;ſi Aulæ incommoda & auocationes crebras, quibus tam ſæpe ex officio diſtrahor, conſiderarit; ſi, quod omnium maxime ſtudiis meis aduerſatur indignam, ac fere aſſiduam male affecti pectoris ualetudinem inſpexerit; ſi duras deniq; norit rerum omnium difficultates,quæ mihi in hoc opere conficiundo ſuperandæ fuerunt,miſereatur potius me non omnia uidere potuiſſe, q̃ damnare quicq̃ adgrediatur. Neq; uero dubito eſſe quædam,quæ uel ipſi mihi paulopoſt forte ſint diſplicitura;qui,ſi per otium liceat,ſperem in dies meliora præteritis inuenire. Quod ſiqua erunt,de quibus aliquis dicat, Cetiam ſine iſtis duci potuiſſe;id eo a me conſilio factum,ut feſtiuiores Agricolas imitarer,qui fructuum munuſcula foliis ambitioſe ueſtire ſolent,maluiq; ſupereſſe quod tolli poſſet, q̃ deeſſe, quod deſiderandum uideretur. Quædam auté,quæ admodum leuia cenſeantur ea compenſari mercede poterunt, ꝙ tam multa numero, quæ corrupta, inuerſa, lacera, deprauataq; paſſim habebantur, hoc demum labore meo incolumitati ſint priſtinæ reſtituta. Quæ quidem licet multa omnino ſint, tantum tamen abeſt,ut me omnia putem aſſecutum,ut non pauca curioſius indaganda, & tuæ, & aliorum diligentiæ reliquerim; quæ tanq̃ ſpicilegia quædam prætereunda fuere, dum te, dum amicos alios. In primiſq; ſtudioſiſſimum ac probatiſſimum Adoleſcentem Benedictum Acolthin (eo enim potiſſimum Auctore dederam me huius lectionis indagini) obſequio demereri ſperabam. Quod ſi forte eueniat, quod maxime cuperem,ut his longe caſtigatiora quiſpiam nactus commentusue ſit, Ego id ingenii profiteor,ut melioribus adinuentis ſententiam ipſe meam ſim haud grauate commutaturus; dummodo Virgiliano Carmini, atq; eius amatoribus ſit bene recteq; conſultum.

Vale; meq;, ut facis,
ama.

Romæ. XIIII. Cal. Iulias.
M.D.XXI.

IMPRESSIT ROMAE ANT. BLADES ASVLANVS.
M.D.XXI.
MENSE IVNIO

L E X

LEONIS DECIMI PONT. MAXIMI
IVSSV SANCTIONE
DECRETOQ.

BIBLIOPOLA . MERCATOR . IMPRESSOR
INSTITORVE LIBRARIVS QVISQVIS ES
OPVS CASTIGATIONVM ET VARIAE
LECTIONIS IN . P . VIRGILIVM MARONEM
A IO. PIERIO VALERIANO EDITVM

AB EDITIONE QVAE FVERIT
ANNO SAL. M . D . XXI .
MENSE IVNIO .
PONTIFICATVS EIVSDEM FELICISS.
ANNO NONO

INTRA DECENNIVM PIERIO IPSO INVITO
NE IMPRIMITO
NEVE ALIBI AVT ALITER QVAM
PERMISSV EIVS IMPRESSVM
VENALE HABETO

SANCTIO

QVI CONTRA HVIVS DECRETI SENTENTIAM
IERIT FECERITVE . ANATHEMA ILLI
ET POENA PECVNIARIA CENTVM AVR. DVC.
MVLTA ESTO .